
Paul Goma

S A B I N A

r o m a n

Editura autorului

1987

(22 ianuarie 2002)

În 1991, la Biblioteca Apostrof de la Cluj, a apărut
sub titlul : **Sabina** prima parte a cărții de față.

Acest volum - în ediție confidențială - apare în dactilografia autorului

I

OLMUL SABINEI

1

– După șase, cel mult, după și-jumătate.

După șase ar fi trebuit să fie : a bătut un ceas într-un turn sas. A rămas o mulțime de vreme până la și-jumătate. Nici nu mă uit la ornicul din peretele sălii de lectură : prea exact, prea alt timp măsoară.

Dar las' : vine ea, vine. După cel-mult. Vine, vine - ca să spună:

– După șase. Cel mult după și jumătate.

Ca atunci. De-atunci, he-he, timp. Pe-atunci eram la-nceput, se explică. Eram mult mai. Un copil, hai adolescent. Suficient de naiv și de, prin urmare : disponibil. Și, în felul meu, bine-crescut.

Azi n-aș mai. Sau da?, poate, oarecum altfel. Cine știe : aș face exact-exact la fel, în cele mai neînsemnate, exacte amănunte: nimic nu se învață din proprie experiență, nimeni din a altuia, omenirea nu se-nvață minte, nu. Ceva rău în asta? Nu, dar nici bine, oricum, mereu începi, începi de fiecare dată, repetată - ceea ce devine interesant, excitant : orice ți se pare primul, prima; întâia-oară, ea mereu întâia. Important acum, azi : să vină. Foarte important: vine-vine, negreșit vine - cum să nu vină? - a spus :

– După șase, cel mult după și.

Ca atunci - cât timp: zece luni? zece ani? zece? Nu chiar, nu prea, rotund. Mai puțin. Atunci citeam un roman.

Și-atunci citeam un roman. Citeam un roman și cât timp, Doamne, era într-o marți. Marți, 14 februarie; februarie 1950. Acum sântem după, mult, puțin, oricum, nu înainte, așa că sântem în anul câtva, în anii viitori. 51. Sau poate chiar 52, mai știi? Tot într-un februarie și tot într-unul din 14 - atât că acum sântem exact joi; sau miercuri, depinde.

Și atunci, tot un roman - depindea foarte tare și, dacă aș spune : exact același!, cine m-ar crede?, nici măcar eu și, la dreptul vorbind, de ce m-aș? Chiar de-ar depinde. Chiar de-ar depinde de viața aceluia, și a lui, un roman.

Ziceam că a fost pură și simplă întâmplare ; într-o oarecare marți dintr-un oarecare an 1950, februarie 14. Ziceam că s-a întâmplat să o cunosc personal - de Sabina vorbesc. Mai ziceam că o știam, însă nu făcusem cunoștință, la dreptul vorbind, ea apăruse la Astra abia după redeschidere (din decembrie 49, biblioteca *ăncisă* fiind *p. iventr.*). Așa că.

Așa că deci și prin urmare ziceam-că : ziceam că eu eram ; eram eu acela care - ba nu: eu eram altul, cel căruia.

Așa dar și așadar: eu cel căruia Sabina i-a spus, în șoaptă, cum se cuvine să comunici într-o sală de lectură :

– Șo-șo-șoșo și șeșu.

În traducere: “Trebuie să-ți comunic ne-a-pă-rat ! ceva secret !”

Traducerea e mai concentrată - tocmai citeam același roman și.

2

A spus : după șase, cel mult după și-jumătate; că are să-mi comunice ne-a-pă-rat - ceva secret.

Așa m-a luat de la început - anul trecut, după deschiderea Astrei:

– Trebuie să-ți comunic - ne-a-pă-rat! - ceva secret, zice ea.

În primul moment nu mi-am dat seama cine-i: veneam de-afară, de la lumină; cu toate că era mai lumină înăuntru, pe scară n-am observat-o, vreau să spun: n-o cunoșteam personal și măcar de-ar fi fost o necunoaștere pasivă, dar în ultima vreme, pe coridor, la fumat, ea, dacă se băga cu vorba-n grupul nostru, numai cu Septimiu și cu Octavian vorbea, nici nu mă vedea, nu existam pentru ea. Într-un fel, nici ea pentru mine. O știam - o știaaam. De pe Corso. I se zicea Amica Orbilor, din pricina ochelarilor fumurii, însă la Astra, deși tot cu negri se purta, nu semăna deloc cu cea trecută prin Corso - nu știu cum să spun ca să spun corect și să n-o ofensez nici în lipsă: dacă era adevărat ce se spunea (eu nu mai cred, însă științific s-ar putea dovedi): părinții ei, când au vrut fată, nu au tăiat suficient băiatul.

Am răsucit capul în urmă : nu mai era cineva altcineva căruia să se fi adresat. Cât să-mi pun la loc capul, persoana strigătoare a coborât cele două trepte rămase mie de urcat, m-a apucat de mâneca paltonului și a prins a trage, remorcându-mă încolo... Nu m-am opus, credeam că mă confundă (n-ar fi fost de mirare la ochelarii ei), apoi tot încolo, în sus aveam de gând să merg... Dar am început să mă opun în zăbală când am înțeles că ea mă cară, nu spre vestiar-fișier, unde ar fi fost normal și decent, ci la stânga, pe coridorultoaletelor. M-am scuturat de-a binelea de ea, când a dat să mă bage la femei.

– Dar trebuie să-ți arăt!, a zis, în șoaptă sonoră. Numai de-aici se vede... - a arătat din cap îndărătul ei, apoi, după ce și-a înălțat ochelarii cu degetul arătător (mai văzusem într-un film gestul: după ce trage cu pistolul: bum-bum-bum!, cow-boy-ul suflă scurt în capătul țevii ca într-o lumânare: pf!), s-a, dintr-odată, micit-pisicît : Dacă tu faci asta pentru mine, să știi că mă mărit cu tine! - și m-a pescuit iar de mânecă.

Auzisem bine - aud, nu-s surd. Fata făcuse un banc - prost, dar nu din cale-afară, așa că m-am stăpânit, mi-am strunit râsul: când o să le povestesc băieților la internat cum una a zis că se mărită cu mine, dacă intru în closetul femeilor... Adevărat, ea pretindea că de-acolo, din closet (sau : acolo, în) se vede “ceva”... Băieții au să-nceapă cu hă-hă-hă, aluziile, jocurile de cuvinte, au să sfârșească în ho-ho-ho... Am un umor turbat - de internat - îi distrez pe colegi, apoi nu mă sperii chiar de orice, însă atunci am simțit că-mi pierе curajul umorului: mă cuprinsese o frică din aceea chicotită, simțeam ceva neplăcut. Și am știut că n-o să povestesc niciodată, nimănui, nimic.

Dintr-o ochire (spun așa, simplificînd, n-am cuvinte cu care să zugrăvesc starea, să spun că, simultan, am șters-o, atins-o, lins-o cu ochii, cu

nasul meu de câine de vânătoare și cu limba, rezultatul: unu), am știut: nu-i glumă, nu-i minciună - măcar în prezentul de față. Dar.

Dar nici curat nu era : lăsând la o parte promisiunea cu măritatul (deși, cine: ea?; cu cine: cu mine??) care tindea spre glumă - e-he-he, câte nu zicem din gânduri sonorizate, din cuvinte rostite înainte de a fi gândite, câte nu promitem - dar să intru la femeii? De mână cu o fată? Necunoscută, în plus - ce prostie spun : dacă ar fi fost cunoscută, de pildă Șoricica : aș fi intrat? - și: încă un copil?, va fi fiind ea cu două clase înaintea mea, la liceul lor, va fi arătând, pe Corso, ca una din alea care he-he-he și hu-hu-hu, însă aici, pe coridor, opintindu-se la mâneca mea, arăta mititică rău și rău îmbrăcată și cumva neterminată - ca noi toți, adolescenții din ziua de azi (de ce nu ne-om fi născut cu trei-patru ani mai devreme? ; sau deloc?), la fete se observă mai mult, mai tare decât la băieți : să fie din pricina tăieturii?, o să mai citesc, poate aflu...

Și-a dat seama că nu eram în apele mele: mi-a spus pe nume; a adăugat că mă știe, că s-a informat (și ea !), apoi a repetat povestea cu măritatul, dacă facem noi doi ceva secret. Care secret se dessecretează numai de la fereastra closetului femeilor.

Nu era de râs; era ceva foarte-foarte important, pentru ea - dacă se declara gata să se sacrifice, să se dea primului venit, ca plată. O femeie coaptă se dăruie o dată, hai de cinci, obține ce urmărește - și gata!, se întoarce la sine și la ale sinei, la femeii nu se cunoaște, la ele nu rămân urme ; dar o fată mare când se dă, plătește cu fecioria-i - acela sacrificiu! Însă și o fată mare, chiar dacă rana aceea nu i se mai închide în veac, nu-i obligată să rămână cu profitorul, cu ticălosul care a acceptat un asemenea târg - pe când fleța asta cu ochelari de orb... Nu numai că se dă, că renunță la ce are mai scump - dar, în plus, pentru totdeauna, dacă se mărită cu mine! Acest lucru femeile îl spun, îl fac o singură dată-n viață, chiar dacă fata asta nu l-ar face, dar promisiunea ce este ea dacă nu jumătate facere? - așa am citit eu undeva.

– Te rog, te rog eu mult de tot, a continuat, frângându-și mâinile. Ce să-ți fac eu ție dacă numai fereastra asta, nu și cealaltă?- iar a arătat din cap spre spate.'Rooog io mul' de toooo'...Dacă tu faci asta pentru mine, eu...

– Ați mai spus, am întrerupt-o. Vă măritați cu mine.

Ea a tresărit, nu se aștepta să mai vorbească și alții. Dar nu mi-a dat drumul de mânecă, ba s-a lipit de ea cu pieptul, cu adică partea din față a părții superioare, biata...

– Te rooo', te ro' io mul' de tooo'...

– Și asta ați mai spus-o - dar n-ați spus : ce se vede de la fereastra asta?- poate că se vede de la alta, ca să nu intrăm aici...

– Nu-ți pot spune, secret de tot. Numai de-aici - acum mă luase de braț cu amândouă brațele, ca pe un copac ; ori ca pe Corso logodnica logodită cu logodnicul. Te roooo'...

Mă uitam la ea, din față. Nu vedeam nimic : din pricina ochelarilor negri în care mă vedeam numai pe mine, din toată lumea. Mă uitam și chiar dacă nu doar pe mine m-aș fi văzut răsfrânt, deformat în oglinda neagră a lentilelor, tot n-aș fi înțeles ce anume vrea Amica Orbilor de pe Corso.

Îi cunoșteam numele, știam că e într-a X-a la Liceul de fete. Însă mai știam, hi-hi-hi, că nu-i deloc ho-ho, ‘oarbă tipa, să nu ne lăsăm înșelați de aparențe... Ai zice : Ia, o elevă și ea, nu prea formată, în plus cu o boală de ochi, săraca, numai că săraca umblă cu ochelari negri din altă pricină: să nu-i vedem noi cearcănele vineții, pleoapele viorii de la hi-hii cu ofițerii de la Școala de Cavalerie, bine, nu umblă cu ei ziua, în văzul lumii, ca Gita (“drăguța lu’ Ioșka” îi spun Sibienii de când, la Cenaclul Astra, își suflecuse, în versuri șchioape fusta sub musteața lui/Josef/ Stalin), ci numai noaptea pe-ntunericu’ (precum în cântecu’) : atunci noi, internii sântem la internat, ba chiar dormim, nu sântem martori vizuali la ho-ho, hi-hi cu ofițerii. Așa se vorbea - mai ales la internatul nostru, la Gheorghe Lazăr. Auzeam ce se spune, uneori repetam auzitele - nu credeam : era prea firavă, prea slabă pentru ce se zicea că face cu ofițerii, pe bani, fie și pe-ntuneric, când nici ei n-o vedeau. Pentru niște sportivi zdraveni trebui’ forme, piepți, e necesar să fie țâtoșă-șoldoșă-cureșă, ca Gita, nu ca amărâta asta : scândurică, ametiică, plană în partea anterioară, de-i confunzi pieptul cu spinarea, plată și la mijloc, cât despre picioare, vai de steaua lor : chibrite...

Mă uitam la ea, mă vedeam pe mine în ochelari : acolo aveam rât, trompă - arătam ca un rămător trompos. Or nu sânt așa în realitate. Știam : nu-s din cale-afară de-arătos, dar nici fât-hidos - atunci de ce mă agățase? Auzi: se mărită cu mine, dacă-i fac ceva - ce? Va fi ceva foarte-foarte periculos (dacă-i foarte-foarte secret). Riscant. Ceva ce va fi meritînd sacrificii, chiar și acela de sine, ca măritișul la abia șaptesprezece ani, cu un mucea de paisprezece și trei luni ! Bine-bine, nici ea nu-i Ileană Cosânzeană, iar ochelarii n-o înfrumusețează, dar...

– Mă ajuți? Dacă tu faci asta pentru mine, eu...

Am dat din cap că știam, fusesem încunoștiințat, însă întrebarea era : De ce chiar eu? De când se arătase la Astra, după “inventar”, se fâțâise între fișier și sala de lectură, mișunase prin sală, bântuise printre mese, de parcă ar fi căutat ceva ori pe cineva - și nu găsea: o carte în unic exemplar, pe cineva care vine rar la Astra... În câteva rânduri mă atinsese cu sticlitul negru al lentilelor privirii, însă nu zăbovisese. Apoi pe coridor, la fumat : numai cu Septimiu și cu Octavian discuta, cu ei fuma, chiar glumea, în direcția mea nu se uitase. Mai rău: nici nu mă evitase, iar asta-i mai rău : când cineva te ocolește cu privirea, treacă-meargă, te detestă, dar nu te neagă, ca atunci când se uită prin tine... Și uite că mă descopere!

– De ce ?, am făcut într-un târziu.

– De ce! Pentru că... - m-a apucat de reverele paltonului. Pentru că!, a scuturat. Înțelegeți tu?, și iar a scuturat.

– Nu, domnișoară, am zis repede, gândindu-mă că vorbește ca Șoricica, abuzînd de pronume (dar ce frumos, mângâios abuzînd...).

– Spune-mi: tu. Și: Sabina, e mai practic, a zis ea. Acum vii să-ți arăt...- a început să mă tragă spre ușa acolo-ului femeilor.

– Ar fi și mai practic dacă mi-ați spune despre ce-i vorba și numai după aceea mi-ați arăta...- o condusesem eu pe coridor, în partea opusă, ținînd-o de cot. Dumneavoastră nu-nțelegeți că de-acolo nu se face? Înțelegeți?

– De ce să nu se facă, dacă numai de-acolo se vede?! Nu-ți pot spune,

e secret - adineauri ridicase glasul, acum șoptea, iar "secret" îi ieșise sâsâit, ca din gură de șarpe... Și de ce nu mă tutuiești, tu?, se trezise iar. Mă cheamă Sabina, pentru tine sunt : tu și dacă faci asta pentru mine, eu mă...

– ...vă măritați cu mine, ați mai spus-o, he-he-he!, am nechezat, încercînd să-i dau de înțeles că pătrunsesem bancul ei și-l gustam.

După o ezitare, Sabina a nechezat și ea, la octavă. Inteligentă, fata : a priceput că pricepusem... Dar ce? Dar oare pricepuse?

Mă îndoiam : își adusese la loc, peste ochi ochelarii. Acum purta mască de gaze, noi ne aflam în război...

Război-război, dar de ce, din amici, devenisem inamici? Uite de ce : inamicul cel tare și mare dă în noi cu gaze, noi, amiciei-micii sântem doi pe-o mască, amic, frate, soră să-ți fie celălalt, nu-i cedezi în întregime masca, ci jumătate-jumătate - iperită îi spune gazului, însă una cu un război-mondial mai recentă, cu-mari-sacrificii adusă din Răsărit - mă sufocam, mă muream, din fericire, amica mea cea bună și pereche de atelaj își scotea masca și mi-o pune pe obraz - mască specială, de pus pe toate fețele, cu față și dos, ea, după ce și-o lua mi-o pune fără să încrucișeze mâinile - așa că nu ne mai omoară viperita-sovietita-'inamita cea mai înaintată din lume, cleita lor nenorocită și-mpuțită, cea cu care marii producători de cărți, după ce le ard pe-ale noastre, ("scrise cu litere burgheze, ba chiar și monarhiste"!), le dau pe-ale lor cu iperită, toate cărțile sovietice trăznesc a clei de bot de câine ușernic, a obială eroină, a cur nespălat : îți mută nasul la ceafă, în plină iarnă, când ușa librăriei Cartea Rusă se deschide - ție, de pe trotuarul de vis-à-vis, dar bieții trecători nevinovați ce trec prin dreptul Cărții Sovietice, cea mai mare carte din lume! - cad ca muștele și cad nevinovați, vorbesc de librăria cea mai mare, cea mai frumoasă, mai binemirositoare din oraș, prefăcută de aștia în Cacarte... - ce noroc cu masca salvatoare a inversei Sabina : în loc s-o, eu pe ea - în fine, am vrut să fac un banc-bun, unul cu a Sabinelor răpire (să se observe : am evitat curofonia), așadar Sabina îmi pusese ochelarii ei, translîndu-i, ținîndu-i drept de hulube...

Și rîzînd. Dincolo, în cealaltă tabără (dar amică) se rîdea frumos. Nu mai cunoscusem un asemenea. Nici la filmele unde se rîde cu mare (a șaptea) artă și binemiroșitos - ce spun eu: bine!, mirosea divine; mirosisea bina, Sabina.

Înainte de războaie nu știam. Că o gură poate fi altă gură, când rîde. Cu totul alta decât aceea când ea nu rîde. Și nu știam (de unde să fi știut?) cum rîde o gură fără ochelari. O gură prin ochelari. Gura sabină.

– He-he-he!, m-a imitat iar, acum la cvartă. Să nu spui c-ai crezut, că nu te cred! - și-a retras ochelarii de la mine, i-a pus la sine. Ai chiar crezut? Că mă mărit cu tine? Cu ti-ne? Dar eu sînt o domnișoară, dom-nu-le!

Era, domnule : domnișoară. Ce făcea, ce nefăcea, liniile i se dintr-o dată unduiau, unghiurile (o mulțime) se îndulceau... Cât stătuse lângă mine se ținuse pe-față, nu-și arătase profilul, însă i-l învățasem, i-l știam pe de rost, dedus, i-l vedeam ca scris, deși acum îmi propunea spatele - e-he, spatele elevei de liceu, cu uniformă lucită de purtare, pe sub pardesiul de cartelă, prea larg, prea trist de lung, spatele căpătase tot felul de reliefuri și pe mai sus și pe mai la mijloc și, așa, mai pe la - plină de forme de, cu capul ținut înalt, pe

gâtul luuung, pleca, se tot ducea pe toctocuri suse, de adevărată domnișoa'.

A dispărut înspre sala de lectură : se minunase o petrecere. Minunească.

Dacă stai în sala de lectură cu un roman dinainte, îți zici: E-hei!, câte se întâmplă pe lumea asta, mai ales minuni... - dacă le ajuți un pic ; nu cine știe cât, dar să știi unde apeși, unde pui ajutorul acela, ca să împingi... Și câtă și cumă să fie împungerea romanescă (dacă putem spune așa).

Nici acum nu pot pretinde că o stăpânesc mulțumitor, dar în urmă cu exact un an sau mai mulți mă aflam la începuturi; se nimerise să nimeresc din prima încercare! Oricum, în timp ce-mi lăsam la vestiar paltonul, căciula, fularul, mă întrebam ca pe altul:

«De afară - din stradă, din parc - intrasem direct? Da sau ba? Dacă da: de pe scară trecusem direct aici, la vestiar?; făcusem un ocol pe coridol?; o paranteză la toaleză? - dar niciodată n-am făcut acea ocoloranteză, îmbrăcat - or acum mă... Mă-mbrac ori mă dezîmbrac? Vin sau plec? Sânt la Astra ori doar ziceam-că...?»

Rămăsesem în fața doamnei de la pupitru - doamna decide : dacă ea îmi dă o carte, atunci vin ; dacă-mi ia ceva, o carte, de pildă, atunci ar însemna că plec... Ei bine: doamna mi-a dat - fie numele Doamnei binecuvântat!

- Vă mulțumesc mult, doamnă, am zis, iar Doamna a mulțumit pe dată mulțumirii mele.

Mă mutasem cu cartea în fața ușii dînd spre sala de lectură ; la mai puțin de un metru. Știam : dacă cineva intră, îmi cere voie să treacă, mă atinge, cât să înțeleg să mă dau la o parte; dacă cineva iese, atunci iau ușa-n cap (ca-n **Limitele** lui Septimiu). Foarte bine : să mă limiteze careva, să-mi ardă un cucui, să-mi împuște cinci vânătași - dar să aflu, crăcănelic: Da? Au ba?

Da fiind : făcusem eu ocolul pe-la-acolo-ul femeilor? Dacă da - cu cine?, deși acolo te duci totdeauna singur ; dacă nu, atunci cu cine pe-lângă? - fiindcă doar trec pe lângă o femeie, fie că-mi place foarte tare, fie că nu-mi place atât de foarte tare, prind, păstrez - ca apoi să întorc, răsucesc pe o parte, pe cealaltă cu limba, cu nasul, cu sufletul : mirosul, mirozna ei. Din miroasele ei îi fac portretul; din olmurii o fac, o re-fac, eu pe ea - fără ca ea să știe cine și ce-a făcut cu ea, din ea, prin ea - din umbra odorilor ei.

În cazul de față nu puteam spune dacă îmi plăcuse femeia - nu pentru că n-ar fi fost femeie, ci așa; sau că mi-ar fi displicut - altfel se vor fi petrecut lucrurile: întâi îmi fusese indiferentă; apoi mă uimise, vizual (mă pleznise peste privire). Efect întârziat: mult după plecarea ei înțelesesem că-mi lăsase ceva din ea - ceva care nu se dă, nu se pierde: mirosul. Mirosul de ea, înfipt în nări, pe dinăuntru. Miros de gură deschisă, rîzîndă, gust de miros de vie și de adîncă și de pipărată a viului, mișcîndică. Și iară și iară: piperoasă.

M-am tot, de-atunci (am avut răgaz) întreat: Dacă întâmplările ar fi fost reale - acostarea, tîrîrea pe coridor, mai înainte intrarea în vorbă, rugămintea, promisiunea de măritiş, marele-secret anunțat, nu și enunțat - toate acestea ar fi avut carne, existență, dacă ar fi lipsit olmul? S-ar mai fi realizat (de la real)?; ar mai fi fost confirmate, consfințite ca întâmplări, întâmplatele?

Răspuns (sèptim): Poate că da, poate că mai degrabă nu.

Dacă nu i-aș fi simțit, cunoscut gura, pe dinăuntru, Sabina ar fi rămas în

continuare pentru mine un nume și o legendă de Corso (aia care se regulează cu ofițeri); poate nici atât din moment ce eu i-am scris, în gând, legenda. Oricum, n-ar fi contat: o oarecare ciudată întâmplare de bibliotecă publică, de sală de lectură (și de anexe) - atât de... stranie, încât n-ar fi avut dreptul la memorie : m-aș fi dus, liniștit, la vestiar, m-aș fi dezbrăcat ca de atâtea ori, mi-aș fi luat de la doamna pupitrului cartea reținută ieri (nu ieri, ci alaltăieri, abandonasem cititul-alfabetic, mă zăpăcise, mă descumpănise **ăncisul p. iventr** al Astrei, sărisem de la sertar la sertar, în panică, nimerisem la Stendhal, îmi spusese că ar fi numai bun, aducea puțină ordine, ceva rigoare - dinaintea! - avusesem de gând să recitesc **Mănăstirea din Parma**, dar o epuraseră căcănarii de iventraliști ăncizătornici - cu certitudine din pricina cuvântului mistico-reacționar "mănăstire", așa că luasem, pentru a treia oară, aici, **Roșu și Negru** - ne-, încă, -'purată, probabil grație cuvântului salvator "roșu", însă când vor ajunge cu aratul lecturii până la "negru") și mi-aș fi văzut de treaba mea de cetitor, dacă...

Când te gândești că viața omului depinde de un fleac... Pentru mine nu e, dar ceilalți, dacă nu sunt cu totul lipsiți de odorat, atunci nu și-l folosesc, nu și-l pun la treabă : dacă aș fi fost unul dintre ei, ceilalți - surzi, orbii de miros? Poate exagerez : viața nu mi s-a schimbat ; măcar clătinat din pricina aceea, asta. Un pic. Atât cât am vrut eu să mi-o schimb...

M-am dus în sala de lectură, mi-am căutat locul, mi l-am găsit liber, m-am așezat. Am deschis cartea. M-am pregătit... Dar nu puteam citi. Auzeam, re-auzeam glasul odorat : mă supărau, mă pălmuiau cuvintele ei din urmă - de ce să-mi spună că sânt puști?; de la țară? - nu va fi chiar rostit, dar ar fi putut s-o facă, după cum pornise, mai ales după ce dăduse colțul coridorului și nu s-a mai văzut - atunci. Atunci a zis că ea e domnișoară, domnule, ce-și închipuie puștanul de la țară?

Ei, da, de la țară eram - ei și? De la țară, dar eu o agățasem pe domnișoara de la oraș ori ea pe mine ? Eu o trăsesem, încercasem s-o duc, trag-împing - unde : la closet! - sau ea pe mine? Eu îi spusese fără pic de ezitare că dacă nuștiuce face ea pentru mine, eu o iau de nevastă - așa, chioară, slăbănoagă și proastă? Eu sau ea?

Să afle: la noi, și în Basarabia și la țară și la internat - așa ceva nu se face ! Dacă i s-a făcut de ne-puștani, de ne-țărani, să se adreseze lui Septimiu, cu el se mai brehăise pe coridor! Și cu Octavian conversase, mă rog frumos! - lor să le ceară ceea ce n-a fost în stare să-mi ceară mie, până la capăt...

Uite-o : s-a apropiat de masa lui Octavian - foarte bine, să se așeze alături, cu genunchii ei ascuțiți înfipți în jamboanele lui și să se-așășpedincoloeze, la closet, lui să-i spună: «Și ce dacă nu se face?!», că ea are nevoie de ceva, deci, să se facă!

Uite-o: nu s-a oprit la Octavian - ducă-se-alături, la Septimiu și vedea-l-aș pe garsonul limitatrofo-colocvialic tras de mână peste granița poatecănu-ului de la femei și gășind că e de-a dreptul: splen-didh! - auzi-l-aș zicînd că el preferă-mai-bine la curve, decât la femei...

Nici la Septimiu nu s-a oprit n-a dat semn că l-ar fi băgat în seamă, îl ocolește, se duce încolo, spre - spre nu știu unde... De ce n-a apelat la ei, delaorașii? Și de ce vine-ncoace? - deie Domnul să nu mă vază, face-m-ar

invizibil, să caute în altă bibliotecă pe cineva de măritat la closet... Și bine faci, fetițo, că ieși din sala de lectură, tot n-aveai tu ce-nvârti pe-aici, du-te, du-te La mănăstire, ori Pe Corso, petrece-te-ai cu ofițerimea locală, în rândurile armateipulare-ai să găsezi capcizmat de-mbobinat, de-nhămat la secretele tale nenorocite - de azi înainte o să cred absolut tot ce se spune despre, că ești plină de cearcăne pe la de la și, dac-ai avea ciorapi de mătase, ți-ar fi rupți sub genunchi, de la stelele epoleților, de-acum am să cred chiar mai mult decât totul!

Nu puteam citi. Iar plecarea ei din sală, în loc să mă calmeze, mă întă-râtase : de ce, așașepedincolo nu spusese limpede ce vrea? Dacă aș fi fost pus la curent, aș fi încercat - dar ce anume să încerc? Să-mi ceară ajutor, adică împărțirea poverii între ajutat și ajutător? Nu părea a fi omul, ea voia de la mine serviciu, hamalic, argățeală -pentru asta voi fi bun, tocmai, pentru că-s de la țară, pentru alte chestii are ea pe alții, nu degeaba și-o plimbă-n ochelari fumurii, știm noi ce ascunde îndărătul lor - cum să nu știu : ceva atât de amiroznitoare, de emițătoare de odori, încât te-te-te nimicește, te prefacă-n cârpă, în primul moment te doare capul, în al doilea te-nghite - cu tot cu cap!

Până una-alta, mă doare. M-a deochiat, chioampa; m-a otrăvit, m-a întors ca pe-o mânășă cu miroznela ei vrăjitoricești. Și de ce, mă rog, s-a supărat? C-am întrebat-o despre ce e vorba?; că i-am cerut să spună întâi, apoi să vedem de unde ne uităm - ca să vedem acea fereastră ?, vorbesc de a doua, de două vorbea ea: de la una se vedea alta, dar ce Dumnezeu, or mai fi pe lumea asta ferestre de la care să se vadă ferestre, ca să nu fim siliți să intrăm, de mână, la femei! Iar dacă nu m-ascultă, caute-și alt partener de intrat, de braț, la femei - acolo, înăuntru, încunune-se cu el ! Auzi : numai de la femei se vede - dar ea-i puștancă proastă (și cu picioare strâmbe)!: nu se poate să nu se vadă și de la bărbați, doar sunt alăturate... A, că domnișoria sa nu intră la bărbați - dar de ce nu-mi dă mie voie să **nu** intru la femei?

Am lăsat pe masă cartea deschisă. M-am ridicat, după miros. Am pornit, aș fi găsit-o cu ochii-nchiși : după olm : și-l lăsase-ntradins, dacă aș fi privit atent, aș fi văzut pietricelele din basm presărate - le zic așa, ca să nu le zic : stropi de odoare: pic!, pic!, pic!, sângele ei de miros.

Nici n-am zăbovit la fișier, drept la bărbați m-am dus. Am intrat, am tras cu urechea spre cabine - desigur, nu pe ea o căutam, ea era alături. M-am apropiat de geamul cu sticlă mată, l-am deschis, am privit drept în față: dincolo de curtea interioară... de trei ori parter și etaje, câte... trei, patru cinci, trei ori cinci fac cincisprezece ferestre - la care să mă uit? M-am aplecat peste pervaz. M-am uitat la dreapta : trei ori șapte, alte douăzeci și ceva de ferestre. M-am răsucit spre stânga...

– Nu la stânga, nu la etaj!, am auzit șoaptă poruncitoare venind din dreapta și de foarte aproape. La subsol! Ușa care duce la subsol!

M-am întors la dreapta: la nici doi metri distanță, un cap de... Un cap de elevă de liceu - avea guleraș de dantelă albă peste uniformă bleumarin. N-o cunoșteam, n-o mai văzusem. Deși mie se adresase, nu mai era altul la fereastra de la noi, de la bărbați...

– Dar uită-te la subsol, domnule, nu la mine! - mi-a arătat direcția cu mâna dreaptă în care ținea o pereche de ochelari cu lentile negre.

Mi-am retras atât de precipitat capul, că m-am lovit dureros la urechea stângă în tocul ferestrei. Înjurînd, am închis geamul și m-am grăbit să ies de-acolo. În prag am ezitat. Nu știu de ce - probabil știam că ea știa. Am auzit din coridor, prin ușă :

– Ci ieși odată, domnule! Ci cât să te mai aștept?

Am fost gata-câștigat. Oricine mă poate cumpăra-vinde cu o replică din Caragiale, bine plasată. Am ieșit, vesel, cu gura până la urechi - când Sabina:

– Te mai și râzi! Ca un cre-tin!

M-am împiedecat în prag - nu e prag acolo ; am încasat o ușă-n spate, ușa de-acolo n-are închizătoare-ntârziatoare ; mai lipsea să fac pasul drept și drept în groapă să cad - și ce dacă nu exista așa ceva? Ca un cre-tin! - mai merge (las de la mine, am de a face cu o proastă de fată), dar: te-râzi?!, terâziul nu-i din Caragiale, nu-i din nimeni, știut. Vinovat, umilit, după ce mi-am șters se-râsul (autorâsul?), am vrut s-o șterg, eu însumi. Spre sala de lectură: acolo aveam incertitudini, însă nimeni nu mi le-ndesa în gură, căluș.

M-a apucat de mână, m-a oprit. M-a întrebat:

– Ai văzuut? Ce ziiici? Mă ajuuuți?- se alinta, voia să mă alinte, cu ea.

Nu-mi place să mi se ceară așa, mieunat, mâtâit, după ce fusesem agresat pe nedrept. Nu-mi place să fiu oprit din mers, împiedecat ; să mi se taie avântul, fie și de o fată. Cu atât mai puțin cu cât, imediat ce sânt oprit, sânt înhățat de revere, scuturat, zgâlțâit. Nu-mi place, am zis:

– Să nu mai faci asta, domnișoară! - șoptisem printre dinți și, fără fasoane, îi dădusem mâinile la o parte. La noi, la țară, pentru așa ceva - dom-ni-șoa-ră - se scoate cuțitul!

Domnișoara rămăsese cu mâinile-n sus, ca predată. Și, ca predații, speriată. Râzînd... Nu-i vedeam ochii, de ochelari - dar gura. Gura ei... Eram gata să pun un genunchi la pământ, să mă predau, însă tocmai atunci gura s-a închis. S-a terminat - iar eu, liberat, mi-am șters cu două bobârname indiferente reverele atinse de ea și am zis, smucind capul pe diagonală, imitîndu-l pe Septimiu :

– Domnișoa-răăă...! - coada lungindu-i-o, înălțându-i-o.

Bine-i făcusem - dar ce-și închipuia domnia sa? Că poate să se joace cu mine după chef, să mă întorcă pe-o parte, pe alta, ca pe-un pește în tigaie? Ei bine, nu! Nu - dar nu puteam citi. Capul. Nu durea atât de tare ca prima oară, acum mă durea ca altă oară, deși mai târziu m-am gândit : nu mă durea nici un cap, dar așa sântem noi, cei ce n-avem suficiente cuvinte ca să prindem cu, în ele, nuanțele; ne slujim de ce avem la îndemână, zicîndu-ne că merge și-așa - nu merge: întâi, pentru că instrumentul e rudimentar, ziceam un fluier ciobănesc, o tilișcă avînd șase găuri - plus una, șapte - și nu orice melodie poate fi cântată (decît, eventual, transpusă); a doua: nu cunoaștem (sau ne-a suprimat cineva glumeț al naibii) alterațiile de la cheie, așa că producem naturalele care, aici, sunt, nu doar ne-, ci anti-, cam așa ceva, trebuia să spun, scurt, clar: Nu mă doare capul! - aș fi înțeles până și eu.

Ceva-ceva tot mă durea, trebuia să mă doară, altfel nu se putea : fusesem brutal cu fata, chiar măgar-și-violent, ca să nu-l uităm pe Caragiale, iar povestea cu scosul cuțitului (la noi, la țară - care, la noi? care țară?, dar mai ales : a cui, țara?), în fine: «Eu, când îmi trage cineva palme» fusese leit

Bibicul (Nene Iancule) - de ce? Pentru că...

Scosul cuțitului ori intratul ei la-noi, în fine, așteptatul, cu halba. Dacă m-ar dura capul, aş avea un pretext să spun că nu ştiu. Fata asta, Sabina dăduse peste mine, intrase fără voie în ceea ce presupuneam că am mai intim, în acel loc în care nu-se-face să faci decât singur - şi nu doar la noi, la ţară, am observat asta şi la colegii mei oraşeni. Să fie ea altfel de oraşancă? Nu ştiu, nu ştiam de ce mă alesese chiar pe mine.

Fata asta: te uiţi la ea, o cuprinzi dintr-o ochire : pe de-o parte (ba nu : pe-o parte) arată slăbănoagă, şleampătă, fără graţie ; pe de alta (nu alta, ci : pe cant), nu străluceşte prin deşteptăciune, apoi e de-o rea-creştere, de te-ntrebi din care bortă peşteroasă a ieşit, în patru labe - am exagerat, ca să se înţeleagă... De cealaltă parte (Sabina fiind ca o monedă : are cap, pajură - şi cant), aşadar, dacă o pui jos, cu pajura-n sus... În ciuda atâtor defecte, în prima clipă spui despre ea că ascunde ceva ; că amărâţica, neformată, copila - vizibila - este, în realitate, o inversă, o, ce să mai vorbim, una d-ia de umblă cu ofiţerii (chiar şi cu trupa, dar numai noaptea, ca să n-o vedem noi), pe scurt: o putoare, o curvă! Când însă o cunoşti cât de cât, ca mine... Dai de o căscată, neajutorată, zăpăcită: are nevoie să i se arate unde să pună piciorul la fiecare pas - pe stradă, în timp... Ceva şi mai încolo te trezeşti cu a treia Sabină : calculată, rece, tăioasă, nemiloasă; o Sabina-Maşina care, ca să ajungă unde şi-a propus, trece peste oricine, peste orice - tu, însoţitor, crezi că o conduci de mână, ca pe Oarba, he-he-he!, te duce ea de nas, de căpăstru, calule, de eşti ditamai asinul măgaric! - nu se opreşte, nu se sinchiseşte de "fleacuri" ca : nu-se-face - e drept: fără să aibă conştiinţa că ea ar face ceea ce nu-s-ar-face...

Mai dincolo de siguranţă, nepăsare, nemilă, o simţi: nesigură, nu fiindcă n-ar avea idee cum să se descurce cu lumea din jur, ci pentru că nu ştie ce să facă cu sine în raport cu jurul, cum să se așeze - cum şi unde s-o așeze, cum să şi-o poarte pre ea, Sabina...

În momentele ei de marş-forţat, de rece şi tăios, de voinţă (sălbatică, scoţind fumeg), aveam impresia că cele vreo treizeci de chile de oase şi piele se prefac într-o maşină; într-un agregat din cele văzute în filmele documentare de la "Timpuri Noi" ; într-o, cum spunea colonelului de haiduci : daravelă/ cu care se sapă tunelă. În acele momente-împrejurări îmi ziceam înfiorat:

«Dacă fata asta o ţine cum a pornit-o, găureşte cără-mida, bortileşte piatra, mănâncă pământul, scobeşte planeta - cu condiţia să fie bine pornită, corect orientată: azi-măine iese la suprafaţă în Italia ei, dar unde anume, că nu era hotărâtă: la Roma? la Milano?

Asta-i întrebarea : când a plecat, a plecat în direcţia bună? Orientată-topografic ? Dacă nu : de ce nu dă semn de viaţă ? Dacă a ieşit cu bine la lumina zilei, în Italia : de ce nu-mi trimite o ilustrată, să zicem cu Scala din Milano? Chiar fără un cuvânt pentru mine decât adresa şi data (nu m-aş supăra dacă ar scrie 1651, încrucişând, inversând, încurcând - nu numai în scris, ci şi în capul ei de bibilică - 6 cu 9). Eventual, cu adresa ei, scrisă cu cerneală simpatcă... Sau tot o ilustrată, însă din altă topografie : Biblioteca Naţională de la Paris - ştie bine că o ştiu din poze, albume, ghiduri, din romane mai ales, îi voi fi spus şi ei că-mi luasem înima-n dinţi şi am acostat-o pe însăşi

Doamna Tatu-Scarletti, ca să-mi spună două cuvinte despre Biblioteca de acolo pe care o cunoaște tot atât de bine ca pe Astra noastră - dacă nu cumva și mai bine.

Asta-i întrebarea : când s-a pornit, a plecat numai de-aici, din Sibiu? Numai din Ardeal? Sau a plecat de-tot? Dacă de-tot, atunci e bine, foarte : azi-mâine o să primesc o ilustrată cu Scala; ceva mai în-colo alta, cu Biblioteca Națională din Paris. Iar dacă nu, atunci tot răul spre bine: o aștept; să vină; a spus ora șase, cel mult și-jumătate.

Atunci, când a fost să fie prima-oară, ședeam în sala de lectură și sufeream; înduram - cu bărbăție. Mă durea capul - tocmai începuse, cedînd rugămintilor mele de a o avea, pe datorie. Îmi era greață - tot pe datorie, asta fiind consecința durerii de cap. Nu de la stomac, greața - de la inimă! În primul rînd, greață de mine : mă purtasem ca ultimul bătăran, ca un autentic puști de la țară ; în al doilea : mirosul de ea - Doamne ferește, în nici un caz că ar fi fost urât, greșos (ca al Ofițereșei, săraca), ci, dacă se poate spune așa: din contra.

Din foarte contra. Îmi era greață de miros bun, nu de rău. Sabina miroase bine - ce spun eu, Sabina miroase dumnezește, dacă El ar avea gură, așa i-ar... Ba nu: El, măcar gramatical, este masculin, or Sabina-femeina... În viața mea nu m-am mai întâlnit cu un asemenea par'... Nu e parfum, dar dacă nu găsesc alt cuvânt... Între timp mi-am ordonat impresiile, adică odorile și i-am făcut portretul (și moral și odoră). Atunci însă, în sala de lectură, imediat după coridorul cu pricina, nu știam de unde să le iau, unde să le pun. Îmi erau necunoscute - dinspre alții, dar în același timp apropiate mie, de parcă eu (sau și eu) le-aș fi produs ; de parcă ar exista un arhetip olfactiv - atât, că-mi lipseau cuvintele (în continuare, nu le-am găsit...)

Atunci, pe loc (pe locul acesta, același, în sala de lectură), încercînd să reconstitui momentul și, eventual, izvorul, mi-am zis :

«Și totuși, totuși : nu a mirosit tot timpul, oricum, la început, nu, fiindcă la sfârșit, după ce-a plecat ea, a rămas, totuși, prin trenă, prin coda... A început a binemiroși numai când a început a rîde - cât să fi ținut rîsul: două-trei secunde, hai cinci - de cum n-a mai rîs, jetul, arteziana s-a oprit, sugrumat, tăcut ; după, nu doar gura i s-a urât, ci ea întreagă».

Așadar, numai gura. Gura - mi-am zis.

Citisem în atâtea cărți, mai ales în cele de poezie, că gura fetei miroase, adie, ba a floarea cutare, ba a cutare fruct; ba a Rai, ba a otravă... Toate astea sunt din afară, totdeauna altceva-altfel decât o gură de fată. Mă sărutasem până atunci cu destule fete (iar de-atunci, he-he!), așa că sînt bine orientat în materie de topografie a odorilor fetești: fiecare poartă o marcă numai a ei, a fetei; și fiecare o marcă numai a lui, a sărutatului - în diferite momente, cu aceeași fată. Oricum, eu le-aș deosebi (fetele, săruturile) cu ochii legați, cu urechile astupate. Doar sărutînd. Fără să mă orientez după formele de relief ale gurii ; nici după dinamica ei - numai și numai după miros.

Fata asta, Sabina-Drezina, Amica Orbilor, despre care atâtea și atât de rele se zic, așa, necrescută, nemîncată, nenimica... Dacă aș spune : «Gura Sabinei miroase a gura Sabinei», băieții m-ar lua peste picior și m-ar trimite la plimbare cu "definiția" mea cu tot. Or eu vreau să spun că, atunci când nici

prin gând nu-mi trecea să o sărut și n-o atinsesem nici măcar din greșală - gura ei... Să mi se fi părut? Fiindcă în acel moment îmi era greață? Sau greața să fi fost efectul altei cauze?

Mă durea capul, liniștit ; îmi era, liniștit : dulce și greață. Parc-aș fi fost beat - zic eu, din citite, oricum, nu cu beția trebuie comparat... Comparată...

Urâtă ca sora dracului: ochelari de orboșetor, nas ascuțitos, bărbie la fel, galoșnică ; glas neplăcut, măcăit, rățăit, ca al surzilor - însă nici când tace nici când rămâne fără ochelari nu arată mai brează: doar o văzusem de la fereastră când mă soma să mă uit la subsol; nici eleva în uniformă de LDI (și fără ochelari negri) nu arăta mai ne-urâtă decât cealaltă, cu toate că nu semăna deloc, dar deloc cu cea de pe coridor, ochelarista în pardesiu de căpătat ; era altfel: tot insipidă, rea - dar alta. Cu adevărat frumoasă (fulgerător!) devenise numai atunci când răsese : patru-cinci secunde.

De ce : fiindcă, în general, omul care râde se face mai frumos? Sau (în special) pentru că deschide gura? Și liberează ceva, ceea-ce, acel-ceva?

Atunci, a ce ziceam că amiroase agura ei arăzîndă? Deschizîndă, înflorindă, pâlniindă : a miere de albine - da, și a, dar am hotărît că nu floare, nu fruct, nu ceva din afara omului trăitor, dinafara fetei promițătoare, a femeii făcătoare. Ziceam că gura Sabinei miroase a carne proaspăt tăiată - numai că acesta e miros, nu parfum : carnea tăiată miroase, nu admiroase (ca gura Sabinei).

Gura Sabinei. Ea miroase a ne-fruct, a ne-floare, a ne-parfum - a nevegetal. Gura Sabinei miroase a regn animal (dar nu a mosc); a viu, a vietate, a carne-vie - pe dinăuntru - a mișcare, cu mult suc și oarbă; și palpi-toasă; și piperindică - sângeratic. Regn sabinal.

Mă durea capul. Îmi era greață. Greață, capul - mă întrebam dacă n-aș face mai bine să plec de la bibliotecă : mă plimb prin parc, mă aerisesc, mă curăț, mă răzuiesc, mă spal - de mirosuri, de mirozne.

Dar numaidecât m-am întrebat: «De ce-aș fugi de ceea ce-mi place, cu plăcere tulbure - până la greață? Până la?»

Și de nu mi-ar fi plăcut, tot era prea târziu. Acum pot spune: atunci mi s-a scris - nu pe frunte; în nări.

Am simțit-o, cu spatele, venind. Am mirosit-o apropiindu-se.

Mi-am cuprins capul în palme, am închis ochii; nasul îmi atinge Roșu și Negru, deschis. Voisem să mă ascund: căzusem cu toate picioarele în capcana roșnegrică : Sabina. O vedeam cu ceafa, o știam venind, îi simțeam drumul, traseul indirect - îi cunoșteam ținta: eu.

Venea învăluind-mă, ca să mă încercuie ; să mă sugă, înghită, roșneagr'; să mă prefacă în altceva, în altul, pe cealaltă parte.

Așa că am tresărit cu tresăr mare când am auzit, în ureche, glas numai pentru auzul meu în aduimec :

– După ora șase - cel mult și-jumătate.

A spus că după șase, cel mult și-jumătate, așa a spus. O aștept, cu ea am învățat răbdarea. Înainte eram mai catolic decât un ceas de biserică papistașă, pentru un minut peste sfertul academic, m-am certat cu buni prieteni avînd ceas la mână - măcar de n-ar fi încercat să mă convingă că al lor rămăsese-n urmă, iată motivul întîrzierii, dar numai în aparență, pretindeau, în realitate ei fiind foarte punctuali! Nu erau, de aici supărarea mea, devenită despărțire. Însă de când sînt cu Sabina, parcă n-aș mai fi eu : am rămas punctual cu anticipație (cum zice tata), ca țăranul la gară nouă. Dar nu mă mai las eu îmbolnăvit de așteptare, de întîrzierea întîrzierii ; și nu-i mai explic aiurinei / Sabinei pentru a mia oară că un om nepunctual nu-mi poate fi prieten: prietenia se bazează pe respect reciproc, iar dacă tu, căscato, nu respecti timpul meu, cum să rămân prieten cu tine?

A spus : după șase; cel mult și-.

Așa să fie. Nu toți oamenii au exact același timp; nici același timp exact: ori că s-au născut gata diferiți, ori că s-au făcut ei înșiși... Depinde și de latitudine geografică, de climă, de limbă... Am citit undeva că Bucureștenii aflați la Paris, la Londra, la Berlin își dau întîlnire - la București, când s-or întoarce - astfel:

«Pe după amiază, pe Calea Victoriei...»

Va fi fost și specific și poetic, înainte, poate și pe timpul războiului; înainte de venirea comuniștilor - dar acum? Mai are cineva timp de Calea Victoriei? Și curaj : știi unde, la care răspîntie pătrunzi pe Calea Victoriei, dar nu știi dacă mai ajungi la următoarea pe jos, pe picioarele tale, ori pe sus, săltat pe roatele mașinii-negre. Se spune că adevărații bucureșteni tot așa își fixează întîlnire, ca să-și dea impresia că sunt “înainte”; după basarabeni și regătenii s-au făcut evrei, parcă și-ar ura : «La anul, la Ierusalim !», fără să specifice ziua, luna din an, darmite ora... Și, culmea, se chiar întîlnesc - cel puțin așa vorbesc Basarabenii din Ardeal...

Cînd am fost la București astă-toamnă, la finala crosului “Să întîmpinăm 7 noiembrie”, nu i-am văzut întîlnindu-se, dar Calea : faină. Să tot aibă șapte-opt kilometri - hai, vreo trei, dar câți să parcurgi, ca să-l întîlnești pe celălalt bucureștean cu care ți-ai dat întîlnire la Paris - după amiază?

I-am parcurs pe toți, de mai multe ori, de jos, de la Dâmbovița pîn-n Piața Victoriei. Unde l-am văzut pe soldatul rus, / cel sus-pus, nu pen' c-a liberat popoarele, / ci pen' că-i put picioarele - din pricina asta a intrat Păstorel la închisoare, se zice că acolo a și murit. Prima oară am făcut Calea cu întregul lot al regiunii noastre (nu-i spun pe nume, mă prefac că nu cunosc “noua împărțire administrativă” care a făcut din județul Sibiu un oarecare raion subordonat Brașovului - așa-i zic eu, “reacționărește”, ca să nu spun : “Stalin”).

Eram ghidați de tovarășul Enache-de-la-Centru. N-am aflat ce fel de centru, însă tovarășul era militar de felul lui - și zicea :

«În sportul militar nu gradul contează».

N-o fi contînd. El avea grijă de lotul nostru - cu hotelul, masa, deplasările - cu ghidajul, zicea tovarășul Enache de la Centru. Nu era doar omul-cu-echipamentul, ci și concurentul... N-am aflat la care club: Dinamo ori Casa

Armatei, dar eram siguri : la seniori. Era cam senior, tovEnache : chelie avansată, brazde adânci pe obraz - de cât o fi tot-ot alergat, până la vârsta lui. Seniorii noștri sibieni, toți militari în termen, râdeau de el, îi ziceau: “Manutanță”, eu însă îl simpatizam: avea trei copii «care de care mai mic», zicea, arătându-ne fotografii cu niște copii speriați, nevasta îi fugise cu altul - tovEnache ne arătase o poză, dar nu a femeii fugăcioase, ci a căpitanului răpitoareț: măreț.

Misia lui: să ne ghideze prin București. Ne-a tot ghidat - dar numai prin cel de pe Calea Victoriei. Manutanță umbla pe stradă ca și noi, nebucureștenii: îmbrăcat în trening, atât că pe bluza lui nu scria nimic. Pe când noi primisem de la Sibiu: una pereche pantofi gimnastică, “pentru umblat stradă” (scria pe hârtia de luare în primire) plus una pereche pantofi cuie “pentru participat finală” - deci prin București umblam stradă pantofi gimnastică, ghidul nostru purta stradă una pereche bocanci alpinism, din cei cu triplă talpă, cu măsele de oțele, în greutate de cinci kilolele (dacă nu bucata, sigur perechea). Când ne-a luat în primire în Gara de Nord, tovEnache nu ne-a atras atenția decât prin chelie (l-am crezut antrenor, pentru că și Tschallner al nostru era chel), însă când am ieșit cu el în oraș... Și am mers, am mers... Ne-a spus în treacăt, ca și cum era de la sine înțeles:

– Domle! Eu mai am de așteptat, proba mea e ultima...

De unde am înțeles că și el concurează - la seniori (încă neexistând categoria: strămoși). Cu toții trăgeam cu coada ochilor la bocancii lui blindați, tăncoși, dar numai Heidi a îndrăznit să întrebe :

– Asta nu strică picioarele?

TovEnache a fost foarte mulțumit: a luat-o pe Heidi de cot, pe mine pe după umeri, ne-a făcut cu ochiul, pe rând și ne-a zis, tainic:

– Domle! Metodă verificată! - a arătat din bărbie spre bocanci: le obișnuiești cu greul, le pui să tragă și, la concurs: pasăre zburătoare! - mi-a dat drumul mie și a arătat cu mâna cum zboară pasărea scăpată din bocanci.

Heidi nu-l credea, însă mie îmi părea rău că n-aveam bocancii mei de elev - n-ar fi stricat să-mi obișnuiesc picioarele cu greul și, la concurs: pasăre zburătoare!, vorba enachelui tovarăș - ce, ar fi stricat să câștig? De-aceea, fără bocanci, am ieșit al patrumătorulea; după unii autori, mă clasasem foarte bine, însă dacă ar fi fost întrebat autorul de mine... Heidi a ieșit a doua, a luat argintul la junioare, la seniori a câștigat mereu-tânărul Cristea, un militar sibian a ajuns cam pe locul douăzeciși', însă pe tovEnache nu l-am văzut la sosire, deși la plecare discuta cu Cristea...

De la Hipodrom ne-am întors pe jos, pentru întâia oară neghidați de bocancii de fier al ghidosulului tovEnache. De la Arcul de Triumf am rămas numai noi, Heidi și cu mine. Ea ar fi vrut să mergem și prin București ca prin Sibiu : de mână, ori de braț... N-am vrut eu : ea umbla pe Calea Victoriei cu medalia ei nou-nouță de argint, pe piept, peste bluza de trening, întreaga Capitală a Republicii se uita la ea și o admira - or eu nu avem nici măcar un amărât de bronz - asta era una...

Mai era alta: în aceeași seară, la opt aveam tren de întoarcere, așa că pentru ultima oară treceam pe Calea Victoriei: trebuia să fiu foarte atent: poate-poate. Măcar atunci, în ultimul ceas... N-am întâlnit-o. Nu dădusem de

ea nici la Hipodrom, unde alergasem, nici la Șosea - și era atât de frumos, atât de potrivit: căzuseră frunzele, ai fi zis că suntem la noi, la Sibiu, în Parcul Arinilor. Nici pe Cale n-o zărisem, deși o făcusem și de acea dată întreagă, de la Piața Victoriei până la Operetă. Eram la București, de mână cu vicecampioana la junioare, eu mă clasasem binișor, era duminică seara, lumină pe străzi, dar în sufletul meu era sâmbătă-seara-de-internat: n-o văzusem. Atât de decepționat eram, încă în tren, la întoarcere, de la Ploiești, am găsit un compartiment gol: atâta m-am sărutat cu Heidi, încât două zile n-am putut vorbi : buzele mi se făcuseră mai mari decât capul.

A spus: după șase - poate n-ar fi fost rău dacă atunci aş fi sărutat-o mai cu foc pe Heidi. Am vrut să spun: adânc.

A spus: după șase, cel mult și - ce-o s-o cert, ce-o să-i fac dacă-ntârzie!

– După ora șase - cel mult și jumătate!, și a plecat cu, după ea, târîș, prin sala de lectură, coada; coda; coma de vietate palpită, animaldă, nu vegetalidă, ca celelalte.

Nici nu m-am clintit. Cu capul în palme, am spus:

«Vrea să mi-o plătească pentru amenințarea cu cuțitul, fiindcă i-am spus să nu mai facă asta niciodată : noi, de la țară...»

Așa se va fi explicînd întâlnirea dată - după șase!: când Corso-ul e bine luminat; plin-stup... Îmi pregătește o figură... Să tot aștepte. N-a spus nimic de Corso, dar unde se întâlnește lumea, în Sibiu?

Ceasul din sala de lectură zice fără zece. Ca atunci. Atunci, chiar fără vînzoleala de seară, aş fi știut cât e ora, fără ceas. Uite: acum vin, în valuri, elevii cuminți, ne-chiulangiii; unii sosesc direct de la școli, de la cursuri, la opt au să meargă la un film, filmul de opt ; alții vin după ce au dat un ocol pe la casele lor, au mâncat ceva în fugă - deși aceștia vin cam la și-un-sfert și rămân până la închidere.

Aș mai sta. Azi n-am citit o singură pagină : m-a durut capul, m-a durut greața, m-a, mă, în continuare, nasul, limba. Afundul ochilor. De sabină. Dacă, înainte de a mă întoarce cuminte la internatul cui mă are, aş da un tur pe Corso?

Am potrivit să ies de la bibliotecă la fix. Mi-am spus: dacă fac un tur lung, când o să fiu iar în dreptul Parcului Astra, o să fie timpul: și-jumătate - la exact cât fusese fixată întâlnirea. Am dat de internii mei în fața Telefoanelor - azi, nici urmă de golani din Gușterița, să-i tragem noi o bătaie... Am rămas cu ei și ne-am uitat la picioarele fetelor, cât să le comunic: am o întâlnire urgentă la și-jumătate, însă înainte de asta, am o treabă și-mai-urgentă !, le-am făcut cu ochiul și am luat-o cu grăbire spre Piață. I-am dat conștiincios ocolul, cu ochii lipiți de ceasul din turn, iar la și-douăzeci fix am luat-o în sens invers pe Corso: am ajuns la țanc pe trotuarul Parcului Astra.

Nimeni. Sabina nu era. Nu era deloc Sabina.

Pe Corso nu se făcea să mă mai arăt : băieții ar fi înțeles că mi se dăduse plasă. Dacă recunoșteam, trebuia să spun și cine mi-o dăduse: Amica Orbilor, Găina Chiorii - ei avea despre mine o părere bună, normală, cum : chiar aia, ochelarista care se dă-n bărci cu lifițerii, în plus o nasoală, o neformată? Nu era mai economic dacă făceam apel la Maricica noastră națională de la spălătoria internatului?, aia posedînd fason de femeie: șolzi, țâți, curi -

nu ca asta, doar ochelarășii de ea...

Ce să fac? Îmi stricasem și biblioteca și Corso-de-seară, eram numai bun de întors la internat - să te-ntorci la internat atât de nedrept de devreme...

În hol: vânzoleala de după-șase. Din fericire curentul era în sens unic : spre înăuntru, așa că m-am culcat pe val, m-am lăsat dus în sus, pe scară... De undeva, nu știu de unde a răsărit ea, m-a apucat de mânecă m-a tras la mal. Și m-a luat la certat:

– Pe unde mi-ai umblat?! Ești în întârziere! - m-a amenințat cu degetul. Dar ți-ai dat cuvântul de onoare! - m-a apucat de revere.

Jur pe ce am mai sfânt că n-am mișcat, n-am protestat (care cuvânt dat?); tot ea și-a dat seama de greșală : și-a retras mâinile ca fripte, și le-a ascuns la spate :

– Par-don!, a zis. Uitasem că pentru așa ceva scoți cuțitul! - și a răscurt, tăios, răguștirb.

Avea, râzînd, glas de copil răcit bocnă, cu nasu-nfundat; de muiere beată-moartă. M-am micit sub loviturile de berbece ‘aripat. Am izbutit să mă apăr și să uit, pe loc.

Când s-a oprit - singură, eu rămăsesem în drum - m-a întrebat ce am. Ce să am : nimica !, am răspuns cu umerii. La care ea:

– Dacă n-ai nimica, -nchide gura - să nu-ți intre păsărica!

Ea era o păsărică; și o copilică - imbecilică (dar ce mirosică !).

A mai zis ceva: să închid gura, ca să nu răcesc, doamne-fereste, acum când are mare nevoie de mine...

Afară nu mai era frig, aș fi putut umbla fără fular, fără căciulă ; până poimăine. Cu gura larg deschisă, căscată - ce-avea ea cu gura mea?, de avut aveam eu cu a ei, deschisă. Doguriitoare. Și mustitoare. Și-amiroznitoare.

Cum am ieșit din clădirea Astrei, cum m-a luat de braț:

– Mai întâi și mai întâi, te conduc eu. La internatul tău.

N-am răspuns. N-am scos o vorbă. Atunci, pe loc, n-am găsit ciudat că o fată, în plus externă îmi dă întâlnire în scopul de a-mi comunica marele secret; iar ca să mi-l comunice, mă conduce ea la internat - la internatul meu... Și nu m-am mirat că, în loc s-o apucăm la dreapta, spre internat(ul meu), am luat-o la stînga, către Bulevard. Când am ajuns la Tribunal, m-a oprit :

– Vrei tu să te conduc la internatul tău? Sau vrei tu să mă conduci pe mine la casa mea?

Am ridicat din umeri, agasat. Vorbea ca un neromân; sau ca un român încă elev la primară. Prea, nepermis de corect, de parc-ar fi învățat limba din carte, nu din parte. Eu aș fi întrebat: «Te conduc la internat?»- fără “eu”, fără “tu”, sântem doi de toți, unu singur e intern, deci un singur internat e pe lumea asta, a internului. Și nu al meu... Aș fi-ntrebat : «Mă conduci ?», fără “la casa mea”: dintre noi numai ea avea casă, o casă (eu : internat). Dacă aș fi deschis gura, aș fi-ntrebat-o dacă la-casa-ei vorbește altă limbă decât româna : nemțeasca, franțuzească, altfel cum se explică ploaia de eu-tu-mea-ta-te-mă?

Am trecut pe lângă Tribunal, pe lângă închisoare - am găsit că strada are un nume cum nu se poate mai nepotrivit: a Justiției... În gura unei stradele

m-a oprit. M-a întrebat, încetișor:

– Ești de-acord cu mine?

Am dat din cap grăbit. M-a întrebat cu ce anume sânt de-acord - eu:

– Cu orice.

Rostisem vorbe, sonorizasem expirația, oftasem inteligibil. Nu mă gândisem la cuvinte, cum nu te gândești la aerul pe care-l tragi-sufli, le lăsasem să iasă, îmi scăpaseră, se lăsaseră duse de întrebare ei.

De-aș fi eu scriitor, aici aș plasa cumpăna, răspântia, poate cădapoate că-nu-ul septic. Noroc că nu sânt și nu știu ce brânză ar face scriitorul cu un personaj de-acord cu orice pe lume, fără să știe (și puțin pășindu-i) despre ce este vorba.

Am mai spus : dacă mă fac literator, atunci povestitor mă fac, nu scriitor; nu, cu personajele, pedagog, director de internat, care-și închipuie că a venit pe lumea ca să știe în fiecare moment, ce fac elevii din roman, iar dacă nu fac ce scrie la regulament, să-i pună la punct, să-i cheme la ordine, să-i bage la loc, în front. Pe când povestitorul... Îi lasă-n pace pe oameni, să facă ce vor ei, ce e omeneste să facă, ce e povestește să facă. Vine în urma elevilor-personaje: privește, ascultă, miroase (mai ales) și dup-aceea povestește ce-a-nțeleș din ce-a văzut, mirosit, auzit... Văd chestia asta cam așa: povestitorul este un fel de elev, altfel nu-nțelege nimic din personaje; unul ceva mai bătrân, fie un dom' elev, fie un întârziat (de refugiu, de război), ca Scifos. Merge cu noi la cinema, joacă fotbal cu noi, se plimbă cu noi - uneori nimerește și la curve (în fapt, acolo el ne duce), fiindcă așa-i viața ; așa-i romanul cel povestit.

Când o fi să fie, o să scriu romane. Dar n-am să mă chem romancier; nici scriitor. Numai povestitor - de romane.

Am spus toate astea și pot să mai spun pe-atâtea pentru ca, în fond, să pot spune: Nu-mi pare rău că m-am dat cu mâinile legate. Adevărat, am spus că sânt de acord cu orice - însă nu chiar cu orice orice, numai cu orice-ul meu, cel vrut de mine. Dialogul nostru era o joacă și de fapt, monolog - hai, două, paralele - până la acțiune, mai va.

Nu mai va, deloc, eram în:

Cu stânga o țineam bine, în față, de-a curmezișul șei, cu dreapta tăiam de zor la dușmani / ca la bostani. Calul alb, șaua verde cin' nu vede nu ne crede, ei și?, mă cred eu și-mi ajung - dușmanii-inumanii câtă frunză, câtă-n dungă, precum nisipurile mărilor și foarte dușmănoși, iar noi doi (dacă-l socotesc și pe cal, pe mândrul Ducipal, atunci trei, iar cu sergentul zece), zburam cum se zboară și, zău, nu era nimănui în piept inima rece. Zburam ca avionul și o iubeam cu foc pe răpită - povestea vieții mele: simplă ca un basm: fata asta, Sabina ceruse agiutoriu eu îi sărisem drept în, fusesem de acord cu orice, drept care o re-răpisesem răpitorilor.

Pe când tăiam și hăcuam - zi de vară-n până-n gară - la rapsabini(ici), mă gândeam în gândul meu că dacă Sabina asta ar fi fost una frumoasă, normală pe la trup, vasăzică avînd ceva forme și, în plus aș fi știut că și ea mă iubește, poate că nu m-aș fi năpustit cu atîta mînie peleianică la răpitori ; cu sete de salvare a răpitei... Însă măgarii de colegi de internat ziceau seara-n dormitoare că... nuștiece, cu ofițerii, noaptea - când realitatea este un pic mai

alta și de-aceea-i bine ca scriitorul să țină seamă de realitate, nu caăștia de-acum, realist-socialiștii, care țin seama de Scînteia și de cur' scurtu' ei și de directive : ea, sărăcuța, abia se orientează pe teren ziua - dar noaptea? Purceii de interni rosteau și cuvîntul de rușine : curvă - pe loc săream la bătaie: cum să fie curvă, când n-are cur, săraca ?

Prin urmare zburam ca vulturul prin noaptea-ntunecoasă și profund ostilă, deși-nstelată; harceapărceam la măgari și la pingpongari de poznar', îi fugăream prin cartier, pe deasupra Tribunalului ; împărțeam dreptatea mai ceva ca moșcolonelul de haiduci de la Astra: o distribuiam, nu doar IOVR-istelor, vādanelor 'danoșe, fumeilor făr' de om, cu forme bine formate și coapte, de-ai fi zis că-ntreg trupul lor e numai țate și curi, fainice, vād-vioarele de haiduci, hai'fduceșe, cu treaba asta să se ocupe autorii de romane vitejesco-socialnice-haiducești, eu o dau, dreptatea aceea urâtelor; neformatelor, neterminatelor, ne-nceputelor - nasoalelor. Și sabinelor.

Care nu mai era chiar atât de, ba chiar deloc, atunci când, apucîndu-mă de reverul paltonului de cartelă, de astă dată cu iubire, mi-a spus ca oamenii, nu ca elevii premianți și nesuferiți:

– Dacă vedem că se-apropie cineva, ne sărutăm - de-acord? De-acord?

Cum să nu fi de-acord cu de-acordul? Am dat harnic din cap. Gîndindu-mă-n gîndul meu :

«Într-un oraș ca Sibiul; într-un cartier ca acesta din spatele Tribunalului; pe o stradelă ca aceasta - mai degrabă atrag atenția cineva-ilor doi tineri care nu se pupă, decât aceiași - care se pupă. Cu drag. Cu foc. Cu dor nespus. Și cu toate că în acel moment ne aflam opriți la egală distanță de felinarele aprinse, era suficientă lumină, la mijloc - și pe ninsoare - ca să se observe bine numerele de pe mânecile noastre cele stîngi - oricum s-ar poziționa, o pereche de liceeni sărutoși, tot li se vād numerele... Decît dacă facem uite-așa : cu mîna dreaptă te cuprindeam peste umăr, iar mîna mea stîngă, cea cu numărul, o băgam la subțioara mînecii tale drepte: după ce te luam bine-bine-n brațele-mi vînjoase și mă echilibram pe cele două picioare ale mele, musculoase, ziceam în șoaptă dulce și virilă:

– Atenție, vine cineva-ul din spatele tău! - și, doamne, cum mi te mai sărutam!

Numai că Sabina ținea buzele apropiate ; îngustate, cusute, lipite. Cum nu sînt născut ieri, am înțeles: nu le strîngea ca să mi se opună - ci nu le întredeschidea ; nu refuza activ, chiar dacă refuza (pasiv).

Deocamdată obrazul: rece. Și oarecare. Ramele ochelarilor, din fier, nu mă lăsau să merg mai departe, să înaintez spre ochi, să i-i sărut - cu delicatețea-mi proverbială și bine-crescută. În plus, dacă păstram eu ochii deschiși, mă vedeam pe mine, atacînd-o! Nu era deloc frumos ce vedeam, nu era deloc frumos atacatorul - însă dacă închideam ochii, nu mai vedeam pe unde calc.

Eram gata să renunț la această primă intenție de tentativă, când am simțit sub mine buzele-i mișcîndu-se. Mai mult am dedus că spunea:

– Atenție, acum vine un cineva din spatele tău...

Așa că eu m-am foarte speriat, m-am împiedecat, am căzut în propriami limbă care a străpuns buzele ei cusute. Am auzit cum pârâie așa. A, nu: ea nu se lăsa, însă era o nelăsare din neștiință a vieții, mai încolo, în timp, în

spațiu, a constatat și ea, ca și Dumnezeu, că ieșise bine ce încercase a face, așa că numaidecât singură s-a împins în sus, în timp ce înlătura cu degetul arătător masca de gaze a ochelarilor, lăsându-mă, în pauzele de respirație, să-i sărut ochii; și obraji; și bărbia; și tâmpilele și părul și fularul și gulerul pardesiului - tot la gură întorcându-ne (nu întâmplător folosesc pluralul : ea descoperea; mă descoperea la șaptesprezece anii ei și la legenda cu militarimea sibiotă).

Strada își vedea de pustietatea ei, noi de plinătatea noastră. După un timp, simțind ea că gâtul meu a obosit tot frângându-se spre jos, a urcat cu un picior pe un bocanc al meu. M-a întrebat dacă-i grea, dacă nu mă doare. I-am răspuns că e și mai puțin grea dacă-și pune amândoi pantofii pe bocancii mei: am zice că dansăm, ea ar pretinde că dansează fără-să-atingă-pământul.

Și n-a atins pământul - zăpada. Chiar fără să mă uit, simțeam: îi era mult mai cald la picioare așa (chiar cu pantofii ei obosiți și, după toate aparențele, spartii, dar urcați pe bocancii mei), decât pe zăpadă ; oricum, mai puțin frig - ceea ce în sărăcie nu rămâne doar o nuanță.

Am dansat o vreme. Am mers cu ea - doi-trei metri încolo, apoi îndărăt. Îmi descheiasem paltonul, îi descheiasem pardesiul: îi simțeam coapsele, gambele cu gambele, coapsele, și-i simțeam osul de-aici, din fierbinte, însă parcă și mai fierbinți i se făcuseră labele picioarelor urcate la adăpost de zăpadă pe bocancii mei.

M-am gândit : asta trebuie să fie plăcerea mare (după cealaltă): să știi tu, bărbat, că o ocrotești, că o încălzești pe înfrigurata, pe neajutorata femeie sabină. Ea zicea din ce în ce mai stins, mai aburit de căldură că, uite, vine careva : să nu ne vadă - rămânea sus, pe bocanci și se lăsa dusă, purtată încolo, încoace : în sus, în jos, tras împins, osul.

Până când a răsărit lângă noi o împruțiciune de babă-bătrână/ cu dinții de lână, nu era ea chiar babă, părea fochist de locomotivă, după haine și ochelari. Ne-a fulgerat frigul despărțirii. Elevi cu număr pe mânecă, dar tot nu ne-am dat drumul de mână. Iar când boșorogul de fochistă a dispărut, ea m-a sărutat fulgerător pe colțul gurii și mi-a zis, trezită:

– Acum ascultă și-nregistrezi ! Memorizezi, dar nu miști! - m-a apucat iar de revere : Acum facem puțină topografie - de-acord? De-acord?

Doamne-Dumnezeule-Ceresc-Tată! Cum să nu fiude-acord? Cu? Mai ales că cea mai secretă și povestită plăcere la internat, seara, este chiar? Am spus ori am vrut să - același lucru:

– Cum să nu fiu de-acord cu topografia?! Geografia mi-a plăcut totdeauna, am citit nu doar într-o singură carte că un om care nu-și cunoaște locul-în-spațiu nu are loc nici în timp - cam așa cumva, oricum, pe-aproape, mai ales că exis-tă o topografie generală, de stradă, de oraș și alta de internat, specială : când vorbim la internat de topografie, ne gândim cu multă salivă la geografia-fizică a fetelor - nu totală, doar regională; hai: zonală, cea cuprinsă-nre și, la mijloc de codru des (în mare, fiindcă în mic, nici chiar noi, interniștii, nu numim cu numirea aceea folosită la băgare-n mă-sa).

Am mai zis ce voi fi zis, în cele din urmă am tăcut, nu-i puteam spune fetii, verde-n față:

«Uite, Sabina, tu ești ușor cam externă, în plus, fată, nu prea știi la

ce zicem noi, golani de băieți: topografie și-atuncea ni se umple gura și-mbețește privirea - s-ar prea putea ca tu să nu ai, ca încă neformată, ori de tot să n-ai, cică ar fi astfel de cazuri - mă-nțelegi și scuză-mă dacă, sincer îmi cer iertare...»

Ascult cu atenție, mă las mulș de revere când zice:

– În spatele și în dreapta mea începe numărul 9..., șuieră dulce, adânc iubitor Sabina. Te uiți, dar nu miști, auzi tu?! Așa... La numărul 9 e casa mătușii mele Emilia, Mili, eu îi zic: Mili-Tante - acum e naționalizată, locuiește tot la 9, în casa ei, dar la subsol. Atenție: la subsol se ajunge după cum urmează : intri în curte, ajuns în dreptul intrării principale, o ieși la stânga ; faci colțul, la dreapta : după cinci metri, tot în dreapta, dai de ușa ducând la subsol. Cobori trei trepte. Deschizi. Intri : un culoar. În stânga : cazanul caloriferului ; vis-à-vis e fosta spălătorie, stă organistul Dressler. Nu tresări. A doua ușa pe dreapta, Mili-Tante, dealtfel pe un carton scrie : “Frau & Herr Fleacă” - știam c-ai să râzi, de ce râzi?!, așa-l cheamă pe unchiu-meu. Îl chema, e la Canal, nu mai știm nimic de el, o fi murit și el - ai înregistrat topografia? S-o repet?

Am dat din cap, întâi să n-o repete ; apoi că da, am înregistrat-o; după aceea am început să-mi mișc buzele ca și cum aș fi vorbit pentru mine: repetam înregistrarea... Apoi i-am deschis, mari. Am șoptit:

– Vine cineva-ul! - și am sărutat-o fulgerător (și delicat) pe gură.

– Perfect!, a zis ea, după ce venitorul care nu venise trecuse de noi încolo, spre închisoare. Acum, atenție: de cealaltă parte a străzii și cu o casă mai spre spatele meu decât numărul 9, e numărul 12. Nu miști capul, numai ochii. Te uiți pe lângă tâmpla mea - perfect! Acolo e casa noastră. La 12. A mea, în principiu - în principiu, unică moștenitoare. Până să intru în posesia ei, a intrat ea în posesia lor - e naționalizată.

– Stai și tu în subsolul propriei case?, am întrebat-o.

– Nu. E ocupat de două familii cu copii - atenție, să nu miști : acum îți spun că în subsolul nostru locuiește profesorul tău de matematici...

– Mihăilescu ? Dar are casa lui, ca tot...

– Ca tot - avea. Naționalizată. În schimb, în subsolul casei lui Mihăilescu șade profesoara mea de istorie, doamna Proca...

– Și în subsolul doamnei...?, am încercat eu o glumă de internat.

– Probabil tot un naționalizat în altă parte. Sau doi - avea casă mare, pe lângă Ursuline.

– Cunosce mișcarea, am zis. Noi am gustat-o înaintea voastră.

– Care voi?

– Noi, refugiații din Basarabia, din Bucovina.

– Ce cunoașteți?

– Mișcarea - îi spune rocadă.

– Ceva în legătură cu șahul...

– Și cu geografia, am zis. Metodă balșaiă, samaia - și-așa-mai-a': îl dai afară din casă pe A, în locul lui îl repartizezi pe B - după ce l-ai dat afară din casa lui...

– Am înțeles - în principiu așa e, dar eu n-am fost repartizată în casa altuia, alții au fost plasați la mine...

– Și nu-i destul ca să te lucreze ciuda că niște străini au dat buzna peste tine? Și te-au... dislocuit?

– Așa, un pic, însă pe Mili-Tante...

Pauză. Cu aburi. Apoi eu:

– Acolo stai? La 12? Sau la 9, la Militanta?

– Te rog să nu râzi de numele ei, e mătușa mea! Asculți, înregistrezi, nu pui întrebări, nu faci comentarii... Cum intri la mine, ocolești casa prin stânga - ca dincoace, la 9, însă nu te oprești până n-o înconjurî de tot - ca să intri în garaj.

– În garaj? Dar în garaj se intră direct, din stradă, de ce să...?

– De unde știi?, s-a speriat Sabina, s-a desprins din brațele mele și a privit roată. Ai mai fost pe-aici? Cunoști casa? Casa asta, casa mea? De unde?

– Ci nu mai țopâi atâta - ziceai că nu trebuie să atragem atenția...- am luat-o iar la piept. Nu-ți cunosc casa, n-am mai fost pe strada asta, dar în ușa garajului a fost tăiată de curând o ușiță...

– Se vede?, s-a zvârcolit. Și cât m-am silit... Credeam că n-o să se observe: după ce am tăiat cu fierăstrăul, am dat cu un rest de vopsea, ca să nu se cunoască tăietura...

– Asta îmi va fi sărit în ochi: vopseaua!, am râs. Așa că intru direct, prin stradă...

– Nuuu!, a urlat în șoaptă Sabina. Se vede!

– Se vede vopseaua, dar eu știu să mă strecur...

– Nu! Acea-i ușă pentru intrat oameni, tu vii prin spate!

Am luat mâinile de pe ea. Le-am dus la spate. Am făcut un pas îndărăt. Am privit peste umăr, să mă asigur de drum.

– Ai înțeles foarte bine și nu face pe supăratul - dacă nu ești de acord, spune clar, cu cuvinte!

– Spun: deci, intru. Nu intru pe ușa pentru intrat oameni.

– Așa am spusuuus?

– Exact așa.

– Nu cred că am chiar spus - ce te-a supărat? Noi nu trebuie să fim văzuți împreună - ai uitat?

Am rămas într-un picior: când spusese ceea ce pretindea? - ce legătură cu ușa-pentru-intrat-oameni - inaccesibilă mie?, niciuna, dar ce importantă, când Sabina, de la douăzeci de centimetri, îți vorbește cu vorba gurii sale, ca la Cântarea Sabinelor?, o lași dracului de memorie, de logică, de coerență, tembeți cu mirosul... Când ești la douăzeci de centimetri - fie și jumătate de metru - de gura Sabine, poți să te lipsești de sărutul care, normal, ar trebui să vină... Am trecut peste toate gardurile : am țuguat buzele și am atins cu ele hula dreaptă a ochelarilor. Și am îngăimat :

– Dar acum? Dar așa? Dar aici?

– Acum-așa-aici sântem pe stradă, ne-am întâlnit cu totul întâmplător ; întâmplător stăm de vorbă - altfel...

Altfel? Avea un fel de a pune mâna-n piept, de a refuza, prin cuvinte... Nu de refuz, ci de prevenire - ceea ce nu făcea, fără cuvinte. Simțeam că mă supăr; nu mai eram față-n față, vrăjile ei nu mă mai atingeau. Era cazul să mă supăr, simțeam, deși nu vedeam, limpede, pentru ce. Pentru poartă? Am zis :

– ‘Nțeles, s’ trăiț’!, am schițat și salutul militar. Ocolesc prin curte, intru în garaj prin spate, pe unde mi-i locul, prin față e ușa numai pentru-intrat-oameni...- am lăsat suspensia, ea nu a dat semn că înțelesese, am urmat : Toate bune și frumoase, dar nu știu să conduc.

– Nu știi să conduci - ce?

– Mașina. Nu?

– Nu, ce? Care mașină?

– Mașina pe care trebuie s-o conducă șoferul atitrat, în livrea - nu și-o dă jos decât dacă o ia pe sus pe stăpână...

– Ce stăpână? De ce să și-o dea? Eu n-am...Aaaa, te gândești la garaj!

– Numai la garaj! Tu, în schimb, la mașina care intră-n...

– Dar nu mai există mașini! Le-au rechiziționat în timpul războiului, după aceea le-au confiscat comuniștii...

– Atunci ce caut eu în garajul tău, prin spate?

– Ceva ce nu ți-am dezvăluit.

– A-haaa..., am făcut după o pauză.

Una din două : ori e toantă și necitită, ori are un umor turbat...

– De-acord, am zis, sânt omul tău - dar dac-aș intra pe-aici, prin față...?

– Ești un măgar! Să nu te mai prind că spui porcăriile cu garajul, cu fața, cu spatele...

– Dar ce-am zis când am zis...?

– Ia ascultă, puțică (am holbat ochii, am crezut că-mi pârâie cusăturile la cheutorile zgâielii), să nu uiți că am cu doi ani mai mult decât tine și, la vârsta noastră, diferența-i enormă! Ai putea să-mi zici : Tanti, îți permit să-mi spui pe nume: Sabina - e mai comod...- mi-a dat drumul, am făcut un pas înapoi.

– Ia te uită..., am zis, mirat-surprins. Și eu care te credeam o mucoasă pe care trebuie s-o învăț alfabetul...

– Vorbim noi și despre asta, altădată, acum ascultți, nu discuți!

Iar m-am supărat. Când eram pe punctul de a trece peste - ea :

– Ești așa de cre-tin?!...

Am înghițit în sec. Am zis:

– Aștept să-ți retragi cuvântul.

– Ceee?, s-a înfoiat, ultragiată. Eeeeu?

– Tu. Altfel, plec.

– Ceee? Mă șantajezi? Nu mi-l retrag și află: pleacă! Nu vreau să te mai văd! Adio, domnule!!

A plecat ca o nebună. Încolo, nu știu unde, probabil pe stradă la dreapta. Sau și mai foarte probabil: la stânga.

N-o puteam lăsa așa, singură - știam ce-i singurătatea.

Am pornit în marș forțat spre internat.

Mi-a spus s-o aștept - o-aștept.

Atunci o pornisem spre internat. Mărșăluind voinicește, ziceam, pe pas:

«Ei, drăcie! Mai faci și nazuri, cauți calul de dar - acum caută-te pe tine: de gândinți! Am spus de la bun început că sânt de-acord - dar vorba lui Crăcănel: să știm și noi. Și tu te superi, îmi întorci reversul, mă faci cre-tin! Ei, duduie, asta nu se-nghite!»

Așa i-o ziceam. De la obraz. Eeee...

Nu eram deloc nemulțumit că așa se încheiase partida, sfârșise iubirea noastră... Cine știe în ce daravelă de-a lor, de clasă, periculoasă aș fi nimerit (ca un adevărat cretin), dacă aș fi rămas pe loc și-aș fi-ndurat năbădăile, insultele - dar ce-și închipuia, nesimțita : dacă s-a pupat cu mine oleacă, m-a cumpărat? La urma urmei, nu ea m-a, ea ținea buzele strânse, de ziceai că aia nu-i gură de om, ci o cicatrice de pom! Auzi, să-mi spună cretin - deșteapta, Amica Chiorilor! Aveam dreptul s-o întreb, fiindcă ce-mi spusese, decât de o fereastră de la care se vede altă fereastră - așa mugise junca, vițica, vaca : «Uită-te la ușa care duce la subsol, nu la mine, domnule!» Trebuia să-i domnesc câteva, de să nu mai cârâie - auzi, să zbiere: «Oită-te la ea, no la mene !»- cretina, capra, behăicioasa, că nici țâțe n-are, ce să mai vorbim de șolduri, am pus mâna: nimic; calm plat ; plecat fără adresă... De oitat m-am tot oitat, nu era nemica de vozot - dacă n-a spus nimic limpede? Proasta, cu picioarele ca scobicioarele!

«M-a făcut : puțică - puța! Cică : «Am cu doi ani mai mult, la vârsta asta se cunoaște» - s-o fi cunoscînd... la altele, ea, la șaptesprezece ani, nici puță n-are! Uite-așa!»

«Bine, ai...», am convenit și am pornit mai departe. «Dar te-ai purtat, de parcă n-ai fi avut și dacă îngerii seamănă cu tine, ne-am procopsit...»

Are, n-are, până una-alta, o privește numai pe ea, pe mine mă privește că m-a insultat, m-a puțit, m-a cretinat - cu ce-o jignisem? Am întrebat-o de ce să intru în garaj prin spate, când există ușă la stradă?, la care ea..., auzi ce limbă română: «Ușă pentru intrat oameni»... Cu ce-am ofensat-o? că am spus: De ce să intru prin spate, riscînd să mă întâlnesc în curte, după casă, cu cine știe ce locatar repartizat, milițian, activist, milițian, securist? - de-alde ăștia ocupă acum par-terele și etajele, subsolurile, podurile numai bune fiind pentru profesori universitari și, uneori, chiar foști proprietari... Asta a fost ce-am zis și madmazela se ofuscă, se șifonează, mototolita! Păi,domnule, să mă supăr eu și încă de pe când îmi pune mâna-n piept, ca să respect distanța, să rămân la locul meu, să nu trec granița dintre categoriile noastre, să nu pun mâna pe ea - nici gura - ca să nu-i dau păduchi, tuberculoză și ce-oi mai avea, de la internat(ul meu). Vasăzică mă pup cu ea - dar numai pe stradă! Să nu pătrund în garajul ei, decât pe din dos, nu prin față, ca omul sănătos - și tot ea se supără și pleacă, dar plece-n!, că eu mă duc la internatul meu!

Cât timp pierdut! O întreagă dupăamiază - în care nu citisem un rând, necum o jumătate de roman; și seara era gata pierdută; ce să mai caut la ora asta pe Corso?: programele s-au făcut, aranjamentele s-au aranjat, lumea a intrat la film, ori se plimbă perechi-perechi, pe Harteneck, oprindu-se în

locurile umbrite și sărutându-se, sărutându-se, posesorii de garsoniere - ca Septimiu - vor fi terminat de dat cu capul în limitele de la intrare, iar acum, poate că da, poate că nu fumează, scrumindu-se-n scrumiere de pe noptiere... Ce-i rămâne unui intern la ora asta, decât să se întoarcă umilit, vinovat, învins, la internat...?

Îi rămâne, rămâne, eu am amestecat timpurile cu timpii, garsoniera cu scrumiera - toate astea nu existau atunci, abia în toamnă au început a fire - deși, dacă ar fi fost să foste atunci, pe loc, cine știe ce curs ar fi luat istoria, doar pentru că geografia în general, în special topografia ar fi arătat altfel...

Poate că da, poate că ba, vorba lozincii de pe frontis-piciul sèptim: vorbesc de odaia de pod în care amicul s-a mutat de când s-a certat cu ai lui. Așa umblă vorba prin oraș, pusă de el să umble, ca să nu se afle ce secret avem noi de gând să comitem - între timp ne-am răzgândit, constatînd că odaia personală venise prea târziu pentru copierea, de mână, a cărților amenințate cu epurarea ; de filosofie, în primul rând!, cerea apropiatarul domiciliului ; de poezie, mai întâi!, susținea Octavian... Nu s-a ales nimic de bunele noastre intenții, garsoniera a rămas în folosință proprie, sub pseudo-nimul regăteano-turc de ogeac, folositorul zicîndu-i : garsonieră, sună mai european, în tradiția Cercului, arată chiar mai văruiată... Doarme acolo când nu-i frig, mănâncă totdeauna acasă : e mai caldă.

Ca să ajungi la garssonerie (așa-l iau peste picior, cu doi s, ca să nu uite că n-are), pătrunzi mai întâi într-o curte săsească-naționalizească, gata medievalizată, cum îi place lui, iubitorului de "locuri"; urci o scară doar cu numele și, când să faci la stînga - poc!, dai cu fruntea-n grindă (îi zic eu, pocnitoarea-i din piatră veritabilă). Băiat-marele Septimiu a dat-o cu var, ca să se vadă, să sară-n ochii ascensioniştilor - ca să nu :

LIMITE ! LIMITE !! RESPECTĂ LIMITELE !!!

Util avertismentul, te ajunge ca mintea Românului, nu pierde o secun-dă: imediat după ce-ai luat limita-n corn, înjurînd de dumnezei-paşti-mame, înalți privirea - și vezi ce-ar fi trebuit să respecti. Septimiu încearcă să ne consoleze, arătîndu-și bătătura din frunte de-atîta limitare; Octavian s-ar lăsa, atît că nu-l lasă propriul nas: de fiecare dată ia Piatra-Scrisă în plin plisc (de aceea-i zice garsonierei : garnasieră). Nasul lui mic și la locul-i a căpătat cocoasă, Octavian întreg seamănă cu un boxeur de categorie grea aflat între două matchuri decisive și devastatoare. Mereu hlizindu-se, azvîrlindu-și cu gest viril coama romantică, pipăindu-și bătătura frontuală, Septimiu povestește, nu doar "locuri", ci și oameni: ca să verifice starea-funcționarea limitelor, l-a invitat pe colegul Banu, fiu unic de popă și ultimul din șir la gimnastică: ei bine, persoana bană măsurînd un metru treizeci (cu tot cu căciulă) n-a putut trece fără pagube printre fălcile Scylei și Carybdei cibiniene, de unde concluzia : toți oamenii sunt prea-mari!

După ce treci cu bine de vama-limitatornică, dai de o pasarelă de fost lemn. De nu-ți pătrunde piciorul prin podișcă (unu ca unu, le alternativizezi, dar vai de ambele-două-simultane, cu, la centru, o grindă : îți piere piuitul - speța), ajungînd nevătămat dincolo, pe mal, te găsești dinaintea unei uși : fără clanță, fără broască, menținută oarecum lipită de canat cu o sfoară de negară simbolică, făcînd funde-funde pe un piron ornamentalic. Deasupra ușii scrie

încurajator :

POATE CĂ DA, POATE CĂ NU

Eu, dac-aş avea, ca garsonul septim ogeac, n-aş scrie pe păreţi, însă aş păstra codul soneriei-fără-fîr :

Po. Popescu : băteţi odată !

Pu. Puplescu : bateţi 2 date

Pi. Pipescu : bateţi altă dată...

Dar n-am. Şi dac-aş ieşi în întâmpinarea ei ?

Numai să nu ningă. Nu ninge, dar nu ştii niciodată cum se-ntoarce meteorologia. Am aflat de la tatăl lui Septimiu : buletinul meteorologic a devenit mare secret de stat ; ca să nu afle capitaliştii timpul favorabil unei invazii, nu se mai difuzează - nici la radio, nici în ziare. Nu doar topografia, dar şi meteorologia a devenit secretă, iar timpul: extrem de probabil... Probabil, dacă n-ar fi atât de urât afară, dacă n-ar fi atât de bine, de parfumat şi de Domnul lăudat înăuntru, aş ieşi oleacă afară, în parc. M-aş plimba, aş fuma o ţigară, sub bradul lui Bariţ - ca s-o văd când vine.

Vine ea, vine - nu se poate să nu.

Ar fi timpul: anul. Anii.

Unii spun, alţii scriu că adolescenţii sunt prin natură nerăbdători, neîns-tare să aştepte câteva minute la o întâlnire - dar ani? Am pus anii la plural, ca să spun că eu pot aştepta. Ştiu de ce : nu mai sînt adolescent ; cum, în plus, sînt basarabean, noi, tot re-fugind, am învăţat speranţa ; şi aşteptarea. De aceea ne-om fi maturizînd noi iute-iute; şi iute-iute cădem din pom, gata-răscopţi - tata ca tata, dar biata mama...

Fiindcă veni vorba, adusă de mine : m-ar crede cineva că am abia cincisprezece ani (adevărat: şi patru luni)? Ar zice că fac pe nebunul; pe glumeţul : numai cei maturi îşi permit să se ia singuri peste picior, pretinzînd că au mai puţini ani decât au, pe când copilul, adolescentul minte în-plus - cu anii, cu centimetrii, cu aventurile - ca să fie luat în serios, niciodată nu i se pare destul-de.

M-am schimbat mult, fiindcă şi părinţii. În rău, mai ales mama. Nu-i bine, nu-i deloc bine cu mama, deşi aparent nici o schimbare - în afară de îmbătrânire, fatală... Nu ştiu alţii cum sunt, dar eu, când îi văd pe părinţi cum scad, cum dau înapoi, cum se micşorează, se micesc (nu-i acelaşi lucru) de la o vacanţă la alta, fără pricină vizibilă (mama: se usucă, se cenuşeşte, se sting-e - în tăcere), îmi vine să îmbătrânesc eu, fulgerător şi tăcut : să n-o las singură. În vacanţe mă străduiesc să ţin pasul cu ea, spre îndărăt - ca să nu rămân eu singur şi în urmă (apoi nu poţi fi mereu tânăr şi ferice ca veselul-Alecsandri), dar nu-i uşor; nu, nu; nici din cale-afară de plăcut, măcar simplu: încerc să mă cocoşez, să mă îpuţinez la trup, să-mi nesigurez glasul - astea mai merg, însă mă dau de gol ochii: nu reuşesc să mi-i împâclez pe dinăuntru şi de altceva decât milă de ei...

La vârsta mea se vorbeşte de încă creştere, însă eu am o vîrstă, alta - oricum, a doua fiind aceea de basarabean refugiat: noi, străinii în propria ţară ne ofilim mai iute şi mai adînc decât refugiaţii în altă ţară ; ne trecem iute-iute, coborîm înainte de a fi urcat destul, ne veştejim înainte de a da poame. O fi din cauza Soarelui : noi am tot fugit, ne-am tot re-fugit spre Apus, mereu

spre Apus, adică în sensul mersului și al lui, ziua ne-a fost mai lungă decât a altora, nu ne-am odihnit, de noapte - când aveam mai multă nevoie decât ceilalți... Om fi ca găinile din crescătoriile americane (am văzut o revistă la Septimiu), dar pe invers: ouătoarele sunt închise în "baterii", astfel încât să nu vadă lumina zilei, cea care le reglează ouatul: din lumină electrică omul îi face alte zile, alte nopți, alte cicluri, mai scurte, din ce în ce mai scurte, ca găina să dea din ce în ce mai multe ouă - după ce e stoarsă, gata cu ea, după mai puțin de un an normal, solar, e trimisă la abator. Noi, Basarabeni, suntem invers decât găina-americană-presată: noi combinăm lungul cu scurtul, rezultatul fiind riguros același ca la găinile producătoare de ouă: viață scurtă. Mă uit la mama, o văd cum se subțiază, se termină, se apropie de capăt. De aceea. De aceea noi, Basarabeni nu mai creștem pe înălțime, pe adâncime: ca să fim aproape de.

Oare ea o mai fi crescut? Pe-acolo, pe dincolo, pe unde va fi fiind? Poate că da, însă poate că și nu, vorba respectului. Pe timpuri era cu o palmă bună mai scundă-scurtă decât mine - este, în continuare, de ce spun: era? Doamne ferește, nu vreau să menesc de rău, dar așa e viața postumă; și gramatica: imperfectul e cel mai perfect timp (apud Papașa de la Șeica - am auzit că ar fi murit, nimic sigur din partea lor, ca expeditori, nimic sigur din parte-mi, ca receptor, deci: n-a murit : singurul lucru de care ne temem noi, Basarabeni, să-l rostim: moartea - a altora, a noastră...), cel mai potrivit timp de povestit, imperfectul - aparent și gramatical - iar eu, dacă nu ajung cel mai mare trompetist din Sud-Estul Europei, nici campion internațional, deși european ar fi visul meu, dar, uite: nici măcar al treilea pe țară, ci al... patrumătorulea - atunci povestitor mă fac - am mai spus, am să mai spun. Povestitor, nu scriitor - scriitorul s-a prefăcut în inginer. De asta sufletul omului s-a pierdut. Scriitorul inginerește pe la sufletul bietului om - povestitorul povestește ce-a înțeles el, ce i s-a părut lui că a înțeles din ce-a auzit, văzut, părut-că. Așa că, dacă vine, o să-i povestesc și-o să-i povestesc (și o să-i povestesc) și ce nu s-a-ntâmpat, dar ar fi putut să se se-ntâmpale, au mai fost cazuri... Numai de-ar veni fata asta, sabină.

Multă apă a curs pe Cibin(a) de când s-a dus Sabina. Apa unui an. Și a încă unuia și. Ori scădem anii, nivelul. Debitul, se zice științific. Hidrologia, ca și meteorologia intră la secrete militare, însă cum n-am de gând să divulg dușmanului imperialisto-vaticano-titoist cifre precise, mă pot gândi la anul calendaristic scurs - e-he, prin câte (nu) trece, într-un an, el, elevul-intern-și-basarabeian... Darmită în mai mulți !

În primul rând, elevul susamintit trece dintr-o clasă în alta, la internat în alt dormitor, la cantină la altă masă; în al doilea, elevul este dat afar' din internat. Uite-așa, dat afară pentru... că a dat cu capul în limite și dacă nu mi-ar fi, nu frică, dar jenă de vorbe mari, aș zice că toată suferința noastră de români, începînd din 44 și toată suferința noastră de basarabeni, cei care am luat-o din iunie 40, se reduce la un singur cuvânt : minciună. Oricum ai lua-o, întoarce-o, da-o, dacă nu rămâi în curtea ta și numai în cazul tău personal, înțelegi că totul, totul: invazia rusească din 40, cea din 44; jaful, foametea, Securitatea, arderea cărților, Canalul, colectivizarea (și n-am terminat - abia au început), toate pornesc de la minciună, se scaldă în

minciună, s-au născut din minciună, nasc la rându-le minciună. Minciună venită de la invadatori, confiscatori, epuratori, colectivizatori (și reeducatori, ca Puturosu, pedagogul și omul cu dosarele) - însă atâta ne-au bătut cu ea la cap, la cur, încât de la o vreme, noi, bătuții, începem s-o repetăm, s-o purtăm, ba chiar să credem că ea este adevărul nostru.

Ce păcat că Sclifos a terminat liceul, că s-a dus la Brașov, la Mecanică - ce bine mi-ar fi prins să discut cu el... Acum n-aș mai monologa, am dialoga, doar am mai crescut între timp - basarabenește: în jos...

«Tot răul spre bine», zice tata. După el, zic și eu, apropiindu-mă de internat, de unde nu trebuia să mă desprind, ca să mă iau după curu-ăștea cu ochelari - și, după toate, să mă lase-n mijlocul străzii și să se care! Dacă aș fi rămas, în cine știe ce dădănaie m-ar fi băgat pisimâța-leșinâța : în vreo problemă de-a lor, de-a naționalizaților...

N-o vedeam pe Sabina băgându-se în politică, dar n-ar fi fost nevoie să se bage ea, s-o bage ăștia! Ea să mă tragă și pe mine... Nu-mi venea să cred că făcuse apel la mine pentru cauză. Știu : nu-i frumos să-i judeci pe oameni după aparențe, însă la mine prima e și ultima : Sabina vrea de la mine ceva numai în interesul ei personal. Dar ce? Îmi făcuse topografia caselor, nu a vreunui depozit, tunel, pod, cazarmă rusească - de aruncat în aer. N-am văzut un partizan în carne și-n oase, dar judecând după mine cel de la Mediaș: partizanul face ceea ce face (și riscă) numai pentru alții, deci pentru cauză. Or Sabina are o structură, cum să-i zic...?, de naționalizată. Natură de confiscat., Înfățișare de persoană ce a pierdut ceva material - desigur, a pierdut și altceva, dar naționalizatul confiscat se gândește, nu la libertatea (pierdută), ci la casă, la materia numai a lui.

Dacă mătușă-sa a avut înainte o casă, multe case, dacă părinții Sabinei au avut casă cu garaj, înseamnă că... Bine, am înțeles : bărbatul Militantei e la Canal, ca tot Românul, dar părinții Sabinei? Arestați și ei, ori numai ascunși?- în garaj? Nu te-ascunzi de răul comuniștilor îndărătul unei uși proaspăt tăiate... Parcă a spus cineva ceva de rămas în Occident... Nu, nu Sabina, ea nu a avut când: Septimiu, acum câteva zile, după ce Sabina se îndepărtase, îi spusese lui Octavian ceva despre un diplomat care, spre deosebire de domnul Tatu, refuzase să se întoarcă în țară, în 46 - sau poate după alungarea Regelui? Probabil de tatăl Sabinei vorbea. Dar mama? Să fie cu soțul? Nu, pe-aici nu e, fata vorbea de mătușă, de unchi - cel de la Canal - de mamă n-a pomenit. Măine, la liceu, o să-l întreb pe Septimiu, el îi știe pe toți sibienii cu mari probleme de dosar : pe foști...- cum se îmbogățește limba română: “actuali foști”, “X este, în prezent, un fost”. Și Septimiu este (la prezent) un fost. Ba chiar el este un fost-actual - adevărat, nu un fost ca înainte. Foștii - foști, actuali - sunt extrem de prudenți : n-ar deschide gura despre secrete de-ale lor, de clasă, pentru nimic în lume. Nici față de mine.

Cum uită omul, cum uită Ardeleanul, domnule... Cine i-a spus, primul, încă din martie 44, că Rușii au să aducă, nu doar rusismul, ci comunismul?- nu noi, refugiații din Basarabia și din Bucovina ? Acum, după șapte ani de... egalizare în suferință și mizerie, Ardelenii se feresc de basarabeni : cică noi sântem oamenii Rușilor!- măgarii! Uită că ei i-au așteptat pe Ruși - cică să le deie Ardealul de Nord de la Unguri ; uită că primul mare trădător de neam,

slugă a Rușilor n-a fost un basarabean de-al nostru, ci Pătru Groza al lor! Țsta, din ardeleni, fie el țărăniști, liberali, social-democrați - mai ales din legionari - a făcut comuniști! - prin Frontul Plugarilor! Păi pentru Ardeal, Ardeleanu-și vinde și... Ardealul!

Să mă-ntorc la Sabina - deci Septimiu a spus ceva-ceva, rămâne de văzut dacă mai repetă după ce o să-l rog... îl înțeleg : părinții lui : foști prin ce au pierdut (taică-său o funcție mare la ministerul Agriculturii, profesor la Agronomia de la București), dar... și actuali : taică-său este, în continuare, "agronom" la București (atât că, acum, în mare secret, de te-ntrebi ce bombă atomică fac comuniștii în subsolul Institutului de Agronomie...), nu duc lipsă de nimic, în Sibiu locuiesc într-o casă de oameni - chiar dacă plătesc chirie... Și dacă foștii-puri (adică sută la sută, nepătați de colaborare cu ăștia) sunt atât de prudenți cu vorba și cu fapta, cum altfel să fie, cum să îndrăznească să miște-n front niște foști-actuali, cei care mai au ceva de pierdut (fiindcă li s-a mai lăsat dinainte, fiindcă au mai primit, recent)?

Dar Sabina? După cum e îmbrăcată în plin februarie la Sibiu și după halul de lihneală, ca să nu spun : foame, este o fostă pură : a pierdut totul. Concluzie : o persoană care nu mai are ce pierde și ar intra în categoria cea mai de jos, a noastră, a Basarabenilor, dacă... Dacă și noi am locui în garajul nostru, naționalizat. Dar să nu ne rătăcim : Sabina nu are ce pierde (decât lanțurile!), în schimb, ceva de câștigat. Mai exact : de recuperat. Asta trebuie să fie, altfel de ce mi-a făcut atât de insistent, de amănunțit topografia subsolului mătușe-si? Ce să vrea niște naționalizate, dacă nu să încerce punerea la adăpost a câtorva lucruri, puținele salvate când proprietățile au fost alungate din propria casă : ceva mobilă, un tablou-două, trei patru covoa-re, ceva argintărie...?

Ce-ar spune tata despre asta? Mai bine să nu știe. Băiat isteț, bun element, cu experiență de viață, judecată sănătoasă, bunsimțoasă, de învățător de țară, numai că vremurile s-au... mutat, au luat la îmblătit alte categorii de oameni, altfel de români... Or tata gândește, în continuare și cântărește situația internă-și-internațională cu cântarul Basarabea-nului refugiat ; vede lumea, în continuare, prin ochelarii străinului în proprie țară, a profetului în pustiu, cel care le-a tot zis nerefugiaților : «Atenție : ce ni s-a-ntâmplat nouă are să vi se întâmple vouă, iar dacă nu puteți fugi din calea nenorocirii, măcar să știți cum o cheamă...» Și : «Uitați-vă bine la noi : noi sântem viitorul vostru!» - dar s-a uitat cineva în gura lui? Tata crede, pe mai departe că ceea ce li se întâmplă "òmenilor" (așa-și zic Ardelenii lor înșiși - ceilalți fiind: olteni, regățeni, basarabeni, jidovi, țigani, unguri...), este un fel de refugiu-pe-loc; o nenorocire abătută asupra tuturor - ca la noi în Basarabia, ocupația rusească din 40 - de pe urma căreia suferă toată lumea, în mod egal... Egalitatea, pentru tata, fiind gradul-zero la care am ajuns după ce-am pierdut totul, el nu ține seama de cât și ce anume altceva pierduseră alții. Îndefinitiv tata îi consideră pe toți Românii căzuți sub ruși, dacă nu basarabeni, atunci basarabenizați... El nu percepe nuanțele (dacă naționalizarea este o nuanță ; nu înțelege suferința, și ea autentică a naționalizaților:

– E drept, comuniștii le-au confiscat casele - ca Sașilor ; dar nu i-au trimis în Siberia, nici măcar în Donbas... I-au despuiat pe-loc, nu i-au

alungat ori dus din satul, din orașul, din provincia lor, ca să facă din ei refugiați în propria țară, străini printre frați - ca noi... Dar să mă ierte Dumnezeu : în zilele noastre mai contează pierderea unei case, când omenirea din jumătate de Europa se culcă seara, dar nu e sigură că mâine dimineată n-are să se trezească în lagăr?!

Cred că tata vede lucrurile prea de sus și totodată de prea jos, cu ochii celui ce n-a avut niciodată acele bunuri materiale : casă, masă, pian, tablouri - deci nu știe că și pierderea acelor este pierdere și provoacă suferință pierzătorului.

Asta va fi vrut Sabina: s-ajut la dusul, dintr-un loc nesigur într-un loc sigur, a unor lucruri. Nu știu cât de “fierbinți” vor fi tablourile, covoarele, mobila, însă știu că argintul și aurul - ard! Comuniștii le zic “metale prețioase” și pentru nepredarea lor te bagă-n pușcărie - din vara lui 49 la Canal. Iar dacă prețioasele-metale se numesc în intimitate : aur, nici Canalul nu-i cuprinde, sunt trimiși într-un lagăr special, de “auriști”, undeva lângă Galați, în Lunca Prutului : acolo se fac îndiguiuri după metoda sovietică (o cunoaște bine tata, de la canalul Ladoga-Onega): deținuții cară pământul cu poala și apa cu boneta - așa se ridică digurile, așa se desecă bălțile, după cea mai înaintată metodă din lume. Iar dacă aurul găsit asupra nenorocitului are formă de cocoșei, e condamnat la moarte. Și-mpușcat.

Mai bine că m-am certat că Sabina : eu și aurist! N-am văzut aur decât la Mana, la icoane și la verighetele părinților - de prin 46, când cu foamea, au dispărut și verighetele... Să fie altceva de transportat ?, m-am întrebat, ajuns la internat. Un dulap prețios, o masă din lemn scump, un pian? Dar ce masă, ce pian - ce covor - la Astra, fiindcă acolo mi-a arătat o fereastră? Ce poate fi comun între o bibliotecă publică și un naționalizat? Ei, ce!

Ce iau bestiile de comuniști și de la Sabina și de la Astra? Ei, ce!

Am coborât la cantină, am mâncat. Nu era ora opt. Internatul se închide la zece - am timp suficient:

Dau bună-seara și-i aduc la cunoștință că.

5

Mi-a spus să aștept - aștept. N-a spus că are să și vină, /dar asta-i Sabină: nu trebuie să crezi tot ce nu spune. Așa că aștept să, a zis ceva de după-șase.

În seara aceea era binișor după-șapte când am simțit, de pe trotuarul numărului 9 că, dincolo, la 12 miroase a reșou încins. După o îndelungă întrerupere : a praf prăjit fără ulei.

Mi-am aprins o țigară, ca să mi se limpezească topografia odorografică. Văzusem bine din primul moment cu adulmecul : reșoul. Or pe timpurile astea nu lași aprins reșoul, iar tu te duci în vecini - fie și peste drum la mătușă-ta (subsol, a doua ușă pe dreapta) : din economie și din prudență - ce-ar mai lipsi : puținul rămas după comuniști să fie mistuit de un adevărat incendiu, cu adevărat accidental, nu politic...

Asta fiind prima observație. A doua : După modul în care condusesese

acțiunea până la supărare (n-ar fi exclus să fi pus la cale supărarea), Sabina dovedește că nu e ființa care să lase reșoul aprins în garaj, să plece-n alte părți, fie și pentru un minut. Concluzie: Sabina se află înăuntru. În garaj. La numărul 12. Cu cine? Asta-i altă mâncare de mănecă! Oricum, după ce mă trimisese pe mine la plimbare, găsisese pe altul; alt fraier. S-o fi măritat și cu acel nou recrut, la colț de stradă, pe-ntuneric. Promisiunea a fost făcută afară, înăuntru vine scoaterea cămășii, fiindcă numai eu sânt o vacă de basarabean, intern pe deasupra, gata să facă orice, fără răsplată, ceea ce nu-i cazul cu șmecherul de melitar din garaj. Unul? Mai mulți? Că doar unde-s mulți putoarea crește... Numai că mai-mulții s-ar auzi... Nu se-aude, însă mirosul?, zmeul de mine simte putoare de pământean de la poșta-distanță de pe trotuarul opus garajului, acum însă: nimic. Ori nu e, ori nu sânt eu chiar zmeu.

Altă întrebare: de ce - în garaj? Acolo să fie locul secretelor, al confidențelor? După mirosul de praf ars, reșoul n-a fost folosit de multă vreme, deși sântem spre sfârșitul iernii. Prima ipoteză : Sabina nu are domiciliul-stabil în garaj, probabil în subsolul mătușe-si - chiar pe timpurile astea, greu de admis că un om locuiește, adică doarme într-un garaj neîncălzit, dar o fată ca ea? Firavă, nehrănită, sumar îmbrăcată și care trebuie să-și facă și lecțiile... A doua : Sabina locuiește în garaj, se încălzește cu altceva (s-a încălzit : n-a rămas urmă de miros de la o eventuală sobă cu lemne, cărbuni, gaz metan, petrol), reșoul a fost de curând procurat. A treia ipoteză: Sabina doarme, învață în altă parte, la căldură, în garaj se duce rar, cu o anume treabă, una scurtă și neavînd nevoie de încălzire externă - care? Poate încredințarea marelui secret. Cuiva - cui, din moment ce eu sânt, pentru ea, definitiv plecat, alungat, lichidat?

De mirare că nu le-a fost naționalizat și garajul, mai ales că e la doi pași de Tribunal, de închisoare, de Securitate. Dacă ar fi fost, s-ar fi văzut: iar fi ars bestiile, pe dată, zid de patru metri, cu sârmă ghimpată pe coamă...

Am aruncat țigara, neterminată: cine ține să fumeze până la capăt o țigară nu e hotărît să acționeze. Or eu pentru asta mă întorsesem. Am s-o găsesc cu altul? Foarte rău pentru mine, îl iau pe obraznic de braznică și-l 'zvârl afară! Sau îmi fac numărul cu gelozia, o trag de limbă, aflu dacă acțiunea e cea bănuită de mine - dacă da, vedem noi mai târziu cum ne armonizăm; dacă nu, iarăși bine, îi spun eu: Adio!

Am respectat întocmai indicațiile topografice ; am intrat la numărul 12, am ocolit casa prin stînga, în timpul ocolului nu m-am întîlnit cu Mihăilescu, n-am căzut pe gheață, n-am doborât pe-ntuneric vreo ceva, de să trezesc cartierul. Am dat de o magazie - de care nu-mi vorbise, deșteapta! Nasul n-a intrat în alarmă: nu era niciun bărbat dincolo de magazie, în garaj - cu ea. Ei, da: am nasul ca o trompă de ochi de melc - iar nasul ajunge la concluziunea: mirosul de sabină nu vine de dincolo de magazie, ci de-aici, din hainele, din gura - din nasul meu, atinse. Adevărat, dincolo o întrevedeam ; cu mirosul ei propriu, nu cu cel dat; mirosul de sabină proaspătă nu-mi spunea că ar fi fost scos în evidență, trezit, activat de o persoană de gen gramatical, altul...

Ușa magaziei nu era încuiată ; stăruia suficientă lumină de la zăpadă, ca să pot desluși prin ea, deschisă, o altă ușă. Am intrat prin prima și m-am lipit de a doua: Să bat? Am oftat, am ciocănit ușor, ușurel.

– Atenție la găleată!, am auzit glasul ei, liniștit.

Nu era o, ci ooo găleți puse una peste alta, în calea ușii. Mi s-a strâns inima o primă oară : Sabina dormea aici, în garaj : gălețile goale au menirea de a hodorogi alarma în cazul pătrunderii unui nepoftit. A doua oară : bine, gălețile-și fac datoria gălengănitore, alarma e dată - dar după aceea? La ce slujește o alarma, dacă a intrat un șofer (de securitate) beat?

«Sau, de pildă, eu», mi-am zis. Și am continuat: «Eu nu sânt un nepoftit - m-a recunoscut fără să mă privească, mi-a atras atenția asupra găleților. Oare după ce m-a simțit? Nu-mi știe călcătura: nici răsuflarea. N-am scos un sunet, un cuvânt, nu mi-am spus numele - nici ea nu mi l-a rostit : să însemne că nu pe mine mă aștepta? Ori că pe mine, dar a socotit că nu-i nevoie, doar numai eu eram așteptat...?»

Prea târziu ca să dau înapoi ; mă aflu înăuntru (cu o mână vârtă prin întredeschizătura ușii luasem, pe rând, fără zgomot, gălețile, apoi după ce intrasem și închisesem în urmă, le pusesem la loc).

– Ai întârziat, a zis ea, de lângă foc.

– Îmi cer iertare, dar m-am rătăcit...- așezam cuvintele unul după altul, cu mare grijă.

Fiindcă eram cam ciupit, binișor pilit și țineam să nu se bage de seamă cum m-am întors acasă.

– Ai întârziat, zice ea și mai zice ceva, o întrebare întrebând dacă eu eram : Tu ești ? Ai întârziat, zice Sabina.

Am scuturat din cap, să alung. Am reușit.

– Ai întârziat, a mai spus, de lângă focul de tabără din fața cortului.

– Îmi cer iertare, m-am rătăcit prin pădure...

N-a tresărit, nu s-a mirat de glasul meu - concluzie : numai pe mine mă aștepta din toată lumea.

Cortul era o foaie - militară. Focul: reșou, cum simțisem din stradă - jos, pe ciment; o lampă cu picior flexibil pe o lădiță, alături.

Glasul al ei fusese; mirosul mereu-mereu, inconfundabil.

Însă pe altă lădiță ; lângă reșou : un militar, ofițer judecând după cizmele de cavalerist, dar fără piteni, rămăseseră rosăturile pe căpute și la călcâie. Și totuși : mâna ei, îngustă, albă a ieșit, s-a agitat ; glasul:

– Avem ceai. În două minute e gata.

Asta era o invitație. La ce-o fi. M-am apropiat.

Apropiindu-mă, perspectiva se modifica dar, în continuare, cortul tot cort, iar culmea lui era atârnată de o grindă prin sfori; la mijloc avea o formă oareșcățușă, ciudată, de parc-ar fi-nghițit o ladă - mai degrabă un lădoi ardeleni. Se modifica peisajul, dar nu în esența lui, cum atât de frumos spune Septimiu când vorbește el de sânul-naturii - iar aici, la sânul cortului militar, pe focul reșoului electric se afla o cratiță cu apă - pentru ceai, aburea, trecuse un minut, dar mai avea nevoie de cel puțin trei ca să clocotească. Sau poate aburul din cratiță venea din altă parte - din gura Sabine?

Acum o vedeam bine : își înălțase ochelarii pe frunte și zâmbea. N-am să cred, dar să fiu crezut : frumos zâmbea - cu toate că.

Zâmbind, a tras în afara cercului de lumină al lămpii o altă lădiță și mi-a făcut semn să mă așez. M-am descheiat la palton și, mulțumind din cap pen-

tru amabila invitațiune, am cuvântat:

– Singurică, domnișoară?

Nu era întrebare ; în timp ce o rosteam, îmi spuneam că mai bine mi-o înghițeam - era pentru întâia oară când mă adresam unei fete astfel. Dar ea:

– Marchiza a ieșit la orele cinci, așa că o să-i bem noi ceaiul...

Așa, da. Mă simțeam dintr-o dată bine, în romane.

– Nu te sfătuiesc să te dezbraci, uită-te la mine...- Sabina a zâmbit iar, arătându-se.

A-ha, ea era celălalt, ofițerul: pantaloni de golf, neîncheiați sub genunchi, lăsați în jos, gambele îi erau apărute de carâmbii cizmelor; pulover bărbătesc, cu mânecile mult răsfrânte; pe spate manta soldătească fără nasturi, fără epoleți, fără eghileți. Acum vedeam și ce dădea cortului forma ciudată : înghițise, nu ladă, nu lădoi, ci pat de alamă cu căpătâie înflorate...

Mă simțeam bine și rău: nu știam cum să încep, cum să continui un cuvânt cu cât mai general, cu atât mai făcător de bine. În cele din urmă am renunțat: poate că era mai bine așa, nedînd de înțeles că înțelesesem. Noi, aceștia sîntem ca mimozele, cum spune mama, făloși cum numai săracii sunt: uneori o vorbă ne atinge, ne doare, ne rănește de moarte - de aceea ne închidem și mai mult; dar nu înainte de a ne apăra în felul nostru : atacînd, de multe ori nedrept, nimeni nu ne agresase, dar cum totul ni se pare agresiune... Așa se va fi explicînd și supărarea de adineauri - definitivă! Și numai decît (ori simultan) încărcată de așteptare... Ia să vedem, să vedem: ce-aș fi dorit eu ca celălalt să facă, să spună (când eram în rolul ei) pentru a putea trece mai departe... Nu mare lucru:

Să înceapă el. Celălalt să treacă peste și să : apa forfotea în cratiță. S-a ridicat de pe lădiță, s-a dus - mai exact : s-a deplasat, deplasînd și grămada verticală de haine - s-a întors: cu o cană în mîna stîngă, cu o bulă de ceai cu lăntuș în mîna dreaptă. A mutat dreapta în stînga, apoi cu mîneca puloverului lungită drept cîrpă de apucat a luat cratița, a turnat apă în cană.

Am așteptat amîndoi, în picioare, să se coloreze apa din unica ceașcă. Se îngălbenea greu, nu destul, ceaiul din bulă mai colorase la viața lui în ultimul trimestru - hai : săptămîna.

Cu bula înăuntru, Sabina a înălțat cana la buze a sorbit o dată, de două ori - mi-a întins-o. Am primit-o cu amîndouă mîinile, am luat două înghițituri, am restituit-o.

Noi, chiar la stîna, în pădure, unde ne ascundeam, în iarna lui 44, de spaima repatrierii, aveam, dacă nu trei cești adevărate, atunci improvizate, de obicei din pahare - din cele scurte, butucănoase, din care Ardelenii beau vin. Și lingurițe aveam, chiar mai mult de una pentru fiecare; și, deși în inima pădurii, beam ceaiul îndulcit - cu zahăr, he-he, era la zahăr pe timpul războiului, tata cumpăra cu sacul... Și bine colorat, ceaiul, poate fiindcă noi nu aveam bulă, nici ca mulți basarabeni : samovar, noi beam ceaiul din ceainic.

Cînd îi restituiam cana, mă aplecam asupra ei, mult, însă nu puteam pătrunde dincolo de oglinda ochelarilor. Dar, după întâia jumătate de cană, ea s-a prefăcut încălzită de ceaiul băut; chiar transpirată pe obraz : cu degetele arătătoare de la amîndouă mîinile urmărea contururile ramei pînă la balamal ele hulubelor. Apoi a înălțat totul pe frunte. Așa era mică-mică. Și ascunsă -

arăta și mai mică și mai ascunsă în costumul de scafandru, fără cască. Băgasem de seamă adineauri, când intrase în cort, să ia cana și bula: trupul îi scăzuse (de unde?), intrase aproape cu totul, mă întrebam cum de văzuse ce căuta, fiindcă afară îi rămăsese doar creștetul. Așa era mică, dar avea capul întreg, ba i se vedea și o parte din gât. Cea mai la îndemână comparație: melcul. N-am făcut-o atunci, dar i-am atins cochilia cu gândul. În schimb, când i-am restituit cana, am vrut s-o ating cu gura: înainte de a dispărea în cochilie, în scafandru - am făcut-o. Am.

Ea a luat cana cu, de astă dată, o singură mână: a îndepărtat-o de corp; a venit în întâmpinare cu ochii deschiși.

I-am atins buzele cu toate buzele mele.

Atunci am auzit. Atunci - nu exact în momentul în care am început începutul, ci în momentul de după - am auzit, s-a auzit un anume zgomot. M-am speriat, m-am rușinat, m-am precipitat cu gura asupra gurii ei și numaidecât cu bruiajul: cuvinte, mormăituri, oftaturi sonore, chicote, exclamații - totul mi se părea bun, cu condiția să ștergă, astupe, abată, distragă de la... De la acela. Îmi era ciudă, ciudă, îmi venea să bocesc de rușine, de durere, de neputință, m-am și izbit de mânie cu pumnul în genunchi, am scrâșnit din dinți - dar ce n-am făcut : zgomotele și suferința mea (sonoră) trebuind să alunge ; răzuiescă, să facă uitată jena, rușinea, rușinarea ei, pentru că... Pentru că. Ea însă, de parcă nu s-ar fi auzit pe sine, s-a arătat doar ușor speriată de bruschetea sărutului meu. Și s-a apărât, râzând.

Firește, cunoșteam zgomotul: de acasă, de la internat, se întâmplase de-atâtea ori să-l aud la mine... Dar eu sânt băiat, aflat printre băieți. Dacă acasă și la țară, între noi trei îl auzisem la unul, la altul, niciodată nu-l luasem în seamă - nu se cade: nu e stăpânibil ca altele, acesta fiind legat totdeauna de foame. Bine, foame la basarabeni refugiați - dar la Fata Ardeleană? La Sabina mea? Nu mă gândisem la semnificația, alta, a lui, atunci însă am simțit - ca pe o insultă la adresa tuturor femeilor, ca pe o negare a lor.

Cred că atunci m-am logodit cu Sabina. Așa m-am gândit: mă logodesc cu Sabina, fără ca ea să afle. Aș fi anunțat-o eu, mai apoi:

«Știi că m-am logodit?»

La care ea :

«Dar de ce?»

Mai bine nu-i spun - încă. Am zis, tare:

– Mulțumiri pentru ceai, acum trecem la atac - care-i planul?

Au trecut câteva secunde bune până când ea să :

– De acord.

(Sabina rostește: «De-acord», așa: «Deàcord» - și nu «Deacòrd», ca oamenii).

După aceea a oftat, s-a ridicat, și-a bătut, bărbătește, genunchii cu palmele amândouă, s-a dus la cort; a urcat pe pat, escaladând cu greu căpătâiul înalt și înflorat. N-am văzut ce mai face, dar am auzit arcurile scrâșnind mereu : căuta ce căuta în pat, nu altundeva. Am mai văzut că, pe dinăuntru, cortul era captușit, dublat de un alt cort: un cearceaf mare.

A revenit trei secunde mai târziu: rochie albă; coroniță.

Cu mâini albe îmi prindea mâna stângă, îmi trecea pe degetul inelar,

inelul; apoi îmi întindea între degete al doilea inel, verigheta - pentru degetelul ei. Îi sărutam mâna cu inel. Ea îmi lua mâinile; le pune pe obraji; ne sărutam - pe gură, luuung, adânc, treceam unul prin altul, unul în alta, prin viu, mișc', piperic. După o vreme îmi libera mâinile. O luam în brațe. De tot, pe sus. Atent să nu calc poala rochiei atârându, în sunete de flaute de mătăasă și oboaie de mărgăritar (cu o notă de ghidușie de internat adusă de fagot), o duceam la patul cu baldachin, pat numai de aur și numai de fildeș și numai de mătase albă. Ea ținea ochii deschiși, gura între-. Când o depuneam pe pat, îmi cuprindea capul și mă trăgea spre ea, cu ea - și ne logodeam noi doi, de tot, de tot și mai trăiam și azi dacă nu muream.

După, am zis, răgușindu-mi glasul, aprinzând țigara :

– Mulțumiri pentru ceai, acum trecem la atac - care-i planul?

Gheața s-a spart. Ea, după un timp :

«Deàcord !»- și s-a dus în cort.

S-a întors cu un tub de carton. I-a scos capacul, a extras un sul de hârtie de calc : un plan - bine și așa.

– Asta-i topografia, a spus ea, înainte de a-l fi desfăcut.

– Foarte bine, am zis. Foarte bine, am repetat - apoi : Ia să vedem noi...

Cam așa trebuia să intonez și cam exact asta. Nimerisem din primul foc, aproape la țintă și eram mândru de maturitatea mea.

Ea rămăsese în picioare. Era și mai mică și mai neajutorată așa, în scafandru cu cizme de cavalerist fără piteni ; și fără cască.

Întinsesem mâna spre sulul de calc, dar nu destul - și ea nu mă ajuta din partea opusă. Mă uitam la bastonul alb din mâna ei, vedeam însă altceva și mă întrebam dacă văd bine : îmbrăcată cum era ca o varză, cu șaișpe straturi, puteam fi sigur că acel zgomot fusese provocat de nemâncarea ei, cea dinăuntrul costumului scafandresc?, ori de o mișcare a uneia din cele multe frunze vârzoase?, ori poate scârțâitul cizmelor?, geamătul vântului, oftatul chersânului, cum ne-nvață creanga cu trei iezi? Foarte sigur, nu. Dar am ureche muzicală, pot deosebi sunetele vii de cele ne-. Fusese ceea ce și auzisem de la bun început - ca să nu-l repete, m-am grăbit să întind mâna, să iau planul - să râd.

– Ia să vedem, ia să-i vedem noi topografia...

Am împins cu piciorul lădițele pe care stătusem, am întins planul pe jos, pe ciment, i-am stăpânit colțurile cu cana, cu un ciob de cărămidă și cu două căpătaie de lemn ; am potrivit lumina lămpii...

Abia după aceea am aprins țigara: așa fac bărbații cu adevărat bărbați - cu chibritul încă arzînd, am arătat spre topografie :

– Unde dăm atacul de diversiune - aici? La... spital? - am rîs cu subînțelesuri când am pus degetul pe o cruce-roșie de pe hartă. La care ajungem... de-aici, pe traseul albastru...- am arătat linia punctată albastru, călăuzindu-mi sensul după săgeți. De acord? Sau deàcord? - o imitasem.

Nu și-a dat seama - nu se aude, nu se vede. Însă am simțit-o ezitînd...

«Acum e acum», mi-am zis, cu inima ghem. «Dacă n-a înțeles ori nu acceptă “metafora” și-mi cere să vorbesc limpede, atunci sînt ars, ras. Limpede vorbești când știi, când stăpânești ce știi, or eu am vorbit “în cod”, tocmai pentru că nu știu ce trebuie, nu am nimic de ascuns îndărătul...

cifrului: nu știu ce reprezintă planul, nu cunosc obiectivul...»

Făcusem pe nebunul, pe știutorul, ca să aflu adevărul din confirmările, din eventualele ei negații, corijări... Altfel... Din fericire, ea:

– Deacord. Acolo e... cum i-ai zis: spitalul, când ai să-l vezi cu ochii tăi, ai să-i zici altfel : morgă, lazaret, cimitir...

– Bine, bine, m-am grăbit. Să-i spunem deocamdată conspirativ : spital. Deci, traseul...

– Traseul e cel marcat cu albastru și respectă sensul săgeților...

Am vrut să fac unul din bancurile mele de internat - m-am stăpânit :

– Înainte de toate, ia să-i punem noi nordul la nord...

Așa se fac diversiunile, așa se câștigă și timp și alte ocazii de a... de a ști ceea ce încă nu știi...

M-am așezat într-un genunchi, am rotit planul, am înălțat nasul, am adulmecat (oricât de bun odorat aveam, nu după miros aveam să aflu încotro este nordul, însă cum mai am încă un simț, mi-am dat un răgaz, ca să situez garajul în raport cu strada; strada față de Bulevard - orientat nordest-sudvest) și, chiar dacă nu ieșea exact-exact, am pretins că îndrept nordul spre ușa dinspre stradă a garajului. După câteva ezitări, căutări, potriviri... Îmi venea și mie la îndemână, fiindcă mă aflam deja în "sud". M-am aplecat asupra planului și multă vreme n-am scos un cuvânt. Doar mormăituri, bărbătești.

Mă simțeam în general un mareșal scufundat în studierea hărții de stat-major (vegheat din fotografia așezată alături, pe un cușor de campanie, de iubita - și 'depărtata - logodnică). Sabina ieșise din fotografie, se apropiase, acum îi simțeam pe gât, pe o parte a obrazului stâng răsuflarea caldă, umezitoare și acrișorică - am vrut să spun : parfumatică. Chiar în poziția asta fiind, știam : respiră numai pe nas, altfel n-aș fi înțeles nimic, nici din plan, nici din mine...

Planul: destul de ușor de citit - simplu; după numele străzilor! Se vedea: era făcut de un om de meserie, chiar cu mâna liberă liniile erau drepte. Era cartierul Astrei. Avea și scară, harta - dar, fără să măsoar, numai din ochi, mi s-a părut că omul-de-meserie o luase cam de prea departe cu linia punctată albastru, ca să ajungă la... spital. Am vrut să-i comunic Sabinei constatarea, dar bine-am făcut că am tăcut; și am încercat să memorizez traseul. Rămânea, ca o adevărată pată-albă, obiectivul : crucea-roșie. Simțeam cum se adună, din mai multe părți, "elementele": veneau concentric, aproape simultan, însă le-am oprit în clipa în care erau gata să desemneze prin cuvânt secretul. L-am lăsat în suspensie - și am spus, în treacăt :

– Rămâne să verificăm pe teren... (ce umor aveam!).

– Am verificat de mai multe ori, pe teren, a răspuns Sabina, inocentă. Așa e! - și a arătat planul.

Am dat din cap că da, așa e, am adăugat că nu mă îndoiesc, dar trebuie să verific pentru mine, să-mi fac un punct de vedere - mi-am arătat ochii cu două degete-furcă, Sabina s-a speriat, a chirăit, apoi a chicotit - ce comic eram! Apoi a zis ceva agitat, mișcător, împănat de miroz': am înțeles că nu e bine să ne-arătăm pe-acolo, atragem atenția - are să mă conducă la momentul potrivit... Dădeam din cap. Mă uitam la gura ei cu toate papilele și celulele și, desigur, gura mea rămasă căscată : ce bine mai vorbea, oameni

buni! - în fine, mirosea.

Îmi tot pleca o întrebare :«Când are să vină potrivitul?», însă nu : ar fi înțeles ceea ce voiam eu să înțeleagă - și nu era momentul; apoi nu e bine, în viață, să dezlegi chiar toate enigmele, mai lași câteva...

– Foarte bine!, am zis. Dar ce facem după, ca să zic așa, victorie, după cucerirea...spitalului ? După ce ajungem la crucea-roșie ?

Sabina a ezitat - cu gura deschisă, de aceea n-am auzit răspunsul, l-am înregistrat și l-am pus bine.

– Sărbătorim recuperarea Fondului Blaga, a zis.

– Foarte bine, foarte bine, am zis, în neștire. A-ha! - și am tresărit.

S-a speriat ea : s-a tras îndărăt, și-a adus ochelarii peste ochi, vizieră. Am improvizat o paradă:

– S-au auzit pași! - imediat am dus un deget la buze.

Am reușit. A dus și ea degetul la gură, s-a întins peste plan, a stins lampa.

În întuneric am avut timp să mă liniștesc ; să mă agit cu adevărat: Ce-a spus, cum a spus : Fondul Blaga? Care fond? Rostise limpede: «Sărbătorim recuperarea Fondului Blaga»...

Când m-am simțit din nou sigur pe mine - cu toate că nu eram sigur pe Blaga - am zis, tot în șoaptă :

– Mi s-o fi părut. Cred că poți aprinde.

A aprins. Tremura. Am adunat planul sul, l-am băgat la loc în tub, i-am întins totul:

– Acum poți să-l înghiți - l-am fotografiat.

– Cooom? a făcut Sabina. Ce-ai spuuus? Nu ți-e rușine?

– Am spus că poți distruge harta, am fotografia'...

– N-ai spus hartă, ai spus sul'... Ai zis s-o-nghit...

– Ca partizanul sovietic!, m-am grăbit să râd: Când e prins de nemți, el, brav, înghite carnetul de partid!

– În plus, mă compari cu un rus...

– Încă o dată : am spus că nu mai avem nevoie de plan, am memorizat topogra'... - am ezitat, umorul meu nu era prizat în garaj - am continuat : Am memorizat traseul - dar cum recuperăm Fondul Blaga? Cu sania?

S-a prefăcut într-un bec de 200 wați - aprins.

– Și tu te-ai gândit la sanie? Sabina a sărit sprintenă, în ciuda scafandrului și m-a sărutat pe tâmplă. Sau ți-am spus eu de sanie? Când? - a început să dea înapoi, nu doar cu întrebările, ci mai grav, cu gura.

– Avem sanie? Avem saci?

Cel mai bine în viață - când ești pe punctul de a pierde totul - să pui întrebări ; nu să cauți, să învenezi răspunsuri. Și cel mai bine: când gura ei se îndepărtează, iese din tine: să te ții după ea, să n-o lași să-ți iasă.

– Sania e în magazie, de saci nu e nevoie : sunt acolo, gata umpluți...

– Foarte bine! - cum să nu fie : nu numai că se oprișe, dar venea dimpotrivă. Foarte bine, am constatat când ne-am lipit. Ne scutește de o muncă grea... - cum Sabina începuse a se încrunta îndărătul lentilelor: Când ziceai că dăm lovitura?

– Răspoimâne.

-
- Foarte... - abia răspoimâne? Aș fi fost gata pentru... astă-seară.
- Nu. Întâi să-i învățăm pe vecini cu drumurile noastre, cu sacii cărați cu sania. Măine aducem cărbuni și lemne - Mili-Tante a cumpărat de la cineva un bon - or să creadă că tot cărbuni, lemne cărăm...
- Nu-i proastă - doar olecuță confuză...
- Nu-i rea ideea, am recunoscut cu strângere de inimă. Înseamnă că nu-mi rămâne decât să mă întorc la internat - internatul meu...
- La ce oră se închide internatul tău?
- Nu contează când se-nchide el, contează când îi dau eu închiderea - și cum mai am ceva treabă prin oraș... - am lăsat suspensia, ca s-o fac geloasă. Bine, atunci... - am început să-mi închei nasturii paltonului.
- Ți-aș propune să mai rămâi, să stăm de vorbă și despre altceva... Dar, după cum vezi... - și-a desfăcut brațele, le-a rotit. Nu-i un loc unde să pot primi. Nici cu ce...
- Nu-i vorba de loc, am spus repede, consolator. Ci de timp. După ce recuperăm Fondul...

– Cinci minute mai poți întârzia - deăcord? Deăcord? - se lipse iar de pieptul meu împaltonat. Vreau să te prezint mătușii, ea a avut ideea recuperării - așteaptă câteva clipe, te rog...

A intrat în cort. De astă dată a închis bine ușa-perdea. Auzeam, știam ce face: se dezbracă de scafandru, se îmbracă în hainele de stradă. I-aș fi spus că poate rămâne așa: cine s-o vadă, la ora asta, traversînd strada? Auzeam, miroseam; știam ce face înăuntru, lângă ; pe patul cu baldachin.

Foșnetul. De mătase - nu: la ea, ci pe ea : mătăsă. O aud, o simt, o palp', nu poate fi decât materialul: mătăsă. Alb'. Îi urmăresc, îi conduc, ajut cu auzul, mirosul, tactul, drumul de sus în jos, căderea, cu opriri: în dreptul sânilor - haltă; în dreptul șoldurilor - gară, acum bine arcuită, deplin formată, cu forme adevărate.

Când clopotul de mătăsă a atins cimentul cu buza-i, am simțit cu pielea obrazului unda sonoră și odoră, moale-dulce răbufnită și tulburînd împrejurimile - ca o rochie inversă; ca, simetrică, o floare deschisă: mirosul acut, mișcător, de ea.

Apoi am trăit, am traversat, îndurat apropierea:

Ziceam că-i vedeam coapsa, genunchiul prin mătăsă; apoi cealaltă coapsă, genunchiul celălalt. Se merge altfel cu mătase-mătăsă; în ea, prin ea, din ea. Se crește bine, se formează frumos, se înaintează mătăsos, rotunjitor la-în-din-prin-din (mătăsă). M-am răsucit spre ea: Venea din cort, în alb, cu mâinile întinse - și cu inele, mâinile; și cu sărutarea gurii sale ; și cu ieziicucuezii; și cu mieii tunșii-felegunșii, iar eu veni-voi dimpotrivă-ți, deluleț de mirt, vâlcea de mieluşea, munișor-tămâișor (cam așa ceva), cu gâtul ca Turnul Postăvarilor, ziceam și noi/ ca în Cântarea Cântărilor. I-am luat o mână. Era înghețată. Cu umed. I-am frecat-o, șters-o între ale mele, iute-iute, cu gândul la rimă ; apoi pe cealaltă, cu gândul și mai rimat. I-am condus mâinile cruciș, la subțiorile ei, am luat-o ușurel pe după umeri, am condus-o.

Am dat la o parte gălețile, am deschis ușa cu o mână, cu cealaltă am mutat-o în magazie, în urma ei am închis ușa; la fel am făcut cu cealaltă ușa, spre afară. Însă odată în curte, n-am mai atins-o. I-am făcut semn din cap să

meargă înainte, că o urmez.

Când, din spate, i-am văzut pardesiul cunoscut, abia ajungându-i la genunchii noduroși, mai groși decât gamba, desigur și decât coapsele - de aceea foarte strâmbe - înfrigate, în cunoscutele ciorapi de bumbac țesuți cu ață de alte culori... Mi-a venit să o opresc, acolo, în spatele casei, pe cărarea nedezăpezită, să mă las în genunchi, să-i cuprind cu brațele bumbacul trist și 'cioanele trestii, să-mi lipesc obrazul de oase, prin bumbac și să jur că azi-măine le prefac în curbe dulci și în mătășă.

Dar n-am oprit-o. N-am întrebat-o măcar de formă de ce s-a dezbrăcat de scafandru - chiar dacă i-ar fi fost rușine să străbată curtea, să treacă strada, în puloverul bărbătesc, în pantalonii de golf și încălțată (!) cu cizme ofițerești, aș fi luat-o în brațe, aș fi purtat-o, eu. Nu doar din plăcere, ci din datorie, datoria mea de bărbatnic, de logod.

N-am întrebat-o. Mi-a spus singură:

– Data viitoare.

Mi-am auzit umflându-mi-se logodiile, de promisie.

6

«Nu poate fi vorba de un ajutor dat orfanei și văduvei invalide și naționalizate», mi-am spus, într-o consolare, în drum spre internat. «Ci de o misiune - pentru cauză; pentru nație - deși orfana de ajutorat este oarecum logodnică a haiducului, a fătfrumosului Sfântgheorghe de mine...»

Să recuperezi Fondul Blaga! Să-l scapi din ghearele bestiale și setoase de sângele cărților asasinate de epuratori; să-l zmulgi din gura împuțită a balaurei aprinzător de ruguri - ce spun eu; gură - bot! - și din adâncul pântecului burții fiarei cu chip de om, în ciuda faptului că ia aspect peștin, de chit...; să salvezi Fondul - din străfundurile boltinde ale pivnițelor peșterice vaticano-medievalo-inchizitorialnice; și să-l salvezi, Fondul...

Merita să riști, pe onoarea mea! Făcea să-ți pui în joc și pielea și oasele și castitatea de sabină încă nerăpită, precum și libertatea de june tânăr, intern, sportiv, ce-și sacrifică mamă-tată, bursă-internat pe altarul logodnicei adorate - și nu o oarecare vițică din ciurda ardelenescă, ci însăși nepoata lui Blaga!, moștenitoarea în linie dreaptă a fondului cu același nume!

«Deci Blaga există; mai există», mi-am zis, după anvoalele lirice și destule de autocritice.

Știam - dar cine nu știa în Sibiu? - că pe Blaga îl alungaseră comuniștii din Academie, din Universitate, din literatură; din bibliotecă: nu mai figura în fișierul de la Astra încă de la prima epurare, cea din 48 - o constatasem singur, în ajunul celei de a doua... De la Septimiu știam (dar cum să verifici?) că nu și în depozit : dacă aveai relații mari și pile și legitimații speciale, puteai căpăta acces la fondul-special, așa i se spunea. Cât de special, fondul, doar Blaga nu scrisese manuale de spionaj, nici poezii în cod. Apoi : ce relații-legitimații puteau avea niște bieți copii, elevi de liceu? Și încă: Septimiu nu putea da un singur nume de cititor special, măcar inventat... Zicea că nu știe, dar așa se zice...

Se mai vorbea (tot Septimiu se...) că "Sibienii de la Astra" (nu dădea nume, ca să nu se afle și să fie băgați la Canal) executaseră ordinul din 48, dar pe jumătate; ba chiar mai puțin : pe sfert: epuraseră fondul pentru public, epuraseră fișierul - dar nu arseseră, cum suna ordinul, cărțile epurate. La început le fusese frică: ne-ascultaseră un ordin de la partid, însă după o vreme, trei luni, șase, venise, tot de la partid, o altă circulară în care se atrăgea atenția să nu distrugă cărțile "retrase din circuit", că cei vinovați vor suferi rigorile și așa mai departe... Se mai zicea în circulară că acele cărți nocive pentru populația cititoare să treacă în fondul special (la care aveau acces doar tovarăși speciali, pe bază de autorizație foarte specială). Se gândea înfiorați sibienii de la Astra: și dac-ar fi executat întocmai primul ordin, cel care-i obliga (tot cu rigorile) să și ardă ce interziceau? N-ar fi fost ei pedepsiți de comuniști pentru că ascultaseră un ordin comunist? N-ar fi avut ei remușcări, până în ultimul ceas, ofta Septimiu, pentru că ei, oameni de carte arseseră carte?

Îl ascultam pe Septimiu, însă nu știu de ce, nu-l credeam; nu-l credeam de tot - aveam impresia că înfrumusețează realitatea; realitatea fiind, și în Ardeal, cea pe care o știm noi, Basarabeni, nu cea povestită de regățeanul sibienizat Septimiu. Bănuiam că tot din solidaritate de clasă, de castă, acoper pe cineva, un neam, un cunoscut, bibliotecar, așa cum o acoperise pe doamna aceea de la București, marea-pictoriță, specializată în lozinci comuniste cu umbre naturale. Ar fi trebuit ca eu să cred (de ce eu?) că vinovații, atât adevărați, cât și... integralii erau dăătorii de ordine, comuniștii de sus, iar executanții, bieții anticomuniști nu erau deloc-deloc vinovați - ba dădeau dovadă de curaj nebun atunci când... nu executau întocmai ordinele. Da, poate că era și ceva adevăr - fusese în 48, la Șeica Mare, dar nu în 49 la Sibiu. În orice caz, eu mă îndoiam.

Până una alta, porci-păcătorci erau cei cu ordinele; unii cu ordin de ardere, alții cu ordin de ne-ardere. Sau poate vor fi fost aceiași, dracul să-i despieptene! Cum îi cheamă pe lichidatorii de carte? Ca ce chestie, numele tovarășilor ordonatori? - dar cu asta intri, sari cu amândouă picioarele în plină Securitate! În inima secretului de stat: Nomenclator îi zice, o listă secretă de tot, cuprinzând numele - atât cele adevărate, de origină, cât și următoarele, conspirativele, pseudonimele, tradusele, aranjatele... Să zicem că ai găsi lista aceea și ai afla cine a dat ordinul cu epurarea și cu arderea cărților - ce faci cu vinovatul - pe care-l cheamă, de-o pildă... Alexandru? Nu, nu e prenume, ci nume - în fine, pseudo-nume, sub asta figurează ca ministru al învățământului, însă ca ministru al industriei același avea să se cheme, de-o pildă, Albeanu - după ce, ca a ministru adjunct al Securității, purtase un alt nume conspirativ: Mircea; sau Radu; sau chiar Ștefan - prinde-l pe "Ștefan" și scoate-i ochii! Se zice că la București nici comuniștii în de ei nu se mai descurcă: dacă-și schimbă numele de la o zi la alta, în funcție de „diferitele sarcini de partid”, zic ei - iar tata zice:

- Obicei de tâlhari: să aibă nu știu câte rânduri de hârtii plăsmuite!
- Și noi sântem tâlhari, zic. Am avut hârtii-plăsmuite, până de curând.
- Nu-i același lucru, zice tata. Noi am falsificat hârtii, ca să scăpăm de moarte, să nu ne afle, să nu ne găbuiască Rușii - pe cândăștia falsifică acte

la îndemnul Rușilor - să nu-i afle Românii cum îi cheamă cu adevărat!

Cică la București, comuniștii, chiar dacă se cunosc de ani și ani, când se întâlnesc, se întreabă unul pe altul, în șoaptă:

– Cum să-ți zic azi, tovarășu’? Ca ieri - sau ți l-ai schimbat de-atunci?

Adică nume. Adică pseudonume. Cică și le schimbă mai des ca ciorapii - dar tot put “numele” lor, tot se simte de la o poștă că nu sunt pe măsura purtătorului - ce să mai vorbim de “fabricant”, acela nu cunoaște limba română, altfel n-ar impune monștri onomastici ca: Rozeanu, Berneanu, Albeanu... Unii dintre ei, cu tinere de minte se descurcă, alții nu-și mai amintesc numele conspirative, uită și cum îi chema de la mama lor. Se zice că din această pricină au luat obiceiul de a se adresa unul altuia cu:

– Tovarășuuu... - și lasă punctele de suspensie, pauza, fie pentru ca celălalt să aibă timp să o umple, completeze cu numele ultim, cel de serviciu, fie pentru că la ei tot nu contează numele (adevărat sau fals), ci numai apelativul “tovarășuuu”...

Ca să li se ușureze munca-grea, cei mai mulți folosesc doar prenumele: «Tovarășu’ Ionică, ‘varășa Gicuța, tovu’ Nicu, to’ar’șa noastră Vetuța...»

Ăștia ar constitui o celulă de partid - însă una de jos de tot: portari, șoferi, servitoare (acum le spune : “tovarășe femeii de serviciu”) - și să-l vezi, mai cu seamă auzi pe, de pildă, “tovarășul nostru Leonea” (poate fi Sașa, Vasea - tot aia-i); ditamai ministrul de Interne - adevărat, adjunct, însă, totuși: de Interne - adresându-se servitoarei : «Tavarișci Părăschivă ! Ci spart, tî, tonta?». Cei cu nivel-mijlociu poartă altfel de prenume: fie de-ale lor, adevărate, fie împrumutate, fie de-a dreptul rusești (unele curat sovietice): Serioja, Katia, Petia, Liuba, Kostia, Zoia... Apoi: tovarășa Roza, tovarășu Hari, tovarășu Pișta, tovarășica Erji... Cei mari de tot, dacă sunt din “interior”, se adresează unul altuia cu neaoșul-băștinos: «băi» : băi Ghiță, băi Chivule, bă nea Costaiचे; cei din “exterior”, se, în continuare, tovarășesc în românește și în rusește, ca la hotelul acela din Moscova, Lux, dar folosind “conspirativele” - unele adevărate și adesea franțuzești, așa că auzi (dacă auzi, ăștia se joacă numai între ei, în curțile vilelor confiscate și într-un cartier special, împreună cu Rușii):

– To’ar’șu Roger !

– A, tovar’șa Jeannine - altfel ce mai faci, tovarășico?

– Mersi, bine - dar tovarășul meu de luptă și viață, Dédé n-o duce bine,-l cam doare-n gât...

Firește, eu am imaginat acest dialog, s-ar putea să nu fie chiar așa - în primul rând “Franțujii” nu vorbesc cu diminutive de la “tovarăș”, în al doilea, Franțujii nu vorbesc românește, limba lor maternă e maghiara (sau rusa, poloneza, germana), iar când sunt siliți să o vorbească, ți se sparg măselele, îți pleznește un ochi ca lui Dănilă Prepeleac, de “românească” celor ce ne conduc...

Toți exteriorii, dacă au copii, și-i botează (de două ori insultă la adresa lor de comuniști atei și evrei), am vrut să spun: în acte li se dau copiilor prenume-pe-linie : la sexul masculin cel-mai-iubit fiind Lenin, băieții se cheamă, în majoritate, Vladimir (ciudat : nu Iosif ; nici Visarion...); în schimb, Andrei (de la Jdanov, dar și de la Vășinski), domină. Apoi vine Petru (de la Groza,

sub formele: Pètruț, cu accent unguresc, pe prima silabă ; Petia, Petrică... La fete locul întâi e ocupat de Ana - de la Pauker...

Astea le știu de la Septimiu, el le-a aflat de la bucureșteanul de taică-său; și de la Scifos, are el un fel de unchi la București, te pomenești că o fi "basarabean" din celălalt, adică din ai ne-noștri. Le-am aflat de la alții, dar nu m-am mirat - parcă mă așteptam...

În seara aceea, în drum spre internat, mă gândeam la bibliotecă; și la Blaga. Știam: odată cu "iventru" din de-cembrie 49, venise și ordin de ardere a cărților epurate. N-am văzut hârtia aceea (care muritor o fi văzut-o?), dar așa trebuie să fi fost. Dacă în 48 la direcția Astrei erau încă oameni-vechi, de meserie, oameni de carte - după epurare fuseseră numiți "oameni noi":

Nimeni nu-i cunoștea, ca să știe să cântărească și pericolul: erau "noii" tot oameni de carte dar pe de-o parte înfricoșați, pe de alta, urcați în rang peste noapte, cu salarii dublate?; erau ei din cei vechi care se trezesc cu o mână pe umăr și un glas care zice că este o-cinste-de-onoare să faci cutare și cutare, iar proaspătul nou execută cinstea-de-onoare tremurînd, adeseori plângînd de rușine - dar execută (mai cu zel decât un proletăroi analfabet)?; să fie noii decizători tovarăși de nădejde, abia silabisitori, dar executori fără crâcnire a ordinului partidului?, ei fiind ostași disciplinați, situația fiind situație de război - iar la război ca la... ruși?

Oricine, orice ar fi fost "tovarășul director al Astrei", simțeam, știam: cărțile epurate se află în pericol de moarte.

Umblau zvonuri și la internat: că Rușii le cară cu camioanele la gară, să le-ncarce pe tren, pentru Rusia. Variantă slăbuță : ce să facă ei cu carte românească în Rusia?: n-o înțeleg, n-o pot folosi, dealtfel neputînd folosi cartea lor, rusească, au ars-o cu douăzeci de ani înainte, cum povestea Papașa... Alt zvon pretindea că sunt arse la Crematoriul Uman, însă nimeni nu putea spune unde se găsește acel crematoriu. Nu era de crezut. Cu ce umbla vorba nu se putea construi un roman - am vrut să spun: mortarul dintre cărămizi, acela e important, el face, el desface un roman, face să fie ori să ne-fie romanul - nu după adevărul-adevărat, ci după adevărul-care-ar-putea-fi-adevărat - așa cumva.

Sabina altceva spusese: că văzuse cu ochii ei când verificase pe teren planul : cărțile sunt arse noaptea, în curtea interioară a bibliotecii - asta voia să-mi arate de la fereastra lor, când eu căutam, de la fereastra noastră o altă fereastră de văzut... Așa spusese, dar uitînd să precizeze că ce arăta ea era o fereastră de subsol : acolo, jos erau depozitate cărțile ; de acolo erau scoase noaptea, pe-ntuneric (de cine se ascundeau, bandiții? de ce se temeau, doar erau în dreptul lor să facă ce făceau!?) ; și arse, în curte, pe o foaie de tablă - altă fereală, desigur, metoda era sovietică, avusese timp de verificare...: ziua s-ar fi văzut cimentul afumat, înnegrit...

Am tot evitat, am tot ocolit-târcolit, ca să nu aduc vorba, dar nu se poate, trebuie să spun că în acea seară, Sabina mă prezentase mătușe-si, Militanta...

Am spus, de-acum pot să nu mai zăbovesc decât ca să amintesc: băusem același ceai decolorat și neîndulcit ca în garaj și mă întreb dacă Sabina nu trecuse drumul cu, în buzunarul pardesiului, bula cu stră-ceai ;

în schimb, dincoace căpătasem și un biscuit... Și cu toate că la despărțire, în colțul străzii, după ce ne sărutasem, Doamne-Doamne cum ne mai, ea:

– Jură pe conștiința ta de om (chiar așa-mi ceruse) că n-ai să umbli pe-acolo, singur! Jură! Pe-onoarea ta de bărbat (asta îmi convenise, ba chiar îmi făcuse nesfârșită plăcere)! Jură că nu te duci acolo singur!

Am jurat. Întâi cu mâna pe inima mea, pe sub palton; apoi cu mâna pe inima ei - ceva-ceva tot avea, pe sub pulover : drept, mititel, în schimb, foarte promițător.

Jur (pe onoarea mea de bărbat, pe conștiința mea de om) că atunci fusem sincer; convins că sânt cinstit : că am să rămân, în continuare, cinstit și n-am să calc jurământul. Însă, de parcă ar fi fost vorba de altă femeie, cum am ajuns în dreptul ei, cum m-am... Cum am umblat pe-acolo, pe la ea - singur. La urma urmei, n-am văzut decât ceea ce văzuse ea, înainte - eu însă n-o crezusem, voiam să verific...

Că n-o crezusem pe iubita mea - se mai întâmplă, dar s-a-ntâmplat să nu mă cred pe mine - după ce văzusem. Nu era de crezut.

Îmi zisesem atunci, la locul crimei:

«Dacă mâine, la liceu, o să le spun lui Septimiu și lui Octavian ce-am văzut cu ochii mei - ăștia doi! - or să mă creadă? Nu. Dar nu pentru că m-ar bănuî pe mine de minciună, ci pentru că acel adevăr pe care li-l făceam cunoscut era nedrept».

Nici eu n-o crezusem pe Sabina. Și, atenție: ca basarabean, mai văzusem așa ceva; rugul cărților din curtea școlii din Mana, când comisarii l-au ridicat pe tata - admitem că atunci, în ianuarie 41, chiar de văzusem cu ochii mei, nu putusem să și țin minte - dar se depusese imaginea, statică, aici, în minte?, mai degrabă în inimă? Se depusese, deci era nu numai... adevăribilă, ci de-a dreptul adevărată. Apoi în toamna-iarna lui 48, la Șeica : de n-ar fi fost domnișoara Pădureanu de română, o adevărată iubitoare de carte, ce s-ar fi ales de biblioteca școlii, așa modestă cum era, dar bibliotecă? Sigur că noi, băieții, Virgil Munteanu și cu mine arsesem în curte ziare vechi - ca să dăm impresia că fuseseră arse cărțile epurate - dar focul mi-a rămas aici: la inimă sau mai degrabă dincoace, în minte.

Cu cărțile se repeta până la oboseală, până la saț, până la great': istoria noastră, a refugiaților, istoria Basarabenilor profeți-în-pustiu (deși tata zicea: «Nu-nțeleg de ce nu ne cred Ardelenii : doar suntem profeți în țara... altuia - oricum, nu-i a noastră...), cei care le spusese ne-basarabenilor - încă din martie 44 - ce știam, ce trăisem noi. Și nu fusesem crezuți. Așa e omul: Tomă necredincios, nu crede, până nu pune el mâna, ca Arghezi, într-un Psalm: "Să Te pipăi și să urlu: «Este !»"; și nu-nvață nici din propria-i experiență, dărmite din a altuia...

Am văzut, am aflat, am înghițit toate nodurile lumii. M-am hotărât:

Eram deja gata să fac ceva pentru Sabina, însă, de astă dată făceam (urma să fac) ceva și pentru mine ; iar în materie, orice era, aparent, numai pentru mine, era pentru alții, real. Una este amorul - pentru el faci, ce? ce întrebare : orice! - altceva cartea arzîndă ; pentru ea ai face totul. Așa e: totul, dar începînd de cînd ? de răspoimîne (fiindcă așa a cerut amoriul?) - dar până atunci câte cărți au să fie arse? M-am consolată :

«Bine-bine, dar câte cărți au fost arse, până azi ? Acelea n-au dreptul să fie considerate pierdute ? : pentru că eu nu știam ?; nu credeam că sunt arse?»

Mă ardea arderea pe care o priveam:

«Le-or fi arzînd în ordinea alfabetică a autorilor? Dacă da, atunci nu mai e mult până la B de la Blaga - de unde va fi avînd Sabina informația? că la Fondul Blaga or să ajungă cu arsul în cam zece zile? Cum de cunoaște ea mersul-arsului?»

Nu-mi spusese ? - dar eu înțelesesem esențialul : Blaga încă exista.

Păcat că Sabina îmi interzisese să vorbesc despre ce avem noi de gând să facem - nu puteam apela la Septimiu și la Octavian. Sînt convins: ar fi participat fără să pună o singură întrebare - ce întrebare, când era vorba de Blaga? Octavian îl punea imediat după Eminescu ; Septimiu îl punea pe Arghezi pe locul doi, Barbu pe-al treilea, însă pe Blaga-filosoful... N-aș spune că-l urca pe primul loc, însă în odaia lui două rafturi întregi, vreo trei metri lineari erau cu-Blaga - nu doar volumele publicate, dar și revistele la care colaborase, pe care le condusese. O-ho, în patru am fi recuperat din ghearele focului, nu doar pe Blaga, ci și pe ceilalți mari, ca din întâmplare aflați în fruntea alfabetului: Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga... Apoi Mateiu I Caragiale, Eminescu... Iar încolo, spre sfârșit, pe Stere al meu... Din păcate, Sabina era categorică: operația era extrem de periculoasă, patru persoane fiind deja prea multe pentru un singur secret - în ziua de azi...

Atunci, pe loc nu luasem în seamă patru-persoanele : cine erau (eram) cele-cei patru? Pe două le știam: Sabina și mătușă-sa; al treilea eram eu - dar al patrulea? M-am liniștit, spunîndu-mi că Sabina se va fi gândit la autorul planului, unchiul topografiei, Jean-Jacques și nu mai știu cum, fost arhitect al Sibiului... Adevărat că, de vreo lună era și el arestat ca tot creștinul, se va fi întâlnit la Canal cu cumnatu-său, industriașul Fleacă, bărbatul Militantei...

Cum e omul făcut... În timp ce Sabina povestea ce văzuse, cum sunt arse cărțile: noaptea un bătrîn le scoate, cu sacii, le varsă în curte pe o bucată de tablă, le stropește cu ceva, probabil gaz, le dă foc și le întoarce cu furca, să ardă mai bine - eu îi ziceam în gând:

«He-he-he, fetițo! Ce, cui îi povestești tu de arderea cărților? Păi eu am văzut așa ceva de pe când nu aveam tinere de minte - la noi, la Mana: rugul Gutenberg! Dar chiar de-aș fi văzut cu ochii unuia în stare să țină minte - ce-aș fi văzut? Ce-am și reținut din povestirile altora, din suprapuneri: un foc, un rug, semnificînd ridicarea tatei pentru Siberia; și orfănia mea; și, în același loc, semnificînd întoarcerea tatei din Siberia și dezorfanirea prin arderea crucii zmulșă de pe mormîntul lui, gol; și încă un rug, exact în același loc, de sufletul băieților și de sufletul fetelor, săracele, cum nu știau ele pe unde se pune sutienul și la ce folosesc chiloții. Carte arzînd ar fi fost și la Șeica, dacă domnișoara de română n-ar fi avut curajul să-și riște...- ce anume: ia, nimica toată: cariera, libertatea, chiar viața; și dacă Virgil și cu mine n-am fi fost destul de îndrăgostiți de profesoara noastră, ca să... nu, noi nu riscam nimic, eram adolescenți inconștienți - și, ca să sfârșesc: He-he-he, inconștient, dar am adunat ceva experiență ; chiar dacă încă nu văzusem cu ochii conștienți (s-o fi spunînd așa?) foc de carte. Așa că...»

Așa că astea i le spusese Sabine în gând, acasă la ea (sau la

mătușă-sa), acum însă... Din subsolul Băii Populare vedeam bine ce se petrecea în curtea interioară a Astrei; prea bine vedeam, însă nu același lucru simțeam. Chiar pentru mine, Basarabeanu, văzător al multor ruguri de carte - era ceva nou.

M-am gândit atunci, mă gândesc mereu de-atunci: pentru că sânt un refugiat, un de-la-țară (fără țară), am resimțit tragedia cu multe trepte mai jos, la urma urmelor, simțămintele mi se aflau la rasul pământului; am simțit sărăcește, o pagubă (adevărat : imensă), o nedreptate - dar nu o crimă. Vorbesc de primele momente, privind flăcările ce mistuiau cărțile în curtea bibliotecii. Îmi ziceam:

«Să arzi carte - când eu am atât de puțină; aproape de loc...».

Și mai ziceam, trecînd fulgerător de la general la particular:

«Să arzi carte, când eu, dintr-o pricină ori alta încă n-am citit-o; și chiar de-aș fi citit-o eu, nu mai sunt alții, atâția? care și ei vor s-o citească?; ba chiar eu: s-o re-recitesc?»

Într-un fel, arderea cărților în curtea bibliotecii mi s-a arătat ca o ilustrare pe viu a neadevărurilor pe care comuniștii ni le bagă pe gât, la școală: asta (cu cărțile): o adevărată injustiție socială ! Așa cum burjuilul, capitalistul, boerul «de pe timpurile întunecate de crâncenă exploatare» își aprindea țigara de foi cu bancnote de mii de lei (foarte multe, chiar de nu existaseră asemenea bancnote), «în timp ce clasa muncitoare de la sate și orașe crăpa de foame», așa acum: în timp ce mie, nouă, ne crapă buza după carte (că, dă-o-n mă-sa de treabă: omul nu se hrănește doar cu pâine pămîntească!), ce fac comuniștii? : ard carte! Și nu una și nu cinci cărți - ci cu sacii! Cu bibliotecile întregi! Și dacă arde carte în curtea bibliotecii Astra din Sibiu, va fi arzînd nu numai la Sibiu; nu numai în Ardeal; nu doar în România. Vasăzică așa luminează luminătorii de la Răsărit jumătatea ocupată (pardon: liberată) din Europa: cu flăcările, la propriu, ale cărților. Ei, bestiile, ard carte, iar eu (care trec drept cel mai citit internist din clasa noastră) eram, sânt încă un analfabet! Asta sânt - în comparație numai cu Octavian - dar cu Septimiu, să nu mai vorbim. Nici nu-ndrăznesc să-mi înalț gândul până la genunchiul lui de băiat-cu-bibliotecă...

Septimiu... La rîndu-i se consideră analfabet față de taică-său - nu omul matur de azi, ci față de liceanul care fusese, la vârsta noastră. Poate că nu prin cantitatea de cărți citite ne depășise (deși, de la o generație la alta «cantitatea» se, cel puțin, dublează), ci prin faptul că el cunoscuse lumea!; călătorise :

În clasa I-a de liceu, școala lor (din Caracal!) făcuse o excursie cu vaporul pe Dunăre - în jos până la Sulina, în sus până la Linz - firește, poposind la Belgrad, Budapesta, Bratislava, Viena...; în clasa a II-a, tot cu vaporul - unul mai mare, luat de la Constanța - făcuse două mări (în fapt, șase, șapte, însă, în... mare, două: Neagră și Mediterană), trecuse pe la Varna, Sinope, Constantinopol, Salonic, Atena, Beirut, Haifa, Alexandria, Palermo, Neapole, Marsilia... Și ce păcat: nu știu din ce motive n-a mai mers la Barcelona, Valencia, Alger, Tanger (ceea ce ar fi însemnat că pun piciorul... și pe un ocean, Atlan-ticul). În clasa a III-a : o lună în Italia; în vacanța mare a clasei a IV-a: Franța și Belgia... - ne oprim aici. La vechea clasă a IV-a,

actuala VII-a: aşadar la vârsta noastră (şi în urmă cu douăzeci de ani), elevii un oarecare liceu din oarecarele Caracal umblaseră prin lume! Şi nu era vorba de niscăi favorizaţi, “pui de capitalişti ‘sploatatori’”, cum ar fi comuniştii tentaţi să explice, nu, domnule, nu pe banii lui papă călătoreau, ci pe banii... tatălui - bunicul fusese un fel de secretar de primărie, deci umil slujbaş, totuşi, fiul lui făcuse până la paisprezece ani, jumătate din Europa - pe banii statului iar studiile de agronomie, în Franţa, tot pe ai statului, care-i dăduse bursă. Dar noi? Vai de curu’ nostru!

Să zicem că eu, refugiat, de voie, de ne-voie, contam printre cei mai... călătoriţi: nu venisem cu trenul, hăt, tocmai din Chişinău (care azi se afla în neagra străinătate)?; iar la 15 ani împliniţi călătorisem la Bucureşti, pentru finala crosului! Uite că Septimiu, deşi născut la Bucureşti, nu ştie decât din povestite cum arată oraşul-natal! Şi uite-l pe Octavian, fiu de ceferist, cu drept de a călători gratuit în întreaga ţară: n-a fost măcar pân-la Braşov (adevărat: nici n-a fost urcat în tren cu de-a sila...).

Cărţi... Chiar în timpul războiului: la orice librărie din Sibiu găseai - în afară de cele nemţeşti - franţuzeşti, englezeşti, italieneşti şi dacă librarul nu avea noutatea sau raritatea, o comanda - în ţările ocupate de nemţi şi, prin cele neutre, în Anglia, aflată în război cu Germania (deci şi cu noi!). Bine-înţeles te costa; dar o primeai după o lună, două; şi o citeai, o păstrai în bibliotecă ta personală, ca s-o reciteşti - o împrumuţi unui prieten, s-o re-reciteşti...

Tot despre cărţi: când Sabina vorbise de arderea cărţilor, prinsese a tremura, un tremur cum nu mai văzusem decât la un iepuraş înconjurat de câini într-un gard cu spini - atât că Sabina n-are urechi : ea tremura din ochelari. Mai întâi zisese - tremurînd:

– Tre-tre-tre’ sssă re-re-recuperăm Fondul Bla-Bla-Blaga...

O singură dată zisese asta, mai apoi nu a pomenit de, la urma urmei, proprietatea, moştenirea ei, a lor, a muierilor; mai târziu a tremurat şi a suferit în general, pentru cărţi şi cred că atunci am început s-o iubesc cu adevărat pe fata-asta, Sabina - citisem undeva-ceva, dar nu era neapărat ca în cărţi, devenise ca într-o carte a mea, iar în aceea Sabina tremura de grija ei, fiindcă în carte urma să fie arsă pe rug - şi nu-mi aduc aminte cuvintele, de doar mirosul : de sabină arsă.

Cu spaima asta în nări, în suflet, alungat din urmă de mirosul de carte arsă am făcut ce-am făcut în cele nouă zile următoare: recunoaşterea terenului, în acea seară (şi vederea rugului); apoi obişnuirea vecinilor (mai degrabă: a repartizaţilor în casele Sabine şi ale mătuşe-si) cu noi doi, trei cu sania, apoi sania încărcată cu saci - cu care ocazie, am aprovizionat-o pe Militanta cu lemne şi cărbuni, am adormit, cum se zice acum, vigilenţa revoluţionară a vecinilor-repartizaţi. Apoi am...am recuperat Fondul Blaga, am constituit Fondul Meu - despre care mai bine să nu-mi aduc aminte...

Dacă o aştept, în continuare; dacă o aştept mereu, dacă o tot aştept pe Sabina, să fie şi ea şi mătuşă-sa convinse: nu pentru cărţile recuperate şi re-...- nu mai rostesc nici în gând cuvântul: doare-doare-doare.

Ci aşa. Aştept. O aştept, aştept pe fata asta, nici atât de căscată, de zăpăcită (şi cu ochelari negri peste ochi, ca să ascundă cearcănele de la chestia cu trestia, orgiile la care se dedă cu ‘fiterii ei (‘care ştie multe / Şi ne-nvaţă şi pe

noi, / Cum să ținem arma-n mână și să fim pe ea stăpână / Contra unui nou război, Un, doi !”).

Ci așa. Așa, mirosul.

Când râde, Sabina te trece, cu sine, brusc, în categoria nevertebratelor, în a moluștelor (zic eu, aproximînd - mai degrabă are ea ceva moluscoicosic), în același timp; viul ei cu piper te anunță că o mare primejdie ne pîndește pe toți : arderea pe rug.

Cam așa. Cam nu așa, cam cu totul altfel, altunde, altcând...

Cam astea - cam nu astea ar trebui să fie cuvintele : dar am altele ? N-am ! Mai încolo am să fac eu altele, pe măsură. Până atunci, până acolo încerc să mă descurc cu cele vechi. Deși.

De când Sabina a plecat, mă tot străduiesc să potrivesc în felul meu și fără să-l imit pe Arghezi (dar aş putea ?), să le potrivesc - nici-unul nu i se potrivește, de parcă n-ar fi potriveea noastră, a potrivitorilor din regnul nostru - vorbesc de ea, nu de ele.

De când a plecat - ar trebui să spun: «Din momentul în care a plecat...», însă nu a fost vreun moment al plecării, ci un moment în care m-am întrebat :

«Ce-ți lipsește ție (dulce-România)?»

După alte, multe momente am convenit că ea îmi lipsea; că locul ei rămăsese gol, nu numai ca pustiu, ci și ca găurit, scobit, extirpat; am încercat să o readuc, să o mut înapoi, să-i astup bortilitura : au fost momente de reușită, altele de mai puțină. De obicei se întoarce singură atunci când mă știe cu altă fată - se instalează în prima coloană, cea de-comparat, și-atunci... Și-atunci negreșit (cum zice regăteanul Septimiu) îmi strică noua relație - cum să reziste comparației cu fete normale, reale, avînd gură, mâini, ochi, picioare, țâțe, pîțe, zăte reale? Dar realele Cecilia și Heidi și Olimpia și Emilia și Doina și Maricica și mai ales fetele babei (adineauri descoperite), alături de Sabina apar... fără carne, tocmai pentru că au (unele au, au!) ; lipsite de viață, tocmai pentru că sunt prea vii, prea mișcă (și cum, altele!).

N-am fost destul de limpede, n-am ce face : cuvintele...

Când, în prima seară dădeam ocol casei, ca să trecem peste drum, să mă prezinte Militantei, am dat s-o iau pe nepoată-n brațe (bărbătești), s-o sărut zdravăn, ea:

– Numai pe stradă! - și se ferește și cade - noroc că pe zăpadă...

Am înțeles doar refuzul, nu și explicația lui - cum așa : numai-pe-stradă?- însemna : nu-aici, dar de ce, doar ne sărutasem și în garaj... Eram încă supărat, dezorientat de “primire” când, abia ajunși pe celălalt trotuar, ea s-a năpustit la mine și m-a sărutat ; scurt. Dar pe gură. Atât de prin surprindere mă luase, încât nici n-am fost sigur că se chiar întîmplase. Ba parcă da, aproape sigur : îmi rămăsese pe buze gust de ea, amar-sărat, deci era încă în fierbere, cerea timp de așezare.

Cum așa-cumva aş explica eu motivul pentru care n-am putut urmări atent ce a urmat. Fie vorba între noi : nici nu mă interesa - mă interesa ea. Mă țineam după ea, lingîndu-mi buzele de ea, așteptînd, așteptînd, nu știam ce, nu conta ce așteptam, poate o repetare, da : o repetare - sau poate o urmare, sigur urmarea - cu aceeași consistență, adîncime, stăruință. Probabil de aceea

n-am băgat de seamă pe loc cum și cât; nepoata, în prezența mătușii ; voiam să evit, nu se poate: vorbesc de Sabina și de Militanti-sa - baba fiind de felul ei foarte-foarte proastă, nu doar bine gagarisită - deci nemărginit de nesuferită. Cum e purcu,-i și tistolu': mătușa era, totuși, neam cu nepoată-sa.

Noroc că vizita n-a durat - așa mi s-a părut, ocupat cu lingerea buzelor de sabină. Abia târziu de tot când, în sfârșit, după ocolul pe la ardere-de-tot, ajunsesem la internat (unde am intrat pe fereastră, m-am culcat pe întuneric), îmi sunase în auz glasul anghelic al baborniței:

– Pe cine mi-ai introdus tu-n casă, Zabineeee?

Așa ne-a-ntâmpinat Frau Fleacă, mătușa logodnicei mele mult-iubite, Sabina - cu toate că nepoata apucase să-i spună, să-i repete că eu sânt cutare, prieten al ei, elev la Gheorghe Lazăr și că am să le ajut să recupereze știe-ea-ce... Așa ne-a primit vaca bătrână, cu toate că eu, după Sabina, apucasem să-i spun Bună seara, doamnă - de trei ori și de două să-i pup mâna - o gheară de curcă ce se-ncurca mereu prin fața gurii, gata-gata să-mi intre-n ochi prin urechea stângă.

Nu-mi mai aduc aminte - vreau să spun : nu mai am memoria a ce voi fi simțit, resimțit atunci, acum însă mă gândesc, potolit, că dacă din nenorocire aș fi avut eu o mătușă ca Militușă-sa, iar milimătușa ceea ar fi răspuns la Bunăziua prietenului meu (să nu mai vorbim de prietena mea, Sabina) cum mi-a răspuns odioasa, eu, nepotul, aș fi pus-o la punct, de nu s-ar fi văzut!; iar dacă ea, mătușă a mea (vai !) ar fi fost incapabilă să mormăie un cuvânt de scuze, m-aș fi scuzat eu, limpede, pe lângă prietena mea.

Sabina... Ca și cum n-ar fi auzit, ori de parcă ar fi uitat ca pământul că mă mai prezentase, a luat-o de la cap :

– Mili-Tante, ți-l prezint pe prietenul meu, băiatul care...

– Bună seara, doamnă, am re-intrat în re-repetiție, re-pupînd cheara gurcii băgată-n sufletu-mi. Eu sânt băiatul-care... - și am continuat, spiralînd cu un deget prin aer.

Băboiul n-a perceput ironia. Nici nepoțica. Mătușimea:

– Pe cine mi-ai introdus tu în casă, Zabineeee ?!- cu aceeași prospețime în luat-la-rost și în indiferență (nici nu-și dădea seama ce rostea, sunetele ieșeau singure din talangă) și în tâmpenie (Doamne, că tâmpit mai era Militontul!) ; în urâțenie deasemeni : urâtă ca dracu, se vedea că slută fusese și în junețe, acum, în plus, fiind și murdară - tot ca porcu'!

În așternut, la internat, încercînd să fac un tur cu Sabina, pe După Ziduri, mi-am zis că atunci, acolo, la subsol, aș fi putut zice - ca s-o scuz pe zgripturoaică:

«Mătușa Sabineei este o persoană cam în vârstă ; și cam sur' - cam neauzind bine»; sau:

«Mătușa Sabineei nu putea auzi ceea ce noi nu-i spuneam - tare»; sau:

«Nu știu cât de surdă e Militolomaca, însă toantă, ramolită...»

În acest caz, totul s-ar fi explicat. În afară de.

Însă în pat, la internat, tot făcînd ture cu Sabina, încoace, încolo, pe Corso, nu m-am gândit la asta; iar atunci, în subsol, nici atîta: aveam buzele de lins și nu mă deranja foarte tare că nimerisem într-o încăpere rotundă, cu pereți rotindu-se în jurul nostru, iar noi, la mijloc, repetam,

rotund, la nesfârșit:

Sabina: că îl prezintă pe prietenul ei, băiatul-care;

Eu; că bună-seara, doamnă, eu sânt băiatul-care;

Militânta, pistonându-mă cu curca ei împuțitoasă, de-pupat și tot certînd-o - fiindcă venise vorba și trebuia să vorbim, ce să facem, alt’?- că pe cine i-a introdus - ne-ntrodusuta dracului!

Nu mai știu nici când nici cine a oprit manejul călușeic, vreau să spun : învîrtirea staticului în jurul nostru, al învîrtitorilor: stăteam la un fel de masă, pe un fel de scaun. Cotoranta mă descosea, înțepîndu-mă fără conținere:

– Cum ziceai că te cheamă? A, da? Ești rudă cu cutare? Dar cu cutare - nepot de soacră a unui unchi prin alianță a lui bărbatu-meu de-al doilea? (simplific oleacă). Cum, nu ești rudă nici cu cutare? Bine, dar era rezident regal de Dunărea de Jos! Cum așa, nu ești - ești sigur? Cum să fii sigur, dacă te cheamă exact chiar pe el ? Sigur nu-i ești măcar nepot de verișoară? Nu? Cum de poți fi atât de sigur?

Și încă:

– Atunci cu cine ești rudă? Ce răspuns e ăsta : cu nimeni?- Zabineee, pe cine mi-ai introdus tu-n casă? Eu îl întreb cu cine-i rudă, el mi-o-ntoarce...

– ...Cu nimeni, doamnă!

– L-ai auzit, Zabine? Cică : Cu nimeni, doamnă - ești sigur?

Și încă:

– Aaaa ! Ești refugiaaaa’... Și noi am fost refugiați - voi de unde? A-ha, din Basaraaa’, și noi am fost refugiați în timpul războiului în Basarabia, la Odessa - cum, care război? Ce-ntrebare! Cel mare, adevăratul! Și de unde scoți că Odessa nu-i în Basarabia? Dacă-ți spun eu, doar am fost acolo, în refugiu, cu soțul și copiii - ei, care copii, Zabine, parcă nu știi, doar nu ai mei, făcuți de mine personal, vorbesc de copiii lui frate-său - mai era în refugiu, în Basarabia voastră și cutare - îl cunoști? Cum așa, dar era la Domenii! Nici pe cutare - imposibil, avea două uzine la Arad - ce tot vrei, Zabine, ia-ți și singură, doar ești mare - nici pe cutare nu-l cunoști? Vorbesc de cutare, căsătorit cu cutare, văr după mamă cu cutare și cu moșii în Tutova - nu-l cunoști? Si-gur?

Oricât de aburit eram, de năucit, de îmbețivat de gustul sabin, țin minte că, după un timp de futu’ la cap, băbîc, am început să caut cu privirea ajutor la ea, la prietena mea. Însă prietena mea (ca să nu spun: ba chiar logodnică) se uita la mine cu exact aceeași mirare excedată ca și mătușă-sa, atât că de după ochelari nu i se vedeau ochii ; deci nu erau tulburi-vitroși ca ai Militul-buratei. Cu toate acestea și ea, Sabina repeta după babavareza de babacră :

– Ești sigur? Si-gur? Ești atât de si-gur? - (cu faptul că nu sânt neam cu cutare, că Odessa nu-i în Basarabia, că acum - dealtfel și alaltăieri - suntem după al doilea război mondial).

După o pauză în care am căutat-o, cu ghionții pregătiți, pe Sabina, să mă apere, să mă scape din ghearele baboșoroagei babsurde (și babuzive), ori măcar să m-ajute să scurtez vizita - am găsit-o. Pe Sabina. Oh, Sabina...

– Ce vrei?, m-a întrebat ea, cu adevărat interesată.

– Sssă plecăm!, am șuiert cu gura strâmbă și, din ochii rostogoliți i-am arătat că eram încercuit și că ardeam de dor se ies din ‘presurare, dar ea, tare,

de parcă s-ar fi adresat mătuTuse-si:

– Ești si-gur?

Mi s-au încrucișat ochii de disperare. Când mi-am venit în fire, am deslușit o întrebare de a babarbarei babactuale :

– Ce-ți sunt părinții?

– Învățători, am răspuns, crezînd că scap cu atîta.

Militanta a dat din cap energic, în semn că ea mă crede din primul foc, n-are rost să mai insist (unde mai întâlneam asemenea asigurare proastă, obraznică și cu ochi tulburi?), apoi a trecut, uns, la următoarea întrebare :

– Vouă ce v-au naționalizat porcii de comuniști?

Țin bine minte, am ezitat: nouă, comuniștii nu ne naționalizaseră, altceva ne făcuseră, hăt, din 1940 - însă cum și cât timp să-i explic Militembeleii, ca să priceapă ceva - așa că am ales să răspund:

– Nimica, doamnă.

– Ești si-gur?, a venit Sabina mea, ceasornic.

M-am răsucit spre ea. Dar ea nu s-a mirat că eu mă mir. Am oftat, am zis că ea știe foarte bine cum stau treburile cu refugiații din Basarabia și din Bucovina, iar dacă nu știe, o să-i povestesc eu înc-o dată, treacă de la mine - dar MiliTanda (mătușa Mandeii, logodnica-mi):

– Com așa: nemica-doamnă?

– Așa: nimica-doamnă!., am răspuns, ridicînd vinovat din umeri (începusem a simți chiar rușinea vinovăției). Așa.

– Așa ! Ce-i aceea : așa?! Vreun rînd de case, ceva?

– Nu, am șoptit.

– Ești sigur? Atunci altceva - n-ați avut și voi ceva de...? Dacă zici că ai tăi sunt învățători, atunci porcii de comuniști v-au naționalizat măcar școala - n-aveați și voi o școală primară, acolo, în Basarabia voastră de la Odessa?

– Ba da, am avut o școală..., am îngăimat.

– Și v-au naționalizat-o! Porcii de comuniști!., a conchis, frecîndu-și palmele, dar numaidecât a fost cuprinsă de îndoială: Să nu zici că nu v-au naționalizat-o! - și m-a amenințat cu degetul, ba mi-a făcut și cu ochiul. Să nu ziiici...

– Să nu zic!, am asigurat-o și iar am căutat-o din ochi pe Sabina.

Însă ea, din cap, din sticlitul ochelarilor mă îndemna, mă încuraja, mă soma să răspund: da sau ba?! Am tușit, am zis:

– Nu, doamnă, pe noi nu ne-au naționalizat, pe noi ne-au des-...- brusc, am schimbat vorba: Sacii cu cărți aici îi aducem? Aici?, am repetat, înfigînd arătătorul în aerul de deasupra podelei (mai corect : pardoselii e ciment), apoi rotind privirile prin încăpere: Unde or să mai încapă și sacii?

– Fondul, tinere, nu sacii, m-a amendat pe loc babisala, după care, nepoată-si : Zabineeee! Pe cine mi-ai introdus tu în casă, Zabi-neeee? - m-a arătat din bărbia-i de bărbabă, ca un călcâi de pălmaș din recentul Camil Petrescu (ăla, obiditu'). No-i de-al nostroooo! No conoaște pe nimeni! Loi nu i-au naționalizat comoniștii nemec, măcar o școală de sat, ce-ncre-dereeee s-aveeem ăno' ca eeel, Za-be-neeee??! - acum guița.

Atunci m-am trezit. Un pic (on pec, borba vorbabei). M-am ridicat și

am cuvântat :

– Nici un fel de încredere, doamnă - dealtfel, nici nu v-am cerut-o. Omagiile mele, doamnă. Dom-ni-șoa-răăă...- l-am imitat din nou pe Septimiu și am început să-mi fac loc spre gura peșterii.

Așa citisem eu într-un roman că se zice, dar dacă nu l-aș fi auzit pe Septimiu intonînd, interpretînd, n-aș fi știut s-o zic și eu.

7

Ajuns la internat după miezul nopții, încercînd să adorm, îmi spuneam: «Bine am făcut că am căutat un alt traseu - chiar dacă mă descurc bine pe hartă ; și chiar dacă tot cel albastru pare mai bun...»

După ce Militanti-sa mă ofensase pentru a suta oară într-o singură seară, plecasem demn, ieșisem din peșteră plin de demnitate, fără să mă uit în laturi: ca s-o oblig să iasă după mine, la porțiță, la pârleaz, mai puțin ca să se explice (s-o explice pe Explicitanti-sa), cât să ne putem pupa.

Așa a fost : ne-am sărutat, de ni s-au tocit buzele (un fel de a zice, în realitate ni se lungiseră, umflaseră, crescuseră, de parcă noi am fi fost o anexă a lor, nu invers - așa li se întîmplă liceenilor inocenți care cred că totul începe dar mai ales sfârșește cu sărutul, he-he, însă la mijloc se află sâmburele, esențialul). Tot sărutîndu-ne (ca să nu-i fie frig la tălpi, o urcasem iar pe bocanci, iar cu pulpanele paltonului o învelisem, cât să-i dau căldură pe partea asta), am aflat că mătușă-sa e o țacănită; și o pălită-n cap (Sabina a folosit alt cuvânt : șocată), nu de evenimente: naționalizare, războaiele, două, arestarea bărbatului, ci așa... Așa fusese Mili de pe când nu era tanti, probabil de la naștere, atât că timpurile fiind normale, nu se băgase de seamă - asta fiind părerea Sabinei, a mea din contra. În fine, Sabina îmi propunea să ne prefacem că nu observăm că mătușă-sa-i nebună de legat.

Tot pupînd la Sabina, i-am contrapropus:

– Măine chiulim: cărăm toți cărbunii, toate lemnele de pe bon: câștigăm o zi! De poimîne ne putem ocupa de... știi tu...

– Mă vezi pe mine chiulind ? (n-o vedeam, recunosc). Să fac absențe nemotivate pentru niște prăpădite de lemne? Pentru niște cărbuni murdari?

Am vrut să spun că prăpăditele și murdarii ar fi scurtat chinul frigului, dar țâfna nu se vindecă într-o singură seară, așa că am luat-o iar la pupat. După o vreme am zis:

– Dacă te-ai duce în garaj, te-ai îmbrăca gros, cum te-am găsit?

– Ar fi o idee! a răspuns mai repede decât mă așteptam.

– ...Și ai ieși iar, dacă ziceai că numai în stradă...- nădăjduiam să mă invite la ea.

– Cooom?, a făcut și a coborît de pe mine. Să scot lucrurile tatii din garaj ? Pentru nimic în lume, am jurat!

Mi-am zis în șoaptă,-n gând : ești nepoata mătuș'ti! Ne-am mai sărutat vreun sfert de ceas, după care ea m-a condus până la colțul străzii.

S-ar putea scrie zeci, sute de romane despre momentul despărțirii, seara, dintre un băiat și o fată. Nu vorbesc de despărțirile de tot, acelea n-au

importantă, ci despre despărțirea mea, din astă seară; dintre mine și Sabina - în vederea întâlnirii de mâine seară.

Să începem cu exteriorul: ninsoarea. Chiar de nu cade în virtutea gravitației, ci rămâne suspendată, acolo, sus - în virtutea mea, care pot opri, nu doar timpul... - ninsoarea e prezentă prin miros ; adese- ori ninsoarea există, nu pentru că ar exista (nici nu există !), ci pentru că miroase, iar atunci are o mie (hai, zece) funcții : miroase în sine ca orice ninsoare din lume ; miroase, tot în sine, dar nu ca orice ninsoare, ci numai ca ninsoarea mirosind a strada ei colț cu Justiției ; ninsoare de pe colțul Justiției, chiar de nu iese din încremenire și e atât de deasă încât nu se mai vede la zece pași, la douăzeci : închisoarea; iar închisoarea de acolo, departe, tot aproape miroase, putoarea! - tot a zid înalt izuie, tot a umezeală înghețată suflă, tot a poartă încuiată dar înțepenită de gheață, tot a frig de curte păzită de nenorociți cu căciuli, pâslari și pușcoace, dar tot cu puțele-nghețate pe ei.

Iar dacă ne oprim aici, cu ninsoarea (deși aş putea continua: nu doar Villon are zăpezile lui d'antan) și aş merge mai departe (până unde: până la ninsorile din Buia, pe când fugeam de ruși, la stâna directorului?, până la cele de la Mediaș, de pe strada cu Securitatea - pe care mi-am petrecut eu copilăria fericită?, sau, oh, zăpezile de la Mana, cu fulgi ca valurile, / nămeți cât malurile...), până aici, în această Justiție, unde ninsoarea a încetat de a mai fi singură (în-sine, ar spune Septimiu): fiindcă Sabina.

Iar Sabina-i numai una:

Gura Sabinei pe ninsoare (asta-i una). Gura Sabinei apărută de ninsoarea căzătoare de sus în jos, dar ne-apărată de frigul, de friga cea care, se știe: urcă, suie, pătrunde susul prin jos - e-he, dac-ai putea ocroti pe sus joasa, ce bine - de nu, iarăși bine, simți prin gura Sabinei cum îngheață genunchii lumii și cum coboară la fluiere, la glezne, la călcâie și la tot, după ce-a luat-o cu-nghețatul de la mijloc - al trupului, nu al picioarelor, săracele, îndurînd totul, neputîndu-se face nimic, legea-i severă și absurdă : când ești îmbrăcată călduros, atunci numai pe obraz, eventual pe tâmplă, sărutul - nu pe gură!; s-a jurat: că înăuntrul numai pe dinafară - poate ca să nu degere, e un rudiment de încălzire centrală, o auzi cum crepitează de îngheț, cum se înalță sloiul, de jos în sus, ca o a unui, o știi după mirosul de ninsoare încremenită, deși în principiu zăpada mai și ninge, de aceea mă fac eu frate cu frigul până trec iarna suspinelor.

Chiar de n-ar interveni, nu s-ar băga în suflet ninsoarea cu gust de zid și de lemn putregăit al porții închise pe dinafară, de meree fugă și de mereu Asfințit, sensunicul nostru, al refugătorilor : săruturile de despărțire iau o culoare colorată (deci o culoare) și o consistență de cuplu alcătuit și obișnuit cu alcătuitura, dedat cu starea de pereche-mpereche... - și nu-i deloc adevărat că noul, necunoscutul este neapărat dragoste, ori sarea și piperul ei, mie mi se pare mult mai descoperitor, mai nou gestul de repetare a unui gest de repetare, în fine, o re-facere, o tocită, o umblată, o așa mai depărtapropiată, iar dacă nu dezvelești prin el ceva orbitor de noutate, scrâșnitor de prospețime, atunci descoperi altceva, mai de preț, mai profund, mai dincolo de coaja cu tiv de punte: să zicem: constatarea că această fată este a ta; că primele, toate (prima privire, prima atingere de mâini, primul cuvânt, primul, oh,

sărut) n-au fost întâmplătoare, n-au trecut fără urme, fără promisiune de urmare-continuare (ca filmele ; ca atâtea altele în viață), ci iată : prin repetare, se confirmă; promit, la despărțire, că mâine se vor prelungi, continua - repeta. Și are să fie mereu nou. Până la sfârșitul timpului...

Dac-aș fi scriitor. Dac-aș fi povestitor, mi-aș scrie toate povești... Dacă aș fi romancier aș scrie romanele numai pe acest moment, cu el, despre el, în el, în jurul lui. Până acum, citind romanele altora, participam alături de personaje, sufeream împreună cu autorul din pricina despărțirilor de azi pe mâine; mă temeam că acel mâine n-are să mai vină, oricum, eu n-o să-l mai apuc și regretam, muream de părerea de rău că azi nu folosisem fiecare prilej, ca să spun, eu, totul al meu, să fac, eu, tot ce... amânasem pe mâine - ca să nu am păreri de rău din acelea, speciale, învățate (da: învățate!) la internat, unde se zice: "Pe fata pe care n-o săruți azi, pe gură (am pus perdeaua, zicerea adevărată nu vorbește de doar sărut și deloc de gură) ai s-o pupi în fund pe lumea cealaltă" - însă ca toate zicalele, și aceasta e bună de pus bine, la păstrat, în lada de zestre a înțelepciunii populare, cea care nu servește la nimica, decât la 'podobit cu ea, de sărbători - înțelepciunea vine după, ca mintea Românului, ca să-ți confirme că te-ai înșelat; să te scuze; să te consoleze - ar trebui ca, în locul celui "dacă" preventiv să se (s)pună concluzivul fiindcă - și mai dă-l dracului, poate că-i mai bine așa, s-o ratezi prima oară, s-o lași nefcută, să rămână loc și pentru alții și pentru speranța ta. A mea.

Gura Sabineii... În acea seară, în patul meu de procust intern, gândindu-mă la ziua ce trecuse, n-am găsit-o pierdută. Ceva rămăsese din ea. Nu doar vorbisem vorbe, ci făcusem oarecari faceri, făptuisem fapte - de pildă dezîmpărțirea de Sabina. Zicere fiind facere, cu atât mai plină, cu cât, pe drumul spre internat o continuasem, o împlinisem, o dusesem cu mine în ceea ce doar aparent se opri pe o stradă colț cu Justiției; purtasem ca pe o sarcină; nu doar fructul dragostei noastre speciale, dar și generala : viața - azi-mâine are să vină căsătoria, mulți-copiii, cărțile multe-multe-multe, din fondurile noastre împerecheate și, pe deasupra, cunoștința cu Blaga - îți dai seama? După acțiunea de recuperare, fac cunoștința cu autorul fondului - personal.

Să-l cunoști pe Blaga... Să-l saluți respectuos, știind bine că, dacă el te vede salutându-l, pe dată îți răspunde, scoțind pălăria - trebuie să aibă una cu boruri largi, moi, trasă adânc până la sprincene: e vânt puternic pe Bulevard, de unde se văd munții ca la Zürich - atât că mai înalți. Să-l cunoști pe Blaga. Să te îngăduie alături, în plimbările lui colocviale pe sub castani, pe sub tei.

Eh, să mă fi născut cu trei-patru-cinci (hai : opt) ani mai devreme... Să fi fost elev de liceu pe timpul refugiului Ardelenilor din Nord - atunci Blaga umbla cu un cârd de tineri după el, înaintea lui, în părți... Se spune că erau mulți ucenicii lui Blaga la Sibiu. Se mai spune că cel mai apropiat era unul mititel, agitat, genial, călcând cu vârfurile tălpilor apropiate, vorbăreț și băgăreț, Negoitescu îl chema - îl cheamă și-acum, deși Septimiu nu știe pe unde-o fi, s-ar putea la București, acolo se pierd oamenii care vor să treacă nebăgați de seamă și să-și câștige pâinea (uneori chiar și ceaiul), făcând traduceri, ori stilizări - desigur, pe numele altuia... Mai era un altul - talentat poet, zice Septimiu care nu prea are gust - Doinaș își zice, adevăratul lui nume fiind Popa sau Alexe sau Rusu, nu i-a plăcut, a luat pseudonim, «Foarte

bun poet», zice Septimiu, dar dacă e tot atât de bun precum pseudonimul: Doinaş... Plecat şi el, ar fi profesor de română într-un sat de lângă Oradea; sau Arad. Singurul dintre blagişti (blagieni?) rămas la Sibiu: Radu Stanca; Septimiu îl cunoaşte personal, de la el deţine mai toate informaţiile despre Blaga şi despre Cerc - aşa-i ziceau ei grupului, cenaclului, iar băieţii erau “cerchişti”...

Îl ştiu pe Radu Stanca - din văzute: înalt, țeapăn (tocmai, pentru că meseria de actor îl învățase să se poarte firesc... - adevărat: numai pe scenă, pe stradă nu); e poet, îmi mai spune Septimiu, dar când îmi comunică ce scrie: balade... Așadar, Radu Stanca e poet de balade, actor şi regizor la Teatrul Popular - aşa-i zice de când comuniştii l-au des-botezat pe cel vechi, Burgtheater-ul - care,-n plus, a mai şi ars... Singurul cenaclist vechi rămas în Sibiu, dar el nu se arată pe la noul cenaclu Astra. Nici nu mă întreb de ce; găsisem natural: ce să caute un blagofil (blagian ?) alături - în cel mai bun caz - de colonelul de haiduci? Deşi nu erau chiar atât de străini: Radu Stanca scrie balade - adevărat, cu domnițe, nu cu haiducițe, dar în fine, tot pe după degetul istoriei se ascund amândoi.

De curând Septimiu a adus vorba despre “marele prieten” al său. După ce a spus tot binele, după ce a înşirat toate superlativalele, a trecut, hodoronc-tronc la cenaclul Astra pe care, după ce l-a făcut albie de porci, a zis:

– Îl vezi tu pe un domn ca Radu Stanca phar-thi-ci-phînd la brigada de agitație de la Astra? Frech-ven-thînd bordelul vostru realist-socialist? Radu Stanca, într-o adunare de analfabeți, într-o adunătură de curve?

În primul moment am ridicat din umeri, cu toate că şi pe mine mă băgase în “adunare” - dacă nu mă trimisese şi în “adunătură”. Septimiu însă nu mai putea fi oprit, a urmat, alternînd elogiile la adresa poetului, a omului de teatru, “marele prieten” al său cu bordelizarea, căcătuiala, ‘izdirea amără-tului nostru de cenaclu. Am tăcut cale de câteva avânturi întru punere la zid a adunăturării (din care făcea parte chiar şi el - uitase?), apoi m-am hotărît să i-o scap aşa, ca din nebăgare de seamă:

– Ei, da: ce să caute un domn precum marele tău prieten în brigada de analfabeți de la Astra; el şi-a făcut brigada lui: cu mînuța lui a pus în scenă - lumini, decoruri, costume, dar mai ales texte nemuritoare - bordelul realist-linguist de la Tiatru’ Poporului lu’ Pătru Groza, ghin Arghial...

Septimiu s-a-necat de indignare (întâi de surpriză), mai să-şi înghită gâtul; când şi-a recăpătat glasul, mi-a cerut, în falset - îşi ingurgitase vocea:

– Cere-ţi imediat schu-zhe! Cum poţi rosti asemenea, asemenea, asemenea... Despre marele intelectual care este Radu Stanca - te invit să-ţi retragi chu-vin-the-le!

N-avea rost să mă cert cu marele-mi prieten din pricina marelui său prieten - relațiile dintre noi fiind de cu totul altă natură decât cele dintre ei. Am mormăit că, bine, mi le retrag. El a insistat să-mi cer şi scuze - are să i le transmită lui Radu... Am zis, împăciuit :

– Bine, îmi cer scuze pentru cuvintele ciupite din discursul tău - despre Astra. De acord: Teatrul Popular nu-i bordel - doar brigadă de agitație de cămin cultural - tot din clasicul de tine am citat...

– Ia stai!, m-a oprit Clasicul (meu). Dar eu numai în legătură cu cena-

clul vostru am folosit cuvântul bordel!

– Ia stai tu. Eu, plagiindu-te, i-am zis bordel-lingușist Teatrului Popu’...

– Dar ce-are a face teatrul cu...?

– Și un abia-alfabetizat frecventator al cenaclului bordel poate citi, pe afișele Teatrului Popular din Sibiu numele regizorului - și află, ce? Că marele tău prieten e un... mărunț slujbaș la stat, un bun la toate...!

– Dar cum...?

– Uite cum : semnînd **Intrigă și iubire** de Schiller - dar și un... bordel ca **Iarbă rea** de Baranga!; punînd în scenă, cu același mare talent și bordelul **Vocea Americii** de Lucia Demetrius - ca și **O scrisoare pierdută**...

– N-ai înțeles nimic din... Dar e obligat să... Dar trebuie să accepți că nu poate face altfel - altfel...

– Altfel, ce? Îl împușcă tovarășii-draj’? Fiindcă nu pune în scenă și nu joacă el însuși copilării-porcării-curvășării?

– Nu l-ar împușca, dar... Nu se poate altfel, Radu Stanca e un om de cultură, nu...

– Nu - ce? Ce este, ce nu este?

– El face cultură, nu politică. Vrei să crape de foame? Să sape la Canal?

– Doamne ferește, cum să vreau eu ca domnul Radu Stanca să crape de foame - fiindcă el face numai cultură... Să vreau să sape la Canal, doar pentru că a refuzat cu demnitate, cu dârzenie - să facă politică...?

– Simt în glasul tău un ton inacceptabil, s-a înțepenit și mai Septimiu. Află că n-ai dreptate! Află că n-ai dreptul să-ți bați joc de Teatrul Popular...

– Nici atât cât ai tu dreptul să-ți bați joc de Cenaclul Astra?

– Dar Cenaclul e o chestie... de amatori, dragă - nu se compară cu un teatru adevărat, profesionist. Cu un om de teatru de talia lui Radu Stanca, care nu se coboară până la... Și încă o dată: ce-ai vrea să facă?

– Tu pui întrebări greșite, l-am temperat. Ce vreau să facă? Nu vreau ca el să facă, însă el nu face ce ar trebui să **nu** facă!

– ...Să recurgă la un gest nesăbuit? Ca după aceea să moară de foame? Nu mor atâtea? - de foame? Asta vre-hee-ei thuuu?!, a declamat Septimiu.

Bunul meu prieten: băiat-bun și un caraghios, nu permitea, mă-nțelegi, ca un prieten al lui să fie ofensat în absență. Am încercat să-l inițesc:

– Repet: nu vreau - ca Radu Stanca să moară de foame (și el!). Numai că nu contează ce vreau eu, contează că Radu Stanca, murind de frică, înainte de a muri de foame, mănâncă și pe dracu, mănâncă și căcat...

– Tu n-ai nimic sfânt! - Septimiu, cu cei doi metri ai lui, era un plop în lacrimi. Se vede că nu ai cultul prieteniei!

Am recunoscut, fără dificultăți: nu-l am - ca el; am zis:

– Dacă tu, prietenul meu ai face oarecari concesii - murind de frică, să nu mori de foame; dacă aceste concesii nu ar duce până la denunț, care nu se iartă, oricât de tare ar crăpa crăpătorul de foamea aceea născută din frică...

– Nu-nțeleg..., n-a înțeles.

– Asta-i diferența dintre noi: tu nu-nțelegi ce spun când spun: te-aș înțelege dacă, din frică, nu din foame, tu prietenul meu, ai face concesii - dar fără să ajungi la turnătorie...

– Dacă ești atât de înțelegător, înțelege-l și pe bietul Radu Stanca,

rogu-te..., m-a ironizat Septimiu.

– Îmi pare rău, dar pe Radu Stanca n-am de ce să-l înțeleg: el nu mi-e prieten - în schimb tu...

– Ce-ai cu mine? Am făcut eu vreo concesie?

– Nu. Când înjuri cenaclul și-l faci brigadă și bordel, treacă-meargă, dar când, prin opoziție, îmi prezinți Teatrul, urcându-l în slăvi pe verticalul tău prieten - când el mănâncă... hai: doar rahat și mai în văzul lumii decât oricare cenaclist amator... Tocmai, pentru că Stanca o face pe toate zidurile, pe afișe, o face sus, pe scenă și nu doar la Sibiu, unde e perceput de zeci de mii de ochi și urechi - și inimi, fie spus în treacăt - dar cum merge și în turnee...

– Dar tu nu-nțelegi că nu-i același lucru teatrul cu cenaclul! Îl compari pe Stanca cu...

– Îl compar! Găsesc mult mai grav ce face marele tău prieten, culturalul tău amic, intelectualul fin! Nefiind idiot, știe că face porcării - dar le face!

– Nu-i adevărat! Nu face porcării!

– Ba-i adevărat! Face! Porcării!

– Ba porcării spui tu!

– Ba tu spui porcării!

– Nu-ți permit să-mi adresezi astfel de cuvinte - ți le retragi, ori...

– Dacă ți le retragi și tu...

– Eu n-am ce retrage - și dacă tu nu ți le retragi, atunci adio, domnule !

– Călătorie sprincenată, tovarășe!

– Tovarăș ești tu!

– Ba tu!

– Ba tu!

– Ba tu! Cine zice ăla îi!

Ne-am despărțit, simetric. Hotărâți să nu ne mai stimăm; nici iubim. A plecat fiecare în treaba numai a lui - peste cinci minute, la prima răspântie, am dat piept în piept. Ne-am salutat, am dat să ne continuăm drumul, fiecare pe al lui - ne-am pomenit mergând alături.

Și am discutat - pentru a câta oară, oare? - despre maestri.

În prima parte, ca de obicei, ne-am înțeles perfect:

La vârsta noastră și la preocupările noastre aveam neapărată (dhra-ma-thi-chă!, preciza el) nevoie de model; de maestru; de idol. Mai departe - iar ne despărțeam : el susținea că, în lipsa unui model ideal, de nevoie ne descurcăm cu ce avem la îndemână...

– ...chiar de la un X (îl numea astfel, dar cu siguranță se gândea la Stanca) putem învăța câte ceva - nu? Nu? Orice, de la oricine - nu?

Nu prea, nu, mormăiam - și ziceam:

– Mai bine lipsă decât improvizație...

– Mai bine improvizație decât lipsă totală - înveți de la cel care știe ceva mai mult decât tine - nu?

– Nu știu. Nu cred. La vârsta noastră, inocenți cum sântem - ca să nu spun altfel... - am fi tentați să imităm, în toate, pe locțiitorul de maestru ; în cazul meu, pe un subinginer al sufletului omenesc! Riscăm să-l credem în toate și uite unde ajungem - l-am arătat din cap. Să căpătăm certitudinea că un oarecare slujbaș de teatru care, de frică și de foame face orice, iar când se

uită în oglindă și constată cine este, îi povestește ucenicului: «Eu fac cultură, nu mă cobor la politică...»

– Ai observat cum am observat aluzia...- a râs, crispat, Septimiu. Tu n-ai decât să-ți faci chip cioplit dintr-un sub-inginer de-al tău! Scriitorii! A mai rămas vreunul care să nu fi mâncat... vorba ta?

– Arghezi, am zis. Și, alfabetic : Bacovia. Barbu. Blaga...

– Ai numit numai poeți - dă-mi numele unui romancier!

– Dar bine-nțeles !, am zis. Rebreanu.

– Dar bine-nțeles, Rebreanu - e mort. Altul?

– Bine-nțeles, Stere...

– Bine-nțeles, Stere, basarabean de-al tău...

– Rebreanu nu-i basarabean.

– Dar amândoi au un mic defect: morți fiind, nu ne mai pot sluji de modele, de... ca alt basarabean, Sadoveanu, clasic în viață...

– Să admitem : nu din pricină că Sadoveanu al meu nu-i basarabean, îl detest din adâncul inimii de... ucenic...

– Am înțeles: Sadoveanu: nu; am înțeles: Camil Petrescu - nu; nici Petrescu celălalt, Cezar - și el mănâncă; mănâncă și Popa Galaction. O-ho-ho, și cum mai mănâncă Victor Eftimiu!

– Dă-l în mă-sa pe Eftimiu, nu-i romancier.

– Dă tu numele unui romancier.

– Ți l-am dat, ai zis că femeile nu fac mare brânză în literatură...

– Madam Bengescu...

– Doamna Bengescu - ziceai că dacă poezia se scrie din când în când cu ovarele, romanul numai cu perechea intactă...

– Acum ce faci: mă citezi? Nu-i nevoie, știu că sânt o persoană cu totul și cu totul... citabilă!

Am râs împreună, de a răsunat cartierul - care va fi fost.

Am împins discuția pe altă... ceartă:

Mai degrabă problemă: a luptei-de-clasă - așa-i zicea Septimiu. Eu susțineam că, în realitate, clasa e o castă, dovadă: Septimiu îi vorbește de rău, îi acuză de toate păcatele pe scriitori, mai cu seamă pe romancieri - însă îi apără, îi explică, îi justifică și îi, la urma urmei scuza pe ne-scriitori: pictori, muzicieni, oameni de teatru. Merge mai departe: pretinde că aceștia, ne-scriitorii... nu fac compromisuri - de ce?: fiindcă «ei nu-și prostituează arta lor, cu materialul specific artei lor»...- Doamne ferește, cum să-și prostitueze arta lor cu materialul lor - ei execută cu materialul... nu al clientului, ci al scriitorului: cuvântul. Și au nerușinarea să susțină că în articolele de limbământ, în declarațiile de “adeziune” toate astea n-au importanță... pentru “istoria artei” - fiindcă sunt vorbe-vorbe, or pictorii, sculptorii, cum sunt ei nevorbitori... Cică verba volant - dar portretele lui Stalin cu copilașul de serviciu în brațe?; dar cantatele despre hidrocentrala cutare? ; dar tonele de bronz folosite pentru... liberatorul ostaș sovietic?

– Astea-s fleacuri alimentare, zicea Septimiu. Cum li se spune la București : efemerinde...

– Deci, tot la... mâncat se reduce cultura apărută!

– N-ai înțeles nimic!, m-a amendat Septimiu.

– Am înțeles : îi aperi pe ne-scriitorii pe care-i cunoști tu și familia ta - deci ai o adevărată judecată de castă!

– Dragă, dar tu ai o judecată de clasă, marxistă!, a făcut Septimiu, oprindu-se, dînd îndărăt.

– Ba tu ești marxist, măgarule!, m-am înfuriat. Fiindcă dacă X mănâncă rahat cu lingura lui Y, orice-ai zice, orice-ai crede, tot îi pute gura! Nu contează instrumentul, contează alimentul - atenție, iar te-am citat... Toți mîncătorii de căcat sunt mîncători de căcat - nu unii da, alții, că să vezi, că el a făcut cultură, că mi-e verișor, prieten...

Ne-am despărțit supărați. N-am mai vorbit deloc, deloc, deloc. Până a doua zi, la liceu.

Discuția asta a avut loc de curînd, adică binișor după... - însă atunci...

Atunci, ajuns la internat, băgat în așternut, mă gîndeam la Sabina. Și la Blaga. După ce recuperăm Fondul, Sabina și cu mine mergem la Cluj - vorbesc cu tatăl lui Octavian, ne duce cu locomotiva lui, pe gratis. Sabina mă prezintă:

«Bună ziua, unchiule, ți-l prezint pe prietenul meu...», deși n-ar strica să mai așteptăm un pic, până să mă prezinte: «logodnicul meu» și să explice pe dată motivul logodnei: «fiindcă m-a ajutat să recuperez Fondul...» - nu prea e logic, nici corect gramatical, dar asta-i situația în ziua de azi.

Și atunci Blaga însuși îmi strînge mîna cu mîna lui; cu lacrimi în ochi mi-o strînge; de emoție nu poate articula nici un cuvînt - de crezut, nu?: cărțile lui, aflate cu un picior în groapa cu lei (de foc!), munca lui, viața lui... Iar când ne întreabă cum anume făcusem de reușisem imposibilul, la ce pericole de moarte ne expusesem ca să ne atingem nobilul scop, noi ridicăm din umeri, că adică n-a fost cine știe ce filozofie, ba chiar nimica-toată - însă Blaga înțelege pe dată, din însăși modestia noastră cusută cu ață albă că n-a fost chiar așa; că a fost - dar din contra...

Bun, Sabina se duce cu femeile casei, rămînem noi, bărbații.

Blaga mă întreabă de una, de alta, ce fac, cu ce mă ocup, ce-aș vrea să fac în viață... Ca să nu-i spun adevărul, dar nici să-l mint, îi spun că nu m-am hotărît (doar n-o să-i spun că vreau să mă fac scriitor - în fine, povestitor : aș strica totul).

Din vorbă-n vorbă vine vorba despre cărțile lui - am citit eu, știu că așa-s scriitorii: le place să se vorbească în jur despre ei, despre opera lor, chiar dacă, pe moment, protestează: «Vai, lăsați, dar nu trebuie, hai să discutăm despre altceva - știți, eu sînt foaaarte modest din fire, nu suport să fiu lăudat, în prezența mea...- dac-aș fi întors cu spatele, ori aflat îndărătul unei perdele, ca să se creadă că nu aud, pentru că nu văd...» Așa-s scriitorii, niște copii alintați, am citit eu. Cred că-i normal: de ce-ar avea dreptul pictorii, sculptorii, muzicienii să ceară, să impună să se vorbească numai de ei, iar scriitorul nu? Măcar din cînd în cînd?

Numai că, dacă vine vorba despre opera lui... ce mă fac? Am citit câteva poezii, pe sărite, în fugă, la Septimiu, așteptîndu-l să se încheie la șireturi ori să înghită ce îmbucase - dar nici o piesă de teatru, nici una din lucrările lui filosofice - le cunosc doar titlurile...

Uite cum facem ! - am luat hotărîrea pe loc, în așternut, răsucindu-mă

cu fața-n jos : Recuperăm Fondul și mă așez cu burta pe el! Citesc pe rupte!

Întâi volumele de poezie - discut despre ea cu Octavian, el e tobă de Blaga, poetul ; trec la teatru - aici n-am nevoie de mentor, mă descurc și fără ajutorul neprecupețit al marelui-prieten Stanca (dealtfel, nu-l cunosc și, astfel stînd lucrurile, nici n-am nevoie). La filosofie însă o să fiu silit să apelez la Septimiu. N-am cap filosofic, dar dacă studiez serios, cu creionul în mână, scoțind note, făcînd fișe, o să știu măcar despre ce este vorba în discuție, n-o să mă prezint la ușa lui Blaga ca vițelul...

După această eroică hotărîre, m-am simțit ușurat. Acum puteam să mă întorc pe spate, cu gândul să mă re-întorc la ceea ce văzusem. Cu ochii mei.

8

După ce m-am despărțit de Sabina, fiindcă tot întârzasem la internat, mi-am zis să ocolesc prin Centru (dar nu pe Corso).

De pe Bulevard am făcut la stînga în Parcul Astra; am trecut prin dreptul Bibliotecii: nici o lumină. Mi-am continuat drumul, apoi am luat-o la stînga: reținusem numărul casei de unde, pe plan, începea linia albastră.

Un gang fără poartă: se anunțau vreo sută de metri de curte ; sau de fundătură. N-am intrat: am zărit cum, ceva mai spre înăuntru, un camion rusesc astupa lumea.

Am mers mai departe, am luat-o la stînga, pe strada Șaguna (acum îi zicea Lenin). Până la Baia Populară.

Când scosesem capul pe fereastră de la bărbați, înainte ca Sabina să-mi strige să mă uit în jos, văzusem în față și ușor stînga acoperișul de sticlă al Băii - bazinul este, cum zicem noi : 'limpic are exact 33,333 m lungime și e singurul acoperit din țară, vin pentru antrenamente loturile naționale de natație, de polo, de sărituri. Au program de două ori pe zi: dimineața, devreme și seara târziu, noi, muritorii de rînd ne ducem la aburi, la cadă, la dușuri - să se ducă bătrânii, noi intrăm pe blat, urcăm la galerie unde, dacă stai liniștit, ai voie să privești la naționali. Eu numai la naționale - de sus se văd frumoase, normale, înotînd, umblînd pe marginea bazinului - trăiască perspectiva care le normalizează pe fetele altfel de neprivit de la același nivel, drăguțe la obraz și probabil neștiutoare pe-pe-pestes tot, în ciuda umerilor de două ori cât ai mei (care sunt lați).

La acea oră bazinul era ocupat de naționali, mi-am luat bilet la dușuri. N-am urcat la etaj, am ținut-o drept înainte. N-am nimerit din primul foc în curte, însă când am dat de ea, primul lucru : am căutat poarta spre stradă. Asta voiam. Am găsit-o : închisă cu zăvorul, nu și cu cheia. Foarte bine!

Din curtea Băii se vedea spatele Bibliotecii : însemna că puteam scurta drumul la jumătate - la sfert: cu prețul unui duș, Sabina (sau eu) intră, descuie poarta pentru celălalt, cu sania...

Mă aflu în curte - dar cum ajung în pivnița cu cărți? La mintea cocoșului : din subsolul Băii se trece în subsolul Astrei! Am căutat, am găsit o ușă de subsol, însă îndărătul ei vuiau cazanele - desigur supravegheate ziua-noaptea. Am dat de altă ușă : zăpada din fața ei - neatinsă. Mi-am încercat norocul : am avut : ușa nu era încuiată.

Am pătruns în întuneric și în vâjâit, prin perete, de cazane. Cu mâinile întinse, bâjbâind și cu picioarele, m-am îndreptat spre fund și spre dreapta : acolo licăreau trei geamuri strâmte. Licăreau, am spus bine: le bătea lumină tremurată, pâlpâită - te pomenești că dincolo de ele, doar la câțiva metri, e o curte interioară unde, pe o foaie de tablă (ca să nu se afume cimentul - și să se vadă, ziua!) se ard cărți; cărțile noastre, cărți și ale mele, așa, intern și refugiat cum sânt, nu doar fondurile moștenitoarelor - ah, deșteptul de Oncle-său, Jean-Jacques, marele arhitect, o luase cu albastrul de mare burjui nesimțitoriu (atenție: n-am spus: nesimțit), pornise, deci, cu albastra de la mama dracului, de la peste o sută de metri depărtare de obiectiv! Când obiectivul se află aici, la o întinzătură de mână!

(Numai în gândul meu și numai pentru mine - ca să nu simtă ăștia că porcăria lor, cea cu lupta de clasă mă încearcă și pe mine, deși bandit basarabean : domnule, marii-burjui, cât ar fi unii de foarte-inteligenți, tot tolomaci rămân, au un fel special de cretinism sau, cum zicea un ardelean despre un Iorga: «Are multă minte, da nu-i tăta bună...» Cum să spun eu: Nu că n-ar fi deștepți - dar sunt cam prostalăi... Poate nu s-a înțeles bine: ei își permit să fie tâmpiți, fiindcă educația lor de familie-bună e cu totul alta decât cea de școală-de-stat - de pildă ; eu împart frumosul în : bine și în rău; ei împart în : se-cade și în nu-se-cade - în fine, o să mă mai gândesc). Zicem că marele arhitect, pe plan, o luase de la Adam și Eva, când obiectivul se află aici. Arsele: de la rugul lor, de la arderea lor venea licărul, pe geamuri, zbaterea pe sticlă.

Ei și?, mi-am zis. De ce-au fost inventate pilele, pânzele de bomfaier? Ca să pilim, fierăstruim, tăiem gratiile! O să ne ceară efort, dar merită - în plus, ce romantic! Alexandre Dumas redivivus! Trăiască literatura de evaziune - la propriu... Bine, dar de cât timp o să avem nevoie? Vreau să spun : câte cărți or să mai fie arse, în timp ce noi, romanticii evadatori, romantic vom asuda, trăgând la pilă? Unde mai pui că ziua s-ar băga de seamă "lucrarea" noastră... Mai departe, în căutarea altei soluții... Ah, dac-aș găsi o fereastră nezăbreliată - jur că în carte aș zice negru pe alb că era zăbreliată... Însă și mai încolo, în celelalte încăperi din subsolul Băii ferestrele aveau gratii; groase - în cruce, nu simple. La ce-or fi slujind? Să apere de hoți cazanele? Să împiedece scoaterea pe ferestre a pompelor?

Am deschis o fereastră, ca să văd mai bine - ca să văd: sticla era opacizată de praf. Mă nimerisem în dreptul focului. Rugul, până atunci doar bănuț, dedus era aici, în carne și-n flăcări (rezultat : cenușa); mă ardea pe mine, înaintea mea o arse pe Sabina - doar îmi povestise (însă una e să asculți povestind pe altul, cu totul altceva să ai tu ce povesti). Eram la rasul pământului (al cimentului) cu ochii : nu se deslușea foaia de tablă - ei și?, are importanță pe ce anume sunt arse cărțile? Și ardeau, cărțile.

Îl vedeam pe prăpădit (așa-i zisese Sabina) : un bătrân, acolo. N-avea nimic din Hefaiistos, era doar un șchiop, un nenorocit, 'tu-i mama lui! Mai mult se ținea de, decât mânua o furcă ; furca avea doi dinți din patru : extremele, iar prin știrbitură cărțile scăpătau, scăpau, curgeau când prăpăditul încerca să le ia din grămada nearzîndă de alături și să le pună pe cea cu focul, arzînda, înflăcăruinda, pălălăinda. Se vedea cât de colo (chiar din subsolul

Băii Populare...) că schiopul era un adevărat ardelean : tenace; încerca și a doua și a treia și a cincea și a noua, fără să se abată din făgașul prim, fără vreo variațiune - și, cu ajutoru' lu Dumnezeu, pân-la urmă... Ca să vezi cum e omul făcut !, mi-am zis atunci... Nu, nu atunci, pe loc, în subsol, ci mai târziu, când mă gândeam la complexitatea sufletului omenesc : vasăzică eu, venit să văd cum aş putea salva bietele cărți de la focul iadului ; eu care simt că mă pârljolesc flăcările fiecărei cărți pârljolute - eu, uitîndu-mă la schiop și la furca lui știrbă și la concepția lui despre lume și viață, ciungă, mă trezesc dîndu-i sfaturi:

«Ține furca mai șrec, bade! Nu așa, nene : cu un corn cât mai sus - ca să fie cu celălalt în jos, ce dracu ; doar ai auzit de legea atracției mărului în gura lui nătăfleată... Zău, parc-ai ține furca-n dinți - păi, domnule!...»

Și tot așa : îl sfătuiam, îl bodogăneam : cum să atace grămada, cum să țină furca - șrec, să ia cât mai multe cărți de-odată... ; că, la încercarea următoare nu-nvăța nimic din precedentă - ba chiar înjurîndu-l : «Mama mă-ti de bou, cum poți fi atât de vițel? Păi, cretinule, dacă n-ai altă furcă, ne-știrbă, pune mâna, că nu ți-o cădea coroana, ia cu mâna cărțile și pune-le pe...»

De parcă aş fi avut martori, m-am prefăcut că, de fapt, cu totul altceva făcusem, spuseseam - chiar am început să fluier a nepăsare - acolo, în subsol, în timp ce închideam fereastra.

Am închis-o, am căutat mai departe un geam nezăbrelit. Dac-aș găsi... La momentul potrivit aş ieși ; cei zece-doi-sprezece metri i-aș face din șapte pași semialergați - încolo, dar încioace? Cu sacul plin? Încioace n-aș alerga, ca să nu atrag atenția, operația s-ar desfășura ziua, când prăpăditul e la casa lui prăpădită și schioapă și arzătoare de cărți, mizerabila - dar aş putea fi văzut de le ferestrele bibliotecii... Aș arunca sacul pe fereastră, în subsolul băii, Sabina l-ar duce la sanie, în curte - nu: Sanina e firavă, neînstare să măcar târască un sac de cărți, darmite să-l urce pe sabie, las' că fac eu totul, pe stradă o trag tot eu, ea să primească și să țină tira, spre casă doar să mă însoțească de pe celălalt trotuar: nu e tâmpită să nu știe ce face logodnica atunci când logodnicul e prins de securiști, pe străzile Sibiului, cu sania plină de cărți interzise, destinate arderii-de-tot, cum spune la Biblie. Vorba mea: sânt prins, prins singur să rămân! Fără complici, scap și de lot, deci încasez numai cinci anișori - hai, șapte, dar cum sânt tânăr, nu pier eu!

După un timp, orbecăind, împiedecîndu-mă în propriii bocanci, luînd varul de pe pereții, am ajuns la concluzia că... tot Sabina avea dreptate: va fi fiind el drumul albastru de patru-cinci ori mai lung, însă al meu, scurtul, e fără ieșire. Iar zidul : în jur de cincizeci de centimetri, cum să-l spargi? De acord: cu dinamită - restul am folosi-o la azvârlit în aer nește ruși...

La un moment dat am simțit zăpadă. Mirosea a zăpadă veche - nu-mi dădeam seama din care parte venea, dar încercînd în dreapta, în stînga, mi s-a apropiat. Până am dat cu mâinile în ceva de lemn : o ușă!

Ușă era. Dincolo de ea, zăpada - deci... Dar ce faci cu libertatea care dă în curtea interioară a unei clădiri ocupată de ruși? Am ascultat, am mirosit. Nici un zgomot, nici un semn de viață. Și nu mirosea a rus. Ușa avea două zăvoare - dar și broască. Încercarea moarte n-are - am tras zăvoarele, am răsucit cheia în broască - ce idee pe băicoli : să lase cheia-n broască!

Când am tras ușa spre mine, s-a prăbușit înăuntru și zăpada, ca un fulger moale, buhnicitor. Asta era : ușa dădea într-o grădiniță; ba nu: fundătură - uite un felinar de stradă, din fericire lumina lui nu bate pân-aici... Am împrăștiat, am dat la o parte cu picioarele zăpada căzută, ca să pot închide ușa la loc. Era un exercițiu însănătoșitor, mă întrebam cum de nu dădusem peste el până atunci - și util : poți să te dispensezi de lopată la deszăpezit cărări... Am înotat prin zăpa-dă până mai sus de genunchi, abia simțind sub tălpi treptele gârliciului, alunecând de câteva ori, pedalând în gol - dar am ieșit. Și am luat-o repejor (și foarte indiferent!) spre felinar.

M-am oprit, înfricoșat: cineva mă privea. Îi simțeam, prin vătuiala paltonului, prin puloverul gros, făcut de mama, prin cămașă, prin flanelă - uitătura. Ca o sulită înfipă între omoplați și, în același timp ca o ventuză. Sau nu: între omoplați mi se înfipsea un harpon - mai puteam înota un pic la dreapta, un pic la stânga, ca la vals, ca la patinaj, dar nu mai mult decât îngăduia funia.

Să mă răsucesc? Acum, aici? Să fac doi-trei pași, în primul rând, ca să mă îndepărtez de pericol, în al doilea... Ei, da: ca să văd cum arată BauBau. Mai bine merg mai departe, iar din mers, întorc capul. Și văd. Și știu.

Așa am făcut. Nu mai aveam harpon cu funie, doar un fleac de săgeată, nici aceea nu mă atinsese: mă înțepase și căzuse, atât că sângele curgea pe jgheabul spinării, îmi murdărea bunătate de flanelă de corp - de-a tatei, dinainte, în perfectă stare de funcționare...

Așa am făcut - și am văzut: într-adevăr, mi se uita cineva-n ceafă, cu un ochi luminat pâlpăit, roșu: geamul de la ușa geamănă celei prin care ieșisem. Nu vedeam, nu auzeam, nu miroseam pe nimeni prin preajmă - am făcut cale-ntoarsă.

Ușa cu geam roș era întredeschisă, iar gârliciul ei păstra, în zăpadă, urme - de copil? De sabină? Să intru? Mă cam sugea, mă tenta, roșie-neagră cum era. Să intru? Acum eram din nou orientat în spațiu ; topografic - în roș-negr', însă de ochii lumii foloseam albastrul de pe planul onclului arhitect și canalist : acolo albastrul venea prin fundătură, până aici - nu numai: crucea roșie trebuie să fie înăuntru.

Să intru? Nu se vedeau sacii Fondului, însă îi simțeam, simțeam cărți (dar nu în saci) dincolo de întredeschizătura cu, deasupra, pâlpâirea sângere, în negrul adânc și umed. Și. Întredeschisă ușa - cum o lăsase Sabina. Cu despicătura pe verticală. Să întind mâna? S-o ating? Să-mping, ca să se, și mai, deschidă? Și dacă scârțâie? Dacă ne aude prăpăditul ; taman atunci coborât ca să să mai urce un sac de ars ? Și, pentru că a auzit-o scârțâind, constată că rămăsese deschisă și o-nchide, ba chiar o-nchide? Nimic mai simplu de dez-încuiat o ușă cu geam: oricât de naționalizată, nu se poate ca Sabina să nu mai aibă un ineluș cu diamant - de tăiat sticla, nu de altceva.

Dacă las ușa cum am găsit-o, prăpăditul simte curentul, vine s-o-nchidă? S-o deschid, să mă strecor înăuntru, să văd... Focul din curte luminează suficient ca să disting, să deslușesc... - deși într-un univers ca acesta, familiar și straniu, cunoscut de totdeauna și terifiant de străin nu ai nevoie să și vezi. Să intri.

Am ascultat o vreme la crăpătură ("la gaura veciei", cum spune Arghezi

despre sabină - eh, dacă Sabina ar fi nepoata lui Arghezi, cu ce dăruire-avânt i-aș salva fondul!). După ce m-am convins că prăpăditul nu e în subsol - un șchiop face mai mult zgomot : șontâcăie - am împins ușa încetinel. Nu scârțâia, a alunecat unsă, caldă - oricum, m-a înfiorat de plăcere, am simțit-o pe Sabina: trecuse pe-acolo. Am reapropiat-o și, lăsându-mă pe vine am început să înaintez, chincit, aproape în genunchi.

Din chiar dreptul ușii începeau malurile. Le vedeam bine desenul în licăririle venite dimpotrivă. Erau faine, cu umerii parcă ai aripilor, parcă ai genunchilor. Eu: jos. Și în centru. La gura lor. Nu-mi dădeam seama cât de lată e pivnița, însă bănuiam : în dreapta, destul de apropiat era zidul dinspre Baie; în stânga: infinitul, poate până sub parc, poate dincolo de el. Mă aflam în trecătoare, un adevărat șanț. Dacă m-aș fi ridicat în picioare, nu aș fi depășit cu creștetul buza malului evazat (tot din furcă, tot din tenacitatea ardelenească a prăpăditului : cinci manevre pentru o jumătate de carte). În stânga, la vreo trei metri deslușeam stâlpi. Așa, chincit, nu aveam cu desluși sacii; nici din picioare nu i-aș fi văzut, dar îi simțeam pe-aproape. O să-i povestesc Sabinei când acțiune are să fie încheiată, că l-am adulmecat, mirosit pe Blaga, simțit pe întuneric. N-are să mă creadă - păcat ; mi-ar place să știe că l-am zăgărit cu adulmecul, nu doar pe unchi - ci și pe nepoată (sau invers). După plan, Blaga ar fi trebuit să fie pe lângă al treilea rând de stâlpi - abia îl deslușesc pe al doilea; pe plan ușa de ieșire în curte se află între al treilea și al patrulea, pe ciment... Numai că prăpăditul scoate la ars cărțile în saci - cum o să pot deosebi sacii Fondului de ceilalți? Cine va fi băgat în saci Fondul Blaga: prăpăditul, în vederea arderii? Sabina în vederea recuperării? Sau...?

Mă înălțasem, dezdoisem genunchii - dar nu-ndrăzneam să-naintez. Și era un întuneriіііі; și mirosea a...- a carte. Ciudat : mirosea a carte-în-pivniță, dar nu și a carte-arsă. Știam de ce : tot dintr-o carte de fizică.

Dacă aș lua, acum, o carte? Sau do'- sau trei-cinci, cât pot duce sub palton - așa, ca să văd ce fel de cărți sunt... Ei, ce fel! De tot felul - mai ales aici, unde au fost amestecate cu furca. Bun, iau, dar dacă, odată afară, dau peste cine știe cine...? Nu le vede, le ascund sub palton - dacă îmi cade una pe jos când mi-e lumea mai dragă, ca în piesele de teatru, de-ți vine să-i dai autorului în cap cu ceva (cu o carte, de pildă). Și ce răspund dacă mă-ntreabă:

«Ce faci aici?»

«Nimica, ce să fac...»- singurul răspuns inteligent în acea împrejurare.

Cu condiția să mă creadă. Vorba ceea: chiar aici, în pivniță am găsit eu să-mi fac nimica aceea?

Așa că nu iau cărți. Nici carte. Ca să nu provoc întrebare - mai degrabă: răspunsul meu născător de semne de întrebare în capul cubic al aceuia, răul. Fiindcă ieșirea asta trebuie păstrată, ocrotită, necompromisă.

Doamne și cum mă mai ardeau palmele, buricele degetelor de cărți - ce conta ce fel de cărți, în cazul în care nu m-ar interesa, aș găsi interesați...

Am oftat, m-am lăsat iar pe vine. Era mai cald, mai bine. N-aș mai fi plecat; din contra, aș fi tot pătruns; cu pleoapele strânse, cu nările larg deschise.

În cele din urmă am ieșit din ea. Trist de moarte, mort pe trei-sferturi.

Am tras ușa după mine până la exact creasta de zăpadă găsită la venire. Am urcat la nivelul pământului. Acum îmi era doar trist. Dar știam cum facem: ascundem sania în gârliciul de alături, cel al Băii, sacii deasemeni; când numărul se împlinește, urcăm sania la nivelul străzii, legăm sacii și în cel mult un minut am dispărut!

Când am ajuns în dreptul felinarului am văzut ceea ce nici Sabina, nici arhitectu-său nu observaseră: camionul rusesc, cel cu prelată. Adevărat, un camion, chiar rusesc, mai și pleacă - dar dacă se-apucă să steie chiar când avem noi nevoie de cale-liberă? Eu m-aș putea strecura printre el și perete ; și Sabina - dar sania cu saci? Oricât de încărcată, nu depășește un metru înăl-țime, se poate strecura pe sub fusta camionului (sovietic veritabil : Stude- backer...). O s-o tragem-împingem, chinciți. Dacă ciolovecul care face de sentinelă ne oprește și ne-ntreabă ce cărăm cu sania? «Cărbuni !» răspundem. Dacă ne pune să desfacem sacii, să ne vază cărbunele? Dă-l în mă-sa: un vițel de sovietic are să vadă cărți românești, el nici rusește nu știe bine - oricum, constată că nu sunt rusești de-ale lui - și ne lasă dracului, în pace. Nu transportăm nici cârnați, nici rachiu, nici adicalon, nici hazaice, nici chiar ceasuri...

Numai că ciolovecul de sentinelă de la o poartă de ceva secret nu e rus; ciolovecul e român de-al nostru, băga-l-aș și nu l-aș mai scoate(-l-aș)! Cum au uniforme asemănătoare, căciuli cu urechi, păslari... Mama lui azi și mâine! De autohton! De aborigen! Cum am ajuns : să-i preferăm pe ruși - numai în această împrejurare...

Sentinela tropotește de frig, își bate coatele de coaste. Fredonează - de frig. Să încetinesc pasul, să nu scârțâie zăpada, s-aud : e melodie rusească, ori românească? Dar și o sentinelă românească pusă de pază la ceva secret ar fredona o rusească - de când ne regulează ăștia la timpane cu difuzorul.

Bag de seamă: chipul sentinelei nu pare a fi de prin părțile noastre: pomeți înalți, ascuțiți, ochi piezișați... O fi tătar din Dobrogea... Și dacă mi s-a părut - ce pot eu vedea dintr-un obraz mascat de căciula rusească, împruțită? Nu pot verifica decât într-un singur fel:

Mă apropiu, îl întreb unde-i strada Șaguna...

Melitarul face două cizme spre mine, își ridică o ureche a căciulii cu țeva balalaicei :

– Ci'to? Ci'to?, face el, cu glas din fundul gâtului.

Slavă Domnului! îmi zic aproape recunoscător (așa s-o fi născînd recunoștința de veacuri față de marele 'por 'ovietic ?).

Strada e aici, la douăzeci de pași, îi spune Lenin, dar acum nu mă deranjează. Cu gesturi multe îi dau de înțeles kalmukului că mă pot descurca singur - și mă îndepărtez.

Slavă Domnului ! Ciolovecul nu e doar ciolovec de-al lor, ci tătar - cum ar veni : de-al nostru. Un rus-rus ar fi rostit întrebarea : Șto? - ar fi fost bun și șto-ul, însă dacă ar fi făcut : Ce? - am fi fost arși, n-am mai fi putut trece cu cărți românești pe sub pușcoacea lui de aborigen tricolornic și vigilent.

O aştept pe Sabina, aştept. Nu se poate să nu vină. Chiar dacă. Am vrut să spun: deşi - deşi mai bine aş spune ca deşteptul de Stănescu, directorul nostru pe puncte: cu-toate-că-în-ciuda-faptului, lung, prost, pleonastic, dar pe timpurile astea arată scurt şi cuprinzător. Cel puţin aşa pretinde el, punctitul, directorul-cu-buline, îmbulnicul - altfel n-ar fi om rău, dac-ar fi bun; nici foarte prost n-ar fi, dac-ar fi câtuşi de puţin deştept. Dar nu e. Şi ia mai dă-l în mă-sa.

Ar fi timpul să vina fata ceea - deşi-dar-însă. Să vină, ce Dumnezeu, în ciuda faptului că totuşi-deşi nu mai are nevoie de mine: Maurul şi-a făcut datoria şi dar-însă-totuşi, aşa recită-cântă mereu-întruna alde Octavian; care habar n-avea ce fel de datorie îşi făcuse maurul de serviciu în serviciul Chioarei Oarbe şi în al Militoantei militînd pentru cauza Fondului nici măcar fund. Nici Septimiu n-avea ştire: ca să rădă, behăhăind ca două turme de cacapre căcăţarapre pe crăcile crăcinite ale kedrilor Lebanonului, ca până în cele din urmă să ne deie peste nas şi mai ales preste gură cu curvele la care cică se duce, tot mereu tot respectînd (poate că da, poate că na) limitele la care să sune al'dat'. De m-ar fi luat-dus şi pe mine mai devreme cu el la dănsese, n-aş fi plâns azi pe mormîntul minţii de pe urmă a Românului! Prietenii mei cei buni nu ştiu (nu le-am spus, întâi din secret, apoi de ruşine) însă dacă în clipa asta Sabina s-ar arăta, atunci ce bine-ar fi cu ea arătată: mi-ar trece toate durerile cel ce numai din nearătate se trag.

Şi mă tot întreb de-atunci : când anume să se fi schimbat Sabina (mea cea iubită, adorată)? Nu ştiu. Mă consolez, spunîndu-mi că n-o cunoaşteam dinainte... Dinainte de ce, de când? Înainte de despărţirea - provizorie - din colţul cu Justiţia? Țin mult la despărţirile vremelnice şi dacă vreodată mă fac povestitor, povestesc numai romane cu asta; şi despre asta; şi în-ciuda - vorbesc mereu de despărţire.

Când-necând - a fost. În plus, tăiată. În două, dar nu ca un întreg în ju-mătăţi, ci ca o pereche de picioare; ca nişte siamezi desiamizaţi. Fiindcă una era Sabina de care mă despărţisem în colţul Justiţiei şi alta, a doua zi spre seară, pentru lemne şi cărbuni; şi încă alta: cea de a treia zi, de la recuperare.

Acum văd aşa - atunci nu aveam timp de asta; trăgeam la sanie cu sudoarea-n ochi, cu inima-n gât, cu gândul numai la - aşa fiind în viaţă: cu cât condiţiile sunt mai neprielnice, cu atât mai prielă dorinţa. Poate la alţii nu, dar la mine se ridică taman atunci când nu-i nimic de făcut - Doamne fereşte, nu mă plîngeam, ba îmi spuneam că fac o chestie, dacă nu plăcută mie, utilă celor două muieri, vai de naţionalizarea lor, măcar de frig să nu crape.

Când am trecut la săniera Fondului, dedicarea a fost totală: dacă te dăruieşti unei asemenea cauze, nu aştepţi răsplată, însă focul acţiunii cunoştea şi pauze de respiraţie, am fi putut să le folosim înţelepteşte, dacă nu ca profit, atunci ca reîmprospătare a forţelor de muncă - dă-o-ncolo de treabă, n-ar fi picat luna de la locul ei de pe perete dacă ne-am fi sărutat şi noi - în treacăt, rapid, ca să nu perturbăm procesul!; nu i s-ar fi scufundat Balcanul, de gât cu frate-său geamăn Carpatul, de-ar fi zis şi ea, măcar din inerţie o vorbă bună, dacă nu la adresa mea, de sclav-şef, atunci la a noastră - să fi

lăudat acțiunea comună de recuperare a Fondului. Ți-ai găsit! Atunci nu gândeam așa - constatam doar. Și-mi ziceam: din pricina eforturilor - o dată, apoi din a tensiunii nervoase (în asta intrînd și frica de Secu). Mai ziceam: când are să dispară cauza, Sabina asta, are s-o abandoneze pe ceastăaltă, pe cealaltă, are să se întoarcă la cea pe care-o știam mai bine decât se cunoștea ea însăși (doar eu cu mîna mea o făcusem din coasta-mi), când cu despărțirile care-s tare bune.

Așa am îndurat, înghițit totul, umilinte, privațiuni (nici pe stradă, cum hotărîse, nu mai voia); nici ochelarii nu și-i mai ridica, să văd dacă-i om sau moarte. De acord, era cum era, însă numai și numai pentru cauză - or ce cauză mai măreață, mai nobilă decât recuperarea Fondului Blaga? Da, însă cauza era, întâmplător și a mea : cine cobora de cinci ori pe transport, în pivniță?, cine dracu căra sacii cu spinarea, afară ?, cine-i lega, cine se opintea apoi la sanie, în ham de o singură mărtoagă, trăgînd-o pe uscat, dărdăind de spaimă ca acu-acu se-arată un paznic, milițian, securist, rus (dar, cum zice la Scriptură: dintre toți, cel mai rău fiind securistul), în fine, un tovarăș, băga-l-ăș - care mă ia la întrebări că ce-ascund eu, dușmănos, în saci și-n ce scop banditesc îi transport în miez de noapte, când numai chiaburii și burjuii bântuie?

Admitem : în ochii ei de moștenitoare în linie dreaptă, deci proprietară, eu eram un simplu cărător, eventual șef-hamal, însă până și pe un hamal cu condicuță îl mai întreb uneori, fie și de formă, dacă i-i greu, dacă a mâncat azi-dimineață, iar în pauze, dacă n-ar vrea să fumeze, dacă se simte în stare să mai facă un transport...

Aiurea! Ți-ai găsit: Sabina!?

Și iarăși îmi ziceam: Ne grăbim, ne grăbim!, asta-i viața, pe vremurile astea de restriște și de-a curmezișul tulburilor veacuri: la bibliotecă (sus), ca cititori, ne grăbim-grăbim-grăbim să citim cât mai mult, fie și cu hurta, în ordine alfabetică, înainte ca 'alfabeții, 'nalfabetiștii să ne zmulgă din mână cărțile și să le ardă în mod bolșevicesc - de unde calitate, bine că avem ceva cantitate, las' că selecția o face fiecare în capul lui...; iar la bibliotecă, jos, ne grăbim-grăbim-grăbim să șterpelim sacii cu bănuite cărți, să-i punem pe sanie și să-i căram la adăpost - să ne-ntoarcem iară, ca s-apucăm să furăm (!) alte cărți, înainte de a ni le pune pe foc puitorii de cărți pe foc, revoluționarii noștri iubiți - mai încolo, când lucrurile s-or așeza, o să vedem ce-am cititi sus; ce am șterpelit, de jos. Atunci o să le povestesc lui Septimiu și lui Octavian ce ispravă grozavă făcusem cu Sabina - nu chiar un copil, dar ceva pe-aproape ; și de preț: recuperarea lui Blaga...

Oh, acele zile de sanie (săniile de-altădată)! Adevărate curse de... ceva mai mult de 1.500 m plat. Nu le poți povesti fără teama că faci o facere împotriva naturii (eu nici un prăpădit de cros nu fusesem în stare să prind în cuvinte). Cîste celui care, întinzînd un punct de capete, are să-l prefacă în linie... În realitate cam așa-cumva se petrec lucrurile, pare mai degrabă succesiune, eu însă vorbesc de relativitate: concentrare, simultaneizare. Aș putea zmulge câteva scame succesivale din ghemul Sabineii, mai degrabă: agregat - deși ea este un agregat, mergînd ca ceasul (cu excepția orelor de întîlnire, mai ales de venire), funcționînd ca Sabina-mașina - încolo, încoace, oarecum în gol, fiindcă pendularea ei arăta alt timp, iar ea-i mai degrabă

un cronometru decât un coleg (necum prieten !), fie și adversar, dar alături ori față-n față, în aceeași cursă : eu angajat într-un du-te-vino, fiecare dus măsurînd un 1.500 m. (obstacole !), însă vorba ceea: dusul ca dusul, dar să-ți văd dusa-ntoarsă - nu din pricina poverii de pe sanie; nici de spaima de a fi arestat de securicûrurile de albaștriști - cât indiferența ei; aproape ostilitatea.

Sigur: ea nu va fi vrut (nici nu-și va fi dat seama că este) să arate contradictoriu: indiferentă și ostilă - ei bine, există această combinațiune: la Sabina. Pentru că era grijulie cu cărțile ei, își imagina că împarte cu mine căratul lor...- ea ilustrînd "diviziunea muncii" comuniste: eu cu sapa, ea cu mapa...

În a doua zi de cărbuni-lemne, Sabina mi-a încredințat un mare secret:

– Fondul are șaisprezece saci, în cap. În nouă, cel mult zece drumuri îl recuperăm...

N-am dat importanță vorbelor ei, când le-am auzit. Însă clopoțelul sunase ne-just și am vrut s-o întreb - desigur, în glumă - ce fel de aritmetică practică ea, cum face împărțirile: dacă recuperăm doar câte doi saci de transport (am putea și câte cinci, cărțile sunt mai ușoare decât cărbunii), facem cel mult opt drumuri - de unde scosese "nouă, cel mult zece"?

Răspund acum: din capul ei cel gol ori (și) găurit, boștor, găunos și care nu-și dă seama nici câți ochi are ea "în cap". Cealaltă întrebare - în fapt, prima - ar fi trebuit să sune astfel :

– De unde știi că exact atâția saci? Nici tu nici mătușă-ta n-ai văzut cărțile - nici în casa lui Blaga, înainte de a le dona Astrei (he-he, înainte de război!), nici la bibliotecă. Și chiar de le-ai fi văzut pe rafturi : vă pricepeți să transformați metrii lineari în metri cubi și în saci?

Acum îmi spun că chiar de-aș fi primit răspuns la această întrebare, tot nu mi-ar fi folosit la ceva.

Dacă aș gândi ca în romanele citite, aș spune :

«Viața mea - o suită de eșecuri».

Cum nimeni nu mi le cunoaște, ce rost să mi le deconspir, tac, păcătuind prin omisiune, ca un laș, aș zice, dacă aș fi romancierul romanului pe care. Îmi tac primul eșec - în întregime, opera mea: am vrut să găsesc un alt traseu. Îmi ziceam: mi s-a distribuit rolul de doar executant ; cărător, hamal - dar dă-o-n mă-sa, nu doar în mușchi îmi șade puterea, știu să fac și altceva decât să trag sâni pe uscat. N-a mers: azvârliți pe fereastră banii de bilet de duș, ce să mai spun de orbecăiala prin subsolul Băii Populare, visul de a ține-n mână o pilă - tot la planul lui Saint-Jacques, ori cum l-o fi chemînd, am ajuns...

M-am consolât pe dată: la o cauză înaltă nu contează participarea doar ca executant al planului plănuitorului - rezultatul contează, adică Fondul recuperat! Chiar de se lăsa cu pușcărie, ca rezultat al "sustragerii ilegale" (cum zic ei, legali-sustrăgători) - ei și? Totul se plătește pe lumea asta și dacă mă-nhață Securitatea, sânt bun înhățat ; mă torturează cât mă torturează și, dacă nu mă omoară-n anchetă, ajung la închisoare - cu cei mari, la politici nu mai există secție pentru minori. Iar acolo... Acolo o să fiu cel-care-l-a-salvat-pe-Blaga! Nu un oarecare puști inconștient care s-a jucat de-a războiul și-a intrat pentru organizație - cu arme!; nu un țăran care a zis că el se mai gândește dacă intră ori ba la colectiv; nu un bețivan care, la un pahar, i-a

înjurat pe comuniști de mamă și de ciocan, pe Ana Pauker de bul și de bulan - în nici un caz un "fost" intrat la umbră, nu pentru ce făcuse el, cu mâna lui, ca act de rezistență anticomunistă, ci pentru ceea ce... fusese (fără voia sa, dar profitase), pe timpuri. Și încă ceva : acțiunea mea, deliberată, asumată, nu provocase vărsare de sânge, nu fusese violentă, nu distrusese - din contra: salvase de la distrugere o operă, adevărat, a numitului Lucian Blaga; dar și a noastră, a fiecăruia, chiar și a boilor care, azi, o pun pe foc; dar dacă mâine belesc ochii și înțeleg ce crimă au făcut? Dacă pomâine copiii îi întreabă : «Mamă (tată), e adevărat că te-ai ocupat cu arderea cărților?» Ei, uite: noi repara'... Nu reparasem, nimic nu se poate repara, dar împiedecasem ca stricăciunea să fie totală, definitivă. Măcar de-ar fi făcut ca noi și alți adolescenți, în fiecare loc din țară unde se ard cărți...

Al doilea eșec: în ajunul marii acțiuni, pe când beam ceai leșinat și neîndulcit, în loc să ne pupăm și noi ca oamenii, Sabina ce face: îmi vâra sub ochi o hârtie:

– Topografia subsolului: învaț-o pe de rost. Înregistrează-o bine, bine!

Am luat hârtia, am văzut, am înregistrat-o - bine, bine - și am refuzat să accept ce-mi fulgerase prin cap și prin inimă ca un început de înțelegere. M-am apărat cu o glumă de-a noastră, groasă, de internat:

– Am înregistrat topografia subsolului - hă-hă-hă! Trecem la partea practică? - și iar am hăhăit, grăș.

Nici n-a tresărit ; nu m-a pus la locul meu - cu acea ocazie mi s-a confirmat: Sabina nu știa la ce se mai spune : topografie... Nici: subsol.

– O să trecem mâine seară pe-acolo, să-i vedem topografia, zice ea. Acolo-s cărțile. Fondul nostru, al lui Bla'... Fondul Blaga - al nostru...

Am rămas pe gânduri : de ce se corectase? Fondul (deși continua să fie Blaga, devenea proprietate - a lor) nu tot din cărți era alcătuit ? Sau voia să spună că, spre deosebire de celelalte cărți, cestelalte nu era anonime, egalizate în fața focului ce le aștepta? Că Fondul Blaga era important, nu pentru ce era, ci pentru că aparținea moștenitoareii ? Însă cuvintele ei erau vorbe-vorbe în gura unei măcinătoare de sunete - dacă se întâmplă să iasă și ceva cuvinte, nu le dă importanță, nu le cultivă - ca mine.

Mai era ceva cu topografia-subsolului: Și eu fusesem pe-acolo, dar nu-mi dăduse prin cap să-i fac ridicarea pe teren (ha-ha-ha!); măcar să-i schițez un plan-detaliu (hi-hi! hi-ho!!). De parcă subsolul n-ar fi fost al Sabineii... Vreau să spun : de parcă n-ar fi fost... Vreau să spun altceva, altfel și să mă mai las în pace!

Acum hârtia din mâna ei; ca și mâna-pe-hârtie: alta, altele. Nu putea fi mâna arhitectului - nici al Sabineii. Știu că poți avea mari surprize din partea fetei iubite când îi pătrunzi în intimitate, în familie : afli că zâna visurilor are șase degete la piciorul stâng, în schimb, din contra (tot o zisă de-a directorului Stănescu); că tatăl iubit e cam securist, iar muza-bububuza a rămas repetentă la română, nu știe să scrie corect cuvântul: ușă, ci: "ușe"; ca pe plandetaliu. Admițând prin absurd că fiica unui consul, nepoata unui arhitect și a Marelui Blaga scrie, la vârsta ei: "ușe", în nici un caz n-ar scrie: "Domnu Blaga" lângă pătratul indicând un stâlp. O nepoată nu scrie "domnu unchi"; iar o ne-nepoată, despre un mare scriitor nu scrie cu "domnul", măcar pentru

că acolo, la subsol, lângă stâlp, nu se afla “Domnu Blaga”, autor de cărți, ci chiar cărțile Domniei Sale.

– Tu ai...? Nu tu ai făcut planul, am zis. Cine?
 – Cineva, nu contează, a răspuns Sabina.
 – Contează, totuși..., am încercat.
 – Contează că-i exact - e exact, l-am verificat eu.
 – L-ai verificat, e exact, însă altceva contează : că sântem mai mult de trei persoane care cunoaștem secretul operației.

– Ți-am spus : numai patru.
 – Nu mi-ai spus cine-i al patrulea. Mă gândeam la unchiu-tău, arhitectul, dar cum el e la Canal...

– Cum așa? Eeee...- a început ea să emită sunete indi-ferent, apoi să continue ceva început altcândva : ...Rămân la sanie, tu ieși fondul de-aici! - a arătat pătratul cu “Domnu Blaga”. Dacă dă bătrânul peste tine, tușești așa: Ghu-ghu! Ghu! - de trei ori, o dată așa, a doua: Ghu! - înțeles? și dacă el nu pricepe cine ești, faci cu degetul arătător de la mâna stângă cruce pe fruntea lui, uite-așa...- mi-a arătat cum să fac cruce pe fruntea Sabine, cu mâna dreaptă.

Nu s-a corectat. N-am zis nimic. Am respirat adânc, repetat, ca să nu arăt că eram dezorientat, rănit : ce fel de operație secretă era aceea (în care îmi interzisese să chem oameni de încredere și de carte ca Octavian, ca Septimiu) desăvârșită cu complicitatea pazei? Ce crucea mă-si de prăpădit de arzător de cărți: schimb parole cu el? Îi fac eu lui cruce - cu stânga, care-i, de fapt, dreapta? De ce nu mi-a cerut să-l iau pe după cap, de, nu-i așa, frățietate și conlucrare?, să-l pup pe obrazul lui de arzător de cărți - că nu arde și cărțile moștenite de Sabina? După care să ne luăm de mână și să ne ducem la cârsmă : și la curve, mama lui de curv! Dar eu n-am ars în viața mea un sfert de optime de filă de carte, iar acum să mă trag de brăcinar cu o putoare de arzător de cărți? La urma urmei : care era meritul, contribuția mea în această operație? Acela de a-mi mobiliza mușchii motori în scopul tragerii pe uscat a săniei?

Când te gândești că atunci m-aș fi putut opri aici. Spunându-i că nu mă angajez în acțiuni nepericuloase - pe post de hamal. Sau că, dacă mă anjagez în acțiuni periculoase, de rezistență antibolșevică, atunci antibolșevice să fie, nu aranjate, cumpărate ca niște meciuri de fotbal! Dacă-mi risc pielea și libertatea, s-o fac în luptă dreaptă, nu aranjată, trucată - să-mi spună ea, Sabina, ce-o să le povestesc eu colegilor de pușcărie ori de târnăcop, la Canal? Că am “căzut” pentru că a pus laba pe noi un cretin de milițian: trecînd pe lângă mine, a alunecat pe gheață, în cădere a lovit sania, sacii s-au desfăcut, au curs cărțile... Să povestesc în continuare că acele cărți nici măcar nu erau zmulse din ghearele arzătorilor barbari, ci date pe sub mână, la suprapreț, pe sub tejghea, ca la prăvălii - cartea, domnule? Și să mai mărturisesc: arzătorul cărților era d-al nostru, dîn bobor? Cu care mi-am făcut cruce - cruciș? și m-am pupat pipiș?

M-aș fi putut opri și în tăcere, fără reproșuri, fără scandal - ea tot n-ar fi auzit; fără avertisment, a doua zi să nu mă fi prezentat la poarta fabricii, să pontez: că-s bolnav, am uitat, m-am răzgândit, mi-am zis: ce-o să pierd, în

afară de lanțuri, ziceam că mă fulgerase din senin spaima de Canal...

De la bun început cele două putieri: Sabina și Mili-Tanti-sa mă trataseră ca pe cineva bun doar să care sania ; să o care - fără a pune întrebări! Dacă nu mi-ar fi greață de limbologia comunistă, pe dată aş ceda luptei cu pricina și le-aş spune : Burjui nenorociți !, cu toate că există un termen mai potrivit: Ciocoi afurisiți (și bătuți de vânt, vorba lui Vremcoșbuc), însă fiindcă obiectul mâniei poartă fustă: Ciocoaicelor!!

Aș putea lăsa-o dracului pe baborniță - Ciocoaica-Zgripturoaica-Militontoaica - să nu mă mai consum atâta, deși m-am întrebat mereu, de când am avut cumplitul ghinion s-o-ntâlnesc:

«De ce, Doamne, o asemenea nedreptate strigătoare la cer? Ea, o babjectă, pe deasupra babacră, o babortă babordelică și babovină, o babestie și-o baboroare baborificie (na!) - pe scurt: o legumă și o rea să beneficieze de persecuții politice? Am zis bine: benefici... benefiga-mputitoasă! 'Eze ea, care nu merită!» Degeaba a fost naționalizată, alungată din casă, despuiată de avut; degeaba favoarea de a locui în subsolul propriei case, fără lumina soarelui, fără baie, cu closetul în curte și, până deunăzi fără încălzire; degeaba i-a ridicat Securitatea bărbatul și fratele și i-a trimis la Canal; degeaba n-are ce mânca, se hrănește cu pâine și cu ceai nedulce, abia colorat - degeaba! Suferințele se merită, persecuțiile trebuiesc justificate și-ndurate în deplină cunoștință de cauză! Or ea trăiește pe altă lume: așa a viețuit și pe când îi era ei bine: pe altă... nelume. Și, cu toate că e bătrână, nu are în spate un trecut (măcar o cocoașă !), de prezent, nici vorbă, iar de viitor... babale-na plutește între două ape ca un hoit (de babă): are un fel de ceva care seamănă cu viitorul, însă-i leit trecutul - într-un prezent de cadavru (nici măcar viu!); te uiți la ea: nu-ți vine s-o compătimești - a făcut ea vreun bine omenirii în viața ei beșinoasă? Mai știi, poate că da, însă fără să-și dea seama. Singura calitate a ei: mișcă. Numai nimica nu mișcă, dar putem zice că până și nimica mișcă... Proastă și rea, rea din prostie, în viața mea n-am întâlnit un om atât de revărsat, atât de triumfător prost - o prostie contaminantă, doar am asistat, neputincios, la prostirea fulgerătoare a nepoate-si...Nu m-am văzut pe mine, cât m-oi fi milităntit, se zice că se ia pe cale vocală...

Nu luasem în seamă promisiunea cu măritișul, însă ziceam: am încheiat un pact pentru realizarea a ceva măreț, important - și secret; nu cer recompensă, renunț și la sărut, la dorința atroce de a o săruta pe Sabina - dar am dreptul să-ți cer să fii cinstită cu mine, nu? Fiindcă ți-s partener, nu?

Ei bine, se vede că nu. Când am întrebat-o, a refuzat să-mi împărtășească acele amănunte capitale, ca de pildă cine-i al patrulea personaj al piesei noastre (eu mă gândeam la arhitect). Ca să aflu că era... Mai grav: cel de al patrulea era, nu doar un oarecare participant-fără-voie, ci complice! Prăpăditul, șontorogul, prostalăul, arzătorul de cărți, tolomacul furcaliu era, nu numai în-temă, dar și recompensat - ca să nu zic: plătit...

Deocamdată numai astea, între noi. Deocamdată. Mă-ntorc și-mi zic: prezența cea mai prezentă este aparenta absență (a absentei). Sabina mi-a fost răpită (nu de sabini - eu fiind Sabinul de serviciu).

Stau și aștept. Aștept atât de tare; o aștept atât de cu dor, încât, potrivit legii importanței personajelor, aștept ca Sabina să-mi fie răpită, odată! Ca să

am ce aștepta, ca oamenii.

De ce să fiu eternul fraier? Îmi îndeplinesc partea de treabă și Dumnezeu cu voi, îmi ajunge cauza lui Blaga; fac, cinstit treaba și dacă punăștia laba pe mine și mă bagă-n Canal, seara, în baracă, o să povestesc cine sânt : «ăl cu Blaga» așa cum unii sunt «ăi cu colhozul», «cu partizanii», «cu Americanii», «cu Vaticanii»...

Amica Orbeților (și nepoata spațiului mioieritic) a spus:

– Șaisprezece saci...

Foarte bine: sustragem șaisprezece pentru ea, moștenitoare, dar judecînd după judecata aritmetică a Răpitei, dacă or să fie ceva mai mulți saci, aceia cu ne-Blaga, sânt convins, n-are să se facă gaură-n fond.

Ce, mi-ar strica și mie ceva fond? Unul mic, cu minusculă? De doar trei-cinci-unsprezece saci? De câteva zeci-sute-mii de cărți - numai ale mele, numai al meu fondul minusculat ? Ale mele, personale să fie cărțile?

10

Viața mea - o suită de eșecuri (am închis citatul).

De aceea o aștept. Trebuie să vină. Cum vine, cum i le povestesc. Nu știu dacă pe toate; nu știu dacă toate eșecurile legate de ea sunt povestibile, oricum, zise devin suportabile: le faci tu povestibile, povestindu-le.

În afară de unul. Și nu-i neapărat eșec personal, mai degrabă: așa a vrut Dumnezeu. Și voința destinului orb. Bine: destinul nu are ce căuta, a fost pură întâmplare, eu am umflat-o până la proporții de tragedie greacă.

Când vine îi povestesc-povestesc; una-alta: să afle și ea ce s-a mai întâmplat cu mine, în absența ei. Pentru început o să-i relatez fleacuri de internat - tot n-o interesează (deși nu toate sunt fleacuri). De pildă cum, imediat după plecarea ei, am fost titularizat portar la Progresul juniori; cum, de astă toamnă, Herr Wolf mă ia rezervă și la seniori, am făcut opt deplasări, am jucat în două meciuri: o dată un sfert întreg de repriză; a doua oară numai trei minute - dar se cheamă c-am jucat...

Bine, nu te interesează fotbalul - dar atletismul? Știi că după ce-ai plecat, am câștigat Crosul "Să întâmpinăm 7 Noiembrie"? Și că astă toamnă, în Finală, la București, am ieșit al... De acord: al patrumătorulea - dar la București! În Finală, pe Hipodrom!

Păcat că nu te interesează nici finalele (la București). Nici dac-aș fi câștigat nu te-ar fi interesat - eventual cât am câștigat, câștigînd Finala... Pentru tine nu există gratuitate. Nici cavalerism în competiție - acum vorbesc de sport, nu de viață în general, așa că n-o să-ți povestesc... Cum există oameni care aleargă uite-așa, cum se mai zice : de florile mărilor, de plăcerea de a alerga, de a fi, de a se manifesta ca ființe libere și alergătoare, deplasatoare-deplasînde dintr-un punct în altul, fără autorizație scrisă de laăștia. Plăcerea lor și nu suferă foarte tare atunci când, într-o competiție nu câștigă... Dar astă-toamnă, în finală s-a întâmplat ceva care mi-a dat de gîndit (acum vorbesc numai de ce s-a-ntîmplat la București, pe Hipodrom, nu pe Calea Victoriei, unde oricine poate participa la plimbat și-ntîlnit și pe

unde te-am tot căutat, dar pe unde nu te-am tot găsit și nu sânt eu omul să dea vina insucceselor sportive pe seama eșecurilor sentimentale) - dar zic: în finala noastră, a juniorilor, am ieșit al patrulea, iar dacă ai fi cât de cât interesată de sufletul meu amărît, m-ai întreba, consolîndu-mă cu ce ai avea la îndemână :

«Bine, al patrulea - dar din câți concurenți? O sută?»

La care eu ți-aș răspunde că aș fi preferat să ies pe la mijloc, să zicem al șazei și șaselea - decât al patrulea: al treilea a fost un gălățean, m-a luat cu mai puțin de un piept, aș zice: cu un nas...

Aici începe (ori sfârșește - depinde) problema mea:

Când spui: «Al treilea», mai adaugi: «Fleac : un biet bronz, acolo...» Da, dar și bronzul-i metal (și el îi om, cum zice Iustin, ieșit al nuștiucătulea, însă chiar dacă bronzul nu e metal, ci aliaj, Iustin a rămas un băiat fericit). După cum și locul trei e om - vreau să spun : un loc de om, cel care numără - și nu numai pe podium. Pe când locul patru... Adevărat : era cât pe-acți să fie trei și numai pe ultimii metri a venit depășirea (cu un nas), dar patru este un loc care nu e loc: cu el încep (și sfârșesc) «următorii»; anonimii; nimenii - mama zicea atât de frumos (și de trist): anonimenii...

De aceea stau și mă întreb : realizezi tu situațiunea?: hazlie și tragică și absurdă?; la urma urmei, profund nedreaptă - și la mai urma urmei: dreaptă, fiindcă sportul este și convenție, se conduce după reguli stricte, în cazul de față : locul unu, locul doi și locul trei, punct!, de-acolo-ncolo încep următorii, locul patru este cel neluat în seamă, se consideră că nu (mai) este deosebire între 4 și 444, cu toții, toate sunt următori, următorizați, anonimenizați...

Firește, n-o să-mi stric bucuria revederii cu un bocet pe buza gropii finalei de la București, unde aici-zace-locul-patru ; chiar dacă, la un moment dat mă gădilase plânsul și nu contează cu cine eram, de mână, în clipa aceea, pe Șoseaua Kiseleff - care cine (femininul ar trebui să sune : cină) purta, la vedere, ca o sfidare, ditamai medalia de aur câștigată la ele, la junioare (în fine: argint, aproape același lucru - pentru ele), însă pot să-ți spun în treacăt că alergasem în calificări, la Sibiu și pentru ca, ajuns la București, pentru finală, să te-ntâlnesc, poate-poate te zăresc pe stradă, mai ales pe Calea Victoriei, unde tot Românul se poate întâlni (după amiaza) cu Româncea lui. Calculul și norocul (sau viceversa ; sau nici unul, nici altul) fiind următorul : dacă te văd, te-ntâlnesc pe Calea Victoriei înainte de concurs, atunci îl iau, cu o medalie, firește, adică între primii trei; dacă însă pierd și după aceea te-ntâlnesc pe Cale - puțin îmi pasă de finala pierdută, din moment ce...

Din moment ce ai înțeles foarte bine ce-am vrut să spun.

Dar n-a fost să fie. A fost să fie : viața mea - o suită de eșecuri.

Acum, când o aștept atât de frumos, de credincios, de tare, de... activ, acum, zic am vârsta pe care o avea ea atunci. Se spune, se scrie: la vârstă egală, în adolescență fetele sunt mult mai coapte, maturizate decât băieții. Poate pentru noi: Sabina, cea cu doi ani mai mare era, în toate, cu cel puțin trei mai mică ; în al doilea rând : nu se poate discuta asta despre ea: Sabina fiind o fată aparte, avînd mereu vârsta ei care nu ține de vârstă - cam așa ceva.

Cam ca mine. Ce, eu aveam atunci numai paispe ani și ceva? Mai degrabă acum, doi trei ani mai târziu, am - în fine, știu eu ce-am vrut să spun.

Dar atunci... În timpul recuperării...

Nouă zile a durat. Era cât pe-acî să spun : idila - mă corectez: naveta. Ziua eram elev cuminte ce nu s-a văzut: mergeam la școală la toate orele lăsate de Dumnezeu; la repetițiile cu fanfara; la antrenamente - cele de gimnastică; cele de atletism, la cele de fotbal - mă miram cum de mă pot împărți fără sfârtecăre între atâtea cămile - și atâtea fete... Adevărat, Astra o frecventam... pe cealaltă ușa. Potriveam să fiu la internat printre primii; să iau cina - așa suna legea sibiricului de tata ; apoi ca să am puteri pentru ce mă aștepta, să nu leșin, dracului, în mijlocul străzii și al acțiunii.

În prima și-n a doua seară înghițeam porția cu noduri : mă gândeam la ele, săracele... Eu, la cantina internatului, mâncam incomparabil mai bine decât ele, acasă - totuși, acasă unei doamne în vârstă și a unei adolescente întârziată în copilărie - nu mai ieșeau din ceai și acela amăgit. De fiecare dată, la cantină, îmi propuneam să păstrez porția de pâine pentru ele... N-ar fi stricat dacă aș fi obținut de la colegii cu pachet recent ceva bunătăț : cârnați, brânză, slănină, un măr, două nuci... Însă nu eram sigur că n-or să mă refuze, cu țâfnă boierească - ciociască; și orășenească. Cu atât mai nesigur, cu cât eu aș fi făcut exact la fel. Dacă Sabina ar fi fost cineva de-al meu, din categoria, clanul, clasa, grupul, lumea - chiar de-ar fi rămas fată - i-aș fi dus, fără fasoane, nu numai pâinea, ci, într-un borcan mâncare gătită de la cantină (cum am făcut mai târziu cu Septimiu, la garsoniera lui, când se certase cu ai lui și nu mai avea bani de țigări, darmită de mâncare - Septimiu însă, deși face parte din lumea Sabine, e băiat: dacă băiatul Septimiu ar fi zis, văzînd borcanul : «Mulțumesc, nu mi-e foame», aș fi înțeles: nu i-i foame; însă dacă Sabina ar fi refuzat în aceeași termeni, ar fi trebuit să înțeleg, să accept că mă disprețuiește, mă urăște: aducîndu-i de mâncare, o umilesc, o neg).

După cină, la internat, îi spuneam lui Robescu să nu uite fereastra: înainte de stingere-închidere să verifice, să fie întredeschisă, altfel mă culc în gară. Sătul, mulțumit, asigurat, ieșeam și porneam repejor pe străzi cât mai nefrecventate și pe drum cât mai ocolit. Era momentul plăcut, deplin: depășind din picioare, torceam din caietul capului: nu mă plimbam, umblam în pas normal spre rapid. Și mă gândeam, bine ritmat, cum are să fie - după...

Cum să fie : bine ! De tot bine : Ca preludiu îi puneam pe părinți să primească un spor de salariu, ca eu să pot pleca de la internat, la o gazdă în oraș. Știam unde, la cine: în cartierul Hipodromului, la unchiul colegului Stoianovici. Golan de București, repetent de multe ori, însă băiat de comitet, cavalier: după ce ne-am bătut bine-bine (în ruinele teatrului ars, acolo era "arena" și, din trei de două ori l-am învins, Stoianovici mi-a propus, nu doar prietenie-până-la-moarte, dar și să mă mut cu el, la unchiu-său. De ce? Am înțeles că așa era regulamentul golanilor de București: ei te provoacă, fără motiv, la bătaie, apoi învins și învingător devin prieteni buni. Nu mi-a spus el, am dedus eu. Chiar mă întrebam de ce-mi caută price de conflict, doar nu aveam nimic de împărțit; apoi mi-a plăcut motivul înfruntării, pentru că regulamentul lui Stoianovici nu pune adeversarii față-n față, ci alături - ca într-o probă de alergări... De aceea n-am fost atins de prima încercare, prima înfrângere, știam că mai sunt două. Mi-a mai plăcut pentru că, în timp ce ne băteam, ne ardeam pumni, ne trimiteam șuturi - vorbeam: discutam, fiecare

îi spunea celui alt ce figură are să aplice și ce culoare va avea lovitura ce va să vie... așa că cele câteva picături de sânge nu contaseră, erau doar borș, vărsasem de zeci de ori mai mult ca portar de fotbal...

Oricum, dacă bătrânii primesc sporul acela, mă externez. Stoianovici vorbește cu unchiu-său, cu mătușă-sa, explicînd cine sînt și cum, să nu-mi ceară decât trei-sferturi din bursă și deloc alimente...

«Au de unde, dă-i în mă-sa!», a zis nepotul. «Să facă și ei un mic efort pentru tineretul schimbului de mâine din ziua de azi !»

Stoianovici are cuvîntul ca pasul: împleticit cu vrere - așa știe el că se poartă mersul, vorbitul... Mergînd cum vorbește, m-a dus la el : casa - o vilă. Ne-naționalizată, ne-repartizată ăstora de azi. Nu i-o luaseră, poate fiindcă era cam departe de centru, ștabimea crede că bogăție înseamnă statul în geam, într-o casă din Centru, în pijama și cu bască creată pe cap, uitatul în creștetul trecătorilor (care sunt mici-mici-mici...) - asta fiind analiza nepotului. Eu cred altceva : unchiu-său nu avusese necazuri cu comuniștii, fiindcă-i mare inginer (ca tatăl lui Septimiu), iar socialismul are nevoie de ingineri, chiar din cei burghezi, mistici...- de intelectuali n-are. Unchiul lui Stoianovici e mare specialist în spirturi («A descoperit țuica de Văleni», rânjea nepotul), lipsea cam trei săptămâni din patru, pentru inspecții în țară. Soția lui, o doamnă foarte slabă și bolnăvicioasă șade tot timpul în casă și ascultă concerte la radio. Încolo, casă faină; cu două intrări.

Au și servitoare : o unguroaică ochioasă, cu picioarele subțiri de tot, când am văzut-o, mi-a urcat inima-n gât de teamă să nu i se frîngă. Are un piept uite-așa, fainic, ai zice că poartă țâțe de capră, seara, la întorsul de la pășune, atît că ele și le duc la verticală, pe când Ildiko (așa-i zice Stoianovici, dar altfel o cheamă) umblă cu ele aproape orizontalnice, mai ceva ca Gita (dar ca și ea, cu picioare mult subțiri).

Mi-a arătat Stoianovici și odaia lui: Faină. În primul moment n-am vrut s-o iau în seamă, de jenă, dar n-am putut, îmi rămăseseră ochii lipiți ca două timbre de pieptul îngemănat și ghiulelos, însă când am văzut cum o imobilizează Stoianovici, ca să-i bage o mână pe sub fustă... Și când am înțeles că Ildiko se opunea de formă... M-a tulburat și mi-a neplăcut. Și eu mi-aș fi băgat mâinile peste tot - dar nu de față cu alții. Ai fi zis că sârboteiul făcea asta fiindcă eram eu prezent - așa că m-am întors cu sufletul către odaie: numai bună pentru biblioteca alcătuită din fondul meu cel cu literă mică... Aș face-o singur - cu ajutorul lui Stoianovici (nu la tâmplăreală, ci la șuteală - am observat în depozitul de lemne o grămadă de scânduri nepăzite). Aș meșteri-o-naltă până-n tavan, pe un perete întreg - n-am văzut pereți mai frumoși ca cei acoperiți cu cărți îndesate pe rafturi de scândură nevopsită, abia geluită... Și mă instaleez... Și citees'...

Și din timp în timp introduc mîna la Ildiko.

Citesc la Astra, citesc și aici. Stoianovici nu citește, zice că pe el îl cam doare capul, însă am atîția prieteni, colegi: pe ei nu-i cam doare. În primul rînd ofer cărți de citit lui Septimiu și lui Octavian. Chiar dacă Septimiu are cărțile pe care le am eu - ce: strică să le recitești, împrumutate de la prietenul tău cel mai bun? Apoi băieții de la internat, mai cu seamă Robete-brînză-n-burdufete: le-aș împrumuta cărțile la internat, în dormitor (cu mare atenție, să

nu-i prindă Puturosagogul), însă i-aș pofti aici, le-aș oferi câte o bucată zdravănă de pâine cu salam, ceva, ori brânză și le-aș zice:

«Citiți, măi fraților, numai citiți !», precum marele Heliade Rădulescu al nostru (cu o condiție: să nu mănânce în timp ce citesc; nici să întindă mâna la unguroaică).

Firește, băieții de internat ar face glume pe chestia fetei, zicînd că trebuie să aibă un amănunt rumeior și miculeț și amirosăreț și mișcătoreț - judecînd după gură. Pe atunci încă nu fusesem la fetele babei, nu cunoșteam exact topografia, nu o verificasem cu ochii și atunci am cerut un Larousse, am căutat cuvîntul **périscop**, nu-l întrebasesm pe Septimiu ce însemnează în greacă peri, credeam că știu, după femeie, uite că femeia mă-nșelase și pe mine, **peri** nu însemna : înalt, sus - altfel aparatul acela s-ar fi numit akroskop ori altiscop (greșala mea : aveam în față imaginea femeii ca submarin, deci corespondența se făcea pe sus-jos), așadar din Larousse am aflat că periscop vine de la **periskopein**, “regarder autour”. Autour, nu neapărat în sus, ca la subma-rin - când te afli scufundat în scufundul mării... M-a dezorientat explicația laroussiană, de-a dreptul în spațiu; după ce mi-am venit în fire, mi-am zis :

«Dar când ea este culcată, la orizontală deci - și prin natură este orizontalizată - autour-ul poate fi și în sus, ca periscopul...»

Ai fi zis că mă îndrăgostisem de un submarin. De o sirenă - nu mai puteai folosi acest cuvînt poetic din pricina sirenei lui Roaită, ciocănită în versuri țapene de Veronica Porumboaită. De, hai să-i spun: Sabina-Delfina. Numai că acolo-atunci nu era vorba de ea, ci de ceastăaltă pe care nici n-o chema așa cum îi zicea Stoianovici, din comoditate. Recunosc : mă cam lucra periscopul unguroaicei. Oricum ar fi fost el poziționat: verticală, orizontală, diagonală, rămăneau cele două guri ca doi (unici poli). Asta voiam să spun, pe vremea aceea știam doar din citite, mai ales povestite: există o perfectă simetrie. Nu chiar perfectă: una are dinți, cealaltă pare a avea; una vorbește, cealaltă parcă ar vorbi - și alte amănunte, neînsemnate toate...

La amănuntele neînsemnate ale servitoarei stoianovice mă gîndeam, în timp ce umblam cu sania-ncolo, -ncoace. Eram rupt de oboseală - dar și de libertate. Și la dus și la întors ea mergea paralel și vis-à-vis - tot de Sabina vorbesc, însă de gîndit, pe cealaltă mi-o propuneam. Și pe amîndouă fetele corespundînd-corespunzînd precum gura unu cu gura doi (sau-și invers) cu biblioteca mea; cu Fondul meu. Pe toate trei le trăiam din salturi, din zvâcnituri, după “obstacolele” întîlnite în realitate, pe străzile Sibiului și după fricile pîndind la răs_pântii. Din toate ieșea o bibliotecă; o primă bibliotecă a mea, din fondul meu - elev în gazdă la Stoianovici:

În odaia noastră, parcă special făcută, nu facem, ci și organizăm (nuanță!) o bibliotecă : nu doar de citit cărți, ci și de copiat... După exemplul ofîteresei - dar nu în colaborarea cu ea, prea trîncănește, își bate gura, or noi trebuie să lucrăm în deplin secret. Am face o selecție, am hotărî care cărți merită să fie copiate pe loc, de mîna - fie și fragmentar. La copiat ar participa și Sârboianovici, dă-l în mă-sa, capu-l cam doare când citește, nu când scrie, apoi în unul ca el, dacă apucă să-și dea cuvîntul, poți avea încredere. Am face așa: ne-am aduna câte doi, câte trei, nu mai mulți, am pretinde că

învăţăm pentru şcoală, iar învăţatul presupune şi scris - tot pentru şcoală, nu? Chiar dacă mătuşa lui Stoianovici ori servitoarea ar vedea ce facem, n-ar înţelege dedesubtul afacerii - ca să mă exprim aşa, fără periscop - ba cu!

Copiem cărţi ameninţate de dispariţie - care anume?

Fireşte, Octavian se ocupă de poezie; Arghezi, Barbu, Bacovia, Blaga, Eminescu; Septimiu l-ar lăsa deocamdată pe Kant, tot nu pricepe nimic la vârsta lui; şi pe Nietzsche (ăştia nu riscă să piară, să fie şterşi de pe faţa pământului, pe de o parte, cărţile lor, în original sunt în germană, iar exemplele se află răspândite în lumea toată, chiar de-ar vrea comuniştii, nu le-ar putea aduna pe toate) - or noi trebuie să salvăm originale-în-româneşte) şi l-ar copia pe Blaga, de pildă; nu poeziile, **Trilogiile** - le are, dar numai în câte un exemplar, ce ar strica încă unu-două-trei-cinci? Ce mai are Septimiu: Conta, Pârvan, Maiorescu - în fine, ştie foarte bine, mai bine decât alţii cine dintre cărturarii români de mare valoare este ameninţat cu dispariţia - dacă i se ard cărţile, mai rămâne el cărturar?

Dar eu? Pe cine copiez? Şi ce : romane?

De fiecare dată când mă gândeam la arderea cărţilor, oftam uşurat ; cam ca, pe timpul bombardamentelor americane, cei din Bucureşti când constatau că Dumnezeu le ascultase ruga: ducea avioanele spre Ploieşti...

«Bine-bine : romane», îmi ziceam, alintîndu-mă, ca să nu sperii norocul, «dar de unde o iau cu copiatul romanelor: de la Filimon ? Dar nu e (încă) interzis, ba chiar dimpotrivă, fiindcă îi rade pe ciocoi, însă când or să priceapă ce spune autorul în chiar titlu : **Ciocoi vechi şi noi**, or să simtă aluzia, ciocomuniştii, cioconoi! Mai departe, ce copiez valoros: Negruzzi? Odobescu? - sunt permişi. Creangă: din fericire şi el. Caragiale?, nu-ndrăznesc să-l ating cu gândul, ca să nu-l dau jos şi să-l sparg - mama lor de epuratori, cum au băgat spaima-n noi, de nu m-ar auzi, fie şi în gând, ca să-şi dea seama că Caragiale (cacofonie admisă de mine, aici) e de o mie de ori mai periculos pentru comunism decât fiu-său, Matei - interzisul... Atunci? Îl copiez pe Rebreanu? nu-i nevoie: de la o vreme l-au scos de pe lista neagră, acum îl consideră... critic social - considere-l cum vor, la ei la cenzură, numai să ni-l lase. Ultimele cărţi aflate încă sub obroc: **Adam şi Eva, Gorila, Amândoi, Amalgam...** Altcineva? Camil Petrescu, desigur, nu doar cu porcăriile lui recente, ci cu adevăratele romane dinainte - aşa să fi plătit el dreptul de a exista ca scriitor?; dar are dreptul să-şi apere astfel cărţile: acoperindu-le cu altele de circumstanţă?; de căcat? Singurele de copiat ar fi romanele lui Eliade. Şi ale Doamnei Bengescu - bine-bine, înţeleg de ce l-au interzis: «a fugit în Occident», deci şi-a vândut ţara... - dar Hortensia Papadat Bengescu? Tot dinspre Septimiu ştiu: e în Bucureşti, într-un hal de sărăcie, de foame, de mizerie... Dar cum ea nu se pricepe să picteze - vreau să spun: nu deţine secretul “umbrelor naturale” ale literelor lozincilor - ca marea pictoriţă, nu e ajutată de amici... Dacă le-ar copia altcineva, n-aş avea nimic împotrivă, ba l-aş ajuta, ţinîndu-i călimara, întorcînd foile... Eventual, dictîndu-i... Ba nu: n-aş dicta nimic. Vreau să spun: nu pot copia fidel proză. Bine-nţeles, nu mi-a trecut prin cap să copiez romanul în nu ştiu câte volume (ba ştiu, dar vreau să dau impresia că sunt şi mai multe) al lui Stere, **În preajma revoluţiei**, opt, şapene, le-am numărat la Septimiu, dar nu în odaia

lui, ci în a lui taică-său, îndărătul altora, ceea ce înseamnă că Stere al meu, chiar mort, e considerat foarte periculos, pe dată l-ar repatria Rușii în patria lor nesfârșită. Numai că... O fi el basarabean, dar mie mi-ar trebui mai mult timp să-i copiez romanul decât i-a trebuit lui ca să-l scrie - l-a dictat; se pare că unui (sau uneia - eu în locul lui așa aș fi făcut) stenograf(ă).

Oricum, îmi aduc aminte cum, în clasa a II-a de Normală, boxeurul de profesor de română Nică Munteanu, ne pune să copiem și fragmente din proză, din manual. Cu o regularitate de piston mă lua la bătaie - profesorul, animalul de Nică Munteanu. Nu făceam ca alții greșeli de copiere, nici nu lăsam la o parte un cuvânt, o propoziție, ci adăugam cuvinte, propoziții, pe unele cuvinte lăsate le rupeam, le re-făceam... Necazul era că, în ciuda bătăii, la catedră, nu puteam explica de ce făcusem asta : doar aveam originalul în față; doar eram cel mai bun elev la română, nu făceam greșeli de ortografie - nu ortografia era de vină... Într-un fel, nenorocirea cu Reforma Învățământului din 48 a avut partea ei de bine: m-a scăpat de Școala Normală, de amenințarea de a deveni învățător ca ai mei și m-a scăpat de profesorul-boxeur care-și făcuse program de boxat elevul incapabil (?) de a copia fidel un fragment din clasicii prozei românești ; și incapabil să explice de ce, domnule, de ce așa?, de ce copia corect poezia (și ea clasică), însă o lua razna la proză?

Așa că o să-mi cer iertare pe lângă bunii și cărturaroșii mei prieteni, dar eu romane nu copiez - cine știe ce mai iese... În schimb, mă angajez să copiez toate scrierile critice ale lui Maiorescu - așa ceva pot, fidel ; și toate scrierile critice ale lui Lovinescu - mai ales că și unul și celălalt sunt, la fișier: TOTAL.

Pe teren, în acțiune, rar schimbam câte un cuvânt cu Sabina și atunci numai din cele de strictă necesitate. Doar în garaj de fiecare dată înainte de plecarea în misiune - nici atunci prea multe, Sabina era emoționată, o apuca tremuriciul, se lua de bărbie, ca să nu-i clănțanească dinții, totuși, dârdâia - și se scuza:

– Ce să fac, așa sânt eu, am trac...

Nu știu dacă și actorilor, întâlnitorilor seară de seară pe scenă, le chiorăiau mațele de foame, dar Sabina, săraca de ea... De aceea, chiar de aveam atâtea cuvinte să-i spun, noi, repetate (doar mă logodisem cu ea, fiindcă o iubeam, nu?), mi le înghițeam; de cum se făcea auzit trarul, mă îndepărtam de ea, grăbeam plecarea. O va fi chiorăind trarul și pe drum încolo, încoace, însă nu i-l mai auzeam - și din pricina distanței dintre noi, și din pricina zgomotelor străzii...

Mai schimbam câteva cuvinte în garaj, după. Când ea se reîmbrăca în ținuta de garaj; pulover, pantaloni de golf, cizme ofițerești, manta soldătească pe spate. Însă nimic de saci: nici o silabă despre Fond. Îl știam, era dincolo, în subsolul lui Mili-Tante, începuse a fi și dincoace, în garaj, pe lângă perete. Erau sacii, erau, ce nevoie să mai și vorbim de ei? Apoi, începând de la al treilea transport a început să fie și în interesul meu să nu aduc vorba, să o deviez pe a ei: din pricina numărului:

Dusesem cea mai mare parte la mătușă-sa, dar tremura inima-n mine, îmi băteau genunchii doar când mă gândeam că, brusc, femeile astea or să învețe să numere. Și dacă pe măsură ce înaintam în acțiune frica, spaima se

mutau: de la miliție-securitate-pază-întâmplare (toate acestea m-ar fi putut prinde furînd cărți, sustrăgînd fond-interzis) - se muta, deci, frica la Sabina-Militanta - cea care ar fi putut să mă prindă, demaște, acuze că luasem un număr mult mai mare - de saci.

Așa, mutat, am ajuns în noua zi de activitate, în general, în a șaptea de fond... Ele, femeile știau - tot eu le spuseseam: recuperasem paisprezece saci, mai rămăsese de-un transport. Am plecat cu Sabina, am ajuns, am luat, am legat sacii cu funia, am tras la sanie până la garaj, am descărcat, am depus povara la locul ei, lângă cealaltă, pe lângă zid... Sabina era, nu la capătul puterilor, ci dincolo de acel capăt; nici trac nu mai avea - a trebuit s-o duc eu, întâi de braț ; apoi ținînd-o de mijloc, apoi în brațe - până la cort.

11

În cort.

Îi vorbeam. O întrebam, întrebam.

Ea scâncea încetinel, nu era plîns, nu mai era plîngere, nu știam ce e, cum îi spune.

M-a apucat frica. Am întrebat-o, mai mult de spaima mea :

– Vrei să te...?

Avusesem de gând să întreb : «Vrei să să te (ajut să te) culc(i)?» Cu ultimele puteri Sabina a refuzat din cap. M-a alungat de-acolo, fără cuvinte. M-am corectat grăbit:

– Nu ! Altceva - n-ai înțeles, repet: Vrei tu, Sabina, ca eu să te ajut să te culci? Să te ajut eu pe tine? Pe tine să te ajut puțin ?

N-a mai dat semn că refuză. Am mers mai departe:

– Vrei tu ca eu să te întind? Pe pat? Vrei tu, Sabina?

Așa se vorbește cu copiii, cu animalele, cu muribunzii. Dovadă: Sabina a înțeles limbajul: a dat rar din pleoape - aș zice: a pleopăit. Că da. Numai ochii rămăseseră vii din ea, buzele nu se mai uneau, nu se mai apropiiau, stăteau așa, oprite buziș, uitate deschise; prin tocul fără ușă sticleau dinții, albaștrui. Am întins-o pe pat. Cât eram de obosit, de stors, dar mi s-a părut tare, din cale-afară de ne-greă. Cam ca o găină - hai, ca o capră. Nu atât de grea ca o oaie - ca o noatenă tunsă. Poate n-ar fi fost rău ca logodnica mea să fi fost în acea împrejurare oaie, mioaie, cu ceva lână pe ea, de ținut cald - o simțeam prin îmbrăcăminte: era degerată, înghețată, sloi și parcă nu din pricina frigului adunat azi, în acea noapte, ci de astă toamnă, de la întâiele geruri ; sau de când se lăsaseră comuniștii - de aici dinții albaștri.

O întinsesem pe pat - mai departe? N-o puteam lăsa așa. Am întrebat:

– Sabina, vrei să te ajut eu pe tine? Să te ajut eu să-ți scoți tu pantofii? Sunt uzi, uzi și reci și...

Și-atât, pantofii. Mai departe nu se cade să se spună că erau nu doar uzi-reci - acesta fiind efectul, cauza era alta, nerostibilă: pantofii Sabinei erau spărți-rupti (și ei!), nu de azi, ci de la începutul acțiunii noastre, poate chiar dinainte de coborîrea mea pe pământ, fata asta pornise în Campania Rusă cu pantofii gata-găuriți...

A pleopat iar, a gemut stins, a scheunat încetișor.

Pentru întâia oară întindeam mâinile spre picioarele unei fete întinsă pe pat. I-am scos pantofii - cunoșteam pantofii fetei, pe o iarnă ca asta, dar încă nu știam și ciorapii logodnicei: spărți în talpă, în dreptul borților din pantofi, dar găuriți și în dreptul degetelor mari; spărți, uzi, înnoroiți pe la rupturi.

– Sabina! am zis iar, apropiindu-mi obrazul de al ei. Vrei tu să te-ajut? Eu pe tine, Sabina? Să-ți scoți ciorapii tăi? Nu se face, dar sunt uzi, înghețați! Vrei tu să te-ajut să ți-i scoți? Te-ajut fără să mă uit - uite; nu mă uit! - și am răsucit capul în lături.

Nu mi-a răspuns. Ori nu văzusem bătaia din pleoape. Am re-întors capul - el îl răsucise încolo și nu eram sigur că nu-i căzuse, ca la mort.

– Sabina! Sabina!!, am scuturat-o, am zgâlțâit-o de mână dinspre mine, cea întinsă pe pânțele, pe rochie, între picioare, ca și cum ar fi dat să se apere. Bine, nu ne-atingem de ciorapi, dacă nu vrei...

A întors capul înapoi, a zis, ori mi-a dat de înțeles că ba da, vrea.

M-au podidit cuvintele, m-a cuprins vorbăria - îmi ziceam că activitatea mâinilor umblînd prin acele părți ale corpului ei de fată (neajuns la stadiul de trup), locuri, părți care, deși ale corpului, mâinile unui bărbat (fie el băiat) nu se cade să le atingă, să i le umble - cu atât mai puțin, cu cât fata corpului nu era capabilă să se apere, împotrivească - ziceam că vorbăria în care mă bălăcăraia are să-mi fie iertată, înșelată, îndulcită, dacă o explic, bine-nțeles, nu trăncăneala (și în asta am încercat o înșelătorie), cu umblajul pe la Sabina, pe la trupul ei de femeie, încă neîntrupat, deocamdată corp și de fată și de ne-hotărît(ă), iar acum continui, zicînd ce începusem : n-o să-mi fie nimica dacă fapta o vorbesc, dacă prind în cuvinte rostite păcatul, dacă îi povestesc ei, victimei, ce rău și cât de nusecădit îi făcusem, dresesem ei, fată nevinovată, în plus înlemnită de frig. Deci fără apărare.

Eram în mijlocul apei, îmi plăcea. Înotam încolo, înapoi, mă dădeam afund, ca la noi, în Basarabia (în Ardeal se dă scufund), mă stropeam singur, împrășcăm și în jur.

– Vrei tu să te ridic puțin?, ziceam tăvălindu-mă în sclifoseala nesuferită la alții (dar uite: dinăuntru meu altfel se vede : caldă, parfumată). Vrei tu pe tine ca eu să dau așternutul mai încolo? Ca să te așezăm pe tine dincoace, aici?

Când am să fiu povestitor, o să mă aplec asupra chestiunii: limbajul prefăcut, făcut: așa apare pentru un al treilea personaj, unul inutil, alungabil, pentru că oamenii se scâlâmbăie prin cuvinte numai în doi (iar în cazul în care mi s-ar adresa mie un al treilea, aș face să devină monolog), între, de obicei mamă și copil, mama putînd fi o vecină, o iubită, proprietară de pisică; iar copilul : măt - în cazul de față, eu fiindu-i mamă...

– Vrei tu (deci) să te ridic pe tine puțin? Cum vrei tu... - ziceam, ca să se înțeleagă că aveam bilet de voie de la însuși corpul ei să-l iau în brațe, să-l mențin cu o mână, cu cealaltă să îndepărtez plapoma... Vrei tu?

Apoi (deși într-o lume normală ordinea ar fi fost alta, ca să nu spun inversă):

– Vrei tu Sabina să te ajut pe tine să-ți scoți pardesiul tău?

Nu conta incorectitudinea gramaticală, răsfățul lexical, conta căldura de care avea nevoie fata asta, cea pe care o puteam eu produce, emite, transmite prin foarte multe mijloace și căi.

– Cum vrei tu - uite, îți scoatem pardesiul tău...

Cuvintele nu mai contau - ba conta sonoritatea lor și am mai înțeles : conta fărăîntreruperea lor, așa putea fi men-ținută sub vrajă, într-un fel oprită pe buza prăpastiei în care ar fi urmat să se aplece, dreaptă, verticală ca un copac - în moarte.

«Și după ce noi îți scoatem pardesiul tău...»

Nici o legătură între spuse și făcute, nici măcar intenție și realizare, poate că spusesem în gând ceea ce gândisem, la urma urmei, nu era decât repetare. I-am scos, i-am extras (am extras-o pe ea din) pardesiu(l). Am învelit-o repede cu plapoma, fiindcă întorcînd-o de pe o parte pe alta, în timp ce o dezbrăcam (asta se cheamă în termeni medicali : manipulare), fără să vreau, fără să vrea ea, fără să se vrea, rochia i se înălțase până la jumătatea coapselor.

Am înghițit în sec o dată, de două ori și am pornit la măcinișul cuvintelor :

– Sabina! Ciorapii tăi! trebuie să te ajut să scoți ciorapii tăi, sunt uzi, Sabina! Înghețați, Sabina! Și...

Demult, pe la (re)început, Sabina încuviința din cap. Că da, ciorapii ei. Uzi și-nghețați. Eu însă aveam ritmul meu: am depus pardesiul, frumos împăturit, pe căpătâiul patului - abia apoi m-am apropiat. În fapt, mă lăsasem în genunchi, lângă pat, ca să-i pot vorbi de-aproape:

– Sabina. Ciorapii. Trebuie. Vrei?

Voia - din pleoape. Ba chiar a făcut să se ridice pe dedesubt plapoma, unde-i erau mâinile. A încercat să încuviințeze și din cap - n-a terminat. Mi se uita în ochi. Mai mult am dedus decât auzit:

«Dar nu te uiți...»

– Eu?, m-am aricit. Așa mă cunoști tu pe mine?

Cu privirea-n privirea ei am întins mîna stîngă. Sub plapomă. Am dat de un genunchi - stîngul, cel dinspre mine. Dur, rece. Nu știam ce să fac, ce se face cu un genunchi și tare și-nghețat, când dai de el pe băjbăite, pe sub o învelitoare - ei, ce faci, în afară de retragerea, ca friptă, a mîinii?

Nu știam ce și cum să fac. Nu mai scosesem ciorapi de pe picioarele altcuiva - necum lungii de pe lungile fetelor; nici măcar scurți. Nici măcar șosete, nici măcar pantofi... Sabina a înălțat plapoma. A deplasat-o-ncolo, dincolo și a zis - de astă dată i se mișcau buzele:

– Poți. Se face. Te rog. Eu nu...

De acord, ea nu - nu putea, dar eu? de unde știa că eu? Mîna dreaptă a ei, cea de dincolo rămăsese pe pînătece. Stînga, cu care îndepărtase plapoma, se afla dincoace de coapsă, cu căușul palmei în sus. Degetele mîinii drepte se mișcau, voiau s-arate că pe-acolo pe undeva trebuia să, eu, fiindcă ea nu...

M-am ridicat în picioare, grăbit ; trebuia să lucrez iute-iute - ca să nu văd; ei să nu-i fie prea, și mai frig. Am apucat cu amîndouă mîinile ciorapul din dreptul genunchiului stîng al ei, cel dinspre mine; am dat să-l scot, să-l trag în jos. Nu mergea. Deloc.

– ‘Zleagă..., am auzit.

A-ha: să dezleg; să-i, ciorapii. Deci nu jartiere; nici măcar din acelea, covrigi de elastic, ori le cobori, ori tragi ciorapul de sub ele, în general scoți totul. Să dezleg - ce? Sau poate nu s-a exprimat corect (ce-oi mai fi vrînd: să vorbească limpede ea, care-i tulburată de tot?) Fără să urce mîna, degetele ei au început să tragă de poala fustei, să o adune.

Am văzut. M-am năpustit să deznod cât mai iute panglicile, cordelele destrămate pe margini, vor fi fost rupte dintr-un cearceaf, Dumnezeu să știe; am tras, scos ciorapii, am acoperit totul cu plapoma, am pus ciorapii lângă pardesiul, pe căpătîiul patului. Și m-a apucat veselie :

– Acum o să-ți fie cald!, am bătut din palme. Acum o să te-ncălzești, ai să vezi! - am dat să mă îndepărtez.

Ca în visul-rău o gheară a țâșnit de sub plapomă și m-a imobilizat :

– ‘E rooo’...- mă ruga cu dinții, dar tot fără buze. Friiii’, ‘câlzeeee...

– Sigur, sigur!, am zis, dintr-o dată voios, de parcă eu aș fi propus un remediu. Cum altfel?

Am început să caut, în minte : ce ar putea fi sigur-sigur? Adică sigur-sigur încălzit? Din trupul - nu: din corpul ei? Înghețat?

– Măinile!, am găsit. Vrei tu pe tine să-mi dai mâinile tale?

Voia, cum nu - din ochi. Una era deja afară - gheara. Nu mai era nevoie s-o caut, doar să răstorn situațiunea - cu mîna: din ținut să devin ținător; din ostatec, protector; mângâietor.

M-am rezemat cu un șold de marginea patului. Am început să frec mîna între palme; am apropiat-o de gură; am suflat aer cald... Ochii Sabinei spuneau că e bine așa, chiar foarte, cu asta. Apoi ochii au zis, mi-au și arătat ce a mai rămas neîncălzit din mîna; și, neîncălzită, cealaltă mîna. Acea însă nu a ieșit singură. A trebuit s-o caut, îndelung. Am găsit-o, am mângâiat-o, sub plapomă și deasupra pîntecelui, dar n-am izbucnit să-i descârlig degetele de poala fustei. Am încercat să i le încălzesc pe loc, însă atingeam o altă piele, mai rece, mai catifelată; mai, cum să spun, uite, spun: mai desco-, mai dezgo- ; și parcă ușor parfumedă.

Am vrut să mă retrag : mîna de la adăpost m-a apucat de încheietură. Și, ritmic, strângînd inelar și lăsînd, câștiga teren, nu știu cum făcea, dar îmi sugea, înghițea brațul, m-ar fi înfulecat și pe mine, întreg - dar mi-a dat drumul:

– ‘Cioarele, ‘rog...

A, da, picioarele, săracele, ele suferiseră cel mai mult. Am dus, condus, introdus mâinile amîndouă, câte una pentru fiecare ‘cior, bietul; le-am mângâiat, le-am masat, dar numai de la genunchi în jos, insistînd la tălpi, săracele, din gheață umedă.

– ‘Cioarele, ‘rog, a zis iar Sabina. ‘Cioarele, sus...- și a suflat de două ori printre buze, în continuare covrig înghețat, țeapăn. Pfl Pfl, a repetat.

– Sigur, sigur !, am zis, însă mi-am retras amîndouă mâinile de sub plapomă și m-am îndreptat de spate. Acum o să te-ncălzești foarte-foarte! Foarte, ai să vezi!- mi-am făcut de lucru cu potrivitul plapomei, am întins deasupra pardesiul, apoi mantaua militară. Ai să vezi cum te-ncălzești!

– Nu, nu! Vreau pf-pf...

– Și eu aș vrea!, am răs. Și pf-pf și puf și pif - dar acum nu se poate.
– Se poa’.
– Acum, nu. După... Stai cuminte, eu mă duc să mai fac un transport...
– Nu ! strigase cu nebănuită putere. Mi-e frig la picioare! Aici! - a arătat unde, cu mâinile pe dedesubt, dar cum erau multe țeale, se înțelegea că la mijlocul ei.

– Cum fac transportul, cum...

– Nu! Acum! Dacă nu acum, atunci niciodată!

Și gata. Din garaj am fost mutat în Bulevard; schimbând galopul în trap, cu sania de căpăstru ; apoi trapul în marș-forțat : numai bun pentru ce aveam de făcut. Sau de văzut. În fapt, de repetat ceea ce, de limpezit ceea ce nu, pe scurt : de scris ceea ce.

În scris, totul fusese, era în continuare, urma să fie.

Și când te gândești că fusese foarte simplu; și firesc: mai făcusem, și ea și eu, cunoșteam drumul, peisajul, vremea...

Ar rămâne un amănunt de lămurit: văzusem cu ochii mei ceea ce văzusem (ori nu văzusem cu ochii mei)? Și dacă văzusem prin plapomă, prin stofa rochiei, prin pânza albă, nu neapărat cu ochii - ci cu nările (tot două și ele)? Au mai fost cazuri - chiar aici, la mine, cu mine...

Blănița, o parte din blanelă, pe lângă pânza albă de bumbac, cum stăteam, îmi venea în dreapta, deci în stânga ei, partea dinspre mine, dacă aș fi, aș fi pătruns în blanirint și, ieșind, aș fi dat în altă blanetă - țin minte: cu buricele degetelor mâinii drepte am atins, i-am atins-o, pânza făcea acolo un decolteu suficient de degoltat, iar în desiş - am văzut cum te vâd floarea florilor.

A trebuit să schimb galopul în trap; trapul în pas: să nu atrag atenția și să mă-nec la mal, ca țișanul. Mergeam în pas iute și mă gândeam la picioarele ei - la partea cea mai de jos a lor. La urma urmei, la pantofi mă gândeam:

«Bieții pantofiori, măcar ai mamei erau întregi când 'nota-n omăt ca-n apă, întregi ajunseseră la capătul aceluia moment și aceluia loc: iarna lui 44, la stână - acolo i-a schimbat pe o pereche de conduri de regină a ciobanului român. Cum garajul nu-i stână, cum agățătoarea din dosul ușii nu e prevăzută cu opinci - bieții pantofiori...»

I-am alungat din gând, mi-am adus biblioteca mea de la Stoianovici: pline-ochi rafturile din scândură geluită, nevopsită, prevăzute cu unguroaică - dar eu nu-i bag mâna sub fustă pân-la umăr ca golanul de Stoianovici. Sârbul - ca unguroaica, dar eu eram sfârșit, capul nu-mi mai stătea în prelungirea gâtului, nici gâtul în a trupului - sau poate numai trupul stătea gata să cadă ?, nu și partea lui de sus, capul?

«Încă nu, încă nu... Am recuperat cauza, e la adăpost - dar fondul meu? Mai sunt ceva goluri în rafturi, trebuie să bag mâna, întâi până la încheietura pumnului; apoi pân-la cot, dup-aceea până-n gât!»

Nu, capul nu era la locul lui - sau poate capătul celălalt al totului se mutase? Oricum, contabilitatea mea era limpede: toți cei șaisprezece saci, întregul Fond Blaga era salvat (ultimul sac al lui îl cărasem adineauri, în garaj); la babotoantă dusesem cincisprezece - chiar dacă între timp bătrâma-tușa junepoatei învață să numere - ce află? Că la ea sunt cincisprezece,

“restul” în garaj. Iar Sabina-Sardina ziceam că se trezește din somnul cel de moarte, coboară din alcov și se așterne pe numărât sacii - ce află? Că la ea în garaj sunt cincisprezece saci, “restul” dincolo. Nu chiar tot “restul”, fiindcă iată, a mai rămas de făcut un transport - unu singur și gata!

Până la gata, mai vedem noi. Fiindcă depinde de multe - în ultimul rând de mine. Vrasăzică: chiar de mă opream din acțiune în acel moment, ia să vedem: cincisprezece ori doi egal treizeci, minus Fondul, face paisprezece - sunt paisprezece saci ai mei, fondul meu (Fondul meu!). Și dacă-i mai ard un transport - tot de cinci saci, ca până acum (Sabina nu deosebește doi de cinci), devin nouăsprezece. Chiar douăzeci, dacă pun șase, deși cinci e limita, nu are sania stabilitate.

«Și ce, nouăsprezece nu-i o cifră bună? Chiar dacă ne-rotundă? N-ar strica să se rotunjească - în sus - la douăzeci; la douăzeci și cinci; ori treizeci, ca să nu caut de cal darul dințat, o să-mi aduc aminte; acum capul mi-e așezat alături de drum...»

Așa, cu capul în traistă, la subțioară ori fără - am ajuns; am intrat; am încărcat - ca și până atunci am avut noroc: prăpăditul nu era în pivniță. «Ei, ce-o să fie dacă arzătorul are să arzălarfoculească numai cincisprezece saci?», mi-am zis, în timp ce trăgeam la cei cinci. Când să-i leg, îmi zisesem, de parcă m-aș fi ajuns din urmă: «Ce-o să fie dacă or să-i rămână de ars numai zece saci? Dar ce: nouă nu-i ajung - și cine știe ce cărți prețioase or fi în acei nouă...» și am tras dincoace, în gârlici, încă șase, din care unul l-am așezat peste cinci din sanie, apoi am legat strâns: Îmi venise o idee:

M-am opintit am ieșit cu sania pe sub poalele Studebakerov-ului și pe lângă ochii pieziși ai sentinelei (nu va fi fost tot kalmâkul cunoscut, poate un alt rus, un kalpak, dar important fiind : nu era român de-al nostru - însă, odată ajuns în stradă, n-am mai luat-o la stânga ; ci la dreapta.

Lung al naibii drumul (și cotit...): a trebuit să ocolesc Centrul, ca să ajung la noua țintă : casa lui Septimiu.

Uite casa, mai am douăzeci de opinteli - dar ce spun? Trebuie să-i explic “vizita” atât de târziu, seara... O să-i povestesc povești : că vin de la gară - părinții mei iubiți (și refușiți) mi-au trimis niște cărți, în vederea mutării mele la o gazdă. Cum gazda mă primește abia de la întâi ale lunii, cum la internat nu pot duce asemenea bagaj, n-ar putea el să-mi primească în păstrare cărțile ? În vreo cămară, pe-un coridor, chiar în pivniță, n-o să dureze mult...

Numai că Septimiu nu era acasă. Se dusesse la concert - așa zice el când se întâlnește cu Radu Stanca. Văzînd în ce hal eram (obosit, transpirat, fericit), mama lui Septimiu m-a întrebat dacă mi se întâmplase ceva. Nimic grav, numai că... - și i-am spus ce-aveam de gând să-i spun fiului.

– Dar bine-nțele ! a zis ea. În pivniță e loc destul și-i uscat - astea-s toate ? Sau mai ai la gară ?

Eram atât de bucuros că totul se terminase cu bine (și cu atât de puțină minciună), încât m-am precipitat și-am zis:

– Da, da! Toate!

Măcar un “deocamdată” să-mi fi scăpat, era ultima ocazie, trebuia să profit, să mai fac un drum, să-l las pe șchiopizator fără nici un sac de cărți

de ars!

Drumul până la Septimiu fusese cumplit din pricina șaselor saci, povară care se răsturna mereu. Mi-am propus să nu mai încarc decât cinci... Transpirasem, mă descheiasem până și la cămașă; de-acum picioarele mi se mutaseră într-un alături străin, trăgeau mereu spre stânga, stânga aceea nu era a mea și mă loveam de stâlpi, de trecători, de ziduri, mă ciocneam de mine însumi. La un moment dat, după cum se uitau trecătorii, am crezut că mă credeau beat - un elev de LGL, în halul ăsta, pe stradă? Poate și asta, poate și așa: păream beat, fiindcă nu puteam păstra direcția drept-înainte, însă și pentru că țărām după mine sania răsturnată...

Când am ajuns la fundătură, în dreptul gârliciului, eram frânt - și hotărât: gata pentru astă-seară: numai acești cinci saci:

Am încărcat, am legat, am tras - singura grijă: să nu mă răstorn, că așa rămân până la Judecata de Apoi.

Am tras, pe vechiul drum (ce bun, ce ușor, ce înviorător să știi că e drumul de-ntors acas', unde te-așteaptă în pat un trup - nu: un corp de sabină). Deși doar cinci, grei ai dracului. Sania nu se mai răsturna, dar, Doamne, drumul nu se mai sfârșea! De parc-aș fi pornit-o, după obiceiul nostru, de artiști basarabeni întru ale refugiului, în partea opusă țintei, ca să-i derutăm pe Ruși, să le cădem în spate prin mai la Est de est...Până și porțiunile cu zăpadă, cu gheață deveniseră calvar: trăgeam sania pe uscat. Îmi ziceam: dacă până număr la o sută nu mă aflu în garaj, cad și căzut sânt!

Am tot trișat, numărând dublu - dublam cifra, pretinzând că număr metrii, nu secunde. Am tras prin ceață, prin lumea aplecată pe cant, izbindu-mă de tot felul de obstacole special puse în calea mea, mereu în stânga plantate. Cel mai greu și mai greu: în curtea Sabinei. După aceea cel mai greu și mai greu: după casa Sabinei. Iar cea mai grea încercare : pătrunderea, prin fund, în garajul fetei.

Greu-greu, dar mi-am îmbunat răul, îndulcit amarul numărând, de astă dată nu secunde, metrii - ci sacii; sacii mei, Fondul meu și, ca în Facere, îmi comunicam la ureche, că făcusem o treabă bună; eram mulțumit, deși, dacă nu mă grăbeam să-i răspuns mamei lui Septimiu că acelea erau toate cărțile, transportul ăsta l-aș fi dus tot acolo, iar de sub prăpădit aș mai fi luat unul nou-nouț! Aș fi avut acum un fondpersonal de treizeci de saci în cap! Aproape de două ori mai mult decât Fondul Blaga - de acord: cantitativ, dar cine se poate compara cu Blaga, ca să ne întrebăm noi, retoric? Și dacă mâine seară mai dau o raită, doar așa, să văd ce mai este pe lume... Văd eu ce minciună-i spun Sabinei...

Uf, garajul! Lumina aprinsă, însă nici urmă de Sabina. S-o fi desdegerat, s-o fi îmbrăcat și o fi ieșit. La mătușă-sa.

Am dezlegat, am descărcat sacii, i-am înșirat lângă ceilalți, am pus sania tot în picioare, ca să ocupe cât mai puțin loc. Acum eram chior de oboseală; ca Sabina adineauri. Cât de adineauri? Habar n-aveam, dar după halul de istoveală... Când plecasem o lăsasem pe Sabina în patul cald, trecuseră două drumuri; neasemeni, dar egale în spațiu, consumate. În jur de două ceasuri - două ceasuri în plus față de cât va fi fost când am plecat de lângă corpul în curs de încălzire al fetei.

Sabina o cheamă.

Chior de oboseală. Nu chior - orb - nu mai vedeam bine nici lampa aprinsă, mi se muta de colo-colo. În plus, îmi era greață. Cu gust de petrol. Nu ei, mie ; nu cu gaz, electrică. În minus, frig. Ba nu : cald-cald. Dar oare : era letrică lampa? Au nu letrică?

Ce fac, trec peste drum, la moaș'sa? Și dacă n-o găsesc? S-o fi dus la toaletă, în fine, latrină, ea n-are-n curtea ei, a casei ei, e obligată,-n miez de iarnă, să se ducă peste drum, și acolo,-n frig. Nu trec, aștept aici. Să mă așez pe-aici pe undeva pe ceva. Îmi trag răsuflarea, îmi recapăt vederea și o pornesc spre internat. Internatul meu, vorba cuiva-nmiresmat.

Nu văd lădițele de stat pe ele ca pe scăuieșe. Scaune nu există în garaj - la ce-ar sluji într-un garaj cinstit? M-aș odihni pe o găleată răsturnată. Găleata e de fier și pe timp de iarnă tot ce-i fier și beton e moarte (știu de la tata ; el de la Siberia lui); în asemenea împrejurări, cu transpirație peste tot, mai bine rămâi în picioare trei zile și trei nopți decât să te-așezi pe fier, culci pe ciment, transpirat, trei minute. În al doilea - am uitat care-i al doilea, oricum, găleata e departe de mine - în schimb, eu și mai departe de ea.

Și ce-ar fi dacă; dacă aș sta un pic: pe marginea patului. Numai pe dungă: de ședere, nu de culcare ; pe margine, să-mi trag răsuflarea. Cât să-mi treacă greața, cât să-mi dreagă ceața - invers, dar ce contează? Nu gondează - degât Zabina. Cum o văd, cum o aud venind, cum îi 'călesc 'cioare; până la cionunchi; până mai sus de 'nunchi; până la mai sus de tot.

Aș mai putea amâna-ncălzirea. Să mai fac un. Transport? După ultimul, mai vedem. Mai auzim, mai amirosim, adulmecăm, inspirăm până-n, ca să știm pe unde-i 'căluim 'nchii : cu obraji. 'Brajii mei de-o pilda ei - și-așa ard degeaba: risipă de calorii, pe gerurile de azi, mai bine fapte bune, căci fierbinți. Cu-obraji sau cu de-o pildă. Suflarea gurii mele. Și ochii mei, săracii de ei, nu mai văd în veci 'u ei. Decât dintr-o parte. Pe margine cu picioarele atârând. Atâră ele dar sunt al mele, săracele - din pricină de bocanci, altfel cum o văd venind și văd pantofii spărți cum mă ridic de pe patul ei, mă ridic iute și-aprind o țigară și fac pe-ndiferentul, după aceea puf-puf, s-o-ncălesc. Să i-i - ca să nu. Da, domnișoară: recunosc cinstit, am furat, sustras cărți în folosul propriu personal, mai bine sustras de mine, refugiat basarabean și român străin în proprie țară, dar cinstitor de carte, decât epurate, iventrate, arse de români verzi-tricolorați roșu.

Măine, mâine stăm de vorbă. Sacii mei - de-o parte. De-aceeași parte cu ai tăi din moment ce noi doi. Aici, în garaj, facem biblioteca. Pe peretele cu fereastră îl punem pe Marele Blaga, cu Fondul lui. Pe peretele fără fereastră mă pun pe mine, cu fondul modest al meu. Cum aud pantoc/tocurile Sabatinei, cum mă internez. Mă las la vatră, la internatul meu, acolo avem și infirmerie. Cu paturi. Pentru băieți. Uneori și cu doctor, extern.

Cum îmi miroase a vineSabina, cum mă ridic, mă îndepărtez de patul ei, să nu vadă că. M-am culcat în el.

La dreapta Fondulblaga; la dreapta fondulnostru - iar la dreapta de tot fondul ei, într-un viitor adevărat, real.

Și las' că. Și las' că facem noi doi mulți tineri cititori.

Și las' că mai trăim și-n ziua de azi, dacă.

Dacă ar fi să număr în continuare eșecurile (din suita lungii mele vieți - și pline), al cincilea a fost trezirea.

Cumplită. Noi, internii știm ce-i o trezire brutală, ne-miloasă, nedreaptă din somnul dulce, din cald, din visul cu acasă, cel cu mama, cu mâncare îndestulătoare, cu fata veci-nului, cu fără-pedagogi și fără Difuzorgi. Noi, în-plușii basarabeni mai știm ce-i o trezire din somn pentru o ducere (care ar putea fi definitivă, în definitiva Siberie), sau o alungare din raiul visului cu acasa noastră de acasă, din Basarabia, din visul cu neamurile pierite ori deportate ori doar neștiute decât în vis.

Să zicem că deosebirea e foarte mare între un băiat și o fată - din exact același motiv ca și diferențele trupești : băiatul posedă ceva în plus față de fată. Îl numesc: milă. Și zic:

«Din milă, niciodată n-aș fi trezit-o pe fata adormită în patul meu, ba m-aș fi bucurat că l-a ales pe al meu. I-aș fi păzit somnul, aș fi învelit-o, i-aș fi potrivit perna și aș fi privit-o mereu, atât de de-aproape, încât aș fi trezit-o - dacă mi-ar fi fost somn, iar pat doar unul, m-aș fi culcat pe podea, la picioarele patului în care mereu tot doarme un înger ostenit și cu pantofii spărți, cu găuriți, uzi și ciorapii, genunchii mai groși decât coapsele ; și cu trac sonor, tot de foame; și neîmplinită, la vârsta ei. Din același motiv, cred».

Așa sântem noi, băieții și ce păcat că nu putem cere unei fete un imposibil fetesc: ar fi împotriva naturii lor. Darînsătotuși - l-am citat iar pe Stănescu - oricât de sabină ar fi încă o fată, oricât de în patul ei m-ar fi găsit culcat, oricât de tare, de abundent i-aș fi umezit, udat de transpirație perna, sânt sigur: nu mi-ar fi făcut a mia parte din ce mi-a făcut ea.

S-a năpustit la mine, a prins a mă trage, zgâlțâi cu o forță, cu o încrâncenare, cu o mânie pe care mai bine și le-ar fi pus în slujba săniei și-a sacilor, să nu-mi lase tot hamalîcul de pe lume, ca s-ajung în halul în care mă și aflam - în patul ei. Mă certa, mă boscorodea, mă acuza de o mie de păcate, apoi mă lua la întrebări: cum de-am putut?, cum de-am îndrăznit să-i fac ei una ca asta?, și iar mă scutura, zgâlțâia și iar mă lua la-ntrebări, acuzații, insulte - îmi zicea fără oprire: mojić. Apoi m-a somat să mă ridic i-me-di-at din patul ei; și să mă car i-me-di-at, naibii, la internatul meu mojić, cu mojićii mei, interni...

O auzeam ca prin vată, ca prin melasă. Dar limpede, chiar dacă oarecum împâslit. Nu, nu visam visul-rău, cel de care mă temeam atâta : că are să vină un vis, unul rău, în care Sabina are să mă alunge și are să se mărite cu... Măcar de-ar fi fost Octavian ori Septimiu ori Robescu în locul meu - dar Bogdan? Golanul acela? Și mincinosul - bag mâna-n foc că nu regulase el atâtea femei câte se laudă, și-o fi băgat-o-n mâna dreaptă, labagiul! Mojićul!

Am făcut un efort titanesc (dacă aș fi depus măcar jumătate, astă toamnă, pe Hipodromul bucureștean, aș fi avut cel puțin argintul) și m-am înălțat; și am stat; am șezut cum atât de frumos se zice. Încă un efort și m-aș fi cățărât în vârful propriilor picioare, sus - și aș fi plecat pe catalige. Se vede că nu erau ale mele picioarele scurte, scurtate, de-atâtea drumuri, de-atâtea sănii și de fonduri (la anul și la mulți ani!). Drept care m-am răsturnat la loc.

Cu o mână și ea scoasă din context, m-am așternut pe scos căciula; mi-am făcut unic, ultim scop în viață din găsierea, eventual tragerea ei pe cap. Am nimerit-o mai lesne decât mă temeam și, în ciuda ploii de cuvinte grele, grindinit de strigăte și de trimiteri, m-am atârnat de ea cu amândouă mâinile și am dat să mă așez la locul convenit. N-am reușit: venise rândul capului să nu se lase găsit; în fine, când am dat de el, nu-l încăpea căciula, prefăcută în, pe dinăuntru, arici de gheață de la fosta transpirație. Am făcut o probă de voce, am constatat că pot înșira cuvintele într-o ordine câtușidecātușe, convenabilă - și i-am comunicat Sabineei:

Că îmi pare rău. Că îmi pare tare rău și-mi cer iertare. Atât de tare, încât să facă bine să mă totuși, ierte.

Că nu mai fac. În viața mea. Sabina.

Am mai încercat să-i explic, să-i povestesc ce se petrecuse din pricina oboselii, cu așezarea pe patul ei numai pentru o clipă, cu întinderea - nici măcar nu-i adevărat, nu mă întinsesem; doar mă răsturnasem pe-o parte, cu genunchii la gură...

Ea : ori nu auzea, ori nu asculta. M-a certat mai departe, m-a acuzat de două crime precise și le arăta pe victimele actelor mele, le scutura, bătea în ele, le trântea de reșou... Perna ei, uite ce-i făcusem pernei : o stricasem, o scosesem din uz, definitiv cu sudoarea mea străină și răumiroitoare și mojiică - cum să mai pună capul pe o oroare ca aceea, murdărită, împutită, umblată - de un mojiic? Dar unde mă trezesc eu? La mine, la țară, în plus în Basarabia ceea?, la internatul meu, printre mojiici asudați, răucrescuți și răuspălați? Și cratița: am scos-o din uz, am stricat-o!, gata, nu mai e bună decât de dat apă la găini, însă ea nici un pui n-are și în ce-și face ea ceaiul, acum, după ce eu, ca un mojiic, am lăsat-o pe reșou, fără apă și i-a sărit smalțul, s-a dus dracului, să mă duc și eu dracului - chiar mi-a zis:

– Du-te drrracului, mojiicule! Du-te drrracului! - apoi a izbucnit în plâns.

Nu mai eram demult în ale mele - însă numai pe o parte și nici aceea întreagă : mă simțeam un bou, un bour, mai degrabă un cerb cu numai un corn, cu doar un coi (dreptul) - cu acea jumătate percepeam lumea, o judecam, însă ceea ce primeam din afară era chiar mai puțin de jumătate, jumătatea rămasă mă trăgea în partea ei, în dreapta, gata-gata să mă răstoarne definitiv, până una alta restul lumii se înclina; firește, nu risca să se da peste cap, fiindcă lumea-i numai una, în schimb riscam eu (dacă nu eram foarte atent) să cred că Sabina se află în curs de a se strâmba, de a fi ne-dreaptă și cu genunchii mai groși decât coapsele - cele care, acolo, sus, la originea coapselor ascund între ele, ca pleoapa ochiul, ca urechile (sau coarnele) capul, candela mirozdelor, ca între buze limba, catifelindică.

– Du-te drrracului, mojiicule!, mi-a zis.

După o vreme s-a ridicat de-acolo, de prin părțile ei un abur călău, strângător de inimă - inima basarabeanului gata să se-ntoarcă pe dos. Și mi-am zis, ca de după garduri, Doamne, de ce-mi faci mie una ca asta, fă-le-o altora, care au mai multe ocazii de. Și mai multe.

Îmi era tare milă de mine. Care ce băiat bun eram și uite de ce fată rea aveam parte. Mi-am cerut, lung, iertare, pentru pernă: nu prevăzusem că am să adorm; că, adormind, am să transpir atâta și, transpirând, am să i-o stric.

Mi-am cerut iertare și pentru cratiță, deși nu-mi aduceam aminte ca eu s-o fi pus, lăsat pe reșou - nu m-atinseșem de el, de ea - nici nu le văzusem de ostent ce eram. I-am cerut să mă ierte pentru toate - vrute, nevrute, văzute, nevăzute, avute și ne-. N-a vrut. Parcă nici nu era ea, ci o necunoscută - deși îmi zicea pe nume. Făcuse spume de-atâta, acum nu mai vorbea de crime, vorbea de criminal: eu, un bădăran, un țăran, un basarabean, pe scurt, un mitocan. Și mai scurt : mojić!

– Du-te dracului, mojićule!!

Și egoist: nu mă gândisem decât la binele meu, la interesele bocancilor mei pe plapoma ei!; nu mă gândisem la ea, la lucrurile ei, puține; la ea să mă fi gândit: orfană, naționalizată, persecutată la dosar, abia tolerată în propriu-i garaj, cu singura-i avere: un pat, un reșou, o pernă, o cratiță - și pe acestea eu, un mitocan, dracu știe de pe unde adunat, un neam-prost, un mojić, duce-m-aș drrracului, i le stricasem! Scosesem din uz!

– Și-acum ce te uiți la mine ca un mojić? Du-te, domnule, dracului, la internatul tău, printre internii tăi, mojići!

Am încercat să-i spun că o să repar, dreg ce-am stricat, de nu, îi cumpăr o cratiță nouă; și o pernă nouă - mă împrumut de la băieți, uite, chiar mâine dimineață mă înființez cu lucrurile, altele, nestricate...

Cu patul: nu m-am lăsat. Am admis: nu se făcea să mă-ntind în fatul unei pecioare ; să intru-n dezașternutul ei - dar nu stricasem nimica, nici nu ajunseseam până la, măcar în gura pragului - dedusesem totul, așa fiind eu; basarabean deducător - apoi fata-mare nu se afla în pat când eu mă culcasem peste, pentru o singură secundă și aceea castă de tot. Am mai adăugat că, dacăș fi găsit un scaun - deși mai bun ar fi fost un fotoliu - m-aș fi așezat pe el, să mă odihnesc și eu oleacă, după atâta trudă la fondul ei (chiar așa am zis : “trudă la fondul tău”). La care Fondina:

– Un scaun - ba un fotoliu! De ce nu un tron? Pe care să te sui cu bocancii tăi de bădăran, cu căciulă de mitocan (cu artarefugii de basarabean)! Măcar mi-ai adus ultimii saci - din fond?

În acel moment nu aveam umor, deci nu vedeam ce căuta un tron în garajul ei, nici eu în fond, iar ultimii saci - uite-i: aici, lângă perete, aduși cu sângele și cu sudoarea, fie ea și răumiroitoare, dar numai a mea, cea care-i stri-ca-se bunătate de pernă. Am mai zis și alte lucruri, nu știu dacă până la capăt, ori de-a dreptul neîncepute, oricum, am încercat să-i înmoi inima de oțel, să-ncălzesc recea piatră, să i-o frâng, eventual topesc, făcînd pe și mai bolnavul; pe și mai rănitul-în-războaie-soldatul-căzuse, pe definitiv agonicul departe-de-mama-care-l-crescuse (și care-l iubi/ muri, știam din *Soldatul câinelui*).

– Sabina, mi-e rău, am rostit, aproape horcăînd, oricum, dînd ochii peste cap. Mă doare văzutul, mă doare auzitul, mă doare carnea pe mine și mă doare ținutul minte - totul mă doare, peste tot, peste tot...

...Mă și vedeam zăcînd palid și livid și galben ca lămâia de galbenă ceară în patul cu baldachin, în cortu-n cort, între așternute alburii, mirositor răcorind a lavandică; mă vedeam gata-ngrijit cu dragoste nesfârșită și cu devotament de logodnică fidelă, învestmîntată-n alb - și numai mătase, albă - punîndu-mi cu mâini calde, adietoare, învietoare din morți, inelul de

logodnă în deget, precum și comprese cu oțet pe frunte; dându-mi ceai de ceai dintr-o cană-cană, și albă și-ntreagă, ajutându-mă cu bărbăție feminină să mă înalț pe pernă - una proaspătă, albă, cumpărată de mine în locul celei care - parfumată perna și ceva ca pieptul ei, oricum, departe de gură...

Nu era deloc rău, așa; ba chiar bine. Așa se modifică realitatea: descrii viitorul în culori atât de frumoase, încât se preface în prezent; cu atâta must îți manifesti dorința, încât pe dată devine puțință - asta - fiind și rețeta comuniștilor.

S-ar, nu s-ar ei - mie din acel moment mi-a mers ceva mai bine: Sabina a încetat să mă mai, bruftuluiască. Înmuiasem oțelul inimii sale de mașină de găurit tuneluri, încălzisem inima de piatră, rece (nu degeaba tocmai rula filmul după un basm german - există basme germane să nu fi fost culese-și-prelucrate de frații Grimm?- **Das Kalte Hertz**); chiar de nu ajun-sesem să i-o frâng de mila mea, gravbolnavul, eram pe calea bună : azi-măine are să mă ia la pieptu-i și are să-mi dea pești - nu mai rămânea decât, în elanu-i maetern feminin, să mă primească, nu doar la sân, ci și-n cortu-i.

Așadar: cu mâini și zâmbet de infirmieră, cu ochi și umeri de soră de caritate a sufletului meu ciuruit de sfârtecări, Sabina m-a ajutat să mă ridic pe picioare; cu o mână m-a ținut la verticală, cu cealaltă mi-a potrivit fularul la gât, mi-a încheiat paltonul la toți nasturii, mi-a aranjat căciula pe cap; ca o adevărată sanitară de câmp de bătaie și-a petrecut un braț al meu peste umerii ei, m-a înconjurat cu un braț peste mijloc și, prin șanțuri, prin sârmă ghim-patică m-a dus, m-a condus copăcel-copăcel, până la magazie; de acolo, câtinel-câtinel, până după casă; de acolo în curte; de acolo, încetinel-să-nu-audă-vreun-vecinel, m-a scos în strădel. Și m-a răsucit, frumușel.

Mi-a potrivit cu mult dor și drag căciula; mi-a verificat cu iubire adâncă fularul, apoi cu credință până la moarte, m-a sucit, răsucit, până m-a potrivit cu partea din față a mea în direcția internatului - și al meu. M-a bătut ușurel pe spinare și mi-a urat, din străfundurile inimii, drum bun.

Cam așa cumva. Asta a fost. Și așa. Ce să mai vorbim...

13

În cele din urmă am ajuns la internat. Pășind ca pe sârmă. Spunându-mi că, dacă mă las antrenat de valtremururi, tremvalurile îmi sparg mersul, verticalitatea pe-acest pământ și deplasarea dintre un punct și altul, linia dreaptă. Atunci mă clatin întâi ; mă pornesc spre cădere; dacă cedez tentației căderii, nu mai pot face față dorinței (gășibilă în noi toți) de a urca la loc, pe sârmă.

Ceasurile din turnuri băteau într-una și unu-n altul, se întrebăteau cu timpurile, nu puteam citi cu auzul cât putea fi ora, însă după lumină, după miros (după haină, după port), bănuiam că suntem bine după miezul nopții (sinistru, San Marc) bate, Preot rămas din a vechimii zile - Cu glas adânc, cu graiul de sabine, Rostește lin, în clipe cadentate: «Nu-nvie morții, e-n zadar, copine!»

Asta era. Și mai era așa: știam că Robete îmi lasă fereastra deschisă - dar la ce slujește o fereastră susă la un rănit-în-războaie-căzuse? Mai întâi

trebuia să sar gardul în curte; apoi să mă cațăr pe burlan până la geam - până acolo mai am cale, hai nu kilo-, dar hectometri tot am de străbătut, de cuce-rit pas cu pas - mai ajung?, mor în șant? Să-l ochesc de pe-acum, să nu se spună după aceea că mi s-a repartizat unul necorespunzător.

Și uite-așa. Așa, am ajuns.

De cum am fost în fața porții, am știut: dacă nu apăs butonul soneriei în următoarele zece secunde, n-o să-l apăs în viața mea, or să mă găsească mâine dimineată căzut în prag, degerat, înlemnit. Mort.

Făcusem eu pe nebunul, pe marele sportiv accidentat, pe bolnăviorul - chiar eram și încă rău de tot. Poate de asta nu mă păstrase la ea, în cort (iar acum pretind că m-a dat afară din inima trupului ei) : se temea să nu-i mor în (pat), să nu-mi dau duhul în brațulbele-i de mireasă fără de noroc. Dacă aș fi fost sănătos, m-ar fi primit, nu numai în patul, dar și-n perna ei - iar la urmă-după-ai-a mi-ar fi adus ceai din cratița personală și-o țigară din pachetul meu.

Am ridicat degetul arătător până în dreptul butonului soneriei. Știam ce risc: eliminarea din internat, pentru întoarcere atât de foarte târzie (după miros, două-trei după miezul nopții). Și nu doar din internat, ci și din liceu.

«Din toate liceele din țară!», răcnea Difuzorgu, somnoros și speriat și mânios.

Cum a descuiat, cum m-a-nhățat de revere. M-a mirosit în lungiș, în curmeziș. N-a găsit ce căuta, a reluat adulmecatul, de astă dată în diagonaliș. A zbierat în noapte, Zbierorgu:

– Nu miroși a băuturăăă ! A ce miroooși?

Nu înțelegeam; era acuzație - că nu miros a? Dar mă simțeam beat de miros de sabină, o băusem, o sorbisem pe-pestă tot, o supsesem pân-la fund pe ființa de scoică de floare de carne de must de musc - nu mai lăsasem o picătură, un stropuleț, nimic pentru alții, topisem, lynchisem eu tot-tot, iar la urmă de tot, și roua de pe cămășuica-i - precum însetații lui Ioan Vodă cel Cumplidenzedad’.

Numaidecât s-a petrecut ceva. Ceva de care nici acum, după atâta amar de timp nu sânt sigur că s-ar fi petrecut: Iorgu, severul, bestia, apucatul, animalul, fricosul, nebunul de Iorgu m-a prins din zbor, nu m-a lăsat să cad și, în continuarea mișcării, m-a luat în cârcă.

Uite-așa, în cârcă. El pe mine.

Îmi era rău, într-un fel și mai rău acolo sus, pe umărul lui, mă chinuia greața de tangaj, însă tot am simțit când și-a pierdut un papuc, pe alee; și când s-a oprit și când s-a răsucit cu tot cu mine; și când s-a aplecat și m-a aplecat; și am știut mai încolo când, unde și-a pierdut alt papuc sau același, a tras o înjurătură de prescură, la adresa papucilor din lumea-ntreagă, l-a zvârlit și pe celălalt apoi m-a urcat până la etajul doi, pe scările de ciment, desculț; după aceea pe coridor - și acela cu pardoseală de mozaic, rece - până la infirmerie.

M-a vărsat pe întuneric în patul cel mai apropiat, a aprins lumina: a constatat că mă pusese peste altul, un elev mai mare, dar foarte bolnav după miros și a început să zbiere la acela să dispară de-acolo, să-și ia și calabalâcul, că eu sânt bolnav ! În afară de acela mai erau doi, cu toții în clase mai mari, nu miroseau atât de ascuțit. Acelora le-a dat ordin să mă dezbrace, descalțe și-ntindă frumos în așternut - fiindcă eu sânt grav bolnav! Iar când

se-ntoarce cu doctorul, să fim cu toții în pat, cu pătura la bărbie, cu arătătorul la dungă, reglementar! Eram eu bolnav, el nu era mai puțin într-o dungă...

Chiori de somn, nici ei sănătoși, băieții m-au sucit, m-au învățit, m-au tras, împins. Unul mă tot întreba:

– Nò, păi da di ce te to' cam plânj', mă? Ce ți s-o cam 'tâmplat: bătut-te-o òrecine?

– Nu plâng, am îngăimat. N-am pățit nimic, nimeni nu m-a bătuuuu'...

– Cum nu plânj', mă, dacă cam plânj'? Nò, da asta ce-i: plânsu-i ori ba?

– Nu-i plânsu-i, dă-l în pizdânsu-i, ziceam.

Și plângeam: doar mă auzeam! Nu plângeam în hohote, ci liniștit, lacrimile curgeau din mine ca dintr-un butoi găurit. Sau ne-: se revărsau, de prea multe adunate, prea mult. Băiatul care mă tot întreba - cumsecade, bun, îl cam știam, vorba lui, cu siguranță are să se ducă la Politehnică, inginer are să se facă - aștepta să-i (cam) răspund - dar ce să-i cam spun? Că nu pățisem nimic rău: dimpotrivă, ceva cam bun, cald, binemirositor: Iorgu-nebunu, sigur că trăgea cu tunu' și-i mânca mațele, dar în materie de ratele, mirosea a tata; nu chiar, dar pe-aproape, din familia de bărbați venea mirosul; și răstelile iorgovane sunau leit răstelile paterne, numai un tată își bruftuluie fiul în timp ce-l cară, bolnav, în cârcă, două etaje, desculț, iarna târziu, prin noaptea-nghețată și haină - în zori.

Nu eram cu degetul la bărbia reglementară a păturii când s-a întors directorul; nici el nu se ținuse de promisiune: nu-l adusese pe doctor, o adusese pe mama. Nu era chiar a mea, nu era cam a (vorba ardeleanului) directorului, doamnă, însă cum și tata-i director, uneori, iar mama e doamna lui... Așa că m-am lăsat dezbrăcat mai departe și mai de-tot, îmbrăcat-dezbrăcat - de mama. Iarăși, nu-mi era deloc rușine cum începuse a-mi fi mai demult, când cu negrul și cu părul și cu toate ale noastre de se prefac și cresc. M-am lăsat pe mâinile mamei, să mă-mbrace-ntr-o cămașă de noapte de-a tatei - cine altul, în afară de tata, doarme în cămașă de noapte?, - când s-a-ntors a doua oară cu doctorul, nu mai aveam nevoie de doctor : o aveam pe mama.

A fost cea mai dulce, mai caldă, mai parfumată perioadă din lunga-mi viață de elev intern, refugiat și făr'de noroc în dragoste. Am pus mâna dreaptă sub tâmpla cu același nume și-am plecat. De tot, de tot. Când mi-am venit în fire din ducere eram singurul bolnav în infirmerie, mama o rugase pe buna ei prietenă să-mi țină de urât. Așa că doamna dom-nului director mă întreba unde l-am cunoscut eu pe Blaga, personal?

– Unde-ai avut ocazia? Erai un copil în timpul războiului, când cu refugiul - unde i-ai cunoscut? Numai de ei ai vorbit.

Ce să-i răspund? M-am prefăcut mai bolnav decât eram, ca să tac.

Ea îl cunoștea bine: când Universitatea din Cluj venise în refugiu, cu Doamna Blaga făcuse niște dulceețuuuri; și niște murăăătuuuuri; și nișteee. Pe fetiță o știu? Ea o știe bine de tot, acum o mai fi crescut, Dorli, așa de mult îi plăcea dulceața de cireșe amare...

Eu făceam pe mortul în cămașa de noapte a directorului, ca să nu răspund. Pe ea n-o deranja că nu ziceam nimic, mă întreba, în continuare:

– Știi ceva nou despre ei? Umblă vorba că l-au ridicat, a făcut un cenaclu la ei, la Cluj, prea se adunau poeții la Cenaclul lui Blaga, ziceauăștia -

știi ceva nou? Cică l-au arestat după ce un student al lui, un băiat pe care l-a primit în casă - l-a denunțat. Pavel Apostol îl cheamă. Aproape n-au mai rămas liberi oamenii mari, ca el... Dar de doamna Blaga știi ceva nou? De Dorli? Umblă vorba că le-au trimis cu domiciliu obligatoriu undeva, dar unde?, le-aș trimite un pachet, o carte poștală - n-aș semna, doamna Blaga îmi cunoaște scrisul... Știi ceva nou?

Nu știam, nu voiam să știu, neșemnat, dar Doamna Blaga îmi cunoaște scrisul. Ce să-i fi răspuns doamnei domnului director: că pe Blaga îl cunoșteam dintr-o fotografie văzută la Septimiu, în **Istoria literaturii**... a lui Călinescu și dacă, aiurînd, îi voi fi rostit numele, să nu mă ia în serios, nu-l numisem pe om, ci pe autor și mă gândeam mai puțin la opera, cât la fondul lui.

Cum am putut merge, cum am vrut să ies - aveam treabă urgentă, cu sacii; cu fondul personal al meu.

M-a surprins Iorgu, a difuzorgat la mine ca altădată, amenințîndu-mă cu darea-afar' din internat, ba și din liceu, dacă nu respect, la-pat, scutirea de zece zile acordată de doctor. I-am mulțumit, însă din a șaptea m-am dus la liceu, la ultima oră de după amiază ; ca, de-acolo, să-mi fac drum la Astra.

N-am zăbovit la fișier, am intrat în sala de lectură: goală (vreau să spun: fără Sabina, chiar de nu ocupase ea vreodată o sală de lectură).

Am ieșit repede. Și repede am pornit spre garaj. N-ai să crezi: era acasă! În plus, în pat. N-am spus la-pat, bolnavă ci: în - ca femeia.

Mi-a zis, de cum a recunoscut pașii:

– Nu te superi dacă rămân să mai lenevesc în pat, cu o carte!

Să mă supăr? Pe Sabina? Îmi venea să-i sărut nu doar genunchii cunoscuți de când cu prima oară, când a durut-o, ci și tălpile. Și cât i-aș fi sărutat gura gurlie, gurdulie și gurple, ale cărei gurvilinii, ce mai gura-vura, îmi agura aminte de guritatea gurii mater?

Mormanele de cărți ocupau întreaga pardoseală a garajului, sacii goi azvârliți care-ncotro. M-am aplecat să-mi croiesc pîrtie - dar Sabina:

– Cum așa: nu treci să-mi spui bună-dimineța ? Nu ții să asiești la levél doamnei? Ci vino, domnule, în cortu-mi!

Simpatică, Sabina. Și cu umor. Sărînd, țopăînd, încercînd să nu calc pe cărți, m-am apropiat ; am pătruns - în corta-i. Mi-a întins o mână caldă, i-am sărutat-o lung, ceremonios. I-am spus, rîzînd, că nu prea e dimineată, că e toată ziua bună seara - nu s-a levat deloc din pat? De când?

– De... E-he, de...- nici nu mai știa. Ce contează! Am citit!

Ei, nu! Să vezi și să nu. Sabina-Citina. Cu dragă inimă aș crede-o, dacă n-aș vedea scrisul de pe coperta cititei: de-a-ndoaselea. Să sperăm că legătura a fost legată viceversă. Deși...

– Nu ne-am descurcat prea rău în acțiunea de...- arată movilele de cărți. O să cam avem de lucru până să punem o oarecare ordine...

– Țsta să fie necazul, o asigur bărbătește-nțelepțește, apoi, după o scurtă ezitare: Ai umblat prin..., ai golit și sacii? Vorbesc de ceilalți, știi tu care...

– Dar nu te superi! Pe dinafară nici o deosebire, tot saci...

– Dacă i-ai fi deschis ți-ai fi dat seama după conținut: cei din Fondul Blaga trebuie să aibă o stampilă specială: "Donație", sau...

– Sau! Cine are de timp de stampile!, râde ea frumos și binemirosicios. Dar îți promit: aici eu fac ordine. Tu te ocupi de ceilalți saci, dușii la Mili-Tante... dac-ai ști cât te-am așteptaaaa'...

Nu știu. Nu știam. Nu-ndrăzneam să.

– Am fost puțin cam foarte grav-bolnav, dar mi-a trecut, de cum am venit - unde-i sania?

– Saniaaa? Pentru ceee?, se alintă ea. Aaa, pentru! Să așteptăm să cadă-ntunericul, să nu vadă vecinii...

– Am fost cam grav bolnav, zic iar. Unde-i sania?

– Sanie? Pentru câțiva metri? se miră. Acum, că am terminat cu... - arată cărțile răspândite - să mai stăm de vorbă. Avem acest drept, nu? Nu?

Ba da, ba da, ba da.

– Nu zic, dar zic: puțină ordine, cât să nu călcăm pe cărți, pe... - încep eu, însă ea mă oprește, mă ia de mână, mă silește să mă așez pe dunga patului:

– Mai târziu - acum spune...Târziu ca ceas al zilei, dar niciodată nu-i...- nu? Voiam să te întreb... În ciuda a ceea ce s-a putut petrece-ntre noi în seara ceea, să nu-ți închipui că eu chiar cu toți băieții... Nu mă simțeam bine, eram bolnavă, inconștientă...

– Bine, mai vorbim noi, altădată...

– De ce altădată, acum e data, trebuie să știu dacă și cu tine...

– Lasă-mă-n pace!, mă supăr, mă scutur. Nu știu ce vrei...

– Nu vreau nimic, am obținut și ce n-am vrut - ha-ha-ha!

– Lasă-mă! Spui prostii, porcării - cu atât mai porcării proaste, cu cât te străduiești să pari curvă - nu ești, iubito, nu poți ! Tu, fetițo, n-ai ce-ți trebuie ție, darmite ce le trebuie bărbaților de la tine - află ca Lala, fata babei, cu doi ani mai mică decât tine, are de cinci ori mai multă, mai multe! Așa să știi!

Așa să știe! Eee, păi ce? Să mă acuze pe mine că nu știu ce, aș fi profitat? Uite, șterg tot și o iau de la capăt:

Am ieșit de la fișier și am apucat-o spre garajul Sabinei. Și n-ai să crezi: era acasă! Cum m-a văzut a întins mâinile amândouă; și buzele - m-a sărutat, m-a supt, m-a lăsat uscat și m-a-mort - pupă fata asta ceva de speriat! Dacă închizi ochii, îți dai alți ochi; altă gură, altfel de buze; și n-are ochelari când închizi ochii...

Dar am hotărât: azi sântem cuminți, sântem culturali:

– Să fac puțină ordine, ziceam că zice ea.

– Să facem, zicea - apoi: Și după ce facem - ce facem noi doi?

– Ne-bu-nu-le!, se alinta ea. Nebun mic și drag.

În fiecare boieroaică zace o țoapă - dar în ea, care nu-i adevărată și în plus are și sânge austriac... - am citit eu că nimeni nu-i mai țăță decât o vieneză bine-crescută.

Și atunci Sabina zice... Nu: Sabina nu zice. Prea complicat pentru capul ei de găină. Și ea și Militoantă-sa au capete mici, gâturi alunge, ochi rotunzi, speriați - nu atât de ceva din afară, ci autosperiați, asta fiind dealtfel singura activitate cerebrală a galinaceei. Aici se oprește asemănarea, încolo merge singură babă-sa, cu puțeala ei împuțicee de cloșcă stearpă, opărită; așa puțoase - pe când puică-sa-i gata jumulită; cu genunchii uite-așa de groși; și

fără țâțe - ca să nu mai vorbim de cur : n-are. Încă. Lumea știe că legenda lui Pygmalion are o bună parte de adevăr (realist) : formele femeiești ale femeii - pe-acelea bărbatul le face; nu doar cu mâinile ; nu doar pe dinafară, cum lucrează statuitorul statuia. N-are acum - are să aibă! Uite-o: are!

– După ce ne sărutăm bine-bine, meșterești o bibliotecă, zice.

Am sărit în picioare. I-am apucat mâna, i-am sărutat-o.

– Unde-o punem?

– Spre curte, Fondul Blaga. Aici, aici (a arătat de-a dreapta, de-a stânga patului), fondul tău.

Să-i spun? Să nu-i spun? Îi spun:

– N-or să încapă toate - ai uitat sacii mei? Cincisprezece, dar amestecați; șase numai ai mei, în oraș. Ca să nu ne împiedece la lucru, pun cărțile la loc în saci - fac întâi biblioteca pentru Blaga - de acord?

– Deacord, zice Sabina, plângînd.

Așa că n-am zăbovit la fișier.

Nu era acasă. În schimb sacii. Sacii - i-am numărat, erau toți, treizeciși cinci. Îi va fi adus pe cei duși la tanti-sa.

Treizeci și cinci. Nouăsprezece - ai mei. Nu știu care-cum, o să-i dezlegăm și-o să vedem. Drept care, de la fișier, drept la garaj.

Dacă ea îmi propune să facem aici, în garaj, în garaj facem ; dacă nu-mi propune, atunci din contra. Dacă îmi primește fondul la ea în garaj, atunci Doamne Dumnezeule, ce mare ești! Și tare! Și călare!

N-am zăbovit la fișier, am intrat direct în sala de lectură: pentru că nu adia a Sabina, m-am luat după coada ei lăsată, presărată, semănată - până la garaj.

Nu era - în garaj. Nici sacii.

14

N-am zăbovit la fișier, am intrat direct în garaj. Nu era. În schimb sacii. Toți. Treizeci și cinci. Din care nouăspre-zece numai ai mei - mai vedem noi - să-i spun și de cei șase de la Septimiu?

Deocamdată n-am cui. Dacă ea îmi propune - nu zic ba. Cine-ar zice, dintre băieți? Dacă ea - îi spun de suplimentul de la Septimiu. Altfel, ce rost: Să mă trezesc vorbind vorbe, pe timpurile astea când stânga nu trebuie să știe ce face fra'su cel drept? N-am zăbovit deloc, am intrat în, și, pentru că n-am dat de ea, am pornit spre și am intrat: goală - gol (acum vorbesc de garaj).

Așadar Sabina nu era în gol. Nici goii (acum de saci vorbesc, anticipînd). Doar sania, goală pușcă, rezemată de perete, după ușă; într-un picior, cum am citit că stau berzele, la Paris, de le mai zice și macarale, în așteptarea, pe trotuar, a clienților. Și pantofii. Pantofiorii ei, spărtei, sărăcuței și găuricuței. Lângă ușă pantofii : în vederea zvârlirii lor prin aruncare/ la lada cu gunoare;/ a istoare; că tot nu se mai poate reparare - căputele fiind sparte, roase, rupte, mâncate.

Nu de azi, nu de ieri erau pantofii în-halul făr-de soț - nu de când m-a acostat și-a vrut să mă bage la femei, ci de când își făcuse apariția la Astra și-n pauze se trăgea de șireturi cu Sept., de cozondraci cu Oct. - atunci i-am

văzut bieteii fete încălțările. De jale.

Ce să se fi întâmplat în viața ei recentă, de nu mai are nevoie de unicii pantofi? Să fi ieșit cu cizmele ofițerești ? - dar uite-le dincoace de pat, la gura cortului, nu le scoate din garaj pentru nimic în lume. Să fi plecat desculță? Dacă da, a plecat zburînd. Sau a fost plecată, cum ar veni : răpită - ăla n-a avut grija desculțeniei sabinei.

Recunosc: eram orbit, beat, turbat de gelozie: ‘tu-i mama ei de putoare, păi dacă pun laba pe ăla, -i rod beregata, iar ei îi ard un toc de bătaie, cum am văzut la țigani, cu oiștea căruței: magraonul alerga după pirandă cu ea ridicată, iar balaoacheșă (care nu era deloc neagră ca el, ba avea ochii bălani - de-aici va fi venind: balaoacheș), chirăind de spaimă bine jucată - că doar jumătate de sat era la gardul lor, să vază - arzoaica alerga roată, ca o iapă la-mblătit, faraonul la cura ei, s-o arză și a tot fugărit-o, ca la manej (ar fi fost atât de ușor pentru el să se oprească și s-o ia-ndărăpt, s-ar fi trezit pe-față, ar fi-noiștat-o pe dată), mamă-doamne, să fiu eu țiganul, ce i-aș mai...

Cum: mie-mi promite măritiș, dar se mărită cu altul? Dar cine i-a cărat sania? Cine a asudat la săniera Fondului, pân-a dat în bot, mai mort - și cine se prezantă la recompensă, bine-nțeleș: în natură? Altul! Care n-a cărat în viața lui o singură filă amenințată cu arderea! Eu m-am mulțumit cu sărutări caste, fără gânduri pidosnice, nu i-am pus mâna nici pe față, darmita pidos - și apare un ăsta, un coate-goale și scârța-scârța și mi-o - dar ce? eu nu-s în stare să mi-o, singur?

M-am uitat sub pat - deși se vede din ușă, gol. Am ieșit mâniaș și hotărît. Am traversat, am intrat la militușă-sa.

Acolo era ! Doar cu baba și fără picior de bărbat : deși tocit de boală, nasul îmi spunea că nu mirosea a om. Căldură de etuvă - când s-a deschis ușa, m-a izbit, material, în obraz.

– A, tu erai!, a făcut Sabina (deschisese Mili-sa, ea ședea dincolo de o masă adevărată, pe un scaun adevărat, cu spătar nflorat). Chiar mă-ntrebam: ce-o fi cu băiatul ăsta, de n-a mai dat nici un semn...

«Întrebarea mă-ti!» am înjurat-o urât, în gând - iar tare:

– Am fost puțin cam... Nu m-am simțit prea bine...

«Femeia care nu simte din primul moment că am fost bolnav, aceea nu mă merită - și ce: să-i ofer pe tavă ocazia să mă compătimească? Dar relațiile dintre noi sunt de egalitate - sau ar trebui să fie, nici unul nu are dreptul să-l ofenseze pe celălalt, compătimindu-l».

Îmi spuneam acestea legat, coerent, de parcă le-aș fi și rostit. Pe măsură ce înaintam în ele, înțelegeam câte prostii pe centimetru de timp comit. Ce știu eu despre natura relațiilor dintre femeie și bărbat? Nimic - decât ceea ce citisem; și dedusesem din simțămintele mele de băiat față de fete. Am greșit, asta nu se supune legilor creșterii, dezvoltării ; iubirea dintre doi adolescenți nu este... aceeași - “doar mai verde” - ca între un adult și o adultă, se pare că se produce o modificare calitativă...- dar care? Cum? Sigur că vreau să pot explica ce se petrece, acum, cu mine, cu ea, cu noi - am nevoie de știutul acesta pentru momentul în care o să mă apuc să scriu, însă din citite am aflat că iubirea se face, nu se vorbește; în nici un caz nu se studiază. Ceea ce înseamnă că fiecare scriitor, fiecare comițător de carte - în care este

vorba de iubire - descopere roata, și nu-i slujește la nimic experiența împărtășită a altora, înaintea lui (în timp - deși...). Deși...

Mă uitam la Sabina aflată dincolo de masă, pe scaunul adevărat, îmbrăcată adevărat, neobișnuit ochilor mei și mă întrebam iute-iute (cu ochii închiși) :

«Când o să-mi vină rândul la tine, al câtulea o să fiu? Am să învăț din experiența celui trecut prin tine înaintea mea - direct, prin sucurile lăsate în sucurile tale sau indirect, prin cuvinte - ale tale cuvintele, ale cuiva experimentat...?»

– Am fost cam ocupat..., am zis, tare. Chiar foarte!

– Așa-i tineretul din ziua de azi : foaaarte ocupat!, a glumit Mili-Tante (de parcă ar fi fost o altă mătușă de-a altei Sabine : avînd umor și nemurdară), apoi m-a îndemnat: Poftește, intră tinere din ziua de azi... Ai să mă ierți că nu știu cum te cheamă, dar cred că bei un ceai cu noi, ai picat la la five o'clock, avem și lămâie! He-he-he!, necheza cunoscuta capră bătrână / cu dinții de lână (și gură fără frână).

Spunea adevărul, stră-cadâna: avea(u) și lămâie!, pe timpurile astea; și zahăr și cești de ceai, se cheamă Rosenthal, am văzut la Septimiu. Aveau chiar și prăjiturile de cofetărie. Rău făcusem grăbindu-mă să ies din pat: vederea îmi era tulburată, respirația îndurerată, gândirea parcă dezbrăcinată; cum voiam să mă gândesc la ceva, cum trebuia să fac altceva, să-mi stăpînesc nădragii, să nu-mi cadă-n vine - și transpiram ca o pară de duș, de n-ar băga de seamă fărăseamăna Sabina, să-și aducă ea, ca o fată de familie aminte de pernă, cum i-am așa și pe dincolo, mojić ce sînt - doar îmi propusesem să nu plec de la internat fără să iau perna de-acasă, făcută de mama, numai fulg și gâscă fără nici o nervură, cum simțeam prin a ei cioclejele - s-o anunț, acum, că-i aduc pernă nouă? Ar fi în stare să spună :

«Era și timpul - când o aduci?»

Mai bine nu, i-o aduc altădată, am impresia că nu doar bogații sînt zgârciți (altfel n-ar fi ajuns bogați), dar și sărăciții de curînd, ca ea, ori ca mine: mereu sărăciți, nelăsați să prindă cheag - sau poate la noi nu e vorba de zgârcenie, cât de spaima, de teroarea de a ști că iar n-o să avem ce pune-n gură și pe cur și-n sobă...

Bine-bine, intru în odaie, am intrat demult, constat că e cald, chiar foarte - de ce? Uite de ce: Acum bătrîna are cu ce face focul (doar am cărat lemne și cărbuni), dar exagerează. Cunossc mecanismul: flămîndul crede că-și poate scoate pârleala de foamea răbdată cîndva, înainte, dacă acum se îndoapă; baba-și închipuie că dacă acum face foc de iad, are să uite cuiele trecute... O tâmpită, nepoată-sa nici ea mai prejos - așa aș fi făcut și eu, dacă n-am făcut încă.

Dacă mi s-o fi pîrînd că e cald în odaie?: rămăsese cu paltonul dintr-un motiv la îndemînă: nimeni nu-mi spusese să-l scot și asta, iarăși, nu-i doar prostie, ci de-a dreptul neam-prostie - dacă nu m-or fi vîzînd cum șed pe scaun cu paltonoiul pe mine, cu sudoarea șiroind pe obraz, cu căciula-n mînă, mînile pe genunchi? - s-or fi gîndind că numai din pricina ceaiului fierbinte, băut din Rosenthal - cu zahăr ! chiar cu lămâie!

A-ha, m-am gîndit, asta trebuie să fie din pricina ceaiului fierbinte; din

cauza etuvei; din cauza bolii - peste tot: mi s-a tulburat privitul, nu numai că nu mai vedeam realitatea așa cum va fi fiind ea, ci o altă realitate, cu totul ireală, ca în romanele realist socialiste să spunem **Mitrea Cocor** al ăstuia, zi-i pe nume; **Vânătoare de lupi** și... nu, **Drum fără pulbere** al cestuilalt, (nu-i zic pe nume, că se ia) intră în cu totul altă categorie, nu al cărților care **nu există**, ci în a celor care **există, rău**... Oameni-noi, eroi pozitivi, eroi-negativi, luptă dintre clase, optimism revoluționar mesaj. De unde concluzia că Marx, Engels, Lenin, Stalin când au văzut realitatea, au văzut-o cu curul, fiind ei bolnavi de felul lor, trăsese rău pe uscat...

M-am mai gândit : doar căldura (de la lemnele cărate de mine) nu poate prefăce o hrubă-nghețată-ntunecată într-un colț de rai - am exagerat zicând : rai, însă personajele știute binișor, se află acum schimbate; foarte - începând cu vestimentațiunea. Nu pot vedea sub masă pantofii spărți ai Sabinei, dar dacă privești cu atenție partea superioară a unei fete, uneori poți deduce partea-i inferioară... Mă gândeam numai la pantofi: și dacă nu-i văzusem cu adevărat în garaj?

Isprăvisem ceaiul; n-am mai așteptat să mă îndemne cu încă o ceașcă : m-am ridicat, clătinându-mă, am mulțumit în direcția bătrânei, am balmăjit ceva din care ar fi trebuit să se înțeleagă mulțumirile mele respectuoase și sincere pentru ceai, deasemeni să se deducă graba de a pleca - și am ieșit. Din mers, i-am făcut Sabinei un copil cu capul : o aștept afară, să vorbim...

Sabina se uita în altă parte. În prag am zăbovit ; am așteptat să privească încoace, am repetat semnul.

– Ai uitat ceva, tinere din ziua de azi?, m-a întrebat plină de umor tânăra din ziua secolului trecut.

– Nu, nu! - m-am grăbit să arăt căciula : O aveam în mână, dar... Îmi cer iertare... Am vrut să-i spun Sabinei la revedere.

– Auzi, Zabineee!, a răcnit Zababa la urechea mea. Junele ține să-ți spună la revedere!

– La revedere!, a venit un semn de mână de dincolo de babă.

Da, Junele ținea și nu vedea ce-i înveselitor ; cu atât mai vârtos, cu cât nu văzuse sacii - nici pe-aici, nici în coridor.

– La revedere, tinere! Servus, June! - acum o vedeam pe Sabina, dar ea nu se uita încoace.

Am rămas în prag până a întors capul. I-am făcut semn să iasă - numai-decât. S-a încruntat. Așa, încruntată, a ridicat ochelarii - ca să vadă mai bine. A văzut ce-a văzut, eu însă nu văzusem ce anume nu văzusem la ochelarii ei. Cine știe ce vedenie avusese mătușă-sa - m-a luat la refec :

– Ce fel de la-revedere e ăsta, tinere? Dar cum îți permiți? Cine ți-a dat voie s-o chemi așa?

– Așa, cum?, am îngăimat.

Băboaita nu mi-a răspuns. Iar eu nu înțelegeam : ce anume îmi permiteam ? Cum, nepermis, o chemam? Am căutat ajutor la Sabina, să mă scape, explicând ea ceea ce nu-nțelesesem eu - nu-i deloc bine să fii prost în lumea asta plină-ochi de deștepti.

Am văzut-o ridicându-se de la masă foarte hotărâtă. Și severă:

– Moment! Dă-mi voie, Mili-Tante îl rezolv eu, ein-zwei...

Cum zisese : că mă rezolvă? Pe mine? M-a împins cu palmele în piept de pe prag în coridor. A închis ușa îndărătul ei, s-a rezemat cu spatele de ea.

Se afla la jumătate de metru de mine, mirosea de mă-mbolnăvea (nu: de mă-nsănătoșea), nu mai aveam nevoie de nimic. Doar atât : să fiu lăsat s-o adulmec, s-o respir, s-o trag în mine, toată, pentru totdeauna. Se afla la jumătate de metru și prin ceața de odoare îmi propuneam să mă întreb: ce are de gând - să joace, în continuare, făcînd pe supărata, în fapt, ca să ne scape de ochiul de vizetă al mătușe-si? ori era chiar supărată? mânioasă? furioasă - evident, pe mine?

Am zis împăciuitor, înotînd încetișor în dragoste de sabină:

– Sabina, ce frumoși, ochelarii. Ai ochelari noi, îți stau foarte bine...

Mi-a lovit peste mîna întinsă. Nu mîna m-a durut : sufletul.

– De ce...?, am întrebat.

– Fiindcă te-ai apucat să te lauzi cu mine! Colegul tău de la internatul tău, Robescu a povestit fetelor de la internatul nostru și așa s-a aflat în tot orașul! Rîd servitoarele...

– Nu-nțeleg, cum: tot-orașul? Care: rîd-servitoarele? Dar nu i-am spus nimic lui Robescu - nici altcuiva. N-am povestit nimic despre nimic...

– Cum nu? Atunci de ce rîd internele de mine, că n-am ce-mi trebuie? - îi jucau mărgele de lacrimă în glas. De ce?

– De ce...? - am dat singurul răspuns inteligent posibil. Știu eu...?, l-am continuat.

A început să dea în mine cu pumnii: mici, neînsemnați, slabi, dar pumni, totuși - de ce să-mi dea Sabina pumni? Am imobilizat-o. Mă pregăteam să-i țin o predică: «Bine, Sabina dragă, eu încerc să-ți fac un bine, dar tu spui acum că a ieșit rău - ce-i povestea cu internele voastre și Robescu al meu?»; sau în chiar stilul lui Robete - mi-a povestit cum discută pe la ei, la Vâlcea omul cu femeia: «Bine, fă, futu-ți și dregu-ți, păi ce pizda mă-ti pretinzi că nu ș' ce ți-am făcut, de rîde muierile de mine...», cam așa ceva...

N-am apucat să rostesc o silabă : Sabina m-a apucat de amîndouă revelele paltonului, m-a tras, și-a înfipt dinții în buzele mele, de-am auzit: cranț!

– Încă nu, mâine-mi iau alții și mai... - îți plac? - a arătat cu ambele arătătoare ochelarii. Și ia ascultă, tu!- acum dusesese amîndouă mîinile la spate. Și ce te privește? Si cum m-ai chemat? Ce-ți imaginezi: că mă chemi sus, cum chemi curvele la etaj? Ei, drăcie! - mi-a ars un pumn geamăn, stîngaci, dar simțit și a pornit încolo, pe coridor, spre ieșire.

Și era! Cum spusese: fată-mare. Dacă stăm strâmb, nu spusese cu glas tare, însă eu ce mama mamii păzesc pe lumea asta, dacă nu să înțeleg, să traduc din doar sfîrcuri de miros, așchii de sunet, păreri de vederi ceea ce nici emițătorul nu-și dă seama că are de gând să emită?

Și era - ce femeie, ce muiare fainică, trupeșă, pieptoșă, cureșă - chiar spateșă - ca să nu intrăm în celelate părți ale corpului trupesc de femeie. Necazul cu mine: nu prea sînt; mai exact: sînt cam. Vreau să spun: am o fire cam realistă de felul ei. N-aș fi bun scriitor - ziceam că am și talent... Nu, nu: deloc bun. Prea întocmai, prea mot-à-mot, prea adevărul și numai adevărul, prea reproducere conformă cu ceea ce e adevărat... Am citit și din străini și din români: nu se adună merele cu perjele; în artă nu are ce căuta adevărul,

ea lucrează cu altă categorie, frumosul, dacă sânt iubitor de adevăr, să-l caut în altă parte, ca dealtfel și binele, nu în literatură, nici în artă...

Așa o fi (că prea mulți o afirmă): nu mă simt obligat să fiu alături de ei, cu ei, de părerea lor. Așa-s eu. Poate fiindcă am crescut într-o familie de învățători de țară, prima generație cu bocanci și tot prima aflînd că pămîntul e ca un măr, oamenii șed pe el, cu picioarele-n sus, în virtutea teoriei mărului lui Newton - și nu ca un bostan, pe dinăuntru. Apoi s-ar putea să fi devenit atît de realist, din pricina realității-reale care, din 1940 mi-a tot căzut în cap și pe umeri și m-a bătut la cap și la cur; când n-o mai puteam îndura (fiind din cale-afară de reală), încercam s-o alung, măcar îmbunez cu: Ziceam-că - nu mi-ar fi prins rău măcar o jumătate de ceas de recreație ne-realistă, ba curat ireală - nu puteam să mi-o aduc, întru ușurare, pentru răsuflare, iar singură nu venea (ce să caute minunile, de capul lor, la cel ce are neapărată nevoie de ele?) Așa că. Chiar de nu recunosc, cu glas, că realist-socialiștii de azi au și ei pravda lor, mă gîndesc mereu la lucrul acesta: că au. Deși eu nu le dau nici un strop.

De altă parte, zic că tot eu am dreptate, deși minor, nu cei care împart lumea în estetică și etică și pretind că arta nu este nici bună, nici morală, nici adevărată - ea este frumoasă ori ne-frumoasă ; sau : este ori ba. După părerea mea (niciodată sonorizată în discuții cu băieții) greșesc cei care judecă astfel, incluzînd literatura la arte. Materialul pictorilor, al sculptorilor, al muzicienilor (culori, forme, sunete) pot fi frumoase ori plăcute (ori dimpotrivă), nicio-dată nu poți spu-ne despre ele că ar fi adevărate ori bune. Literatura însă... Materialul ei : cuvîntul, cuvîntul poate fi bun, adevărat - uneori i se cere să fie astfel. Nu mincinos (fiindcă vine de la Dumnezeu), mai ales în roman...

Binențele, nu există un clasament ca la fotbal, ca la cros, în ordine descrescătoare - dar dacă ar fi, atunci pe primul loc aș pune literatura. Și nu poezia, stadiu primitiv al gîndirii în imagini, ci romanul. Impurul: ca viața - dar adevărat (sau ne-) și bun (ori rău) - cale de mijloc neexistînd. Altceva am vrut să spun: chiar de nu sânt prin structură, un realist înrăit, printr-un eventual roman, și el îndârjit realist, fără să abandonez realul, realitatea, aș putea oferi o variantă a realității (așa cum este ea în realitatea... mea).

În realitatea aceea de atunci aș fi vrut-o pe Sabina o variantă a ceea ce știam că este ea și nu o cu totul altceva - cum mi se arăta în subsolul mătușe-si.

15

N-am zăbovit la fișier, drept în garaj i-am intrat.

Așa aș fi spus, dacă n-aș fi fost ce sânt: un pră-pă-dit de realist. Dar sânt. Fiind, nu pot spune că am chiar - deși...

Ce caracter de curvă au unii oameni - chiar femei! Ca să nu se umilească, mulțumind (de ce-or fi crezînd asta?, din contra: crești când mulțumești cuiva pentru ceva), sau mai degrabă ca să nu rămână îndatorați prin binele ce li s-a făcut, ce fac ei?: o facere de vierme, de târîtoare și de târîtură: meșteresc fuga-fuga un motiv de supărare - nu motiv: nu există așa ceva, numai pretext - și gata! Ei nu mai sînt îndatorați, nici măcar obligați de

buna creștere să mulțumească pentru binele făcut - ci supărați! Pentru ceva inventat, ori neavînd vreo legătură cu persoana făcătoare de bine... Până la urmă rămâne că... voi fi avînd eu de gînd să-i fac un bine, dar ce pustiu de rău îi făcusem!

N-am zăbovit la fișier. Și rău am făcut. M-aș fi scutit de o mie și una decepții. Dar ce să fac: sînt un realist, nu-mi permit să sar de la una la alta fără trăsătură de unire; la mine mîna și gîndul pleacă aiurea - dar numai după ce au studiat temeinic harta. Sau: eu visez cai verzi pe păreți - dar în cadru real: în subsolul ei.

O căscată, zăpăcita asta de aiurită. La început, cînd îmi descriesese subsolul, zisese că acolo locuiesc organistul Dressler și profesorul Mihăilescu - da' de unde! Adevărat: profesorului meu i se repartizase o cămăruță în subsolul casei lui Mili-Tante; dar nu în asta, în celălalt, în care se intră prin casă; și nu era organistul, ci mama lui - o diferență... Bătrîna șade într-o chicineată lîngă ușa, vis-a-vis de cazan. Surdă ca moartea, biata de ea; nepoata care vine de două ori pe zi are cheie : descuie, încuie pe dinafară.

Cadrul (real): coridorul subsolului; ceva mai puțin de două porți de fotbal lungime; un bec de 25 wați aici, în fund, în dreptul ușii mătușe-si, altul de vreo 40 la intrare.

Sabina la mijloc - îndreptîndu-se spre ieșire. Supărată pe mine, în ordine : i-aș fi spus lui Robete nu știu ce, Robete a spus oltenetelor interne, de rîd servitoarele - care?; pentru că aș fi chemat-o afară cum chemi curvele la etaj (care etaj?); pentru că...

M-am luat după ea pe coridor, frecînd pereții cu umerii. Hotărît: eram cu adevărat și tare bolnav.

Ce rost să-mi fac muștrare că ieșisem în oraș încă nerestabilit, coborîsem din pat cu febră - uite, să pun mîna, să mă conving! - și eram, în continuare la internat; în infirmerie, în pat. Dacă sînt în pat, bolnav, aiurez, am vedenii - și e bine, ceea ce ar însemna că numai în coșmar... Ba nu: numai în visul rău; doi: nu și în realitate. Mi-am mai zis; știu că, unu, visez urât, dar mai bine, doi, urât în vis decît, trei, în nevis. Atenție, să nu-mi bruschez mișcările, să nu-mi răstesc vorbele - și să mă trezesc. Cînd o fi și-o fi, o să am visul întreg, neînterupt de trezie și-atunci o să i-l povestesc Sabinei. Și-o să rîdem împreună de tîmpenia visului.

Sabina a ajuns în dreptul ușii, s-a răsucit - atît de abrupt și, totuși rotund, încît fusta i s-a făcut clopot; apoi floare deschisă. Cu gura-n jos, floarea. Din stamine, o fulgerare de alb, dar pistilul s-a văzut bine de tot: picioare de balerină. Ale balerinei, nu ale Sabinei.

M-am oprit cu un umăr în zidul din stînga. Probabil cu gura căscată de uluire. Ea, fată bună, înțelegînd că-mi plăcuse foarte, dar că nu văzusem destul, nici bine, nici totul, a mai făcut o piruetă. De astă dată a ajutat cu mîinile petalelele să se înfoaie: fusta s-a-nălțat mult, depășind, în sus, mijlocul - așa că am văzut nu doar ciorapii de mătase, cizmulite, dar și chiloții.

Și în vis sînt băiat bine crescut. Băiat de cadre didactice - în plus așamaideparte. M-am asigurat că gura se află la locul ei, închisă ; m-am prefăcut a avea o treabă cu căciula: întorcînd-o, răsucind-o, căciulind-o, neștiind cu care parte ei s-o pun pe față, ca să-i plac Sabinei: cu înăditura?

cu inversa? - problemă importantă, ea mă preocupa, nu cealaltă pe care o văzusem - și pe care n-o văzusem. Nu se făcea.

Bun, eu relatez visul din vis, nu realul din realitate:

Sabina schița pași, salturi, dezghinări de french cancan - văzusem într-un film, demult, prin martie 44, când venisem în refugiu la Sibiu. Avusesem noroc: mama șoșotea ceva cu o colegă, nu băga de seamă că eu bag de seamă toți chiloții dansatoarelor, altfel m-ar fi acoperit cu pardesiul și m-ar fi scos din sală, așa. Mi se părea urât, nefiresc șpagatul pe verticală, modul în care ele ridicau un picior în prelungirea celui rămas jos și arătând partea din față-jos a chiloților ; mi se părea avînd aceeași "frumusețe" ca arătatul curului - n-am văzut vreo țarancă făcînd asta nici la Mana, nici pe-aici, în Ardeal, numai la niște țigănci, pe un islaz - îmi aduc bine aminte, cum altfel: țigăncile erau frumoase, vesele, chiar curate - însă de cum și-au arătat curul, au devenit pocite, triste, murdare, cu cur cu tot. Și în plus, negre ca smoala.

Sabina: în alb-negru, filmul în culori. Sabina albă, de un alb orbitor pe la stamină. Foarte albă pe la stabină. Pe la sabină.

Mi-am extras iar căciula de pe cap (ce bună, ce bună o căciulă la casa omului descumpănit, rătăcit, izbit până-n suflet de arătatul, fie el și-n vis) și, frământînd-o cu nădejde - ca și strămoșii noștri în încurcătură istorică - am zis la împlinire, ca în visul cu vorbe : dacă am greșit, cer iertare, am fost bolnav, am avut și gripă cu febră, uite, să pună mîna, și-acum ard, frig, dogoresc, așa că să nu creadă grozăvia că aș fi vrut s-o supăr - să mă ierte...

– Ești iertat, Dumnezeu cu tine!, a zis, rîzînd. La revedere!

A vrut să treacă pe lângă mine - am întins mîna... Am retras-o: ca gestul brusc să mă trezească din vis, iar aici să nu spună iar că îmi imaginez ceva urât, cu etajul de la curvă - așa că am oprit-o cu pieptul:

– Sabina!, am zis (mi-a ieșit zicerea fără pagube). Vreau să te întreb ceva - dar nu te superi...

M-a chiar auzit ; s-a chiar arătat de acord : a făcut un pas îndărăt, a bătut iar din aripile fustei, și-a proptit mîinile-n șolduri.

– Nu mă supăr. Întrebă-mă!

– În primul rînd...- am scăzut glasul, am continuat în șoaptă: Ce-i povestea cu chematul la etaj? Ce fel de etaj? De casă, de altceva - în afară de subsol v-au lăsat, la naționalizare și ceva etaj ?

Sabina a chicotit scurt, și-a încrucișat mîinile pe piept:

– Pe primul l-am înțeles - al doilea...?

Eram pregătit să ajung la el, dar pășind pe răspunsul la primul. Mi-am răspuns singur : da, le lăsaseră și am trecut la celălalt:

– În al doilea...

Cînd am ajuns aici, am înțeles fulgerător: Sabina tare ar fi vrut să nu-i pun a doua întrebare, ea să nu-mi răspundă, chit că ar fi plătit pentru asta, în natura vorbelor, cum mai plătise și măritatul, dacă. Într-un fel, nici eu nu țineam neapărat: care-i băiatul iubitor de fată, să-i vrea răul? Oricum, eu nu. Știam cum are să sufere, însă nu mai depindea de mine : eram în vis, acolo nu ești stăpîn pe tine, nu te porți tu, te poartă el; nu-ți rămîne decît nemulțumirea, teama, spaima, că nu poți tu - poate el în locul tău. Astfel mi-a

vorbit visul, el a vorbit în locul - și, la urma urmei, împotriva vrerii mele:

– Unde-i fondul? Unde l-ați adăpostit?

Tocmai atunci, ca în realitatea cea reală, a fost ridicat capacul de pe odaia din cale-afară de încălzită și glasul băboiului s-a auzit, prost :

– Zabineeee-eu'!!

– Sânt aici, nerăpită!, a zbierat dimpotrivă dimpotrivă-sa în direcția ușii închise, apoi a mea, cu două note mai jos : Unde-i fondul? Vaaaai...- a înclinat capul pe un umăr, mie reproșându-mi întrebarea. Unde l-am, cum ai zis : adăpostit?, vaaaai... Se poate? Într-un loc sigur-sigur, de tot sigur, nimeni din lume nu-l mai poate...

– Nici eu? am îndrăznit.

– În afară de tine.

– Atunci e bine. Mă temeam că... - îmi venea să plâng, să râd, ca atunci când treci abrupt de la supărare mare la bucurare mare și ea. Mă temeam că... Cine știe ce s-a-n întâmplat de când nu l-am văzut...

– Ce n-ai văzut? Dar ți l-am... Vrei să ți-l mai arăt o dată? Vrei iar, vrei tu?

Redevenise Sabina, pronumeabuzivina, dar parcă nu era momentul...

– Vreau să mi-l arăți - dar de ce spui că mi l-ai mai arătat? Unde-i?

– Aici!, a zis Sabina.

Era vag mirată că nu o urmăream; că nu o pătrundeam - ba da, dar parcă de pe altă lume (și nu: tot din asta, atât că între noi cineva montase un perete de sticlă: ne vedeam, nu ne auzeam - și ce era pentru mine de-a dreptul tragic: mirosul nu trecea prin sticlă!).

– Aici!, a repetat Sabina, am dedus după buze și de astă dată n-a mai bătut din poale: cu o mână a ținut fusta mult înălțată, cu cealaltă a arătat albul.

A zis cum îi spune - am înțeles. Apoi a arătat mai jos de mijloc - de două ori, două bucăți - tot din mătase, însă de altă culoare, aproape a cărnii; și alte două, în capetele de jos al trupului deja format.

Mi s-au destupat cu pocnet urechile după ce a terminat de coborât; cum a urcat, cum am auzit-o iar :

– ...se cheamă cașmir, deși nu din Cashmir vine; lâna asta se cheamă shetland și vine chiar din insulele Shetland - îți plac Englezii? dar lucrurile lor? Lucruri, acum, ale mele - îți plac? Ele, la plural? Dar la singular, eu, îți plac? Îți plac eu ție, ti-ne-re?

– He-he-he!, am nechezat vesel nevoie mare și aiurit. Cum să nu 'plac'! Foarte! Ai să vezi cum te-ncălzesc, dacă pf! pf! Dacă eu pe tine te puf! puf!

– Dacă, ce?, Sabina părea să fie alta: Așa faci tu când ai febră mare?: Puf?

– Nu!, am zis și am bătut cu copita-n piatră. Nu când eu - când tu! Și-atunci eu : puf-puf! Și-altfel, ce mai faci, cum să nu-mi placă lucrurile? Ce să fac - îți stau foarte bine. Dacă-i așa, atunci - parcă nu ești tu sabină, te-ai schimbat, parcă te-ar fi schimbat ele, lucrurile...

Nu mințeam: chiar în lumina bolnavă, săracă a becului din coridor de subsol naționalizat, Sabina arăta mai... O-ho, mult maaaaai...

Infinit. Mai știi : Shetlandezii aliați cu Cashmirioții și în colaborare cu Perfizii Albionici, cu toții învăluți și stând la cald în lăneturile lor minunate,

aceștia îi vor fi făcut cevauri, îi formaseră tot felul de forme, începînd cu originea puf-puf-ului, acolo-i puseseră o pereche de adevărate și de balerină și, desigur calde, nu ‘ghețate, îi făcuseră ‘enunchi ca lumea, nu mai ‘nunchiuroși decât ‘oapsele, de piept nu zic nimic, nu l-am văzut decât acoperit, însă prin acoperitoare arătau foarte adevărați ; sau adevărate, depinde de punctul de vedere al tău; și șoldurile; veritabile, lână-n lână; și partea din spate a șoldurilor: bun, dinainte, autentic, țăpăn.

Dar dacă nu ei (cu ale lor) o schimbaseră pre ea, ci ea însăși, singură-singurică, se puf-puf și se prefăcuse? puf-puf și se schimbă în ceastălălată? Mai fuseseră cazuri, în ramură. Și dacă nu ea singură - ci altul? Unul deștept, care nu plecase, ca o vacă,-n noapte, trăgînd la sanie, cică să mai facă el un transport... Unul serios, cu știință, cunoștință de adâncimile trupului femeiesc, unul care-i făcuse puf-puf, nu cu gura?

Asta se va fi petrecut: după ce eu, cu sania; ea, în schimb, cu acela - de asta, acum ea se mai schimbă o dată: își dezînfîge pumnii din șolduri, iese, ca dintr-o rochie, pășind peste ea, la pârleaz - din cealaltă ea, curva de la etaj și, numai în cămășuță, se năpustește la pieptul meu, mă ia pe după gât cu mînuțele ei slabe, străvezii : cum să n-o crezi - și plîngi! și plîngi!

Plîngea, Sabina. Și vorbea - culmea : înțelegeam cuvintele - zicea că-i pare tare rău de tot ce-a zis, mai ales de cuvîntul curvă; dar să știu: la sine se gîndea, chiar dacă atunci când îl rostise nu se gîndise, așa-s unele cuvinte: te obligă să fii ceea ce ele îți dictează, numind; și că îi pare tare rău de ce-a făcut adineauri: și-a ridicat li-te-ral-men-te! poalele!; și mi-a arătat mie, ca o țigancă, curuțigăncii - mie, băiat bun, pur, rușinos - măcar de mi-ar fi arătat ce mi-a arătat, am fi știut o treabă, dar ea a sugerat doar, prin asta arătîndu-se și mai curvă decât curvele - eu să nu cred că s-a lăsat pradă cuvîntului ; să nu cred că a devenit ceea ce doar s-a prefăcut - ce, nu știu de glumă?, ei bine, ea glumise când mi-o arătase, glumește acum, când nu mi-o arată, dar dacă vreau și vreau, ea pe loc mi-o, numai să zic ce și cum: mai așa, mai altfel - să spun, ea de asta se află aici, ca să se plieze (chiar așa a spus: «Să mă pliez...») dorințelor mele, oricare ar fi acelea («Chiar rușinoase...», a adăugat, roșind).

– Nu-i nimic, lasă, trece, nu-i nimic, lasă, trece...- ziceam în neștire, mîngîindu-i lănița englezită a fustiței, nevoind să urc mai sus de ‘nunchi. Nu-i nimic, trece - ai să vezi cum te-ncălzești, numai să puf-puf...

Sabina însă nu auzea ce spun. Și nu mai plîngea.

Acum povestea:

cum toate femeile din toată lumea iubesc lucrurile frumoase și bune; cum lucrurile frumoase și bune le fac pe femei și mai frumoase și mai bune; cum la bărbați nu- chiar așa, poate deloc, însă la femei așa este și nu altfel:

cum uite, până foarte de curînd, ea nu prea avea ce mânca și nu avea cu ce încălzi garajul, fiind amenințată cu arestarea, cu Canalul, Mili-Tante la fel, în plus, au s-o exmatriculeze din liceu, pe bază de părinți la dosar - ce știu eu, care habar n-am ce-i persecuția politică, dac-ar fi după ea, mai bine-ar aresta-o acum, pe loc și ar duce-o unde-s copii de dosare, de-atâtea ori s-a

gândit să se sinucidă, însă ce s-ar fi făcut neajutoarata, singur-singurică, în plus catolică, la ei nu-i voie să se sinucidă și măcar de-ar purta ea vina dosarului dus în spinare, lipit de frunte - de ce n-ar purta părinții copiii-ladosar, doar ei i-au făcut, numai ei sunt vinovați c-au făcut și-au dres, ori numai au fost, ca părinți ai ei - uite, ea îi iubea foarte tare, însă de la o vreme nu-i mai dorește, nici vorbă de iubit și dac-ar întreba-o cineva dacă-i urăște, n-ar răspunde: nu se face să-ți urăști părinții, dar asta-i situația și vremurile: nu-ți arde de iubire de părinți și de alte apucături curat burgheze;

cum în situația de naționalizată a poporului și pui de năpârcă de clasă, nemâncată și rebegită și nefoarte curată, vrea să spună: au fost trimestre în care n-a făcut baie, nu avea nici de-un bilet la dușuri-comune, la Populară, în plus dormind în garaj înfocolită în boarfele scăpate de la înecul confiscării naționalizatoare, dacă ar fi băiat, ar mai merge, băieții sunt mai nesimțiți, adică nesimțitori, fetele mai fragile, pe ele mizeria le atacă și la suflet, uite, dac-ar întreba-o cineva ce-ar vrea ea mai multe pe lume, n-ar cere o odaie cu căldură, nici icre cu șampanie, nici măcar bomboane englezești de la Nestor din București, n-ar cere nici să fie cu părinții ei calzi și buni, fie aici, în România, deși mai bine-ar fi în Italia, unde-i cald și bun și muzică și oamenii sunt drăguți, politicoși, chiar dacă nu te cunosc, se interesează de tine: dacă ți-e greu? dacă ți-e frig, dacă ți-e frică - pe scurt: viață normală...

O ascult? Dar aud ce spune? Si-gur Și n-o condamn pentru? Pentru ce ar vrea ea pe lume? Dacă aș face un efort, aș înțelege-o, aș fi de-accord cu ea

cum uite, cel mai mult și mai mult în viață ea își dorea o pereche de ciorapi de mătase, să-i simtă întâi între mâini, apoi pe obraz, apoi trași pe o mână, sau: cu o mână vârîtă în unul, fiorul, asta se simte în contact cu mătasea, apoi pe picior, întâi pe unul singur, în fapt, cu el în el, apoi cu-pe-în picioarele amândouă, însă nu cu neapărat picioarele se percep, se simt, se-nu-mai-știe-ce-se, ci cu înăuntrul, cu măruntaiele, cu inima, cu sufletul, cu străfundul trupului ei care n-a cunoscut mătasea, dar o știe, cum o știa și mama ei și mama mamei ei și tot neamul de femei, ca pe o adevărată piele

uite, să-mi las mâna condusă, știe mai bine decât mine că nici o fată cinstită nu ia mâna băiatului să i-o pună la - dacă fata are inițiativa, atunci o pune la sine, nu s-o fi făcînd, dar acum-aici nu ne vede nimeni, ca să spună că nu se face, n-am băgat de seamă că interdicțiile se rostesc, se recită, se proclamă numai pe lumină și numai atunci când există riscul de a fi văzuți de un al treilea?, ceea ce înseamnă că civilizația în special, morala în particular, nu pot lua naștere în ținuturi fără lumina soarelui, poate că pe-acolo, pe la ei, în întuneric, totul este permis, dar ce folos dacă nu există conștiința că faci ceva interzis și o faci chiar pe lumină, nu s-ar putea spune că e luminației aici, pe coridor, dar nu-ți bagi degetele-n ochi, e atîta cîtă trebuie ca să dea gust, taină, fior, așa că să-mi las mâna condusă, nu în ochiul sus, ci în jos, desigur, nu chiar în, era vorba de mătase: o simt? îi simt? o-o-o simt?, nu așa, nu chiar acolo și nu atît de crispată, să dezdoi degetele, ca să pot mîngăia, înțelege, cunoaște cu întreaga suprafață a palmei, acum simt, îi simt, o simt?, degetele bărbatului simt pe deasupra, superfația, de aceea îi gîndesc cu ciudă, ca pe un obstacol în calea, ajung să-i urască, însă femeia și-i simte și invers, intră prin ei și se întoarce pe cealaltă parte, precum Basarabeanul pămîntul

rotund văzîndu-l dimpotrivă, dinlăuntru spre afară ca Basarabeanu pămîntul

Uite, să trec la celălalt, acela e mai elocvent, nu? - îl simt?, simt?, nu-i așa că ceva înțeleg din ceea ce femeia știe dintotdeauna, chiar dacă-n viața ei n-a purtat ciorapi de mătase și nici n-a auzit pe o altă femeie vorbind despre, de aceea bărbatul rămîne pe dinafară, de aceea se străduie mereu și mereu să pătrundă, să intre, deși se află înăuntru, poate fiindcă nu poți pătrunde cu adevărat într-un înăuntru decât dinlăuntru, asta a aflat ea, pe viu și dinăuntru, de când cu viul, cu înăuntrul ciorapilor de mătase

uite, ea iese, respiră prin ei, încolo, încoace, pentru ochii altora, îi poartă ca pe orice alt lucru de îmbrăcăminte, însă știe: îi secretă; îi produce; îi face, ca păianjenul, pe gură, din pânțece, din măruntaie, din sucul vieții, mereu și mereu, într-un fel îi expulzează în altul, sau în același, îi receptează, îi primește, îi îndură, să nu rîd de ea, abia acum când îmi povestește povestea lor, înțelege, acceptă legenda, unii îi spun, trivial: basmul cu Fecioara Maria, nu se poate să nu fi cunoscut și Ea asta, lucrul, lucrușorul, altfel i se va fi spus pe vremea aceea, în grecește ori în aramaică ori în, dar tot așa, din mătase...

O ascult? Aud ce spune ea, ce-mi spune ea mie? Dacă aud, înțeleg? Și dacă înțeleg, îmi slujește la ceva în viață?

Dacă da, să trecem mai departe, cu toate că maidepartele nu se face, cum o bat eu la cap cu aproape toate, începînd cu începutul idilei noastre, deși nu accept să pun alături cuvîntul idilă și cuvîntul - știu eu care al femeilor, însă cum ea nu este o ființă egoistă, o altă acuzație la adresa ei, cum vrea să împărtășească și altora ce are ea, ce simte, resimte, presimte

uite, să-mi las mîna mai departe, condusă, dusă, pusă, dacă apare cineva de afară, tot n-o să poată vedea ce-mi arată ea mie, mai ales că nu arată ochilor, ci ca să spună așa, ochiului cel neadormit și, ca să-l deruteze pe nepoftit, ea uite ce-mi arată mie, fusta de cașmir, cașmiru-i larg, acopere totul, cu condiția să nu ne speriem și să facem gesturi atrăgătoare de atenție, adică să păstrăm aceeași poziție, vrea să spună : pozițiune, vrea să spună: atitudine în fața vieții

Uite, să port palma pe față, înțeleg?, pricep?, simt ce însemnează o materie ca asta? așa-i spun unii, materie, material, alții o numesc o a doua piele, când ea o simte ca prima, aici, și în timp și în

uite, să răsucesc palma, cu dosul : simt vreo deosebire?, niciuna, materia e vie, plină de viețuri, de palpit, respiră, transpiră, aspiră tot ce trece prin raza ei de inspirație și numai pentru ne-femei este o oare-care mătase, o oarecare materie-primă, pentru femeii-femei, cele de acolo, adică cea de-aici, mătasea face-parte ; este, înțeleg eu? să fac un efort, poate

uite, ca să mă convingă de nedeosebire, să introduc palma pe sus: văd, aud? miros că e exact aceeași?, acum s-o cobor, încet, încetișor, ca să nu agăț ochiurile cu unghiile, și mai, până jos-jos, nu poate fi de rușine atîta timp cât nu ne vede nimeni, nici chiar noi, care nu-ndrăznim să ne purtăm privirile-ntr-acolo, iar tu, băiat-bărbat, rămâi pe dinafară, rămâi la-gard, la-portiță

uite, să spun eu, dacă nu-i bine-așa, cald, caldă, fierbinte, vie, vietoasă și și și dacă n-ar fi teama-spaima că dă cineva peste noi, ea mi-ar da voie; cu mîna cealaltă, însă nu și cu cealaltă, pe partea opus, cam așa, dar cu grijă: unghiile, bătăturile, spinii mîinilor neîngrijite și, dac-am fi-n garaj: dac-am fi

noi doi în garaj unde nu intră nimeni nepoftit, dac-am fi-n garajul ei, atunci poate că poate; poate mi-ar da voie să și văd, cu ochii. poate că m-ar lăsa și cu obrazul, e chiar mai sensibil decât și, dac-am fi noi doi în garaja ei, m-ar lăsa cu totul, până la esențial, acela încă nu, mai vedem noi, dar m-ar lăsa pe mine cu esențialul meu, să am grijă să n-o, cum să spună, ca să nu vorbească de murdărit?; hai să spună: pătat, se zice că esența pătează, la internat se vorbește de cartografie pe cearceafuri, însă nu-i sigur că dă aceeași cartă de mătase ca pe bumbac, iar dacă da, ar fi păcat, mare păcat, deși

uite, ca să schimbăm și vorba și poziția, atitudinea, să nu ne crape capul de durerea aceea, să discutăm despre ea, nu-i așa că îmbrăcămintea femeii nu-i un oarecare obiect, un lucru neînsuflețit?, când e lână, piele, mătase îi spunem lucrușor, nu-i așa ?, nu-i așa?, ba da, ba da, ba da: cum se înalță, se trezește, crește

uite, să pun mâna la ea, mâinile mele amândouă să le pun aici, să mă conving că i-au crescut vietățile, peste noapte i-au răsărit viețatele, le văd? le simt? le?; doar singur spusesem că s-a schimbat : așa e, nu doar schimbat, ci pre-schimbat, răs-schimbat, stră-...

Aud ce spune ea? Ce-mi spune ea mie? Și-nțeleg?

Atunci să-nțeleg! Să o-nțeleg

uite, îi era foame și frig îi era singurătate și urât de sine și de trupul ei mereu corp și nehotărît dacă trece ori ba și urât de atâta așteptare și nevenire, dar ea aștepta mai departe, visînd la ciorapi de mătase : și la chiloți adevărați, nu din cei croiți și cusuți de ea, din americană aspră, zgrunțuroasă, nealbă, mă rog, de ce neapărat din mătase?, ar întreba un bărbat, doar ei nu se văd tot timpul ca puloverul, ca fusta, ca cizmele și ca chiar ciorapii, între tivul fustei și partea de sus a carâmbului?, ei bine, să afle bărbatul viitor din mine ce-mi spune ea, deja femeie, locuind un trup și nu un nenorocit de corp ca până adineauri: dacă haina face pe om, atunci chiloții de mătase fac femeia, peste noapte: o-nfloresc, o explodează, o rodesc, făcînd-o din copil, mamă - am înțeles eu?

uite, cam ca maicadomnului : fără să fi fost atinsă, cunoscută în cort, cum se spune în Biblie, se trezește grea; coaptă alta - ei, cine-a copt-o, altuit-o, îngrelat-o, dacă nu sfînta mătase?, cine i-a dat mai întîi conținut, abia după aceea formîndu-i forma, formele - și nu de formă?

uite, să pun mâna, să i-o pun pe-peste tot, începînd cu șoldurile - este că sunt?, este; trecînd la spate, cel de la mijloc, în fine, șoldurile de la fese - este că sunt?, este că sunt ; apoi să pun mâna aici, unde e întuneric de la cașmir și să spun eu dacă mai ieri era ce nu era, spre deosebire de azi, când este și cum mai este!

— Sabina, zic.

— Sînt aici, zice și mă sărută iute și e ca o pîlpăire de poală, gheață-foc.

Îmi ia capul între mâini și mă sărută. Și gura ei și gura ei, guraeigura venind ritmic, grea de esențe-grele, de suc de fîșii, ca trimise, aduse de bătaie de aripă, de naripă, fîlfăiri de foale de fașmir, cu friozne de fîetate, de fîzdă dulce și fragă (fraga de ea !) - fura i-i ca 'aùra.

— Sabina, am zis. Eu...

— Tu, a zis ea, în cealaltă pauză de sărut, apoi în următoarea: Tu - fără

tine, ce-aș fi fost eu fără tine? Tu - fără tine, nimica n-aș fi fost.

– Sabina, nu. Nu, de ce? Nu eu - noi doi. Mai adevărat: tu: fără tine, ce-aș fi fost? Nimi...

– Ba nu, zicea ea. Ba nu numai tu.

– Sabina, zisesem, fericit și stingherit și fericit de astfel de stingher. Dacă tu nu erai, nici eu n-aș fi fost. Dacă tu n-ai fi existat, ar fi trebuit să te inventez - am citit undeva, ori am scris altundeva - mă scutur și mă zic: Și Sabina. Și eu, zic. Și oare, mai zic.

– Bine, îmi povestești tu, cum trecem pe rând dincolo, în garajul meu - o să ne fie cam frig la început, dar mă-ncălzești: puf-puf - îmi faci puf-puf?

– ‘ Fac, dar mai-nainte...

– Mă duc eu înainte, tu vii cam la un minut. Și mă pufi. Pe-pe-pestes tot, peste. După aceea te lași să vezi cu ochii tăi. Tot ce-ai văzut numai cu ochii minții și-ai dorinții. Dup-accea...

– Dup-accea, deocamată - ascultă, Sabina...

– M-a pătruns frigul de când tot ascult. Și n-aud.

– Nici eu. Sabina, te rog, să nu te superi că-ntreb...

În exact acel moment :

– Zabineeeee!! - răcnise o babă dintr-o peșteră astupată.

Ne-a trezit. M-a trezit, oricum, mi-a întrerupt zicerea din visul cu fata și cumoartea și.

– Vin imediat, nu mai zbiera!, a zbierat, de lângă ure-chea mea, o nepoată de mătușă-să - după care a dat să plece.

Am apucat-o de mână:

– O clipă ! Am înțeles tot-tot ce mi-ai povestit despre... Dar n-am înțeles: Unde-i Fondul?

– Ceee?, s-a încrețit Sabina la obraz.

– Blaga, zic. Sacii..., mai zic. Fondul - unde-i?

Sabina și-a zmulș mîna din strînsoare. S-a retras o jumătate de pas. Cu amîndouă mîinile îndepărtate de corp, mi-a arătat ceva. M-am uitat la palmele ei: nimic. Am ridicat din umeri. Ea, excedată:

– Dar ți-am spus, ți-am și arătat, ce Dumnezeu, ești chiar atît de cre-tin? Am înghițit în sec. Ea a schimbat tonul, a început să miorlăie :

– Dar ți-am spus, nuu? Ți-am arătaaaat, nu? Ba da!

– Ce tot...?, mi-a scăpat.

– Cum, ce tot?!, a revenit ea la tonul arțăgos de la început. Și ceai adevărat!, și-a adus aminte, numărînd pe degete. Și zahăr la ceai. Și lămâie la ceai, doar îți place ceaiul, de asta mi-ai ars cratița și perna mi-ai muiat-o, udat-o, pătat-o...

– Ce tot...?

Doamne, dar Sabina mea nu mai era Sabina mea, era o Sabină de la internatul lor, și încă una de la faoartetară și încă o neregulată, altfel n-ar plimba în gură cu limba atâtea aluzii la neîndestulă.

– Sabina...

– ...Și încă altele, de absolută necesitate, ceștile de ceai...

– Rosenthal...

– ...și încă altele, de absolută, ca ceva demîncare; merinde;

efemerinde... Toate grație ție! Ca un adevărat prieten la nevoii se cunoaște, ne-ai acordat ajutor frățesc...

– Mulțumesc!, am întrerupt-o, închizînd-rupînd gura difuzorului.

Ea s-a ridicat pe vârfuri. Întinzînd gâtul înapoi, mi-a atins bărbia cu rama ochelarilor.

– Chiloți, am zis și iar am zis : mulțumesc. Din suflet - ca Basarabeanul am arătat, cu patru degete unite, sufletul de la lingurică. Mulțumesc.

– Dar nu numai. Și nu de orice fel!, a ridicat un deget, apoi: Din mătase! Un secret: De ordin intim, o taină...

– Nu vreau taine. Eu vreau...

– Ba vrei, taine - ascult-o: dintre toate lucrurile de la Consignație, ei singuri erau noi-nouți, nepurtați; neumblați - le-aș zice: feciori mari. Neatinși, altfel nu i-aș fi cumpărat'...

– Am înțeles, poți trece mai departe, la, de pildă, Fondul...

– ... oricât ar fi fost din mătase, nu i-aș fi cumpărat, în materie de așa ceva, mai bine lipsă, decât să nu fi prima...

– Am înțeles, ești prima la chiloți - dar n-am înțeles : Fondul Blaga...

– Ce-i cu el? Ce treabă ai tu cu el?

– Dar când mă opinteam la el, să-l car, aveam treabă?

– Bine, mi-am adus aminte - nu neg că te-ai opintit, cum zici, dar era al nostru, dreptul nostru să-l dăm.

– Să-l, ce?

– Să-l, în fine, cedăm.

– Să-l, în fine... Ce? Fondul? Cui?

– Cum, cui - unui anticar din București - cam profitor, cumpără biblioteci întregi la metru linear de la naționalizați, deblocați, evacuați. Pentru o bucată de pâine - hai două bucăți. Ne-a dat un avans, din el l-am plătit pe bătrânul însărcinat cu... De-aceia nu le-a ars, le-a pus în saci, sacii i-a așezat la îndemână...

– Sabina..., am zis încet-încet. Sa-bi-naa!!!, am strigat, ca să mă trezesc. Îți mulțumesc din suflet... Mulțumesc...

– Încetează, sau vrei să-mi dai de înțeles că... Dar cu ce drept?, fondul era proprietatea noastră, proprietatea mea, dacă n-ai știut...

– Am știut, dar...

– Eu sînt nepoata lui Blaga, nu tu - punct!

– Tu ești, Sabina... Sabina, dar Lucian Blaga nu aparține doar nepoate-si, Lucian Blaga ne aparține...

– Ia stai!, m-a oprit Sabina. De ce-i spui: Lucian? Care Lucian?

– Cum, care, Dumnezeule Mare!? Așa-l cheamă: Lucian Bla...

– Da de unde! Liciniu, nu Lucian...

– Mie-mi spui cum îl cheamă?, m-am înscorțoșat eu. Lucian!

– Liciniu, domnule!

– Lucian, domnișoară - nepoată a marelui poet, filozof, dramaturg...

– Ce are Lucian al tău cu fondul meu? Unchiul n-a fost poet, nici filozof, a fost și el acolo, un negustor de...

– Negustor de? Liciniu?

– Exact.

– Negustorul Liciniu nu-i unul și același cu poetul?

– Nu...- Sabina mi-a atins obrazul cu dosul mâinii (dar nu m-a trezit). A zis cineva că da? M-ai auzit pe mine pretinzând că...? Nici măcar rude nu sunt - e plin Ardealul de Blaga...

– E plin Ardealul - mulțumesc. Deci, nu pe Lucian Blaga l-ați vândut.

– A, nuuuu! Ce idee! - Sabina se prefăcuse într-o cuconiță dintr-astea, - ntre: nici naționalizată cinstit, nici naționalizantă - la mijloc: cum e mai foarte rău.

– A-ha, nu. Ce idee!, am repetat după ea.

– Dar ți-am spus. Nici rude nu sântem, e plin Ardealul...

E plin Ardealul ! A șasea lovitură. A șaptea, cine le mai ține socoteala. Așa. Deci. Nu pentru Lucian asudasem, tremurasem, slujisem-cauza - la urma urmei, mă înnobilasem ; ci pentru marele-negustor Liciniu - e plin Ardealul... Fondul Blaga nu era opera lui Lucian Blaga, gândită, scrisă, tipărită - aceea fusese arsă, în timp ce, ca un bou, executam orbește luminosul plan al Sabinei: dacă desfăceam un singur sac și scoteam o singură carte - înțelegeam pe dată.

Trudisem la sustragerea (ilegală! pedepsibilă!), nu a cărților lui Blaga - pentru acela nici o nepoată nu plătise pe un arzător gușat să le pună în saci și să le așeze bine într-un anume loc în pivniță, ca să fie mai ușor de sustras - nepoțica în chestiune, dacă auzise de Lucian, puțin îi păsa de el, pe ea durînd-o sufletul de ciulin, de pălămidă, de pizda-țigăncii - de cine știe ce cărțulici ale negustorului, pentru acelea hoțul de anticar dăduse avansul, ca apoi să cumpere cartea cu sacul, cu metrul cub, cu biblioteca! N-are decât să dea bani hoțul de la Bucu-rești pe câțiva saci buni de almanahuri, sfaturi-practice-pentru-țerani, cărțicele-de-rogacioni, în cel mai fericit caz poezii de Murășan, moralnice învățături de Țichindeal, halimale de Bărac...- cărți și astea, foarte bine că au fost salvate de la foc, dar nu în hamul lor îmi băgasem de bună-voie și nesilit de nimeni, nu doar gâtul, dar și capul. Pe urma mirosului. Ca un câine; sub coada căldurii.

Căteaua: continua să mă mângâie pe obraz cu fruntea, să mă gâdile pe buza de sus cu buza de jos. Mirosea, de te-ngenunchea. M-a sărutat pe colțul gurii - nu mirosea a. Nu era ea, adevărata, în întregime o. Printre stropii împrășcați de clocot am zis:

– Sabina... Mai erau niște saci...

– Niște saci!, a ironizat ea. Sigur că erau niște saci!

– Saci care nu conțineau cărțile lui... Nu conțineau fondul lui unchiu-tău, negustorul de. Unde-s?

– Care nu conțineau? Cine s-a uitat la conținut? N-am desfăcut un singur sac, i-am cedat așa, fără să verificăm conținutul...

– Dar mai erau și alții!, am urlat, mai degrabă am scheunat de durere. Nu era numai fondul vostru, era și al meu - ce-ați făcut cu el?, unde-s sacii mei? Voi nu știți să numărați? Erau treizeci și cinci de saci, numai șaisprezece erau ai voștri, fondul vostru - unde-s ceilalți? Cei nouăsprezece ai mei?

– Cum, ai tăi?, Sabina nu părea mirată, necum vinovată.

– Ai mei, furați de mine, cu mâinile astea!

– Dar cu sania mea. Tăinuți la mine...

– Tu vorbești ca despre hoție...
– Dar singur ai spus că i-ai furat.
– Ca să-nțelegi că nouăsprezece erau ai mei, nu ai voștri. Am vrut să-mi fac și eu un fond, fondul meu - l-ați vândut și pe al meu?
– Tău! Nu scria pe el că-i al tău!
– L-ați vândut! L-ați dat pe bani - ce v-ați luat cu banii de pe fondul meu: chiloți? De mătase?
– Dar cum vorbești cu mine?
– Vorbesc! Ce-ai făcut cu cărțile mele, Sabina? Cu sacii mei, cu fondul meu - ce-ai făcut cu cărțile mele, Sabina?

Ea deschisese gura, pregătită să răspundă: ceva tăios, trimițător la plimbare, definitiv - când a țâșnit, ca un glas de caraulă în noapte răcnetul babei din peșteră :

– Zabineeee!!!- pentru ultima oară în viața lui a răsunat subsolul.

Și m-am trezit din coșmar. Și ce bine, ce bine că nu era așa în realitate; că era în ne-realitate așa; în relativitate. Numai în vis era posibil ca, nimic nu-i adevărat din viața asta, totu-i roman - am vrut să spun: vis. Și ce noroc trezirea la timp, aici în coridor. Pe ușa din fund trebuie să scrie: “Frau & Herr Fleacă”;

Dacă m-aș apropia și dac-aș bate și-aș întreba de Zabine. Ar fi ce-ar fi. S-ar povesti. Cum eu, nu cum-eu, ci cum-ea, după ce răpitorii au răpit-oooo; și-au dus-oooo; și-au it-o, au us-o, at-o, ut-u, utut-o.

Așa cred eu că speră ea. Căteaua. Cătea de miroase-a cătea. Nu a usturoi, precum cățelul și sămânțul nostru, a ‘izdiroi, ca ea. Cătea cedătoare - de fonduri.

Și dacă-mi spune ca în vis, ca în coșmar că a chiar cedat - fondul. Pentru. Pentru de-mătase, cea-cei-cele făcătoare de trupuri din simple corpuri. Și acelea rebegite de frig. Ar avea nevoie să fie pufpufuite. Pe-o parte, pe două părți. Pe dinăuntru, pe-afară, bine-bine.

17

Aștept, ce să fac. Vine ea, vine azi-mâine. Iar dacă ea vine-vine și azi și mâine și - eu de ce o mai aștept? Cu sufletu-n piept? Și dacă ea: ea - eu de ce nu? De ce n-aș, -o pe-a ei, aștepta-o, pe-a mea apleca-o? Fără ploaie, fără vânt, cu cracele la pământ?

Mă oprisem la umbra Sabinei în floare, sub ‘eamurile ei două, care bat. Urâtică, fata; o nasoală; și o jigărită, șleampătă, în plus ochelaristă. Și mai în plus, antipatică, proastă cât cuprinde, neamproastă de necuprins. Are nu chiar toate Plăgile Egiptului, dar destule, ca să mă pună pe fugă.

Or eu stau locului - ca tontului; cu gura căscată, mă zgâiesc la ea de parcă n-am mai văzut o lumina-lumii ca dânsa; mă zăbovesc cu ea și-mi spun că, dacă nu va fi avînd alte, adevărate calități, dracu s-o ia, cum mai știe să întoarcă lumea pe cealaltă parte, pe mine cucerindu-mă și ținîndu-mă rob prin exact defecte... De-aceea stau și stau la Sabina-n prag, aștept: mîța-i cel mai important animal, când aștepți.

Când te gândești că e foarte oarecare, neformată, dar formată atât cât să fie Țoapă - de aici bănuiala : trebuie să fie Țuțeșă, așa am citit eu despre Țoape. Unde mai pui că are buza de sus mai scurtă, ca o rochiță săltată-n vederea. Și încă: e destul de bine unsă pe dinăuntru, chiar dacă pe dinafară arată o piele solzoasă, uscată, buzele crăpatoase - să existe o compensație a lubrefiației? În plus, calcă nefemeiește, ca să nu spun : bărbătește, tocmai pentru că nu-i adevărat, altfel m-ar înnebuni călcătura ei dintr-o bucată, fără grație - dar ce-o fi grația? Nu-i asta cea care te-nnebunează, de-ți vine să te lași în patru labe?

Orice-ar zice alții, fata asta-i un mister. De nepătruns.

Dacă m-aș mai naște-o dată, aș ști ce să fac : exact asta. Oricum, ce să nu fac: să nu modulez verbul a face.

Plecasem de la numărul 9 cam tot așa cum plecasem de la numărul 6 (zic așa, ca să fie mai caragial'), cu zece zile în urmă; sau șapte - sau câte vor fi fost, eu unul aflat pe șapte sârme. De acea dată am ajuns devreme la internat, ușa era larg descuiată: Iorgu nu m-a amenințat cu darea-afar' din internat, dar nici nu m-a mai cărat în spinarea-i de director țăcănit, până la mama dracului, sus, la infirmerie; doamna domnului nu m-a-mbrăcat în Cămașa Domnului, nimeni n-a mai alergat prin zăpadă, în miez de noapte, să-l caute pe doctorul Manuilă. Sau chiar Șovăială - dacă nu Bese. Ah, și ce nevoie aș fi avut mai ales acum, nu atât de doctor cu doctoriile lui, cât de tata - să mă bată pe spinare:

«Măi băiete, dragu-tatii... Nu-i nimic, noi să fim sănătoși...» - chiar când sântem bolnavi-copți.

Așa să fi fost, iar după mâna de tată să fi venit mână de mamă... Dar nimeni nu mi-a ieșit în cale; nimeni nu m-a ajutat măcar cu gândul să urc drumul Golgotei - întâi, până în dormitor, ca să-mi iau din cufăr o pijama curată ; apoi până sus, la infirmerie; apoi și mai sus: cincizeci de centimetri, în pat. Singur-singurel am urcat scările, singur m-am băgat în mormântul infirmeriei, în coșciugul alb - și m-am predat.

Pierdusem lupta, pierdusem războiul.

M-am gândit după aceea: dacă n-aș fi fost atât de bolnav, m-aș fi sinucis. Însă nu mai aveam strop de viață în corpul meu, altădată atât de sportiv, începusem să aiurez cam de pe când îmi desșiretam bocancii...

«Mă restabilesc, prind ceva puteri - și mă sinucid! Pun punct vieții mele, fără rost pe lume. Îmi curm destinul - ca să afle ea, bestia cu chip de om ce anume a făcut! Să-i pară rău, dar să fie prea târziu!»

Așa-mi ziceam - și continuam:

Să afle logodnica cui mă are, zâna-zâmbrelor, frumoasa din lac în puță, înger-îngerunziul meu, crăiasa din Povești-Leordeni - să afle, reiau, că mi-am pus capăt zilelor, ca să mă mut în noaptea cea fără de maluri, pentru ea: din pricina ei. În al doilea rând să afle bunii prieteni Octavian și Septimiu: prietenul lor cel bun zăcea, bolnav de moarte, singur-singurel, părăsit cu nepăsare într-o infirmerie de internat de provincie, fără mamă, fără tată, însă ei nu sacrificaseră pe altarul prieteniei măcar o jumătate de ceas cât cântărea un dus-întors pe la căpătâiul meu, unde să mă-ntrebe, în treacăt, altfel ce mai fac eu! că ei, de la mine se duc la ele, că tot treceau prin cartierul fetelor babe;

hai să dea o raită, să mă-ntrebe dacă nu merg cu ei la curve.

Dacă totuși nu mi-am curvat viața-mi inocentă și imaculată, după ce-am fost în stare să umblu pe picioarele mele până la toaletă (uneori, chiar și înapoi), a fost numai pentru că-mi stătea gândul la bieții părinți: nu purtau vreo vină, ei nici nu bănuiau în ce beznă a disperării oarbe orbecăia orbul de unic fiu al lor, în căutare de Brăilă Ideală. Căci - să stăm așa, să judecăm - cine-ar fi tras consecințele nefaste ale funestei decizii - cumva Sabina-Găina? Dar cumva-Sabina dovedise (numai vârful și numai îndesat) că o coare-n dur de ceilalți - în general, fiindcă-n special, i se pur și simplu mineraliza de soarta mea: Maurul - cu datoria, își riscase viața sustrăgînd cărți interzise, epurate, cărînd ca un bou în jug la ele - după ce căruțase ca o vacă lemne și cărbuni de la dracu,-n depozit și s-a ales cu Mulțumirile noastre, tinere din ziua de azi, ai să mă scuzi că nu știu cum te cheamă și mai pofteste la un ceai veritabil... Să zicem că de la babornitoia-că nu pretind mai mult, e-o legumă, un morcov în luna lui April - dar de la Sabina...

Nici o invitație pentru viitor (măcar gramatical). Adevărat, a făcut aluzie la un fel de mulțumire pentru cizme, cică - rămân la nivelul mării cizmelor, sînt băiat bine-crescut, nu-mi înalță privirea și reproșul până la celelalte, din mătase acelea și care se trag ca o mînușă pe picioare, mai degrabă arătînd decît ascunzînd miezul scōic al căpsunei vișinețe. Îmi ajunge; n-am văzut așa ceva nici la marile doamne ale Sibiului drag și parfumat și plin de; nici la actrițele de la Teatru - să zicem la cea mai elegantă și mai frumoasă purtătoare de parfume, din ele doar puține artificiale: Maud Mary...

Să-mi fi luat zilele? - Sabina tot n-ar fi aflat (de la cine?) și chiar de-ar fi auzit - să zicem: la Consignația, în timp ce-și cumpăra mătăsiloți, i-ar fi intrat pe-o ureche și iar fi ieșit prin toate celelalte; să fiu mulțumit dacă nu s-ar fi bucurat în sinea ei, zicîndu-și că bine-mi făcuse Dumnezeu cînd mă bătuse din pricină de pernă, cratiță - asta-i Sabina. Cine altcineva să sufere de plecare mea pe cealaltă lume: Septimiu, Octavian? - i-am amintit: valul uitării s-ar fi așternut indiferent, nemilos peste imaginea mea luminoasă de viitor cap de familie - asta-i viața: înainte mergătoare, unul naște, altul n-are, măi Leano! Viii cu viile, morții cu gaura botții (ăsta fiind destinul sorții).

Cine! Mama și tata - cum să uite ei? Cine să-i consoleze? N-avem neamuri, să ne-nțeleagă, pe umărul, la pieptul cărora să mă bocească, mătușile, verișoarele și-or fi potrivind broboadele, șalurile pe malul Baikalului, dacă nu pe al Pacificului-Magnificului.

Cum am fost în stare să țin între degete un condei, cum i-am scris. Ei, cui! Doar nu Sabinei (ar fi vrut ea!) ; Șoricicăi. Ea, sărăcuța, îmi era adevărata, singura prietenă - și dacă scap și din încercarea asta, mă-nsor cu ea! Nu i-am scris de însurătoare, i-am dat de înțeles că, după însănătoșire "altfel or să-nflorească florile"- aluzie subtilă, ce mai încolo-ncoace. I-am trimis scrisoarea prin Robescu. Oltenetele mi s-a-ntors din oraș cu un pachetel legat cruciș cu panglică albă: unsprezece scrisori, fiecare în plicul ei, gata de trimis (se vedea limpede zmulșura timbrului, după renunțare). Pe fiecare plic: numele, adresa mea de la internat. Erau scrise cu creionul și începeau așa: "Tubitul meu iubit".

Le-am citit, le-am recitit, le-am învățat pe de rost, îmi făceau bine pe la

buba sufletului: ca o frunză de pătlagină, ca o foaie de ceapă coaptă; mă alinau scrisorile Șoricicăi ca o mână de fată pe fruntea-nfierbântată a mea, de adolescent intern și basarabean și grav bolnav la pat în infirmeria tristă a liceului, cimitir al tinereții... Le-am citit, dar numai în absența lui Robete. De când făcea pe mesagerul, avea, n-avea treabă, urca la mine, cu creasta lui de cocoșete murete:

– Ș’ al’fel cam ce mai faci, tu, mă?, începea el, foarte indiferent.

– Păi cam ce să mai fac - bine !, răspundeam de fiecare dată, cu aceeași prospețime, fiindcă de soarta mea se interesase - când ar fi putut să-și vadă de-ale lui, interno-oltenesti.

Robescu scărpină văzduhul de deasupra crestei de păr adineauri potrivită din piaptăn ud, la oglinda spălătorului, se așeza pe marginea patului meu, întâi cu o jumătate de bucă ; apoi cu una întreagă; apoi cu amândouă - după o vreme ai fi zis că el e titularul patului...

Și stătea. Și nu mai pleca.

– Nu te duci la cantină, domnule?, întrebam. A sunat demultișor...

– Lasă, neică, că mă duc, zicea el, dînd din creastă - dar nu se mișca.

– Nu te duci la școală, domnule? Întârzii...

– Lasă, neică, că nu-ntârziiu, făcea el.

În prima seară, când îmi adusese scrisorile, îmi povestise în lung și-n lat, de trei ori, cum o agățase el pe Șoricica - «da’ corect, neică și galanton - pe fata-aia...» pe Corso, dimineața, înainte de cursuri, atunci îi dăduse scrisoarea mea. Cum ea, fără ca el s-o întrebe, a zis că-i dă întâlnire după masă - atunci ve-nise cu “pachetu-ăla”, făcea pe nebunul, că nu știa ce conține...

Asta fusese la început, însă în zilele următoare... Oricât de drag mi-ar fi fost, devenise cam plictisitor: ședea pe dunga patului, bătrânete, cu mâinile pe genunchi și clătina din cap. Și zicea uitîndu-se încolo, dincolo de sticla ferestrei, cu un nod tremurat în glas:

– Ce-om, neică, fata-aia! - dădea din cap a prețuire înlăcrimată. Ce om... - apoi își muta privirea la mine, lipindu-mi-o rece, de obraz.

De la a doua mutare am înțeles. Firește, țineam mult la el, aș fi făcut orice pentru el - dar să i-o cedez pe Șoricica? Eu cu ce mai rămâneam? Cu urma, -n praf, a bicicletei? Prietenie, prietenie, dar nici așa... Uneori Robete își lipea privirea-i udă, scursă de colțul pernei mele. Știam ce vede, ce-ar vrea să vadă : scrisorile, de unde concluzia că, totuși, la aducere, nu-și băgase-n ele pliscul de galinacete. Acum nu i-ar fi stricat dacă i le-aș fi povestit, i-aș fi comunicat “despre ce tratează”, deși mai bine l-aș lăsa pe neica să tragă concluzii - anume că și lui i se adresa fata-aia cu “Tubitul meu iubit”...

– Ce om, neică, fata-asta...- chiar de-a doua zi și-o apropiase, ieri era fata-aia, acum se plimbau umăr în umăr pe Corso...Domne, ce om fata-asta...

A treia zi, în zori, m-a trezit. Urcase la mine de cum se trezise. Își făcuse numărul cu jalea-de-clasă, creasta-i era learcă, apa din păr se amestecase cu cea-la-șoareci, el mai posomorît ca de obicei.

– Ș-al’fel cam ce mai faci tu, mă?, a rostit, s-a instalat pe pat. Domne, ce om, neică...

A stat, a stat. Clătina din cap, din ce în ce mai urgisit, mai obijduit - ba

nu: astea-s moldovenisme, Robete, oltean-regățean era obidit - ca persoana-jele din Camil Petrescu. Din ce în ce mai amplu, mai iute presant. M-am prefăcut că n-am descuiat codul. L-am obligat să vorbească în clar:

– Ziceam că dac-ai ceva de transmis - știi tu cui..., a zis.

Știam foarte bine cui ar avea el de transmis - iar eu: o scrisorică de opt pagini îndesate. Dragoste creștinească și neprihănită - pentru Neprihănica. Însă mi s-a rupt inima de tristețea lumii adunată-n glasul, în sufletul, în freza colegului - am zis:

– Dă-mi o foaie de caiet, să-i scriu două vorbe lui Septimiu!

Robete a făcut ochii cât cepele: îi ceream să rupă, el cu mâna lui, dintr-un caiet personal, o foaie? Întreagă? Pentru un singur bilet?

– Biletu-i pentru fata-aia?

– Nu, domle, am zis. Ce, ești surd? Cunoști tu vreo fată: Septimiu?, am glumit gros, dar cu efect fulgerător la Robete.

– Brava, neică, a zis el, ca soarele. Scrie-i lui Septimiu, că merită - ‘ți spui io că merită din plin...

A ieșit la trap; a revenit la galop - și vesel, cu o foaie întreagă. În timp ce scriam, Robete m-a întrebat fără oprire, numai ce isprăveam răspunsul că el o lua de la cap cu:

– ...Domne, biletu-i adresat lui Septimiu, nu la altu’! Să știu, să nu fac chiprocouri, neică - bine, lui Septimiu, că merită, ‘ți spui io...- a plecat la școală ușurat și ușure.

În biletul scris sub ochiul rotund, de gallus olteniensis al lui Pretenete, îl rugasem pe eretele-cu-gâtul-gol (septim) să-mi trimită “una-două din cărțile mele - știi care...” Cum să nu știe: cele din sacii din pivniță (ah, dacă nu mă-mbolnăveam, mai făceam un transport, două, cu acei saci mă vedeam în rândul lumii, nu mai rămâneam basarabean refugiat, umblînd de colo-colo cu, în spinare, cuferele noastre speciale - semnul cel mai evident fiind cărțile, fondul; cine are cărți multe, într-o încăpere, acela nu se mai mută așa des - ba mai știi: basarabenii de noi o țineau tot într-o mutare, tocmai pentru că nu mai aveau cărți...).

Robescu a coborât la cantină, asigurat: nu mă gândeam la Fata-asta. Am rămas cu prietenii mei externi. Tot glumind, Octavian și Septimiu au început să scoată... Septimiu a extras primul din servietă și mi-a așezat pe piept două volume groase, de format mare, ne-legate, învelite în țiplă. Le-am știut dintr-o ochire: **Iliada** și **Odiseea** în traducerea lui Murnu, ediția de lux tipărită la Fundațiile Regale...

Nu-mi venea să cred, deși le aveam pe piept : cum așa, pe întuneric, la nimereală, dăduseră peste o asemenea comoară? În acest caz, dacă numai în acel sac (unu din șase) ar fi doar aceste volume - tot mă puteam considera norocos! Un băiat fericit (și sedentarizat).

– Ce mână am avut!, am exclamat, uitîndu-mă la prietenii mei, cu ochii larg deschiși, dar nu-i vedeam, încercam să “văd” cu buricele degetelor ceea ce nici nu bănuisem că ar putea fi. Ce ziceți? Te rog - m-am adresat numai lui Septimiu - când le dai pe ale tale la legat, spune-mi, să le dau și pe astea la același legător...

Mult după aceea m-am gândit că darea la același legător era, în ochii lui

Septimiu, un semn de proastă creștere din partea mea: ca și cum i-aș fi propus să mergem la același croitor, să ne facem haine identice, apoi să ne plimbăm împreună pe Corso...

Știam: și el avea comoara, se afla în dulapul cu vitrină de cristal. Dulapul era tot timpul încuiat, însă văzusem: și formatul și ne-legatul...

Septimiu a promis cu grabă, apoi a scos...

– Nemaipomenit!, am răcnit. **Craii de Curtea-veche** - și încă în ediția asta, cu ilustrații de Tomaziu!

Eram acaparat de Mateiu, totuși l-am văzut pe Octavian scoțind și el din servietă volume de format obișnuit, cam flendurite, pe alocuri lipite cu pap... Ochiul meu de bufniță refugiata le înregistrase: primele patru volume din **Istoria literaturii române contemporane** de Lovinescu! Le-nfulecasem, le devorasem chiar la Octavian acasă; cu glas tare, ca să țin minte, la virgulă. A mai scos o carte grosolan legată în pânză vișinie - dar ce anume se afla între pânze? Nu doar o comoară, ci o grenadă, o bombă: **Mustul care fierbe** de Goga...

– Ia stai! am zis, încruntându-mă: văzînd titlul, mi s-a confirmat o anume bănuială. Dar **Mustul care fierbe**...

– Ba ia stai tu!, m-a întrerupt Octavian, mi-a luat volumul din mâini, l-a vîrît sub pernă: Tu ești bolând? Ce zghieri așe? Goga nu-i numa' epurat, ci interzis, ca **Mein Kampf**, ca **Doina** lui Eminescu... Dacă ești prins cu...- și a arătat din cap spre pernă - Cănalul' te mîncă! Și pe tine, cititor, și pe mine... Nu ți-l las la internat, vii la mine-acas' și-l citești...

– Dar am fost la tine-acas'. Și l-am citit, am zis, descumpănit.

– No, fain!- și Octavian a dat să-l ia de sub pernă. No, lasă-mă să-l iau!

– Ba nu te las!, am zis. E-al meu, nu? Dacă-i al meu, mă descursc -nu mă prind ei cu el, îl învelesc în hârtie de ziar, îi pun copertă de roman sovietic...

Septimiu a pompat din gât și a făcut: «Pst! Pst!». Octavian, cu o mișcare de șarpe, nebănuită la el, a zmulsc cartea de sub pernă, a băgat-o-n servietă, a clănțănit încuietorile. A oftat, și-a șters sudoarea de pe frunte.

– De ce-ai dat alarma?, l-am întrebat, după o vreme, pe Septimiu.

– Venea cineva.

– Venea cineva !, l-am imitat. Așa-i la internat, mereu vine cineva...

– De-asta nu-ți las **Mustul**..., a făcut Octavian.

– Dar nu toți cei care vin la internat mă caută de cărți...

– Las-că știu noi cum e la internat, a spus Septimiu.

– Știi, pe dracu ! E-ntâia oară-n când pui piciorul într-un internat...

– Să sperăm că și pentru ultima... Nu-i mai înțelept să citești la mine-acasă? Și la Octavian? Internatul ăsta nu-i de tine...

– N-o fi el, dar eu sînt. Lăsați, băieți, dacă mă-nsor cu Prințesa de Noailles, ne mutăm în gazdă, găsim o odaie cu accese la vreun cheferist din Cartierul Gării - uite, Octavian pune o întrebare prin vecini...

– Ce vecini! Dacă-i vorba de prințesă, pòte să șază la noi! În odaia dinentre!

– Bancuri de-ale voastre, a făcut Septimiu, după o vreme.

– Cine nu le pricepe ăla îi!, am zis.

– Ba chiar din contra!, mi-a întors-o Septimiu. Însănătoșire grabnică și

spor la franțuzoaică - vii mâine la școală? Sau, ca tot creștinul: de luni?

S-au hăhăit o vreme, apoi au șters-o.

Am vârât cărțile sub pernă, la... îndemână; pentru că perna nu le acoperea, pe unele le-am pus pe piept, pe sub pătură.

Nu mi le putea zmulge nimeni - pe astea.

18

Era bine așa. Așa, cu cărți. Cu cărți ești fără frică. Cine are carte are parte și are casă - chiar de n-are. Cel care are cărți poa' să nu mai aibă părți - am zis și eu așa, ca să arăt că atunci îmi păsa mai puțin de logodnica și de femeia mea, neavută.

Era bine. Foarte bine. Cu cărți:

Dacă în gura unui singur sac din cei șase duși la Septimiu (nu-l vedeam pe marele-amic scotocind în adânc și în toți șase) se nimeriseră asemenea (și atât de asemenea!) cărți - dar mai departe, mai spre fund? mai alături?, în ceilalți, în toți ceilalți?

Cel mai înțelept lucru: să-mi zmulg din cap, din inimă, din măruntaie - fondul. Fondul meu cel personal. Cel despre care nu știu nimic, din ce era alcătuit, cât de alcătuit. Fondul meu, pe care nenorocitele de naționalizate mi-l naționalizaseră - le privește, cedeze-l (auzi: Fondul Liciniu!)- L-ar fi cedat și pe Lucian, dacă le-ar fi fost neam, neamproastele, țoapele, neștiutoarele de carte, proastele dracului de capre și de găini și de vaci - la vaga bădrână de Vrau Vleacă nici nu vreau să mă gândesc, aş scoate-o din cauză, oafă cu bani a fost, țoapă a rămas, chiar fără de parale - dar nepoa'-sa, vițică-sa de Zabine?

Înțeleg că lipsurile de tot felul : frigul, foamea, spaima te micesc, te împutinează la cap - dar nici chiar așa, până la tâmpeală! Altfel, cum să-i zic: chelbei îi lipseau chiloții de mătase! - și p'lovăr de lână englezească, mă rog frumos, că o țurcană d-a noastră, neaș-locală, aborigen-carpatină nu i-ar fi ținut-o la cald... Nu zic ba: de crăpel să-și fi luat, că vedeai prin ele de câtă foame făcuseră - dar servicii de ceai Rosenthal? Cofeturi de cofetărie? Le cădea blazonul, de-ar fi băut din cești ne-rosenthale ? Îi picau Oarbeii ochelarășii dacă-și cumpăra alții, din altceva, din altă parte, nu de la Consignație? Ciorapi tot așa? Cizmulițe cum n-am mai văzut pe-acest rotund pământ?

Ce altceva i s-ar mai fi clătinat, holticăit, scuturat, răsturnat, căzut - dacă umbla mai departe în ciorapi normali, de om normal în timpuri ne-normale ? Dar are ea picioare pentru de-mătase? De pentru-mătase? Ce să mai spun de teoria propusă (mie, la zid), cu exemplificări, în becea milituș'-si, cu mâna mea condusă de ea în persoană pe la mătăsuri de tot soiul și noroc că nu-mi dădeam seama ce fac, fiind cam foarte grav bolnav, altfel aş fi murit de rușine, că ce-mi face ea, fată de liceu și de familie, mie, adolescent și neinițiat - Doamne-Dumnezeule, dar asta nu se face, oricât de greu de explicat ar fi teoria, oricât de Tomanecredinciosul aş fi fost (și nu eram, aş fi crezut și fără să pipăi întâi, abia apoi să urlu, ca Arghezi), dar, domnule, să-mi iei mâna, profitînd de boala necruțătoare și foarte gravă și să mi-o pui la puța ta, prin față, zău că nu se, orișicânduși, sântem oameni, nu ani-male, de să ne punem

măinile cruciș la, eu la ea, ea la mine, de tot, de tot, de să ne explodeze timpanele, ca și cum pe ele ni le-am fi pus cruciș, pe-ntunerice și bine-bine, nu e ceva mai sfânt pe lumea asta decât să pui tu mâna ta la puța ei divină, dar o mai și iei de-acolo, că cine garantează că nu vine careva și dă peste noi și ne vede cum ne-o băgăm unul altuia, până-n plăsele, nu zic ba, o fi mătasea lucru bun, viu, dulce la purtat și mai dulce la pus mâna, accept că va fi exercitînd o influență benefică asupra dezvoltării organelor interne și externe la fetele noastre dragi, dar din fondul meu, domnule? Să-și fi luat din fundul ei poponețic și exact în acest scop adus pe lume, nu din sudoarea sîngelui frunții mele de hamal, trăgînd în ham' la sanie, cu permanentă spaimă de milițieni și securiști și, concluzie: de Canal, cu boala pîlindu-mă drept aici, în numele tatălui, tocmai, fiindcă am tras ca un bivol în jugul sacilor! Și ea îi cedează! Iar cu banii obținuți, își cumpără... Dar, atenție: nu orice fel de chiloți - numai din mătase, altfel îi cauzează!

Și jur că înțeleg dorința, de-aș fi fată și eu aș tînji după oleacă de mătase și-un pic de lână englezească - dar pe spinarea altuia? Mama lor de-de-de, că nici nu știu ce să le mai zic, nici curve nu merită să le faci - oțostroafele, beznicolele, rumegătoarele, patrupedestrele! L-au vîndut pe Liciniu al lor, cu aceeași seninătate l-ar fi "cedat" și pe Lucian, dacă l-ar fi moștenit... Deși, ce-ar fi fost mai bine: să-l vînză pe lămâi, ciorapi, chiloți unui hoț de anticar bucureștean (însă, așa hoț și bucureștean cum este acela, vinde carte, nu o arde?) ori să-l lase în pivniță, ca să-l ardă analfabetizatorii de tovarăși? Nu-mi plac problemele puse în termeni de ori-ori - de ce-aș alege între două rele, chiar acum, când se zice că nu mai există bine și că Dumnezeu a murit?

Ce-aș fi făcut eu? Aș fi făcut, de la bun început, alt-ceva: Dacă tot aș fi fost de meșă cu prăpăditul arzător de cărți, aș fi salvat de la foc scriitori adevărați, cărți bune, nu ciurucuri (acelea oricum, nu pier) - n-am apucat să văd ce anume adunase la viața lui negustorul Liciniu, însă judecînd după moștenitoare... Eu aș fi scos din gura focului cărți și autori amenințați - autori fără de care noi, Românii, nu putem pretinde că existăm. Aș fi luat-o prosteste, băbește, alfabetic: Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Caragiale (Tatăl și Fiul), Eminescu, Goga, Hajdeu, Homer, Kogălniceanu, Lovinescu, Maiorescu, Stere... L-am pus pe Homer la ai noștri, fiindcă o traducere ca a lui Murnu ne dă dreptul să zicem că Marele Orb era un pic și român - în fine, thrac... Numai că, dacă intru în logica asta, de unde bani, ca să-l mituiesc pe prăpădit? Ne-am fi cotizat noi trei, eu aș fi vîndut servieta, chiar paltonul și mai dă-o-ncolo: dacă Septimiu ar fi discutat bărbătește cu taică-său, agro-nomul ar fi scos din buzunar suma...

Bine că ceilalți saci duși în pivniță la Septimiu se află în siguranță. Alți oameni, părinții lui Septimiu; altă lume - deși aparent fac parte din aceeași clasă, pătură, castă cu muierile astea. Adevărat : ai lui nu rabdă de foame, nici de frig, n-au cunoscut jena materială, n-au fost siliți să vîndă din cărți, ca să cumpere pâine și zahăr și încălțăminte nespărată - dar sînt convinși: ei ar prefera să bea ceaiul neîndulcit, decât să cedeze biblioteca, fondul lor, cărțile - fie ele personale, fie lăsate la ei, în păstrare...

Sacii: șase. Nici mai mulți, dar nici mai puțini. Șase saci plini. Plini-ochi cu cărți. Șase saci, unul lîngă altul, rezemați de zid, pe două rînduri;

foarte inegale, dar așa-i la cu-soț. Patru la perete, doi dincoace, ca să economisim grosimea, să ocupăm cât mai puțin loc în pivnița altuia - așa că Septimiu, grăbit, va fi umblat în cel mult doi saci. A căutat numai în cei doi din față. Oricât de amestecate, vânturate, furcuite ar fi fost cărțile, înainte de a fi băgate în saci (în vederea arderii - altfel cum?), uite că proporția de cărți bune, de valoare este, totuși, mare. Chiar foarte! Dacă ziceam că numai o carte din zece intră în categoria celor aduse de băieți, sânt om bogat!, miliardar - și, atenție: Septimiu a scotocit numai într-un sac, hai doi și numai în gura lor - dar ceilalți, dar în adânc?

Admit: or fi și ciurucuri... - nu mai spun așa, pe timpurile astea și cărțile neinteresante devin interesante, pentru că epuratorii de la răsărit vor să le șteargă pe toate de pe fața pământului, ca să fie ca la ei, după revoluția bolșevică, începutul lumii: pământul netocmit și gol, cum atât de bine și atât de prevăzător zice romancierul Bibliei... De pildă **Mustul care fierbe** de Goga: dacă aș fi dat peste el la Șeica, l-aș fi pasat domnișoarei - ce să fi făcut cu o culegere de articole scrise, hăt, demult (am răsfoit la Septimiu și un volum de articole de Eminescu - admit : sânt eu prea mic, necopt pentru așa ceva, însă asta este: la vârsta pe care o am încă nu m-au făcut praf)? Însă de când știu că Goga e total interzis, mi s-a trezit interesul - tocmai, pentru că mi se interzice accesul! Cărțile sânt ca femeile, ascultă ce-ți spun eu, care mă pricep în materie : cu cât sunt mai ascunse, mai mascate, mai interzise, cu atât mai tentante ; mai de-dorit, mai de-gândit numai și numai și numai la.

Dar de ce-l luase Octavian înapoi? Din grijă față de mine: să nu fiu arestat dacă sânt prins cu **Mustul...**, iar trio-ul nostru să rămână un duo (ultimul banc reacționar: o formație de cameră, Cvartetul cutare trebuie să plece în Occident, pentru concerte, numai că tovarășul de la cadre, vânjosul paznic al purității ideologice a populației pașnice se opune : dosarele a doi muzicieni au pete - îi consolează pe ceilalți doi trimiși, dându-le o indicațiune prețioasă: «Lăsați, tovarăși, că comuniștii-a cunoscut momente și mai grele - o să cântați matală mai cu inimă, ca să faceți mai multă muzică și să nu s-observe că lipsește doi dintre mata...»).

Da. Numai că Octavian știe ce hram poartă **Mustul...**; cât de periculos este - atunci de ce l-a mai adus? Doar așa, să mi-l arate , ca să știu eu că sânt proprietarul unei asemenea cărți? Da, e plauzibilă varianta. Deși cam prea brusc a băgat-o în servietă, după ce mi-o dă-duse... De ce?

De ce! De-aia! - așa răspund când răspunsul nu-mi face plăcere; ba îmi face ne-plăcere. Chiar rău.

De-aia, pentru că volumul legat grosolan, în pânză vișinie... Se întâmplă ca mai multe exemplare din aceeași carte, date la același legător, să devină asemănătoare - prin legătură. Numai că eu știu din chiar gura lui Octavian: **Mustul...** lui fusese legat de un vecin, cheferist la pensie, care lucrase cu ce avusese la îndemână, cum se pricepuse. Necazul: cheferistul lega, nu cu clei, ci cu pap, ceea ce atrăgea șoarecii... Octavian păstra cărțile legate de vecin într-un cufăr de tablă, de când șoarecii îi roseseră, printre altele și volumul **Mustul care fierbe** de Goga. Îi ciupiseră, într-un colț, coperta...

De-aia ! Și exemplarul meu, adus de Octavian, din pivnița lui Septimiu,

avea colțul copertei ciuntit... Nu-l văzusem cu ochii, dar cât îl ținusem sub pernă, îl pipăisem - degetele rămăseseră cu amintirea lipsei, din copertă, a unui colț... De ce?

De-aia! Septimiu îmi adusese ce-i cerusem prin bilet: "cărți de-ale mele, știi tu care..."; adică din sacii mei aflați în pivnița lor - pe când Octavian (lui nu-i scrisesem prin Robete, nu-i cerusem nimic), prieten, aflînd de la Septimiu că eu, ca oricare bolnav la pat poftesc cărți, s-a executat : a alergat până acasă, dincolo de Gară și mi-a adus... Ce mi-a adus? Cărți de-ale lui. Cele patru volume din **Istoria literaturii**...de Lovinescu sunt ale lui Octavian, ce Dumnezeu, doar le cunosc după... desenul flendurit al coperțelor din hârtie proastă, sfărâmicioasă, după lipiturile și "opriturile" cu hârtie de caiet, liniată...

Întrebare: va fi avut timp Octavian să dea pe-acasă? Atunci cum de-a venit la internat în același timp cu Robescu? Doar dacă a chiulit de la ultima oră... Dar Septimiu? Locuiește aproape de liceu, ar fi putut să treacă pe-acasă într-o recreație...

De ce? De-aia!

De-aia - stranie coincidență, cum se scrie: Septimiu a adus, din pivniță, din sacii cu cărți de-ale mele exact acele volume pe care le privisem cu admirație, cu jind, în casa lor. Homer se afla în dulapul cu vitrină de cristal, iar **Craii**...- părea a fi tot cel din casa lor, după țipla sfâșiată în colțul dreapta-sus.

De ce ? De-aia ! Înseamnă că Septimiu a avut timp să cerceteze cărțile din saci și să-mi aducă exact acele volume care-mi făceau plăcere...

Și iarăși. Nu-i necesar să scot de sub pernă **Craii...**, **Iliada**, **Odiseea**, ca să verific ceea ce înregistrasem din prima secundă; nu aveam nevoie să verific ceea ce **nu** văzusem: stampila Astrei; stampila ovală, binecunoscută, aplicată pe pagina de gardă, pe prima pagină de text, apoi cam din sută în sută de pagini... Una din două: prietenii mei aduseseră cărți de-ale lor, deci are să trebuiască să le restituie; ori... Dar nu există nici un ori. Recapitulăm : îi scriu lui Septimiu prin Robete. Septimiu îmi aduce din cărțile mele... De-ale mele? Ori de-ale lui? Octavian la fel - dar n-au spus ale cui sunt cărțile - de ce? Și dacă nimerisem peste niște saci conținînd cărți fără stampila Astrei? Nu se poate: o carte, de cum intră pe ușa Astrei, primește stampila ovală.

Înseamnă că. Înseamnă că de-ce? Înseamnă că de-aia!

În plimbările noastre de elevi, de juni intelectuali, în discuțiile (înalte) al noastre se revenea mereu la marea (și eterna) problemă : Octavian susținea că frumosul schimbă (sau are să schimbe) lumea - și trăgea pe spuza lui: poezia; Septimiu îl lăsa o vreme, apoi:

– Frumosul? Ce-i acela frumos? Cu ce se mănâncă? Nici vorbă ca o categorie atât de dependentă de umoarea ficărui individ să... mântuie lumea. Dacă există o salvare, aceea are să vină de la adevăr!

Octavian observa: adevărul nu e mai obiectiv, mai independent de umoarea fiecărui individ, decât frumosul... Apoi se încăierau pe tema: ce este obiectiv, până unde merge subiectivul, iar când oboseau, se întorceau spre mine:

– Tu ce crezi? Ce are să mântuie lumea? Frumosul (lui Octavian)?

Adevărul (după Septimiu)?

Înălțam din umeri, roșind un pic, ziceam ce mai zisesem:

– Nu știu! N-am lecturi filosofice - pentru mine, filosofia...

Încercasem o dată, de două, de nouă ori : nu mergea. Priveam cu adânc respect - chiar cu participare (mută) la spectacolul ei, propus de Septimiu și de Octavian - atât. Eram spectator la un meci de fotbal. Participant - dar în gând, ca un spectator. Într-o zi, prietenii s-a răsucit către mine altfel, nu o mai făceau din politețe, păreau foarte grăbiți și, mi se păruse, speriați de ceva. Nu m-au lăsat să debitez rolișorul cel cu tava - că nu știu, că n-am lecturi - m-au înghesuit cu piepturile într-un zid de cetate (eram pe Harteneck) și m-au somat să răspund, ce dracu!

– Ți-ai format o idee a ta, ți-ai dat un răspuns numai al tău, a zis Septimiu. Ai o opinie-asupra - chiar dacă cetești numai romane!

– Chiar așa, a întărit Octavian. Ce spun romanele cu care-ți pierzi timpul? Trebuie să dea un răspuns la ceva, doar și ele-s un fel de eleve de liceu, obligate să răspundă când sunt scoase la tablă...

– Ce zic romanele tale? Ce răspunsuri dau la marele întrebări care nu ne lasă să fumăm în pace?

– Ce zic romanele mele ! Ce să zică, zic ba una, ba alta, dar până acum nu le-am auzit să dea răspunsuri la probleme atât de grave, de acute ca mântuirea lumii, ca: de ce ne-am mai născut, dacă tot murim... Nu e rostul lor să dea răspunsuri.

– Atunci ce face el, romanul (Septimiu)? La ce slujește (Octavian)?

Ce face el, romanul... La ce slujește - nu mă întrebam până atunci. Iar atunci, gândindu-mă, am ajuns pe loc la concluzia că romanul nu face mare lucru și nu-i de folos. Ba parcă-parcă la ceva tot ar fi bun, săracul: povestește, ca să ne mai treacă timpul...

Prietenii mei erau la curent și cu asta (că romanul povestește), însă continuau să mă țină sub foc încrucișat: poate că unui romancier îi va fi scăpat un sfert de răspuns la sfârșitul unui roman în opt volume - care?; sau poate că un personaj, purtătorul de cuvânt al autorului a zis ceva, într-o împrejurare mai așa, oricum, nu foarte importantă (tocmai de aceea răspunsul ar putea fi important!), ceva care să semene a răspuns la problemele noastre. Sau nu voi fi citit eu romanul cel bun, răspunzător la întrebările esențiale...

Asta m-a aruncat în tulburare: cetisem, vorba lui Septimiu, neatent; sau (și) nu cetisem romanul cel precis-răspunzător. Deși cetisem despre asemenea dezbateri, mai ales în romanele rusești - în cele ne-rusești, dar foarte-proaste - dar, culmea, și în cele bune, ale marilor autori... Din păcate, pe mine tocmai acele pasaje mă plictiseau (poate fiindcă sânt basarabean - deși ar fi fost motiv să-mi placă): le găseam aceste dezbateri despre lume și viață la Tolstoi, la Dostoievski, la Cehov - ca să nu mai pomenesc de cei mărunți (dar mărunții lor sunt uriași pe lângă ai noștri), sub forma (vreau să spun: în forma de piesă) clasică: Ivan Ivanî'ci face cunoștință cu Vasili Vasil'ici, în tren și nici n-apucă să se descotoșmănească de cotoșme, să pună de ceai în samovarul de la subțioară, măcar să se prezinte ca lumea, să spuie fiecare de unde e de loc, câte suflete are acela - că unul din ei (ori amândoi deodată) se

întreabă, rusește:

– Oare va fi existînd Dumnezeu? Dar Sfînta Treime? Și cum va fi fiind situația cu mîntuirea? - cînd te gîndești că, pe de-o parte, nu-ți poți influența destinul, pe de alta nu-l poți lăsa de izbeliște, în voia sorții... Ce vești de la moarte: tot așa, tot așa: inevitabilă? Eh, dacă omul (celovek-ul, desigur) ar fi veșnic - tot într-un guleai ar ține-o! Și tot într-o pocăință, dar nu una de formă și mărunțică - una zdravănă, nesfârșită, precum Rossia, frățioare, suflete! Dar viața? Eh, viața - că decît una ca asta, mai bine alta, mai...

Si dă-i si luptă-i, cum bine zice Dadamiță Ganganache. Cel puțin zece din acești Ivani 'Vanîci se întrebaseră, între un stacan cu votcă și un borcan cu ciuperci murate, dacă omenirea are să fie mîntuită de... - de ce anume: de milă, ori de pedeapsă? de pace, ori de frumos, de adevăr, au de iubire? Însă nu luasem în serios nici întrebările lor, puse din inerție, din plictis (Ce plictiseală pe lumea asta, domnilor!), nici răspunsurile lor de bețivani de votcă - deși nu doar Rușii trag la măsă și intră în vorbă cu necunoscuți prin trenuri, prin gări, prin bordeluri, prin săli de așteptare, iar dacă răzbătea ceva ca un adevăr (ba nu: ca o zare de frumos așezîndu-se bine), atunci acesta era impresia-generală, cea avută de tine, cititor de romane, după ce ai terminat de citit un roman bun și te uiți așa, fără neapărat să privești, vezi pe deasupra cărții, înainte de a te apuca tu de cartea ta, de romanul numai al tău.

Până atunci...

Până atunci mîntuirea lumii are să vină de la prietenie : ce prieteni grozavi, prietenii mei !

Atît de buni, încât ai zice că sunt personaje de roman - firește, vorbesc de romanul meu.

19

O aștept.

Să vină.

Să-mi spună, de ce?...

Să-mi explice, cu toate că ea nu explică, zice că n-are ce, zice să fac eu un efort să înțeleg, zice că dacă mie mi-e dat să nu-nțeleg ce se-ntîmplă pe lumea asta, a femeilor, la ce bun să se mai ostenească ea? Ce să mai...?

– Ce să mai...?!, face ea din mână și din cap și din privire și din lehamite - resemnată.

Se înșală în privința neînțelegerii mele structurale a fenomenului femeie, însă trec peste asta, fiindcă ea nu-i femeie, ca să-mi dea lecții de bărbăție, să mă bată la palmă că n-am știut, ieri, cu ce se mănîncă femeia - dar ia să mă-ntrebe azi!

Acum pot să mă-ntorc la ce-să-mai...:

Am început să-l cunosc (vorbesc de cel însoțit de datul din mână, cu lehamite) din timpul "inventarului" Astrei. Nu l-am remarcat la vreunul de vîrsta mea, numai la adulți : ei au obosit, primii ; oboseală și frică și iar oboseală de frică - de atîta frică pe cap de român, că te-ntrebi: ăștia să fie urmașii Romei?! Se întîlnesc doi cunoscuți, doi prieteni; unul întreabă cum i-a fost

celuilalt viața de când nu s-au văzut (și muuultă vreme a trecut, cu naționalizarea, deblocarea, cotele, epurările, colhozizarea, reformarea învățământului, dosarul la slujbă, dosarul băiatului la facultate, al fetei, la școala elementară, cu arestarea, cu liberarea, re-arestarea, cu...); celălalt începe să răspundă, rostește o propozițiune, două, jumătate din a treia - apoi :

– Ce să mai...? - și dă din mână înfricoșat, lehamnit, ostent de eforturile de adineauri, să răspundă la întrebarea prietenoasă a prietenului și în același timp, cu un fel de excitație, cu adevărată ațătare, chiar cu o poftă a fricii (e-he, câte ar fi de povestit, dacă...).

Dacă, ce? Dacă, de-o pildă, n-ar fi deja povestit - și, de n-ar fi povestit el, de ce mai întreabă întrebătorul, el nu-și poate da singur răspunsuri?- ce dracu, nu știe cum e viața? Nu știe că «Ce să mai...» a devenit răspuns la toate întrebările?

A intrat spaima-n oameni. Adânc, trainic. Mai demult, pe la începutul năvălirii, nu fusese decât surpriza - vorbeau basarabenii, bucovinenii, dar cine să-i ia în seamă; apoi ceva-ceva înțelesesă până și ne-refugiații: degeaba te opui tu, om, cetățean de rând “măsurilor” (cum le spun năvălitorii la toate nedreptățile și răutățile): măsurile acelea se aplică, oricât te-ai încontra tu, oricât ai încerca să stai de vorbă cu ultimul stricător-aplicător: activistul, milițianul, eventual securistul - dar aceia nu discută, ei execută un ordin iar tu, dacă ai mâncărici la limbă, ai ocazia să ți-l domolești scărpinându-ți “punctul de vedere” - la Canal. Ori la Aiud. Sigur, mai întâi la Jilava - cea care e exact așa cum numele o trădează.

A intrat spaima în oameni. De aceea tac și-noată cum zice zicala. Tata spune că asta a făcut poporul nostru de când a holbat ochii pe lume: a tăcut și a înotat - altfel s-ar fi-necat, dracului, dacă deschidea gura să cârtească: îi intra apă; și a intrat el (poporul) la apă... Mai zice tata că una din marile prostii ale proștilor de comuniști e povestea cu istoria făcută de mase (când ei, bolșevicii, erau vreo cinci de toți, când au dat Lovitura de Iarnă)... Mari boi cei care cred una ca asta - dar și mai mari cei ce spun.

«Istoria, domnule, este făcută de trei factori», zice tata. «Factorul geografie - că geografia-i mama istoriei: spune-mi unde te afli pe hartă și-ți spun ce-ai pățit de-a lungul veacurilor; factorul întâmplare și factorul berbec. Care mase-largi? Masele mai largi, mai înguste alcătuiesc turma, iar turma se ia după berbec și la bine și la rău».

Așa o fi, așa este. Așa să fie? Dacă-i așa, de ce nu se iau masele turmoase după berbec, să urce la munte, ca partizani? Aceia, așa puțini, măcar au făcut câte ceva, că tot nu mai pot da înapoi, fie că sunt căutați, pentru ce fuseseră: legionari, popi, ofițeri; fie pentru ce făcuseră de curând: nu s-au lăsat colectivizați cu de-a sila, au tras clopotele, au pus mâna pe furci, au pus mâna pe câte un tovarăș, l-au bătut cu urzici la cur, l-au silit să-și înghită carnetul, dar după ce comuniștii au pus pe ei artileria și aviația, cei care scăpaseră cu viață - și n-au nimerit la Canal - mai trăiesc și azi (sus la munte, sus la munte - la izvor!). Mai fac câte ceva copiii: se joacă de-a războiul, iar comuniștii îi bagă la “organizație paramilitară” - n-or fi avînd arme, dar făceau ei: pac! și bum! din gură?

Nu le-a mai rămas oamenilor, ca să se opună - să facă opoziție, cum se

spune - decât gura. Și-o folosesc uneori ca să “critice regimul” - atunci intră la pușcărie, pentru... “agitație contrarevoluționară”, dar și asta e ceva, se cheamă că e un fel de rezistență (pe gură). Numai că organul s-a degradat, acum slujește oamenilor (masele largi) cât să spună :

– Ce să mai...?

Am uneori impresia că oamenii sunt cuprinși de o secretă bucurie când îi întrebi cum le merge - au prilejul să dea din mână, să-și boțească, nefericească obrazul și să rezume o viață de om, o viață de turmă prin :

– Ce să mai...?

Am aproape certitudinea că oamenilor le convine situația de față când, pentru un cuvânt rostit ori presupus a fi, sunt ridicați și duși la Canal. Ce-să-mai-ul a devenit tare bun la casa omului : înlocuiește orice, ține loc de orice, face, în locul tău, treabă de slugă - dar mai ales treabă de stăpân, liber... Așa că tu poți să rezisti, dormind...

«E-he, ce-aș mai face și-aș mai drege», zice, dă de înțeles rostitorul de ce-să-mai, «dacă teroarea comunistă n-ar fi atât de mare, tare, totală... Și ce opoziție aș face - de mi s-ar da voie ; și nițele mijloace... Dar fiindcă neamul nostru-i fără-de noroc, toți răii se năpustesc asupra lui, să-i dea la cap, la cap... Iar acum, sub ăștia, ne sunt pândite, pedepsite, nu numai vorbele, dar și gândurile! și visele... Nu-i nimic de făcut, ce să mai fie...? Revoltă cu mâinile goale? Cu pieptul gol, ca prostul? Oi fi eu cum oi fi, adică nu din cale-afară de curajos, dar tâmpit, nu! oricum, câte ar fi de povestit, de spus, de discutat - dacă... Dacă, mă-nțelegi, înțelege-mă, doar românește vorbesc - ce să mai...»

Ei, da: câte ar fi de povestit - dacă ar căpăta bilet de voie (la povestit)...

Pe tata nu l-a împiedecat niciodată interdicția și nu se teme că are să-l plictisească pe celălalt, dacă are să-i povestească - pentru a cincea oară - cutare întâmplare. Nici măcar în momente de oboseală, ori de prea-trăire nu s-a întrerupt așa, cu asta, cu cesămai-ul. Poate pentru că la el e vorba de o altfel de oboseală: aceea de a fi primul (sau: dintre primii) români care să fi cunoscut nemijlocit comunismul și atenție: acasă la mama lui; apoi, fiindcă pe măsură ce comunismul îi cuprindea (la sânul-i primitor) și pe ceilalți, el, cu cazul lui cu tot, a fost și depășit, dar și dat în lături : nu mai era tipic, vorba realistsocializatornicilor. Mai adaug că el însuși constituia un reproș viu - cum să fie suportat? Cum să-l ierte Ardelenii că el, basarabean, avusese dreptate încă din 1944 - și unde: la ei, în Ardeal! Dacă între timp îl vor fi năpădit și pe el oboseala ceastălaltă, resemnarea vinderii noastre, ca vitele, la Ialta?; prudența, frica, spaima frumos ambalată în înțelepciunea (de veacuri), în complicitate între ființe de aceeași categorie care nu au nevoie de toate cuvintele (nici acelea întregi), ca să comunice între ele - așa că ce să mai...?

Parcă nu și el. Sigur nu - el, fiindcă mama, biata de ea...

Cu mama lucrurile nu stau deloc bine. Am constatat-o schimbată de la o vacanță la alta : părul i-a albit de tot (la abia patruzeci de ani, însă albul de acum arată mai întunecat decât blondul de altădată; și mai trist; și parcă aproape murdar. Ochii și-au pierdut lumina verde-aurie, au căpătat mohorala părului. Ea întreagă nu mai funcționează atât de bine - poate am rostit ceva urât, dar asta e : nu mai este atentă la ce se petrece în jur, chiar când tata i se

adreasează, ea dă din cap cu mare întârziere, vrea să spună că aude, înțelege - se vede însă că e mutată alături, în tristețea ei ștearsă, scrumită. În asemenea momente tata încearcă să glumească :

– Ce-i cu tine, măi fată? Ți-ai pierdut boii? Caii de la bicicletă? Praful de pe tobă?

– Nu, nimic..., răspunde mama, târziu, scuzându-se indiferentă. Nimic...

– Cum nimic? Te usuci pe picioare - ce ai? Sau ce n-ai: monografia?

Mama tresare, decalat. Clatină din cap că nu ; nu, deloc.

Prea neagă mama din cap, ca să nu dea de bănuiră că chiar acesta e motivul: Monografia:

Toate, dar toate caietele ei dispăruseră la arestarea din ianuarie 49: cele de la Mana, cele de la Gusu, cele de la Buia - absolut toate. Eu, negăsindu-le în casa devastată, crezusem ce trebuia să cred : le confiscase Securitatea, la arestarea părinților. De aceea m-am mirat când mama, la liberare, n-a întrebat unde i-s caietele... Nu știam, nu le văzusem, nu le găsisem - dacă aș fi dat de ele, să fie sigură că le-aș fi luat cu mine la Șeica, la gazdă, că grele nu erau...

– Cum adică..., am zis, sugrumat. Adică... nu Securitatea le-a luat? Ba Securitatea!

– De ce strigi ?, și-a dus mâinile la urechi. Pe cine vrei să convingi că Securitatea este capabilă de așa ceva?

– Iartă-mă, nu știu ce m-a apucat..., am bâiguit.

Să mă ierte, ea, însă eu știam - și nu-i puteam spune. Pentru că nu spusesem nici... - cum să-i zic: isprava?, facerea?, treaba (mai degrabă treaba-mare) (de)săvârșită de un reprezentant al ciobănimii române de veacuri și mioieritice - pe masa noastră, de la gazda noastră, din Buia cea devenită și a noastră. De fiecare dată când dădea peste mine amintirea acelei trebimari pe masa noastră, o alungam cu grăbire, cu greață și cu veselie jucată, ca s-o șterg, s-o răzui, s-o neg; dar cum nu putea fi nici negată și nici ștearsă ca un geam, făceam apel la fetele lui Heinrich, le chemam așa: «Veniți-mi !» - și ele pe dată îmi veneau - chiar după ce nu le-am mai văzut.

Oricum, mama nu-și amintea să fi băgat de seamă, la arestare, vreun securist cu vreun caiet de-al ei - ceea ce era, din păcate normal : multe nu vede arestatul în momentul arestării - însă nici în timpul anchetei, la Mediaș, nu venise vorba fie și pe departe, despre acele caiete... După ce a fost liberat și tata, au discutat împreună, împreună au ajuns la concluzia că tot Securitatea le luase, chiar dacă ei nu le văzuseră și nu fuseseră întrebați de ele...

...Cum să vadă? Și când (și unde)? : gealații dăduseră buzna, spărseseră ușa, le băgaseră în ochi lanterne, îi înșfăcaseră, îi îmbrânciseră, îi târâseră afară (apoi în mașină) - noroc că tata, basarabean cu experiență siberiană, așezase cuierul-pom, nu după ușă, ca în casele normale ale oamenilor normali ci, chiar de încurca intrarea, în gura-ușii : astfel putuseră să-și ia, din mers, din cuier, hainele groase. "Ca Daniil cel trist și mic...", recita din Eminescu, despre Scavinski, inventatorul cuierului numit: "Nu se știe niciodată..." Ce s-a-ntâmplat după ridicarea lor (și înainte de întoarcerea mea... acasă, la Buia), nu știau. Anchetatorii nu le arătaseră vreo hârtie numită proces-verbal

de percheziție domiciliară - comandantul Buzescu nu va fi știut carte, ce să mai vorbim de frumosul Paszty, adjunctul:

– Ce frumos era Paszty, bate-l-ar Dumnezeu, cum m-a bătut el pe mine, zicea mama, totdeauna cu glas foarte răgușit.

– Găseai că-i frumos, animalul?, făcea tata. Eu n-aveam timp să mă uit la el - îl auzeam răgînd pe ungurește și-i simțeam cu oasele devotamentul față de patria lui, română...

– Paszty... - zicea mama, cu privirea și gândul pierdute. Nu știa nici să citească - la ce i-ar fi slujit? Bătea - și bătea cu plăcere, frumosul Paszty...

– Săracii..., rânjea tata. Erau la începuturi; ei: analfabeți, noi, bandiții: șireți... N-aveau nici timp, nici mijloace să respecte legea - n-a mai existat lege din momentul înființării Securității...

În câteva rînduri i-am sugerat să ceară Securității de la Mediaș să-i restituie caietele ; și cărțile - dispăruse o bună parte din puținele noastre cărți...

– Cere să-ți dea înapoi Monografia, ziceam. De ce ți-a confiscat-o? Ce e subversiv în monografia unui sat? Și chiar de-ar fi ceva..., n-ai difuzat "informațiile secrete" - nimeni nu ți-a mai citit caietele, deci n-ai făcut "agitație contra 'voluționară". Și n-ai fost condamnată, nici măcar trimisă în judecată; chiar dacă Securiștii nu au obiceiul să-și ceară scuze pentru arestări și "rețineri", din moment ce ți-au dat drumul, e o recunoaștere din partea lor că ești nevinovată, nu? Dacă ești nevinovată, să-ți restituie tot ce-au confiscat - în primul rînd, Monografia ta; în al doilea, biblioteca noastră - mă duc eu la ei, dacă-mi dai o cerere, semnată...

În acele moment doar eu vorbeam în toată casa; de parcă aș fi luat locul tatei, vorbitorul-șef, ordonatorul-suprem, profetul-în-pustiu-de-serviciu. El se uita pe păreți, nici măcar nu pufnea în rîs, adică: Ia te uită ce copilării înșiră băietu-ista - ce s-aștepți de la un copil... Iar mama... Întîia oară eram numai noi doi, tata se afla încă arestat, așa că mama a putut spune, oarecum liniștită:

– Încă nu-i momentul.

Nu era (cum să fie ?) momentul de cerut caietele; când altceva, mai prețios decât Monografia era în labelle Securității... Însă după ce tata a fost liberat, iarăși n-a fost momentul: ba noi, bărbații, eram prinși total cu examenul meu de admitere la liceu; ba eram prinși cu pregătirea "zestrei" mele de, în sfârșit, intern LGL-ist (unde pui că crescusem, plapoma trebuia și ea, crescută); apoi au fost ei - total - prinși cu mutatul în alt sat, Agârbiciu... Acolo, când am adus vorba de caiete, mama:

– Să mă duc eu, cu de la mine putere, la Securitate? Să merg eu, singură-singurică pe picioarele mele, la ei, la Mediaș? Să le bat eu în poartă - pe dinafară? Să le cer să intru? De bună voie și nesilită - fie și pentru Monografie? Doamne ferește!

Doamne-ferește, dar mai ales pentru Monografie (îi spun la singular, pentru că este vorba de opera vieții mamei). M-aș fi dus eu la bestiile de la Mediaș, măcar din plăcerea de a le bate în poartă la amiază, când locuitorii Mediașului se târăsc cu capu-n pămînt, pe celălalt trotuar; măcar din satisfacția de a-l revedea pe frumosul Paszty... Dar mama nu voia. Nu se speria, vizibil, când mă ofeream să merg la ei, însă chiar dacă se străduia să râdă, să

se arate indiferentă, îi simţeam tremurul. Mărunt-mărunt. Nestăpânit.

– Dă-o dracului de Monografie!, intervenea tata. Noi să fim sănătoşi. Cum cui pe cui se scoate, hai să facem, împreună de data asta, Monografia satului Agârbici - o facem, măi fată?

– Facem, facem...

Nu s-a apucat de ea nici în ziua de azi - şi n-are să se, nici în cea de mâine. Presupun că ştiu ce gândeşte: e prea târziu ca să mai înceapă ceva, fie şi o Monografie. Mama a îmbătrânit fulgerător; întâi pe dinăuntru s-a surpat, apoi pe-afară. Mamei i-a îmbătrânit, i s-a micşorat, ofilit, zbârcit sufletul - de-acum trupul nu mai contează. Dar chiar în starea în care se află (conştiinţă), niciodată n-am auzit-o zicînd: Ce să mai...?, deşi ea ar avea toate motivele din lume. Cel mai evident - nu cred că şi pentru ea, dar femeile lucrează (ca şi mine, de-altfel) cu al şaptelea (sau al unsprezecelea?) simţ - ar fi cel şoptit mie, cu gura strâmbă, de tata:

– Chiar dacă ţi-ar fi răătăcit, pierdut, furat ceva foarte preţios, dar nu aur, ei sunt în drept să-ţi ia aurul - să zicem nişte hârtii, acte... ori sensul unei vieţi de învăţător: Monografia...- să nu te duci la poarta lor să ceri să ţi se restituie ce ţi-au luat. Dacă ai curaj, poţi cere, de la locul tău - dar nu în scris şi nu prin poştă - ceri tare, cu glas mare, să audă şi alţii că ai cerut, că ţi-ai cerut dreptul. Dar nu te duci la sediul lor. Pentru că... Cine intră la ei de ne-voie, adică arestat, are oarecari sorti de ieşire, de liberare - ca noi... Dar cine se prezintă la poarta lor - chiar dacă-şi cere un drept încălcat - acela nu mai scapă. Te agaţă, tâlharii, te învăluie ca păianjenul musca, te ţin, te au la mână: «Tu ai venit la mine, securist», zice el, «ai venit şi mi-ai cerut o favoare...» - minte, ca de obicei, nu ceruseşi favoare. Mai zice : «Uite, eu ţi-am făcut un serviciu, e rîndul tău să **ne** faci unul - mic, numai atîtica...»- şi-ţi cer să devii de-al lor...

– De unde ştii?, l-am întrerupt. Ți-au cerut şi ție?

– Uite ce e, băiete, a zis tata, după ce a tuşit, îndelung. Dacă mi-ar fi cerut, n-ai fi ştiut că mi-au cerut. Tâlharii, când te au la mână, când îţi cer să fii de-al lor, ca să-i părăşti pe-ai tăi, înainte ca tu să deschizi gura, poate ca să zici că vrei să te mai gîndeşti, că nu se face să-ţi denunţi prietenii, colegii, nu mai vorbim de neamuri - ei, bandiţii îţi atrag atenţia că n-ai voie să-i spui ce-o să faci şi dregi tu de-acum încolo, nici măcar nevestii...

– Bine-bine, dar de unde ştii astea?

– De unde le ştiu pe toate cele rele : de la Ruşi. De pe când Ruşii mi se păreau mie, ne-rus, un neam aparte, de pe altă lume - şi uite; ei erau, de pe-atunci, viitorul nostru. Acum sîntem tot una, nici o diferenţă - decât poate numărul la obiele...

Deşi tata nu crede că ar mai exista vreo diferenţă între noi şi ruşi, tot nu zice: Ce să mai...? Poate fiindcă Ruşii, chiar dacă au luat-o cu suferinţa de acum un sfert de secol, mai au rezerve ; mai pot spune, mai pot povesti ce li s-a (mai) întîmplat ; mai au curaj ori nesimţire să spună, cu cuvinte întregi, cu propoziţiuni şi fraze întregi, cum le-a fost trecutul imediat. Vor fi ştiind ei că, dacă nu povestesc acum, trecutul (care se îndepărtează...), mai încolo or să constate că pur şi simplu nu mai au trecut.

Aşa cred.

Eu am. Ba aş spune : am numai trecut. Pe care-l viiterez în prezent - îl pun bine-bine. Ca scris. De ce: ca? Aşa, pentru că sânt un băiat foarte, foarte modest.

Aşa fiind, împlinindu-mi-se infirmeria, în prima zi de şcoală m-am dus cu servieta drept la banca lui Septimiu. Cântînd:

– Deschide, deschide ser-vieeee-e-taaa...

El, impresionat de muzica de calitate produsă, m-a ascultat. Eu i-am trecut cărţile. Aş fi vrut să rostesc şi câteva cuvinte de mulţumire, pentru împrumut, însă eram prea slăbit de boală, apoi de efortul de a cânta. Septimiu pistona mereu din gâtul lui telescopic-rotitor, pălea-roşea, încerca să râdă, izbutea să rânjească - dar n-a făcut nici o părere de gest, n-a scos o silabă ca să mă împiedece să fac ceea ce făceam; făcusem, era bun-făcut (restituiseam cărţile). De la locul lui, Octavian înţelesese că toată lumea înţele-se-se, aşa că mă aştepta cu servieta deschisă.

În timpul orei de nuştiuce care a urmat am primit de la Octavian o adevărată scrisoare: mă anunţa că noi trei o să ne întâlnim “pentru o discuţie serioasă, între bărbaţi”; “să dezbatem problema aceea, ştii tu care”. Am scris fiecăruia câte un bilet: “Nici o problemă” şi, cu toate că nu mă uitam spre spate, i-am simţit pe amândoi uşuraţi.

După cursuri, m-am dus aşă la locul întâlnirii: în ruinele teatrului ars, acolo aveau loc întâlnirile serioase. Am aşteptat, am aşteptat. N-au apărut. Pentru întâia oară prietenii îmi făceau o astfel de figură - ei care veniseră cu propunerea! Voiau să afle din gura mea de ce le restituiseam cărţile? Limpede: nu mai eram bolnav, apoi nu puteam păstra la internat cărţi atât de preţioase. Asta aş fi spus-o în introducere - în încheiere aş fi făcut elogiul prieteniei: îmi aduseseră (riscînd pierderea, furtul, confiscarea) ce aveau ei mai de preţ, dintre cărţi.

Când răspunsesem în scris: “Nici o problemă” spuseseam că înţelesesem ce anume se petrecuse: ei căutaseră în sacii de la Septimiu, dar nu dăduseră peste o singură carte mai de Doamne-ajută; hotărîseră să nu-mi dea vestea proastă chiar atunci (eram bolnav, nu?), îmi aduseseră cărţi de-ale lor - acelea pe care le-aş fi dorit pentru mine. Mi le dăruiseră? Poate nu, din moment ce nu protestaseră când le restituiseam. Deşi cine ştie ce mutră feroasă voi fi făcut în acel moment, sperîndu-i pe bunii mei prieteni (trebuie neapărat să-mi procur ochelari, uitătura de tâlhar cu care bag fiori în oameni nu-i altceva decât... privirea neajutorată a miopului!). Oare eu aş fi făcut aşa ceva, mi-aş fi sacrificat cele mai de preţ cărţi pe altarul prieteniei masculine? Bine-nţeles, da - cu toate că... Mai degrabă nu, ei doi, externi, ne-refugiaţi adunaseră cărţi pe timpuri normale: Septimiu le are în casă de la taică-său, de la bunici, el n-a sacrificat covrigul reglementar ca să cumpere din acei bani cărţi; Octavian şi-a sacrificat covrigul, chiar banii de buzunar - dar las', că de foame n-a răbdât, şi-a cumpărat el cu mâna lui cărţile... Pe când eu... Dar ce să mai lungim vorba, eu n-am avut, nu am cărţi de valoarea acelora...

După jumătatea de oră de aşteptare la teatrul ars, mi-am spus că prietenii înţeleseseră “Nici o problemă” în sensul că “problema”, câtă fusese, se rezolvase între timp - anula întâlnirea propusă de ei...

Am pornit spre internat. Nu foarte supărat pe amici, doar mâhnit - în

general.

Așa îmi va fi mie scris și-n frunte pus: să nu am parte de cărți; să se țină de mine ca scaiul, destinul; să-mi dea soarta peste mână de fiecare dată când o întind spre un raft, spre o stivă, spre un sac... - să iau și eu, ca omul, o carte... Într-un fel, aș putea spune că mi se interzice *cartea* - mie și alor mie, până la a șaptesprezecea spiță.

De parcă aș fi Adam. De parcă aș fi Adam și, din pricina răpitiței Sabina-Profitina - cea care-a mușcat cu gura gurii sale din Pomul de Mătase al Consignației sibiote, Domnul Dumnezeu ei de interesată și egoistă și așa mai departe, așadar: Doamne-Doamne m-a blestemat:

«Să nu ai cărți în veac !»

Și uite : nu am.

Nu aveam: cele din sacii din gurajul Sâmbinei, duși pe apa Sabetei, cu Fondul Liciniu Întâiul; cele din pivnița lui Septimiu: ciurucuri, probabil almnahauri, sfaturi practice - și nici măcar un roman, fie el cât de prost.

20

Praful și scrumul. Tot în punctul de plecare mă găseam. De parcă niciodată n-aș fi pornit; de parcă făcusem un tur de pistă, de plecare, dar uitasem să plec; ori nu putusem; ori Dumnezeu știe, iar acum așteptam, pe loc, “adevărata plecare”.

Fie și așa, dar nu înțelegeam: de ce adevărata eventuală plecare avea să se facă de pe o movilă, de pe o grămadă (și nu de zgură ; de cărămidă pisată, pentru piste de alergări) de cenușă? Cenușă de hârtie: scrum - de carte epurată și sacrificată: ca un bou pe altarul arderii-de-tot?

Praful și scrumul: tot în punctul de plecare mă aflu.

Chiar așa: “praful și scrumul”? “punctul de plecare”? Și alunecat, totul spre prezent, ca să mă pot plânge că la mine, cu mine, pacostea, năpasta, pustiirea, urgia, sodomul, pârjolul, plaga, potopul - într-un cuvânt: nenorocul mă urmărește?, nelăsându-mă să răsuflu?

Praful și scrumul - nu exageram? Nu exagerez acum? Nu cumva cedez patetismului, pateticului ce sânt, pathosului din fiece fibră a mea? După atâtea și-atâtea romane rusești (rusești - nu sovietice) înghițite, înfulecate pe nerăsuflăte, voi fi început și eu să mă... romanesc-rusește, să mă rusesc - astfel încercând să mă apăr, să previn agresivitățile, voi fi căpătat obiceiul de a mă umfla, de a chiar inventa pericole - ca să justific reacția...; poate chiar pe mine să mă explic, justific : ce sânt eu și cum anume, făcut ; de ce eu, nu altul; de ce așa, nu altfel - exact ca în proza rusească, eternă și uneori atât de proastă, încât după ce-o citești te întrebi dacă prostul nu ești tu - citind așa ceva. Fiindcă pe de o parte, exagerez, pe de alta minimalizez întâmplări adevărate și atât de cumplite, crâncene, barbare; crunte, sângeroase, ba chiar sanghinare - aș putea spune : ucigașe, în orice caz, schiloditoare. Pe aceste le iau peste picior, le râd în nas de pretențiile lor, le pun la locurile cui le are. Ba chiar le...

Să spun, să nu spun? Dacă spun, neg ce spun; dacă nu spun, neg totul.

Din fericire, am darul... Îmi place să povestesc. Iar o poveste povestită doar cu intenția de a-ți face ție plăcere - că povestești - de a face plăcere celui alt, iubitor de povești povestite - o poveste, zic, face, nu cât o explicație, ci mai întâi cât povestitul drumului până la acea explicare - întortocheată explicarea poveștii (în fapt : povestea explicării), dar asta este. Mai bine să fac ceea ce știu să fac și îmi place să fac :

Nu demult, poate acum un an sau poate sâmbăta trecută și tot aici, la Astra: ieșisem la fumat pe coridor, cu băieții... Discutasem, glumisem, Octavian ne recitase "ultima a lui Zăroni" (umbla vorbă că însuși ministrul Agriculturii, creație a lui Groza, colecționează cele mai crude bancuri despre sine - multe dintre ele fiind de producție proprie), Septimiu și cu mine răseseam cu multă voie bună și cu multă bună-voință de eforturile amicului de a ne distra... Pornisem spre sala de lectură când m-am întors:

– Mi-am adus aminte de ceva !, i-am anunțat disperat și triumfal.

Băieții au venit spre mine, eu m-am apropiat de ei - era bine așa. Era cald, adăpostitor - și unitor, pe atunci fiind încredințat că nimeni, nimic, nicicum nu ne va despărți, vom rămâne în vecii vecilor ca degetele, trei, pentru cruce, numiți după ciobanii din **Miorița**: "grosul: ardelean - Octavian; 'jlociul: regătean - Septimiu; 'rătătorul: 'sarabean - eu..."

– Am tot vrut să vă întreb ceva...- numai lui Septimiu îi vorbeam, simțeam că așa e bine, când ai doi prieteni nu te plângi de amândoi, în prezența lor. Am tot vrut, dar cum m-am luat cu altele... Înțelegeți...- am trecut la plural, a trebuit să caut și să găsesc un chicot elocvent. Înțelegeți voi...

Băieți buni, băieții au hăhăit în cor. De acord: introducerea de acum fusese neîndemânatică, slăbuță, de-a dreptul rea, însă dacă în ea era vorba de fete...

– Ha-ha-ha!, a continuat Septimiu, solo. Mai departe?

– Mai depaaaa'... - și am rămas suspendat.

– Mai încet, tot mai încet..., a recitat Octavian.

– Mai depaa'..., am făcut o nouă tentativă.

– Ai uitat ce ți-ai adus aminte?

Înghițind greu, m-am uitat la unul, la celălalt, apoi :

– Prietenie din asta, mai zic și eu! Servus! - am plecat, mânios.

Am străbătut vestiarul, fișierul. Am deschis ușa sălii de lectură, am închis-o, m-am răsucit: am dat piept în piept cu Septimiu.

– Ți-a venit mintea Basarabeanului cea de pe urmă?

- Mi-a venit - parcă te-am mai întreb... am zis, clipind des. Dar asta-i, că nu mai știu ce mi-ai răspuns... Sau nu mi-ai, nimic?

– Despre ce vorbești?, a făcut Septimiu.

– Despre când?, l-a corectat Octavian.

– Are dreptate!, am zis. Despre când - acum câtva timp, o săptămână, două... Sau poate o lună... Am dus ceva la tine, în pivniță - tu nu erai acasă, după aceea m-am luat cu una, cu alta, am uitat să-ți spun, să nu crezi că din rea-voință - atunci am vorbit cu mama ta, ea mi-a dat permisiunea să las la voi în pivniță...

– Bine, dar...- m-a întrerupt Septimiu, fulgerător înroșit pe vârful pomeților și căutînd cu disperare comică ajutor în partea dreaptă, când

Octavian i se afla în stânga. Bine, dar...

– Știu, știu, știu!, l-am liniștit și cu gestul. Te rog să nu te superi că, în sfârșit, te întreb, dar n-am reținut ce s-a... Asta, cu... Sau poate că nu tu mi-ai...?

– Dar ți-am mai spus, mi-am cerut iertare, m-am oferit să... - Septimiu m-a apucat de braț, m-a tras la o parte din calea ușii. Am crezut că s-a rezolvat, că m-ai iertat... - căuta un loc la adăpost, era destulă lume la fișier, însă tot nu înțelegeam de ce, de cine anume se ferea el, de ce vorbea în șoaptă, doar nu era vreun secret... Ți-am propus atunci o... un fel de compensație - sigur că n-ar fi compensat...

– Ce să compenseze? Compensație... - dar eu nu vreau decât să-mi explici...

– Dar ți-a spus, ți-a explicat - ce mai vrei? - niciodată nu-mi vorbise Octavian cu atâta aproape ură.

– Când?, am întrebat din inerție.

– Cum, când?! De mai multe ori...

– Asta nu-i răspuns la întrebarea mea..., am încercat s-o dau pe glumă.

– Fiindcă nu ești atent la ce vorbește omul! Tu numai pe tine te ascuți!

- Octavian era pe pragul exploziei.

A intervenit Septimiu ; a trecut în fața lui Octavian:

– Și el ți-a explicat ce s-a-ntâmplat...

– Ce s-a-ntâmplaaa'... - îl imitasem fără să vreau. Ei, ce s-a-ntâmplat acum o săptămână?

– Cine a vorbit de săptămână : acum un an, chiar doi... - Octavian se calmase.

– Nu chiar doi, însă...

– Oricum, destui. Ai avut tot timpul să-nțelegi. Și să-i pui cruce! - iar se ambala.

– Cruce i-am pus, dar voiam să știu ce s-a-ntâmplat...

– Te asigur : propunerea cu compensația rămâne valabilă, m-a întrerupt Septimiu. Oricând poți veni la mine să alegi tot ce vrei - ți-am mai spus-o și atunci, acum un an ori doi...

– Mi-a spus? Dar n-am ce compensație să aleg, am zis.

– Atunci? Ce mai vrei?

– Să-mi spui cum s-a petrecut cu...

– Să-ți spuie, să-ți spuie! Ți-a spus de o sută de ori, ce mai faci pe tontălăul? - Octavian iar se supăraseră, dăduse în vână. Oar' vrei să-i scoți pe nas o viață-ntreagă? Nu ți-i rușâne ?

– Ce-ce-ce...- mă bâlbâiam. Și de ce mă faci tontălău? Tu? Tuuu?

– Compensația - când vrei...

– Ia mai termină și tu cu compensația!, s-a răstit Octavian la Septimiu - apoi spre mine: Și tu, mă ! Ce-o fò', o fò', gata ! Basta ! N-a fost să fie, ce-l fuț' la cap cu... A-hă-hă, alțai or pchierdut alte', mai de preț, ale lor, din moș'-strămoș', nu... on pchic cam ciordite...

– Ce-ai zis: ciordite?, m-am supărat eu.

– Am zâs, nu mai zâc - zâc că-ai de-or pchierdut din a' lor n-or mai făcut atâta gură, dup-aia...

– Și ce te tot alinți cu ardeleneasca ta, or ai vrei să nu-nțeleg ce spui? Și zi așa: Alții n-au mai făcut atâta gură - după aia...

– Păi, da!, a oftat Octavian, asudat.

– Păi da! Alții și-au pierdut viața și n-au mai făcut atâta gură - după-aia...

Septimiu se lupta discret cu râsul - nu și l-a slobozit.

– Ce-ai zâs tu, mă?, a întrebat Octavian într-un târziu.

– Ce-ai auzit: tontălău ești tu, tolomacule! Ce spun eu și ce-nțelegi tu! Și aflați amândoi: nu-i salut pe tontolomaci!

Mi se fâlfâia că se supăraseră amândoi - dar Octavian începuse, nu?

Am vrut s-o dreg, pe loc: să-mi cer scuze, să ne-mpăcăm... Era sâmbătă, n-am avut timp; luni și marți n-au dat ei pe la Astra - dar nici eu pe la școală.

Poate azi să treacă pe-aici.

Cum îi văd, cum mă duc drept la ei și le declar, pe cuvânt de onoare, că tolomacul în cestiune eu sânt - numai eu.

Și le propun să ne-mpăcăm, ce dracu, n-ar fi păcat să rămânem certați pentru un fleac - în fine, pentru șase saci de fleacuri - noi, niște băieți atât de buni ?

21

Cum îi văd, cum mă duc la ei, să ne-mpăcăm. Doar n-o să ne certăm pentru un fleac. Octavian spusese (ori Septimiu?) că fleacul fusese, nu acum o săptămână, ci în urmă cu un an; sau doi. Sau. Poate că da, poate că da. Așa o fi. Oricum, înainte de fleac (pe care întâia oară îl auzisem din gura lui Robescu - însă el povestea în dormitor ceea ce nici nu știa că povestește...), eu abia mă ridicam de pe boală.

Aveam impresia că mă ridicasem pe etichete dindărăt; ca la focă, lipite, coadă. Aveam impresia că - nu impresia, certitudinea - că n-am nici un chef să mă însănătoșesc; nici să mai trăiesc. Îmi venea să mă-ntind, dacă nu sub lespede-grea-și-mortuară, atunci într-un pat normal, de ne-dormitor, să zac un an de zile; sau zece, când scârbavnică, putoarea, curva de istorie se va fi astâmpărat, răcorit, așezat la casa ei, de-acum bătrână, de nefolositor.

Îmi mai ziceam că, dacă asta mi-e soarta : să nu am și eu, ca tot omul un Fond personal (când avusesem două!), măcar să am pe umărul cui să plâng, să ții cinci săptămâni, fără să explic de ce mă exprim în u-u-u și nu în a-a-a, ca mult mai deschis(ă). Și, Doamne, ce bine mi-ar fi prins atunci sânul mamei și glasul de mamă și lasă-lasă-urile de mamă, totul trece, trece și asta (dragu-mamii) - mi-aș fi făcut plânsul, apoi mi-aș fi văzut de ale mele, altele : crosul de-Ntâi Mai (nu-l puteam lăsa de izbeliște), făr-de mine ; fotbalul - cum să-i las pe băieții mei de la Progresul fără portar?; fanfara liceului, fără trompetă unu ?, dar Corso-ul, fără un diliginte lustruitor de asfaltie?, dar fetele, fiindcă lumea din ce se compune, dacă nu din fete? - dă-o-ncolo de treabă, viața elevului legheleu nu se curmă din pricina unor oarecari saci plini-ochi cu niște amărâte de cărți.

Amărâte, dar cărți.

Amărâte - da, fiindcă nu sânt eu omul să ceară luna de pe cer. Ceea ce mă scotea din fire, mă îmbolnăvea, mă omora cu zile: faptul că le chiar avusesem. Nu le văzusem - dacă lucram numai pe întuneric, mă grăbeam, eram mereu la galop, cu fri- ca-n sân de milițieni, de securiști. Trudisem din greu la ele, mi s-ar fi convenit o părticică, partea mea și care nu era din convenitul altuia, era din convenitul de foc și pară..., de praf și de scrum. Praful și scrumul s-au ales de (numai) ale mele. Cu toată durerea mă gândeam la Septimiu: cu drag și compasiune : n-aș fi vrut să fiu în pielea de fiu al mamei sale, după o împrejurare ca aceea - deși pe vremurile astea...

...Pe vremurile astea năvălește Securitate în casa omului, pretinde a căuta arme și **Mein Kampf** și umple Canalul de posesori, deținători - nu există printre români așa ceva, nu-i nimic, face Organul să aibe:

«Armele! Unde-s armele?!» zbiară securiștii, «scoate armele, banditul, că Canalul te mănâncă!» - fac ei diversiunea cu căcanalul, în timp ce alții se preling neobservați...

În timp ce unii, zbiară, răstoarnă, distrugă, alții îl supraveghează pe bandit - dar nu ca să-l surprindă ascunzînd, înghițind, un corp-delict (un tanc, o bancă-capitalistă - cu tot cu felinarele de la stradă), ci ca să nu bage de seamă dușmanul ce anume face Organul...

«Uitați ce-am găsit, tovarășu căpitan (sau locotenent sau maior, chiar și coloneii lor se ocupă de astfel de trebi) !», zbiară, cum a învățat, tocind la ei, la Secu, cel fost tăcut și prelins care, cu mișcare de piston, băgase-scosese de sub o margine de cearceaf cartea “găsită la percheziția domiciliară”...

Degeaba omul se miră : vede pentru prima oară cartea aceea ; degeaba spune că nu-i aparține...

«C-adica ce vrei să spui: că-mi aparține mie?» vine securistul cu argumentul-ciomag.

Omul, zăpăcit, politicos din fire (nu-l ofensezi pe invitat în casa ta, chiar dacă se invitase singur) zice că, Doamne-ferește, n-a vrut să...

«Ș-atuncea cui aparține corpu-delict găsit la tine-n casă?»- logică securistă, captăietoare.

Omul nu se lasă - încă - nu acceptă că i s-a și tăiat capul, o ține-ntr-una că nu-i aparține, că acum o vede pentru prima oară, că nu știe cum apăruse în casa lui... Atitudine nepotrivită - drept care Organul îi arde mai întâi o labă; apoi încă cinci ; apoi câteva șuturi în genunchi, în tendoanele lui Achile, în cur - acolo, în prezența soției, a copiilor, a părinților...Să recunoască...

«Să ne spui cinstit, de unde ai Maicăf! Acu, pe loc, să recunoști cine ți-a dat spre citire și-nsușire și difuzare dușmănoasă Maicăf ! Recunoaște, mă, cinstit, că te-omor!»

Omul nu înțelege : Maicăf? Mai'...? Maincă'f - ce-i asta, că parcă sună nemțește - aaa, **Mein Kampf**, sigur că știe cum se scrie, doar a văzut în *Scînteia*... Cum însă Borganul Boborului nu are suficiente exemplare din **Mein Kampf** în dotare...

Cică la Brașov “găsiseră” cartea pe care tot ei, borganiștii, o strecuraseră, însă fata profesorului percheziționat, îi zmulse, pe la spate, securistului cartea, ca o pisică se căță-rase pe un dulap și, până să se dezmeticească neadormitele borgane, sfâșiase învelitoarea de ziar a cărții - nu era **Mein**

Kampf de Hitler, în nemțește, ci al nu știu câtulea volum din **Operele Complete** de Stalin în... rusește. Or profesorul, cât era el de profesor, nu știa rusește, spusese în gura mare că el nu învață limba borgănoasă... Cum însă nu ajungeau exemplarele pentru toate echipele, careva avusese ideea strălucită să ia prima cartea căzută la sub mână, s-o învelească în jurnal - îndrăznește vreun bandit să-i zmulgă lui, Borgan-de-stat, corpu-delict? - bine-nțeleș, banditul nu - fiică-sa: da...

Nu se mai știe ce soartă a avut profesorul - desigur, Canalul l-a înghițit. M-ar interesa ce s-a petrecut cu fata: frumoasă; bună gimnastă (altfel n-ar fi putut urca pe dulap); muziciană (s-ar spune: violoncelistă - negreșit, numai o persoană și sportivă și virgină, deci inocentă, poate conține, pe scenă, în văzul lumii, un violoncel între picioare).

Oricum, fata a scăpat de arestare, însă i-au fost ridicați: mama, bunica, un unchi, două mătuși, trei vecini, adică toți martorii care semnasera procesul verbal de percheziție; prin care fusese "descoperit" Stalin, prezentat drept Hitler. Se mai spune că de atunci, Securitatea nu mai caută neapărat **Mein Kampf**, nu mai caută ceva anume : ca să nu se mai facă de căcat, confiscă totul, arestează întreaga familie, abia apoi confecționează "motive". Așa că, bietul Septimiu... Nu știu ce-aș fi făcut în locul lui, dacă mama ar fi...

Praful-scrumul s-a ales de biblioteca profesorului. A fost și fata arestată, mai târziu, dar după o săptămână, i-au dat drumul, zicând că e minoră, deși ei, bestiile borgane nu se sinchisesc de minoratul dușmanului. Iar fata - ce interesant: o cheamă tot Sabina! - nu se lasă dezlipită de trotuarul din fața Securității... Bun, acum știa unde se află părinții - dar biblioteca?, s-o scape din ghearele analfabetizatorilor - și reușește, domnule, nu știu cum, dar se mai petrec și minuni..., izbutește acolo unde n-au reușit (fiindcă nici n-au încercat) maturi, bărbați - ferească Dumnezeu de tenacitatea femeii, încă fată-mare...

Ea a recuperat cărțile - dar eu... Praful și scrumul.

Praful și... Nu are dreptate Sclifos cu istoria lui știută ca apa, de parcă i-ar fi tabla-nmulțirii. Nu pot spune unde și de ce se înșală, dar sigur se amăgește când pretinde că... Am citit și eu că istoria ni se repetă ; dar am citit și că nu ni se repetă - depinde de unde o privești : dacă stai pe tușă ori în tribună și privești la alții cum joacă, aleargă, luptă, ai o privire foarte... critică, tu ai fi făcut mult mai bine decât tâmpitul de-acolo din arenă - cum, mai bine? Ei, cum...- las', că-ți povestește el... Însă când ești pe teren, în cazanul cu pricina și încasezi lovituri cu ciomagul, cu biciul, cu polonicul (cel cu care Dracul învârtește în ciorba-de-burtă a Istoriei), atunci să te vād ce teorie avansezi : se repetă ea, au nu se repetă?

Sclifos pretinde că nu : cercul văzut de noi este, în realitate, spirală... I-am făcut, pe loc demonstrația cu o sârmă de aramă, moale : pui palma pe... spirală și apeși, comprimi arcul, până se face un nenorocit de colac ; sau apuci sârma de capete și tragi în părți, până când și cercul și spirala și zigzagul (așa se vede istoria din profil) se prefac în linie dreaptă, în sârmă întinsă, numai bună pentru rufe.

Concluzia mea ar fi următoarea : spirala istoriei repetându-se (dar nu întocmai) e ca dragostea mea pentru Sabina : când este, când nu prea este, ba

chiar din contra - dar fără a înceta să fie, foarte ; când este întocmai, când o variațiune pe aceeași sabină, apoi altă variațiune - pe aceeași (fata profesorului, prețuitoarea de cărți, unde mai pui că păstrează violoncelul în văzul lumii cu o grație, cu o inocență, chiar cu un fel de fermitate masculină găsibilă doar la fetele mari iubitoare de cărți, cu precădere romane...). Dacă însă nu ne încurcăm în teorii și o luăm la rasul-ierbii, cum ar zice aviatorul Radu, de la cenaclul Astra, judecând după fapte concrete, pipăibile - ce constatăm? Că s-a purtat cu mine ca o egoistă feroce, în plus, mincinoasă și mai în plus, nasoală, chiar curvă - am citit : există și curve virgine... Nu zic astea fiindcă aș fi supărat pe ea, că m-a dus cu zăhărelul măritişului ; n-aș lua în seamă nici că m-a tratat ca pe o slugă - la o adică aș trece și peste minciuna cu Blaga (Lucian), fiind vorba tot de cărți salvate de la rug...

Dar ce nu le pot ierta celor două curve, butori : că au vândut cărțile! Să le fi vândut pe-ale lor, dar numărînd până la șaispe, numai atât număra fondul Liciniu, fondu-i-le-aș de căscate și inconștiente - restul, încă nouăsprezece : fondul meu, pentru care tridisem, asudasem și mă îmbolnăvisem, era cât pe ce să mor... Și când mă gândesc că șontorogul, prăpăditul de arzător era omul lor, plătit - dacă m-ar fi prins în pivniță, ar fi trebuit să intervină Sabina să mă scape din ghearele lui... Ce să zic, mare favoare - coborîse de pe nourașul de mare burjuică, fiică de consul, nepoată de fabricant de lanțuri de tras apa la closet (așa ceva va fi fost, după nume, Herr Fleacă), acordîndu-mi mîna ei imaculată și, așa, puțin, gura. Gura, gura - gura Sabinei. Ceea ce nu m-a împiedecat să fiu un adevărat hamal - măcar de-aș fi fost plătit ! Recuperarea fondului n-a fost un act de rezistență, de opoziție anticomunistă, cum credeam, ci de... transport (bine zicea Lomonosov, parodiindu-l pe Lavoisier: «Nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă - totul se transportă !») Să-mi fi dat și mie ceva pentru osteneală, câteva cărți, acolo, n-aș fi refuzat nici una. Ți-ai găsit! În loc să primesc, mi s-a furat: preț de o mie de volume!

Sclifos nu are dreptate. Am discutat mult despre asta - nu m-am lăsat, încât la un moment dat, scos din fire de nu-urile mele, a zis:

– Măi băiete, înainte de a contesta, de a nega ceva, asigură-te că știi ce negi. Cum nu știi - pune mîna și citește, citește...

– “Citiți! Citiți! Citiți!”, am rânjit. Te-ai dat cu ăștia - tu, basarabean de-al meu, te-ai dat cu DiavoLenin, care ne bate la cap de pe toate garduri cu lozinca lui împuțită!

– În primul rând, Lenin zice: “Învățați, învățați, învățați”; în al doilea, nu tot ce se atribuie lui Lenin și lui Stalin sunt neadevăruri...

– Ce-mi vorbești!, l-am mârâit.

– ...Un om cu bun simț nu are dreptul să nege un adevăr, doar pentru că a ieșit pe gura unui ticălos...

– Dar eu nu neg marile adevăruri de spus la closet, ori prin parcuri, pe urmele geniilor omenirii truditoare, m-am apărat. Doar mă piș pe ele - vrei să-ți arăt cum procedez?

Sclifos a rîs, m-a bătut pe spinare, apoi a luat-o iar cu ale lui: că adevărul e unu și trebuie căutat, sau de nu, atunci acceptat chiar și din gura celor care, de regulă, mint...

– Nu sînt deloc de acord!, am zis, fericit că pot fi în dezacord cu Sclifos

în persoană. Cine a mințit de atâtea ori, cu bună știință, minte și când se întâmplă să spună un adevăr - la urma urmei care-o fi adevărul leninist, citat: Că învățătura e bună la casa omului? L-am așteptat noi pe-acest țăp sifilitic, ca să aflăm ? Dă-o dracului, că doar n-am ieșit din peșteră, în patru labe, adineauri !

– Dă-i înainte, dă-i! - Sclifos era vesel.

– Îi dau, n-ai grijă... Când anume a ouat Lenin această genialnică cujetare? Când a început campania de alfabetizare în Rusia : atunci și-a dat seama că bolșevicii lui nu știau carte - mi-a spus tata, a aflat-o de la fața locului... Eu cred - și ți-o spun curat (am tras-o pe basarabenește) : omul care a zis ce-a zis: «Nu știi - te-nvățăm; nu poți - te-ajutăm; nu vrei : te-obligăm!» e un criminal și-un securist ! Nu merită atenția cuiva pe care-l stimez - mai ales că-i basarabean.

Sclifos a râs. A zis că nu mă înșel eu chiar în toate, însă păcatul meu: judec cu inima, nu cu capul...

– Să ne păstrăm capul limpede, să aflăm legile după care e făcut răul - dacă vrem să-i dăm peste bărbîță lui Lenin-Han...

Asta mi-a plăcut. De la discuție n-am citit atîta, încât să cunosc legile acelea - dar oare am nevoie să le studiez cu creionul în mână, ca să aflu că sunt ticăloase, strâmbe, împotriva a tot ce e bun și de partea a ceea ce-i mai rău; mai abject? Eu zic - atenție, mă citez (cu modestie):

«Ce-mi pasă de cauzele și de legile logice, acum, în acest moment, când efectele mă strivesc, mă lovesc peste mâini și peste gură, ca să nu pot reține cărțile destinate arderii? Ce-mi pasă că, după legile acelea obiective, Tătarii de azi or să se retragă, or să dispară de pe fața pământului într-un an, în zece, într-un secol, când eu simt (nu cu capul, nici cu inima - cu mațele) că Tătarii de azi ne-au strivit bine-bine, apoi ne-au pus pe noi să terminăm treaba, iar la urmă să le mulțumim lor, binefăcătorilor! Noi, victime ale năvălitorilor să prefacem în praf și scrum ceea ce mai rămăsese de noi, când și-așa avem atît de puțin : negrul pe alb ; scrisul-înscrișul - cărțile... Noi să ni le ardem...»

Sclifos a tăcut mult timp. Apoi a tras concluzia :

– Noi ne deosebim radical : eu am o gândire științifică, tu una... poetică, haotică, nesupusă legilor, nerespectînd regulile. Uneori nimerești în șanț - alteori la țintă, direct, chiar fără să fii conștient că ai nimerit...

Sclifos are gândire științifică; rece - de șarpe. Bun.

O căutam - într-un cuvânt. O căutam - în două, în două mii ; în sute de tentative de a o atinge, găsi: cu iubirea mea: cea cum nu se mai află pe lume, iubire...

Nu. De parcă acolo, în prima carte și în primul cap (tre-cut de mine în al doilea, puțin modificat), când cu Grădina Raiului și înainte ca Doamne-Doamne să ne alunge pe poart-afar' - ca și cum în grădina cu pricina nu s-ar fi pe-trecut nimic (ori aș fi uitat eu, de frică) : nici atragerea atenției, nici povestea cu șarpele (cel rău, nu ca Sclifos), nici nedreptatea cu Pomul - care, pom?, am aflat mai târziu, mult mai, prea târziu că i s-ar fi spus: al cunoașterii binelui și a răului - care bine? și care: răul? La urma urmelor: care cunoaștere? nu avusesem știre de nici o interdicție - care: aceea de a avea și eu, acolo, câteva amărâte de cărți personale?

O căutam cu gândul, cu dosurile palmelor; și cu încă: retina gata să o primească, precum o mantie; ori un cerceaf, prosop, după Baia Suzanei (sau a Sabinei - după răpire): cu adulmecul. Ochii, urechile spuneau : Nu-i aici, dar mirosul povestea pe îndelete cum și pe unde fusese, pe unde se mai dusese și cum și pe unde plecase când plecase - era să spun; de tot, așa ar spune ochii-urechile, însă nasul spune că nu de-tot, că tocmai de-aceea-și lăsase acest Fir, urmă de odoare, molecule din corpul ei cel trupesc, nu degeaba o cheamă Ariadna (sau Suzana - sau chiar Sabina).

O căutam: cu sufletul cu pipăișul, cu amirositul : fusese, mă amăgise, mă hiclenise; mușcase din mărul de mătase, i se făcuse dintr-o dată rușine - se ascunsese - dar de ce singură, doar eram scriși doi: și goi,/ ne-ar fi fost mai puțin greu în doi, din Poarta Raiului am fi plecat de mână, cum am văzut atâtea reproduceri ale Alungării : tu erai foarte bucălată, în schimb cerul de deasupra tare amenințător.

Ca să știm ce ne așteaptă.

Și (mi-am adus aminte!): în noi-doi ne-ar fi fost mai ușor la trasul sâniei, la încărcat-descărcatul sacilor ; și pe la sudoarea frunții ne-ar fi fost mai ușor - ce să mai vorbim de durerile facerii: aritmetica ne demonstrează că ele se împart în porții egale, dacă. Aș fi primit partea mea de facere, nu doar din datorie, ci cu plăcere : în sfârșit, o să aflu cum; poate că chiar izbutesc să mă transpun : nu în capul unui cal, ci în burta unei femei - în pân-tece, se spune; sau: vintre. Sau și mai poetic: trup. Ori cum zice Biblia, ocolit: sân. Femeia are sân, bărbatul coapsă - din unirea lor iese copilășul.

De asta e mai bun cuvântul decât culoarea-formele în pictură: denumești ceva prin altceva. Drumul, imaginar, imaginat, de la sân la sână (de pildă); de la coapsă la-ntre ele, asta va fi adevărata artă: întreține ceva mister, nu spune totul, nu dezvăluie întregul, lăsându-te gol ca la Poarta Raiului, ci îți lasă o porțiță, o crăpătură, o găurice - pe-acolo străpungi, după puterea coapsei tale, vâlul înconjurător al sânelui.

O căutam cu gâtul lungit peste romanul altuia deschis undeva, peste romanul nostru deschis altundeva, alături, amușinam tufișurile, căutam pe după copace, cu dosurile mâinilor căutam sânul natal, cel mult simțual - amiroasa era, amiroasa ba - unde-o fi? Unde să se fi dus? Ori nici nu venise? Sau: încă nu?

Are să vină. Vine, vine, vine ea.

Cu atât mai curând, să, cu cât o aștept mai așteptînd cu - și are să fie ziua a șasea.

Atunci când omul se lasă îndormit. Pentru ca din coapsa lui să se facă, împrejur, precum covrigul în jurul propriei guri, sânul ei.

sfârșitul primului volum

II

ÎN AȘTEPTAREA SABINEI

1

O aștept. Să vină. Să-mi spună.

Va fi zis, cel mai ușor lucru pe lume e să zici: zici și-ți zici că, zicînd, ai și făcut, așa că cel mai înțelept lucru, tot pe astă lume: să plec în căutarea cui mă are, pe urma cui mă urmă.

Când are să aibă nevoie de mine, o să mă găsească, nu asta mi-e grija. Totdeauna când avea nevoie de mine mă găsea, reciproca nefiind valabilă, cum ar spune Mihăilescu, profesorul de matematică al meu și chiriaș al ei. Nu chiriaș, nu ei îi plătește chiria, dar se cheamă că el, dat afară din casă, șade în casa altuia, dat afară din casă... Casa-i a statului. De democrațiepulară, așa-i zice. Se mai zice: Azi țara mea e casa ta - când o spui tu, amărătul, dar când o spun ei, ăștia, atunci sună: Azi țara ta e casa mea !

Căci dar însă totuși: așa se lichidează dușmanul de clasă: în subțolul (zic ei, crezînd că o casă funcționează ca un țol) naționalizatului A îl repartizezi pe dușmanul B, naționalizat și el ; în subțolul banditului B îl pui pe burjuilul C; în naționalizarea (țolul) acestuia îl bagi pe capitalistul (ori popa unit) D - și așa mai departe, până faci turul Republicii Populare Române, cea de-a nuștiucâta rebublică sovietică din Marea Uniune Rusească.

Păi, ia să mai stea și clasancitoare la etaje ș' la balcoane, -n cipici, pijama peste plovăr și bască creată; să se mai uite și ea de sus, de-acolo să scuipe-n capul lumii burgheze, că doar capitaliștii s-au tot uitat de sus la popor! și-au tot scuipat în șapca clasei!, păi ia mai dă-i mereu în muicile lor de 'sploatatori și profitori nerușinați, așa le trebuie, să le mai moară și lor toate caprele, c-au supt până adineaurea sângele din vlaga proletariatului 'ternațional - o și văz aevea pe Sabina-'Mperialina (și Lipitorina) sugînd : ț!, ț! la un biet muncitor vădov, cu cinci copii; mai văd cum, după ce s-a umplut pân-la hâc ! cu sânge roșu, trudi-toresc, ferocea și 'sploatatoarea s-a apucat să sugă țigări de foi, aprinse numai cu bancnote, în timp ce joacă la ruletă numai la Nisa aurul extras din măduva clasei - în fine, nu pe Sabina o naționalizaseră oficial, era mică și cam minoră, cum spune ardeleanul și despre un oltean: că-i cam mort...- ci pe părinții ei, majori - și fugiți, așa le spun securității și celor care, prinși de evenimente, au rămas pe loc: fugiți - în absență; în contumacie.

Din latină vine, chiar dacă seria noastră e prima care nu mai face. Cică-i limbă reacționară, vaticană, mistică, în plus, moartă, de aici pericolul. Ghiță Pop, dirigintele și dușmanul meu personal, ditamai ardelenoiul

(cu școală la Blaj) și profesor de franceză, a zis nu o dată:

– Nu mai aveți nevoie de latină ! E-o limbă moartă și-ngropată !

Râdea spunând asta, Pop de franceză. Singur a râs, nu s-a luat după el nici măcar Viermiceanu, viermele clasei (și-al liceului). Nimeni nu-l întrebase pe el, profesor de franceză, cu teză la Sorbona, în plus diriginte - de ce nu se mai face latina, el luase inițiativa explicației, a râsului, în concluzie. De aici concluzia mea: directorul Stănescu n-ar fi luat inițiativa să spună de latină că-i moartă, de-aia nu se mai face și n-ar fi râs la urmă - el e profesor de lucru manual și comunist de-acas', cum ar veni: un proletăroi. Ca să aduci vorba nitam-nisam, de latină (că nu se mai face!) trebuie să fii profesor de franceză, originar din Blaj - și legionar. Care-i cel mai periculos comunist, azi?: legionarul de ieri! Ca acest Ghiță, arătos, ținând capul drept, nu ca (toți) ceilalți profesori, trecuți, ori amenințați cu pușcăria; Pop, dirigintele, care mă anchetează cam o dată pe lună, în fața clasei - că de ce-am fugit eu din Patria Strugurilor și a pâinii? De ce nu vreau să fiu ce sunt: Cetățean Sovietic? Nu-mi place Socialismul? Să spun cinstit, în fața clasei!

Ce l-aș mai judeca pe acest porc de Ghiță - fie și în contumacie!

Care vine din latina, iar Sabina nu mai vina și las', că mi ți-o judec eu, în prezență. Vine ea, vine - dacă nu-i vlace, altul mama nu mai flace - și să mă lase și-n place!

Dacă a plecat de la noi, de tot, înseamnă că trebuie s-o caut pe-aici. Așa-i: cu cât fugi mai departe, cu atât ajungi mai aproape de unde-ai fugit - asta venind de la rotunditatea pământului la basarabean.

S-a dus. Nu știu: a fugit, cum zic securității? A fugit până-n Italia, ori s-a ascuns pe-aici, pe undeva?

La Brașov de pildă. Are neamuri acolo, ca tot Ardeleanul. Cel puțin trei familii - în plus le cheamă Blaga. Sau în minus, nu contează, ar conta dacă s-ar fi dus să se piardă pe-acolo, deși i-am spus de-o mie de ori că Brașovul nu e cel mai potrivit loc de pierzanie pentru un dușman ca ea: plin de ardeleeni, de unguri și de brașoveni, mai ușor s-ar fi ascuns aici, la Sibiu.

Dòr, cum spun Ardelenii, dacă s-o răpchit sânгурă... La asta nu mă gândisem - mă gândesc acum. Dacă ar fi urcat pe dulap, ca fata profesorului, Sabina ar fi... N-ar fi, nimic, Sabina asta vrea să se ascundă, să fugă, să nu fie arestată - și de-aș avea eu puterea aceea: călare pe calul alb, cel cu șaua verde, să tai capul hidrei.

Să fiu eu o femeie; o fată; o sabină - păi mi-aș monta pe dată la sân o capcană, o clucă, o clapcă - cu dinți brici și arc puternic: când hidristul-securidristul își bagă coapsa lui împuțitistă, harșt!, clapcana se-nchide ca o crocodilă! Și i-o, cum se zice : secționează! Și-l lasă pe securizdist secționarisit; fără-de!

O aștept să vină de la Brașov, să-mi spună.

Bine, nu de la Brașov, prea e plin de brașoveni. De la Timișoara: are și acolo (dar unde n-are neamuri un român normal, nu refugiat ca noi?) Frau Fleacă își face cruce cu stânga, în fine: de-a-n-doaselea, înseamnă că e romană, or cine-i papistaș dintre Nemții noștri ? Șvabii și Austriecii - Sașii nu-și fac cruce, ei sunt foarte protestatanți.

Rău a făcut dacă s-a dus la Timișoara: chiar dacă acolo-i mai puțin rău

pentru un fugar, Cortina de Fier e la câțiva kilometri, unii au trecut-o, aceiași, în gura secilor: “fugiți”, pe când fugari sunt “internii” - unii chiar foarte interni: înzidiții, îngropații (m-am gândit la legenda Anei, cu Manole zece legenda înzidiților de când cu venirea ăstora).

Cum altfel să-i spun Sabine: fugărit(ă) ? Draga de ea: începuse a mirosi; a urmărită; a pândită, hăituită, vânată, alergată, asudată cu frică. Mai știi: asta mi-a apropiat-o (și mai mult) mirosul de frică, de sudoare de spaimă. Până la ea n-am simțit la noi, și am fi avut atâtea motive, doar tot într-o fugă o ținem de peste zece ani, tot într-o teamă (cel puțin dublă față de a băștinașilor: pe noi, dacă pun laba, ne trimit, nu numai pe verticală, în groapa închisorii, a Canalului, ci și pe orizontală, la mama dracului, în Siberia. Și n-am întâlnit la ai noștri acest miros. Să nu-l mai percep eu, fiindcă m-am obișnuit cu el? Ori altfel să miroasă frica Basarabenilor? Să degajez și eu, prin pori, frică, dar cum pe tine însuși nu te simți...?- nu-i adevărat: eu mă simt, știu toată vremea unde și cum mă aflu pe harta lumii și ce culoare poartă emanațiunile mele. La alții am mai dat de un asemenea miros de...

Mi-a mai ajuns la nări abur de frică - tot ardelenescă (sau nemțească?): în 49, la Buia : prin martie, încă nu avusesem vorbitor cu mama, de Paști, îl ridicaseră și pe Heinrich, fetele erau la lucru, la fermă, făceau săptămânal naveta, cu camionul, acasă rămăseseră mama lor și bunica. Așa a fost: mama fetelor mă condusesese la plecare, nu era ceea ce se cheamă: condus, mai degrabă se ținuse de mine pe uliță, întrebându-mă ce cred eu despre planul ei de a cere să intre în colhoz...

Asta trebuie să fi fost: mă dusesem la Buia, să verific dacă ușa nu fusese ruptă iar (oricum, cine ar fi vrut să intre ar fi făcut-o pe fereastre - sparte; tot n-ar fi găsit ce fura...) și trecusem pe la ai lui Heinrich, cu gândul la fete, cu ele așa fi putut sta de-vorbă; și sta de-tăcere; și de-facere așa fi putut sta, chiar dacă se schimbaseră, se întorseseră pe cealaltă parte (ca să nu spun că se răsuciseră cu spatele, când se-ntinseseră pe spate, la ei la fermă). Dar tot ele erau; ale mele... Chiar dacă această prefacere a lor se petrecuse în absența mea, eu tot le știam drumul: după miros; le citeam ca din, ca pe-o carte scrisă cu miroase.

Mama lor, însă... Cum se întâmplă la sași; săsoicuțele frumușele, curățele, prospețele, după măritiș se prefac în iepe de povară - în plus, se urățesc; și se fac rele, prin urmare : proaste. Fetele, chiar absente, îmi trimiteau veste de miros de crescut pe la fată; nu de bolit (la femeie); nici, Doamne-ferește, de murit. Fosta și ea fată, actuala mamă a fetelor era ce și cum era n-aveam de unde ști cum fusese, de fată - ba aveam : de la fete, însă nici ele... Oricum: mama era opusul fetelor mele de anțărt.

Nu aveam nici măcar consolarea (dulce) că, după supliciul obligatoriu bună-ziua îndurat din partea părinților, am să trec, dacă nu în brațele (sau la pieptul), atunci de mână cu copilele... Eh, ce luminoase, parfumoase, aguridoase erau, pe vremuri, fetele lui Heinrich; și ce parfumatică și luminică și dulcicacrică puțica lor cea năică. Aveau de pe-atunci tot ce trebuia, dar dintre toate oglindicul era mai important, nu doar pentru că arăta rumen - e-he, de-atâtea ori îl contemplasem, adulmecasem, ascultasem, pipăisem, gustuisem ; de câte ori subsoisem subsoarele cu ochiul - într-atât, încât ele,

două, surorile deveniseră surorile fratelui ; apoi sora lui. A mea, una. O, dar nu mai era ce fusese. Ele nu mai era nici măcar în sat. După ce vorbisem cu Emil Tatu, liberat, dădusem și pe la ei - așa. De cum m-a văzut la poarta lor, înainte ca eu s-o salut, mama fetelor a zis, cu ochii albi :

«Vaisnicht!»

Am crezut că nu auzisem bine. Am dat bună-ziua, dar ea, conștiințioasă, cu ochii și mai albuși :

«Vaisnicht».

Am intrat drept în subiect: uite, tocmai vin de la Emil al lui Tatu; mai înainte dădusem pe la Candit al Munteanului - au început ăștia să dea drumul oamenilor ridicați astă iarnă, azi-măine îl liberează și pe Heinrich. La care ea m-a vaisnichtit iar. Am schimbat vorba:

– Vă rog, domnișoarele acasă-s?

Nu mi-a răspuns ; am întrebat același lucru în săsește. Același “răspuns”. Am înțeles că n-am cu cine vorbi - nu știam că frăua lui Heinrich, mama fetelor mele devenise nebunică - de unde, doar nu fusese deportată la cărbune, în Rusia? Esențialul îl aflasem de la mamă-sa (bunica fetelor):

– Cum să fie domnișoarele acasă, dacă-s la lucru, la fermă, la Slimnic?, m-a informat bătrâna în săsește.

No, ja... Dacă-s la lucru la fermă... La Slimnic... No, ja... - mi-am adus aminte de camionul văzut cu Virgil, la Șeica: și iar am știut, tot fulgerător, cum le duce cu camionul, cum le descarcă, acolo, ca pe o încărcătură de camion; ca un camion de încărcătură.

Am salutat și-am plecat.

Asta-i interesant : înainte (adică: până la Sabina - mai corect: până la Sabina de-adineauri), pentru mine mama fetelor era acea săsoaică slabă, vânoasă, cu ochi de albuș, urâtă - și-atâtă. Nu era încă-ntr-o ureche, cred că de curând devenisă țăcănită: Vasăzică bărbatu-tău, ofticos în ultimul hal, își scuipă plămânii în beciul Securității din Mediaș, după cum aflasem de la Emil: certificatul medical nu-ți dădea scutire de bătaie...; fetele tale, de paisprezece și treisprezece ani lucrează la fermă - nu doar cu brațele, ci și cu - cine nu știa cu ce anume trebuiau să mai trudească săsoaicele, de copile, vai de curulețul lor neîndestulător, că dac-ar fi fost curve cinstite, cu condicuță, măcar formate cât de cât, ai fi știut o socoteală : muncă grea / cartelă A - dar fetele, surioarele mele desculțe din Raiul de la Tizu de la o vreme se duceau la fermă, la montă, la Kupplerei, așa cum s-ar fi dus la Kindergarten și tot ele trebuiau să mulțumească dumnezeului de brigadier și de milițian și de activist și de director și de ultim conductor de atelaj că, regulându-le, le lasă, în continuare, la lucru ; că nu le alungă după ce le-au folosit și s-au săturat de ele - altele proaspete la rând! că, slavă lui Stalin: sunt multe săsoicuțe nemâncate, gata să se dea pe orice, totul pe atât de puțin: câștigă și ele un bănuț, cât să nu le moară de foame părinții, buncii prea bătrâni ca să mai lucreze, surioarele, prea crude ca să se lase navetute la fermă de-animalele-noi de comuniști și profitori de război, regulatori de dușmani de clasă de ambe sexe - dare-ar Dumnezeu cel Mare să li se usuce organul cel mic și să le pice!, cum am citit eu într-o carte pe care-am s-o scriu!

În acea situație de ce-i ardea ei, mamă a fetelor, nevastă de Heinrich?

De colhoz! O chinuia ne-răspunsul la cererea de aderare... Că de ce nu li se îngăduie și lor, sașilor, să intre, ar munci cu drag - ce, ei nu-s oameni?

Ba da, ba da, însă nu despre asta era vorba; nici despre faptul că ei, Sașii se dăduseră cu mâinile legate nenorocirii abătute asupra și a lor, ba chiar ai fi zis că ciocneau călcâiele, duceau mâna la kapelă și strigau înspre Istoria Contemporană: «Jawohl !»- să-trăiți, am înțeles ordinul - și pe loc îl execută... Am exagerat oleacă: ca să se înțeleagă că Basarabeni mei, vai de cozonacul lor, măcar se zbăteau în plasa în care eram cu toții prinși; caraghioasă, ridicolă, inutilă zbaterea - dar măcar încercam să scăpăm, iar din când în când, ca să nu murim de plâns, o dădeam pe râs, cu câte-o glumă (galbenă, dar glumă).

Cine spune că afectele n-au memorie?: cei fără-de!, simplu; cine susține că omul nu-și poate aduce aminte un gust, o ață de miros - așa cum fusese “prima oară”? : cei lipsiți de gustative, de odoritative!

Atunci, în martie 49 am înregistrat un miros... Era mama fetelor, frâua lui Heinrich. Atunci, pe loc, constatasem mirosul: așa și-așa ; nici memorizabil de plăcut, nici nemaipomenit de din-contra. Acum, după doi ani (sau chiar trei), uite că-mi aduc aminte de el; îmi revine, intact: nu deosebit, dar purtînd marca ei : a mamei fetelor lui Heinrich.

Numai că sub învelișul recognoscibil acum disting și alt strat; un alt braț, sau gură a deltei femeii - cum să nu fie bun(ă), dacă năvălește precum trăznește, vorba Bibliei (rușinoasă, mie-mi spui) a sân?; dacă amiroase - acum îl citez pe pudicul popor român - a trup?

Nu făcea olmul vreo legătură (de la cauză la efect) cu păsărica de fetică; cu puțicuțele feticuțelor din copilăria mea cea rainică și de-a dreptul paradiziacă, măcar pentru că atunci îi puteam zice (îi și ziceam - nu vedeam de ce m-aș abține) unei viitoare purtătoare de trup, de pânțece cu cheotoare pentru petrecut bumbul, nu doar pentru făcut pipi - puteam, deci, să-i spun futurei femei :

– Arată-mi-o!

Și ea mi-o arăta pe dată, cu seninătatea și bucuria că are ceva minunat de-arătat, apoi cu aceeași liniște și deplinătate, îmi cerea să i-o arăt - fără nazuri, fără rușini mincinoase, nesuferite; poate pentru că și ele și eu eram imberbi peste tot, de-aceea: îngèrici: n-aveam sex, doar boboci în floare; nu poame răspoame, străcoapte ca ale adulților. Cât dinspre partea odoricolă, ale lor olmau ca mediul înconjurător; a livada raiului, a țâța naturii, într-un cuvânt: a puțulizdă de fetizdă de la țeară, a zărzărică vârtoșică, verzișoară, acrișoară (de ți se face gura mizdișoară) și a multă, ce multă lumină. Pe-atunci nu cunoșteam umbra cea mai degrabă dezvelitoare decât acoperitoare.

Nici o legătură între unele și alta, de parcă asta n-ar fi mama acelora; ca și cum ea, femeie, n-ar fi fost, în prezentul permanent de-atunci viitorul ațos-mustos și vînat al zărzăricuțelor, al verzișoarele purtate la subsuoarele dintre picioarele; de fetișoarele (cele ușorărătoarele).

Încă o dată : atunci, pe loc, doar înregistrasem acel al doilea strat; acum îl așez pe primul loc, în față, la îndemîna nărilor : adiere de miere și de muier. Dar nu doar atât, nu numai asta...

Veșnica povestire: cine a fost mai întâi: mama ori fiica? În cazul

prezentului: cine produce odoarea, pentru că eu o simt acum, ce și cum și cât mirosea ea atunci, în trecutul acela al meu - plin de miroase, a plină; copt a coaptă, a răscoapsă forfotindă cu spumă de alergată, a iapă, din mers deschizându-și-o, răsuflecat, din mers închizându-se, împleopat, clopoțelindic, mustindos.

...În timp ce depăna din picioare în stânga și ușor îndărătul meu, pe uliță; în timp ce scuipa cuvinte-cuvinte, de parcă ar fi mâncat semințe de floarea-soarelui și pe când era ea foarte urâtă, foarte lipsită de grație, fără vreun semn că ar putea face altceva decât să lucreze din greu, să se alimenteze, să dormeze - și iar să arbeiteze (în nici un caz nu te tulbura inevitabilul gând cel ce nu-ți dă pace nici în legătură cu persoane ce ți-ar putea fi străbunice), arăta ca o fără; putea fi oricine - ba, de-a dreptul: orice.

Probabil atunci, avînd eu necazurile cu părinții, destrunat de negăsirea fetelor, voi fi căutat consolare maternă; voi fi așteptat căldura împărtășirii nenorocirii comune... Ea însă avea necazurile numai ale ei. Nenorocirea: pe ei, pe Sași nu-i îngăduie comuniștii în GAC-uri, numai în GAS-uri - de ce? Sașii sunt muncitori, corecți, disciplinați, de ce nu-i primesc?, iar pe rumâni (nu atât de...), nu numai că-i acceptă, dar îi obligă!; îi ridică, îi duce la Mediaș, îi sparie, îi bate, de să-i facă de s-adere?!

Asta nu ține de deșteptăciune ; nici de frumusețea obrazului; nici de bunețea întregului trup - ci probabil de starea de funcționare a organului. Îi funcționa în regim de croazieră, cum se scrie despre avioane. Organul fiind un motor de avion, mergea cu benzină din aceea albastră, americană. Și degaja. Și una și alta; și prima și a doua: poftă și spaimă. Poftă provocată de spaimă. Călduri pricinuite de supunere. Dacă aș fi fost un nerușinat și dacă ar fi fost noaptea pe uliță și-aș fi luat-o, ea nu s-ar fi împotrivit, din contra, ar fi venit dimpotrivă. Și poate i-ar fi trecut spaima. Iar eu n-aș fi putut continua: ar fi fost atât de aprinsă, încât mi-ar fi ars-o. De gradul întâi.

Am citit: maimuțele învinse, în pericol de-a fi ucise, se întorc spre învingător cu curul. Ca acela, în loc să le ucigă,/ să le-o-nfigă.

Nu cred ce spune Darwin, că ne tragem din maimuță, dar știu că în anume împrejurări, oamenii maimuțaresc maimuțele.

Puternic mirositoare.

Ne apărăm și noi cu ce putem - vorbesc de ele, săracele femeile.

Da, dar ele au cu ce amâna, evita moartea; noi, bărbații ba.

2

O aștept să vină. De la Brașov. Și de la Timișoara. Te pomenști că acolo s-a dus, bleaga - și dacă nu i-am zis...N-am fost deloc de acord cu Timișoara ; deși nu știam limpede ce nenorocire are să se abată peste "bănățeni", instinctul de basarabean dădea alarma.

Dar chiar de nu s-ar fi întâmplat asta, cu deportarea, tot nu-i un loc unde să te pierzi, Banatul: prea aproape de "Căcălăul-Tito", acel odios individ cu burdihanul acoperit ca de o cămașă de zale din decorații (ai zice: un mareșal sovietic) primite de la Unchiul Sam - cel cu dolarii; Tito, criminalul,

măcelarul, cu sângele şiroind şiroaie de pe buza securii - de la tot-mereea-tăiere a bravului popor iugoslav; el: "Lingăul cizmelor lui Adenauer" (aşa se zice, dar Cik şi Taru caricaturizează pantofi), hitlerist şi ăla, din fragedă pruncie, că doar şi el e neamţ - aşa glăsuiau, nu doar scînteile difuzorizate, ci şi agitaţia vizuală de mase de pe la răspântii, operă plastică nemuritoare a moalărimii sibiene de expresie minoritară germană.

I-am atras atenţia şi prin cuvinte rostite întreg:

– Timişoara nu-i loc bun de pierdut duşmanii periculoşi, 'nrăiţi - ca tine!, am răs, ca să priceapă că făcusem un banc.

Ştiam de la ai noştri, refugiaţii; noi ţinem-legătura; noi sîntem Ovreei zilelor noastre - în bine, iar în rău: viitorul lor, şi al Ardelenilor... În cel mult trei zile, întreaga basarabe-nime naţională află ce şi cum şi cât i s-a mai întîmplat unuia dintre noi - lumea normală abia după luni de zile află, însă noi, şi-mai-normali fiind, demult o simţisem venind (cam ca un obuz: şuietînd).

Deportarea. Animalele de la Răsărit, cu spaima lor peştericolă, superstiţioasă de cuvinte, îi spun: deplasare, dislocare...Nu mai aveau activeţii pe cine să 'ctirânizeze, în cinci ani ruinaseră ţara, depăşiseră cu 500% planul de arestări, o treime din populaţie se afla în "reeducare" (aşa spun analfabeţii a căror meserie asta e: să-i bată-n cap pe cei care gîndeau, cu ciomagul la cap!, la cap!, numai la cap, fiindcă omul de la cap se-mpute, rolul reeducatorilor: alungarea putreziciunii din capete - cu ciomagul, reeduciomasul, treabă la care s-au aşternut şi scriitori, dar nu de-ai lor; jidani, bulgăroi, boangheni ori rusnaci, nu, ci neaoşi, ca Petru Drumfărapulberiu, zis şi Dumitriu, zis şi Canalia Canală)...

I-au dislocat-deplasat-deportat pe "Bănăţenii de pe graniţa cu Tito" - am ajuns să ne învecinăm, nu cu ţări, nu cu popoare, ci cu... călăi - iar dacă ţinem seama că pe la Porţile Timişoarei trece Cortina de Fier... O fâşie de câteva zeci de kilometri: "zona". Au lichidat categoriile sociale, politice - acum e rîndul celor naţionale :

Sârbii: nu-s ei neam cu "călăul Tito"? De la 23 august '44 încoace Sârbii, departe de a fi şi ei persecutaţi (ca Saşii, de pildă), fuseseră binişor corcolişti (cam ca Ungurii) şi folosiţi împotriva Nemţilor şi, desigur, împotriva Românilor (cum ştiu bestiile ruseşti să semene zăzanie între oameni!). Cinci ani au durat vacile-grase sârbeşti: din 49, când cu gâlceava, vacile au tot slăbit, însă răul, pentru ele a început în iarna trecută: «Toţi Sârbii sunt titoişti!», au decretat aştia după logica de la Actiubinsk - sau chiar de la Komsomolsk (după modelul: "Toţi Nemţii sunt hitlerişti!"); «Tito este un călău-cu-securi, toţi Sârbii sunt duşmani înrăiţi ai luptei pentru pace!» Ştiu de la Stoianovici: Sârbii sunt, în majoritate, antititoişti; fiindcă-s anticomunişti, ca tot creştinul (ortodox, dar să-i vezi pe croaţii papistaşi!) - însă nu contează ce ştiu: nu eu fac lumea, ca s-o fac ca lumea;

A doua categorie naţională: Nemţii : în Banat, cei mai mulţi fiind şvabi: în 44 o luaseră-n gură ca hitlerişti, acum ca titoişti...;

A treia şi cea mai "bătrână" categorie (datează din iunie 40, uite, s-au făcut doisprezece ani!): noi, Basarabienii şi Bucovinenii refugiaţi. Supravieţuitorii Cedării din 40, ai re-Cedării din 44, au fugit spre Apus, mereu spre

Apus. Cei ajunși în Banat erau considerați cei mai puțin-nenorocoși: geografic, se aflau la extremitatea occidentală a orientalizatei Românie. Cei care scăpaseră de moarte, de deportare în Siberia, de “repatriere” nu scăpaseră de “dislocare”, de deportarea în Bărăgan. Ce etichetă primiseră? De, în general, titoști. Dar mai erau și dușmani - sociali, naționali (ca popii, ca șvabii; ca sârbii, ca chiaburii). Noi sântem orice, în gura securizdilor mă-si - numai ceea ce sântem: Basarabeni și Bucovineni - nu. Ca să nu afle Românie (și străinii!) că există o realitate **Basarabia** și o realitate **Bucovina...** Asta-i metoda rusească de a fabrica istoria. Prin care are să se confecționeze omul-nou - zice tata:

«Știi prin ce se caracterizează prostul? Prin faptul că trăiește într-un permanent prezent - prostul n-are trecut și nu-i în stare să-și imagineze viitorul. Dar știi ce e omul-nou, savietskii celaviek? Creatura care trăiește într-un viitor permanent - și-a uitat trecutul, nu ține seama de prezent, îl primește și-l judecă de parc-ar fi deja viitor... La el timpul curge invers: la deal...»

Cam așa ceva. Concluzie: Basarabeni și Bucovineni au fost ridicați din refugiul lor repetat și extrem-vestic - până la unul : cine e basarabean-bucovinean e dușman al sovietismului. Băgați cu “titoștii” și... dislocați - acum o săptămână a fost tata la mine cu trista veste...

– Tristă, dar cu părțile ei vesele, zice tata. Nu i-a dus în Siberia, cum umblase zvonul după primele bilete azvârlite din trenuri. Drept, i-a purtat multă vreme în bouvagoane, spre Răsărit - cum să nu te temi de Siberia, când ești dintre scăpații din Siberia cu câțiva ani înainte? - lăsați pe linii moarte, departe de așezări, de gări, nu-ți dai seama unde te afli, pe globul pământesc și cât mai ai de făcut până la planeta Siberia...

O parte a părții bune: ai noștri se dovediseră pricepători, inventivi (ca deportați de meserie): ei au aruncat bilețele, ei au «interpretat poziția în spațiu» și staționarea ca semn bun : trenurile din Europa spre Siberia alergau cu grăbire (nu se spunea că n-au frâne, le oprește doar Pacificul?), așa cum alergaseră în 40 și în 41 (până la 22 iunie); și în 49 - numai în noaptea de 6 spre 7 iulie un sfert de milion de oameni de-ai noștri ridicați, duși, dislodeportați...

– Așa s-a aflat de fiecare **ietap**: din bilețelele azvârlite din trenuri de Basarabeni noștri. Așa s-a știut că nu i-a deportat pe malul Amurului, numai pe-al Dunării; și nu la dracu,-n Siberia lor, ci la tată-său, în Siberia noastră națională, în Bărăganul neaoș, cel cuprins între Brăila și Călărași, cu centru la Fetești... Mă întreb: de ce nu la Slobozia ? Doar eu l-am inaugurat, în ‘43, ca prizonier... sovietic!

Tata se preface că e mândru - de inaugurare. Dar nu e - deloc. Se înveselește cu altceva :

– Măi, ce oameni, Basarabeni noștri! Ce s-ar fi făcut fără ei neștiutorii, neputincioșii de bănățeni?

Ce s-ar fi făcut, nu numai Bănățenii, dar și Oltenii și Dobrogenii și Muntenii - chiar și Ardelenii, orice-ar zice ei (nu mai vorbim de Moldoveni)? Cine n-are basarabeni - să-și cumpere. Nu să-i vândă.

Din gări, din halte bărăgăne pe unii “bănățeni” i-au dus în camioane până la destinație; cei mai mulți, ca în Rusia Mamă, ca în Siberia tuturor: pe

jos, cu escortă de soldați în termen, desigur, neamuri ai unora dintre deportați - escortă de oameni-noi și de câini-vechi: câini ducând în lesă pe ducătorii de oameni (unchi, veri, cunoscuți).

– Măi, ce oameni, Basarabenii noștri! Dacă n-ar fi fost ei, Bănățenii ar fi pierit degerați - știi ce făceau săracii bănățeni? Ședeau lângă țărșul de pe lotul repartizat, chinciți, înveliți în țeale, așteptând să coboare pe pământul Bără-ganului Mântuitorul, să-i mântuie - de frig, de cald, de foame, de sete... Noroc cu Basarabenii: ai noștri i-au învățat pe bănățeni să nu aștepte minuni din cer, să dea din mâini, din picioare, din gură, din suflet - mai întâi, ca să producă oleacă de căldură, nu? Prin frecare! Prin tremurare! În al doilea, să nu moară ; în al treilea... Am uitat care-i al treilea, oricum, noi, Basarabenii avem o mare cultură, bre! O cultură cu care ne-am ales de la ruși, dar pe care o împărtășim tuturor celor fără-de noroc, noi nu sântem **netkulturnâi**...

– Despre ce fel de... net-cultură vorbești?

– Tu mă-ntrebi? Feciorul meu, basarabean? Cultura bordeiului, bre! Tehnica borții! Noi i-am învățat pe chinezi să-și țină ochii piezișați, pe englezi să fie albioni, pe nemți i-am învățat marele secret al bordeiului! Marea cucerire a secolului: Bordeiul Sovietic, cel mai... adânc din lume!

Nu numai tehnica (adâncă a) bordeiului au introdus-o Basarabenii pe lot, lângă țărșul repartizațional, în Bărăgan și în plin secol al douăzecelea, ci și avizul-telefonice:

– Noi, Basarabenii sântem Ovreeii zilelor noastre! (o spune tot mai des, m-am luat și eu după el - amândoi după Papașa de la Șeica). Noi avem arma ținutului-legăturii! Prin scrisorele, prin trimeteri de vorbă, prin aviz... Noi sântem mai cu moț decât Rușii : am inventat, nu numai bordeiul (sovietic), ci și avizul telefonic! Te duci la oficiu, îl trimeti, aștepti să se facă ziua, ora... Nu chiar la minută, dar cam în aceeași zi: țâr!, telefonul: «Aliò, aliò!» strigă domnișoara noastră, apoi bagă capul pe fereastră: «Ești careva de te cheamă Gheorghită? Te caută unul Gicuță - cabina unu!», mă rog, unica, dar nume-rotată. Halo, cumnate (sau vere, cuscrule), mai trăiești, bre? N-am prea ținut legătura, dar află: l-am văzut dăunăzi pe vărul Gligoraș al lui Bălan din Chiperceni - așa, așa, el, bre, a cam fost oleacă detașat, așa, așa, de-ta-șat pe-aici, pi la noi, pi malul Istrului, așa, așa, cu I de la Ilie, nu prea de voie, că-i cam obligatoriu domiciliu', dă ! Mi-a spus că-i și cumnatu- său, Ionaș al lui Ochincă din Frasini, tot din obligație, cu-ntreaga familie, atât că mamă-sa o cam murit pi drum, că era bătrână și-i era cam frig, frigu-dracului, ca pi malul Istrului Potamòs, țe-aduci aminte de la geografie, mai uită-te pe-o hartă: tot pi globu pământesc sântim, da' oleacă mai gios și mai la stânga - ține legătura mai departe cu-ai noștri și să știi că într-o săptămână, cam tot pe vremea asta, te chem iar, să mai stăm de vorbă, dar fără aviz... Și uite-așa, din văr în cumnat, din cuscru în nănaș, ținem legătura - ce să facem...

– Grozavă metoda, grozavi metodiștii - te-ai uitat pe hartă? Ai dat de ei?

– Am dat: pete-albe... Dacă toate-s sate-noi... Nu i-a băgat în lagăre, în sârmă, de asta nici adresă n-au, măcar un cod de unitate militară - poate că până la avizul următor... Până atunci ținem-legătura, să se știe, să afle Basarabenii din România, să adune bani, de pachete. Primele o să le trimitem prin... corespondenții de front, refugiații aflați în satele-vechi de pe lângă

satele-noi din Novaia Sibir’...

Tata e mulțumit. Și mândru. Oftez și eu; nădăjduiesc din toată inima să nu se fi dus la Timișoara. M-ar pune în situația de a ține-legătura cu ea, prin aviz - nu cu ea, ci cu vărul finului Ionică Mânăscuț din Curlungeni: așa, așa: o fată slabă-slabă, cu capu’ mare ș’ cu ochilari negri - nu-i pi-acolo, pi la voi, pi glob ?, ‘tr-on bordei inventat de Basarabeanul de serviciu?

Tata nu-l cunoaște pe Scifos, deci nu știe teoria cu orizontalitatea Slavilor în contrast cu verticalitatea (geologică) a invadaților, băstinașii din sud-estul Europei. Însă și el vorbește de Ruși: au țară întinsă și “timp întins”; despre timpul românilor: “cam strâmticel, nu ne-ncape - de asta n-om fi avînd răbdare...”

Tata zice și zice:

– Mi s-a dat prilejul unui studiu comparativ, râde el. La prima vedere Enkavedistul se arată mai... omenos decât Securistul: nu se omoară el cu omorîtul deținutului, îl dă pe mâna întinderii: Rossia are sibir, are vremea - fiecare pe măsura celuilalt, adică pe ne-măsură. Ce să se ostenească vista-voiu să te bată, când deportarea-depărtarea, munca, foamea, frigul, păduchii fac treabă tot atât de bună? Pe când Securistul suferă de strâmtorare, de rămânere-în-urmă - de asta-i mai neomenos decât enkavedistul ; mai bestial decât bestia rusească, mai prostalău decât nesfârșita prostie rusească, mai prostovan decât prostovieticul - cel mai prost durak din lume. De asta închisoarea noastră tricoloră, daco-romană e mai îndesată, mai pipărată; adunată - ai zice că, din lipsă de spațiu pe orizontală, ai noștri ca brazii au făcut-o pe verticală - mai corect: pe adâncime. Ehei, dac-ar fi avut și Românul timp larg și spațiu lung... Dar așa... - păi se compară Siberia cu Bărăganul? Răspuns: nu. Re-întrebare: De ce ? Re-răspuns: Fiindcă Bărăganul e în Europa !

Tata zice - și zice:

– Aparatul de represiune nu e, sută la sută, importat din URSS, cum cred cei mai mulți.

– Cum poți spune una ca asta?

– Uite, pot. Bazat pe observație și pe experiență.

– Dar de la tine știu că Rușii au inventat “organul” reperist: ei l-au format, ei l-au instruit, îmbrăcat în uniformă sovietică, l-au învățat metode sovietice - și n-or să conducă Rușii represiunea? Care-i fundamentul comunismului?

– Sigur, așa-i, dar mai e și altfel: Bineînțeles, tot răul a venit de la... Lumina Răsăritului - mama lui de hazna cu lavalieră! - însă, în materie de represiune, după ce mașina a început a funcționa, spre deosebire de alte sectoare, a fost lăsată pe seama colonizaților, a aborigenilor. Să însemne că ne-a lăsat mai mult libertate? Enkavedeul a lăsat Securității, nu libertate, ci spirit de inițiativă - nouă, victimelor hărâzindu-ne o soartă mai grea, fiindcă... Cine ți-a scos ochiul ? Fratele... A-ha, de asta ți l-a scos așa de bine... În absolut, Rușii nu admit în nici un sector cea mai mică abatere de la normele sovietice. Dar în materie de MAI...

– Nu spuneai că au făcut din Bărăgan o Siberie?

– Spuneam. Dar spun și asta : în materie de făcut rău omului nimeni n-are de învățat de la nimeni... N-aș fi înțeles, dacă, înainte de a încăpea în

măinile Securității, n-aș fi trecut prin labele Enkavedeului. Orice grup, nație, comunitate are, cum zicem noi la școală : elemente rele. Pedagogia nu-i atotputernică, educația poate corija, în nici un caz modifica natura, rea, a omului. În situații normale, într-o lume normală poți împiedeca elementele rele să facă rău : le ameninți cu religia, cu legea, le tai ghearele, le dai peste bot, le izolezi... Numai că s-a dus dracului normalitatea de când Rușii au inventat comunismul - care-i, ce ? Libertatea omului de a face rău omului; liberarea răului din om, a răilor dintre oameni. Comunismul a decretat: răii, proștii, hoții, setoșii de sânge au dreptul - ba chiar datoria - să-și deie frâu liber poftelor; ba le-a îmbrăcat pe aceste elemente-rele, irecuperabile, în uniforme, le-a pus pistol în mână și le-a asmuțat împotriva... dușmanilor. Cu cât rău-elementul e mai crud, mai bestial, cu atât este mai fidel partidului, clasei muncitoare - și primește, pe lângă bani și-o strângere de mână! Comuniștii ruși numai răului îi lasă spirit de inițiativă. Am constatat la Mediaș, la Securitate: în uniformă de securist, cu pușcă și cu ciomag, răii noștri români nu-s mai puțin răi decât răii ruși. Sovieticii s-au rezemat pe un dat al sufletului omenesc: cu cât un individ este mai prost, ori mai rău, ori are el ceva de-mpărțit cu careva - cu atât mai "bun securist" are să fie. Și încă ceva: executanții execută ordinul primit, nu doar din spirit de disciplină, nu doar de frică (să nu schimbe locul cu cei ciomăgiți), dar și din plăcere - dintr-o nesfârșită plăcere : să faci rău cuiva care nu ți-a făcut nimica (și care nu se poate apăra), nici nu-l cunoști, iar acum, în timpul "conversației" cu tine, uite-l cum tremură, plânge, s-a pișat pe el de frică... Nu-i mai frumos decât tine, dar are șapteclasele, ba chiar și facultatea! Unde mai pui că are frunte lată, nu ca tine; mâini mici - nu ca tine, păi unde se trezește el? Mai ales că șeful, șoptitorul-politic îi strecoară cucuta-n ureche: «Din pricina unuia ca ăsta, burjuu, n-ai terminat tu șapteclasele; din cauza lui te-a lăsat nevasta, din pricina lui, mărta a fost curvă - uite că și-aici la noi face pe-ntelectualul, că el gândește - pe el! Să-i iasă gânditura din cap! Să muncească, nu să gândească !»

Tata zice și zice. De la o vreme zice de rău de... popor.

– Am dreptul, fiindcă și eu îs popor!, râde, apoi în șoaptă: Să te ferească Dumnezeu... nu de mânia, aceea vine ca o consecință a prostiei poporane...

Eu mă mir - și nu doar de formă :

– Ce ai, nene cu poporul? Căci pentru de ce să dea el cu var? Ce vrei să spui: că poporu-i bou? Că-i element-rău? Că educația poate corija, dar nu modifica natura - rea - a boborului noz'?

Tata pufăie, dă din mână cu lehamite, vrînd să spun: Lasă, vorbim noi altădată... Iar eu mă rog lui Dumnezeu : să n-o fi dus la Timișoara. Exagerează el, tata, dar m-a pus pe gânduri cu "spiritul de inițiativă în rău".

Îi țin pumnii. Și inima. Ca să nu aibă ocazia să cunoască nemijlocit poporul, elementul tatii...

O aştept să se întoarcă de la Timișoara.

Ba nu : am zis că nu s-a dus la Timișoara : să urce și ea în trenurile cu titoiști, ca după aceea s-o caut cu ținutul-legăturii prin aviz telefonic în bordei ?

Se va fi dus la București? Sper că acolo - am mai sperat când cu crosul; și când cu Heidi; și când cu.

Oraș maaare, Bucureștiul, te pierzi una-două în el - mai ales ea, că-i mică. Are neamuri - ea are peste tot, eu pe nimeni, nicăiri în țara asta. Vor mai fi rămas și ceva prieteni de-ai lui taică-său: chiar dintre diplomații occidentali. Numai că degeaba ajungi la București și te pierzi prin mărimea lui, dacă nu poți pătrunde în ambasadele occidentale.

Tot de la tata știu (el de la Ovreei-zilelor-noastre: Basarabeni): nu-i voie să circuli pe trotuarele ambasadelor capitaliste. Cică ar fi străzi întregi, poate cartiere, interzise. Mai rău ca Securitatea din Mediaș - unde eu mă plimbam pe trotuarul ei ca vodă prin lobodă. Românii cărora le-ar da prin cap să fac un pas spre porțile capitalismului sunt arestați pe loc și condamnați; pentru imperialism; spionaj, crimă împotriva omenirii - unii chiar executați, noroc că ea-i minoră... Totuși, cică ar fi fost câțiva pătrunzători: un sportiv, săritor cu prăjina de felul lui - și-a făcut vânt, drept pe gazonul englezesc a aterizat!; se mai vorbește de o femeie însărcinată - Dumnezeu știe cum s-a cățarat, cu burta la gură după ea: de cum a pus piciorul pe gazonul britanic, cum a depus un supus al Majestății Sale, Grațioase.

Astea sunt reușitele, adică definitive, deși nimic pe lumea asta nu-i definitiv, se vorbește și de cazuri de extrădare: Septimiu pretinde că chiar femeia care a născut pe pământ englezesc ar fi fost dată înapoi, securiștilor. Eu nu cred. Cu toate că și Sabina auzise de așa ceva : m-a întrebat, cu tremur în glas, înainte de plecare:

– Tu crezi că e posibil? Ca Englezii să facă una ca asta?

– Nooo!, am negat cu prea mare foc, Sabina însă n-a băgat de seamă că mințeam cu foc: nu că n-aș fi crezut, dar, ca basarabean, mă temeam că Englezii...- n-ar fi pentru prima oară, nu...

Necazul e că habar n-am cum stăm cu ambasada Italiei. Nici acum nu-s sigur că mai există așa ceva la București, iar dacă da, nu-i văd pe italieni mișcând în front: și ei au fost aliați ai Nemților; dacă aliații Rușilor - Francezii, Englezii, Americanii - fac în nădragi și-l pupă-n cur pe Oncle Jo (așa-l dezmiardă pe tâlharul de Stalin), ce să pretinzi de la niște învinși, pe deasupra, geantă d-a noastră...?

Firește, n-am descurajat-o. Și cu toate că ea n-a spus limpede că la italieni ar vrea, am simțit, ce dracu, doar sânt basarabean! La dreptul vorbind eu am fost cu ideea : să ceară repatrierea - n-am rostit cuvântul, însă i-am dat mereu cu : «La voi, în Italia...», cu: «Voi, Italienii...» - ca să-i intre bine-n cap italianitatea. Și direcția. Și prima și a doua oară a dat din mână, adică : «Ce să mai...?», însă a treia n-a mai dat din nici o mână. Și nici a patra.

...Și uite, n-am putut, nu mi-a venit, când am fost la București, la fina-la crosului... Nu mi-a venit, n-am putut - pe cine să întreb: pe tov Enache de

la Casa Armatei?, adevărat, ăștia-s ofițeri MFA, nu MAI, dar un tovEnache, în plus părăsit de nevestă, m-ar fi pârit fuga-fuga la Cadre, la Securitate, că mă interesez de Ambasada Italiei. Pe cine altcineva? Să opresc pe primul trecător de pe Calea Victoriei: «Bună ziua, fiți amabil: îmi puteți spune unde e Ambasada Italiei?» Dacă n-ar fugi, m-ar pâri el pe mine - ca să nu-l părăsc eu, doar îl provocasem, nu? Eh, dacă aș fi știut adresa... însă toate hărțile, toate planurile Capitalei au fost interzise, nu mai găsești o cât de câtă hartă în tot Lagărul. Dar presupunem că aș fi aflat strada; și numărul - aș fi dat și de ea, în colțul străzii, așteptînd să se schimbe sentinela de la poartă, ca să profite și să sară gardul? Zidul Ambasadei? Mai degrabă aș fi dat de ea pe Calea Victoriei, doar acolo se întîlnesc, după amiaza, Românii de pretutindeni...

A cincea oară (țin evidența nu doar a eșecurilor) s-a oprit din plimbare (eram la garaj), a dat să continue, s-a oprit iar, iar a pornit... Și-a rotunjit mult drumul (țin minte totul). Credeam că m-a ocolit - m-a ocolit, însă numai după ce, pe la spate, mi-a prins capul; ca într-o cheie suedeză, de lupte greco-romane: mi l-a răsucit dureros, dar nu destul: gura ei mi-a atins colțul gurii.

De asta spun. Gura ei, gura.

Atingere nu îndestulă, nesatisfăcătoare - pentru alții, chiar pentru mine, dar cu alte fete. Însă nu pentru gura ei. Gura ei.

Ce vom mai fi vorbit după aceea nu contează, n-am înregistrat: așa, alături, departe, dar gura-ei; nu gură-n gură, dar gura ei, o auzisem venind, îi simțisem drumul ca al unei pietre, prin aer, vâjîind. Atât că, de acea dată piatra vâjîia ori ba, nu conta - în schimb miroseaaaaaa. O auzeam palpitînd, olmatic. Acum mă gândesc că dacă acolo, în garajul ei am fi fost ceva mai bine potriviți ; sau eu, prevenit, m-aș fi așezat în așa fel, încât să mă intru-n ea dintr-o bucată, s-o iau pre ea din volé - după nouă luni ar fi putut escalada liniștită zidul ambasadei, să zămislească pe sol italian (iar eu m-aș putea lăuda, azi, că sînt tată de supus-străin).

N-a fost să fie. N-am avut prezența de spirit și iuțeala de mână. Asemenea ocazii pierdute mai bine le-ai pierde de tot, mai bine le-ai zmulge cu rădăcini din memorie: să nu rămâi cu regretul lui "dacă".

Și totuși. Dacă... Dacă mă gândesc. Dacă mă gândesc bine și cinstit și: cel mai bine și mai bine, cu ea este să rămâi pe "dacă"- numai așa poți jura pe Cruce că (dacă) se întoarce și zice că da, se mărită cu mine și mai zice: Hai să facem un copil, ca să putem pleca în Italia» - Bine : plecatul, ajunsul: pe picioare - dar copilul? Cum l-am face?

Cum altfel decât cu gurile. Am citit într-un roman că o specie de pești se însămîntează gură la gură. Am citit într-un roman (altul) cum un personaj bărbat zicea despre un personaj femeie:

«Madam, ai gura ca o puncte-puncte!»

Puncte-punctele ar fi mers și la un, dar în acel roman era clar femininul (deci nu era franțuzesc!): "o puncte-puncte". Nu, era clar o-ul, mai puțin puncte-punctele, așa: ●●●

Romanul era tradus (fie vorba între noi: foarte prost - dar când te gîndești ce catastrofă va fi fost în original!). În original vor fi fost scrise negru pe alb toate cuvintele, chiar și cele de rușine - însă noi, români rușinoși... Înseamnă că traducătorul în românește înlocuise fiecare cuvînt

(care exprimă adevărul - or cum adevărul totdeauna supără...) cu puncte-puncte. Românul: înjură ca un porc și ca un birjar, mai ales regătenii: nu poate rosti o propozițiune fără-njurătură, dar nu permite, mă-nțelegi, să le și vază scrise, porcăriile de care i-i plină-ochi gura...

Fie și așa, mi-am zis, citind de zor la cartea punctită, fiindcă orice cetitor cât de cât normal constituit poate să deducă ce anume se ascunde îndărătul frunzei de viță a punct-punct-ului - și nu se-nșală, nu încurcă ... cu ..., din contra, ca să zic așa: ..., dar mai știi? - mai bine cu "perdea tipografică", am cetit eu în alt roman (fără puncte-puncte): mult mai... interesant, mai stimulant, mai sculant devine ceea ce se ascunde, acopere, dat după frunze-puncte decât, cum spuneam noi de-a dreptul, la internat: la pielea goală.

Totuși: dacă eu aș fi fost traducătorul, aș fi potrivit puncte-frunzele, nu doar pe orizontală ; ci, ca să respectăm topografia cea armonioasă și dulce buzei noastre de jos, și pe verticală. Ar fi dat:

«Sabina are gura ca o ∴ »

«Sau, mai plastic, mai precis:

«Sabina are ... ca o ∴ »

Ba nu : nu Sabina, ci un personaj, altul, unul adevărat. În primul rând, că Sabina nu are gura : ... , ci : ∴ - când vorbește, însă când, chiar dacă vorbește, se apropie de mine, atunci se face: ⊕ ; în al doilea rând, nu sânt deloc sigur că ∴ ei este așezată în spațiu ca la toată ginta femeină, pe verticală, când tu, vertical foarte, i te uiți drept în față - ea pe orizontală, coincidentă - și nu cumva tot ... ca gura în odihnă - dar nu: gura ei nu cunoaște odihna, chiar dacă uneori, chiar adeseori, șade închisă; sau una și aceeași ∴, ca Crucea pe care am jurat eu că ea rămâne singura mea logodnică pe acest pământ.

Se va fi dus la București, nu la Timișoara. Și nu la Brașov. La București, acolo sunt ambasadele. Pentru care din ele s-a dus, o să murim și-o să vedem, cum zice tata, oricum, când s-o-ntoarce mi-o povesti, cu atâta să mă aleg...

Ar fi avut timpul să facă de o sută de ori tur-returul - de când a plecat. Ba nu, să nu spun nici măcar în gând cuvinte rele. Sabina s-a dus, dar o să-mi dea semn că a ajuns; și o să-mi fixeze întâlnire, să-mi povestească ; explică. Ba nu: o întâlnire în scopul de a stabili o adevărată întâlnire: după șase, cel mult după și jumătate.

După rafala de eșecuri în plin piept (unele gloanțe mi-au secerat picioarele), mi-am zis că s-au adunat prea multe pentru o singură persoană : și aceea minoră și etern internă. Poate ar fi timpul să-nchid prăvălia și să pun pe ușă înștiințarea:

NU MAI PRIMIM PICIOARE-N CUR DE LA SEXUL GINGAȘ!

Aș mai accepta două, hai trei ; dacă aș fi cu adevărat îndrăgostit. Dar nu e cazul - și nu fusesem vreodată. Poate un pic, așa cât să dea impresia de mare amor mare, atunci, când cu ancheta. În garaj. Garajul ei. Ca și ancheta.

Așa stînd lucrurile, m-am întors la Șoricica: o fi ea cum este, dar cu ea poți discuta chestii serioase, domnule: cărți, iubire, viață, destin - despre orice-i înalt și adînc, cam ca în romanele rusești. Cu fata asta poți sta de vorbă zile-n șir, fără să te sâcăie gândul și pofta alături, printre, pe sub, cum ar fi normal la altele, pe urma mirosului de punctă-punctă. Șoricica are puțica...

cum o are? Nu ca toată lumea fetească: ♪, nici : ... ; nici vorbă să fie: ••, a ei nu-i din puncte-puncte, ci din unu singur și acela șoricic': •. Șoricica miroase drept a săpun de rufe, a fier de călcat uniforme școlare fetești, a cerneală de stilou din asta, nouă, patent rusesc și treabă locală, comunistă : apoasă, cu miros de oțet; și mai miroase Șoricica a parfum de lăcrămioare - dar numai la început de tot : când au apărut lăcrămioarele adevărate, i-am oferit un buchețel, i l-am prins de reverul paltonului cu un ac, apoi mi-am apropiat capul, nasul, am mirosit zgomotos floricelele și am zis fără vreo intenție cât de cât ofensatoare, doar cu una pedagogică:

«Nicăând parfumul de flori nu va mirosi ca parfumul florilor» - lăsînd-o să creadă că am citat din cine știe ce gânditor-poet, așa că de-atunci nu s-a mai stropit cu esență de lăcrămioare.

Dar când mă simțeam mai în apele mele de om cu carte care nu se gîndește că partenera de discuții are și parte (nu doar de lecturi) - uite-o pe Sabina! Ca să ne strice combina!

De parcă m-ar fi pândit. De parcă l-ar fi urmărit pe bărba-su, luat cu acte la sfat: noi sîntem doar logodiți și ea nu știe. Ei, da: ea mă considera la dispoziția-i, concediindu-mă când nu-i mai eram de trebuință, chiar vânzîndu-mă (ce a făcut, când mi-a cedat Fondul?), ca să-și cumpere lăneturi, pieleturi, mătăsărie-de-corp, să se fâțâie cu ele, dar când am fost bolnav, singur și cu-un picior în groapă, duduia-nțolită la fix de la Consignația nu s-a interesat de soarta-mi crudă! Iar acum, că m-am înzdrăvenit, că m-am pus pe picioare și-am încercat să-mi refac viața alături de o persoană înțelegătoare - uite-o!

S-a băgat între scaunele noastre cuviincios, intelectual alăturate, a împins-o cu jumătate de metru pe prietena mea, pe mine m-a luat de gât, vîrîndu-mi în suflet lănetul-englezetel, și-a introdus coapsa dreaptă prin cașmirul consignat și încă încă, țurloaiile ei noduroase acum în înmănuși de înmătase - și mi-a șoptit la ureche... Nu m-am lăsat, m-am ferit, demn. La plecare a avut nemaipomenita nerușinare să-mi pupe un deget - în fine, să și-l pupe, apoi să-mi lipească de buze degetul ei, gata-pupat.

După ce-a dispărut, am încercat să-i explic Șoricicăi că n-a fost nimic! - i-aș fi explicat dacă ar fi cerut, însă ea și-a adunat creioanele, gumele, penarele, s-a înhămat la servietoi și s-a mutat la altă masă - ceea ce n-a împiedecat-o ca după aceea să se întoarcă spre mine și să-mi zâmbească scurt, măcinel, cu dinții ei de șoricel. Fata asta-i o mare înțeleaptă - are o înțelepciune de refugiat(ă) : a dovedit-o când cu cititul în ordine alfabetică ; a mai dovedit-o când i-am dat să citească schița sportivă despre cum am câștigat eu crosul... M-a lăudat, a băgat de seamă că n-are nici o importanță (din punct de vedere estetic) faptul că nu prea câștigasem vreun cros - însă...

— ...ai fi putut să-l câștigi!, m-a asigurat. Problema ta nu e de fond, e de formă: schița nu e prea finisată - după ce o finisezi, să mi-o dai încă o dată - deocamdată... Deocamdată, nu - ca la poșta redacției!, a încheiat Șoricica.

Ca să vezi de unde sare iepurica ! Știe ea cum e cu poșta redacției? Va fi trimițînd, de-aceea va fi știînd. Mi-a mai zis:

— Nu-i momentul să citești la Cenaclu. Debutul în literatură e ca defeciorarea virginei, trebuie s-o nimerești din prima-ncercare, altfel îi strici jucăria.

Ca să vezi! Jur că am citat textual! Degeaba am încercat s-o fac să repete cugetarea cu dezvirginarea florioarei și debutul meu în literatură, mai ales cea cu stricarea jucăriei - a mea ? a ei? - zisese : "Îi strici"..., deci la ea se gândea și la a ei...Important e că am aruncat schița-sportivă, iar alta asemenea n-am comis (deocamdată). Dar n-am încetat să mă întreb iară și iară:

«Cum va fi arătînd Ω ei? Ca a celorlalte fete: ... ? Ori: \vdots Sau ca a Sabinei: $\cdot\cdot$? Nu cred; nici Φ ; și nici ca inversata Sabinei \ddots , ci așa cum am mai spus: \bullet ».

Draga de Șoricica : înțeleaptă, alfabetică, puncticolă. Ea mă înțelege, chiar mă anticipă - și extrem de important în viața unui bărbat : așteaptă. Cu credință și răbdare de Penelopă.

Chestiunea-i alta: știind că Șoricica mă așteaptă, eu o aștept pe Sabina. Și nu-nțeleg ce vrea (ce mai vroia?) de la mine. Înregistrasem șosoteala, doar mi-o vărsase toată în ureche, însă nu eram sigur că ar fi fost cuvinte adevărate, sau doar mimate. În nări - din comoditate, spun : nări, cu toate că nu sunt două și nu este una, cred că sunt una, însă dacă rămânem la nări, cum ele au fost plasate de Dumnezeu la doi centimetri de gură, cum pe orizontala gurii mele se lipise verticala Sabină, făcînd : (cruce) - sau poate că verticala gurii mele intrase în contact cu orizontalica ei, dînd, dimpotrivă (cruce) - oricum, topografia anatomiei e mult mai poetică decât anatomia poeziei, astfel se va fi explicînd inexplicatul - iar pentru că sîntem azi: -bilul.

Încercasem s-o imit pe Șoricica-Puncticica : să rămân și să aștept. Și să cuget profund:

Răul din noi, din toți miroase (are dreptate tata: răii expiră, emană răul, exhală rău - îi simți, îi miroși), dar femeia, ea nu e răul din noi, ci bunul din ea. De aceea, când o să fiu mare, destul de mărișor, ca să pot scrie, am să scriu povești, un roman întreg numai cu asta, numai despre asta : cum este femeia, ea, făcută, spre deosebire de bărbat, numai din materie vie, iar materia vie este viată, iar viața ce este dacă nu suc mustos, sevă succulentă, zeamă mirosentă, abură olmentă? Nu ca bărbatul : fier mort, beton armat.

Sunt un naiv dacă-mi imaginez că pot scăpa de Sabina doar astupîndu-mi nările. A intrat pe nas, dar nu iese pe nicăiri, face parte din mine. Și de parcă odorile ei n-ar fi de-ajuns să colonizeze trei turme de viței ca mine, mai există și un miros al foșnetului produs de pielea ei și de lâna de deasupra, de mătasea dedesubt - de aici, nu doar electricitate statică și descărcări, ci furtunoasă reacție chimică: bolboroseli, forfoteli, chiorăieli, buhnituri.

Sclifos n-ar face deosebirea dintre înflorit și înflorat, Septimiu însă da, cred că da - după ce-i explic: înflorita e plină de culori delicate, nu totdeauna parfumată, iar atunci doar cu parfume și ele, delicate; pe când înflorata e o dezgھیocată, o desfăcută, despăcată, deschisă, întoarsă pe dos și în meree mișcare, cu mult must, adiind greu, strâns, amar, de concentrare ; și a viu mirosul olm; a ea.

Ce să fac, așa am fost eu făcut.

Uneori mă simt, întreg, un nas. Dacă aș fi orb, nu m-aș conduce în lume după auz, pipăit - numai pe urma mirosului.

N-o fi bine că sînt ce sînt - dar e bine. De aceea nu port ochelari, deși-s miop rău. Așa chiomp, orbete, chior, sînt un aproape bun portar de

fotbal: miros mingea. N-am discutat cu nimeni despre secretul meu și nu văd ce aş spune altora: că văd cu mirosul? că percep cu nasul volumele, formele, culorile obiectelor? că aud cu nările mișcarea lor prin aer, mai ales deplasa-rea vietăților dragi și atât de arătoase pe-pe-pe la olm: femeile?

Iar dacă am ajuns la mărturisiri: simt, văd, olmulmec, nu numai mișcarea, nu doar trecerea corpului femeii, în prezent - ci și urma trecerii, în trecutul mai apropiat, mai îndepărtat; ca o gaură de cheie, în aer, urma ; iar cum aerul este viață, recunosc recunoscător: îmi place, iubesc, sânt îndrăgos-tit de forma ei, lăsată, lung, în urmă; îndrăgosit de trecutul ei scobit în formă de tunel, lăsat cu limbă de viață; îndrăgosit de prezentul meu în căutarea trecutului trecerii ei.

Poate de prezentul meu făcut din absența ei, imaginată. Poate îndră- gostit de viitorul ei, cel din așteptarea mea : permanentă.

Și nu înțelesesem nici un cuvânt al ei.

Și am închis romanul.

Și m-am ridicat.

Și am zâmbit spre scaunul cu spătar orientat înapoi - al Șoricicăi - și am ieșit din sala de lectură.

Și am predat romanul, am spus odoamnei de la pupitru că-l păstrez “pentru sus” și am pornit pe drumul în formă de forma ei.

4

Din acum încerc să mă uit în atunci : să-mi plâng de milă?; să râd, la oglindă-mi?

Dar ce eram eu: un cuțulache: aude ce i se pare, înțelege chemări, se ia după orice arătare de mișcare?; cu odoare? Chiar dacă admitem că pe-atunci eram un puțoin cretin, copil încă, inocent, neînstare să deosebească o mână de o capră, dar, domnule : ca basarabean, refugiat în plus, ar fi trebuit să am mai multă glavă - doar aveam o experiență de... Nu mai că de-viața este acel ceva cu care te lauzi că n-ai făcut greșala cutare, însă când cazi în ea, pretinzi că n-ai avut destulă, dar lasă : data viitoare...

Din acum mă privesc pe cel de pe vremuri : maaaare bou!; taaare cretin mereu fuga cu nasul după; la; sub codina Amirosinei, mereu apucînd-o, lela, peste arătură: că mi s-a părut mie o trecere odoroasă... Chiar atât de prost să fiu de felul meu?- posibil. Chiar atât de îmbrobodit să mă fi, ea? Atât de la-picior să fi ajuns?

...La-picior m-ar fi vrut Cecilia. Când o cunoscusem era încă vițică - în trei luni mai să nu se recunoască în ea nici măcar geniul sfetnic al maică-si... Recunosc : de cum am văzut-o pe Corso, mi s-a ridicat adulmecul. Era plin Sibiul de miroase, dar așa ceva... Am pierdut o dupăamiază : nu se lăsa agățată, umbla flancată de două copile de pe la Poplaca, sigur îi erau colege de clasă și sigur interne : le special alesese orășanca de Cecilia-Țopilia (sau doamna mă-sa), ca să se blindeze pe-afară cu speriatele de-avioane - de-a dreapta, de-a stînga, dar nu pe-aceeași linie: nu le lăsa de braț o secundă, ținea mâinile în urmă, ca să-i iasă ochii pieptului...- și-i ieșeau, domnule...

În față nu se face să-i mergi fetei pe care vrei s-o, în fine, curtezi ; în spate însă nu mai găseai un singur loc la galeria elevimii bulucite la tenderul ei fraged, pe formate, tulburător mișcătoriu - comentînd, cu potop de salivă, mersul-trenului. Dar coada Ceciliei : cam cât mîna mea de groasă și mai lungă, ajungîndu-i sub genunchi... Dosăditele de interniste se lăsau cărate, trase-mpinse de stăpîna care le va fi luat de la autogară și puse pe moment la treabă - de asta erau mai degrabă năucite văzînd atîta omenire în mișcare pe-o singură uliță, decât întristate de contrastul pus la cale de buna lor colegă și prietenă (de la oraș). Le alesese bine, șmechera : neterminatele, bocciile, șleampetele, nasoalele, înfricoșatele îi erau și de-gardă și cadru portretului ei. La sfîrșitul celei de a doua ture am făcut ce-am făcut și, la răsucire, i-am apărut în față. Dar înainte ca eu să scot o silabă, ea a turuit, măcîit :

– Să știi că nu fac ture cu băieții pe Corso! - a tras aer în piept și: Să știi că-s abia-ntra opta, nu-mi permit ture cu băieții pe Corso...

Eram zdruncinat rău: frumoasă de pică, proastă de răgea; măcăia; curgea dobitocia din ea ca apa din robineă - dar nu mă,-n piept, trăgea: gura-i era, nu doar frumoasă, ba, în felul ei, inteligentă - mai degrabă: isteată; mai aproape: pisicoasă (colțurile ușor răsucite în sus, ca niște mustăcioare); cât despre ochi, albaștri, în ciuda culorii, păreau aproape deștepți, deși cam prea rotunzi... În rest... de la cap în gios... Ciudat: văzută din față, Cecilia se arăta și mai dezvoltată decât i se profila profilul (am remarcat acest fenomen la fetele în plină plinire). Ineptia cuvintelor, vădit, venea din afară, de la vreun agent exterior (și genitor - nu m-am înșelat când am bănuir de la început o mîna-de-mamă), însă venea și de la rățăiala glasului - în asta m-am înșelat : măcîitul nu de la surzenie se trăgea, ci tot dinspre exemplul matern).

A doua zi, în același cadru, am mai făcut o tentativă (repet: înainte de apariția pe pămînt a Sabine). Soldată cu același măcîit răspuns. Cum nici atunci nu aveam timp de irosit, mi-am zis că-i ziceam să se ducă... învîrtindu-se și mi-am văzut de ale mele.

Până în luna următoare: mi-a ieșit ea în față, pe Corso - cele două santinele-propte, consemnate, propteau o vitrină plină-ochi cu gulere de cămăși - dar priveau găinește la noi. Cecilia a dat repetat din coadă (ah, coada-la-Cecilia), m-a apucat de nasturele de sus al cămășii - reproduc fidel:

– Te-am văzut, ieri, la defilare. Te-am văzut cu fanfara liceului. Și tata a cântat în fanfara liceului. Când era el. Și tot la. Trompetă cânta tata. La defilare și l-a cunoscut mama și. L-a îndrăgit și. L-a luat cu acte, hai mâine la kino cu mine, la trei, în față, la Pacea... - mitraliase ultima propoziție.

Istovită, mi-a lăsat nasturele și a plecat, înainte de a-mi fi, cu adevărat, atins pieptul cu nasturii ei (zic așa, dar avea ditamai țâtoaietele, la vîrsta-i fragedă, vreo treispe ani, nu mai mult).

N-am avut timp s-o întreb dacă și la kino vine cu garda la curu ei, doar n-o să mă pup cu trei. A doua zi, la fără un sfert, eram "în față, la Ceapa": garda a bătut pasul, singură, prin fața mea, însă pieptoșă cu coadă nu și-a arătat sfîrcurile ; nici la fără cinci, nici la fix, nici la și un sfert. La și douăzeci am plecat, furios: ca să vin la întîlnire, absentasem de la antrenament! Păgubit pe primul front, umilit pe al doilea, m-am retras, rănit, la Astra: Soricica nu cunoaște accepția cuvîntului "plasă" - deși cu femeile nu-i bine să

te joci de-a neștiutul, un bărbat niciodată n-are să știe ce-i cu ele, chiar când nu știu ca omul.

A doua zi îmi iese în cale - cine? Plasatoarea de plase! Ca o floare (a soarelui). Mulgându-mă de nasture, a turuit-măcăit ceva cu o treabă-urgentă care o împiedecase ieri, cu mama-care, cu bunica-cea-care, dar mâine n-are să aibă nici mamă nici bunică - la trei! Tot În Fața!

Ca un fazan, m-am dus iar. Garda a defilat, însă gradata s-a, vorba Franțuzului, defilat. În cealaltă dimineață nu m-am mai lăsat înăsturat, n-am lăsat-o să vorbească, am vorbit eu:

– Două plase pentru un singur pește -i prea mult. Dacă ți-e a joacă, du-te-n... parc, la puștii tăi, dar jucați-vă frumos...- i-am apucat năsucul divin între două degete, am strâns, am zâmbit, zicându-i de aproape : Mucoaso!

Am dat să plec - m-a oprit, de mână. M-a înhățat iar de nasture. A măcăit, în timp ce mă contempla de jos în sus, ca pe cel puțin Dumnezeu, cu ochi de căprioară fecioară:

– Tre' să fie trei, așa zice mama, c-așa se face, așa l-a adus la-picior pe tata, cu trei plase, așa-i aduci la picior pe bărbați...- apoi trăgându-mă de nasture, împungându-mă cu țâțele-i de căprițelei, m-a întrebat dulce, de foarte aproape: Este că vii și mâine, ca să fie trei? După mâine mă ai tu la-picior toată viața, dar să te am eu, mâine...

Irezistibilă. Merita o bombonică. S-a ținut de mine vreo trei zile; mă laudam că nu pot scăpa de ea... Acum pot spune că nu era chiar adevărat, dar așa-i când ești tânăr : vițel. Mă podidește rușinea când mă gândesc cât de juncan m-am purtat cu biata fată: dac-am fi rămas împreună, n-ar fi ajuns ce-a ajuns - din pricina mea.

Păcat, dar nu puteam face altfel: nu exista pentru mine altă fată pe lumea asta largă decât strâmta de Sabina (nu apăruse, dar era pe cale de apariție: simțeam, o miroseam venind). De parcă ea singură cuprindea toate calitățile fetești și femeiești, celelalte ființe cu fustă existînd doar ca decor, ca o ramă, cum erau internele Ceciliei.

Când mă gândesc: nu eram chiar un puști cretin, atunci cum de mă dădusem legat unei absente? Septimiu bănuia că între noi se petrecuse, ceva-ceva, eu nu-l contrazisesem, lăsasem să curgă, așa se nasc legendele, miturile: din presupunerile altuia, necontestate... Nici măcar nu eram sigur că mă chemase ca să-mi dea întâlnire. Asta n-ar avea importanță în amor: nu aștepti să ți se dea, ca să iei. Altceva mă umilea și mă mândrea: fidelitatea. Mă trezeam fidel - îmi spuneam și le spuneam în gând fetelor:

«Îmi pare rău, dar eu sînt cu Sabina...»

Normal: ratam totul, toate. Pe toate urma să le puf pe lumea cealaltă - fiindcă eram, dragă-doamne, cu Sabina...

Din pricina asta am ratat-o pe Olimpia, fată normală, naturală, meritînd din plin iubirea pămîntească a mea; pe Alina, pe... De acord, Otilia e un caz mai aparte, fiind cealaltă față a Șoricicăi. Ce să mai spun de Heidi? În fine, în cele din urmă, cu Heidi, m-am avut binișor, am șezut, dar mă gândesc: să aibă vreo importanță faptul că toate legăturile, iubirile, experiențele, au avut loc, în timp, după plecarea Sabine? Nu cred : în materie de iubire pură nu se

ține seamă de realitate, ci de relativitate. Prezența iubitei dispărute e din ce în ce mai prezentă, pe măsură ce se adâncește absența - chiar inexistența ei. Deci nu din copilărie, cretinism am acceptat să fiu tras-împins de interesele, capriciile, spaimile, răutățile ei, ci pentru că am vrut eu! Dacă n-ar fi fost voința mea, nimica nu s-ar fi făcut (acest detaliu capital mi-a venit mai încoace în timp, după ce am trecut prin fetele babei lui Septimiu).

Bine-bine: eram elev de liceu: mai mergeam la cursuri, mai chiuleam la Astra, la Baia Populară, prin parcuri cu fetele... Atitudinea față de materiile școlare provoca mirare printre colegi: ei ziceau că-mi permit să absentez de la științe-exacte, fiindcă acestea n-au nimic politic, sunt ne-ideologice, deci absențele nu sunt "interpretate" (ca sabotaj...). Aceiași pretindeau: chiulesc de la profesorii cu dosare pătate... Reversul: nu absentez de la română, istorie, limbi străine (în primul rând : rusa!) - de ce? Fiindcă profesorii au dosare curate, deci se află în slujba regimului comunist!

Tâmpenii, cretenii. Ca să prevină o luare peste picior din partea noastră, a celor ce nu asudăm (cu ghearele și cu dinții) ca să ne inginerizăm, ei ne iau la refec, strigă la noi ca hoțul prins cu mâsa-n țac, ne tratează ca pe niște repetenți - ei, marii ingineri-premianți! Cât despre materiile "inexacte" (așa se exprimă ei, cu umoru-le ca tractoru-le - tractorizatorii inginericoli!), despre dosarele bune ale profesorilor noștri de umanoare, de bunele relații cu regimul, firește nu-i adevărat, a trebuit să ajung la vârsta mea, ca să aflu acest gen de minciună!

Științele lor exacte, nepolitizabile : un fel de a vorbi. Dacă nu s-a ajuns până la... influența clasei muncitoare în rezolvarea binomului lui Newton, nici până la ajutorul neprecupețit al Uniunii Sovietice în procesul de transformare a apei în două părți de hidrogen și una de oxigen (și viceversa, ca să dea apa de ploaie), să nu ne facem iluzii : timpul n-a intrat în lac, clasa cu pricina nu doarme, nooo! În materie de descoperiri și întâietăți, nu te mai poți mișca de-atâția sovietici și ruși: Se știe cât de savanți erau rușii, din fragedă pruncie, precum samovarul devenit - fiindcă a studiat cu sârg marxism-stalinismul - ditamai locomotivă!; se mai știe că Lavoisier - fleac, în comparație cu Lomonosov; la fel Marconi în comparație cu adevăratul Popov, Papin un impostor, în detrimentul lui Polzunov; Watt, în fapt, era Ivan Ivanovici Vatov... Învățământul nostru, burghez și antisovietic și regalist refuza să accepte adevărul, de-aceia nici nu știm de când (e-he! de când!) inventase Rusul Rusov gaura de la metrou (care vine de la rusescul : metrov), însă cum bietul de el era și rob și analfabet de felul lui, n-a putut anunța forurile în drept guberniale, de să-i dea lui zapiscă la mână, precum că... - cu data exactă (în plus calendarul țarist era altfel, mult întârziat: cu ani și ani!), adică brevet, licență, dracu s-o ia, unde mai pui că chiar în ziua aceea lipsea de la slujbă, fiind ușor mort de beat, Ivan Ivanâci, liberatorul de zapiște. Dar s-a crăpat Avrora pe lume. Strâmbătățile făcute științei rusești au fost îndreptate, descoperirile lor, în sfârșit, descoperite...

Apărătorii științelor exacte pretind că, orice-ar zice comuniștii, 2+2 are să facă totdeauna 4 - însă uită că și această uluitoare descoperire a fost descoperită de Ivan Deskopitorov; mai pretind "exactii" că, după modelul sovietic, comuniștii băștinași or să industrializeze țara, deci va fi nevoie de

specialiști, de profesioniști, nu doar de agitatori... Iar ei, profesorii de exacte pregătesc generația de mâine, inginerimea industrializatoare, cum? : sfătuind-o să nu mai înalțe fruntea și ochii din $2+2=4$, chiar dacă strigă de durere frate-său, ce să mai spunem de vorbe-vorbele vărului - dacă și ăsta : s-a apucat să vorbească prostii, ce, nu ședea bine, la casa lui, la nevasta și copii lui, cu $2+2+4$? - acum a dat de dracul, la Canal...

N-au decât să industrializeze țara, societatea, viața, nu mă simt tentat să-pun-umărul. Știu că înainte liceul dădea elevului libertatea de alegere între secția real și uman. Acum, că ne-au ocupat Rușii, ne-au egalizat, ne-au făcut o apă și-un pământ (tata zice: «Acum sântem egali - în mizerie...»), noi trebuie să învățăm egal la toate materiile. Greu pentru cei cu înclinații sau o bună pornire, dar și ei iau ore particulare (matematică, fizică); cu profesori particulari. Scump. Nu plătesc numai părinții care au bani, ci și - mai ales cei care nu au - pentru ca odraslele lor să nu facă mizeria cunoscută de ei. Nu știu cum se face, dar viitorul de aur pregătit de părinți - cu plată - nu se leagă nici din greșală de lecții particulare de română; de istorie, de religie... (“materie” devenită nu doar opiacee, dar uneltitoare ‘potriva ‘porului’ citor); de limbi străine. Particulare se cer, se dau numai de fizică-chimie-matematici: ele deschid poarta de aur...

Am avut în clasa a VIII-a, am acum, într-a IX-a colegi realmente dotați pentru matematică: au talent, dacă nu chiar geniu. Fiindcă au auzit că geniul constă în 95% transpirație, colegii geniali asudă, trag în jug, luând ore particulare cu profesori foști universtari (găsești destui, chiar dacă trei-sferturi din ei sapă la Canal); participă la concursuri, iar când se odihnesc, rezolvă probleme - foarte frumos, așa se valorifică talentul nativ-de-veacuri al poporului muncitor ținut în bezna ignoranței până ieri; așa se prefăce nativul în geniu socialist.

Dar noi care n-avem chef (nici înclinații) să facem matematici și fizică și chimie? Noi care nu vrem, oricât ar părea de ciudat, să ne facem ingineri, să devenim “Un inginer printre ingineri”, vorba ușor modificată a capodoperei lui Camil Petrescu? Care nu ținem mortăș să facem parte dintr-un popor de ingineri - după ce-am făcut parte dintr-o nație de ciobani? Pentru noi, ne-viitori, nu mai există reviste (pe timpul obscurului întunerice beznicol burghez fiecare gimnaziu avea revista-școlii, LGL-ul avea mai multe) - acum sântem îndemnați tovărășește să “contribuim” la stengazetă cu laude de partid, de Stalin, cu demascări ale colegilor, ale profesorilor; pentru noi nu mai există concursuri, nici reviste județene, provinciale, centrale, în consecință (aici voiam s-ajung): noi n-avem nevoie de ore particulare!

Există băieți nu mai dotați la matematică decât la sport (unde sunt scutiți), în schimb cu înclinații spre muzică, desen, poezie; se încapățânează (în fapt, părinții sunt căpățânoșii) să-și facă un viitor... matematico-fizic-chimical-inginernic: «Băiatul trebuie să fie inginer!» - cu orice preț.

Sânt mulțumit, o dată ca elev intern: noi sântem mult mai puțin atinși de boala copilăriei viitorului: inginerismul ; părinții noștri nu au bani să plătească ore particulare, nici nu sunt lămuriți în privința viitorului de aur pe care ni-l pregătesc comuniștii - vorba bancului: “în comunism toți tovarășii vor fi ingineri-șefi, primi-secretari de raion, toată lumea va mânca pe

săturate pâine fără cartelă și va purta obiele de mătase (idealul, de veacuri, al Rusului)”; a doua oară, mulțumit ca basarabean : ai noștri, chiar dotați pentru “exacte”, nu se înghesuie la poarta inginerescă - o excepție: Sclifos - dar el e prietenul meu.

La noi în casă nu se vorbește de rău de ingineri - nu se vorbește. La noi în casă vorbim despre învățători, profesori. Părinții nu mi-au comunicat vreodată ce ar dori ei să li se facă fiul iubit, dar iubitul lor fiu știe: “Să meargă mai departe” - decât părinții lui (care merseseră mai-departate decât părinții lor). Mai departe de învățător: profesor - secundar, universitar, depinde de băiat, nu de părinți. Mai departe și în specializare: învățătorul predă rudimente ale tuturor materiilor, profesorul numai câte una, hai două învecinate - dar aprofundate. N-am simțit vreodată că părinții își doresc un fiu profesor de fizico-chimice (fie și universitar), am simțit însă că n-ar fi nemulțumiți să le fie fiul profesor de română, de istorie... Ar avea cu cine sta de vorbă...

Cred că știu de unde li se trage asta : de la Școala Normală cea romantică, apostolească: imediat după Război (Primul), în România Mare, s-a luat de la începuturi totul, pentru că, în Basarabia cea sătenizată, analfabetizată, patrupedizată de pe urma veacului de ocupație slavă - totul era ca în Cartea Facerii: “pământul netocmit și gol”. Dacă ar fi făcut liceul, poate s-ar fi specializat și ei în ceva “exact”, s-ar fi inginerizat - însă ai mei nu au trecut de Normală. Acolo au învățat carte (“și parte”, zice tata); la rândul lor i-au învățat pe elevi și pe părinți. În doar douăzeci de ani de normalitate, adormita pe veci, aproape moarta, oricum, resemnata Basarabie a ajuns să galopeze la un pas-doi în urma celorlalte provincii, iar dacă nu avea poduri, fabrici, căi ferate - vina era, în întregime, a inginerilor: ei nu putuseră ține pasul!; ne-inginerii dovediseră că se poate face din rahat bici, din basarabean o ființă (aproape) europeană; dovediseră ne-inginerii că omul se hrănește, nu numai cu pâine pământească - pentru a se putea ridica în două picioare.

Învățătorii de părinți ai mei, “apostoli ai neamului” răspândiseră sămânța și a “științelor exacte” - după programa analitică - însă aflaseră la ei, la Normală (și le plăcuse foarte ce aflaseră): oricât de multă și de adâncă știință ar stăpâni cineva, dacă dragoste nu are, cum zice apostolul Pavel, nimica nu este; dacă nu este el mai întâi om (nu mașină) - degeaba știința aceea. Și cum “om” și “umanism” sunt înrudite, a doua trăgându-se din prima, precum eu din tata; cum acele materii care le plăceau lor mai mult se chemau “umaniste”...

La noi în familie chiar și un inginer (adevărat : abia agronom, nici acela plin) ca fratele mamei, Niculae, Repatriatul-în-Siberia, când se simțea bine și vorbea despre vița de vie, despre vin... Puțin păsîndu-i de soră-sa (și mai mare și știutoare de latină), spunea că **viță** vine, negreșit de la **viață**, iar **vie**...«de unde să vie dacă nu de la vie, ca o femeie care, se știe, -i de-o sută de ori mai vie decât bărbatul, fiindcă dă viață», iar **vin** - «ce altceva decât răspunsul omului la chemarea vieții-din-vie: “Vin-vin ! Pe dată vin, cum să nu vin!?”»

Îmi aduc aminte de unchiu-meu, din 45, într-un dormitor-stadion (era chiar sala de gimnastică) al Liceului Industrial din Sighișoara, transformat în Centru de Repatriere: ne-a vorbit despre “cultura viței de vie” ca un

ne-inginer: fără un cuvânt despre compuși chimici, paraziți, fizica-solului, procesul de fermentare, decantare și alte... "exacte" - numai despre soare și vânt ; despre răbdare și dragoste de ceea ce faci tu, om (cu dragoste și răbdare); despre, mai ales, așteptare; și despre bucurie - cea a strănepotului, de a fi așteptat, împreună cu străbunicul creșterea viei; creșterea poamei; creșterea vinului - ani, decenii. Aceea bucurie! Mai zicea unchiu-meu:

– Aflați voi, bre, dacă n-ați știut: cel mai mare popor din lume: Franțujâi, bre!

– Ce spui!, râdea tata, superior. Dar ce știi tu despre celelalte popoare, ca să afirmi că Franțujii sunt cei-mai? Știi măcar oleacă de franțuzească?

– Cunosce oleacă de viñoblească, de la Dediu...

– Dedieu, Niculae, de-atâtea ori te-am corectat, făcea mama.

– Lasă, bre, știu cum se pronunță corect, na: Dödiö - da' dacă se făcuse de-al nostru...

– Bine că nu-l chema Delacour!, râdea tata. Cum i-ai fi zis: Dilaograd'?

– Lasă, bre, ce vă legați de pronunția mea. Numele de Ochialbi e mai breaz? Oghială? Iapără? Bucăruptă? Vorbim de popor - un popor care zice: «Anul ăsta am sădit niște vie: pe rod are să fie peste șapte-opt-zece ani, da' vin bun, încolo, de pe la pa'zaci în sus...» - acela popor! Poporul care zice: «Iest-an am cules poama: boghiță cu boghiță, în trei-patru-cinci-șasă rânduri; am tescuit, am lăsat mustul să fiarbă, am pus vinul în poloboace... În trei-cinci-șapte ani îl trag în butelci - da' bun are să fie încolo, prin 55... Bun-bun cam prin 65 - dar n-ar fi păcat de Dumnezeu să-l stricăm de crud, să nu-l mai lăsăm olecuță, cam până prin 75, ori chiar 85 ?, atunci - da, bre, să destupăm o butelcuță...»

– Te grăbești cu 85-ul, așteaptă până-n 95, că n-au intrat zilele-n sac, râdea tata. Eu aș aștepta până-n 2005 - atunci să vezi vin bun!

– N-am îndrăznit să spun, dar dac-ai spus - știi tu: limba boului adevăr grăiește...

– Cincizeci de ani, pentru vin? Optzeci, o sută de la săditul viei? socotea tata în cap...

– Cum altfel? Via cere timp, bre.

– Vrei să spui că viața cere viața unui om - chiar mai mult: nu mă văd trecînd de șaizeci de ani...

– Viața unui om, da, zicea unchiu-meu. Da' cum omul are ceva strămoși, oleacă de strănepoți... De-asta zic: mare popor Franțujâi, bre!

– Exagerezi, cu timpul: abia strănepoții să se bucure de munca mea?

– În așteptare nu mori de sete: bei vin făcut, pus de stră-bunic, de răs-stră-... Bătrânii noștri, când sădeau un nuc, nu spuneau : «Să fie de bucuria nepoților!»? Cu via tot așa era la noi, la Moldova, înainte de filoxeră. Fiecare-i strănepot al unui strămoș, nu? Franțujâi, bre... Mare popor...

– Așa o fi, Niculae, zicea tata. Dar nu-i destul să ai dragoste, răbdare, să fii harnic, să sădești azi, vie, să ți se bea vinul peste un veac...

– Mai trebuie și ceva noroc istorico-geografic, intervenea mama (elevă a tatei...).

– ...și cum norocul nu ți-l poți face singur totdeauna... Cum depinde de curva de istorie contemporană, cea care pe noi, Basarabenii, nu ne lasă să mai

răsuflăm, să mai facem un copil-doi, să mai bem un ulcioraş de jinişor, măcar de cinci ani vechime, dintr-o vie de zece ani... hai, treacă de la mine: vinul să fie de anul trecut - ce crezi tu, specialistule: vinul din 44 are să fie un vin bun? Aici, la noi, în România, că în Franţa ta...

– Franţa mea..., râdea Popescu. Aş vrea eu: aş pune locomotiva în capătul celălalt al trenului şi aş pleca încolo - nu-ncolò... Şi nici n-aş mai schimba ecartamentul. Şi tu, bre, de ce zici: «La noi, în România»? Nu vezi că nu mai avem ţară? Că ne robeşte, ne repatriază care-i mai repede de mână şi mai tâlhar şi mai mincinos şi degeaba zici tu că eşti cutare - cin' te crede? Cin' te-ascultă? Da' Franţa... Franţujâi, ce popor, ce viţă-de-vie şi ce vin...

Aşa o fi, Niculae, aş zice şi eu, acum, dacă aş avea cui zice; uite, au trecut - câţi ani: şase şi cu unu-doi: şapte, opt, aproape vârsta pe care o aveam atunci, în ianuarie-februarie 45, în Lagărul de la Sighişoara - ei îi ziceau Centru de Repatriere, noi îi ziceam pe nume: Lagăr de Deportare în Siberia.

Aşa o fi, Niculae, aş zice - de-aş avea cui. Dar poate că n-au murit cu toţii. Dacă mai trăiesc părinţii, copiii au şase-şapte ani - deşi cu frigul din Siberia... Aşa o fi, Niculae, cu vinul. Cu viţa de vie. Iar cu viitorul de aur nu ştiu cum să mi-l fac, ce anume să mă fac.

Norocul meu : mai am clase de liceu, mai am timp de gândire.

Deocamdată ştiu ce nu mi-ar place să mă fac : inginer.

De aceea, din contra, citesc. Romane.

5

Aştept şi citesc romane. O aştept şi o citesc.

Din romane am aflat cum stăm cu ştiinţele lor exacte: dacă nu eşti total cretin, cu un bun (şi particular) profesor, cu trudă, cu atenţie la clasă, cu perseverenţă ajungi să stăpâneşti esenţialul - restul: la facultate; şi uite, inginerul!, nu chiar bătînd din palme, dar la capătul unui proces, musai să iasă un inginer, în niciun caz un ne-inginer... Iar dacă persoana inginerizată are scânteie, ajunge cercetător, chiar autor de teorii şi teoreme - idiferent de provenienţa socială, direct de la coada oii şi a sapei, uite-l conceptor de fabrici de negru de fum (alb), de poduri (fără recul), de tunuri-fără-fir şi de alte năstruşnice scornituri; tehnice, invenţiunile; şi teribil de exacte; indiferent când ai început iniţierea, când ai învăţat alfabetul.

Cu umanioarele însă... Cu totul altfel stăm.

Cazul meu: pe măsură ce aflu câte ceva, citind, în aceeaşi măsură aflu că nu ştiu mai mult ca înainte; că nu ştiu mare lucru, ca să nu spun - nimica; şi că, dealtfel, niciodată n-o să ştiu ceva-ceva, cât de cât...

Şi mereu mai ascuţit, mereu mai definitiv simţământul: am început prea târziu; am venit după începere, mai bine zis: după închidere... Mă întreb dacă nu cumva în umanioare, ca şi în alergările de cai, omul va fi avînd nevoie de o lungă cultivare, prin generaţii multe şi fără întreruperi - până să ajungă să alerge bine; şi mai ales: frumos...

Nu-i bun exemplul, am vrut să spun că la adevărata umanioară nu poţi ajunge din prima generaţie cu bocanci; că aristocraţia, nobilimea, boerimea

de pe timpuri nu chiar de florile mărului ființă, altfel nefiind bună decât să consume ce producea poporul, să lenevească și să facă copii din flori fetelor poporane - în plus, să degenereze din tată-n fiu... Dacă se zice: «Boeria cu cheltuială se ține», se va fi zicînd cu gândul la adevărata boerie, cea a spiritului - cam așa cumva, clasă, castă, grup în care se intra prin... urcare, prin selecția celor mai buni, nu ca acum, când selecția se face pe invers; analersa, cum zice mama; de-a-ncurulea, zice Stoianovici, sârb băștinaș din București.

Am impresia că și Sabina e boeroaică. Prin rudele din Regat, fiindcă Ardelenii n-au avut boerime, ci numai țărănime-ciobănime-popime; și ceva meșteșugărime, dar nu la oraș. Uite, Basarabia noastră, cât de prăpădită va fi fost (cum atât de drăgălaș spunea domnișoara Tuza, ardeleană fără medie, trimisă în surghiun la noi, la Mana) avea... Ce să spun că avea Basarabia noastră : boerime? Sau boeri? Era să spun că boerimea noastră, dacă se rusificase cu sufletul, nu-și rusificase și numele, ca la ardeleni - dar mă opresc la timp... Adevărata aristocrație a Ardelenilor - nu una de sânge, ci de-carte - le-a venit prin Școala Ardeleană. Asta-i teoria tatei - la care subscriu. Pe măsură ce citesc, înțeleg că lui Chicoș Rostogan ar trebui să i se ridice statuie - de ce nu, chiar în Ploieștii lui Caragiale...

Ziceam de Sabina. Că s-ar putea să fie boeroaică. Amestecată, ca pe-aici, prin Ardeal, bogată în sânge felurit și poate de-aceea neașezată, neformată. Așa se va fi explicînd modesta funcționare a spiritului... Sabina a fost, de prin 47-48 oprită, lovită, contrariată, obligată să se ocupe cu altceva, silită să-și ocupe spiritul cu treburi îndobitocitoare pentru un adult și la a nu știu cât generație de boeri vechi și domni creștini - dar ea, biata, o fată și aceea neterminată... În timpuri normale ar fi fost, normal, boeroaică, chiar dacă altfel i s-ar fi spus. În acest caz, nu ne-am fi cunoscut: în acea normalitate ea n-ar fi avut nevoie de un cărător-de-fond (visul meu: să fiu alergător-de-fond), poate de un șofer, de un grădinar - am mai citit și noi câte ceva... Sau ar fi avut nevoie de un muzician : să-i cânte, la ureche, în timp ce ea dă din evantai ; ori brodează ; ori se scarpină, îndelicat - să tot faci muzică! Oricum, ea să nu aibă nevoie de muzică “exterioară”, ci de un muzicant, pe dinăuntru. Sau de un pictor - mai degrabă un sculptor, să mi ți-o scocioplească el ca pe-o peșteră... Ar mai fi avut boeroaica nevoie de un bărbat-tâmplar ; de un electrician - mai degrabă instalator; de un inginer de poduri și chiar de șosele, de un croitor, de pantofar, de tapițer - dar nu de scriitor. Nu de romancier.

Asta-i! Ce nevoie să aibă stăpânul de un romancier: să-i confecționeze, după comandă, un roman? Ba chiar un ciclu? Boerimea n-are lipsă de scrieri, decât dacă-s în versuri. Un poet ar fi tolerat, din când în când “să scrie ceva poetic, în album” - dar un romancier?

Dacă stăm și ne gândim, nimeni n-are lipsă de romancier. Dacă stăm și ne gândim, toți artiștii, toți oamenii de carte își găsesc locul la o curte - romancierul, ba. Artiștii, oamenii de carte pot fi în același timp mari, geniali în arta lor - și utili, la curte ; de-lipsă ca cizmarul, croitorul, grădinarul. De pictori, sculptori ce să mai vorbim : tocmai, pentru că erau de-utilitate, au putut lucra ; fiind de-lipsă - ca frizerul, ca lenjereasa - au fost angajați și, fie

plătiți cu bucata, cu lucrarea, fie cu anul, cu viața... Muzicienii la fel; erau și de ei lipsă : gâdilau plăcut urechile stăpânului, cum gâdilau gâdilitorii de meserie (acum nu mă gândesc la gâdilitoare, al cărei rol la curte era de mare importanță, măcar pentru că din gâdilici ieșeau ceva copii). Ca interpreți, să le zic: lăutari, muzicienii lăutăreau; compozitorii compuneau ode și madrigaluri, cântece de of și de aoleo și imne de slavă, dedicate ori chiar purtând numele boerului (să zicem: Rasumowsky...), al prințului, episcopului, împăratului - adevărat: închinarea totdeauna prin cuvinte se făcea, se face... Utili, ca meseriași, muzicienii - de-o pildă Bach, bătrânul: se zice că era un bun, un conștiincios, un util - un de-lipsă - cantor... Și un istoric devine foarte util la o curte, când scrie el o cronică-de-familie - în două feluri: când laudă peste măsură familia stăpânului și când bălăcărește peste măsură familia dușmanului stăpânului... Și un filosof se face util dacă stăpânul gândește și iubește gândul. Uneori e de-lipsă și poetul - cu condiția să fie de-curte. Dar romancierul? Să fi existat vreodată un romancier-de-curte?

Acum, printre slugile de la curte găsești și romancieri - dar oare se mai poate spune că lingătorii de papuci, de ciubote, de opinci, de mâini pline de sânge și de mâini pline de căcat - au rămas romancieri? Ca acest uriaș nesimțit de Sadoveanu? Sau ca limbricul de Camil Petrescu? Sau ca Galaction, acest răs popă, răs-pupă, stră-linge? Sau Călinescu - îl pun la romancieri, nu doar **Enigma Otiliei** este un (bun) roman, dar mai ales **Istoria literaturii**... - de fiecare dată când mă duc la Septimiu o răsfoiesc - ce roman-al-literaturii, cum zice Septimiu că zice taică-său.

Câte cărți are băiatul ăsta - și ce cărți! Sântem foarte buni prieteni : țin la el, aș face orice pentru el, sânt convins: și el pentru mine - cu excepția "fleacurilor"...

– E un fleac, nu merită!, zice el și mă bate pe umăr, când îi cer o carte pentru "acasă-la-internat"... N-are rost, ascultă-mă pe mine...

N-are rost. Nici cartea, nici să mă prezinte lui Radu Stanca - i-am cerut mai pe la începuturi, când nu văzusem, pe afișe, ce piese pune el în scenă. Atunci tot așa : prietenul mă bătuse pe umăr, asigurându-mă că asta e un fleac pentru mine - nu merită... Degeaba am observat că pot judeca singur ce e fleac și ce nu merită... Mai ales după ce tot el mă dusesse la fetele babei, deci de-acum aveam idee ce culoare prinde și cum funcționează un fleac - am discutat cu el: să fi venit de la nemțescul Fleck cuvântul? Să-i fi așteptat pe Goți dăcoaiacele noastre strămoșoase, ca să-și numească ce aveau din dacă-n fiică ?, ne-am răspuns tot cu o întrebare lingvistică: ce, dăcoaiacele i-au așteptat pe Slavi, ca să-și botezde botizda?). Cu toate astea, el:

– Dacă-ți spun eu...

Ei, dacă el îmi spune... Cum să aibă rost?, să nu fie fleacuri: luarea mea cu el la repetiții, la Teatru.

– Fleac, îți spun eu, nu merită - de ce să-ți strici buna-impresie cu...?

Cu acea ocazie Septimiu a dovedit că știa limba română cea porcogroasă. O știam și eu: e mare diferență între cuvintele porcioase și cele prost-gustoase, dar și mai mare între Septimiu cel cunoscut și cel din acel moment: despre o actriță pe care o iubea tot Sibiul (o știu numai pe scenă : are o voce luminoasă, mângâioasă, de voceloncel; de pe stradă: are un mers

de iapărăbează; și-un parfumez precum o coadă pălălăind susă, ca un steag) - despre ea Septimiu a rostit toate cuvintele urâte, proaste, belite, pe care le știa... Deși auzisem eu altele (le și zisesem), am rămas fără glas: Septimiu, folosea un asemenea "vocabulary"? Mai ales că acele cuvinte nu stăteau la locul lor în acea gură? Aș fi trecut peste curvă, târfă, pută, putană, putoare - știu : femeia pe care n-ai regulat-o e-o curvă; dar turnătoare?

Capul meu, inima mea, sufletul meu nu primeau, nu acceptau: o femeie atât de frumoasă, delicată, parfumată - în plus curviștină !- să fie turnătoare? De ce, Dumnezeu? Dar nici nu există cuvântul la feminin, numai noi, porcii de bărbați sântem, rar, dar sântem: turnători..., iar portretul fizic al masculinului este unu : insul cu frunte îngustă, cu privire fugace și care transpiră abundent, mirosind a vierme de căcat - ca Viermicăcăceanu al nostru...

Am fost atât de zdruncinat, încât n-am cerut explicații : de ce spune el asta, are probe?, pe cine turnase ea, și cu ce anume - dar nu vreau, îmi face rău să-mi aduc aminte - pornisem de la cărți...

Spun drept (cum drept spun Moldovenii) : sânt gelos pe Septimiu că s-a născut, a crescut, trăiește în continuare într-o casă cu atâtea, atâtea cărți... De asta e bună boeria la casa nației: pot eu să galopez până la adânci bătrânețe, înfulecînd, înghițind, citind - chiar în ordine invers-alfabetică toate cărțile Astrei (dinainte de *ăncis p. iventr*); pot eu să devin posesor, proprietar, beneficiar de fond ; să fiu magazioner la bibliotecă; librar, anticar - degeaba: prea târziu, pentru mine - poate pentru băiatul meu, nu; sigur pentru nepot... Are să fie târziu și dacă, începînd din clipa de față Septimiu are să citească o singură broșură, iar eu toate cărțile pământului - tot el are să fie înainte, nu neapărat cu cititul - ci cu cartea.

Îmi spun: Degeaba..., sperînd că soarta are să mă contrazică: «Niciodată nu e prea-târziu! Totdeauna se mai poate face ceva - mai ai timp destul !» Mi-ar face bine încurajarea, dar aș simți : pentru umanioare există un timp; deci există un prea târziu. Din această pricină mă surprind uneori întrebîndu-mă: De ce Septimiu a avut norocul să trăiască într-o casă cu cărți, iar eu nu? Mai bine ca întrebarea să sune astfel :

«De ce n-am avut *și* eu norocul lui - doar de-o vîrstă sântem?»

Dacă pe Septimiu îl gîndesc în-spațiu, la Scîlfos mă gîndesc în-timp :

Și el e refugiat ; și el băiat de învățători de țară - însă, unu: familia lui a reușit să treacă Prutul după 26 iunie 40, așa că membrii ei nu au devenit "cetățeni sovietici", băiatul n-a cunoscut pădurile, peșterile, nici Lagărul de Repatriere în Siberia; doi: el are cu cinci ani mai mult decît mine, a tot pierdut cu școala : refugii, reforma - dar nu se compară această pierdere de ani cu câștigul enorm de a se fi născut cu cinci ani înaintea mea: a avut timp să citească.

Uite de ce e bine să știi oleacă de istorie - contemporană. Nu doar pentru că aștia ne-o interzic, în general (iar generala în particular - ca să uităm, să nu credem ce povestesc adulții, părinții noștri despre viața "dinainte"), ci pentru că, începînd cu generația mea, a celor născuți în 1935, apare, răsare, se ivește pe pământ omul-noi; analfabetul; realist-socialistul - nu materia-primă, aluatul, lutul, ci produsul finit, cununa lumii Noii Faceri.

Sigur că exagerez - ca tata: ca să se înțeleagă bine ce spun. Exagerez,

dar nu falsific. Să facem socoteala pe degete, băbegetește:

Sclifos s-a născut în 1930, avea 10 ani în '40 când cu Marea Nenorocire: Cedarea Basarabiei. Dacă a început să citească abia la șapte ani (imposibil: copiii învățătorilor încep de la patru-cinci, atâta aveam când am citit **Adam și Eva** de Rebreanu - din care, firește, n-am înțeles nimic), atunci a avut trei ani de lectură - deși, după cum arată, a început a citi înainte de a vorbi. Oricum, iunie '40 l-a apucat cu o avere, o comoară: patru-cincisase ani plini-ochi de cărți citite! ; citite normal, cu adică înțelegere a ceea ce a citit. Apoi: pentru el anul 1940 nu a fost ruptură; în al doilea: va fi fost el refugiat timp de un an, dar, pe de-o parte, refugiat în România normală (neocupată de ruși), cu cărți normale, românești; pe de alta, el avea atunci zece ani - nu ca mine : doar cinci - însă în Basarabia ocupată de ruși, cei mai mari, din lume, arzători de cărți și ridicători de tați; și încă: în '41 familia lui s-a întors într-o Basarabie normalizată prin liberarea de ruși, așa că el a putut normal citi (avea unsprezece ani) până la 14, în '44); și încă: în '44, el nu plecase pentru întâia oară în refugiu - și am mai spus : fiindcă reușise să se refugieze în '40, familia lui n-a fost amenințată de "repatriere" - dar chiar de-ar fi ajuns în Lagăr, Sclifos era deja pornit și bine pornit cu cititul cărților: avea cincisprezece ani.

Asta-i cu noi, Basarabeni: față de Sclifos, m-am născut prea-târziu - cu doar cinci ani, însă acești "doar cinci ani" despart cerul de pământ, normalul de anormalizat, omul-om de omul-nou.

Când mă gândesc la Septimiu, îmi spun că băiatul ăsta, chiar de n-ar fi frumos, inteligent, elegant, talentat (și citit), chiar de n-ar fi răsfoit o singură carte din miile și miile din casă - tot ar fi, ar arăta altfel decât mine - din aceeași pricină: cărțile. Presupun că nu-i nevoie să citești cu adevărat, cum se citește, chiar toate cărțile din casa ta: din moment ce trăiești printre ele, lângă ele, cu ele, în ele, ceva-ceva (mustul lor, sângele - esența) trece de la ele spre tine, în tine; prin osmoză. Așa cred : trăiești între cărți, trăiești cu ele - chiar necitite, dar conviețuiești cu ele; ca fratele cu sora - așa aș trăi eu cu cartea: aș trăi cu sora mea într-o carte.

Septimiu are cărți acasă, dar vine și la Astra - alt gust au aceleași cărți citite la bibliotecă (îl înțeleg, dar eu aș găsi mai-bunul acasă, între cărțile mele). La Astra citim uneori alături. O dată, de două ori am citit aceeași carte - ei bine, nu citisem aceeași carte și nu la fel și nu cu aceleași rezultate - asta nu ține numai de individualitatea fiecăruia, ci de aceeași istorie nenorocită - în plus, contemporană !

Vreau să spun: eu vin la Astra ca la o adăpătoare în pustiul: izvorul din oaza asta fiind singurul pe o rază de o mie de kilometri (kilometrii mei, se-nțelege). Pentru că am străbătut atâta pustiul lung și-atât de lat pustiul, ca să ajung la unica adăpătoare, beau lacom, beau mult, cămilește - până la sațiu, până la greațiu; beau, beau, ca să fac rezerve; nu aștept să se așeze, limpezească apa, călcată în copitele scurmătoare ale celor dinainte; beau ce găsesc, beau ce apuc să beau, chiar tulbure, chiar pe jumătate nămol.

Fiindcă mi-e sete. Fiindcă până mâine timpul e lung, nu-s deloc sigur că adăpătarea nu va purta în frunte:

ăncis p. iventr.

Vreau să mai spun : la Astra vin ca la o prăvălie pe cu-cartelă: cumpăr, nu ce vreau, nu pe alese, ci iau ce-mi dă și cât a hotărît regimul că am nevoie cât să nu crăp... Nu chiar așa - atunci : Astra e o prăvălie cu pe-fără-cartelă: cumperi ce se dă (de ce vor fi folosind oamenii impersonalul?, doar știu ei bine cine anume **nu** dă...- ori s-au hotărît victimele să explice, ele, că, Doamne, dar ce s-ar face pe lumea asta haină, dacă n-ar fi călăii - care te călăiesc, dar îți și dau : tainul, porția...)? Așa că iei și ce nu ai nevoie - acum, dar mâine?, ce, strică să ai rezerve? ; și cât nu ai nevoie...

Un amănunt - un fleac, vorba amicului: eu, când cumpăr țigări, cer un pachet întreg (dacă am bani, două, trei pachete). Septimiu, chiar dacă am admite că nu are mai mulți bani decât mine..., cumpără cu țigara, rareori de-un-leu. Nu e sărac, nu e zgârcit - e un băiat normal dintr-o familie normală - care, azi, trăiește normal: cumpără cât este nevoie pentru azi, pentru momentul prezent - pentru Septimiu și ai săi mâinele nu e făcut din incertitudini, ca pentru noi, Basarabeni («Azi aici, mâine-n Focșani-pe-Amur...»). Am auzit-o pe mama lui plângându-se de “năravurile de azi”: ea ceruse, la mezelărie, trei felii de șuncă - de atâta avea nevoie, azi - însă “masele” din spate începuseră să mârâie, să hârâie, să latre, chiar dăduseră să muște: de ce se băgase la o coadă “serioasă”, doar pentru trei felii?; și, dacă tot a ocupat locul, să ia un kil, să ne scutească data viitoare de fandoseli burgheze - «Noi muncim, tovarășe, nu ne fandosim!»; strigase careva, poate pornise în glumă, dar masele, de parcă asta așteptaseră, porniseră cu mult curaj la înfierarea spiri-tului burghez - doamne ferește, nu împotriva regimului care instaurase teroarea, sărăcia, cozile - ci împotriva cuiva care nu respecta regula cozii!; regula lipsurilor - într-un cuvânt (luase cuvântul Septimiu): economia-de-război, necunoscută în timpul războiului împotriva Rușilor, instalată după pacea rusească.

M-am îndepărtat - mă apropii de Septimiu : aceeași mentalitate (normală) are băiatul ăsta și în privința cărților: citește pe îndelete; și numai câte o carte, nu sare de la una la alta...; și numai acea carte care-l interesează cu adevărat - și în nici un caz în ordinea alfabetică a autorilor!

Eh, dacă... și eu. Eh, dacă Sabina ar fi rămas. Dacă nu s-ar fi dus... Dacă Sabina ar mai fi, am fi făcut biblioteca în garajul ei, aş fi avut și eu o acasă... la ea. Eh, dacă Sabina. Însă ea a plecat. Și măcar de-ar fi spus unde. S-a dus, Dumnezeu știe ce s-a ales de garajul ei, cine i-l ocupă, n-am mai trecut pe strada aceea. Dar nu-i nimic, nu-i nimic. Se întoarce ea - după și-jumătate.

6

Vine ea, vine - doar o aștept. O aștept atât de tare, încât!

O aștept - ea știe, cum știu toți venitorii: fără un așteptător, degeaba venirea; chiar imposibilă fără trăgător: așteptarea trage, aduce, face să vină - face să fie, prin numire. Așteptarea fiind măsura venirii.

Până atunci, eu cu așteptarea mea. În așteptarea mea.

Sânt un nenorocit; un prăpădit, ar zice Ardelencele: n-am fond; n-am dimensiune și n-am relații, n-am maștri - în trei cuvinte: n-am noroc.

Să-mi fie el prieten-mare-model; sau profesor-model - fie și de umanioare. Dar de unde? Pe cine să aleg?

Mă gândesc cu drag la “profesorii” de la Șeica Mare: de ce modeștii învățători, din nevoile reformei unși profesori de ciclul-doi, puteau fi atât de buni profesioniști și atât de apropiați nouă? Tocmai pentru că nu erau profesori?, pentru că nu fuseseră formați la Universitate, ci la câte o Școală Normală din târg de la Or’ei? Normala, fie ea și orheiană (dar dacă: mai vârtos?) îi pregătise pe viitorii învățători mai degrabă la umanioare? Ori pentru că Șeica era... la țară? Să fi fost eu mai sensibil atunci, fiindcă situația mea era mai... sensibilă?

Poate că da. Poate că nu.

Să fi fost “profesorii” de la Șeica așa cum mi-i amintesc acum, dar acum să nu mai fie cum fuseseră? Nu știu - judecînd după ai mei, după mama în special, se vor fi schimbat și ei, săracii; în rău... Chiar de n-au trecut prin ce-au trecut ai mei... Atunci de ce să se schimbe în rău?

De ce!: de frică! Nimeni nu învață din experiența altuia, însă frica trebuie încercată pe proprie piele; învățată ca o poezie, mai bine zis: se ia ca o boală, prin atingere. În asta sunt autodidacți. S-au îmbolnăvit de frică, chiar fără experiență directă, cum au avut ai mei.

Sibiul nu-mi poartă noroc la umanioare: la început, în ‘46, la Normală, animalul de Țăran: a făcut cu noi “boxeală”, noi însă n-am făcut cu el română. Sărind peste Șeica: aici, la LGL, întâi l-am avut pe Copac : zero tăiat în paișpe; acum îl am pe Gogea - mai întâi ar trebuie să se aibă el pe sine... Ce fel de oameni vor fi fost ăștia, înainte? Știu de la elevii mai mari: fuseseră oameni normali, foarte buni profesori de română - de ce nu sunt măcar acceptabili ca profesori, ca oameni?

De frică. Frica îți ia, nu doar... curajul, ci mintea: te face prost, prostizat. Copac - pentru că a făcut pușcărie și i-i frică să nu-l ridice iar, să-l ducă acolo unde știa el...; Gogea n-a făcut - de asta i-i frică: să nu-l ridice și să-l ducă în neștiut. Unul prea-cunoaște: moare de frică; celălalt crapă de frica de necunoscut.

Frica-de-pușcărie. Dar de închisoare sunt amenințați și profesorii de neumanioare - aceia însă au o singură frică: dosarul. Ei or să intre, n-or să intre, dar nu pentru fapte, de acum, de sub comuniști, ci pentru... stări, dinainte: țărăniști, liberali, legionari, regaliști - deci pe-bază-de-dosar. Ceștialalți, umanioriștii au două frici : dosarul (ca toată lumea) și materia lor, specialitatea, umanioara. Științificii se tem numai de propriul trecut, nu și de prezentul materiei predate - ca umaniștii.

De asta nu mă atrage școala ca școală. Acolo înveți, nu doar materii, ci și oameni ; profesori; predători de materie - peste ce-am dat !

“Exacții”, la fiecare început de lecție dau Țarului ce se cuvine Cezarului: fac plecăciunea față de Marea Știință a Marii Uniuni Sovietice, dinaintea Marelui Stalin (care - ce genial contribuționist!), îi ard un citat mai mult hodoronc decât tronc din Engels, trec la “adevăratul” (autor, descoperitor, inventator, teoretician - desigur, rus)... Apoi, ca și cum nu le-ar puți gura de-atâta căcat mâncat într-un singur minut (record regional!), trec, senini, mândri (de ce: mândri?) la materia lor împuțită : matematici, fizică, chimie,

botanică... Ba își permit să rânjească, să intoneze într-un anume fel când aduc vorba, ei, despre “uriașa contribuție a științei sovietice, cea mai înaintată din lume”, convinși fiind că noi, elevii, impresionați, o să povestim acasă, părinților, părinții au să dea mai departe, dar tot în șoaptă, marea veste despre nemaipomenitul curaj al profesorului X («Se vede că-i manist de-al nostru!»), al profesorului Y («Dacă-i legionar de-al nostru...!»), Z - «Nu i-i frică să-și bată joc - în public, domnule! - de comuniști și de ruși? Se vede că-i român de-al nostru și simte românește...»

Asta se cheamă: rezistență anticomunistă la oglindă; în ea te privești, îți supraveghezi... curajul. Iar căcăcioșii care numai ei pricep (dacă...) ce ar fi vrut să spună, dacă... ar fi avut voie de la primărie - ăștia-s mari-rezistenți. Inginerii rezistenți! Li se trage de la rezistența materialelor! Exactii: opozanți! - ca și cum n-ar ști toată lumea că un științific n-are mamă, n-are tată, bine-i este atunci când îi iese lui formula, experiența, produsul... Cine nu crede n-are decât să se uite la inginerimea, la științificimea nemțească din zona sovietică, a fost dusă, toată, în Rusia, iar dacă merge ceva în Rusia de azi, apoi datorită inginerului neamț merge - de ce? De-aia, fiindcă inginerul acela este, mai întâi, inginer, abia apoi neamț, îl interesează, nu Germania, ci ingineria - mama lor de ingineretici!

Asta mă nemulțumește, mă scârbește, mă revoltă; asta m-a făcut să detest oameni care în timpuri normale ar fi meritat respect, chiar iubire ; asta mă face să încerc, nu doar milă, ci simpatie față de inși care altfel ar merita șuturi în cur, pentru că au nefericirea să predea, în aceste timpuri anormale româna, istoria. Septimiu și cu mine am înregistrat, am discutat numai între noi despre această ciudățenie percepută ca obraznicie de clasă din partea exactiilor la adresa prăpădiților de umanioare.

Însă Octavian a trecut la atac: s-a ținut după profesorul de fizică - în curte, pe stradă, acasă (într-o sâmbătă a luat trenul, profesorul se ducea la ai lui într-un sat de sub munte). Ca să afle din gura lui cum stăm cu... deosebirea dintre umanioare și ne...

– Bine, dom’ pro’sor, dumneavoastră sânteți om de știință specializat în fizică - de ce, la început de lecție, ne predați chestii neștiințifice?

Profesorul a rânjit, ezitând între severitate și “prietenie” cu elevii. A zis:

– Fiindcă voi sânteți băieți deștepți, știți ce e de crezut...

– Dar dacă nu sântem deștepți și nu știm?

– Las’, că știți voi ce-i de necrezut...

– Să zicem că noi nu credem în ceea ce nu-i de crezut, dar dumneavoastră : dacă nu credeți, de ce predați?

– Nu predau, zic și eu... Fac ca toată lumea: din obligație, din bunăcuviință - omul civilizat e politicos și cu mârlandii! Ca voi, care-mi puneți întrebări de nu se pun... Ca toată lumea fac la catedră: după câteva cuvinte bunăcuviincioase, intru direct în materia mea, în știință! Oricâte cuvinte de formă aș zice, oricâte... bună-cuviințe neștiințifice aș face, știința tot știința rămâne! Nu ca umanioarele voastre!

– Nu ca umanioarele noastre... - va fi suferit Octavian atunci, ca acum, când povestea. Dacă sânteți atât de sigur pe știința dumneavoastră, de ce o ajutați cu cuvinte mincinoase - care sunt ale umanioarelor? În fața clasei?

Dumneavoastră, dom' pro'sor, chiar n-aveți pic de rușâne?!

– Mă obraznicule!, s-a supărat bunăcuviinciosul (un oarecare prostalău de fizică, făcînd pe nebunul clinic, ca să i se treacă peste cămașa verde purtată pe Corso). Cum vorbești tu cu mine, om în etate și profesor al tău?!

Ajunși aici cu povestirea, Octavian... Nu: Ajunși aici cu povestirea, noi trei: Octavian, Septimiu și persoana suprapovestitoare, eu, din modestie înăscută, lăsîndu-mă la urmă..., ne-am pornit simultan, relatînd pe trei voci "dialogul" avut cu boiosul de fizică:

– Asta-i educația pe care ne-o dați?, l-am interpelat într-un moment ori altul. Exemplul oferit - în persoana dumneavoastră, om în vîrstă și profesor? Asta mă învățați pe mine, elev necopt, dar setos de cunoaștere, doritor de modele? Că știința nu este nici bună nici rea, că în știință nu are ce căuta morala? Și că, pentru a vă face mendrele cu conștiința dumneavoastră, nu ezitați să comiteți acte imorale!

– Mă obraznicule! Și sclabule! - a răcnit boul de fizică la mine.

Și la Septimiu - desigur, și la Octavian. Nu constituiam noi trioul "sclabilor", în ochii văcoiului de fizică: incapabili, prăpădiți...

– Obraznicule și sclabule la materia mea!, a zbierat zbierosul fizical. Se vede că ești sclab la științe, de asta nu știi că în știință există numai adevărul - binele caută-l la beserică! Și la sclabele voastre de umanioare. Numai minciuni, numai... La umanioare totu-i din cuvinte - uite am folosit și eu cuvintele voastre când am fost silit să spun minciuni - dar oricâte minciuni aș zice, în afara materiei mele, materia mea tot știință rămîne! Bazată pe adevăr, nu pe nișicuri!

– Huo! La oase!, am huiduit din toată inimile de umanioriști răniți de vita fizică.

Pe când el părăsea terenul sub ploaia de pătlăgele și mere (ouăle numai în cărți se aruncă - în cărțile scrise de alții, nu de mine), îi strigam din urmă:

– Rușine să-ți fie, domprosorul! 'Geaba ai 'mbătrânit, te-ai moșnegit - la nimic nu ți-a slujit! Porc ai fost, câine ai rămas!

Așa i-am zis vitei încălțate de exacte, căcănarului de științificist - dar cum vorbea el despre umanioarele noastre dragi și cu dosar-negru?

De când s-au băgat comuniștii și în învățămînt, au băgat spaima în cadrele didactice: dascălii nu mai țin seama de cerințele pedagogice - numai de cele ideologice, adică de propria frică. Dacă vreun profesor ne-ar întreba ce credem despre noua lor concepție despre lume și predare...Cum să respecti un profesor care la începutul lecției face plecăciuni politice rușinoase, umilitoare (cu atît mai jalnice, cu cît plecăciunistul se crede și comic - ba de-a dreptul satiric; și grozav de deștept: că el îi trage-n piept pe comuniști - se trage pe el, lumina lumii!), apoi își continuă materia lui, liniștit, cu conștiința împăcată? Cum să mai crezi în deosebirea-în-sus dintre învățacel și învățător, dintre elev și profesor?

Nici înainte profesorul nu era doar iubit, adulat; și-nainte erau profesori de-a dreptul urîți de elevi (pentru că le era frică de materiile lor), de care se temeau - și de care, uneori, puțin le păsa. Ca nătărăul de fizică și chimie: ca orice nebun, nu îmbătrânește, nu se consumă, nu moare (nici nu întinește...), nebunia fiind ca formolul, ca alcoolul: conservă: pare a fi de-aici de

când există învățământ liceal în limba română; și înainte era bătaia de joc a elevilor și, oricât de crude ar fi fost glumele (crude) ale elevilor, aveau ceva... tandru în ele (la urma urmei, Moșneag făcea parte din patrimoniul liceului, ca fanfara, cozorocul chipiului, frontonul clădirii...). A trebuit să cunoaștem năvălirea comuniștilor ca să constatăm schimbarea și în atitudinea elevilor față de profesori: prin apariția disprețului, urmare a profunde dezamăgiri. În asta nu trebuie căutată găina sau oul - profesorii au început: ei, prin lașitate, frică, lipsă de caracter au clădit perseverent imaginea, dacă nu a antiprofesorului, atunci, hotărât, a ne-profesorului. Iar unde apare disprețul, dispare, nu doar învățământul, ci încrederea în adulți, în modele.

Firește, nu am acces în cancelarie, deci nu știu, la zi, ce se petrece între profesori - dar, vorba tatei: în comunism toți oamenii devin egali - prin frică. Adevărat, nu tuturor din același motiv. Îmi reprezintă cancelaria ca o latrină de cazarmă: miroase a căcat - dacă toți profesorii se cacă pe ei de frică... Nu vine doar din afară spre înăuntru, ca o agresiune (externă) vizîndu-l pe bietul înfricoșabil, ci aburește, adie, năboiește, se revarsă, dă în foc - din fiecare cadru didactic. Iar dacă frica provenită din afară nu-i place cum miroase, cea secretată de el însuși e cam ca sudoarea de la subțiori, proaspătă; ca mieunata scăpată: nu total neplăcută, ba aproape plăcută, de-a dreptul parfumată - numai să nu bage de seamă cei din jur cum te delectezi cu odoarea propriei bășini).

Mă doare inima când aud pe câte un "exact" trăgînd limba cezarianscă și continuîndu-și exacticiunea (matematică, fizică, chimie), de parcă altcineva ar fi tras limba ; sau tot el, dar, vorba moșneagului, nu cu materialul... științific, ci cu ajutorul cuvintelor care, așa își imaginează inginericulturalii, sunt doar ale umanioarelor. Cum ar veni: adevărat că au spus porcării - dar nu în limba lor (ca Ardelenii care sunt convinși : înjurînd de Dumnezeu în ungurește, nu păcătuiesc). Și acești nerușinați de științiginexacti îi privesc de sus, cu milă, cu dispreț, ba chiar cu bănuială (că ar fi colaboraționiști) pe nenorociții profesori de română, pe nefericiții de istorie - de ce? Simplu: materiile acestora sunt în întregime politizate - spre deosebire de ale lor, exactele (în care 2+2 va da totdeauna 4). Ce scârbe nesimțite: pretind că materiile lor nu pot fi politizate (plecăciunile fiind în altă limbă, ca înjurăturile Ardeleanului) și-i acuză pe cei de română și istorie că sunt lași; că nu sunt "adevărați români"...

Am discutat cu Septimiu, cu Octavian: ce să facem: să-i acuzăm pe profesori (și pe cel de sport și de muzică) pentru lipsă de curaj la catedră? ; să-i condamnăm în bloc - dar în ce ar consta curajul : în a spune, răspicat, de la catedră, adevărul? Dar cunoaștem noi adevărul - ca să-l opunem minciunii?; dar ar apuca el, spuitorul de adevăr de la catedră, nu ziua de mâine, ci ora următoare? - nu s-ar găsi printre noi, elevii, cel puțin trei să dea fuga la pâra? - și Canalul l-ar înghiți pe marele-curagios?

Bineînțeles, noi avem un dispreț regal (eu; Octavian are dispreț-prințiar, Septimiu: imperial) față de științele exacte - fiindcă avem note mici? Sau notele sunt efectul disprețului nostru? - iar față de profesorii predători, dacă nu mergem până la dispreț simplu, ne oprim în pragul indiferenței active. Și suferim neputincioși, alături de neputincioșii de umanioare. Dar nu prea mult:

Noi credem că, dacă, în afara orelor de clasă profesorii de română și istorie, ar sta de vorbă cu elevii avînd oarecare interes, dacă nu înclinații față de materiile lor - tot ar fi ceva. Noi n-am cere să discutăm politică : sîntem băieți mari, fii ai părinților noștri, știm pe ce lume trăim, n-am spune bancuri dușmănoase cu Zăroni, cu Groza (în Regat nu pățești nimic, dar aici, în Ardeal riști să te bruftuluiască, nu un milițian, ci un anticomunist mare-român) ; ori cu Paukerița, sau, așa, în general, epigrame de-ale lui Păstorel... N-am aștepta de la ei decât sfaturi: ce să mai citim, o carte-două din biblioteca lor...

Ți-ai găsit! Să se sinchisească de dorințele noastre - ei ne citesc de la catedră Tezele provizorii, cuvînt cu cuvînt - ne cer să notăm în maculatoare cuvîntul evangheliei...

Singura deosebire între cei doi de română : față de anul trecut, Copac ne citea rar și tare - ca să putem lua notițe (de ce, dacă aveam manualul? Știa Copac, de la Canal, de ce: frica păzește... catedra), pe când anul ăsta Gogea molfăie, fonfăie, folfăie, mormăie, murmuie, dunduie, vulvuie - încât ne transmite lehamitea, resemnare pînă la somnul cel de moarte - al lui...

Așa învățăm tot felul de năstrușnicii : “influența clasei muncitoare în poezia socială a lui Eminescu”; “fronturile de luptă ale lui C. Dobrogeanu-Gherea”, ba chiar “prietenia de veacuri româno-rusă reflectată în opera lui Cantemir”, deși exact aceleași tâmpioțenii creținardești ni sînt cunoscute din volumele (“obligatorii pentru lectura liberă acasă”) semnate de tovarășii Vitner, Crohmălniceanu, Popper, Iosifescu, Macovescu, Dumitru Micu... Mai învățăm - la română - “lupta pentru pace în poemul «Lidice» de Eugen Jebeleanu”; și “trezirea conștiinței revoluționare la țăranul sărac Mitrea Cocor din romanul cu același nume al academicianului, președinte al Marii Adunări Naționale...”- ghici Mîncatcăcatoveanu, ce-i? Și încă, încă: tâmpitați, cretinii; aceleași cu care sîntem bătuți peste timpane, prin difuzor, bătuți peste vîz, prin ziare, prin agitația-vizuală-stradală - tot timpul, fără de răgaz. Și totuși : când ne ascultă la română, profesorii noștri urmăresc cu deștu’ în Tezele provizorii litera Scripturii - nu cumva să ne rătăcim de la calea-dreaptă, singura luminoasă, unica înțeleaptă și justă și...

De cine, dintre acești profesori să mă lipesc, să-mi fac model, maestru (semi)dumnezeu? Orice s-ar crede, simt nevoia...?

Septimiu îl are pe Radu Stanca. Se mai vede cu un domn Rang despre care umblă tot felul de vorbe - dar despre Sabina nu umblau, că se așașipe-dincolo cu ofițerii? Vadă-se, ai lui nu sunt pentru mine (am vrut să spun: nu-s de nasul meu...).

Bine, pe fete le iubesc foarte, dar simt nevoia să stimez, să respect - de ce nu : să imit ? - un bărbat. Unul adevărat - în afară de tata.

Doar dacă vorbesc cu Olimpia, să mă prezinte “marelui gânditor”. După ce ne-am cunoscut ceva mai aproape bine de tot, Olimpia mi-a încredințat o mare taină: în satul lor de munte și fără tren, fusese adus “cu domiciliu, un tare mare gânditor” (chiar așa a zis), un domn din București, «în plus, prinț adevărat, fanariot!”; a fost repartizat în gazdă la o mătușă de-a ei, vădăoaie, îi murise omul la Crimeea-pestă-mare-măi-doruleț-măi, era la Vânători, a rămas muierea cu trei fete, acum de măritat, «faine de tot, uite-așa!», a arătat cu

amândouă mâinile ugerile verișoarelor, eu n-am râs, știam că de bine le vorbește, că adică erau tare-mare-frumoase ; și sănătoase ; și lăptoase.

– Se-nsoară cu una din ele?, am întrebat.

– Ce prrrost mai eș', cân' eș prrroooooos'! - și Olimpia mi-a șters o ștearsă. Nu-i el de-nsurat, el îi de cujetat și las', că-ți spui io al'dat'! - de aceea dată m-a luat la pupat.

L-am întrebat pe Septimiu dacă auzise de numele prințului-adevărat (pentru că era fanariot...); a ombunului, marelegânditorului. Parcă - dar mai bine are să-l întrebe pe taică-său. După un timp a spus că da, cineva acela era "o promisiune în filosofie", publicase numai prin reviste, dar nu apucase să scoată volum : năvăliseră Rușii... care-l deportaseră în Siberia, ca "prinț-alb" - cică ar exista și prinți roșii: javre; prințese-roșii: curve - n-am auzit eu de unul, Kalimakakos - tot Scarlat, un căcănariopol? Albul fusese "repatriat" din deportarea rusească, dar, de la Ungheni băgat în gherla noastră românească - bine că fusese liberat - în fine, cu domiciliu obligatoriu.

– După cum vorbești de el, îl iubești pe tare-marele-gânditoriu...

– Ce prrrostii spui tu când spui prrrostii! - pentru întâia oară de când o cunoșteam Olimpia nu râdea înainte, în timpul, după replică: - Da-i bătrââ'! - a arătat cât: cu mâinile îndepărtate, însă ținute la aceeași înălțime, de parcă ar fi măsurat o lățime princiară. Și săraaac, săracu' - de astă dat a folosit o singură mână agitată lent, lângă tâmplă, indicînd mai degrabă (în)depărtarea decît (în)sărăcia săracului prinț. Află tu că-i tare mare gânditor!, a încheiat.

Am întrebat-o ce face marele gânditor tare, la ei în sat, în gazdă la mătușă-sa cea vădăoaie, în plus cu trei fete de măritat - la care Olimpia, rîzînd, încruntată:

– Ce prrrostii spui când... Ce, eu n-am surori? De măritat? Și nu? De te știam așa de prrroooooos'... - mi-a ars un pupat, de mi-a sărit smalțul de la un dinte din față.

Am întrebat-o : de ce credea că e un mare gânditor ; gîndește tot timpul, tot timpul? Ta-re, ta-re?

– Numai noaptea, m-a informat Olimpia. Ziua șade de vorbă cu ȍmenii din sat, se mai promenează pe Hula lu' Uloi, mai dă ȍre de română - că-i săra', săraaacu, nici chimeșă n-avē când l-o adus, acum are doauă și-mi dă și mie ȍre, facem dictări din Biblie, din Cântarea Cântărilor. Mai pe la-nceput mi-a fost rușine, dar după aceea nu, că ce să fie de rușine iubirea?, care-i foarte sfîntă - mai dă și ȍre de săritură. Să aivă de țigări, că n-are.

– Ce fel de ȍre? Ce fel de săritură?

– Ce știu io: săritură în tȍte părț', de țigări - în sus, încȍce, -ncolȍ...

Își bătea joc de mine, măgărița: o cunoșteam (nu chiar prin tȍte părț'): nu era peizana care voia să pară: de ce vorbește ca o berjeră din Mărginime, taică-său nu (mai) era cioban, ci învățător - adevărat, în satul lor, oieritic?

– Vrei să spui: săritură în lungime, în înălțime..., am tradus din olimpă în limba mea.

– De țigări, săritura. De gaz, de lemne, de lapte (număra pe degetele ei flautoase mătasic - asta am ciupit-o de la Balthazar- ca niște crini, pentru la-clasă, ca țate prelunge, degețate pentru-acas', că nu ne vede nimeni) - astalantă, româna.

Nu înțelesesem, dar asta-i Olimpia : de-rezolvat... Am întrebat, ca și cum aș fi luat-o de la cap:

– Dar mâncarea? Ce predă pentru mâncare? Sau mare-tarele-gânditor nu mănâncă mâncare mâncătorească? Cu cereasca se-ndestulează?

– Ce prrrrostii! Da' laptele ce-i? Vai, măăă, că prrrroz' mai ej', drăguț de tine!- întâi mi-a ars un pumn băietesc, apoi mi-a apucat mâna stângă, a dus-o la gură și a mușcat : s-a auzit pân-la Cîsnădie crăntănitul dinților în pielea mâinii.

Am tras aer mult, ca să suspend dorința de a-i răspunde: în plin Corso, un pup pe ceafă - acolo se gădila ea, de moare. Ne-am tras mai la o parte, pe Harteneck, pe-o bancă:

– Îi ducem lapte, îi ducem brânză, îi ducem slană, îi ducem brânză...

– Ai mai numărat o dată steagul ăsta.

– Și ce, nu-i bună brânza nòst'ă? Și traduce așa: o zi, Biblia; a doua zi: Platon; a treia: Kant; a patra Montaigne - numărase iar pe degetele ei muzicale, flueriforme. Patru, mai trebuie două - așa, a cincea, Shakespeare, și-n a șasea Cervantes! - terminase cu bine curs de galop (cu obstacole).

– Iar în a șaptea se hodinește precum Domnul - dar știe atâtea limbi? Șapte-limbi-și-rusește, ca lindiucul/de Beniucul?

– Vaaai, mă, da' porrrcos mai eș', cân' ești!, ridicase mâna să mă lovească, mă ferisem. Porcos și frumos - nu tu, numa' vorbele tale, tu ești ca dracu-gol - că de-aia.

– Că de-aia, ce?

– Că de nu erai un pic mai frumos ca dracu-gol, nu mă prindeai tu că mă promenez cu tine...

– ...Pe Lula lui Hulă, am mitraliat, apoi: Numai șapte limbi știe?

– Unsprece-n cap, nu ca ăsta-al tău, de-i zici Mihaipizdiuc. Că de-aia.

Că de-aia. Am zis, după o vreme că bine-i zisese - dar rău: îi făcuse prea mare cinste comparîndu-l cu ce-i mai dulce, mai frumoasă limba ce-o...

– Bine, bine, îmi povestești tu al'dat' viața ta cea grea.

– Ziceai că știe zece limbi.

– Unsprece - nu de limbi duce el lipsă. De cărți, săraaacu'...

– Ai zis că traduce - cum? Dacă n-are din ce?

– Da' capu'? Traduce din cap!

– Din capul... lui? De capul lui?

– N-ai înțeles tu: n-are cărți-cărți, le are-n cap - ce te uiți? Nu crezi? Așa traduce, n-ai văzut tu om bun ca el, nu prea are pe ce scrie, îi mai dau eu, îi dă verișoara-mea Rodica un caiet, două - pe ore de gândire...

– A-ha, ai luat și ore de gândire - pe săritură-n părț'?

Olimpia m-a privit ucigător. Și a plecat : n-avea ce discuta cu mine.

M-a căutat ea, a doua zi : avea ochii înrouați:

– L-or loat iară. Om bun ca el și să-l ridice neòmenii...

Am consolat-o cum am putut.

Asta-i viața. Unii au, nu doar casă cu cărți, dar și prieteni mari cu care învață să sară-n părți. Au mentori: le dau oare de gândire - chiar dacă sunt momentan la Canal...

Pe când eu...

Asta-i viața, asta-i nedreptatea : strigătoare, dar neauzită.

Și nu mai vine. Ca și Sibiu: s-a dus, să nu mai vină. Și ce minunat fusese până la venirea BarbaRușilor: Universitatea (din Cluj, refugiată), Institutul francez, reviste, cenacluri, edituri, expoziții, grupuri, orchestre, cercuri, cafenele... Chiar dacă un elev ca mine n-avea ce căuta prin localuri și locande - nu era Corso? Bulevardul? Parcurile, străzile pe unde se tot plimbau discutând poezie, filosofie, teologie și mai ales de-ale-vieții-valuri: profesori și studenți, scriitori și actori, pictori și teologi, filosofi și balerine - chiar și eleve de liceu, știu de la Septimiu. Ce lume, ce lume - una care nouă, celor de azi, de la abia șapte ani distanță ne apare nu doar minunată (și pe veci pierdută), însă de necrezut; de neimaginat din acum-ul ăstăzic. O lume de excepție, însă atunci, cu tot războiul, părea firească, normală, de la sine înțeleasă. Ce-a mai rămas din Sibiu nostru drag? Asta mai zic și eu istorie-contemporană !, din cea lucrând cu prezentul gramatical, nu cu cel isto'...-mai bine : isteric. Nu am termeni de comparație, dar simt: Sibiu nostru a devenit o ruină, nici măcar glorioasă ; măcar tragică, așa cum fusese după trecerea Tătarilor la 1241. Ci așa cum vor fi arătat cetățile grecești după "migrația" (pașnică!) a Slavilor, începând din secolul al VI-lea: paragină; un oraș sătenizat, cum zicea Sclifos.

Comuniștii puseseră ochii pe el, să-l boteze, de ziua Tătucului (21 decembrie 49): Orașul-Stalin. Cică blestemul a trecut alături, la Brașov, din pricină că un căscat de activist s-a trezit întrebând:

«Da' dragi tovarăș', cum o să se cheme "sălamu' de Sibii": "sălam de Marele Stalin"?»

Așa i-a rămas Sibiului măcar numele... Și munții: se văd bine, din capătul Bulevardului. La ei mă gândesc de când am aflat că Blaga avea obiceiul să spună că se văd "ca la Zürich - dar mult mai înalți..." Or fi mai înalți, dar ce s-a ales de noi, ne-munții, privitori la munți? Zürich e tot în Elveția ceea, dar Sibiu nostru nu mai face parte din România: l-au transportat și pe el, transportorii cei mai înaintați din lume, undeva pe malul Caspiceii - tot pe-acolo au transportat întreaga țară, au decupat-o ca pe o halcă de gazon de cârpit terenul de fotbal, au luat-o de chică, au ridicat-o la oblânc, au galopat spre Asia lor și ne-au mutat în Siberia cea nesfârșită și fără' de fund...

Când mă uit la "munții ca la Zürich", îmi aduc aminte de profesorii de umanioare (vai de materia lor!) și înțeleg câți oameni lipsesc din Sibiu :

Începând cu Sașii: ei, ca nemți, și-au lăsat oasele în Rusia ori, dac-au supraviețuit, s-au repatriat în Germania; continuând cu Românii ce n-au putut să se întoarcă din Occident. Comuniștii, bănuitori, văd totul în rău, pretind că toți au fugit de socialism, îi consideră *fugari* sau *fugiți*. Alții, mulți: la închisoare - dar mai sunt atâția prizonieri la ruși: cu toate că Sașilor li s-a dat drumul din deportare, cu toate că majoritatea Nemților prizonieri de război a fost și ea liberată - Românii sunt ținuți încă. Dintre Sașii care au revenit în România cei mai mulți s-au răspândit prin țară, să-și piardă și ei urma... Ne-Sașii scăpați de prizonierat, de pușcărie: și ei: ca potârnichele, însă toți fuseseră comprimați-epurați-deblocați-naționalizați-înfricoșați. În fine, alții

luaseră calea muntelui - iar munții se văd bine de tot din capătul Bulevardului: ca la Zürich - dar mult mai înalți...

În afară de munți, Sibiului i-a mai rămas Cenaclul. Trebuie să ai ochi de paleontolog ca să deduci din așchia de azi întregul de altădată. Însă chiar de-aș fi Cuvier, n-aș avea așchia: nici unul dintre frecventatorii de azi nu fusese membru ori simpatizant - măcar vecin...- cu vreun cerchist de altădată. Singura fostă-doamnă, cea pe care o iubisem atâta la prima ședință (de care până și eu am divorțat, după a doua oară). I-am aflat numele - și adevăratul și pseudonimatul sub care publicase, înainte, două romane; într-adevăr, Lovinescu o lansase, la București, la Sburătorul, însă vorba ei : era mort, nu-i mai păsa de comuniști, lui nu-i mai putea face nimic (cum nu: dar cărțile, aceea nu-i facere? mai bine zis : desfacere?), ea însă vie, cu nevoile de om-viu, trebuia să se adapteze; să se dedeie; să se aranjeze, descurse, facă frate cu oricine, să facă orice, ca să nu moară de foame...

La prima ședință se lăsase convinsă de colonelul de cavalerie și nu citise "daravela cu spălătoarele", însă moșcolonelul de haiduci, deși sibian de câteva decenii, nu va fi cunoscut tenacitatea ardelenescă (mai ales cea oierească, din Poiana-Sibiului), de aceea a fost surprins la următoarea când cucoana s-a anunțat-propus pentru lectură, a citit și a plecat - singură: nu s-a găsit măcar un suflet de adolescent milos care s-o acompanieze după cenaclu. Întâmplarea făcuse să mă aflu ultimul pe coridor: după ce m-a cântărit cu ochii cei din ceafă, s-a oprit, s-a răsucit, mi-a tăiat calea, m-a apucat de o mână (în ciuda primei impresii: aspră, uscată, rece) și m-a întrebat:

– Plecăm împreună, tinere?

În urmă cu o săptămână aș fi fost tânărul cel mai fericit de pe pământ dacă mi-ar fi îngăduit să merg pe lângă ea, scriitoare adevărată, de la București, de la Cenaclul lui Lovinescu - în plus, o doamnă faină, binemiro-sitoare, dîndu-se cu parfum din cea bun și cu pudră veritabilă, dinainte... Da, dar de acum o săptămână trecuse, ca să zic așa, o săptămână întreagă, iar eu știu ce-i aceea istorie contemporană și cât spațiu intră în doar șapte zile: cel puțin șapte vieți de om! Între timp citisem, la Septimiu, romanul romancierii: **Răzvania** - mi se strânsese inima : îl iubeam pe Lovinescu, credeam în fiecă literă scrisă de el - dar cum de putuse recomanda-călduros o asemenea carte? o asemenea autoare, o asemenea ființă (am aflat cum : oameni săn-tem..., vorba lui Septimiu, cel nechezător). În același spațiu o văzusem: nu mai era nici brună, nici faină și nici caldă (cum o simțisem pe coridor, la caldorifer, discutînd cu haiducul), ci blonzie, călâie, râncezle (eram gata să bag mâna-n foc : nu se "stricase" din pricina vârstei, a persecuțiilor, a epurării și a ei, ci așa fusese dintotdeauna - dacă-i luase ochii și lui Lovinescu! - o să povestesc într-o zi întreviziunea ce am avut-o : legătura care, aparent, nu lega nimic, dar lega totul, fiindcă pornea de la îmbătrânitul, de la îmbolnăvitul, de la sfârșitul Lovinescu - spre orice - iar orice, atunci, fusese țoapa (asta!).

Îi răspunsesem țoapei (ăsteia) cu dușmănie:

– Nu, tovarășă!

Nu-mi imaginez că a dispărut de la cenaclu doar din pricina atitudinii mele - deși eu, în locul ei, aș fi ascultat ce spun adolescenții (chiar dacă, adevărați, nu știu ce spun). Și ce păcat că nemaivenirea romancierii de București

nu a provocat o ameliorare a cenaclului...

Am înțeles că cel mai activ, colonelul nu fusese cerchist - fie că era pe front, fie că nu avea ce căuta cu haiducii lui printre junii moderniști, europeniști, antitraditionaliști. Despre Blaga vorbește respectuos, ciocnind piteni mentali, ca dinaintea unui general (tot de cavalerie), însă despre trupă preferă să nu aducă vorba - chiar zice:

– Tineri, dè... Cine n-a fost tânăr în viața lui să ridice piatra...

Așa cum este Cenaclul de acum, cu prima parte de închinăciune, a doua de refugiu-în-istorie (cu precădere: în haiducie), eu îl frecventez. Fără Septimiu - uneori cu Octavian, dar el stă doar la poezie. În lipsă de strămoși, m-am lipit de (stră)moș-colonelul: dacă n-am un maestru, un idol în literatura bună, adevărată, mă mulțumesc cu făcătorul de romane haiducești: în unele pauze schimbă câteva cuvinte și cu mine, ba, la un moment dat, văzându-mă în training, cu teniși, aflînd că "fac semifond", m-a tras după el și, luîndu-mă pe după cap, din ce în ce mai excitat, a zis că și sportul ar constitui "o insuliță de libertate" - insula cea mare fiind haiducia, desigur - de ce n-aș scrie eu "o daravelă cu alergări de oameni"? Atunci, pe loc am bâiguit că o să mă gîndesc - m-am gîndit, am comis... Dar Șoricica a găsit că încă nu e finisată-de-tot... De-aceea am lăsat-o, nu mai moale, ci mai moartă.

Chestia cu finisajul o văd în mai multe feluri: unul ar fi general, vag, literar; celălalt precis, anatomic - hai să-i zic: topografic. Știu că e un nonsens - nu sînt fată, la mine fetița nu are vreun amestec; apoi, de-ar avea, ar fi vice-versic finisajul, ar presupune umblare, lucrare, insistare - or... Dacă îmi spun că nu contează, aici, logica: nici proprietatea cuvintelor; în literatură, uneori tocmai improprietatea poate da poeziei proprietate - cam așa cumva.

Merg, în continuare, la cenaclu: poate că într-o bună zi o să dau acolo peste un scriitor adevărat din care să-mi fac chip cioplit. Ce-ar fi rău în asta: toți sîntem ucenicii unui maestru, nu?

Așa că aștept. Aștept la cenaclu, aștept aici, la bibliotecă - mai știi? Poate că într-o bună zi aflu că domnul cel cu meșă căzută pieziș pe frunte și cu ochii bulbucați e... Nu Goga, el e și mai bulbucă, eu vorbesc de Rebreanu. Din păcate a murit în '44 - mai bine : acum ar fi la Aiud; ori la Jilava... Sau domnul cestălalt, corpulent, cu obraz mare, obraji căzuți și păr alb-alb: aflu că e Lovinescu! - și el a murit (în '43), altfel acum ar fi coleg de roabă la Canal cu, de-o pildă, Iorga...

În primele săptămâni sibiene, la Astra, îl așteptam pe Camil Petrescu (citisem de el tot-tot-tot). Ce mare scriitor și ce mic om a devenit peste noapte prin ce a scris după - și nu doar în pula-calului, cum i-o zicem noi organului (Scînteia), ci și piese, cărți...

Băiat bun, Octavian se întreabă dacă nu cumva marii noștri micîți, foștii mari deveniți lingăi *scriu ceea ce scriu... cu pistolul în ceafă*... În cazul lui Sadoveanu, pretinde că știe «de la un cheferist de-al nostru că **Mitrea Cocor** nu-i scrisă de Sadoveanu, doar iscălită - *cu pistolul în ceafă*...»

M-am uitat la Octavian... - și nu l-am văzut pe Sadoveanu (iscălind cu pistolul în ceafă). Am întrebat :

– Cine să fi fost tovarășul-cu-pistolul, adevăratul autor?

– Moraru și Novicov !, a răspuns pe dată Octavian - Septimiu și cu mine

am izbucnit în râs. Ori Răutu, dar nu tartoru-ăl mare, Kișinevski cu Paukărița!

– Kișinevski?, s-a mirat Septimiu. Dar el nu știe nici o limbă, abia se iscălește, deși unii pretind că umblă cu o stampilă...

– Ce-i trebuie stampilă, când are degetul-gros?, am glumit eu.

Octavian renunță la varianta Kișinevski-Pauker, dar nu la pistolul-în-ceafă : e-he, câte declarații mincinoase, câte “recunoașteri cinstite” zmulse Securitatea - cu pistolul în ceafă...

La noi în casă Ceahlăul este considerat o târîtură, o curvă, un mâncător de căcat. La noi în casă nu se atinge în discuții paternitatea **Mitreacoicoiului**: un fleac - dar articolele? Acolo limbămînt nerușinat! Tata îl expediază repede, recitînd epigrama lui Păstorel :

Nu-ți cer să crăpi - deși-ar fi cazul ;

Nu-ți cer nici franci,

Ci doar obrazul

- să-mi fac bocanci...

Adevărat că uneori, din greșeală, spune : căcanci...

Pistol-în-ceafă... Nu cred. Nu pentru că ar fi Securistul bun, ci Scriitorul e ne-bun. Ce nevoie să-l mai sperie și cu pistolul?, când e suficient să-i treacă pe sub nas un teanc de bani... Dacă partidul îi promite marelui scriitor că, pe lângă bani, are să primească și un titlu de academician, de președinte al cutărui comitet pentru pace, că are să călătorească în Occidentul putred - și-i arde tovarășul nostru Dej și o muncitorească strângere de mână, fotografiată și dată la gazetă...

Zic și eu... Nu cunosc scriitori contemporani, cu atât mai puțin cotidieni... Nu știu nici cum stăm cu literatura: dacă scriitorul trebuie să facă un milion de compromisuri, să mănânce o mie de căcați, să ucidă cinci neveste, trei copii - ca să-și vadă cărțile scrise, tipărite? N-oi fi știind, dar știu. Nu se poate. Fiindcă nu se poate - basta!

Ziceam că eu sînt scriitorul acela, vine Novicov cu pistolul: «Scrie, că te-mpușc!» Dac-aș fi Sadoveanu ori Cămilă, om cu operă, de ce să-mi fie frică? Nu mă poate omorî, fiindcă eu sînt cartea, trăiesc prin cărțile mele! De asta zic : Ce-ar fi putut să le facă partidul cestora mari: Sadoveanu, Camil Petrescu, Galaction? Doar, vorba tatei : să-i pupe-n cur ! De n-ar mai fi scris din acel moment nici o păgînuță, le-au rămas cărțile - chiar dacă atât de ușor se ard cărțile...

Ar mai exista o explicație : când au aflat ei, marii-scriitori autori de cărți că se epurează, se ard cărți, se vor fi întrebat : «Și dacă nu mai rămâne nimic pe urma noastră ?» Asta să-i fi determinat să se dea cu arzătorii de cărți?

Nu știu. Ce știu : nu am și eu un maestru, să pot urma, imita - și iubi. Unul viu - ne-dat cu ăștia. Au mai rămas câțiva: Arghezi, Blaga, Barbu, Doamna Papadat-Bengescu și... Și cam atât, or mai fi, dar nu-i știu eu. Care nu știu nimic.

Oricum, aștept. Asta mi-e meseria - aștept cu aproape plăcere : nu se poate ca într-o bună zi, cum stau, ca acum, la Astra...

Încerc să mă privesc pe mine, din acum - și ce văd ? : cum Maurul (cu-n corn de Taurul), cu limbă de bou, cu ochi de vițalou vrea să-și refacă datoria lui de maur cretinaur. Tolomacaur.

Să mă vadă băieții de la internat cum umblu, bezmetic, fără pic de demnitate bărbătească - după cine? Ba nu : colegii de internat altfel ar pune problema: «După *ce?*»: e urâtă pe față, pe verso nici măcar o sugestie de pereche... Dar să mă vadă fetele... De-o pildă Șoricica - trebuie să fie pe-aici, pe undeva, prin sala de lectură - ce-ar zice, 'Ricica? După obicei, nimica, însă tăcerea ei compătimitoare, chițcăitoare ar fi îndelung grăitoare...

Dar Olimpia? Ce întrebare: ar râde în hohote, cu lacrimi și cu pumni ciobănești la adresa-mi, ca semn material de milă ciobănească.

Dar Otilia? Ce rușine, Doamne... Să mă vadă 'Tilia cu, după, îndărătul, la-coada...- dealtfel sunt colege de clasă... Tocmai de aceea aş intra în pământ de rușine - dacă m-ar vedea Sabina.

Nu : Dacă m-ar vedea cu Sabina. Dar celelalte - că, slavă Domnului, sunt vreo aproape unsprezece - ce-ar zice Alina? Dar Andreea? Heidi, Nora, Cecilia... Știu ce:

«Ce Dumnezeu va fi găsit la ea: ochelari de orb-mort, picioare : fuse, nimic piept, nimic spate - doar țâfna de ea?»

S-ar întreba... Cine?

Nu s-ar întreba : ar râde - cu mâna la gură, ca fetele de la țară, ca știrbele chiar după ce și-au pus dinți - n-ar mai fi nevoie de cuvinte :

Am cunoscut-o la cinema, unde mersesem să mă pup cu Doina (era prima noastră "ieșire intimă"). Încă din timpul jurnalului persoana din stânga mea izbucnise în hohote de râs - dar ce hohote! Chiuituri, răcnet! Întâi mă atinsese pe braț, apoi mă zmucise de mânecă:

– Spune-mi și mie de ce râzi, ca să-ți spun de ce râd eu!

Eu nu râdeam, n-aveam de gând, însă văzîndu-i în semi-întuneric sticlind dinții de care-i era plină gura, după cum se auzea... Doina mi-a zis să schimbăm locurile - însă persoana cu dinți întindea mâna peste ea, ca să mă tragă, scutire, să-mi ceară să-i spun de ce râd. Încă nu râdeam, dar eram pe calea cea bună...

Doina s-a supărat. I-a zis dințatei pe nume (Olimpia, erau colege):

– Să-l lași în pace! Nu-i al tău! Nu râde cu tine!

– Nu ți-l iau, tu, prrroasto!, a nechezat colega. Să râdă cu tine tot filmul, mie să-mi spună de ce râde, ca să...

După un timp, Doina mi-a cerut să ne mutăm pe alt rând. Nu erau locuri - i-am spus : nu era destul că filmul era săvietic, să-l văd și din primul rând, de lângă ecran? Doina m-a somat să plec, să ieșim, să ne plimbăm pe Harteneck (mi-a șoptit la ureche astfel încât să audă "rivala") :

– Azi îți dau voie să mă săruți - pe obraz. Și pe frunte..., mi-a făcut ea o concesie.

– Lasă, îmi dai voie altădată, am zis.

Doina s-a supărat. A început să plângă. Olimpia a consolat-o:

– No, acuma știi. Du-te, fată dragă, că te-așteaptă mămicuța cu ceaiul...

Doina a plecat mânioasă (și pentru totdeauna), Olimpia s-a mutat pe locul ei, cald. Sticlindu-și cei o mie de dinți.

Filmul se pornise: o poveste de dragoste, socialistă. Faină de tot: inima Natașei era foarte sfâșiată între iubirea tainică pentru Alioșa - codaș de felul lui - și iubirea nemărginită față de partid. Fata, rotofașă peste tot și drăguțică, avea sarcina de onoare : să adune katizațiile. Ce-i de făcut? Căscatul de Alioșa - la origine sănătos, dar tembelos - nu-și dădea seama că Natașa îl liubește: conștient, de-clasă; și, deși bine zidit, neîntrecut dansator (în Ansamblul Moiseev, scria limpede pe generic), uita să-și plătească katizația.

– Spune-mi și mie de ce râzi, să râd și eu! - Olimpia se prăpădea de râs, mie fiindu-mi teamă să nu-i zboare,-mpușcați, dinții din gură.

Nu râdeam - încă. Dar o asemenea cerere, mai ales un asemenea râs-cu-dinți... Cam pe când Mașa îi strângea mâna lui Arkasha, în fața stengazetei, dincoace, în sala-ntunecată protector, necunoscuta își rezemase tâmpla de umărul meu, mă luase de braț. Simțeam că acum vine sărutul, mă răsucisem, mă aștepta cu toți dinții - și cu ochii închiși... Dar stăpâna dinților a izbucnit într-un râs năpraznic.

– Ce ai, râzi?, m-a întrebat într-o pauză.

– Eu? Nu cred, am răspuns, demn.

– Ba crezi! - de ce râzi? Spune-mi și mie de ce râzi tu, ca să râd și eu, puțin. Îmi spui? Îmi spui de ce râzi?

I-am închis gura cum se-nchide: sărutînd-o. Nu știu cum se explică, dar când o sărutam, nu mai râdea atât de tare.

Când am făcut o pauză de respirație, am observat: fotoliile din jur erau goale. În alte împrejurări oamenii ar fi protestat, ne-ar fi somat să nu mai râdem "chiar așa", ca să nu-i deranjăm pe cei care nu râd de realizările socialismului biruitor de la orașele și satele de pe ecrane. Acum însă vecinii preferaseră să-și caute norocul cât mai departe de noi, provocatori-inconștienți, tineret-din-ziua-de-azi-nesimțit, rîzînd tare de ruși : să nu se afle, la lucru, serviciu, că ei, cetățeni conștienți, stătuseră la film lângă elemente dușmănoase - păi este filmul sovietic, cel mai înaintat din lume și cel mai lung (dar lat?) de-râs ?

La un moment dat i-am șoptit în ureche:

– Nu ți-e frică să râzi așa la un film sovietic?

Olimpia n-a înțeles. A cerut să repet. Apoi a cerut să spun tare ce am de spus, că ea nu prea aude bine. Am renunțat, gândindu-mă că Securitatea o pusese să mă provoace - m-am liniștit când mica-securică s-a cuibărit la pieptul meu și a șoptit (cu dinții):

– Și dacă de frică râd?

Abia atunci mi-a venit să râd. N-am râs, îmi adusesem aminte de anecdota cu un rabin, el dăduse un răspuns asemănător - dar nu mi-l mai aduceam aminte, însă ceva era, poate chiar o întrebare, orice e posibil cu rabinii ăștia.

Oricum, am fost sigur că fata de lângă mine nu e o mică. Ne-am avut bine, chiar foarte - ne-am avea și azi, dacă ea... - însă la film n-am mai mers.

Dar Doina? ce-ar fi zis de mine, dacă m-ar vedea umblînd după Sabina? Nimic, ea cu Olimpia avea ce avea. N-am încercat o împăcare, căzuse planul, ducă-se, era imoral!, mi-am zis. Și, decât să fiu imoral cu Telefunkenu

Doinei, mai bine moral cu polimpiile Olimpiei. Apoi nu eram sigur de radio: fricosul de taică-său îl încuia într-un cufăr, ladă de zestre când pleca de-acasă (informație deținută de la nepotu-său, întâmplător coleg de clasă al meu, unul Septimiu...)

Într-o zi, la Astra, garsonul mi-a prezentat o fată, una așa și-așică, însă verișoară ; pe mine m-a dat drept “mare specialist în romanul francez, în special **Focul** de Barbusse...” Am dat să dezmint odioasa calomnie, însă amicul m-a rugat să nu pierd timpul cu sărăcia omului și să o ajut pe duduia : avea de făcut o lucrare... Nu mi-a fost greu să-l reînghit pe Barbusse (arde-l-ar **Focu’** !), mai ales că verișoara nu mi se mai părea chiar searbădă, doar cam miorlăită, încolo fetica era destul de gagicuță și aproape citită (cu excepția - tară de familie - “literaturii comuniste”, cuprinzând și pe Gogol, pe Tolstoi, pe Cehov...).

Cum de la prima întâlnire am condus-o acasă, cum Doinița mi-a sugerat să vin duminică, la ora ceaiului, cum în duminica aceea făcusem o bunișoară impresie, încât mama fetei se întrebase de n-aș putea trece și în cursul săptămânii, iar tatăl, făcându-mi cu ochiul, a adăugat că am putea asculta împreună la radio... Mi-am zis că, dacă punem pe postul Rias-Berlin, numai pentru muzică, nu-l dăm mai încet când transmit ăia și ceva știri - ca să știi și eu ce se petrece pe lumea asta mare...

Intervenind Olimpia, am pierdut Telefunkenul. În legătură cu al doilea, ce-ar spune Otilia, văzându-mă că mă țin după fusta (folosesc un aproximativism) Sabineei? Poate că nimic, dar privirea...

O știam de pe stradă, dimineța și la prânz ni se încrucișau drumurile pe Corso. Știam că e colegă cu Sabina, dar nu nedezvoltată ca ea. La un concert s-a nimerit să stăm alături.

Singurul lucru care nu-mi place la concerte: prea sunt mulți iubitorii-pe-față ai muzicii, cei care-și etalează partiturile, ca să se vadă că ei nu sunt simpli auditori - și dacă n-ar bate măsura, vizibil ; și dacă n-ar întoarce paginile, foșnindu-le... Dacă-ăș fi Selbing, dirijorul, înainte de fiecare concert, le-aș zice:

«Toată lumea știe că dumneavoastră cunoașteți pe de rost piesa interpretată - dar și noi știm că o știți - așa că nu mai scoateți partitura, nu mai bateți măsura - în astă seară o bat eu - vă mulțumesc!»

Eu nu am partituri și n-am nevoie : în ultima parte era Patetica de Ceaikovski: o știu pe de rost, de la difuzorul internatului... Lîmpede că și fata de alături o știa - cine n-o cunoștea?, doar surzii, ei sunt scutiți de urletele difuzorești - însă urmărea mai adevărat decât agitații din fotoliile din jur, foșnitornicii de partituri, smântânitorii de aer.

Nu era o frumusețe ; mirosea potolitor a săpun bun, neparfumat; adia a îmbrăcămintă modestă, curată. Nu părea fată de foști, nici de neociocoi proletarnici - ciococii vechi vor fi mirosit a iuft și-a ceapă, ăștia noi a ceapă și-a ceară de parchet (ai zice că se dau cu terebentină și pe dinți și pe păr...). După semnele miròsice fata făcea parte dintr-o familie neatinsă de ciomagul istoriei, contemporanismul n-o îmbrâncise, comunismul nu-i dăduse la cap - dar nici n-o scosese, de chică, de prin borțile natale, ca s-o cocoteze la fereastră unei vile proaspăt păraginite de naționalizare, în pijama cu dungi și bască

creață pe cap - tatăl fetei o fi un tehnician de ceva, inginer, doar dintre aceștia mai găsești lăsați în pace (până când: până la terminarea șantierului? a planului?).

Simțeam că-mi place fata asta nefrumoasă, handicapată de cele două clase înaintea mea. Dar poate că nu știa cine sânt, ce vârstă am - dacă se uita ritmic încoace, voia să se asigure că fotoliul din dreapta ei este, în continuare, ocupat... (am citit undeva, iar dacă nu, am să scriu într-un roman cum femeile nu pot suporta vidul de pe locul din stânga lor). Ori poate voia să-mi comunice că observase: și eu ascultam muzica, nu doar cuviincios, ci și adevărat. Presupun că de atunci înțelese: nu mă dau în vânt după Patetica, dar nu-mi manifest nedatul.

Când s-a terminat concertul, a aplaudat și ea. În picioare - fără să strige ca viermuitorii, fojgăitorii ce, de la o vreme colonizaseră Sibiul muzical, gâjâind, cotcodăcind, zbierînd isteric: «Bravò! Bravò!!», exact ca la București (îi auzeam la difuzor, când se transmiteau concerte, îmi venea să azvârl' cu bocancii în ei de Bravò! - mama lòi!); nu aplauda cu mâinile deasupra capului, ca pe stadioane: nu izbea palmele de la mare distanță, ca să plescăie, ci și le alipea, ritmic, degetele se încovoiau, ai fi zis că-și strângeau singure mâna... Și a rămas în picioare, dreaptă, mult după ce lumea a început să iasă.

Eram pe la mijlocul sălii, grăbiții nu ne deranjau, nu ne obligau să ne mișcăm - și să ne pierdem... La un moment dat, s-a răsucit spre mine și mi-a zâmbit. A privit în jur, apoi:

– Plecăm și noi?

M-a luat prin surprindere: mă întreba ca și cum ar fi venit împreună.

– Pe unde ieșim?, a întrebat, din nou? Pe-acolo? Sau pe-aici?

Instinctiv am făcut din cap și din mâna dreaptă gestul: «După dumneavoastră...»- ea a pornit spre dreapta, eu în urma ei.

Deși venise vara, era multă lume la garderobă. Eu nu lăsasem nimic, mă întrebam dacă ea... Rochia părea subțire, serile, la Sibiu, răcoroase - ea nu s-a îndreptat spre cozile de la vestiar: înainte de a ieși pe ușa principală, m-a căutat din priviri. Pe trotuar mi-a întins mâna:

– Îmi pare bine că ne-am cunoscut...

În timp ce sărutam mâna fetei, a apărut Septimiu. Pentru întâia oară apariția lui nu mi-a făcut plăcere - mai ales că m-a bătut pe umăr:

– Nu mă prezinți?

– Ba da, ba da!, m-am precipitat.

Am făcut prezentările. Septimiu a sărutat mâna fetei. Pe urma lui, i-am re-sărutat-o și, în continuarea avântului, am luat mâna lui Septimiu, am pupat-o... Fata a râs:

– Acum, că ai terminat de pupat tot ce mișcă: râul, ramul, putem pleca - și m-a luat de braț. Mi-a făcut plăcere să vă cunosc!, a spus peste umăr, în direcția lui Septimiu.

Băiat de lume, garsonul a înghițit gălușca, s-a înclinat, s-a îndepărtat.

– Acum ce facem?, a întrebat ea, retrăgîndu-și mâna. Ne mișcăm?

Așa a început. Ea a avut de fiecare dată inițiativa. Pentru moment, în timp ce o conduceam spre casă, m-a întrebat, ca la școală, marea-învățătoare

pe micul-elev:

– Ce compozitor îți place mai mult și mai mult?

Am mimat ridicatul din bancă, am răspuns, țeapăn și voios (și cu freza de premiant udă) :

– Mai mult și mai mult mi-ar place Bach. Bătrânul.

Ne oprisem în dreptul Fabricii de bere “Trei stejari”- acum, ca unei uzine de locomotive, i se zicea: “Grivița Roșie”. Sus, pe acoperiș, uriașa stea reglementară. Am murmurat:

– “Câte stele sunt pe cer...”

Am așteptat - nu mult - ea :

– “Toate pân-la ziua pier”.

– “Numai pe fabrica noastră”, m-am grăbit.

– “Arde una ca o proastă” - patru versuri, patru ani închisoare pentru activitate contrarevoluționară!, a zis.

Iar eu am știut că o iubesc foarte tare. Mai încolo m-a întrebat de Basarabia - știa că sânt refugiat. Pe dată i-am povestit ce era de povestit. Ea:

– De ce povestiți voi tragediile, râzând: vă bateți joc de ele, de voi?

Am ridicat din umeri - râzând. M-a întrebat dacă o cunosc pe colega ei, Nadia Ceaslova. Am râs - în hohote:

– Cine n-o cunoaște! Când Ceaslova chicotește în dreptul Parcului Astra, zbârnâie geamurile Muzeului Bruckenthal!

A râs și ea - apoi:

– Tot nu mi-ai spus : unde ai ascultat Bach ? Dacă zici că n-ai patefon... La concerte publice nu se mai cântă, la radio București nu se mai dă demult...

– Fiindcă-i mistic înrăit! Ca și cum Bach ar fi putut să fie ne-mistic; ca și cum Ceaikovski n-ar fi scris și el o **Liturghie**, așa am citit, fiindcă de auzit la difuzor...

– Crezi în Dumnezeu?, m-a oprit.

Am fost surprins - ba nu: Mă așteptam să fiu surprins, nu m-a luat surprinderea prin surpriză. Am zis:

– Eu sânt ortodox, cred în el numai când am o nevoie urgentă.

– Eu greco-catolică, dar cam tot așa cred. Și nu cred că-i bine. Cred că e păcat să crezi numai când ai tu nevoie de ceva...

– Altfel când? Tot timpul? Doar nu-s la mănăstire.

– Tot n-ai spus: unde ai ascultat Bach?

– La noi în sat - vreau să spun : în satul în care sântem refugiați...

– În sat - în care sat?

– Buia. Biserica sașilor are orgă... - am înțeles că nu sânt crezut, am dres-o: Un fel de orgă, un armoniu, eu eram la burduf... Mă întreb cum va fi sunînd la o orgă adevărată?

Asta era întrebarea: cum? Întrebare la care așteptam și eu răspuns - până atunci răspundeam la întrebările ei.

Am răspuns mulțumitor la toate. În afară de una.

Pe aceea nu mi-o pusese, limpede. Oricât de îndrăgostit de ea aș fi fost, nu-i puteam spune adevărul adevărat - nu avea legătură cu dragostea dintre un băiat și o fată, ci era un secret între doi bărbați:

Septimiu și cu mine.

Așa că aștept. Nu se poate să nu.

Ei i-aș spune : oricum de-atunci a trecut timp:

Mă condusesese Septimiu ; el mă cărase, remorcasse prin hrube, coridoare, scări, tunele - în biserica sașilor, cea mare de tot, vizibilă din oricare parte, când te apropii (ba chiar când te îndepărtezi) de Sibiu.

Ne ascundeam, ne ghemuiam în câte un ungher de piatră mucedă. Ascultam. Tremuram. Cânta cu ușile închise, încuiate Dressler, organistul, abia întors din Rusia, de la lopata reconstructoră. Nu erau concerte, nici măcar repetiții cu public, de aceea intram pe furiș, rămâneam ascunși, nimeni nu trebuia să știe că pe Dressler îl ascultă cineva, mai ales organistul.

Mintisem când pretinsesem că cred în Dumnezeu numai atunci când am nevoie de El; de când cu orga lui Bach, chiar de nu părăsisem ortodoxia ca să trec la protestanți, începuse a-mi fi frică; frică de-a lor, săsească; de Dumnezeu numai al lor, Protestantul. De câte ori mă trezeam în întuneric, frig, miros de peșteră și mi se rostogoleau în spinare valurile de piatră gothă și bachă, tremuram și mă rugam - fără neapărat cuvinte, voiam să dau de înțeles Dumnezeului lor luteran că, de acea dată ar putea face o mică derogare: să mă ierte pe mine, ca pe un ortodox și un refugiat basarabean ce eram - uite, jur pe ce am mai sfânt (Sabina): de-acum n-o să mai păcătuiesc înaintea Lui nici cu-atâtica!

Degeaba zisesem de Ceaikovski că e patetic: regele, împăratul, domnul și stăpânul pathosului (așa se scrie, dar se rostește din vârful limbii, cepeleag) unul este el: Bach cel Bătrân. Pe el să-l auzi cu ce pathos se roagă la Dumnezeu lui, sas, iar cu orga dressleriană a lui Sassler se ajută, vreau să spun: cânta, nu doar la orgă, ci și la degetele înțepenite, strâmbate, chircite, schilodite, degete-gheară, degete-cioturi de aripă, ca după lopata reconstructorască - dar ce va fi, ce va scoate din **Patimile după Matei?**, de-o pildă, căci de-o pildă ea este foarte definitorie, capitală chiar, cred că atâta pathos (nu grecesc, cât rusesc) era în ruga lui Bach către Goth-ul său, atâta deznădeje șeasă (ca stepa nesfârșită), iar păcătosul de kantor, nemericul, netrebnicul, becnicul striga de foarte jos, din genunchi, către foarte sus : «Erbarm Dich mein, o Herr mein Gott!» Septimiu îmi șoptea titlurile bucăților băjbăite, dibuite, orbecăite, căutate cu degete degerate de gerul geresc - pentru că se temea foarte.

Se va fi temut de sine, de muzica lui mai desăvârșită decât desăvârșirea, mai dumnezească în neputința de a o împlini decât aceea, făcută din stupid, pufpufuit și din cuvintit de însuși Bunul - or asta păcat de moarte este la ei, la protestanți, de asta au și protestantat și s-au despărțit de catolici, ca să-l repună în tron pe Dumnezeu cel rău, ursuzul și apucatul Iahve al vechilor Ebrei și dacă s-au supărat ei pe catolici, ce să mai zicem noi, ortodocșii, cei care ne tragem de brăcinar cu Dumnezeu nostru din a șaptea zi a săptămânii - un fel de uncheș, mai degrabă un bunel de zile de sărbătoare și de călătorie în ospetie în satul vecin, altfel, în timpul săptămânii, moțând pe prispă, în cămeșoe, precum bătrânul Noe (dar fără-de fete, de să-l desfete) - am discutat mult despre asta cu Septimiu, sântem aproape întru totul de acord.

Acestea erau relațiile bilaterale între Bach și Gott, însă cele dintre Kantor și noi, doi-elevii de la Gheorghe Lazăr erau și mai... cum să le spun: ar fi de înțeles reacția mea, de la țară, basarabean, necultivat, necitit, nicht musikalisch - dar a lui Septimiu ? De cum ieșeam la lumină și la lume din catedrala lor, hală saxă, ne îndepărtam vreo cincizeci de pași până la primul gang: intram, ne așezam față-n față, ne apucam reciproc de coate și începeam să râdem:

Râdeam ca tâmpiții, ne râdeam ca proasta-n târgul sulii calului, hohoteam, behăiam, hăhăiam ca niște cretini, ca niște gușați din susul Văii Sadului, râdeam cu sughițuri, cu lacrimi - ca să nu plângem.

Mie unul îmi era foarte bine; adică rău; adică bine de tot, de tot rău, dar n-am discutat cu Septimiu despre râsul nostru tembelios, cretinic, oligofrenetic. Oricum, când ieșeam la suprafață...

...Când ieșeam din Bach, parcă tocmai aș fi coborât de pe ring (n-avea importanță că nu suisem vreodată pe un ring adevărat, cu corzi adevărate și cu arbitru adevărat, dar boxasem la Normală, în galele noastre de sâmbătă seara, la internat, când toată jalea mea de intern și de refugiat și de curs-inferior și de răs-foame îmi era ogoită, balsamită cu gustul sudorii, de mireasma sângelui și consistența mucilor striviți, întinși peste văz cu mănuașă-căciulă (Oh, galele de box de la Normală...), așadar tocmai isprăvisem, mă isprăvisse celălalt, mă bătuse ca pe clopot, mă ciocănisese fără răgaz pe pes' pest' peste tot trupul meu de copil și de elev-intern (care avusese și gripă), chiar și sub centură mă subcentrase, mă secase - dar las', lasă, lasssă, încasasem eu două milioane de croșeuri, upercuturi, jaburi, directe ; fusesem eu băgat în corzi și măcelărit, căsăpit, mărunțit, toc-tocat ; fusesem eu ținut în picioare, în mijlocului ringului, cu propteale de pumni, de pumni, cu precădere upercuturi; pusesem eu genunchiul la podea de nu mai știu câte ori în o sută și ceva de vieți de gladiator, văzusem și roșul și galbenul (nu există în box stele-verzi, doar cercuri, aureole de lumină neagră, incandescentă), așadar văzusem scânteind negrul și crezusem, sperasem : gata, s-a sfârșit (cu mine), mor; că trebuie să scâncesc după mama: Mamăăă - dar și dădusem (mamă, cum mai dădusem), lovituri pentru lovitură, doi ochi pentru un dinte, îl tocasem, îl bucățisem, îl turtisem ca pe-o turtă, îl făcusem clătită ca pe-o, piftie, afiș, îl pusesem la podea o dată, de o sută de mii și o mie de ori, dar se ridicase, al naibii, și brava lui, eram potriviți, făcuți unul pentru-contra altul, gongul final ne prinsese chiar în momentul în care ne ardeam ultimele cinci sute de pumni și ne-am luat în brațe, sprijinindu-ne frunte-n frunte, dându-ne pe spinare palme cu mânușile, plângând cu muci și cu sânge și cu bale - sigur că-mi arătase el mie, dar și eu lui!

Bănuiam, eram sigur : până și Septimiu, băiat de bună familie, cultivat (în cazul de față după anecdota adevărată : fetele săsoaice nu se lasă pupate decât după ce băiatul asaltator răspunde afirmativ la întrebarea-capitală : «Bist du musikalisch?»), cu vioara și cu pianul făcute acasă încă de la grădiniță și nelipsind de la concerte, oricare ar fi fost acelea - până și el, care știe cum se cuvine să guști muzica... Până și el îl primea altfel pe Bach din orga lui Dressler ; într-un mod în care nu s-ar fi convenit - dar deloc nu se cuvenea...

Altfel ar fi răs și el ca un dobitoc cretin idiot și? (adevărat, ceva mai elegant decât mine, el emițind vocale foarte aaaa-le) ; și cu lacrimi pe deasupra?;

Altfel ar fi “comentat” muzica auzită înăuntru, dedesubt, jos, în bachă, ca un adevărat - și fin - necuvântător?; ca un participant, nu doar spectator?; ca un gladiator - și era cel mai muzical comentariu?

Se vorbea că lui Dressler, în deportare, Rușii îi striviseră degetele când aflaseră că e organist:

«Ărgănist?», făcuseră (și dreseseră : pentru ei, organist nu putea veni decât de la organ - adică ce erau ei, întrebătorii).

Septimiu nu credea zvonul, îl respingea cu greutate, de parcă i-ar fi fost murdărit auzul. Dar nu știu dacă respingea și simțământul că numai arganistului Dressler din Sibiu-Hermannstadt îi fuseseră pălite-strivite degetele, nu și (mai ales) Kantorului din Lipsca-Leipzig - fiindcă se măsurase cu Unul Dumnezeu : doar se auzea limpede cu ce fel de mâini pedepsite încerca să facă iarăși să fie muzică.

Era prea devreme să-i vorbesc fetei de lângă mine despre asta. Până una-alta, ea nu mă credea că ascultasem Bach la un armoniu dintr-o biserică sătească. Nici eu nu m-aș fi crezut. Am trecut la altceva: am întrebat-o dacă are patefon cu plăci bune? Are și Mozart?

– De unde știi că-mi place Mozart?, s-a mirat ea cu plăcere, de parcă ar fi fost o raritate omul căruia să-i placă Mozart.

– Și mie mi-ar place, dacă s-ar da la difuzor și altceva decât Eine kleine Nachtmusik...

– La difuzor!, a făcut, cu dispreț. Difuzorul deformează, nu trebuie să ascuți muzică la difuzor! Am plăci bune...

– Ai și patefon bun - la plăci bune, am tras eu concluzia. Nu? - nu mai eram sigur.

– Da, am și patefon. Și radio bun.

Am tresărit în sinea-mi. Și am întrebat indiferent:

– Radio-radio? E bun un radio la casa omului. Prinzi cu el orice?

– Prinzi orice: conferințe - dacă știi nemțește, franțuzește. Concerte - le ascult la Viena, la Zürich, la Paris, la Berlin, la...

– La... La... La..., m-am trezit imitînd-o, încercînd să continui enumerarea minunată, fermecată, apoi, când am terminat aerul din plămâni, am întrebat: Și la Rias-Berlin?

Știam de la un coleg sas, Reinerth că la Rias-Berlin se dă muzică de jazz. Fata nu mi-a răspuns, a continuat :

– ...Hamburg, Monte Carlo, Lucerna...

– Și Lucerna!, am zis, cu aerul că Lucerna aceea n-o fi ea tocmai în Elveția, ci pe-aici, prin apropiere - dacă e lângă Zürich...

Ea a răs. Crezuse că am făcut o glumă, aștepta poanta.

– Radio adevărat..., am spus, oftînd. Ești bogată - să ai radio adevărat, numai al tău, pe timpurile astea... Să ascuți cu urechile tale tot ce vrei, nu ce ți se dă, deformat de difuzor... De la Viena, de la Berlin, de la Paris, chiar și de la Lucerna...

– Eu aș fi zis: «Chiar și de la Paris...», m-a întrerupt.

– Zic și eu după tine - dar asta-i călătorie în lege, tu o călătoare adevă-

rată - cu urechile... Cum arată radioul vostru? Poți să mi-l descrii? E mare?

A arătat cu mâinile: reieșea că era mare de tot; și foarte bun - după deschiderea brațelor.

– Telefunken, a precizat.

– Telefunken?!, am făcut, apoi am adăugat cu grăbire: Ce radio, marca Telefunken!

De parcă s-ar fi vorbit între ei: și Doina avea Telefunken; și văru-său, Septimiu - de câte ori mă duc la el, mă uit la radio cu un aproape mai mare respect decât la pianul cu coadă Bösendorfer, cel ce-și închipuie că e buricul lumii, al casei, fiindcă îi adună pe oameni în juru-i - dar se înșală: nu mai este el centrul-centralizator, de când am devenit o insulă decupată în plin continent și cu suflet de insulari, îi așteptăm pe Americani, întâi să debarce la noi, în Balcani, apoi să debarcăm noi în lumea normală... La al lui Septimiu mă uit mult aplecat de mijloc și cu mâinile la spate - totdeauna. Privesc scala frumoasă, ornată cu formule magice: Stockholm, Lisabona, Atena, Barcelona... Și la celelalte formule mă uit, cu toate că îmi par mai familiare (ca scriitură), dar tot ireale. Firește, cunosc principiul radioului (inventat de tovarășul Marconov), însă pentru mine există o jumătate de principiu (științific!), unul ce nu-mi dă voie să cred că noi, mai cu seamă eu aș putea prinde posturi din chiar toate punctele cardinale. Am intima convingere că se laudă cei care pretind că au prins Viena, Parisul, Londra - adică Vestul ; adică Cealaltă Lume. E ca și cum ai “prinde” Saturn. Ori Luna. Nu mai prindem posturi decât dinspre Răsărit: Radio România (de la Bod), Iași, Chișinău, Kiev, Moscova - și Vladivostok (decă tot vostokul ne mănâncă). Jumătatea de principiu îmi va fi venind de la faptul că noi n-am avut radio, că eu n-am văzut aparat funcționând, nici mână de om umblînd pe la butoane. Știu: securiștii trec pe la cei cărora nu le-au confiscat aparatele, ca să le pună “frâu”; sau “frână” - alții vorbeau de o “piedecă”, o și descriau, o explicau : o pastilă de plumb care era și sigiliu fixată pe cureaua scalei: să te frâneze, să te oprească, să nu te lase să ajungi în Vest, să rămâi aici, în insulă, la cheremul difuzorului. Unii vorbeau de două plumburi: să nu poți da nici înapoi cât ai vrea tu... Dacă au pus ei atâta omenire în uniforme de grăniceri chiar spre “țările frățești” (sânt convinși: pe Prut, către Basarabia a fost, este și va fi mult mai multă pază decât spre Iugoslavia călăului Tito), cum să nu pună grăniceri și în interiorul țării, în interiorul fiecărui om - la gură avea deja “piedecă” - de unde și noua lozincă: “Gura bate curul” - cum să nu încerce ei să pună frână, zăbală, botniță și urechii, cea cu care i-ar putea auzi pe Americani zicînd:

«Rezistați, frați români, căci clipa liberării se apropie!»

La Septimiu priveam Telefunkenul cu mâinile respectuos ținute la spate. Aș fi putut să-l rog pe bunul meu prieten să mă las și pe mine să-l ascult; ori să-i sugerez să mă cheme când ascultă el, ca să nu facem dublu deranj, nu? Se pare că nu. S-a prefăcut totdeauna că nu înțelege ce “spun” când mă închinam până la pământ dinaintea Telefunkenului, cu mâinile cuminte cuprinse la spate.

Eh, dacă Sabina ar fi avut - nu m-aș mai fi milogit la alții, aș fi ascultat, ca să spun așa, în familie. Dar Sabina a fost expropriată și de radio (tot

Telefunken o fi avut); și tanti-sa. Deși, cine știe: baba va fi avînd unul ascuns, prin boarfe, la subsol... Ba nu: cu ce să asculte, că-i surdă ca tramvaia. Și trebuie să ai și curaj. Sabina ar fi avut. Așa cred. Trebuie să fi avut. Am fi ascultat împreună. Cast de tot.

«Dar o am pe fata asta!», mi-am zis. «Cu Telefunken cu tot...»

Dumnezeu mi-a scos-o în cale - m-am gândit, în continuare. Dar numaidecât m-a podidit rușinea:

«Sînt un porc de câine și-un interesat murdar! Fac curte, pup mâna, conduc, oftez, vrăjesc numai fete care au Telefunken!»

E adevărat, cele mai multe nu aveau - în frunte cu Sabina - dar... Dar nu pentru radio am început s-o iubesc, pe drum : abia după ce am fost gata-îndrăgostit a spus că are radio... Când mă gândesc că la radioul ei poți asculta orice post, fără frână... Dacă-i faci antenă bună, prinzi chiar și America din America, nu numai Vocea ei din Grecia. Ba chiar și Australia. Ba chiar și...

I-am auzit pe colegii sași vorbind despre antene : Sașilor le-au fost confiscate aparatele, așa că cei mai curajoși (pricepuți sunt cu toții, la curaj stau prost de tot) își meșteresc din cele cu galenă. Reinerth are unul - nu l-am văzut, nici auzit, dar cred ce spune auzitorul și ce cântă Rias-Berlinul : fluieră, fredonează, bi'bap'este, bate (în bancă, pe genunchi, chiar pe tine, coleg, dacă te afli în preajmă. N-a găsit chiar toate piesele trebuitoare, dar cristalul îl avea ; i-a băgat piciorușele tubului într-un Kartoffeln. Neamțul Reinerth e în stare să facă bici din orice - numai privindu-i mâinile, degetele de un metru și ceva mai puțin, înțelegi că "orice" e puțin pentru el. Așa ascultă Rias: la Kartoffeln, din casca amplificată de o strachină de tablă. Ce sunet va fi ieșind... Trebuie să fie mai cumplit decât la difuzor - dar se vede că muzica plăcută inimii sale este mai mult ritm decât melodie. Chiar numai ritm, dacă ai antenă bună... Însă dacă ai un Telefunken veritabil... Cât arătase fata? Cel puțin un metru - ce bun trebuie să fie un Telefunken de-un metru...

Mă ardea buza s-o întreb dacă ea ascultă printre picăturile conferințelor, ale concertelor și altceva: știri, de pildă. Nu se poate ca în pauze să nu fie știri, ca să aflăm ce se petrece acolo, sus, la suprafața Pământului; pe Adevărata Lume. Și la noi - în atâtea rînduri am aflat de la ei ce se-ntîmplă cu noi... Ca să știm ce mai face, ce mai drege lumea asta mare, dintr-o dată ruptă-n două, micită, băgată-n sârme, prefăcută în lagăr îndărătul Cortinei de Fier, cum se zice c-ar fi zis Churchill, singurul lucru inteligent spus vreodată despre noi de perfidul purtător de palbion; să aflăm de la alții ce se petrece în Raiul Sovietic, fiindcă noi, aici, sîntem obligați să facem media între minciunile de la difuzor și zvonurile de la gura-satului.

S-o întreb? De știri? Prea devreme. O să vedem după ce are să mă invite în casă. Căutăm muzică, conferințe, discutînd între noi și... uităm să răsucim butonul mai departe când cădem pe știri... Așa a fost.

De două, de trei ori pe săptămână, după ce-mi făceam datoria în general, treceam la în special: mă plimbam cu ea, o plimbare în sens unic: din Centru spre casa ei. Făceam o haltă la portită. Mă prefăceam grăbit să plec - nu pentru internatul meu, pretindeam, cât pentru externatul ei... Ea, zâmbind zicea că programul externatului este cutare placă; apoi cutare concert la radio.

În casă nu ne sărutam - ea a impus regula. Dealtfel, în casă eram tot timpul ocupați - cu ascultatul.

Să fi simțit nevoia și de altceva? Eu, nu; nu cred, cu ea. Mai cred că nici ea, cu mine. De aceea era firesc, decent să păstreze, să capete atitudini corporale care, cu alte fete, mi-ar fi ars ochii și nările din măruntaie: mă căuta cu mâinile, cu obrazul, cu pieptul, cu coapsele; nu mă mângâia: mă modela, mă cunoștea, mă parcurgea; mă citea: va fi vrut să afle cum sânt făcut. Va fi vrut să-mi arate cum este făcută, pentru ca, de la mine, la oglindă, să afle cum arată ea prin cele mai ascunse locuri la care nu putea ajunge cu privirea, cu înțelegere - cel mai ascuns rămânându-i, în continuare, cel mai acoperit.

Poate pentru că nu și-l ferea, mă lăsa să i-l văd perdelei albe, atât că nu era și din tul transparent, măcar translucid, ca cea de la ferestre și știam, cu tremur că, dacă aș fi întins mâna sau buzele și aș fi apucat-o și aș fi îndepărtat-o, ea ar fi tremurat, pe loc. Și atât.

În al doilea rând - gura.

10

În al doilea rând...

Deși e prea devreme să rămân la primul: gura-fetelor.

La internat am auzit teoria potrivit căreia gura fetei copiază, la vedere și cam cu 60 cm mai sus originalul din centrul corpului (când se coace : al trupului) ținut acoperit, învelit, ascuns - de rușine. Sau invers - depinde, adică gura fiind originalul.

Nu mă pot pronunța categoric : când vedeam, nu mă uitam cu gând de comparație ; oricum, figa nu se compară cu nimic pe lume - însă dacă forțăm lucrurile, putem spune :

«Fiecare fată are gura pe care o merită»- și reciproca: «Fiecare gură - fata corespunzătoare». Sau: «Spune-mi ce gură ai, ca să-ți spun cine (dar mai ales: cum) ești». Și încă: «Cum e gura și stăpâna» - adică și sufletul, adică și miezul trupului.

Să rămân la fetele cu care m-am avut bine aici, la Sibiu - să încep cu Șoricica:

Fata asta are nu doar gură șoricoasă, un botic șoric, ci și o fire șoricească - așa i-o văd cu ochiul-mintii... Băgăreață, tenace, pătrunzătoare; se strecoară, se fofilează, se prelinge oriunde, pe oriunde (și în sufletul meu și-a scobit galerii - chiar culcuș); deșteaptă-foc, însă o deșteptăciune și ea șoricică, mărunțică, trepădică - măcinică: nu face scânteii, nici jerbe, e neorbitoare - însă realistă, practică, iar rezultatele se văd, se pipăie (cititul în ordine alfabetică); discretă, mai degrabă fiindcă n-o bagi tu în seamă, dacă ea însăși nu-ți atrage atenția asupra-i: cenușică, urâțică - la prima vedere; la a doua: (destul de) interesantă - la a treia chiar drăguță, drăgălașă, binișor copilăroasă: îți vine să-i sari pe dată în ajutor, s-o iei de mână, s-o treci strada, să-i ridici șosetele, să-i explici cum e viața asta făcută - chiar de știi că nu înțelege copilul - însă la o altă vedere, mai târzie, ți se dezvăluie adevărata ei fire: tăioasă, ascuțită, știutoare, ronțăitoare, ba chiar, cum se spune științific :

rozător-dăunătoare...

Va fi ea, Șoricica, o pedestră (ba chiar subterană), însă clarvăzătoare ; și nu se teme de cuvinte, le cunoaște aproape ca mine, le folosește la locul lor, iar pe cele rele le trimite drept la țintă, fără șovăială, fără rușine-de-cuvinte - și ce dacă "ținta" are să sufere?, să îndure!, altădată să fie atentă, să nu mai calce pe de lături (ca mine, comițător al "daravelei cu alergările", găsită de ea nefinisată...).

Ne-am sărutat un pic la Timpuri-Noi : habar n-avea de viață, nu știa nici că are gură de sărutat - e încă neformată, ne-dedată, ne-nimica dinspre partea femeiască, însă când are să crească, atunci are să cunoască, poată - dar cred că nici atunci n-are să fie, ca soție, diferită de acum : tot așa, tenace, muncitoare, pedestră; ticăită, sâcâitoare, pisăloagă, în unele împrejurări, însă ronțâind milimetru cu milimetru, are să sape galerii numai ale ei, călăuzindu-se după interesul doar al ei... Desigur, calea nu-i va fi bulevard, sub soare, în văzul tuturor, însă la adăpost de agresiuni, sigură pentru ea și pentru ai săi - ai Șoricicăi cea boticellioase.

Dacă m-ar întreba cineva: mi-aș lega viața de gura ei? (am vrut să spun: de viața ei), aș răspunde că nu știu ce să răspund, că încă n-am ajuns la pagina aceea.

Altfel stau lucrurile cu gura Ceciliei:

N-am apucat s-o sărut, dar o cunosc bine. Nu contează ce spune cu gura ei și nu contează că măcăie numai tâmpenii, netăcînd nici o cretinărie - ea mai degrabă sloboade sunete, vorbe-vorbe, ca personajele lui Caragiale, ca acelea vorbește de parcă ar expira - ca să poată inspira, altfel moare, dracului; sau țiuie, piuie, sâsâie, fâsâie ca un balon înțepat din care iese aerul. De permanenta trîncăneală a fetei va fi vinovată mă-sa, marea sfetnică, lumina lumii - aceea guroasă!; dacă iada sare masa, ce case-pestes-case va fi sărind capra bătrână!

Rămân la teoria cu balonul (înțepat) : fata asta nu ține să scoată sunete, vorbe, ci nu și le poate reține...Însă ce face cu ea, cu gura, când chiar nimica nu face... Asta, da: n-am văzut ființă mulțumită cu cât are; cu atât cât îi este: gura. Fiindcă ea, întreagă...

Putem spune că gura Ceciliei este inversul (sau reversul) gurii Sabinei. Gura Ceciliei este o-pe-dinafară, o pe-față : spre deosebire de Sabina, Cecilia are o gură exteriorizată; una crescută fain de tot, ca aluatul bun, cu drojdie îndestulă; o gură înfoiată, înflorată, o înflorescentă, o infloară; o rotofeie, aproape bufantă; gură, ca să zic așa, bine făcută, avînd tot ce-i trebuie, 'plinită de formațiuni topografice: o gură zdravănă, sănătoasă, țapănă ; planturoasă, trupeșă (de ce nu: țâțoșă?- fiindcă-i gură?, atunci: cureșă) - iar când se prostește de tot purtătoarea, purtata devine bulbucată; buricată; exorbitată - și borcănată.

Gură cu buze umflate, balonate, inflamate, tumefiate - presupun că Cecilia și le mușcă-ntr-una - tot mă-sa, buză-de-aur îi va fi dat (ca și în chestiunea la-piciorului) rețeta-secreta: Dacă vrei să ai "buze roșii natural", crâmpoțesteți-le cu dinții... Asta și face ascultătoarea ucenică de fi(i)că. De aceea în ciuda aspectului general de îngeraș nevinoprihănit, abia scoborît din ceriuri cu hârzobul pe asfaltul trotuarului sibian, gâlcile, bolfele debordate,

date pe dinafară ca laptele fără supraveghere; răsfrânte, răscolite, răsfirate, suflecate, întoarse-răs, puse-n-cap - toate astea fac să te gândești că virginalica, imaculatra Cecilia tocmai a răzbătut la lumina Corsoului dintr-o (și după o) lungă și lată noapte de dragoste trupească, dăruită mai multora (am citit undeva deducția ori certitudinea). Cecilia ar fi negativul Sabine; sau vice-versul, depinde - atât că nu depinde de neapărat văzut, de cunoscut sub cort. La Cecilia totul, totul (chiar esențialul - ce nu se lasă văzut) e construit, constituit pentru-pe-dinafară: sânii din față și piepții de la spate, șoldurile și umerii, ochii și vocea și (mai ales!) gura.

De mirare că nu-și poartă și inima pe piept, atârnată de-un lăntișor, între tâțe; și că nu i se vede sângele circulând - năvalnic - prin rețeaua (periferică) a fibrelor țesăturii rochiei... Uneori mă încercă bănuiala: nu “aproape”, ci totul, la ea, este exteriorizat; convexat; nimic din ceea ce este al ei nu a fost făcut ca să-i aparțină, destinat să stea locului și să o slujească pe ea, numai când vrea ea (vorbesc de corp); nimic nu a făcut întru primire - probabil nevăzuța ei (nu întâmplător femeia e comparată cu o floare - din pricina caliciului receptor) se află gata a fi dată, totul pentru front, totul pentru victorie, cum sunau zidurile în timpul războiului.

S-ar putea crede că o gândesc atât de veninos, numai fiindcă eu (și nu-mai eu!): nu, fiindcă am ratat-o (printre puținii); fiindcă am lăsat-o de proastă, au luat-o alții de cum nu se poate mai bună... De ce n-aș recunoaște?, așa e, deși parcă nu-mi văd viitorul cu ea în doi, la bazinul Băii Populare: dacă ea, genul feminin ar rămâne una, masculinul ar deveni masculime.

La urma urmelor, Cecilia e o nefericită - are să fie și mai când are să înțeleagă că în timpul care a trecut și nu se mai întoarce, ea a dat, vorbind; a dat mereu, sporovăind: a dat și a dat încă - totul: în dreapta, în stânga, în sus, în jos, în spate, în față - măcăind.

Dar nimica n-a primit.

Așa va fi ea făcută : pe mereu întâmpinare, pe ducere spre celălalt, pe aproape agresare în pornirea ei de a se oferi, în de-a dreptul avântul cu care se dă - cu totul. Dacă n-o să priceapă ce-a făcut cu sine - are să fie bine pentru ea. Nu e ființa care să aștepte răsplată, reciprocitate, ea nu știe ce e dialogul, n-are ce comunica, ea măcăie - în care caz, e și mai bine pentru sufletul trupului ei întors pe față.

Uneori o gândesc păpădie: toată în afară, totul pe dinafară, la urma urmei ursită să fie despuiată, deposedată, folosită, apoi lăsată în urma vântului; alteori o văd măr de lângă drum: oricine trece pe-acolo se poate înfrupta din poama ei cea dulce, chiar de-i rupe cracele - dar asta-i soarta deladrumului și a fetelor făcute să nu păstreze, să nu ascundă nimica, să țină, mențină totul la vederea, la-dispoziție, la dedat.

Începînd, sfârșind cu gura.

Gura Doinei? Binecrescută, cuviincioasă; gură de bună familie, cu vază în Sibii și împrejurimi; gură cu doică româncă, bonă franțuzoaică, servitoare unguroaică, Fräulein austriacă; gură cu educație aleasă: limbi străine și **Für Elise** la pian; gură știind cum se ține ceașca de ceai, cum se poartă lingurița, cum se întreține conversația - interesantă - despre (în prezența “străinilor”) numai timp, doar timp - nu și despre (aceste cumplite) timpuri...

(În portretul gurii Doinei m-am inspirat - l-am plagiat! - pe Petru Dumitriu: nu din recente capodopere realist-socializatoare **Drum fără pulbere** - despre Canal - **Vânătoare de lupi** - despre partizanii din munți, ci dintr-o mai veche nuvelă: **Bijuterii de familie**).

Mă întorc la Gura-Doinei și zic: Doina are o gură care răspunde la sfert de tură întrebărilor ne-puse: Oui-maman, Non-papa, Oui-papa, Non-mama - și merci din cinci în cinci cuvinte. O gură acceptînd să umble fără crâcnire prin oraș în haine sărăcuțe, chiar sărace (atât, că nu sunt și rupte), iar în casă, la adăpost de ochii-lumii, să se poarte în lucruri bune de tot, aproape luxoase (dacă-s "dinainte"!). Gură știind că nu-se-face, nu-este-convenabil, pe timpurile astea, să sfidezi "populația de pe stradă", cea umblînd "numai în cartelă" - îi dă mîna: familia lor este una inginerească, nu i s-au naționalizat decât vila de la Eforie și cabana de la Păltiniș - adevărat, papă nu mai este coproprietar și director de uzină, doar inginer-șef, iar mama, biata de ea, profesoară de română la liceul unguresc, după ce fusese directoare a liceului comercial.

– O familie cu o bună meserie: ingineria, cu o justă orientare sociopolitică... - a zis Septimiu.

– Tot un inginer va fi construit și girueta...bine orientabilă: de la liberali la comuniști - nimica toată..., am zis eu.

Septimiu a pufăit, a roșit, a tras câteva ha-ha-uri false, apoi:

– Probabil, dar n-a vîndut nimic, doar a cumpărat.

Sunt momente în care trebuie să ai curaj (ca mine!): s-o lași moartă...

Înapoi, la gura Doinei - în fapt, gurile : în casă o gură (mască); în oraș alta. Dacă în casă colțurile gurii stau mereu în sus, ca la mîță, pe stradă devin perfect orizontale, însă la prima întâlnire cu populațiunea, coboară. În parc, pe bancă, colțurile pîlpâie, fîlfâie ca aripile și mă întreb dacă nu se iau după ale mele.

Pe când gura Olimpiei...

Despre ea, Robete clătinînd bătrînete din creasta de cocoș-murete:

– Ce om, neică, fata asta. Are-on mers dă calarabic, băi neică. Și-o, ce să mai, ascultă tu la mine !

Într-adevăr, are un mers (băi neică) de regină a caiarabicilor - nu știu dacă mânzele au, ca albinele, o matcă; nici regină mergînd n-am văzut decât la film ; nici cai arabalbici - dar am mai citit și noi câte ceva, am mai și gîndit: cum, ce, cu ce - pe lumea asta.

Așa că gura Olimpiei miroase a săpun Cheia. S-a înțeles, nu doar gura, însă cum ea întreagă e o gură, plină și aceea de dinți... Până la ea, destestase din inimă săpunul Cheia: miros de sărăcie, de refugiu, de ocupație rusească, de cartelă, miros de spălat cu apă rece... Mama făcea săpun de casă: din ouă, parfumat cu foi de trifoi (ea zicea: "Flori de triflora"), ieșea de un galben luminos. La kino, înainte de a exploda rîsul din stînga mea, oftasem, resemnat: persoana de alături, oricît de dințată, "se dădea" cu Cheia... Cum m-am sărutat pe gură cu mirositoarea, cum am găsit că, la ea, merge și Cheia.

Așa cum matca nu prea aduce a albină, nici Olimpia doar a regină; dar: a regină! Când nu ne plouă întîlnirile, luăm tramvaiul și mergem în Parcul

Arinilor; ori mai departe, în Pădurea Dumbrava. Ne plimbăm, ne jucăm de-a, ne hârjonim, ne fugărim, iar când ne prindem, ne mușcăm. Ne pupăm pe dinți, vorba ei. Uneori n-o prind : ca să mă pot uita în urma ei - și zice: «Fata asta galopează ca o regină», cu toate că până și eu știu că reginele pășesc, domnesc, urzesc, poartă tot felul de coroane se culchează depreună cu o parte dintre cumnați, mai taie capetele ce nu vor să li se culce - dar de galopat, nu, ca mânza asta: cu coama-n vânt, cu gātu-ntins, spintecînd văzduhul, cu Cheia-i. Când simte că nu mai alerg după ea, se oprește; e mânioasă, bate, scurmă cu copita, nechează.

Când Olimpia nechează, / pe mine mă curentează. Îmi seacă gura, mi-o umple de apă, îmi ia capul foc, de la gheață, inima-mi coboară jos, în față, trează ca parul.

Aleg spre ea, ocolit, întru răcorit, o mângâi pe gât, o mângâi pe coamă:

– El Zoraba, Elzoraba...

Ea bate aerul cu copitele mâinilor - și mușcă. De-adevăratealea, măgărița, mânziapa, colțata, mușcăcioasa, canibala de Ala Zorabala - până la sânge. Apoi se sperie: vrea să vadă ce-a făcut, mă pune să-mi scot cămașa, să constate: privește, adulmecă, linge mușcătura, nechezînd încetinel, mușcă mușcătura, încât întrega-mi ființă se adună covrig în jurul.

– În trei luni, trece - până atunci ești al meu, însemnat, mi-am depus marca, dar nu destul, stai... Nu fugi, că tot te...

Dacă tot mă, atunci mai bine să fug.

În pădure, adânc, mult, în poenița noastră, cu iarbă netăvălită nici de Adama și Evul lui, la începutul romanului. Nu-i mai mare decât un ring de box; de lupte greco-catolice, salteau ; nu chiar greco-romane, dar olimpice, sigur. Și ne-ncape. Acolo mă opresc după lungă hăituială. Trag mult aer în piept și mă trântesc pe burtă. Alzorabia se apropie în trap obosit, cu limba scoasă : cade în genunchi; se rostogolește peste mine: nu mai poate, sărăcuța mînzută, e vlăguită, epuizată - și transpirată; pe-pe-pe-pesto tot îmbrobonată.

Dac-aș fi scriitor... Să pun eu pe hârtie mirosul de transpirație al Olimpiei; în iarbă. Știu: cititoriul ar închide cartea cu pocnet și-ar azvârli-o: cum își permite acest nerușinat, scârnav, porcograf să scrie-n văzul lumii că el se dă-n vânt după sudoarea (!) de la, dintre, de pe la - fie nespălata aceea și o fată de paisprezece ani...? Ai sictir, i-aș zice și-aș mai zice: paisprezece, dar spălată cu cheia, nene!, prospătoasă, mânzoasă, dințoasă, elzoraboasă! Bine-bine, ar zice indignatele largi, n-are decât să-i placă - dar să nu scrie pe hârtie porcării, ca pe gard, pulării! Noi s'tem demne, decente, ne dăm cu parfum pe la asudațiune! Dați-vă, 'gnatelor! Iar pe mine: a mă slăbire: eu n-o să scriu pentru voi, măsoasele-largice, n-aveți decât să vă faceți singure romanele odicolonate pe la puță - eee!

În romanul meu personal aș merge mai departe; aș adăuga:

«Îmi place aburația Olimpiei!» - na!

Și ce dacă m-ar târî-n fața Tribunalului rușinoasele-mie-mi-spui?; și ce dacă m-ar giudeca pentru atentat la pudoarea bunelor mirosuri cumpărate de la prăvălie, și ce dacă m-ar condamna la moarte, nu chiar pentru porno-, ci pentru olfacto-, odor-, duhnigrafie? Și ce dacă m-ar executa de tot și nu mi-ar acorda ultima țigară - aș muri nefumat, ca un mare martir, dar nu m-aș

lăpăda (ca Lăpădosu cel împruțituros) de cel mai curat, mai adevărat, mai...- să afle Onortribunalul că nu există calificative încăpătoare ! Și ce să fac dacă mie-mi displac mirosurile cu adevărat urâte (după care umblă Septimiu, cel de țâr iubitoriu pasionatul de camembert)?, în schimb, ‘plac-de-mor cele bune, fetești? Ca subțiorile-nrouate văratic, cu Cheia, ale Olimpiei; ca celelalte, toate subțiorile ei, crude, desnude, înmiresmate, cu freza umedă încă nearanajată din pieptene.

Și ei, ale mele. În asta ne potrivim. Ne odihnim de alergările de cai, amușinându-ne; păscându-ne.

E bună de păscut poiana Olimpiei: soarele scade, se-ntoarce cu spatele spre noi, să nu deranjeze, scade dincolo de copaci, de pădure, de lume; miroa-se a ierburi de pădure, a scoarță de stejar; a floare sălbatică, mânzatică, numită ‘loarea-mânzdei; a pajiște de poeniță de fetiță; a iarbă verde și-ncrețită umed; și-a închêia aduce, dar și-a desCheia - și a amurg; și-a miereaursei și-a ‘zda-’limbiei. Ne adulmecăm, ne amușinăm, ne respirăm, inspirăm, gustăm, degustăm, îngustăm, înghițim, bem, inhalăm... Lumina a scăzut de tot, a plecat, s-a avcarizat: plutim, înotăm; ne înnodăm, molcom și fosforescent, verzulindic. Ca în vis, încetinit. Cu gurile dezbumbăm bumbii și bumble; cu buzele debuzindem îmbuzele - tragem, împingem, scuturăm, lent, ca în apă, înlăturăm alge, ne curățim de foi de cămașă, de frunze, de blunze, de fuzde; și de încă foi de foaie. Mâinile slujesc doar la încălzit, la celălalt, părțile încă neamușinate. Ne vedem prin întunericul străverzului, fosforescentric, cum anume sântem făcuți și verificăm, cu boturi umede, căutăm ugere - pe-pestă tot găsim țâțe de cunoscut, ne facem unul pe altul, ne modelăm din ce sântem, ne întrefacem, congustăm, până găsim că sântem buni - era sară și era dimineață.

Bună, gura Olimpiei : nu și-o ferește, nu și-o ascunde îndărătul, ori între; nu strânge, nu respinge, ba avansează ea cu ea, ca să umple un spațiu crezut mort în timp: ori o lasă așa propusă, prognată, dințată, nu ne mai sună ciocniți dinții, buzele pâlpâie, vibrează, bat fluturește din pleoape, se deschid-închid-dezînchid ca scoicile-n apă, ca-n apă scoica valvulează, pompulează, fâlfâie mișcare pe loc; apoi vine în întâmpinare căpătâiul limbii, dulce-pipărat-îmbroburat-sărățat-iodurat și cu adiere exchisă, de Cheia. Catifelat; și-n catifelung, limbul...

Vin însă și împrejurări în care lingua ei o fulgeră cu vârful în vârf pe a mea - în timp ce malurile cu flori palpitue, buzele încărcate de rouă sorbează; trag, aspiră, sug - atunci pornesc la răzbatere, străbatere, sfredelire - scotocesc, largesc, pătrund.

Nu intru : rămân în prag.

Mi-a pus mâinile pe umeri:

– Nu, te rog frumos. Nu ni-i bine-așa?

Ce să răspunzi la o întrebare ca asta? Încerc să trec, să intru, să mă bag în casă: ea îmi pune palmele pe ceafă, mă apropie, nu mă respinge:

– Și dacă dincolo nu-i atât de bine ca aici?

– Lasă-mă să..., zic eu ce s-a tot zis.

– Știi tu că-i mai frumos dincolo? Știi?

Nu. Mă răstorn pe-o coastă în iarba strivită, spumuită. Cu brațul îndoit

îmi acopăr văzul, sperînd că închid și nările. Nu vreau să văz, mă doare capul de-atîta văz, mă doare totul, mă dor toți ochii de pe cap. Și pe ea. Nu chiar ochii - oricum. Se apleacă peste mine, mai mult îmi scrie cu limba, decât îmi dă vorbă.

– Dacă tu știi că-i mai frumos, cum vrei - dar să știi că eu nu vreau. Nu vreau încă, îți spun eu când...

Îmi zvâcnesc umerii, adică: lasă-mă-n pace!, că sînt nefericit, umilit, plin de dureri peste tot.

Ea înțelege ce înțelege, nu mă întreb de unde înțelegerea asta, deși am citit că femeile n-au nevoie de învățătură, vin pe lume cu ea-n gură - se răsucesc, se potrivește, mă sărută cu gura ei cea plină de dinți, până când țâșnește flacăra-naltă și sîngerie.

Și nu mă mai doare capul. Acum mă doare sufletul. Îmi vine să plîng de mila mea - care ce-am fost (al patrulea pe țară, la cros!) - și ce-am ajuns, în gura ei: vlăguit, aburit, pe trei sferturi murit de guaura Limbiei.

11

Am ascultat multă muzică în casa Otiliei - dar nu știri.

La ea, cu ea, lângă ea am ascultat pentru întâia oară în viață Misa în si minor de Bach (Doamne!); o nemaipomenită operă de Monteverdi, Orfeu, dar și piese de compozitori cărora le cunoșteam doar numele: Hindemith, Messiaen, Strawinsky... O surpriză: Prokofiev. Îi știam pe de rost muzica la filmul **Alexandr Nevski**, dar nu faptul că, înainte, de răul bolșevicilor, plecase în exil, la Paris - acolo compusese *Suita scită*, de o sălbăcie, de o gingășie cutremurătoare. Acum mă întreb: ce i se va fi întîmplat exilatului Prokofiev de se întorsese na Rodina - la chemarea lui Stalin? Ce se petrecuse cu el în exil de, odată în "patrie", a mâncat căcat cu polonicul, i-a tras Ghenialissimului limbi în cruciș, în diagonaliș? Am văzut și filmul **Ivan cel Groaznic** - nu-i foarte rău, dar am văzut altceva (cu adevărat groaznic!) într-o revistă de-a lor, săvietică, o fotografie "istorică": de-a dreapta (centrului : Prokofiev, marele compozitor; de-a stînga alt mare (în a șap'tea artă): Eisenstein, cu adevărat genial pupincurist. Firește, Centrul fiind obiectul adulației ținta "sărutărilor cu ochii deschiși": 'Ssarionovici. Păcat că-și propunea partea din față - nu i se vedea curul cu bătăturei căpătate de la atâtea sărutări de-ale pupătorilor na curi, cum zice Haiducete.

Știri n-am ascultat la Telefunkenul 'tilian. De ce? Nu simțeam nevoie - dacă aveam muzică... Când ascultam muzică, nu-mi mai aduceam aminte că există pe lume știri și că din pricina lor o agățasem pe fata asta: avea radio. Nu era cu totul adevărat, dar nici cu totul neadevărat: mă dădusem pe lângă ea, cu gândul la Telefunken.

De fiecare dată când plecam de la ea și o luam spre internat, începea să mă sâcăie ceva: parcă aș fi uitat un obiect, o facere, o zicere...

«A-ha: știrile!», găseam totdeauna când treceam linia tramvaiului - și numaidecât: «Le ascult mâine - ori poimâine...»

Ori poimîne... Știrile după care-mi ardea buza, ardeam întreg, cu tot cu

sandale (se făcuse vară în Sibiu...). Pe măsură ce mă îndepărtam de casa cu muzică, mă întrebam:

«De ce nu simt nevoia lor? N-o simt, n-o mai resimt, de parcă m-aș fi vindecat de o boală - boală să fie, ori curiozitatea? Sau de parcă m-aș fi obișnuit cu noua situație, de parc-aș fi uitat-o pe cea veche...»

Citisem: omul care nu mai are curiozitate moare. Dacă îmi pierise curiozitate din pricina... muzicii? (sau: datorită)? Dar iubitorii de muzică trăiesc mult mai mult decât ne-iubitorii; muzicienii de meserie mor mult mai bătrâni decât scriitorii - de ce? Presupun: muzica, precum formolul, conservă. Se spune: «Cine știe mult moare tânăr» - de ce? Și cine o spune? Muzicienii.

«Să fie acesta, printre altele, efectul muzicii?», mă întrebam. «Anestezierea curiozității, desprinderea de lume, mutarea în alta - nu se spune: “lumea muzicii”? Sau chiar: “regatul”?»

Ce bună-i morfina la dureri trupești: pe loc ți le-alină, așa am citit; ți le ia cu mâna, cică. Dar am citit și altceva: un mare pericol te paște: obișnuința. Scapi de durerea dintâi, dar îți pregătești, îți faci cu mâinile tale alta: durerea lipsei. Morfina fiind, în rău, ce-i femeia: te-ai atins de ea, ai gustat din figa-i - ești condamnat pe viață (cu morfina: tot pe viață, dar la moarte; cu morfina pe viață la viață veșnică, Amin!). Se spune că morfina: chinul iadului; nu te poți idesprinde, suferi cumplit, se zice că mai rău ca de sete; cam ca de lipsă de aer.

Așa să steie lucrurile și cu muzica? Gustasem prea puțină, nu intrasem în lipsă. Nu, dar altceva: așa, puțină luată-gustată, mă... adormise; mă amorțise - îmi amorțise curiozitatea: știrile.

Să mă întreb dacă omul are dreptul să evadeze din viața asta proastă, urâtă, cu picioarele strâmbe?; dacă evadatul are dreptul să caute un loc de adăpost, de nedurere, de neurătenie? Dar bine-nțeleș că are! Aibe-l, eu nu sânt doritor. Că am și eu nevoie de “altceva”? Am. Și mi-o satisfac acea nevoie:

Eu mă mut, nu în altă realitate, nu în altceva, ci în altfel: prin romane. Altfelul meu nu poartă semnul opus vieții, ci același - ușor deplasat; oleacă decalat. Atunci nu-mi era clară deosebirea, între timp n-a devenit mai limpede, totuși încerc să spun:

Când eu, amator, ascult muzică, plec, ies, mă scot cu totul din viață și din mine - mă mut în muzică; într-un alt mine;

Mai încerc să spun: poate fiindcă filmele au și muzică (unele prea multă, covârșind, înecând, ucigând filmul - care e literatură), atunci când mă duc la cinema, și eu mă simt mutat cu totul - încolo, dincolo, în altceva.

Muzica este... noroc că n-o spun tare: adevăratul opiu al popoarelor: te alină, te leagănă, te consolează, te obișnuiește cu dulceața ei - iar când n-o mai ai, suferi: nu ca de lipsă de morfină (și nici ca lipsa de figă), dar orișicâtuși...

Dacă e să evadez, atunci o fac eu cu mâinile mele: prin romane. Nu mai știu când anume am părăsit credința că lumea-cărții este altă-lume, despărțirea de ea se va fi făcut de la sine, pe măsură ce înfulecam alte cărți. Bineînțeleș, plec, prin romanul citit, călătoresc, văd noi peisagii, mai ales oameni (și mai cu seamă: femei, femei), aud noi alăturări de cuvinte, aflu

mici-secrete-mari despre limba practică - în același timp... am sentimentul că nimic nu-mi este nou, în romane: ca și cum scriitorii dinainte, care le-au scris, n-au făcut decât să confirme ceea ce știam eu, de totdeauna.

Nu cred că lumea este o scenă, viața o piesă de teatru, iar noi doar interpreții unor roluri. Nu sânt de acord nici cu cei care spun că viața e un joc. Cel puțin a mea și a părinților: n-a fost, nu este... de joacă. Însă nu fugim de ea, nici prin morfină, nici prin muzică : chiar de nu putem evita necazul, durerea, stăm cu fața spre ea: o luăm în bot, dar și în piept. Nu-i chip s-o schimbăm, s-o facem mai bună, mai... altfel - dar dacă stai cu ochii pe ea, începi să o stăpânești, să o prevezi. Metoda mea (și a tatei): citești romane, descoperi ouă ale lui Columb, zici: «Dar bine-nțeles c-așa trebuia să fie!»

Cam la astea mă gândeam pe drumul de întoarcere la internat: la forța teribilă, terifiantă de vrăjire, de anestezie - a muzicii. Și la consecințe: sub, în muzică, nu mai eram interesat de știri, nici măcar nu-mi dădeam seama că nu mă interesau... Cam pe când intram pe strada internatului îmi spuneam: nu trebuie să mă las muzicii. Poate singurul mijloc de a mă împotrivi somnului adus de ea, al beției procurate de ea: literatura - și nu oricare, ci numai proza. Ca să gusti (apoi să scrii) proză, ai nevoie de ochi deschiși, de exersarea atenției, a observației, a memoriei - să-ți păstrezi neaburit de muzică, de alcool, geamul spre lume.

Se pare că reușeam: știri tot de la Otilia aflam, dimineața, în drumul spre liceu, când ne întâlneam, pentru douăzeci de secunde, pe Corso. Lumea credea că ne spunem Servus - ne spuneam, dar și altceva îmi transmitea ea (se vede: era imună la muzică...): ce s-a mai întâmplat pe lume.

Ciudat: trecute prin gura ei, veștile își pierdeau adevărul. Ascultam, înregistram, la rândul meu transmiteam mai departe prietenilor, colegilor (fără să indic sursa), dar cu un fel de indiferență a datoriei: va fi știrea un adevăr, însă nu mă privea - e-he, dac-aș fi ascultat cu urechile mele Telefunkenul...

Așa mi-a ajuns vestea despre războiul din Coreea:

– Ascultă-mă pe mine : aici e mâna Rusului!, m-a asigurat tata, trecut pe la mine, înainte de vacanță.

Se porniseră ziarele, difuzorul hodorogea fără încetare: mercenarii americani; atac mișelesc; bravii coreeni de Nord (bestiile de Sud)... Nu credeam o iotă din cum, însă în privința lui ce...

În vacanța de vară, prin iulie m-am dus iar la Sibiu - invitat de Octavian. Dar nu m-am putut bucura nici de el - nici de ea. Aștia împânziseră orașul cu hărți, comunicate, campanii-de-solidaritate.

Cea mai mare hartă: lângă Telefoane, într-un fel de vitrină specială cât parterul și primul etaj al clădirii. În fiecare zi nește tovarăși juști în salopete albastre urcau pe scări, deschideau "geamurile", mutau stegulețele pe hartă, marcând linia frontului. Juștii de pe scări erau din tot trupul, mai ales sufletul sprijiniți de alți tovarăși, aceștia în uniforme de securiști din Batalioanele de Intervenție (soldați în termen, dar n-aș fi vrut să încap în etichetele lor de nepoți de chiaburi, cumnați de neveste de partizani - aceia la Canal, ori la doi metri sub pământ!): atârnați din toate puterile lor de feciori-faini (doritori să dea dovadă că nu-s neamuri cu neamurile lor bandite) de pistoalele de pe piept.

Eu care știam ce știam, le spuneam prietenilor:

– Hai să ne plimbăm cât cei de sus schimbă stegulețele, fiindcă cei de jos sunt periculoși: mai bine să ai de a face cu securiști adevărați, cu condică și salar, aceia știu măcar să tragă cu pușca, însă vițelimea asta în termen se sperie de propria frică; au cu toții câte o muscă chiaburească pe căciula lor rusească cu *znak* de NKVD adaptat la teren, sunt în stare să tragă și-n mamele lor, numai să nu se afle la Cadre de unchiu-său, morarul, de cumnatu-său, batozarul...

Stegulețele roșii tot coborau, alungându-le pe cele albastre: comuniștii ocupaseră capitala Sudului, Seul, îi înghesuiseră pe-ai noștri în colțul ringului, la Pusan...Estimp, difuzoarele, ziarele întregi precum și tăieturile prinse în pioneze pe albastrul marin al hărții anunțau “pentru mâine, aruncarea în valuri a mercenarilor americani și a lacheilor, așa-zisii sudcoreeni” (cred că atunci s-a născut așa-zis-ul în românește, după rusovietică); povesteau ca în Iliada “luptele crâncene - și victorioase”; apoi “primirea entuziastă a populației pașnice din Sud” (grea, grea limba română pentru “jurnaliștii” de la noi - cam cât coreeana); “întâmpinarea liberatorilor din Nord de călcâiul de fier al lui Singman Ree...” - și alte bazascornii: istorice, geografice, logice, lingvistice.

Oamenii treceau, se opreau, ascultau în jur, priveau - și credeau! Se vedea după fruntea lor, îngroșată, după ochii împăstoșiți; credeau, boii, ajunseseră să creadă, ce *se* comunica ! Apoi, decalat (cât dura “credința”; zece secunde? treizeci?), oamenii se scuturau și credeau invers: că nu Sudul atacase, ci Nordul; că ONU condamnase agresiunea comunistă; că, în acel moment Sudul îi dădea papară Nordului, că mulțumeau pentru liberare, nu sudicii Nordului, ci nordicii Sudului; călcâiul de fier era al Gheorghiu Dejului coreean Kim Ir Sen și nu al lui Singman Cutărescu...

Eu cunoșteam adevărul (de la adevăratul Telefunken pe care acum îl ascultam la Otilia cu urechile mele), însă nici mie nu-mi prea venea să cred... Ce: spusele comuniștilor - dar ei spun totdeauna minciuni, deci în mod normal, inversam tot ce afirmam ei. Și Octavian știa adevărul de la cheferiștii lui taică-său. Cu toate astea discutam între noi și ne hlizeam:

– Foarte bine! Așa le trebuie comuniștilor!

Până într-o seară: mă întorsesem târziu de la Otilia, Octavian mă aștepta, ca de ne-obicei: beat, asudat. De cum am intrat, m-a întrebat, înclieiat, îngrijorat:

– Ce facem noi, mă?! Tu-nțelegi ce se-ntâmplă pe lumea asta ?

Înțelegeam : nu ce se-ntâmplă pe lume, în general, ci cu noi: ajunsesem să nu credem ce spun dușmanii - normal; dar să nu credem nici ce spun ai noștri: nu mai era normal.

Toată lumea era vară în Sibiu, era soare, era umbră curată, toate femeile aveau rochii în culori tonice, toate fetele erau pline de clopoței, erau încărcate de cireșe - însă... Corso era tot al nostru, dar ni se vârise în suflet războiul din Coreea, cu harta lui împuțită!

Era mare, animala. Și bine desenată - mă pricep la cartografie. Atât de înaltă, încât lumea era silită să treacă pe celălalt trotuar, în fața librăriei SovromCarteaRusă...

Am observat: rari trecătorii care să nu se oprească, măcar pentru câteva secunde - chiar indiferenții, chiar cei ca-re credeau inversul. Nimeni nu vorbea cu nimeni. Grupurile, perechile, inșii care până atunci discutaseră, pălăvrăgiseră, răsaseră, ajunși în raza hărții își înghițeau saliva - și limba.

Am zis bine : “în raza hărții”: omul intrat în raza... razei morții înceta de a mai fi el : se gârbovea, îmbătrânea pe dată.

După ce am privit îndelung, am observat: raza aceea nu venea din afară, ci pornea din om spre afară : nu ieșea, până nu-l seca, până nu-i topea scheletul, până nu-i ardea ața care-l ținea, șirag strâns, la verticală.

Cât am mai rămas la Sibiu, m-am scufundat în muzica Otiliei, n-am mai știut pe ce lume sânt: în satul în care erau părinții în acel moment popa avea o față de vârstă mea, rotofașă, vânjosoasă: când o luam ușurel în brațe, ea mă credea partener de lupte greco-romane și-mi făcea pe dată o cheie suedeză; eu o sărutam, ea îmi răspundea mâncându-mă, eu o mângâiam, ea îmi ardea un pumn. La sfârșitul vacanței ne-am despărțit de de-a mama și de de-a tata.

M-am întors la Sibiu, dar nu și la Otilia. Ne întâlneam pe Corso, ea îmi comunica, scurt, ce s-a mai petrecut în Coreea.

Într-o dimineață Otilia mi-a spus că harta a dispărut! (ea trecea mai devreme prin dreptul ei). Așa era. De parcă nici n-ar fi fost - ba fusese aseară, pe la opt : acolo, sus, biruitoare, în hărmălaia de hodorozoare. Iar acum: nici usturoi nu mâncase.

Cred că ar trebui să mă fac povestitor - de ce? Fiindcă... am un mare cusur: văd ce n-am văzut, aud ce n-am auzit, miros ce n-am adulmecat. Cum? De-aș ști, aș spune. Minciună, invenție?, da, spun minciuni nemincinoase - doar gramatical: în loc de persoana a III-a plural, pun singularul meu, dar numai din modestie și din prudență politică; din grija de a nu băga și pe alții la apă, iau totul pe seama mea: **eu** am văzut, **eu** am auzit, **eu** v-am asumat (fie numele **meu** bine-cuvântat!). Când o să fiu bătrân, o să aștern pe hârtie amintirile de romancier și o să povestesc și povestea asta, deloc originală:

Tovarășii în salopete albastre-negre, sus, pe scări (trei: două pe laturi, una la mijloc) demontează vitrina; căcăniștii în termen păzesc...

Și e bine în Sibiu și e bine în lume, chiar dacă vestea-bună vine de depaarte, din Coreea (depărtare relativă: dacă Basarabenii mei cu Popescu-n frunte au fost repatriați la Vladivostok, se află în imediată vecinătate). M-am oprit și eu la hartă - acum: fără' de rază... Am început și eu să mă hlizesc - nu mă mai temeam de fainii-ficiori cu pistoale, ba eram sigur că le intrase o mitralieră-n gaura corcovului! Le tremura turul nădragilor kaki: păi dacă vin Americanii și pun laba pe ei?

În acea atmosferă (sărbătorească) în salopetaților de pe scări le-a scăpat din mâini o foaie de sticlă - a vitrinei, cam cât a librăriei de mare. Zăngănitul s-a auzit, sânt sigur, până la Kremlin, iar masele largi truitoare de dincoace au început a batere din palmi.

Eram tare, foarte veseli, am început a ne descoperi unii pe alții, ne-am pornit să ne atingem, chiar ghionți să ne dăm. Noi, elevii comunicam astfel, nu doar între noi, ci și cu adulții - și cu femeile: nu se supărau, erau fericite și muuult mai frumoase...

Și-atunci un civil cu buci la fălci, cu o gură tăiată de la ureche la ureche,

asudat, sfecliu (singura noastră satisfacție, de victime, zicea tata: să știm că fiarele de securiști, chinuitorii, umilitorii, omorătorii n-or să aibă viață lungă, are să-i fulgerea damblaua, fiindcă mănâncă porcește, au căpătat facies porcîn...), așadar un securizd d-al nozdru, dâb bobor (putea să-și păstreze uniforma : așa, “deghizat”, arăta și mai ‘urist), cu toate că nimeni nu-l pișcase de fesa cefii, a început să guițe: era speriat și mânios: dădea ordine ca la el, la Securitate, el era ăl mare, așa că zbiera la noi ca la o adunătură de nimici - și-i era frică. Nu ; frică le era în-termenilor, răcanilor - lui, securist cu grad de cel puțin maior, îi era spaimă; groază; era terorizat, guița, pe trei-sferturi mort, înjunghiat, firește, se temea de focul de paie - zbiera Securizda-mă-si:

– Fără vio-len-țăăă! Fără vio-len-țăăăă!! - își rotea capul, ca înconjurat de câini și credea că gesturile bruște au să sperie haita, de aceea scutura capul, de să-i sară de pe umeri: Fără vio-len-ță! Fără vio-len-ță!

N-am văzut, n-am simțit, dar știu: sfecliul cu gură de-un metru se căcase pe sine - de frică.

Întrebare (retorică): oare cum de un troglodit ca el, un abia ridicat în patru labe, un mai-ieri alfabetizat (dacă ar fi învățat carte, înainte, n-ar fi intrat la ei, la Analfabetitate), într-un moment de pierdere a controlului, de spaimă (ce spaimă bagă ei în noi - dar nu se compară cu spaima pe care și-o bagă singuri!), folosea, totuși, “radicale”? În vocabularul lui, redus la înjurături, râgâituri, grohăituri, bășinături “Fără violență!” suna fals, strident, străin - suna învățat.

A-ha, mi-am spus, îmi spun: atotputernicii se pregătesc pentru momentul în care puterea le va scăpa și vor trebui să dea sama. Se antrenează în vederea răsplății. Deci,

1. ei știu că ceea ce fac e rău, că răul are să se plătească;

2. ei știu că nu sunt atotputernici, că azi-mâine au să fie dați cu curul de pământ!

Fiindcă cine zbieră mai tare, mai isteric: «Hoții ! Hoții!», dacă nu hoțul însuși? Cine guița de-moarte, căcîndu-se pe el de groază: «Fără violență!» - dacă nu exact acela care a folosit violența împotriva nevinovaților, a nevinolenților - el însă, judecîndu-i pe oameni după chipul și asemănarea lui de animal securistatic, se teme de... violență?

Am întors-o binișor din condei. Așa cred, rămâne să aștern pe hârtie.

În rest, eram atunci vesel și nedumerit. Și cu toate că Sudul îi respinsese pe nordiși, ba le ocupase și capitala, Fenian, am rămas pe mai departe neîncrezător - nedumerit, ca țăranul-nou, cel din literatura-nouă - în privința Războiului. E drept: și în ceea ce privește Pacea.

Am făcut un pas înapoi, în elevia mea internă și mi-am spus că, atîta timp cât are să dureze războiul din Coreea, eu n-am s-o pot iubi pe Otilia cum ar merita. Fiindcă între no : Telefunkenul.

Să mă vadă Heidi cum alerg după Sabina cu limba de-un cot...

Adevărul: prima nu mă alungase, după a doua nu alergasem - ba din contră, așa spune, deși la Crosul de 1 Mai altfel se petrecuseră lucrurile: în

așteptarea plecării noastre, a juniorilor, am asistat la sosirea junioarelor. Am văzut-o pe blonda nesfârșită cu câtă ușurință de zburătoare alerga, de parcă ar fi participat, nu la altă categorie, ci la altă lume... Mi-am zis: dacă o pasăre ca ea m-ar aștepta pe linia de sosire, aş câștiga și eu, tras... Chiar așa s-a-ntâmplat, deși nu eram favorit.

De cum am trecut linia, drept la ea m-am dus, i-am făcut semn să se aplece, am sărutat-o pe obraz și i-am zis:

– Mulțumesc pentru așteptare.

Sărutata s-a prefăcut că nu-nțelege, bucuria însă o dădea de gol, așa că n-am mai întrebat-o dacă citise romanul (deși sovietic, bun) cu femeia așteptându-și omul din prizonierat (așa spun ei când e vorba de închisoare - ce plească pe capul comuniștilor, războiul!); mi-am zis că va fi citit ea altul, va fi exclamat și ea: «Bine-nțeles!», uluită de forța vrăjitoarească, supranaturală a așteptătorului: cu o asemenea mașină îl înșfaci, extragi, zmulgi pe amărâțul de bărbat din fundul... lagărului-nemțesc (în roman), din străfundul cărbunilor rusești, din burta Canalului, din ghearele morții. Numai să scriu eu că femeia vrea.

La asta m-am gândit după ce am renunțat la “daravela cu alergările de oameni” sugerată de colonel și... respinsă de Șoricica pe motiv de nefinisare. Acolo nu scrisesem chiar tot ce știam - și a fost rău: a ieșit, într-adevăr, ca dracu de nefinisată; a fost și bine: nu divulgam secretul. Apoi în ziua de azi nu e bine să vii cu producții în care problemele se rezolvă în mod irealist; supranatural, mistic, fantastic, de forțe inexistente - din moment ce au fost interzise de Constituția RPR: azi toate marile probleme se rezolvă pe loc, fulgerător citindu-i pe Marx-Engels-Lenin-Stalin - de asta schița mea a ieșit proastă: Șoricica, fată fină, a găsit-o nefinisată, când în realitatea mea dinainte era... neîncepută. Mai târziu am înțeles că lăsasem în ea un gol ca o gaură de cheie, însă oamenii neavizați și foarte realiști percepuseră golul ca pe un prisos: trebuia răzuit, pilit, eliminat, nivelat - asta înțelegând ei prin: finisare... Or acel gol era scobilit, goluit de mine și lăsat special, pentru Heidi; al ei era, nimeni alta nu se potrivea în broasca aceea. Că nici eu, “autor” nu-mi dădusem seama - ei și?, mai apoi am binecuvântat respingerea schiței, ca daravelă nefinisată - ziceau eii, eu însă știam că e doar neîncepută. Mă înșelasem, pornind-o așa, golul nu era lipsă, ci confirmare că nu mă înșelasem când pornisem la drumul romanului cu ideea că chiar într-un modest cros raional trebuie căutată găina. Dacă asemenea întreceri ar fi avut loc acum două mii de ani, Apostolul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni ar fi scris negru pe alb și despre alergări - anume că, dacă nu ai dragoste, degeaba alergi ! Revenind la zilele noastre și pe pământul Sibiului: dacă n-am pus-o la locul cuvenit, amenajat, tencuit, saltelit pentru ea, a fost: nu știam dacă vine singură, potrivit legii autonomiei personajelor (Șoricica, măgărica: mirosise primejdia rivalei, n-o cunoștea nici din vedere, dar o dedusese: din absență; de asta îmi ceruse s-o... finisez...).

Mi s-a-ntâmplat ca mai întâi să cunosc bine-bine un om, pe dinafară, pe dinlăuntru - abia apoi să fac cunoștință cu el. Sau: întâi să citesc într-un roman despre cutare personaj, apoi, ieșind pe stradă (sau în Parcul Arinilor, la cros), să-l întâlnesc în carne și oase. De asta zic uneori în gând, făcându-mi

cruce cu limba: Doamne, mare e puterea Ta, scriitor de romane! Cam ca a vrăjitorului; din nimic faci ceva, prin cuvânt. Dacă nu m-aș teme de păcat, aș spune ce-am mai spus: puterea scriitorului pământesc e aproape ca a dumnezeului ceresc; ba oleacă mai mărișoară: Dumnezeu a făcut un singur om, pe Adam; la al doilea, Eva, a avut nevoie de ajutorul (și de coasta) Omului, deci, un total de, treacă de la mine: o persoană și jumătate - pe când un scriitor de romane, e-he-he!, curg din el personajele precum ouăle din fluture - atât de multure,-ncât autorul însuși le uită, le încurcă, precum Balzac - ce să-i faci, faci ca Ipingescu: «Famèlie mare...»

Doamne ferește, nu mă compar cu El, dar zic: dacă eu, un mucea, la întâia încercare (și aceea ratată!), am întrezărit posibilitatea - ce vor fi văzut marii scriitori de romane? Deși... Chiar să vadă unii romancieri ceea ce văd?-pun și eu o întrebare iezusmarioasă, bat șaua ca să priceapă Cămila Petrească: el vedea - înainte - idei (a scris-o negru pe alb), dar de când s-a lămurit-ideologic, scrie tot negru pe alb că ideile văzute înainte erau colorate: roșii! Să se fi-nroșit peste noapte? Nu cumva s-au, ele, 'roșit de nerușinea lui a nerușinatului văzător de roșii (idei)? - mama lui de maestru din asta și ce bine mi-ar fi prins el, în lipsa morților, în prezența mortăcioasă a mortăciunilor, a cadavrelor vii de partid și de stat...

Îi las, dracului, să le putrezească-n pace hoitul sufletului, am eu altă treabă: acum o aștept pe Heidi. Am vrut să spun: pe Sabina.

Artunci, re-văzînd-o, am văzut că mă re-interesează fata. M-am informat la Sașii ei. Da: fata inginerului cutare, a rămas și ea singură în 45 - avea zece ani când amândoi părinții i-au fost deportați în Rusia; a trăit într-o familie de români, acum câțva timp se întorsese maică-sa...

– Dar tată-său?, l-am întrebat pe Herr Wolf, antrenorul de fotbal. A murit?

– Nu, dar n-a terminat lucrarea. Așa sîntem noi, Nemții.

– Dumneata te-ai întors - de ce?

– Ce știi io. N-oi fi prea neamț... Tatăl fetei, în plus de neamț, e inginer. Dacă-i dai Arbeit, poți să nu-i dai mâncare. Freiheit? - doar dacă primește ordin... Execută Neamțul nostru, execută - dacă-i ordin...

– Dumneata te-ai întors din Rusia, fiindcă ți-au ordonat Rușii?

– Nu merge pe-așa. Dacă ar fi fost după Ruși, ne-ar fi ținut până la moarte. Dar nu toți au vrut să plece: și nu toți îs ingineri. Asta, până nu gată el furnalu-nalt, nu pleacă, nici de-l bați!

N-am înțeles totul. Nici după ce Heidi a spus despre taică-său:

– Tata e, cum ziceți voi, Rumânii: un săsălău!

Ne antrenează Tschallner, fost campion balcanic de prăjină. Deportat și el în Rusia, întors cu Wolf al meu. În mare, se ocupă de probele speciale de atletism: sărituri și garduri, însă de când cu moda crosului, în lipsa unui adevărat specialist, se ocupă și de noi. Nu știu dacă e bun antrenor, n-am avut altul, să-l compar; n-am făcut antrenament special pentru cros: rezistența căpătată la fotbal (fie și numai ca portar) mi-a fost, se vede, suficientă ca să mă clasez onorabil, la calificări - și iată-mă în lotul sibian. Glumim: "rezistența" noastră, a juniorilor (cu toții elevi la LGL) se trage de la... nemîncare: sîntem cu toții interni și dacă ținem seama că din patru trei

sântem basarabeni refugiați... Nu mă interesează deloc seniorii, cu toții militari, mă interesează că fetele, senioare și junioare, au ceva de... interne și de basarabence : toate opt sunt săsoaice...

Facem încălzirea pe stadion; antrenorul are un rol capital: numără: Unu-doi-trei-patru... - ce ne-am face fără numărătura lui? După zece minute ne dă drumul în parc: fiecare grup de vârstă și de sex își face kilometrii după cum îl taie capul; și obișnuința; seniorii aleargă numai pe aleea centrală, unde-i pietriș curat - ca la ei, la cazarmă; senioarele - treaba lor, cu toatele solid-masive, de le-ai crede aruncătoare de vagoane, duduie pământul sub ele, le durduie țâțoaiile când se apropie, buclile dau să le cadă pe călcâie, când se îndepărtează. Eu ies de pe stadion cu Iustin, colegul de clasă (singurul ne-basarabeian), însă la prima răspântie ne despărțim: avem pas diferit, fiindcă diferită ne e morfologia - la Iustin: din totalul corpului, două treimi: picioare...

Heidi își face și ea kilometrii singură ; uneori ne întâlnim, ne zâmbim, ne re-despărțim.

Cam după o oră ne întoarcem pe stadion: pentru "răcire" și bilanț: îi spunem antrenorului cam cât, cam cum, cam ce am făcut pe unde-am fost. Tschallner notează în caiet cu un aer foarte important. Ne spune să mai facem atâția kilometri, să ne întoarcem pentru raport.

Eu nu vreau să ajung campion de cros, vin la antrenamentele lotului, ca să am unde-mi lăsa hainele și să o văd pe Heidi. Iustin însă, elev slab, necititor la Astra, neiubitor de Heidi ar vrea să-și facă meserie din cros și plânge de ciudă că Tschallner nu-l antrenează cu adevărat: să-i spună, să-i explice, să-i arate. Ți-ai găsit să arate Tschallner cum se aleargă: nici el nu știe...

La al doilea antrenament, ploua. Fusesse frumos când ieșisem în parc, dar ne prinsese ploaia în pădure - ne udase hainele lăsate pe gard. Om fi noi componenți ai lotului raional, dar ne dezbrăcăm pe iarbă-verde, agățăm hainele în pari, după antrenament ne spălăm cu apă rece pe obraz și pe mâini (și ne ștergem cu batistele...). Fiindcă Sasul nu îndrăznise să ceară, pentru noi, voie la vestiare și la dușuri; nu-i dăduse prin cap să ia, dracului, hainele de-acolo și să le pună la adăpost de ploaie sub copertina tribunei întâia. Când ne-am întors uzi, plini de noroi, ne-am cules hainele de oraș, ude și am vrut să urcăm la tribună - Sasul s-a speriat cumplit, a început să țipe că «noi, crosul n-avem voie la a-ntâia», că «noi, crosul avem voie numai pe stadion, pe peluză - dar numai în spatele porților !» Ne-a mai explicat :

– Crosul nu e sport de sală!

O știm, nu de la marele-antrenor - nu era vorba de cros, ci de hainele noastre ude: atunci am observat că Heidi avea o singură pereche de teniși, pentru antrenament ca și pentru stradă: n-o văzusem la venire, dar la plecare era cu pantalonii de trening, uzi și ei, ca hainele noastre de oraș - din pari.

La următoarele două antrenamente nu m-am dus : ploua. La al treilea... Cum m-a văzut, antrenorul m-a anunțat că dacă mai lipsesc o dată, mă dă afară din lot ! Am ridicat din umeri și am zis:

– Dați-mă ! Și-așa nu m-ați învățat nimic - ce-ar fi să vă antrenez eu la proba asta ?

Ca să nu se vadă că roșise la obraz, se răsucise cu spatele, se descheia-

se la nădragi și se pișase - acolo, pe stadion, în prezența fetelor! Să nu-l mai fi ținut bășica, de frică de avioane?

Când ne-am întors din parc, Tschallner s-a apucat să calculeze pe caiet cât ar câștiga Heidi la mia de metri, făcînd același număr de pași ca adversarele...

– Partenererele, nu adversarele..., am zis, dar nu m-a luat nimeni în seamă, de parcă eram singurul știutor de limbă în întreg Parcul Arinilor.

– Aproape cinci metri! a anunțat Tschallner triumfal.

– Ei și? Ce faceți cu cei cinci metri?, am zis iar - cu același efect.

Nu înțelegeam: Heidi ar câștiga sau ar trebui să câștige cei cinci metri - la mie? Care? - Tschallner vorbea foarte bine românește (chiar cu săsoaicele lui!), dar atunci se încurca în timpi. L-am întrebat iar: ce vrea să spună cu metrii, cu câștigatul?

Mi-a adresat o privire goală - s-a întors către Heidi:

– Cinci la mie, înseamnă că la două mii, zece metri...

– După ultimele calcule, cam așa..., m-am băgat. Ei și?

Antrenorul împunea mereu caietul cu creionul, acum vorbea de morfologie; de fuleu; de cinci la mie, zece la două - «din cauză de fuleu»...

– Nu din-cauză-de!, l-am corectat. Datorită...

Nimeni nu m-a băgat în seamă. Acum Tschallner îi cerea fetei să se apropie; ca să verifice, să măsoare. Scosese din buzunarul de la spate un metru de tâmplar, cu el o îndemna, galben.

Au țâșnit primele chicote subțiri, gâdilite, ale senioarelor; hăhăite larg - ale seniorilor, ei repetau cuvintele antrenorului: “morfologie”, “tren de rulare”, “fuleu”, le rosteau corect, însă le intonau de parcă le-ar fi scris pe pereții closetelor, la ei, la cazarmă. Din cap i-am făcut semn fetei să nu asculte. Ea însă nu m-a văzut ori nu voia să înțeleagă : s-a apropiat de antrenor, s-a oprit, cu mâinile parcă și mai lungi, atârînd resemnate. Tschallner a pus un genunchi în iarbă, i-a zis în românește, ca unui cal:

– Ridică!

Ea a ridicat prea brusc, prea sus : antrenorul s-a ferit, și-a pierdut echilibrul, a căzut pe-o coastă. Am râs numai noi, băieții - ele, săsoiace fiind, nu. N-or fi văzut. Sau or fi văzut la viața lor căzături mai rele. Palid, fostul prăjinist s-a ridicat în picioare, a măsurat cu metrul tâmplăresc talpa fetei rămasă înălțată - apoi a zis:

– Lasă! - ca unui cal, la potcovar, ori la înhămat-dezînămat.

După ce a notat în caiet, tot împungînd cu vârful creionului, a zis că a avut dreptate! Că, la mie, numai cu trenul de rulare, Heidi câștigă cinci metri, dar când o să calculeze și câștigul realizat de pe urma fuleului - după ce o să i-l măsoare și pe acela... A depus caietul în iarbă, a luat iar metrul - dar nu se hotăra ce anume să facă... Acum senioarele nu mai chicoteau, se adunaseră una-n alta, lipite, le simțeam eu, de la zece metri, căldurile împletite umed; își examinau și ele, una alteia, în perechi și pe rând, tălpile, se consultau din priviri, în timp ce mâinile, toate, erau ocupate să tragă, să potrivească, repotrivească șorturile: pe laturi, la spate, în față - fără jenă, ca niște sportive ce erau; umblau pe-acolo, repetat, de parcă numai asta conta, acum; de parcă așteptau fluierul arbitrilor sau pistolul starterului, nu conta, momentul acela

trebuia să le prindă cum nu se poate mai pregătite, cu adică slipul bine centrat, pe dedesubt, cu, pe deasupra șortul frumos întins. Una dintre ele, cea mai puțin blondă, se uitase pe sine cu degetul mijlociu de la mâna stângă acolo și cu gura deschisă, de concentrare - acolo. Nu s-a clintit nici când un militar a fluerat, a strigat cu mâna pâlnie la gură - dar întors în partea opusă:

– Jos degetelul de pe Coreea!

Venise rândul seniorilor să se strâmbe de veselie: își dădeau ghionți, se băteau unul pe altul pe spinare. Speram că-și mutaseră cu toții, cu totul interesul la “bruneta” uitată cu degetul coreean sub slip - când unul a zis, tare:

– Și cum procedezi, tova’ ‘ntrenor, cu fuleul: îi desfăci compasul? Îi măsoari deschiderea?

Antrenorul a auzit - am auzit eu cum a auzit. Și a înțeles. Dar nu ce trebuia - strângea, desfăcea metrul de tâmplar, apropiindu-se, îndepărtându-se de Heidi. Am zis:

– Herr Tschallner, bitte... Nu se face, vă rog eu frumos...- și, ca să fiu mai convingător, am repetat același lucru în săsește, clătinând tare, de multe ori din cap.

Sasul s-a uitat prin mine. Când am vrut să repet în nemțește, nu l-am mai găsit dinaintea mea. M-am apropiat de senioare : le-am spus, în săsește, să-i spună ele antrenorului că asta nu se face să facă - mai ales cu o fată... Nici nu s-au uitat în direcția mea. Am simțit cu pielea umerilor că degeaba vorbesc: nu mă adresam cuiva, măcar uneia din cele patru fete sănătoase, pietroase, tineroase, ci unui morman de carne rece din care se distingea un deget uitat între ceva care fuseseră cândva două coapse de handbalistă. Înainte de a mă răsuși la loc, am auzit glasul lui Iustin, mai golănesc ca de obicei:

– Nea Cialnăr! I-auzi, domn’e! Dacă tot te-ai pus pe măsurători: măsoară-mă pe mine! Îți stau la dispoziție: ce vrei să-mi măsoari întâi: asta?

Seniorii s-au prăpăstuit într-un singur hohot - disciplinați, militarii. Antrenorul se uita la Iustin, căuta să vadă ce-i arăta - care nu arăta nimic special. Am profitat de zăpăceală, am înhățat-o de mână pe Heidi - n-a opus rezistență, a venit, de parcă am fi fost demult înțeleși. Avea mâna rece. Am arătat încolo, rotund, din cap:

– Mai facem o tură prin parc?

I-am dat drumul de mână, am pornit singur. Am auzit-o alergând în urmă - nu m-am întors, nu voiam să vadă că aș putea vedea dărele, pe obraz, de lacrimi. Am simțit-o când, la prima răspântie, a luat-o la dreapta. Am ținut-o drept înainte, n-am căutat-o din privire, am evitat să-i tai calea.

Așa totul era din nou bine. Toate rănilor, supărările, nedreptățile, umilințele pot fi oblojite cu o tură-două prin Parcul Arinilor - așa ne consolăm în de noi, alergătorii. Cuvintele, câte fuseseră, se rostiseră, acum eram liberi să și plângem, dacă aveam lacrimi; să râdeam, dacă mai aveam nevoie. Oricum, dărele de la amândouă se șterg, spălate sub dușul orizontal al aerului despicat, alergând fiecare în pasul, ritmul, viața lui.

Dacă m-aș putea vedea alergând... Aș vedea truda, efortul, lucrul în forță, trasul din greu, vâslitul cu brațele. N-am morfologie de semifondist (ca Iustin). Am, în schimb, psihologie de maratonist - așa cred. Pe când Heidi... N-o văd, n-o caut, la urma urmei, niciodată n-am văzut-o alergând, doar

atunci, la 1 Mai și numai din față, nu din profil, or acela contează. Iar pe acela i-l deduc. Dacă aș fi pictor, desenator, ar fi bine: aș lua o coală de desen avînd lățimea de trei-patru-cinci ori înălțimea - tot n-aș cuprinde-o din profil... Presupun că ar fi bine: întâi, aș lăsa în afara cadrului, tălpile; în al doilea, așa "incompletă", imaginea ar vorbi mai bine despre, cum să-i spun: plutire?, zbor?, doar levitație?, fiindcă atunci profilul ar deveni față, fuleul ei nesfârșit ar deveni anvergură, așa i se spune deschiderii aripilor avionului, planorului, albatrosului... Încă n-am văzut albatros, n-am fost la mare, dar o știu, de la Eminescu; și de la Baudelaire... Așa e, cum spun poeții; albatros-este-atuncea-când-Heidi-nu-mai-zboară - și e trist pe lume, aripile-i imense o împiedecă să meargă, frumos fiind ce-am citit într-o revistă, la Septimiu, despre Păsările lui Brâncuși, ele nu reprezintă o pasăre, ci sunt însuși zborul - nu știu dacă am reținut exact scrisul din revistă, dar asta este Heidi.

După ce mi-am făcut turele, m-am întors pe stadion, m-am spălat la robinetul din coasta tribunei, mi-am luat hainele de pe gard și-am plecat, fără să-l mai salut pe Tschallner - deie-mă afar' din lot! M-am îndreptat prin parc spre stația de tramvai, însă cum mi se făcuse de-o țigară, m-am oprit pe o bancă. Era soare, calduț - să tot fumezi, după antrenament...

– Mulțumesc pentru așteptare...

O uitasem, îmi ieșise din câmp, din memorie, eu spuseseam primul, asta.

Era tare frumoasă acolo, sus, în contre-jour; avea un cap de-ți tăia răsuflarea - pe cât de frumos capul, pe atât de trist treningul făcînd genunchi și la coate; și tenișii, deformați, murdari.

– Atunci, servus, eu mă duc acasă...

– Și eu mă duc acasă!, m-am ridicat repede, rușinat că nu-i răspunsesem la mulțumire.

– Da, dar eu merg cu tramvaiul.

– Cu tramvaiul merg și eu - tu până unde?

– Până acasă la mine...

Era și mai frumoasă - așa, mincinoasă.

– Te conduc până acasă la tine...

N-a avut timp să protesteze: se apropiase Iustin - nu s-a oprit:

– Voi n-aveți, în săsește, înjurături de mamă? Mamă, ce l-aș băga în mă-sa pe porcul de Hercialnăr! Păi, să și-o măsoare pe-a lui, nesimțitul!

Heidi a chicotit în pumn. Înțelesesem: știa bine românește - dar va fi priceput și aluzia de adineauri? Iustin ne-a aruncat peste umăr:

– Salut-salut! Și fiți cuminți, copilași dragălași!

Heidi a chicotit iar două note, la terță. Apoi, după o vreme:

– De ce a spus așa? De ce a spus să fim cuminți? Eu sînt cuminte!

– Tu, da, însă eu... Cum văd o fată frumoasă, cum o pup!

Am dat s-o, pe obraz, s-a ferit. Dar nu s-a urnit. Își pipăia când un obraz, când altul, de parcă aș fi atins-o. A oftat, a spus un servus de plecare, s-a răsucit... Le-a văzut pe senioare apropiindu-se. S-a trântit numaidecât pe bancă, picior peste picior, cu un braț întins pe spătar mult dincolo de sacul meu de antrenament...

Senioarele au trecut ca trenul. Ca un mărfar. În grup, în pas de marș, privind cu toatele încoace, avînd aceeași privire mirat-nepăsătoare. Am auzit,

am simțit pământul duduind sub roatele lor. Toate purtau treninguri noi, de la handbalul lor, stea - ori steag-roșesc. Astfel îmbrăcate arătau mai scunde, mai late; mai doldora de crupe. Erau pline de mușchi, poate doar țâțele să fi scăpat. Au trecut, lăsînd în urmă amestec violent, disonant de sudoare, parfum bulgăresc, diftină rusească. Din spate păreau pașnice, ai fi zis că se întorc de la pășune - pașnice, fiindcă se îndepărtau...

Heidi mă privise privindu-le. S-a ridicat de pe bancă:

– Atunci, servus..., a zis, dar n-a plecat.

– Vin și eu, mergem împre...

– Nu !, m-a oprit. Nu iau tramvaiul; merg puțin pe jos.

– Nici eu nu iau tramvaiul. Și eu merg puțin pe jos.

– Mergi cum vrei, dar nu cu mine - cum să mergi cu mine? Așa? - s-a arătat.

– Uite cum: așa...- am luat-o de braț. Doar dacă ți-e frică să nu te vadă logodnicul...

– N-am logodnic, io-s cuminte.

– Păcat, am zis. Fetele cuminți nu capătă zahăr... Tu însă...

Am scos din sacul de antrenament cutiuța de polivitamine în care-mi aduceam zahăr la antrenament; i-am desșurubat capacul, am întins-o spre ea:

– Supraalimentație! Ține palma...- i-am vărsat în căuș cam un sfert din conținut, mi-am luat și eu, am început să ling. Mai vrei?

– Nu, că n-am cu ce mă spăla - uite...

– Ți-o spăl eu - i-am luat palma, i-am lins-o, rapid.

A chiuit, gâdilată, însă nu și-a retras mâna decât după ce i-am lăsat-o eu. M-a întrebat dacă poate să mi-o spele pe a mea. Da. După un timp, ne-am mutat pe altă bancă, adăpostită. Ne-am lins. Până am amețit. Pe întuneric. Ne-am ridicat.

– Nu-i frumos ce-am făcut noi, a zis ea.

– Nu-i frumos, dar e gustos!

Când am ajuns la marginea dinspre oraș a parcului, ea n-a vrut să mai mergem împreună. M-a sărutat, strâmb, pe obraz, a aruncat un servus! și a pornind, alergînd, pe bulevard.

În câteva secunde n-am mai văzut-o: dispăruse, zburase, urcase la cer.

Aveam acum program de după-antrenament; de zahăr; de lins; de nu-i-frumos. Era bine cu Heidi - cu toate că de la un antrenament la altul căpătam senzația că mi-e foarte bine cu ea - în absență-i. Când o făcea să zboare.

Dacă fac bine cuiva, îl fac de tot - însă nu cu, în plus, timpul meu: timp nu aveam, nu am, nici chiar pentru Heidi. Citisem undeva: cel mai prețios lucru pe care-l dăruiești prietenului: timpul - dar îmi era Heidi prieten? Desigur, draga de ea nu cerea nimic, ba chiar îi devenise tic verbal servus!-ul cu care-și tot lua rămas bun; și tot nu pleca - o rețineam de formă, de formă rămânea; de fond ne simțeam bine. Și totuși, după-antrenamentul îmi devenise corvoadă. Era un timp, nu pierdut, ci irosit; un furt consimțit. Și fără asta mă întinsesem cu sportul: și fotbal și gimnastică și atletism - și după-

atletism... Eram și în fanfară, și în cercul literar, singura mașină de pierdut timpul care nu mă înghățase: UTM-ul: la Șeica Mare nu se făcuseră pionieri, iar dincoace intraseră numai... pionieri, așa că rămăsesem și neutemist, spre ciuda lui Septimiu și a lui Octavian. Să mai vorbesc de drumuri? Ele mă omorau, vorba anecdotei cu șoriceloiul și elefântica. Sigur, e plăcut să stai pe-o bancă, în parc, cu o fată, să-i lingi zahărul - o dată, de trei, de cinci, dar nu mereu, de parcă ai fi angajat, cu salariu niciodată primit...

Sânt nedrept: Heidi nu mi-a dat de înțeles că ar exista un pân-aici. Știu că la sași pragul e mai încoace, în vârstă, dar ea fusese crescută de români. Pe o româncă o simți, o știi la milimetru, la secundă când încetează de a mai fi fatămare, dar pe o săsoaică: niciodată. Chestie de etnografie, nu de fiziologie (morfologică). Firește, mă întrebam dacă Heidi e fată, însă din ce în ce mai rar, de parcă pe măsură ce petreceam timpul cu ea, deveneam și eu sas.

Problema cuplului nostru: nepotrivirea. Întâi: e cu un cap bun mai înaltă, iar fiind și foarte subțire, în mers arătam ca Pat și Patachon. Apoi tălpile: cum să nu mă revolte "câștigul" calculat, măsurat de săsălăul de antrenor?, fusese însă o indignare de principiu... Când stăteam pe o bancă, mă așezam invers, cu picioarele sub spătar : ca să nu-i văd tălpile, pantofii de tenis cu cel puțin cinci numere mai mari decât ai mei; și mirosind a teniși, unici... În al doilea, nepotrivirea... de lecturi: ea știa bine două limbi, însă nu citise cu plăcere vreo carte. Sigur, copilărie grea, școală întreruptă, nu avea timp de lectură - dar acum nu-i simțeam nici dorința de a avea timp (să citească). Aruncasem câteva nade, apăsasem pe câteva butoane, pârghii - nici un răspuns, deși de-acum o știam: alertă, avea fantezie, știa de glumă... Aveam aceeași vârstă, ședeam pe bancă, în parcul desfrunzit (alături, la cazarmă, ce trist cânta fanfara militară...), ne sărutam, îmbrățișam (lingeam zahărul), dar nu tot timpul se sărută, se ling fetele cu băieții de 'sprezece ani, mai și discută în pauzele dintre; în timp ce - dar despre ce mai discută, dacă nu și despre cărți?

Cum cădea întunericul, căutam o bancă și mai la adăpost, iar acolo ne căutam, ne cunoșteam, ne gustam peste tot; până aproape de leșin. De fiecare dată când ne despărțeam, îmi promiteam, jurat:

«Măine îi fac propunerea: ori, ori! Așa nu mai merge!» - însă a doua zi o luăm de la capătul-capătului.

I-am tot propus să mergem la kino: a refuzat. Într-o zi mi-a explicat, roșind (în fapt: trandafirind), arătându-și bluza de trening, mai ales pe la subțiori, apoi tenișii, strâmbînd din nas. Am înțeles.

– Unde dracu să fi făcut duș?, am strigat. Tschallner ne freacă, ne aleargă, ne măsoară, ne numără dinții, dar nu-i în stare să vorbească pentru vestiar, pentru dușuri! El nu transpiră, ca să vadă cum... - m-am adulmecat la subțioară: puteam.

– Mergem la Volksbaden!, a propus Heidi.

– N-am bani decât de cinema...

– Nu plătim! Am pe cineva, jos, la mașini, m-a mai lăsat...

– Pe tine, dar acum... - m-am arătat.

– Încercăm! După aceea mergem la film, curați!

De ce nu? Heidi a intrat la Baia Populară pe ușă, după un timp care mi

s-a părut fără sfârșit, a deschis poarta și mi-a făcut semn, să mă apropii.

Am traversat curtea (o cunoșteam, dar numai noaptea), am coborât la subsol (unde intrasem prima oară). Ne-a ieșit înaintea un strigoi, o momie, un fost om pus la zvântat-uscat. Era în uniforma personalului; pătrate albe, pătrate portocalii. Știam: toți care lucrau la Baie erau neomenește de slabi, de pergamentoși, de cu ochi de mort - de la viața în căldură, în aburi... Arătarea ne-a făcut semn s-o urmăm pe un coridor. Uniforma a descuiat o ușă, s-a dat în lături, a închis îndărătul nostru - a încuiat pe dinafară.

– Dar aici sânt toaletele, ce căutăm noi, aici? Împreună?

Heidi a explicat: deasupra fiecărui closet turcesc (erau patru, în cabine - dar fără uși) există câte un duș - pentru personalul Băii. M-am mirat: Momiile mai simt nevoia să facă duș, după opt ore de opăreală? Am repetat întrebarea cu glas, dar Sabina nu mi-a răspuns.

Era într-o cabină. Dăduse drumul apei, potrivea din robinete...

Nu-mi plăcea locul. Deloc. Îmi aducea aminte de partea rea a Sabineii. Atât, că la Astra nu duhnea, ca aici. Mi s-a cățăraseră stomacul în gât de putoarea closetului stârnită de fierbințeala apei; și a jegului de duș comun (de unde jeg, la niște momâi pergamentoase ?); și de la eterna creolină, întărită: tot de apa caldă.

– Sabina!, am chemat-o, fără s-o privesc, rămăsesem în dreptul ușii. Auzi?!, am ridicat glasul, ca să acopăr zgomotul șuvoiului. Te-aștept în fața Băii, pe trotuar!

– N-ai auzit cheile cu care Herr Schneider ne-a încuiat pe dinafară? Ca să nu fim deranjați? Te crezi curat? Spală-te, alege o cabină și un duș...

M-am răsucit spre glas, să-i spun că duș o să fac la internat - însă fata nu era dinaintea mea, ci în dreapta: își atârna în cuier pantalonii de trening; bluza era deja agățată, pantofii de tenis lepădați; acum își scotea peste cap maioul. A trecut la șort.

M-am răsucit pe același drum. Acum eram în fața ușii, ea îmi stătea în stânga - nu stătea deloc: își scotea, încălecat, slipul. Mi-am smucit capul spre dreapta, însă apucasem să văd; s-o văd. Poate că din pricina mișcării violente (sau a căldurii) nu mi s-a mai părut atât de nemăsurată, atât de subțire-lungă - eram convins: dacă o privesc iar, constat că e cam cât mine, dacă nu cu o idee mai scundă...

Însă nu puteam privi : nu se făcea. Apoi auzisem lipăitul tălpilor goale îndepărtându-se încolo, spre cabine. Degeaba aș fi privit, nimica n-aș fi văzut.

– Am uitat să-i cer lui Herr Schneider prosoape - nu-i nimic : prosoapele lor... E mai igienic să aștepti să te usuci - o să fim curați, la kino - ja?

Ja, ja, curați, cum altfel...

Parcă nu-mi mai era atât de greață. În schimb, mă sugruma căldura, mă sufoca setea. Îmi simțeam obrazii dogorind.

În dreapta mea (în stânga ușii): o chiuvetă; deasupra, oglindă. După starea sticlei, dușurile nu fuseseră folosite prea de curând, oglinda era limpede, neaburită. Se vedeau, în perspectivă accentuată, ușile, patru, ale cabinelor; vedeam și cabina ocupată: a doua, după aburul vătors, ieșind. Încercam să deduc după zgomotul șuvoiului și după celelalte, de duș, pe unde se află mâinile fetei: acum, probabil pe gât, pe umeri - ușoare plescăituri; acum

pe piept - după scurtarea, luuungirea cu mâinile a jetului; acum (acum e acum) mâinile par să frece rapid ceva cu păr, probabil capul - da, capul, judecînd după suișul scurtat al șuvoiului ; acum șuvoiul a devenit grav, pentru că e mai prelung. Și constant. Un anume foșnet, un anume clipocit. Da, pe-acolo, acolo.

Mi-am adus aminte că mor, crăp, pier de sete. Am deschis robinetul de rece, am lăsat să curgă o vreme, am luat apă și mi-am azvârlit-o în ochii deschiși, în gura căscată, peste obrajii sfârîind de încinși ce erau. Apa: foarte rece, foarte gustoasă - însă numaidecât am început să scuip, scurt, cu vârful limbii între buze, ca să expulz firele, filamentele, fibrele, perii. Nu se lăsau împușcați, alungați, așa că am început să-i caut în oglindă, cu degetele pe limbă: nu-i găseam, dar nici nu plecau! Știam precis că nu erau ai mei, crescuți acolo, doar mă bărbieream de trei ani.

– Am uitat să-i cer săpun lui Herr Schneider..., am auzit, apoi n-am mai auzit nimic, apa dușului cădea fără conținere și fără opreliște drept în gura turcescului, huhuind; vuvuind.

Ar fi trebuit să mă aștept, dar m-a luat prin surprindere când a răsărit în oglindă - așa; știam că-i așa, însă oglindit doar capul, cu părul ud și uluitor de creț, plutind în nourul de ceață al sticlei aburite - în rest totul fiind limpede, aproape tăios. Iar acolo : blond-roșcat. Și V .

Îmi mutam, pendulînd rapid, ochii de la ochii ei - îmi ziceam : așa cum eu nu i-i văd limpede, nici e nu mă vede uitîndu-mă acolo - era pentru întâia oară când vedeam o față goală, atât de aproape (dar în oglindă) - dar din plină față (și ea, în oglindă). Nu mă înșelasem adineauri : dezîmbrăcată, era mai puțin deșirată, avea dimensiuni aproape normale, proporții rezonabile, liniile verticale se unduiau binișor, marcînd mijlocul, arcuirea șoldurilor, iar sub V de aramă vie nu se mai deschidea acel gol urât, întristător, de neprivit - ca pe stadion: un schelet purtător de șort. Și dacă era altcineva? Altă persoană? Sau: cestălalt trup al sufletului de alergătoare prin văzduh? Sau...

– Te-am întrebat dacă mai ai săpunul cu care te speli la stadion, a zis, intrînd în ceața oglinzii până la gât; până la sâni. Mi-l dai, să dau de două ori, așa?...- și-a frecat palmele, ein-zwei. Numai pe obraz, ca de obicei...

Nu era “ca de obicei”, o singură dată mi-l mai ceruse: atunci, cu toate asigurările că poate să-l folosească în voie, luase în palme săpunașul, îl duse-se la nas, rămăsese așa, ca pentru rugăciune, cu ochii închiși de extaz, frecase palmele, apoi, după ce-mi restituise săpunul și le apăsase pe obraz, rămânînd multă vreme, de parcă ar fi făcut cu totul altceva decât să se spele pe obraz: să se pătrundă de parfumul de flori (de trifluri) de la mama.

Am simțit că vrea să se întoarcă - ce va fi înțeles: că nu vreau să-i dau săpunul?, dar de mi-ar fi cerut orice, ca în romane - ca în romane i-aș fi dat!

Așa că m-am aplecat cu grabă spre sacul de antrenament lăsat la picioare - m-am izbit cu fruntea în doaga chiuvetei. Cumplit. Am încercat să fac pe bravul, să nu țin seama de fleacul de lovitură (e-he, câte altele, mai puternice, încasasem...), însă fleacul mă năucise ; mă făcuse groggy - am fost silit să pun un genunchi la podea; apoi să mă las în amândoi - în timp ce cu mâna căutam, ca pe capul altuia, locul.

Ea văzuse. Va fi auzit - ba nu: văzuse limpede, fiindcă numaidecât s-a

apropiat, s-a chincit alături și la spatele meu, cu mâini ude, aburind fierbinte mi-a luat capul, mi l-a răsucit spre ea, întrebându-mă dacă mă doare. Am negat cu hotărîre și dezordonat din cap, dar ea s-a ridicat, a venit în dreapta mea și, păstrînd picioarele drepte din genunchi, s-a îndoit mult din mijloc:

– Nu-i rană, dar se umflă - dac-ai vedea cum se umflă ! - era amuzată, veselă în timp ce lua apă de la robinet și mi-o aducea șiroind pe piepții cămășii, pe obraz, în ochi ce rămânea, la locul dureros.

Mă cuprinsese și pe mine veselia: ce-ntâmplare! Aș fi vrut să-i spun că mi-a trecut, nici urmă n-a rămas - dar n-am scos un cuvânt :

Să nu tulbur, să las să dureze această..., acest...- nu atât: bine, cât: inedit; ba chiar: nemaipomenit! Cine dintre băieții, nu doar de la internat, din Sibiu, dar din toată țara (inclusiv Basarabia și Bucovina) mai *stătuse* așa? Așa, necontînd prea mult stătarea mea, cât statul ei; nu stătutul meu, cât stătura ei, postura, poziția mea în spațiu era și incomodă, caraghioasă (dar eu nu mi-o vedeam - deci nu era): îngenuncheat lângă chiuveță, cu piepții cămășii, chiar și pantalonii, pe coapse, learcă de apă - în timp ce ea...

Nu visam, nu mă aflam într-un roman, de unde concluzia: uneori realitatea depășește în imaginație imaginarul imaginat. Fata era alături, ca la începutul începutului; și tot ca atunci nu se sinchisea de goliciune, abia astfel se dezvelise în întregime frumoasă, nu numai pe la cap, ci pe la π , era frumoasă peste tot și tot timpul, în stare, ca și în alergare. Dar cum nu eram sigur că nu-visez, ori că nu-citesc romanul **Facerea**, am întins cu precauție mîna dreaptă: am dat de cotul ei stîng; de umăr; de gât, chiar erau, sub degetele mele. Simțeam că și ea simte atingerea - ce prostie: simțeam că ea simte simțirea-simțitul meu, dar nu se ferea din cale, nu se opunea atingerii.

I-am pus mîna pe spate, cu degetele răsfirate mult, ca să cuprind cât mai îndelung-și-ndelat din ea. Am coborît-o, am venit cu ea între noi: i-am apucat genunchiul stîng. Ea mă sprijinea cu o mîna de ceafă, cu cealaltă îmi aducea apă - se pierdea aproape toată, și în ochi, clipeam des, dar vedeam pentru prima oară din acest unghi, π de la baza **V** -lui, o strîngeam din ce în ce mai viguros, mai ritmat ; pendulîndu-mi privirea de la privirea ei la ochiu-i, acum aproape urât, din pricina picioarelor ușor îndepărtate, iar stalactitele ude, scîrlionțate, presărate mă făceau să cred iarăși în ce crezusem: că fata este băiat tăiat, de aici lipsa dureros resimțită dinaintea peisajul pustiit, golit și caraghios, dar și adînc trist, de glumă ; dar și urât, demn de compasiune - de aici pornirea de nestăpînit de a întinde mîna, ea să zică: «Lasă, trece...»

Se vede că nu doar strînsesem, dar și trăsese de genunchi: și i-a îndoit pe amîndoi, s-a lăsat pe vine, pînă i s-au culcușit genunchii la subțiori - acum se afla la nivelul meu cu totul, cu toată, așa. Nu mai aducea apă, îmi ținea capul între amîndouă palmele și-mi zicea zîbind, rîzînd, în timp ce un bob de cristal lichid îi atârna, tremurător, de vârful nasului:

– Lasă... Trece...

Încercam să încuviințez cu nesfârșita bucurie a, nu doar citirii gândurilor, dar și a cuvintelor necuvîntate încă, însă ochii îmi erau ocupați să facă suveica între picătura vibrîndă de la nas și locul cu-fără, cel cu-lipsă, al ei - acum altfel prezentat: aproape de față. Cam așa. Așa cum am mai desenat-o : π .

Mai văzusem așa(π)-ure, în plină lumină, la Buia, la Mana; de copile, dar și de ne-copile, cu negru-roșu la Tecla, cu galben pai și roz la Bălana - uneori li se făcea roșu, apoi violet, apoi vânat de tot, spre negru, poate din pricina vecinătăților culorilor acelor acolo-atunci era atrăgător-respingător ; mare și mic; sugînd și scuipînd, neliniștitor dar și ogoitor așa-ul ținut ascuns și vîrît în privire ca un par, cel care nu se face : Ω ... Pe când aici, așa. Așa: trandafiriu; potolit, senin, se purta firesc și drept, așa cum ți-ai purta, pe Corso, nasul : la vedere - așa ^.

– S-a oprit, nu mai crește!, m-a anunțat, bucuroasă. Lasă, trece...- m-a bătut pe umăr, s-a îndreptat spre cabina cu ploul, în continuare, al dușei.

– Săpunul ! m-am trezit.

Am căutat în sac, l-am găsit, l-am scos - însă ea intrase la duș: cum să i-l dau ? Să mă duc, să zic: «Poftim săpunul...»? Cu fața, ori cu spatele? Ca fecior al Noei, mama mea? Cu ochii deschiși? Închiși?

– Poți să te speli cât vrei, nu numai pe obraz, ci și pe... unde vrei!

Preocupat de repararea discursului, n-am mai fost atent la... Trecînd prin fața cabinei, am întins mîna stîngă, cu săpunul, iar când am ajuns în fundul încăperii și a trebuit să mă opresc, să mă întorc la loc, lângă ușă, nu mai aveam săpunul. Parcă îmi mulțumise pentru săpun - dar nu eram sigur.

M-am întors fuga la chiuveta mea ce dragă și adăpostitoare. Mi-am adus aminte că, scotocind după săpun, dădusem și de prosop: nu mare, pătrat de felul lui, mama cumpăraseră la metru, de- (făgure) - ăsta era un fel de rest. Dar adevărat: mă ștersesem cu el după ce mă spălasem la robinet, pe stadion, rămăsese miros de mine... Să i-l dau așa? Da, dar să-i spun : nu pe obraz, pe oriunde, însă nu pe față : nu se face... Ce fac : i-l duc? Prea devreme. Aștept să aibă nevoie...

Oglinda s-a aburit de tot. Pot s-o șterg cu prosopul; cu un deget: fac gaură-n gard și. Și văd: nimica, o simt cu spatele: e cu totul în cabină... Dar mai am nevoie de oglindă, să văd prin terță persoană ceea ce văzusem cînsit, drept, față către față? totul-totul, și ceva pe deasupra? Doar la o întinzătură de - de ce: de mînă? de buză, de? Însă ea nu știa că o văd - cum nu: ba știa, dar nu s-a sinchisit să-mi arate că mi-o arată, să-mi arate că nu trebuie să mă sinchisesc când cineva apropiat și drag și dezbrăcat mie îmi arată ceea ce nimănui, niciodată.

– Bitte... Mă săpunești pe spate? Nu ajung peste tot...

Glasul ei, cuvinte adevărate, nu ale mele puse-n gura ei. Numai că... Cu brațele ei alunge, cu torsul ei curpeniform, șuieratic ar ajunge, nu doar pe omoplatul stîng cu mîna stîngă petrecută peste brațul drept, dar și după trei ocoluri complete. Ei, vezi că poate și singură : nu repetă rugăminta...

N-o repetă cu cuvinte - a ieșit în gura cabinei, îmi întinde săpunul. Și rămâne cu un picior afară, cu V -ul vizibil, parfumat cu clăbuc alb. Se răsucesce cu spatele, arată cu mîna la mijloc:

– Pe-aici, bitte... poți? Sau nu vrei?

– Bbba ddda.

Acum pot să mă uit în voie, s-o calc cu fierul privirii, să simt, sub palme, cum fac eu fata. Când te gîndești că omul numește asta cu niște cuvinte urâte, de ne-scris pe hîrtie - pentru mine, român; nici franțuzește nu sună

mai frumos: cul, în total, des fesses, ca să arate că e pereche, două unități, în fapt una, despicate ca... Am văzut la Septimiu fotografii cu sculpturile lui Brâncuși ; când am ajuns la cele de la Târgu-Jiu, la Poarta Sărutului, ne-a arătat, lui Octavian și mie, medalioanele tăiate în două, pe verticală și a zis că ele reprezintă și sărutul și puțica fetei (chiar așa i-a zis, diminutivînd-o, cu toate că era ditamai muieroiul). Octavian, roșu, asudat, a găfăit că nu se grăiește așe de marii noștri artiști, că cercul acela împărțit reprezintă sămânța, grăuntele - nu seamănă cu un bob de grâu ? Acum însă mă gândeam că, pe lângă ce spusese prietenii că ar reprezenta cercul despicerat : , ar putea foarte bine să fie și asta - de acord, a ei e încă mititică, atâtică : - stăpâna fiind tinerică și avînd o morfologică de păsărică (dar dacă: păsărică de morfolo - -ică ?) - însă și a ei: leit Brâncuși!

Stau cu prosopul în mână, pregătit pentru după-scalda Șuşanei:

– Ai și proșop..., jic. Dar să nu te șterj' pe obraz', că e folosit. Șterje-te pe ne-obraj' și pe mai-jos...

Ea a făcut ochii mari. Mi-a apucat bărbia, mi-a ridicat buza de sus, apoi pe cea de jos :

– De ște vorbești așa? Și-au căzut dinșii?

Am râș amândoi de ne-am ștrâmbat.

III

1.

– Nu te supăra pe mine, zice, întâmpinându-mă cu palmele amândouă așezate gemene pe pieptul meu. Trebuie să-ți dau o veste proastă...

Dacă m-ar vedea Sabina cum... Cum umblu cu limba târîș după ea... Zic și eu, să nu rămână nezisă, nu contează cine după cine, care din pricina cui - contează că o aștept. Și, profitînd de absența ei, am umblat după ea. Rugînd-o să re-vină. Să-mi re-spună:

– Nu te supăra pe mine - veste proastă...

Tușesc, îmi dreg glasul - degeaba: tot în falset îi aduc la cunoștință că-mi mai adusesese la cunoștință exact această veste; că nici ea, nici cealaltă nu mă miră, nu mă lovește - nu mă mai nimic, deloc, am avut timp, oho, cât tottimpul l-am avut să toot aștept!

Îi zic mai departe, i-o zic de la obraz:

Cum m-a îmbobinat, umilit, mințit - ce să mai vorbim de exploatare (nu spun ca azi, dar zic cum se zice azi despre ieri: ca pe sclavii din sclavagism!); și iar dus cu zăhărelul - iar în concluzie: trimis la plimbare; dat afară !

Tușesc, îmi dreg glasul și foarte în treacăt îi aduc la cunoștință că, după ce am suferit ca un câine: de boală, de dor de ea, nebun de singurătate, după ce fusesem la un pas de sinucidere - am înțeles că asta-i viața: unii se dăruiesc cu totul, și-ar da viața pe altarul iubirii, iar iubita îi suportă cât să-și facă treburile - după aceea nu mai rabdă dogoarea dragostei pustiitoare.

Iar dacă așa stă datul; dacă n-am ales la momentul potrivit soluția auto-suprimării, nu-mi mai rămâne decât cea a refacerii vieții - mi-am și refăcut-o alături de o ființă modestă, însă mult superioară ei, în plus avînd o calitate esențială - nu spun despre ce este vorba, acum suflu și-n explicații. Și uite, cum are din nou nevoie să fie slugărită, mă culege de pe unde mă azvârlise, mă bate cu grijă de genunchi ca pe o șapcă zmulă de vînt - ar fi în stare să mă și sărute! pe gură!, în asemenea momente e în stare să promită marea cu logodna, ba chiar să se și, cu mine, numai să-i fac eu treaba aceea!

Ce e de-a dreptul enervant : nici nu-și dă seama că sînt supărat (darmite pentru ce!); nu pricepe că, prin comportamentul ei de țeapă, a permis așezarea între sufletele noastre a altcuiva, a cel puțin altceva stricător. Ceea ce nu înseamnă că n-am trecut, de-atunci, din floare-n floare, dar să nu aștepte să divulge numele celor care m-au cules de prin șanțuri, unde ea mă aruncase, mă scuturaseră de genunchi...- de ce de genunchi, întâi?, nu știu încă, așa am văzut și mi s-a părut demn de interes: de ce femeia, după ce-și ridică bărbatul căzut de beție ori de lepădare de către o alta (aia, curva!), prima grijă a ei: să-i scuture de praf, de noroi pantalonii - la genunchi? Așa că am fost consolată:

«Lasă, trece...»

Drept care, de la consolare prin cuvinte am trecut ne-întârziat la carnală, ea înțelegînd că nu mai eram demult copil și că nu mai păduri cutreieram - acum trăim dimpreună, ședeam ca pe la noi, în Basarabia, concubinăm de ani și ani - în fine, luni, zile - oricum: atât de plină, desăvârșită viața în cuplu, încât să nu se supere Sabina, dar uitasem, îmi ieșise din minte și din inimă trupul ei corp încă, neisprăvit, incomplet, la o adică, n-aș ști ce să-i fac, chiar dacă tu ai zice: Da - nu se mai poate, a trecut la-timpul.

– Nu te supăra, dar nu vreau... - zic, mă corectez: Nu vreau să mi se mai amintească...

– Nici eu !, zice ea, se corectează și ea: Am vrut să spun că nici eu nu mai vreau s-aud de mine! Am fost o-di-oa-să! - ăsta-i cuvîntul pe care-l caut de azi dimineață și de asta te-am căutat: n-am pe nimeni pe lume, la abia treisprezece ani, cu cine să mă sfătuiesc, dacă nu cu tine? Care-mi ești ca un frate geamăn...

Ba nu: asta, cu geamănul frate n-a spus-o. Nici povestea cu treisprezece ani - ai mei fuseseră ei, dar puteam eu spune: Sînt un copilăș de șaptesprezece ani? - nu puteam. De-aceea...

Nu despre ea e vorba, ci despre mine. Ea însă numai la sine se gîndește, numai interesul ei îi șade în față ca o tablă scrisă - iar după ce un îmbobinat ca mine îndeplinește trebușoara, ea face pe cretina și pe curva cu atîta artă (oricum: cu străduință, efort), încât bietul celălalt renunță până și la mulțumiri, darmite la răsplată, numai ca să scape de spectacolul penibil pus în scenă de mintea ei de capră - nu-i spun nimic, doar atît:

– Bine, Sabina...

Bene-Sabena - fiindcă ăsta-s : un bleg, un fraier, un mare fazan; Bene-Sabena - fiindcă viața crudă (și nedreaptă) nimic nu m-a-nvățat - și-atîta aș vrea să fiu și eu ca ceilalți: dacă nu să atac și să zmulg dintre fălcile lor pline de colți, măcar să contraatac; să nu mă las furat; să recuperez ce mi s-a șterpelit. Măcar să dau de înțeles că știu ce culoare are intenția celui din față. Fiindcă : degeaba experiența de viață ca refugiat, degeaba educația spartană de internat, degeaba sporturile care mi-au făcut un trup sănătos, vânjos (de sus în jos), un curaj, o adresă: viața de refugiat va fi ea grea, dar nu te-nvăță să o-nduri prin șmecherii, viclenii, procleții; internatul e greu, însă nu înveți acolo să te aperi de atacuri ocolite, întîrziate, pidosnice. Așa că degeaba trupu-mi învârtoșat, învânjoșat, însprintenizat în sporturi, jocuri; într-o eventuală confruntare cu Sabina, voi fi un etern malac de Goliac, un vițel plângînd după țâța mă-si în plină arenă.

Cred că știu de ce: pentru că nu cunosc regula neregulii jocului; pentru că nu vreau să mă bat; refuz să mă înfrunt cu ea - care nu mi-e dușman (dimpotrivă!: mi-a devenit atît de partener, încât este o parte din mine).

– Bine, Sabina, am zis...

Bine-Sabina - cînd mă gîndesc la acel moment, uit umilînțele, durerile, ca să-mi spun: nu-i bine, în viață, să fii perspicace; deloc înțelept să rămîi mereu un în-plus - ca să înțelegi, drept, nu doar ce-ți spune ocolit un neînplus, dar să fii sigur că acela are să-ți spună cîndva ce nu ți-a spus încă - pentru că pur și simplu nu înțelege pe ce lume-i.

De ce nu sînt și eu, acolo, un băiat de vîrsta mea? I-aș fi zis:

«Nu-nțeleg ce spui, nu pricep ce vrei - ce ziceai că voiai?»

Numai că viața e puțin mai altfel făcută când e vorba de noi, de mine.
Am adăugat:

– Lasă, trece...

Trebuia să mai spun că nu trebuie să pună la inimă - la inimă pe mine să mă pună : eu am rămas lângă ea tot timpul, n-am abandonat-o nici când ea s-a lepădat de mine... Când mă gândesc la momentul acela îmi spun că nu-i chiar rău să fii un în-plus. Chiar dacă, spre deosebire de ceilalți, tu ai de la viață numai în-minus - adeseori - deloc.

De aceea zic:

– Te-au dat afară.

Cea mai de-căpătâi calitate a Sabinei: chiar de o fulgeri, nu tresare; își dă un răgaz până să reacționez într-un fel - răgaz care pe tine, purtătorul de atac te neutralizează, te lichidează - prin timp. Nu vorbesc de mine, eu n-am fulgerat-o, chiar dacă ea m-a lichidat.

Vorbeam de calitatea asta a Sabinei: o fi un defect: nesimțirea. Răspunde (în fine, zice) zice, după răgazul acela, cuvinte care ar părea să continue o discuție; de parcă ar fi fost de la sine înțeles că eu știu ceea ce ea încă nu apucase să aibă de gând să spună...

– N-au zis nimic precis de dat-afară, dar asta trebuie să fie. Nici de eliminare n-au zis. Nici de exmatriculare, nici de arestare, nici de... De nimic, ce Dumnezeu, n-au zis - s-a molipsit de topica mea.

De nimic, ce Dumnezeu, n-au zis - dar știu: ne-am întâlnit, ca să ne depărțim definitiv. Nu văd de ce n-aș fi drăguț cu o biată sabină, acolo, nu prea-prea, nici foarte-foarte...Întind mâinile, îi apuc ochelarii, i-i înalț. Îi dezvelesc ochii, pe ea întreagă o, o, o descoperesc, până la os. Azi are ochi mari. Azi are ochi albaștri, nu verzi, ca astă-iarnă, aste-ierni - să fie schimbarea propusă prin mătase?

– Dar n-au zis..., zic.

Nu, n-au zis. În schimb, îi simt pântecul cu pântecule; pulpele cu coapsele. Îmi simt pânteculele concavindu-se și, în același timp, crescând în părți, în sus, în jos, primindu-i, învelindu-i pântecul de seară și din ce în ce mai convexit, mai pântecelos: și coacsele mele devenind concavice și pe lung, ca niște scocuri, ca niște femei în care se-intră și se-rămân ca de-acolo bărbatele de pulpe ale ei...

– Ei, dacă n-au ziiiis..., zic. Prin urmare, nu te-au dat afare! - cuvintele ieșiseră singure, rima așîșderi.

– Prin urmare - s-a luat ea după mine - au zis : Mata, de mâine nu mai vii la școală!

Era bine așa - și zic :

– Cade bine: Mâine-i duminică - ha-ha-ha!

– Cade, ha-ha-ha, bine, mâinele de azi e duminică, dar mâinele de ieri nu era deloc ha-ha și nu ha-ha cădea.

Ia uite-o : a început să se orienteze în spațiul timpului!

– ...mata, de mâine ești foarte bolnavă, au zis, zice. Bolnavă de o boală foarte molipsitoare, așa că mata nu mai vii la școala noastră, au zis. Au zis: nu mai vii, până când...

-
- S-a oprit, căutînd ajutor. I-l dau:
- Ce boală?
 - Sabina îmi mulțumește din pleoape.
 - Îi întreb: Ce boală? Și ei...
 - Și-ei! N-ar fi mai bine dacă am avea vârsta pe care o avem? Pe-atunci șieii se cheamă Capulet și Montague și erau neamurile noastre - acum șieii: neamurile proaste care vor să ne despartă cu dosarele - asta-i boala Sabinei.
 - Și ei: Cea mai grea, mai gravă. Întreb: Și decât ciurma? Și decât ciurma!, zic ei - Sabina râde frumos, copilărește. Mai gravă decât ciurma! - iar acum Sabina se îneacă de rîs, sughite, printre spasme caută din ochi, mă găsește, întreabă: Ce zici? De mai ciurmă decât grava? Ce zici tu?
 - Ce eu zic?, zic, rîzînd (pentru că ea râde).
 - Decât!, încuviințează ea. Decât?, mă întreabă din sprincene. Decâât?
 - acum nu mai întreabă, ci roagă, somează.
 - Fleacuri, dosarele lor cu originea-socială, fleacuri!, o încurajez.
 - Știi? Cum și tu?
 - Ca toată lumea..., spun și ridic din umeri.
 - Dar nu toată lumea-i dată afar' din școală!
 - Originea ta socială e fleac pe lângă originea mea națională...
 - Ce are naționala ta: nu ești român de-al nostru ?
 - Ba sînt român, dar nu de-al vostru: basarabean.
 - Ei și? Basarabia vine de la Basarab cel Bătrîn - sau de la cel Mare?
 - De la Basarab fără de Țară - păi, dosarul meu, fetiço, e mult mai vechi decât al tău. Tocmai din iunie 40...
 - Așa de preistoric ești? Câți ani aveai tu în 40?
 - Pa' juma'.
 - O fi mai vechi al tău, dar nu ți-l mai scurmă porcii, nu ți-a adus atâtea plictiseli ca mie... Deăcord, ți-au adus, dar nu te-au dat afară de la...
 - Dat afară?, mă mir.
 - Ți-am spus că nu mi-au spus nimic de dat afară, au zis că nu mă dau afară dacă...
 - Dacă?
 - Dacă... Și ce te uiți așa? La mine, care, eu...
 - Care tu, ce?
 - Care eu... Ai aerul că te bucuri de necazul altuia.
 - Te-au dat? Ori nu te-au dat?!
 - Nu mai striga așa, mă dor urechile. Au zis că există un dacă - dacă mă culc cu el, na!
 - Nu se uită la mine, mă pîndește. Minte. Nu fac efortul să mă mir, să mă indignez.
 - ...Le-am spus că nu obișnuiesc acolo, în acele condiții...
 - Îmhî.
 - Nu mă crezi!, mă prinde ea. Păi eu, dacă vor ei să știe...
 - Bine-bine. Voiam să spun că nu ești singura - și alții au dat...
 - Vrei să spui: altele.
 - Vreau să spun: alții, adică și altele - au dat declarații...
 - De unde știi că am dat declarații?, sare Sabina ca arsă.

-
- Știu. Nu numai tu...
 - Ai dat și tu? Ce-ai spus despre logodnica ta?
 - N-am dat despre nimeni, fiindcă nu mi-a venit rândul, însă când or să mă ia și pe mine... Nu se știe... Depinde ce-or să-mi ceară. Chiar dacă n-or să ceară, o să aduc vorba, o să spun că ești element devotat, doritor să-ți ridici nivelul, că ești...
 - ...conștient, vigilentă, că mă despart de trecut râzând, chiar scuipând pe el - că vreau să fiu om-nou...
 - Cam așa - mă descurc eu, la fața locului.
 - Dar nu știi ce-i fața locului, nu te-au convocat niciodată!
 - Sabina...
 - N-ai fost, nu știi nimic!
 - Sabina, dar ți-am povestit: amândoi părinții au fost arestați...
 - Părinții, da, însă eu n-am fost dusă la Securitate, nici la Mediaș, nici aici, lângă liceu, la ei - înțelegeți? Dacă m-ar fi dus acolo și m-ar fi bătut, m-ar fi torturat, m-ar fi violat, aș fi înțeles ceva, dar pe mine m-au convocat la liceu! La Cancelarie!
 - Erau în uniforme? Cu epoleți albaștri?
 - Nu erau în uniforme, nu păreau să fie militari în civil, bărbații ziceau că ei sunt de la Secția de Învățământ. S-o spună altuia!
 - De ce spui: bărbații - erau și femeii?
 - O femeie: diriginta mea.
 - Doamna...?
 - Doamna! Așa-i spuneam din clasa-ntâia pe stil vechi, a fost colegă de facultate cu mama, se vorbea la noi în casă - că tata o curtase mai întâi pe ea, dar... Și, de supărare, s-a măritat cu primul ofițer ieșit în cale - i-a murit la Stalingrad... Ea a fost cea mai dură cu mine - avea ce avea cu tata, însă ce-a putut zice de mine, acolo, față de toți...
 - Îi va fi fost frică.
 - Așa am crezut, numai că, de frică zici: Da, da, de frică te prefaci de acord cu linia partidului, dar nu vii tu cu sugestii, cu idei...
 - De pildă?
 - La început, tovarășii, după ce m-au întrebat de părinți... am știut că știau bine, doar am un dosar uite-așa - mi-au zis: Ia toc și hârtie și declară în scris ce-ai declarat oral... Însă când le-am dat teza, era și doamna, ea le-a atras atenția că nu declarasem totul, că omisese multe păcate...
 - De pildă?
 - De pildă... Un frate al mamei era magistrat, avea mulți bani, le invita uneori pe studenți la cafenele, la restaurante, la operă - de unde atâția bani, la un simplu substitut de procuror? A, banii! De la taică-său, bunicul: avea vii, vindea vinul... Da, dar de ce n-am declarat că via era lucrată cu țărani săraci, pe care bunicul îi exploata? - asta era dinspre doamna... Alta... De ce n-am declarat mașina de curse a tatii - am răspuns: n-o văzusem, o făcuse praf tata înainte de a mă naște... - și am adăugat: «Mașina asta o avea tata pe când vă făcea curte dumneavoastră, tovarășa...» - s-a repezit la mine să mă sfâșie... M-a făcut mincinoasă, mi-a zis : dușman de clasă, înrăit! Și pui de lele - tu știi ce-i puiul de lele? Dar lelea, ce are ea, rău? Și știi ce mi-a mai

zis? Că sânt o destrăbălată! Că mă destrăbăl cu ofițerii! Pe coniac și pe ciorapi de mătase și pe chiloți de mătase și pe...

– Bine, bine, n-ai auzit tu bine, cum să spună așa ceva?

– Dacă vrei să știi mi-a mai zis așa-cevauri: Mi-a zis, curvă - curvă ordinară ce ești tu! Și fă!, mi-a zis. Și fă curvo! Și că mă regul cu ofițerii, că mă futez pe bani cu toți ofițerii...

– A zis, n-a zis - ce-ți pasă, tu știi că nu-i adevărat!

– Și ce dacă nu-i adevărat - a zis și de tine, că ești peștele meu, rupi bilete la intrare...

– Dă-o-n dumnezeii mă-si de tâmpită și de fricoasă! Contează că tu știi: nu-i adevărat ce spune!

– Ba contează că spune - pe cine să creadă tovarășii mascați de la Secția lor? Pe mine, elevă, minoră, cu un dosar uite-așa - ori pe tovarășa dirigintă, femeie, majoră și... Și...

Asta așa era. Dar puteam spune cu glas că era așa?

Nu. Chiar dacă putoarea de tovarășă-sa, oafa de dirigintă spusese și de mine, că rup bilete, că iau banii ofițerilor - la Sabina!

2

Avea dreptate: pe cine să creadă tovarășii de la Secția de Dezînvățămant (fiind ei în misie, deghizamentați în civil)?

Cu totul altfel ar fi fost de n-aș fi răspuns pocnetului din degete cu care mă chemase. Nevenind, n-aș fi aflat; neștiind, n-ar fi căzut pe capul bieteii de ea plic-ti-sea-la, nici pe al meu, codoșul, peștele - citisem câte ceva despre asta, însă numai despre femeii aflasem că li se zice: codoașă - bărbații fiind pești, înțelesesem că peștele trăiește pe spinarea, ca să spun așa, a fetei, se lasă întreținut, profită de sudoarea frunții ei : îi ia banii, însă nu dă bilete de intrare, cu intrarea se ocupă codoașa de serviciu : aia cu cartoafele, nițalele.

Mama ei de - de dirigintă! De vigilentă, așa le spune acum la curve, nu cu curu', cu gura - ce să spună ea despre Sabina! Bine, șoșotim noi, internii, cu o explicație: le vorbim de rău pe fetele frumoase la care n-o să ajungem vreodată, dar Sabina? Cum să spună așa despre ea o-ntovărășită ca diriginta?

Să fi fost adevărat? Ar deveni primul caz de elev de liceu care, fără să fi făcut el însuși ceva dușmănos, e tratat la Cancelarie ca la anchetă; ca vis-à-vis, la Securitate.

Să fie și alte cazuri? Or fi. Dar cei de vârsta mea sunt fii părinților lor, căcăcioși: tac și-ndură, n-ar spune ce li s-a-ntâmplat, pentru nimic în lume! S-au așternut oamenii pe tăcut... s-au așezat pe "rezistat" cum zic ei la îndurată-cu-gura-nchisă; deschid gura doar cât să spună: «Taci, nu spune - că se-aude...» și să mai spună: «Apa trece, pietrele român...» Oamenii, adică Țării, adică Ardelenii cei viteji, anticomuniști-în-gând - păi dacă i s-ar fi-ntâmplat ceva unui basarabean de-al nostru, ar fi aflat țara-ntreagă! Să-mi fi făcut mie jigodia de Giță Pop, Franțuzul de la Blaj, una ca asta, aș fi spus pe dată lui Septimiu și lui Octavian - s-ar fi știut în tot orașul!

Mă ia Pop cam o dată pe lună cu originea-națională; cu fugitul-din-

bastionul-păcii (nu: cu dușmănia-de-clasă nu mă ia...). Poponarul de Pop (îi spun așa, din punct de vedere politic: a fost legionar, după intrarea rușilor în țară a întins urechea lui de ardelean la glasul lui Groza: a intrat la "frontul-plugarilor"- de-acolo-i doar uns sfert de pas până la comuniști...; ăsta-i ca maimuța, cum vede pe cineva mai tare, cum se-ntoarce și-și propune curu', se oferă pre sine de regulat, ditamai ardelenoiul, în plus un Pop...). Deci Poponarul își satisface nevoile lui de om rău, de sadic, chinuindu-mă pe mine, un elev de liceu fără apărare : mă-ntreabă, mă judecă, mă bălăcărește, mă amenință... - în fața clasei. Ei și? Cu ce m-ar putea el, Pop, lua, ca să mă ofenseze cu adevărat?; ce mi-ar putea spune jignitor, murdăritor? Oricât de... Poponar ar fi legionarul-comunist, mie, băiat, nu-mi poate zice lucruri atât de cumplite, atât de neze cum i-a zis diriginta (o doamnă) unei fete - și ce fată: amărâta de Sabina... Orice-ar crede comuniștii, femeia nu-i egală cu bărbatul (și de ce-ar fi?, nu sântem destui nasoi, greoi, dobitoai?). Fie el Pop cât de vigilent (și este; când vezi pe câte unul din ăsta, mai al dracului decât un prostalău de proletăriu, caută-l pe sub haina roșie: dai de cămașa verde - așa zice tata) - așadar, oricât ar vrea el, Pop, să mă pună la zid, să mă insulte, umilească - ei, ce-ar zice, cum m-ar face: deșăntat? Ei și? Destrăbălat? - la băieți, la bărbați nu înseamnă același lucru ca la femei, oricum, nu atât de grav, nici atât de precis. Cum să-mi mai spună, ce să mă fac: curvă? - dar cuvântul n-are masculin. Să mă acuze că mă reglez cu toate ofițerele? - dacă mi-ar aduce acuzația asta în public, ar face om din mine, mi s-ar duce faima! Ce să mai spună: că le reglez pe ciorapi de mătase? Pe chiloți - tot de mătase? Pe?

- Tu râzi! De ce râzi tu? Ți se pare amuzant ce mi s-a-ntâmplat?

O asigur, grăbit - și râzînd - că nu rîd. Ba rîd un pic, dar nu de ea, de ce i s-a-ntâmplat ei, ci de ce mi s-ar fi putut întîmpla mie, dacă dirigintele meu, Pop m-ar trata de...

- «Tu ești un curv, mă!», îl imit, răsfoindu-mi mult buza de jos. «Te refulezi cu ofițerele patriei, curvule ce ești! Pe ciorapi de mătase! Și pe chiloți de...»

Sabina rămâne de lemn. Ori n-a pătruns marele meu talent de imitator (și ea îl are pe Pop la franceză), ori n-are umor, ori... Bine-nțeles, ea n-are, n-are nimic. Zice :

- Tu vorbești foarte murdar. Și foarte incorect - se spune: reglez, nu refutez. Și foarte illogic.

E-he, dac-ar avea - dar de unde? Până acum n-a dat semne; și nu sunt că, din situația de față ar avea timp, chef să învețe. Totul este trist pe lume...

- Am glumiiit..., încerc să mă scuz.

- Ai glumit! De asta-ți arde, în timp ce eu... Pe mine-or să mă dea afar' din școală! N-au spus nimic clar de datafar', dar au zis că dacă mai vin la școală, de mâine... Că să nu mai vin la școală, de mâine - deocamdată, însă dacă le dau în scris o declarație în care să zic, negru pe alb, ei or să discute cu tovarăși mai mari și poate că... Poate n-or să mă chiar dea! Și m-am zis...

- Și ți-ai zis, zic.

- N-am zis zis, am zis dezis!

- Vrei să zici: ți-ai zis...

-
- Vreau să zic ce zic: dezis!, ce dracu, eş' sur'? Eş' creti'?
- Las o pauză - de gândire îi spunem, noi: de respirație. Reiau:
- Îmi ziceam că n-am auzit bine...
- Cască urechile și-nregistrează cu ele!, zbiară Sabina. M-am dezis, na!
- De ce urli? Crezi că mie-mi place să...?
- Îmi pasă mie de ce-ți place ori neplace ție!
- A vrut să spună că nu-i pasă, dar n-am chef să mă surdeze iar, cretinic.
- Și-a înălțat ochelarii pe frunte : să văd că la mine se uită; de la mine așteaptă o soluție, un răspuns - dar de unde să scot un răspuns? Amân, ocolesc, printr-o întrebare:
- Și diriginta? Doamna?, precizez, fiindcă mi s-a părut că Sabina plecase, răpită. Ce-a zis doamna dirigintă? A fost... mulțumită?
- Cine ?
- Diriginta - a fost mulțumită că te-ai...?
- A, cu asta, cu contactele sexuale cu bărbatii...
- Nu! Cu...
- Cu regulatul, așa-i zice în popor, nu cum ai zis: refula'...
- Lasă poporu-n pace ! Cu... dezisul - ce-a spus de decizie ?
- Ce să spună... - Sabina ridică din umeri. Ce să mai spună...
- Dacă n-a spus, înseamnă că e bine! Că a fost de astă dată de partea ta, alături de tine, cum se spune...
- Cum se spune - se spune prostii, tu spui prostii, face Sabina otova, obosit. Lângă mine... Cum să fie lângă, doar ți-am spus de-o mie de ori că a fost arestată. Acum o lună sau poate trei, așa ceva. Și tu... Nu, serios, pui niște întrebări...
- Nu, serios : pun niște întrebări...
- Nu-mi era bine,-n banca mea, la liceu, la clasă?, la internat, cu băieții?, la Astra, cu cărțile, la antrenamente cu... cu cine-o fi - ce să mai spun de fetele mele cele abandonate la fluieratul stăpânei... De ce-am luat-o-ncoace, la galop, pe urma căldurilor asteia?; de ce răspunsesem : Prezent ! la un apel nelimpede formulat? Bine, deducția (dacă odoratul ar fi doar deducție...) se dovedise exactă : de mine avea nevoie - avea, însă câți strigă cu adevărat după ajutor și nu-i aude nici dracu'... Să fi făcut și eu ca ea : nici văzut, nici auzit - da, dar mirosit... Să-i fi zis:
- «Domnișoară, ce-a fost între noi doi - dacă va fi fost - află că nu mai este!; s-a sfârșit!; i-am pus punct, l-am îngropat. Așa că: Bună ziua, domnișoară!»
- Așa ar fi, cinstit. Dar, uite: n-a fost să fi fost - în concluzie: cine-i bou să-și poarte, ca pe-o cruce povara coarnelor proprii...
- Mi le port, n-am încotro. Însă cum boul are și limbă lungă (care adevăr grăiește); și ceva coarne (cu care se preface că împunge, mă prefac și eu), zic:
- Te-ai dezis - ei și? Mare scofală! Declarația ta n-are valoare...
- Cum să n-aibă? Valoare?, sare Sabina, leoaică, de parcă i-aș fi furat puiul. Dar am scris-o cu mâna mea - asta! Am semnat-o!
- Ei și?, rânjesc, plimbându-mă, cu mâinile la spate. Păi tu n-ai drept de semnătură. Ești minoră - minorele n-au, ce Dumnezeu, dar toată lumea știe!
- Ce-ce-ce știe toată lumea că n-am?

-
- Că n-ai... N-ai nimic, știe o lume!
 - Ce știe?
 - Știe! Ce, n-are ochi să vadă?
 - Ce să vadă, dragă ?
 - Cum arăți - dragă! Păi tu te-ai uitat într-o oglindă? Să te vezi?

Ea nu pricepe. Nu se uită în oglindă. Ci direct, la picioare, mișcând capul, înălțînd cu trei degete poala rochiei de cașmir.

Abia acum văd că ciorapii de mătase cu care-mi fripsese ochii pe coridorul tantitușe-si Militoanta acum două-trei, acum doi-trei sunt, nu doar brăzdați de ochiuri fugite - și prinse ca dracu', strâmb, cu ață de altă culoare - ci mai largi, lărgiți, făcînd nu doar pliuri, cu falduri; să i se fi topit, pe dinăuntru, picioarele?

– Cum arăt? Îngaimă Sabina, înălțînd mult cașmira, cercetînd, căutînd un răspuns pe-acolo.

Nu mă mai salt pe vârfuri: privesc intens, prin:

– Cum ți-am mai spus: ca o mucoasă! O mică! N-ai nici șolduri, nici nimică! N-ai și tu ceva picioare ca lumea - nici țate! Nici puțin - numai ochelarii de tine! Și gura. A, gura ta, numai gura-i de tine, numai gură...

Am declinat eu, dar și ea; a lăsat rochia să cadă, ca o mână ; și-a coborît ochelarii - ca o vizieră.

– Asta, da!, am zis, oarecum îngrijorat. Ochelari negri, gură mare - încolo... Crezi tu că dacă umbli-n ciorapi de mătase și-n chiloți de mătase, gata, ești mare? Ei bine, să nu mai crezi, fetițo!

Simt fulgerînd îndărătul lentilelor negre. I s-au dezvelit dinții, acum gălbii, nu albăstrui, ca atunci când mi-a murit în brațe, de frig, de oboseală. Mă pregătesc de apărare.

– Ce-ce-ce-ai zis că?, șuieră ea. Ce-ce-ce-ai zis că n-am?, acum glasul i s-a poticnit, tonusul s-a povârnit, cade la verticală. Cum spui tu că n-am nu știu ce...- e în pragul plânsului.

Întind mâinile spre ea, gata să-mi cer iertare, să explic...

Ea își conduce mâinile spre șolduri :

– Eu, o mică? Dar tu? Un și mai mic - ai uitat că-s mai mare cu doi ani? Și patru luni? Chiar șase și încă ceva? Atunci de ce vorbești, tu? Tu, care ! Care nu știi să săruți o fată!

– Eeeu?

– Dar cine, eu? Eu nu mă sărut cu fete, eu cu băieți vreau să mă sărut!

Face pe nebuna - fiindcă am fost bătăran - ba chiar porc ! Oricum, cine-a-nvățat-o? Nu eu? Era o analfabetă, habar n-avea la ce slujește o gură de fată, ținea buzele strânse, eu am învățat-o să și le...

Să-i spun și asta? Nu se face. Eu : nu se face, dar dac-ar fi ea în locul meu, o-ho, cum s-ar mai face ! Se face să fac pe puștiul. Bosumflat :

– Oi fi, dar așa cum sînt, nu dau declarații de dezicere - na ! Eu nu m-am dezis de tine...

– De mine? Dar ce, de tine m-am dezis? Ce importanță-și dă, puștiul...

Și ea o scaldă: se apropie legănat, i s-o fi spus că devine ațățătoare :

– Să mă dezic? De tineee?

Se oprește la un metru: ce urâtă-i, Doamne, o fată proastă! Dar când

proasta-i și rea...Sărăcuța de ea, nearătoasă-foc, slabă, șleampătă - cum de-a șlempetit, îngălat, lăbărțat în atât de scurt timp bunătate de lucrătoare de la Con-signația? Cumpărate din sudoarea mea, dar la asta m-am jurat că nu mă mai gândesc! Fusta seamănă cu o față de masă (rotundă), cizmele s-au scâlciat, parcă s-au inversat (dreapta pe stânga, stânga pe invers) puloverul de Shetland s-a... șetlându-se, cât despre ciorapi...Dar ce vor fi devenit chiloții - mai bine nu mă gândesc. Ba mă gândesc! Ba nu: nu se face. Ba da, de ce să nu se facă, măcar pentru că și eu am pus osul la ei - vreau să spun: am trudit, am asudat, am aproape sângerat, trăgând la fondul mătăsic al Sabine...

M-a apucat de revere - de astă dată ale cămășii. Întâi mă zguduie (nu mă poate clinti din loc), apoi vrea să mă tragă spre ea - nu mă las. Dintr-o dată cineva îi trage ața: cade, răspândindu-se în măgelele componente.

Nu: așa pornise să cadă, însă eu am reflexe de portar: o rețin, o mențin, țin în brațe. Ușoară, Sabina. Neînsemnată - în principiu, dezarticularea o face, nu chiar de plumb, însă greu de ridicat.

Sau de coborît. Nici n-am simțit când s-a depus în brațele mele după clătinările, pe vânt, ca fulgul.

Nu chiar fulg, dar nu cântărește mai mult ca un câine. Așa cum mi-a căzut, nu mai știu unde i-i capul, unde picioarele, un fel de cizmă cade singură de undeva, de lângă o mână trans-lucidă, o părere de altă mână, străvezie aceea - însă glasul vine, distinct:

– Te rog, du-mă în pat.

3

M-aș putea opri aici: cu ea în brațe.

Altceva trebuia să spun: m-aș fi oprit aici, cu el, dacă s-ar fi oprit el cu mine. În brațe.

În trei, opriți, ar fi bine, cald. Dacă s-ar sfârși, ar fi în apoteoză - nu în zăngănit final de cină, ci în inflorescență sfârșindă de foc de artificii - cum a simțit-o eu cu fata babei, chiar lală.

Dacă aș zăbovi numai la episodul zicerii : m-a corectat cu mânie, de parcă asta ar fi fost important: dacă zisese zicerea sau invers. Iar povestea cu diriginta : de la început am mirosit-o: nu uiți un adevăr - chiar dacă te cheamă Sabina.

Atunci, pe loc, n-am avut răgazul să mă gândesc, să privesc prin dosare această categorie; clasă; castă - a înfricoșătorilor.

Pe ei îi voi fi avut în vedere când o contrazisesem pe Sabina plângându-se de dirigintă. "Burjuii" sunt oameni cu o mie de calități, cu un mare defect: frica. Nu mă gândesc la frica obișnuită, pâinea noastră cea de toate zilele - pe care, spre deosebire de pâine, o avem din belșug, ci la frica nouă, socială, politică, Marea Frică. Atât de mare, încât unii nici n-o mai percep.

Octavian și Septimiu sunt idealști - adică antimaterialști (fiindcă-s anticomuniști). Nu particip la debaterile lor, așa că mă întreabă: ce sânt eu? Răspund că să fiu scuzat, dar eu, neavând cap filosofic, nici nu mă bag unde nu-mi fierbe oala, însă dacă ei sunt materialști, atunci sânt, ca tot Rumânul, anti-. Și un pic idealist, am adăugat, arătând distanța dintre degetul mare și

arătător, doi centimetri și jumătate. Eram stingherit, nesigur pe cuvinte, dar tot am apucat să spun că pentru mine filosofia-i ca teologia, mai ales ca muzica: în ea intră numai cei dotați cu auz... Eu nu am auz filosoficalicesc, am verificat, or dacă n-am auz, de ce să mă bag, să le stric duetul?

Băieții au râs, nerăutăcios, m-au consolată: nimeni n-a murit de afonie filosofică... Dacă n-aș pierde atâta timp cu cititul romanelor și m-aș apuca să studiez cu aplicațiune lucrările capitale ale lui... Aici a început gâlceava : Septimiu îmi arăta calea lui Kant, Octavian mă trăgea spre Schopenhauer - "neamțul cel mai apropiat nouă, celor cu structură lirică și melancolică..."

I-aș fi răspuns pe loc: nu mă simt deloc liric, din contra: epic de cursă lungă (și, eventual, patetic, dar nu liric); cât despre melancolie... Vedea-l-aș eu pe cel care n-ar fi, dacă ar sta la internat...- am preferat să mă scarpin la ceafă și să promit că am să mă gândesc la cuvintele lor... Ciudat, dar asta este: cu prietenii mei n-am discutat niciodată despre frică. Septimiu are, orice-ar declara el, origine mare-burgeză, Octavian : muncitorească ; dac-aș fi întrebat, aș spune despre Septimiu: origine bucureșteană, despre Octavian: foarte ardelenescă - despre mine, în dosar aș scrie: înplătică.

Cu Scilfos m-am înțeles cel mai bine: oricât de filosofic e ce spune, înțelegi. Dacă am înțeles eu...- în ciuda faptului că sânt basarabean, intern - anume : marxiștii nu spun chiar tot timpul minciuni, de pildă când susțin că materia determină spiritul.

Dacă nu ești schimnic de meserie, de profesie pustnic, atunci mult mai eficace trăiești și gândești cu burta plină; când ai cu te-mbrăca, încălța, când ai o casă a ta, pe lume... Însă când ești flămând și gol, fără-adăpost, vorba lui George, nu te poți concentra, gândul îți pleacă la foamea copiilor, la curugol al nevastă-ti, la negăsitul pe cartelă și la ceidefăcutul pân-la salariu. Nu-ți arde de idei înalte, ci de materie joasă - e-he, dac-ai avea suficientă materie, ai fi liber și ferice, disponibil pentru spirit, ai face și filosofie idealistă.

Se spune că dacă postești, gândul îți devine ca un brici: gândești ca tancul, nimic nu rezistă gândului tău din oțel albastru, te înalți în țării, ca un balon, plutești pe aripile vântului, ce mai: ajungi să-ți gândești gândul!

Da de unde. Să postești: o meserie, un act de voință; postești, fiindcă vrei tu să nu-mănânci (nu pentru că n-ai ce mânca ori nu ți se dă - la închisoare). Dar să-l văd pe marele-gânditor gândind, cugetînd ușure, senin, la altceva decât la munți de pâine, la purcoaie de cârnați!; postind ca la noi, din motive de "greutăți netipice, trecătoare"... Orice-ar zice unii autori despre foamea prelungită: mor celulele creierului - asta am citit-o cu ochii mei și nu doar în romane. Dacă-ți moare organul, cu ce mai gândești gândul?

Povestea cu pustnicii - e adevărată, însă unde (geografic, topografic, climatic, mai cu seamă)? Bineînțeles, numai în zonele calde. Acolo te întinzi la umbră, în pustie și zaci ; miști puțin, doar să te aperi de muște; să mesteci, ba o smochină, ba o curmală, ba o nojiță de opincă de capră... - dar să pretinzi că tu n-ai pus în gură nimic, nici măcar o șopârlă...

Dar să te văd postnic (nu pustnic) la Cercul Polar! Fie și pe la noi, la 45° latitudine, iarna: îți îngheață capul cu tot cu gând. Ce te faci, pustnicule, cobori toamna, să iernezii în sat? Iar primăvara urci iar la munte, pe culmile gândirii mioritice? Cum altfel, pe la noi omul mănâncă mai degrabă de frig

decât de foame; mănâncă nu neapărat mâncare, bagă (ca în sobă) calorii.

– După cum știi foarte bine...- așa făcea Sclifos introducerea în chestiune - prin părțile noastre înțelepții își cultivă înțelepciunea prin izolare, dar nu și prin post - chestie de climă: dacă de foame rabzi câteva săptămâni, de frig nu mai mult de câteva ceasuri; pe de altă parte, chestie de specific-național: noi, Românii sântem un neam de vorbăreți, de palavragii, de trăncănitori; un neam care-și vorbește vorbele, o comunitate care crede că vorba e acțiune, iar ca să-și justifice nehotărîrea, lenea, frica - vorbește! despre orice, zgomot să fie! Așa înțelege Românul libertatea: vorbind...

– Cum altfel!, am intervenit, rîzînd. Asta-i libertatea cuvîntului! Crezi că sântem mai neliberi decât alte neamuri fiindcă vorbim-vorbim? Nu vorbim destul, nici destul de tare...

–...la alții libertatea cuvîntului, la noi libertatea existenței, a continuat Sclifos, neluîndu-mă în seamă. Tu, care juri numai pe Caragiale: știi că lumea lui, adică noi toți sântem o lume limbută, logoreică, trăncănitoare, gălăgioasă, invadantă - și profund superficială, lume alcătuită din indivizi convinși că semenul lui s-a născut numai ca său asculte monologul, discursul cațavencian - din fericire, există excepții...

– Care : muții din născare?

– Mutul la Român e și el guraliv, flecar, monologoreic - nu, domnule, excepția este sihastrul - l-am pus la singularul, nu doar gramatical...

– Daniil...

– El - bietul, a încercat să spele păcatul limbuției la Român, însă a dat peste el Ștefan Vodă și-a lui ceată - s-a dus dracului sihăstria! Daniil Sihastrul era un adevărat înțelept : nu pentru că-și cultiva înțelepciunea prin post...

– ...în care caz i s-ar fi spus Daniil Postnicul...

– ...ci pentru că și-o ferea, păzea, ocrotea - de vorbe-vorbe, de zarvă, de bâlci, de balcan, de carpat - de țigănia specific românească - prin izolare. De aceea a rămas el ca Daniil Sihastrul. Cât despre post...

...L-au inventat Evreii și Arabii: la ei e-atât de cald, încât carnea se strică: de-aceea religiile lor interzic porcul, sângele celorlalte animale: se strică iute și te strică și pe tine. Acolo nu doar pustnicii-postnici postesc: cu toții au nevoie să se curețe, periodic - așa au inventat postul săptămânal, lunar, la mari sărbători, anual: din grijă pentru materie. A, că după câte o cură de dezintoxicare alimentară prin post se repornește și spiritul - normal! Ca la încălzirea centrală: funcționează bine cazanul, jos? - e căldură și sus - nu e fericit exemplul, dar zic: să tragi concluzia că numai flămînd gîndești bine...

Mai spunea Sclifos ceva - în treacăt: că nu-i bine nici să posezi multă materie. În timp de pace - nu-ți dă pace..., te silește să te gîndești cum să n-o pierzi, ba s-o-nmulțești: case, mobilă, pămînt, covoare, fabrici, mașini, bani...; iar pe timp de comunism, te gîndești : fie cum să scapi de ea (ca să nu-ai-urmări), fie cum să faci, să dregi, să nu ți-o ia comuniștii, toată.De aici frămîntarea; de aici: frica - să nu-ți ia, confîște, naționalizeze - materia.

Cînd am zis, după zisele comuniștilor: burjuî, i-am avut în vedere și pe țărani: nu le spun colectivizatorii cu bâta și cu pușca; “burghezimea satelor”? Fiindcă și țărani posedă materie: pămînt. Rezultă că nouăzeci la sută din populație stăpînește materie - iar materialismul vă învață că materia trebuie

confiscată, posesorul lichidat. Firește, ei susțin că iau de la bogați ca să dea la săraci: iau totul de la bogați, aruncă în ochii săracilor firimituri, restul îl ocupă, mănâncă, folosesc ei, împărțitorii-de-clasă, iar ce nu pot consuma pe loc, strică, distrug, ca Armata Roșie, ori lasă să se distrugă, să cadă în paragină, “să moară de la sine...” (mă tot gândesc la Grecia invadată de Slavi...).

Am băgat de seamă: de vreo trei ani comuniștii nu mai arestează oameni care-au-făcut-ceva (împotriva rușilor, a comunismului în general - lasă că i-au lichidat în bună parte pe făcători); nici oameni-care-fac (acum - cu toate că umblă cu artileria, cu aviația după partizani) - ci s-au pus cu arestatul pe cei care n-au-făcut-nimic (anticomunist), dar au-avut-materie. Deasemeni îi arestează pe cei care au-fost-ceva (la viața lor: din funcțiile ocupate, au adunat materie).

– În asta, comuniștii sunt consecvenți, mai zicea Scîlîșos. Bat materia - ca să priceapă... spiritul.

De acord cu el - vin cu exemplul bibliotecilor: ce este obiectul carte, dacă nu materie: dovadă arde...? Însă cu ce urmări pentru spiritul nostru, mai ales al copiilor, al adolescenților, cei care abia am apucat să răsfoim o carte, că ne-o zmulge comunistul și ne-o pune pe foc? Nu ne arde sufletul?

Adulții îi așteaptă pe Americani, crezînd că or să recapete averile, casele, funcțiile furate de comuniști. Nu-i de mirare: așa îi așteptau Ardelenii pe Ruși, să le redea Ardealul de Nord de la unguri, averile, casele... Așa cum nu s-au bătut pentru Ardeal, când le-a fost răpit (de Basarabia și Bucovina ce să mai vorbim), nu se bat nici acum - cu câteva excepții, în munți, dar aceia mai degrabă se ascund decât luptă - așteaptă să vină careva din afară, preferabil: de sus, să-i tragă de chică afară din groapă. Iar între timp, ca să nu piardă și puținul rămas, își vînd și sufletul...

Am zis și eu o vorbă ră. Îmi pare rău. Sigur că nu toți s-ar vinde - pe câți cunosc eu, fie numai din Sibiu care e o pîrticică de Romînie? Oricum : trecînd (cu mare greu) peste cărțile pierdute - nu doar vîndutele din garaj, ci și cele din pivnița amicului, arse în cazanul caloriferului - prin comportamentul dirigintei logodnicei titulare, ajung la următoarea concluzie :

Sub comuniști, nu-i bine să ai ceva; nu-i bine să fii ceva - mai corect: e rău, sub comuniști, să fi fost, să fi avut ceva (sub necomuniști). Sub ăștia e bine să fi fost înainte un puturos, un necinstit, un leneș, un hoț - un “suspendat”, cum le zic ăștora care taie și spînzură în numele partidului comunist. Și e bine, chiar foarte bine ca, înainte, să fi avut o singură pereche de izmene pe cur, iar în suflet: invidia, pizma, ranchiuna, necazul, pica, ura - ura-de-clasă.

Bineînțeles: nu proletariatul deține puterea și adevărul ciomagului. Tata, care simte ca un câine de vînațoare (de parc-ar fi el fiu-meu), zice :

– Ascultă-mă pe mine : trăim sub domnia cizmărimii! Ce comunism? - cizmărim! Ce proletariat? - cizmărim! Cizmăriștii ne conduc, ne luminează, ei ne fericesc - după ce ne-au fericit cu Republica Cizmară Română, în care forța căducătoare-i Partidul Cizmărist Pararomân!

– Sssst!, face mama, terifiată.

Nu exagerează foarte tare: la țară, în posturi de conducere: sfat popular, sindicat, partid, colhoz, sovhoz, cooperativă, colectare, comerț - peste tot unde, dacă nu curge, tot pică, în majoritate zdrobitoare: cizmari, croitori,

cojocari, fierari, tâmplari - rar de tot câte-un tovarăș țigan. Deși meseriașii aveau, înainte, atelierul lor, sculele lor, materialele lor - în plus : calfe, ucenici... nici unul n-a fost pedepsit ca "exploatare"; în schimb, un țăran cu o moară de apă (mai degrabă ornamentală), o batoză (funcționând cel mult o lună pe an), un joagăr - acela devenea "proprietar de mijloc de producție" : i se confiscă mijlocul, iar proprietarul vedea pe dracu' la Canal. Dar nu și meseriașul - de ce? Mai ales dacă era ungur? Simplu: meseriașul (mai ales ungur) se pune minteni în slujba comuniștilor - țăranul (fie el și fără moară, batoză, joagăr): ba. În Buia, în afară de covaciul Antal - prea bețiv ca să priceapă că ar putea deveni cel puțin subdirector de fabrică de caiete; chiar de medicamente - sau: și de becuri electrice, în Buia, zic, nu mai găsești cui să dai păpucii la reparat, cui să-i comanzi o pereche de nădragi, un toc de fereastră, un copârșeu: toți foștii meșteri au acum "posturi faine" pe alte sate, în alte raioane, unii chiar în orașe, ba croitorul și diblașul Jozsy Kiraly a câpătat grad de colonel și post fain: director de "colonie de muncă" pe Canal.

Au observat și prietenii mei ceva. Septimiu:

– Chelnerii! Chelnerimea face legea-n țara românească!

Prea e pornit garsonul împotriva chelnerilor, ca să nu dea de bănuț că "haită de unsuroși, de slugi la suflet, de turnători cu condică" constituie grava (și tainica) problemă de familie : șeful institutului, ministrul de care depinde taică-său (în agricultură, se-nțelege) va fi fost chelner de meserie.

Ciudat - și explicabil: cel mai pornit: Octavian. La prima vedere, n-ar avea motiv, nici drep : are origine muncitorească. Ei bine, tocmai de aceea:

– Fochiștii! Ei îs baiu-n țara asta! Prăpădiți' de fochiști!

Mecanicul de taică-său, fost și el fochist, avea năcazuri cu fochistul, desigur, acela avînd altă misie decât să lopăteze cărbunele: să tragă cu bleaga, "să raporteze la părchid"...

N-am nimic special cu fochiștii, nici cu chelnerii, nici cu cizmarii tatii, dă-i în mă-sa. Poate de aceea văd mai puțin tulbure:

Comunismul face revoluție în sensul că... revoluționează, răscoală, răzmerițează apele lumii : le scormonește, le stârnește, le agită, le vînzolește - atunci apa devine uniform tulburată. O vreme. Cum n-o mai zădărești, n-o mai asmuți (împotriva ei însăși), cum se așază la loc, pe fund, mîlul, fertilul, rodosul - în cazul de față, adevărata clasă muncitoare (a tatălui lui Octavian). Ceea ce nu înseamnă că la suprafață apa se limpezește: în continuare o împăclește, încețoșează, spurcă, otrăvește "materia în suspensie" - mai ușoară decât mîlul, dar mai grea decât apa de sus... De aceea partidul comunist învârtă fără conținut în cazanul istoriei : să nu lase mîlul să fie roditor, să nu lase apa să fie limpede-băubilă, totul să fie tulburat, căcănat - de... suspendați:

Pătură intermediară alcătuită din foști săteni, ne-ajunși orașeni: cei ce-au uitat țărânia, dar n-au învățat muncitoria. Caragiale a spus-o: Costică a plecat din sat, n-a mai apucat să intre-n oraș și în, de pildă Constantin - a rămas la ma'ala; și în: Tache...

Acești întrescăunați, curluntrici, suspendoși cunosc bine de tot lumea bună : frizeri, au umblat cu foarfeca și pieptenele prin mătreata academicienilor ; cu tăișul briciului pe la gușa miniștrilor ; cizmari, "au pus mîna cu

mâna lor” pe piciorușele cuconițelor: actrițe, neveste de angroșiști, curve de lux, boeroaice, prințese - chiar și dentiste; croitori, și-au plimbat metrul cu mâinile prin subțiorile picioarelor deputaților, industriașilor, mitropoliților (doar și ei își comandă izmene de gală); chelneri “au servit” pe conu Cutare, mare proprietar, “au conversat, cum conversăm noi” cu dom’ director Cutărică; cunosc tabieturile “maestrului” Cutărel; ca tâmplari, instalatori, parchetari, zugravi, electricieni, sobari, tapițeri au fost “invitați” în case-mari; în vile; în palate - adevărat, totdeauna prin ușa dindos; acolo s-au, nu-i așa, frecat de lumea bună, au cunoscut-o intim de tot - doar au stat de vorbă cu cameristele, cu portarii, din gura lor au aflat că “ăi mari” sunt... «oameni ca noi, ca mine, ca tine - dar mai păcătoși, e-he, dac-ar ști poporul...»: ce? - că senatorul Cutărescu suferă de beșică, iar prințesa Cutaridis e o bețivancă, ce n-a văzut Parisu’; că primul-ministru Cutărache i-a făcut servitoarei un copil, în timp ce nevastă-sa, la conac, se dădea-n bărci cu șoferu’; că marele director de jurnal Cutăicar (ăl de tremură guvernele, chiar Casa Regală de el) - țigan a fost, țigan a rămas, îi trage nește chiolhanuri - cu țigănci și bea șampanie din «n-ai să mă crezi, dar așa ie, am văzut cu oichii miei» a actriței Cutară; că Genialul scriitor Cutăreanu, maestru, clasic în viață își bate fetele cu harapnicul și nevestele cu parul...Iar dacă suspendatul e femeie, lenjeră de pildă, aceea a avut cunoștință și contact nemijlocit cu murdăria, jegul, spurcăciunea, scârnăvia, scârna burghezomoșierimii de veacuri, iar în ochii ei de curățitoare, murdăria clasei exploatare a devenit: mișelie, mârșăvie, nelegiuire, strâmbătate, nedreptate - deci inegalitate socială!

Înainte păturile, straturile erau așezate unul peste altul - era nedrept: oamenii se nasc egali, prin aceeași poartă ies în lume. Comuniștii au pretins că fac dreptate, dîndu-i jos pe cei din vârf, ca să urce în loc poporul nostru muncitor... Pe cei de sus i-au doborât, însă pe cei de jos nu i-au ridicat, ba i-au apăsă mai afund: pe țărani i-au supus la angarale (cotele) mai cumplit decât pe timpul fanarioților ; i-au rupt în bătai, i-au închis, i-au umilit cum nu-i umilise nici cel mai al dracului vechil (grec, acela !), i-au ucis - ca să le ia pământul, sub pretext că le arată “calea luminoasă a proprietății colective”. Pe muncitori, după ce le-au suprimat toate avantajele (și acelea prea puține) dinainte, i-au obligat să lucreze peste-plan (cu salariu sub-necesar); îi mint: «Voi sînteți forța conducătoare, stăpâni ai propriului destin și al fabricilor!»- dar ia să-ndrăznească noii stăpâni să-și ia destinul în mână și să facă o grevă... Am spus o prostie: cum să facă stăpânul grevă în propria uzină?

Asta-i cu muncitorii industriali, bieții...- și ia mai dă-i în bieția mamelelor lor de tolomaci: de când ne-au intrat Rușii în țară până prin ‘49, ei au alcătuit haitele care au făcut treaba murdară și periculoasă : de aceea partidul le-a dat pistoale... S-au purtat porcește, câinește muncitorii trimiși cu “sarcină” la sate - de parcă nu din sat plecaseră mai deunăzi. Mai ales în “campanii” s-au dovedit a fi bestii, câte crime sau doar porcării a comis clasancitoare: din prostie (o fi el prost, țăranul, dar să-l vezi după ce pleacă de la coada vacii și ajunge la coada ciocanului!), din naivitate (eu aș contopi aceste două explicații), din interes...

La un moment dat Sclifos ar fi putut spune:

– Noi, Românii nu sîntem religioși - ca Polonezii - noi rămânem pe

drum, la superstiții. Nu credem cu tărie în ceva, fie și rău, dar să credem. Nu avem credință, ci doar interese, multe și întristător de mărunte. De unde concluzia că nu sântem un popor, abia o populație...

– Nu tu ai spus, primul, porcăria asta!

– Da, dar eu am meritul de a repeta ceea ce primul a spus o singură dată - după care s-a speriat și a fugit în Franța...

– N-a fugit - a rămas. Mai știm și noi să citim...

Bineînțeles citisem - la Septimiu, în timp ce el își făcea bocancii, cât mai lung, pentru ca eu să am timp.

Asta-i cu ciocănarii - în ultima vreme adevărații au fost trimiși, fie la ciocanul cui îi are (partidul, prin Cadre, zicea că “nu mai corespund”), fie direct... la închisoare - dar nu împreună cu bandiții, ci în închisori speciale, una fiind la Ocnele Mari din Vâlcea... Prima, cea cu necorespunderea o știu de la tatăl lui Octavian, a doua de la Robescu: are un unchi după mamă, înăuntru, ca “fost tovarăș”, iar un văr (după tată) pe-afară, gardian... Cum călcase pe bec tovarășul de până mai ieri?

– Își punea-ntrebări, nasolu’! - unde s-a mai pomenit : partidul nostru-ți dă bani căcălău, casă mare, cu mobilă cu tot, cu țoale - mai ales cizme - îți dă pistol... Și tu...

– Și el?, îl îndemn.

– Și tu, băi neică (Robete îl fulgeră cu degetul pe neicu-său) te-apuci să gândești cu glas tare: Că cum, că nu corăspunde ce-ai citit la broșură, la curscur’, cu s’туаția dupe teren: Că-n teorie zice că țăranul s-adere de bunăvoia lui, da-n practică inți în bătătura lui, i-nfigi pistolu-n coaste și-i zici: «Aderarea ori viața !»

– Așa a făcut nen’tu, Robete? Cinste lui - și ție...

– Cinste mie, că mi-e nene dupe muica - da’ verii și verișoarele... ‘I dete pe toți afar’ din școli, pe bază de “trădător de clasă” - păi te pui cu clasa? - întrebarea lui Robete nu era nici retorică, nici ghidușă, era pur și simplu înspăimântată.

Am auzit de zeci de cazuri de ciocănari autentici trimiși la munca de jos ori la pușcărie. N-am auzit însă de vreun fost chelner, frizer, coafeză, spălătoareasă, servitoare care să-și fi pierdut postul fain - de director, șef, președinte, secretar de partid, comandant de închisoare.

Explicația? Ciocănarul execută o comandă mare, de uzină, în echipă. Dar un chelner, un frizer - ce comandă execută? Cizmarul, tâmplarul, croitorul execută o comandă a unui client. Pentru ei “clientul e rege”: dorește Măria Sa Clientul pantaloni cu trei craci? Și ce dacă nu se poartă, rostul meseriașului nu este să atragă atenția clientului asupra bunului-gust, a bunului-simț, asupra adevărului - nu! Croitorul zice, pe loc (altfel Clientul trece drumul, la concurență) :

«Se face, să trăiți! Orice se face - la noi...» - și croitorul chiar face (treicracii).

Dorește inima Regelui cutare mâncărică? Chelnerul știe că în acea zi legumele sunt veștede, carnea îndoielnică - dar poate el să spună adevărul (și să-i fugă clientul)? Ce are adevărul cu mâncărica? Nimica, așa că, chelner, răspunde pe dată:

«Se face, să trăiți, orice se face la noi...»

Sau: are frizerul îndrăzneala să-i spună clientului că nu-i șade bine tunsoarea, așa, că mai bine i-ar șede altfel...? Dar ce,-i tâmpit? Să-i spună clientului adevărul?

Un muncitor nu spune: «Se face, să trăiți - orice...» Nici țăranul. Pentru că la ei nu “orice” se face (să trăiți!). Ei nu-l au în față pe client în timp ce lucrează. Ei fac ce fac, execută pentru alții ca pentru sine însuși, chiar dacă țăranul n-are să consume toată sfecla cultivată, iar muncitorul n-are să-și urce în pod macaraua pentru care strunjește o piesă.

Suspendatul însă...

Mereu gata să afle dorința clientului, să-l asigure că se-face, chit că “regele” cere absurdități, urâtenii, prostovăanii - el mereu la post (coane Fănică)!- asta o spunea Pristandescu în secolul trecut, asta o spunea Suspendescu acum trei-patru ani, pe când era cizmar parolist, croitor de cuvânt, tâmplar de artă punctual, tapițer care, deși furnizase Casa Regală, deosebea zегrasul de călți - cu aceeași grăbire a spus alaltăieri, când era abia milițian, gardian de închisoare, tovarăș de la raion, colector de cote...; o spune azi (tot atât de lingușitor și convins că se face orice !) la adresa tovarășilor de mai-sus, cei care-i comandă - el, la rândul lui comandînd subalternilor: să se facă! Orice - să se facă, el știe din lunga-i experiență de ștergătoare de picioare: orice se face. Orice...

Concluzia mea (verificată) : nu proletariatul dictează în comunism - nici măcar tovarășii “din conducerea superioară”: și ei sunt suspendați, și ei ciocnesc călcăiele și zic, plini de oloi pe obraz: «Se face, se trăiți - orice !»- și execută pe loc comanda clientului-rege-rus. Chiar dacă nu toți marii ștabi sunt foști chelneri, (dar jumătate din ei, da), cu toții au o structură, o mentalitate, o “filosofie de viață” de chelner; de cizmar. Ei alcătuiesc mai degrabă o categorie psihologică decât o pătură socială : nu au rădăcini, nici coroană (de copac) ; au plecat de colo, n-au ajuns dincolo; au răzbătut în viață fiecare pe contul lui, singur, nu în grup, nu în “clasă”, iar “concurența” i-a modelat, i-a refăcut, i-a făcut din nou: se ploconesc până la pământ în fața clientului (comanditar), în timp ce doresc, din inimă, moartea concurentului; au uitat demult acel: nu-se-face, de la sat (ca... țăranie, ca înapoiere), l-au iute înlocuit cu: orice-se-face (să-trăiți!) de prin mahala - chiar de au prăvălie cu scară în plin centru - și n-au învățat solidaritatea adevărată, bărbătească, a muncitorului industrial.

Burjuimea îi spune acestei categorii: mitocănime. Nu cred că mai are dreptate: mitocanul este un “străin”, un individ scos din mediul său și nimerit în altul; nu-i cunoaște legile, regulile; se poartă prost (ca un mitocan), fiindcă nu știe cum se cade să se poarte în noul mediu - de care i-i frică... Mitocanul poate fi “rezolvat”: fie învață bunele maniere (?) și rămâne, fie e trimis de unde-a venit. Asta s-a și întâmplat cu ciocănarii, cu țăranorii activiști de partid dintre ‘44 și ‘47 - dar nu pentru că ar fi învățat “bunele maniere”; - ci tocmai, pentru că începuseră să-și pună întrebări. Șoferul, parchetarul, chelnerul (suspendatul) nu avea nevoie să învețe, el știa să se poarte “în societate” (doar o frecventase pe ușa de serviciu, nu?). Suspendatului nu-i lipsește știința comportamentului, îi prisosește acea știință căpătată mereu-

zicînd: «Se face, să trăiți - orice se face...», trăgînd cu urechea, cu ochiul, cunoscînd “slăbiciunile clasei dominante” (ale fostului client-rege...). Suspendatul nu e mitocan, nooo...- din această pricină el nu riscă să nu mai corespundă. Chiar de a venit târziu la împărțeală, a știut să se facă indispensabil șefilor, să fie temut de subalterni - chiar și de egali, el știind ca nimeni altul să dea de înțeles că are dosar-curat, spate-gros... Iar cum morala lui se rezumă la : Să-trăiți-se-face, suspendatul riscă să rămână ani, decenii, secole (cât va mai dura comunismul) bine înșurubat în... suspensia lui. Să zicem: fiindcă suspendaționalismul nu-i o trăsătură de caracter nouă, comunistă - e veche cât... România: dacă o găsim la Caragiale, înseamnă că va mai dura încă cel puțin un veac...

Citesc romane - nici măcar din cele sovietice, realist-socialiste nu aflu asta: domnia suspensaționalilor. De ce? Fiindcă realismul din socialism nu există în realitate? Realismul din realitate există, dar socialismul nu permite să fie divulgat, pus-bine, negru-pe-alb - doar asta ar fi rolul literaturii realist-socialiste : să vorbească, tare, despre irealitate, ca să nu se vadă realitatea-așa-cum-este-ea (costelivă, ruptă-n cur - și mai ales foarte murdară).

Citesc romane. Citesc romanele scrise, tipărite - asta o aflu din romanul meu : că eu citesc romane.

Dar nu aflu din acelea, altele; o să știu când o să-l scriu.

4

Vorbeam de burjui - în așteptare. Și de materia lor, din pricina căreia au devenit atât de fricoși. N-ar fi mai bine dacă li s-ar naționaliza-confisca toată? Să-i dea afară până și din speranța recuperării acelor bunuri, fiindcă de-ți rămâne un singur strop de materie de pierdut, ești pierdut : ajungi ca doamna dirigintă (cea din prima variantă).

Din fericire, ipoteza mea de lucru în legătură cu ea s-a dovedit falsă. Nu însă și principiul. Simțisem eu ceva în neregulă în timp ce Sabina vorbea - dar recunosc: o credeam; sufeream cu ea - cum să n-o cred pe Sabina? Dacă mai târziu s-a dovedit că mințea... Da, dar mințise adevărul, nu și veridicul.

De acord: nu s-a-ntîmplat exact așa cum a povestit ea. În fapt, povestise cum ar fi putut să se întîmple - fiindcă iată datele problemei:

Diriginta: și ea o fostă; soțul de-al doilea: inginer la uzina de avioane de la Brașov; cumnatul: fost ministru - ceva cu armamentul - sub Antonescu. Înapoi, la ea: o naționalizată, o alungată din casă cu doi copii, adăpostită prin Dumnezeu cine știe ce mansardă ori pivniță, mirîndu-se că nu fusese și comprimată - din învățămînt... Cu o asemenea “moștenire” (la dosar) se trezise în fața următoarei probleme (de cadre): eleva cutare, fiică a colegei de facultate și a primului ei iubit este amenințată cu exmatricularea. De sus i se cere “o mică referință” - ce face? O ia pe fată de-a parte și-i spune:

«Dragă Sabina, acum ești mare, înțelegi: am fost silită să dau o mică referință despre tine. Am scris normal, adică de bine - ei mi-au rupt-o, m-au ținut acolo până au avut ce voiau... Mă-nțelegi, am copii mici, nu mai am bărbat, nici casă, doar postul și salariul de profesoară - ce să fac? Ce-ai fi făcut

tu în locul meu? Spune sincer, cum am fost eu sinceră când ți-am spus că am dat referință despre tine - cine crezi că ar mai fi făcut-o? Și tu ai fi făcut la fel. Îți jur : nici eu nu m-aș fi supărat dacă mi-ai fi spus că ai dat o mică referință despre mine. Adică nu m-aș fi supărat deloc, doar cel care a riscat în asta am fost eu, nu tu - tu n-ai mișcat un deget, dar eu? La mine nu te gândești cât m-au chinuit, cât m-au umilit, făcându-mă... Dar ce să-ți mai spun, îți imaginezi cât de greu mi-a fost - așa că nu te supăra, Sabina dragă, înțelege-mă. Și compătimește-mă...»

“...și iubește-mă”, ar adăuga ferocele, geniale-Caragiale.

Încă un cârlig cu care comunismul ne ține prinși: noi în de noi, umilitobidiții, striviții, curvășăriții, după ce ardem o-mică-referință despre un apropiat, avem... Ei bine, avem nemaipomenitul curaj (dar cinstea?, aaa, păi să nu uităm cinstea!) să ne ducem la încondeiat și să-i spunem, deschis, cinstit ca la un frat :

«Uite, dragă, ce nenorocire pe capul meu: m-au strâns ăștia de gât, m-au șantajat, că dacă nu dau o mică referință, Canalul mă mănâncă!»

Celălalt, bietul: cu inima alături de prieten:

«Lasă, trece și asta - ai dat-o?»

«Ce era să fac - dat...»

«Și ? Ai scăpat de Canal?»

«De astă dată...»

«Brava, domnule, dă s'te pup, că meriți!»

După ce-l pupă (că meriță) :

«Pot să-ți pun o mică întrebare - știu că-i secret de stat, dar cum sântem prieteni buni...»

«S-auzim - poți să-mi pui orice-ntrebare».

«Despre cine ai dat referința?»

«Cooooom ? Vasăzică risc să vin la tine, să-ți spun ca la un frate și domnul nici n-ascultă! Halal prieten!»

«Am și eu necazuri, n-oî fi fost atent - deci, despre cine referința?»

«Dar ți-am mai spus de zece ori - și mai dă-o dracului de prietenie de asta ! Despre tine...»

«Despre? Despre mine? Eș' nebun?»

«Auzi: mă face și nebun, pe mine, care-mi pun pielea la bătaie, divulgându-i un secret de stat !»

Și așa mai departe. Până la Final: “Muzica! Muzica! Să mă ierți și să mă iubești!”

Din nefericire diriginta (despre care Sabina spuse ce spusese - că ar fi spus) fusese arestată mai demult - am aflat de la Septimiu. Iar eu m-am bucurat pentru Sabina: că nimeni nu o făcuse... așa și pe dincolo. Nici pe mine, pește. Trebuia să-mi aduc aminte că Sabina obișnuiește să spună minciunile. Ea nu minte cum se minte: știind adevărul, dar spunând altceva, altfel; nu: ea de fiecare dată crede că ceea ce spune e adevărat. Fiindcă i-o iau cuvintele înainte.

Ce se va fi întâmplat în cancelarie? Nu e greu de imaginat: încolțită, înspăimântată, încearcă să se apere, să-și apere dosarul - și cade în capcană. *Ei* vor fi spus:

«Noi îți trecem cu vederea marile păcate de la dosar, dacă ne dai o mică referință despre...»

Ce putea face (doar a spus-o și diriginta: nu putea face altceva): a dat!; mici-referințe despre mamă, despre tată, despre mătuși, unchi, veri, profesori, dirigin'... Ajungînd la dirigintă, a luat-o razna - de frică, de rușine-de-frică, va fi scris grozăvii, crezînd că, oricum, aceleia nu i se poate face mai rău (din moment ce era deja dată afară din învățământ); în loc să regrete, să-i fie rușine de ce-a făcut, ea a întors totul pe cealaltă față: a acuzat-o că ar fi acuzat-o; a încondeiat-o pe încondeiată - bine zicea tata: «Să te ferească Dumnezeu de răzbunarea vinovatului !»

Asta trebuie să se fi petrecut. Mecanismul e bine prins de Dostoievski, deși acum o sută de ani nu exista comunism, nici serviciu de cadre.

Ah, dacă deșteapta ar fi stat de vorbă cu mine, înainte... I-aș fi transmis cele trei porunci ale anchetatului (de la tata citire) :

Prima : să nu-i crezi pe *ei* când îți spun: «Noi știm totul!» Fiindcă nu știi nici o părticică din acel tot, însă or să știe după ce tu ai să...“recunoști cinstit”, ca un bou. Pe această simplă, căcăcioasă minciună («Noi știm totul!») a fost construită Minciuna cea Mare; înspăimântătoarea mașină de înșelat; de strivit omul - cel prefăcut în denunțator;

A doua poruncă : nu te lași tras, împins în...calificative. Nu repeți după *ei* - și în niciun caz nu scrii! - calificativele pe care ei le agață de orice : “dușman al poporului”, “fascist”, “exploatare”. Nici cuvinte curente, însă deviate de *ei*: “chiabur”, “burghez”... Nu lași nimic de la tine, nu te lași ;

Porunca a treia: nu te lași băgat în lot. Ții cu dinții, cu ființii să rămâi unu, singur, caz, individual. Deci: nu dai re-ferințe, nu bagi pe altul la apă,fiindcă pe tine te bagi în gro-pă. Nu uita : cazul individual are șanse să scape - lotul: ba !

Ei nu știi totul, cum pretind: sunt niște boi, niște analfabeți, “știința” lor se află în pumnii cu care te stâlcesc, în ciomagul cu care-ți rup oasele...

Sigur că e ușor pentru mine să dau sfaturi, însă când te trezești tu, singur în fața lor - mai ales dacă ești fată... Chiar dacă femeile rezistă mai mult la tortură decât bărbații...

Suspendații de la Securitatea din Mediaș, în 49... Maiorul Buzescu fusese croitor - nici n-ai fi zis că făcuse o meserie delicată, când îi vedeai moaca de măcelar... Frumosul, ocoșul Pazsty, căpitan atunci, acum o fi colonel - se zicea că fusese ucenic frizer: umblase cu briciul pe la gâtul atâtor oameni și nu le tăiase beregata... Înseamnă că nu doar răii din naștere devin buni securiști, ci și oamenii cumsecade se prefac în fiare, de cum îmbracă uniforma cu epoleți albaștri ai Securității.

De unde avem noi atâtea amănunte despre *ei*? Vorba tatei: «Avem și noi securitatea noastră - vă facem și noi vouă dosarul... A noastră e... ca a voastră: ține minte ce-a aflat, nu uită înțelepțește - de frică...»

Oricât ar vrea să păstreze secretul, tot se află câte ceva. Taina în care înoată ei, bestiile, nu se datorează ascunderii cu desăvârșire a adevărului - ci faptului că noi, victimele, când aflăm câte ceva, speriați de moarte, uităm fulgerător!- ca să nu pățim cine știe ce... Singurii vorbitori de românește care, nu numai că nu uită ce au aflat întâmplător despre chinătorii noștri, ba

se interesează - sântem noi, Basarabenii. Tata zice că e singura "influență pozitivă rusească".

Suspendații noștri... Ce legătură intimă, subterană va fi fiind între meserii atât de pașnice, simpatice, de-a dreptul frumoase, cu toatele utile: cizmăria, frizeria, croitoria - și cea de călău? De securist? Uite, n-am auzit despre nici o bestie să fi fost, înainte : măcelar - ci ba chelner, ba tapițer... ce resentimente, ce gânduri de răzbunare, ce uri, veninuri va fi mestecat, distilat "pe trepiedul său barbar" bietul și blândul cizmar: mânuind, atunci un delicat ciocănel, iar acum, cu epoleți de ofițer, lovind genunchi, glezne cu ciomagul, croind capete cu ranga de fier? Iar frizerul : să fi suferit într-atât, stăpânindu-se să nu reteze, la rasul gulerului, capul clientului-rege (ia te uită: așa se va fi explicînd antimonarhismul comuniștilor!), încât acum nu-și mai stăpânește pistolul : trage întâi, somează apoi?

Doamne ferește-o pe Sabina, să nu-ncapă în labelle croitorului de Crăciun, de la Sibiu, fostul legionar; nici pe mâna chelnerului Csaky (sau invers)! Și ce dacă-i femeie? Cum s-au purtat, la Mediaș, cu mama...

Mie mama nu mi-a povestit nimic-nimic, dar din puținul povestit tatei am ciupit și eu cu urechea. Și, deși copil (dar mai eram copil, atunci?), am înțeles. Poate că nu imediat, atunci, în toamna lui 49, când a fost liberat și tata și vorbeau șoptit, noaptea târziu, în așternut - dar, cu timpul mi s-a așezat ceea ce înțelesesem de la început, pe când încă nu știam că am înțeles.

Am înțeles cu timpul. În timp, citind romane. Ar fi trebuit să spun: am înțeles pe măsură ce, citind romane, scriam. Aici.

În primul rând am înțeles ceea ce doar auzisem: Securiștii sunt mai răi ca barbarii, mai sălbatici;

În al doilea rând - l-am mai spus : cea cu oamenii, nu cu toții răi de-acasă, dar deveniți foarte răi, neoameni, de cum au intrat în Securitate.

În al treilea rând... Știu ce-i acela un viol. Am citit. Nu o singură carte. Și mai știu: la Mediaș, în iarna-primăvara lui '49, Buzescu, Paszty, Tofan - n-au chiar violat-o pe mama, pe mama mea. Chiar de sânt bărbat, nu femeie, deși nu cu totul matur: ce i-au făcut mamei, la Mediaș, în '49, securiștii, e mult mai grav decât un.

Mă gândesc la mama cu dragoste. Cu durere. Cu sfâșiere de inimă și respect. Mi-e milă de mama mea, o iubesc, o respect pe mama mea și mai mult, din acea pricină, de la Mediaș. Mă gândesc la mama, îmi spun, eu, ceea ce bănuiesc că-și spune ea: dacă ar fi fost aceea, acela, actul mecanic, ar fi fost o durere cumplită; și o rușine grea: o suferință atroce - a trupului. Ei însă au făcut, cu ea, teatru. Au pus în scenă denegânditul. Cu public - tot de-ai lor: chelneri și frizeri și croitori în uniforme cu epoleți albaștri. Au jucat piesa. O dată, de două ori, de cinci ori. E mama mea, mama mea, cea care m-a făcut, mama care rămâne, pe mai departe, sfântă, sfântă-mamă, nemaculată, neprihănită, dar nu cred, nu vreau să atentez la sfîntenia de mamă, dacă presupun ce știu - pentru că am aflat, scriind: mama, mama, mama mea ar fi dorit să se întâmple odată, mama mea, să nu mai fie joc, mama - va fi rugat, mama mea, să facă să se termine, să se sfârșească, mama mea, așa : pângărirea adevărată; macularea trupului mamei, a trupului nostru, să șteargă, să zădărnicească, fie și înjumătățească pângărirea, cu metodă, repetată, regizată,

re-re-repetată, fără sfârșit, a sufletului mamei mele, a sufletelor.

Nu m-am gândit atunci, în garaj, la mama. Atunci, în garaj, m-am gândit numai la Sabina, numai la Sabina. Cu întreg sufletul meu sporcăit, la Mediaș, în '49.

Încerc acum. Să mă gândesc drept. Să mă gândesc numai la fata asta, să mi-o fac fata-asta.

Mă mai gândesc la ceața în care piruetă ea, bâjbâit: oarbă, orbitor - și fără apărare.

Și la mine, cel de-atunci mă gândesc: îmbrobodit, credul, contrariat, de aceea moji ; agresiv, brutal.

În această stare de spirit, când aude dezicere, instinctiv, mă apăr. Așa se explică. Asta. Cu dezicerea-de-mine. Și ea. Care n-are.

5

O aștept să vină, să-mi spună, a zis că după șase.

Dacă vine, atunci fac să fie momentul : de la primele cuvinte o asigur că nu mi s-a ntâmplat nimic; nici o plictiseală...- ca urmare a dezicerii ei. Nu cred că s-a schimbat atât de mult într-atât de puțin timp, dar, ca să previn următoarea plecare definitivă, îi spun de la bun început : că nu. Decât dacă ea consideră dezicerea de mine: zicere pentru mine, declarație de dragoste...

Văd eu. Cum vine, cum. De la primele cuvinte o asigur că nimic rău, pentru mine. În schimb, ea... Nu în schimb, ci în plus. Fără să fie ceva neobișnuit. Cu toate că ar fi trebuit încă de atunci când mi-a cerut să o conduc la pat - altfel nu. Iar dacă așa stau lucrurile, altfel nu - altfel nu. Altfel trebuie să-mi cer iertare...

O duc în brațe, sub cort, o întind pe pat, deasupra așternutului, îi întind picioarele, îi trag peste genunchi cașmirul, îi scot cealaltă cizmă. Ori i-o pun și pe cea căzută? - n-o pot lăsa, fie și orizontalizată, șchioapă (atâta mai lipsește). Pentru asta ar trebui să mă întorc din drum, să caut. Și cine știe ce alte plecări se petrec în absența.

Am rămas cu o cizmă în mână: să zic, au să nu zic Monologul? Nu i-l. Nici în pat n-o duc. O las pe picioarele ei, în mijlocul garajului - înainte de a leșina, atunci când mă zgâlțâia de revere:

– Să mă dezic de tine? De tine? Dar nu de tine, basarabean căpățânean!

Acum se fâțâie prin fața mea, bâțâind din șolduri, țâțâind din țât, fâlfâind din fâlf de masă (rotundă) din cașmir. Așa e ceva mai puțin rău - zic:

– După cum știi foarte bine și singură (și ce-o mai fi făcând Scilfos?), în Rusia nu numai soțiile s-au dezis de soți, ca să-și protejeze copiii - și copiii s-au dezis de părinți, ca să se protejeze... În Rusia...

– Aici sântem în Ardeal, nu la voi, în Rusia! Și uite că nu numai în Rusia - nu m-am chiar dezis, am zis numai... Am zis ce mi-au cerut, după dictare, dar nu-i adevărat că m-am, eu am principii, nu ca tine, eu sânt ardeleancă! Foarte mare deosebire între adevăr și scris - se apropie, mă ia de revere: Nu-i așa? Nu-i așa că...- s-a încurcat, se mânia, îmi lasă reverele, în același timp mă împinge, iar mi le înhață: Nu-i așa că-i mare?!

-
- Nu, zic. Nici mare, nici mică.
 - Adică ce vrei tu să spui? Că-i aceeași? Pentru tine - ba tu nu știi ce-i aceea să fii copil de dușman, odraslă de burghez, vlăstar de exploatator, plod de fugit! Tu nu ești pui de năpârcă ! Nici fiică de cătea - ai auzit tu să se spună în românește: puică de năpârcă? Ce știi tu în comparație cu mine: nimic! Fiu de învățători! În plus, de la țară! În minus, ai tăi n-au fost diplomați, n-au avut case, nici mașini de curse...
 - Asta, da..., strecor. Nici măcar o școală, acolo, să ne-o confiş'...
 - ... ai tăi n-au rămas în Occident...
 - Nici asta: au fost repatriați în Orient.
 - Și nu mă întrerupe! Ce ești tu în comparație cu mine? Răspunde!
 - Nu se face comparație între un băiat și o fată...
 - Atunci ce se o fată cu-un băiat?
 - O-ho! Multe - dar de comparat... Oricum, știi că poți conta pe mine...
- Așa e bine. Se așază pe una din lădițele de marmeladă lângă reșoul stins. Îmi face semn să stau pe cea din față: acum sântem genunchi în genunchi. Cu o mână îmi ia o mână, cu cealaltă își potrivește fusta:
- Ce era să fac, am scris ce mi-au cerut...- vorbește otova și deși sântem față-n față, privește peste umărul meu stâng. Mi-au cerut să mă dezic, m-am dezis, nu cred că are importanță, mi-a cerut să scriu că tata e un bandit ca toții diplomații regali - de ce regali?, tata nu-l suferea pe Carol! Și un vânzător de țară, pe treizeci de arginți și pe un blid de linte - am scris, ce importanță... De mama am scris că e denaturată, nu s-a întors la copilul ei, a preferat în mod cinic să frecventeze marile restaurante din Occidentul putred, să bântuie marile cazinouri - crezi că e bine scris: "să bântuie marile cazinouri"? N-ar fi fost mai decent, mai credibil să scriu că le frecventează, chiar dacă au oroare de jocurile de noroc, dar ziceam că... Ce zici : nu era mai bine? Răspunde!
 - Aș răspunde, dar nu cunosc deosebirile, sânt, vorba ta, un puști, băiat de învățător...
 - Vezi cum ești? Ziceai că pot conta pe tine!
 - Poți, dar dacă nu știu ce-i acela cazinou...
 - Parcă eu știu - dar noi știm din citite: e acel loc de perdiție, de pierdere, unde exploatatorii, îmbrăcați în frac, cu joben, mănuși albe, orhidee la butonieră, joacă la ruleta norocului aurul stors din sudoarea poporului internațional - tu cum ai fi scris?
 - Eu n-aș fi scris - părinții mei sunt învățători de țară.
 - Dar dacă ar fi fost consuli?
 - Habar n-am ce-i un consul - cu ce se ocupă?
 - Cu consulatul. Consulează vize, stampile.
 - Vize... Ce-i aceea o viză?
 - Nu știu, dar așa cred: consulul dă vize, pune stampile pe pașapoarte - să nu mă-ntrebi cum arată un pașaport, nu știu...
 - Ia și bani pentru vize? Câți: treizeci de arginți? Capătă, prin ghișeul de la consulat, și un blid de linte pentru stampilat?
 - Nu știu dacă există ghișee - de unde vrei să știu?
 - Dacă de-unde-să-știi - de ce scrii?!

– Scriitura mea n-are importanță, ei mi-au dictat - dar te asigur : n-am scris nimic de ghișeu, ar fi trebuit? Am scris numai ce-au zis ei...

– Numai ce-au zis ei! Pentru tine, asta-i : numai? Dar ce era acolo: dictare-la-clasă, ori declarație-la-cadre?

Sabina ridică din umeri. Își retrage mâna de pe genunchiul meu, și le vâra pe amândouă la subțiori. Tremură:

– Dictare la cadre... Ce știi tu... Când ești la ei, pe mâna lor... Am scris, am scris, tot nu mai avea importanță ce - am scris că mă despart de trecutul burghez - spune și tu: cum se poate cineva despărți de un trecut pe care nu-l cunoaște? Așa am scris întâi : că mă despart. Ei au zis că nu e bine, să caut altceva, mai just. Am găsit: de trecutul meu mârșav. Apoi am adăugat scuipatul. Și râsul - am scris: "Mă despart scuipând și râzând de..." - aici l-am citat pe unul, Gogol, o fi de-al lor...

– E de-al nostru - și spunea ceva de iubit, urînd...

– Îi privește, dracu să-i pieptene, pe mine m-au pus să urăsc ce iubesc - am scris... Am scris că fac pipi pe trecutul meu mare-burghez! Ei au zis că nu-i frumos să scriu asta, în același timp e prea slab, să caut altceva. Am vrut să șterg pipiul și am vrut să scriu: mă piș, dar mi-am adus aminte...

– Bine, bine, ai scris ce-ai scris - mai departe!

– Nu mă crezi? De ce nu mă crezi tu pe mine? Mi-ai spus că pot conta pe tine... Crezi că n-am avut curaj? Află că aș fi putut scrie cuvinte și mai tari, mă lăsaseră să scriu, nu-mi mai dictau, s-au dus lângă fereastră și discutau. Am auzit totul.

– De pildă?

– Asta te interesează! Ce mi se-ntâmpla, ce scriam despre mama, nu...

– Ba mă interesează, dar cum n-am auzit vreodată o discuție între doi tovarăși, la fereastră...

– Trei, nu doi. Despre case, despre repartizări - ori repartiții? Unul zicea că mai bine să fii repartiziționat în apartament de bloc central, nimeni nu se uită chiorș la tine, că i-ai luat mobila, covoarele, paharele... Al doilea zicea că mai bine o casă întreagă, o vilă: pod, pivniță, grădină, pui varză, murături, crești o găină, un porc, ceri de la partid să-ți faci zid de patru metri, cu cioburi de sticlă pe coamă, să nu-ți intre nepoftiții...

– Ia stai!, o opresc. Acești... tovarăși pretindeau că sunt de la Secția de În-vă-ță-mânt?

– Ce-mi silabisești în ureche? Da!

– În cancelaria voastră? În prezența celorlalți profesori?

– Nu în cancelarie, în biroul directoarei, dar ea nu era prezentă. Și nu eram singura elevă, mai erau două, una care plângea tot timpul, îi curgeau lacrimile pe hârtie, făceau porci - intenționat, bine-nțele! Și o săsoaică - tremura, zicea că nu mai știe românește, de frică - să scrie în germană?

– A scris în germană?

– Nu cred. Mie mi-au dat drumul, fiindcă am scris. Pe ele le-au ținut...

– Deci numai tu ai scris - de ce n-ai plâns și tu? De ce n-ai uitat și tu românește?

– Ce vorbești! Să mă țină și-n ziua de azi? Asta ai fi vrut? - asta ai fi vrut: să mă treacă drumul, la violat, ca pe plângăreață?

-
- Ce spui tu? Ce-i cu violul?
- «...dacă nu-ncetezi cu plânsul, te trecem dincolo, îți dăm noi motive de plâns», zice unul, și ea: «Vă rog frumos, înainte de a mă viola, să mă lăsați să scot ciorapii - n-am alții...». Și tu: asta ai fi vrut: să-mi scot ciorapii, ca plângăreț !
- Mă întrebam dacă n-ar fi fost bine să înventezi ceva, ca să nu scrii...
- Ce, ceva? De plâns nu mai puteam, mi-l suflase aia cu ciorapi unici ; să fac pe înfricoșata? - se folosea săsoaica - n-am găsit altceva... Tu ce-ai fi făcut în locul meu?
- Eu? Să zicem: aș fi leșinat. Ori m-aș fi prefăcut că mă doare burta - ce Dumnezeu, e o veche șmecherie de elev...
- Așa ai fi făcut - află că eu am chiar leșinat, chiar mă durea burta - și tu... Tu nu ești cu mine, tu ești cu ei!
- Nu spune prostii, sânt cu tine...
- Se uită la mine, de parcă ar fi aflat acum acest adevăr. Zice cu glas alb:
- Doi dintre ei își trag scaunele lângă mine, unul îmi pune mâna pe genunchi...
- Cum? Ți-a pus mâna pe...?
- ...mă trage, mă pipăie, se uită la pantofi, zice: «Părinte-i ăsta, consulu'»? Îl doare-n cur de fic-sa, el și-o freacă pe marile bulevarde, mănâncă numai fripturi, bea numai baterii cu cucoana de nevastă-sa, aia de se pretinde mamă de copil - ăsta-i aspect de tânără din zilele noastre? Păi ia spune: de când n-ai mai mâncat, fă!?» Celălat mă trage de pulover, cică ăsta-i pulover de om, de fată de consul...? «Și jechoșenia asta...?» - mă trage de fustă, dar nu insistă, o lasă iute, scârbit, îngrețoșat.
- Bine, bine, să trecem...
- ...m-am simțit îmbrăcată în zdrențe... și... Știi tu, piesa aceea de îmbrăcămintă, tot din mătase, noi doi am mai vorbit despre ea... I-am spălat ca în fiecare seară, însă ca niciodată i-am întins pe vergeaua de fier - dimineața, nenorocire!: se pătasera de rugină. Din mătase nu mai iese...
- Mama are o rețetă...
- ... când a început să mă tragă de toate hainele, mi-a fost frică să nu mă cotrobăie și pe-acolo, să vadă pata de rugină, să creadă că e...
- Trebuia să-l arzi peste labele cu care umbla, să faci scandal - erai în localul liceului, în biroul directoare ! Bine, să ne oprim aici cu povestitul.
- E de acord. Se ridică, se îndreaptă spre cort. Se oprește.
- Și-acum ce fac? Aștept să mă dea afară? Să mă aresteze?
- Prostii - de ce să te aresteze?
- Nu știu, așa, ca pe toată lumea, pentru nimic. Luni primesc rezultatul, așa ziceau. Poate că vor să mă sperie - de ce, doar sânt cuminte de tot, nu port discuții neprincipiale. Eu, dac-aș auzi... M-aș preface că nu aud - e una la noi, nespălată, grasă, asta spune mereu bancuri politice - de ce ea să rămână elevă și să mă dea afară pe mine?
- Fă să nu mai fie elevă : arde-i o referință de-a ta!, rânjesc.
- Se preface că n-a auzit. O vreme - acum începe să plângă. Știe ea că nu rezist la proba asta. Mă apropii de ea, o iau în brațe, îi șoptesc:
- Sabina, Sabina. Lasă, trece. Lasă că și tu...

Sabina înalță capul, îmi urmărește traectoria; cu gura deschisă mi-o urmează.

Știu ce vrea să spună : că nu-nțelege; că ea nu-nțelege nimic-nimic, deloc-deloc.

Știu ce vrea să-ntrebe: Ce, și ea?

– Așa: și tu! zic. Trebuia să... Dar tu. Nu trebuia să te lași - de ce te-ai lăsat? Și nu trebuia să le permiți să te trateze ca pe-o, dumnezeii lor de suspendați! Și de chelneri! Și de cizmari și de cro-cro-cro' - ăștia trebuie striviți de mici, ca samovarul din anecdota cu locomotiva rusească, pocniți între unghii, ca lindinele, de pe când sunt încă cizmari și chelneri mititei și cro-, nu-i lași să crească, să se umfle, ca s-ajungă locomotive, căpitani și colonei de Secu la Dezînvățământ! Cu suspendații trebuie să te porți demn, distant, să nu le-ngădui să-ți apuce un deget, că-ți înșfacă mâna! Cu Secii nu dialoghezi, nu le oferi prilejul...

– Prilejul?, întreabă ea aburită, fără să-și miște buzele. Ce fel de demnitate trebuia? Și cui le spui suspendați?

Dau din mână, agasat: i-am spus de-atâtea ori...

– Secretu-i unu: Nu te lași și nu te lași! - mă plimb de zor, cu spor. Dacă de la bun început i-ai fi ținut la distanță, nu și-ar fi luat nasul la purtare, n-ar fi-ndrăznit să meargă mai departe...

– Nasul? Cum, n-ar fi-ndrăznit?

– ... fiindcă-i invităm noi să-ndrăznească...

– Tu vorbești foarte urât în prezența mea. Tu spui porcării. Cum, i-am invitat?

– ...dacă de la-nceput le-ai fi dat peste râturi, n-ar mai fi-naintat - ăsta-i secretul: dacă nu vrei să te mănânce porcii, îi arzi peste bot! Te aperi, nu zici că, lasă, nu-i de dem-ni-ta-tea mea...

– Tu vorbești o limbă pe care n-o-nțeleg. Despre ce demnitate...?

– A dumitale, domnișoară! Trebuia să le-arăți cine ești dumneata!

– Să le-arăt? Eu? Ce?

Asta mă scoate din fire: mirarea. Și mă miră. Că ea, mirîndu-se, nu se dezghioacă, nu înflorează, nu explodește ca o păstaie prea coaptă - de mirare. Și doar îi comunic lucruri la îndemâna oricui - ea nu pricepe!, se miră. N-am să-i pricep niciodată pe cei care nu pricep - nu pentru că ar fi tâmpiți, ci pentru că își închipuie că, nepricepînd ceva, acel ceva nici nu există, deci n-are să-i facă lui rău.

– Da, domnișoară! Trebuia să le-arăți cine-mi ești!

– Cine-ți..., ce ?

– ...prin mirarea asta, cretină, i-ai încurajat, i-ai poftit la...

– Eu? Poftit? La...?

– Și nu mai face pe mironosița, ai înțeles foarte bine: tu, victimă, îi dai călăului prilejul, mijloacele, îi pui în mână instrumentele cu care el să te... Așa e, degeaba negi - și lasă-mă să mai vorbesc și eu, tu ai tot vorbit! În primul rând, nu angajezi discuții cu ei, nu dialoghezi - ce, ei dialoghează cu noi? Nu te-ntinzi la șuetă cu suspendații!

-
- Ce șuetă ? Dar n-am...
 - Ba ai! Fiindcă nu i-ai pus la locul lor pe golani, pe bădărani! Cum, nu? Dar când au pus mâna pe puloverul tău, de ce nu i-ai ars una peste ochi? De ce l-ai încurajat să meargă mai departe, pe picior, la ciorapi - să nu negi! L-ai lăsat să te tragă de asta, să-ți suflece poalele, pân-la brâu !
 - De ceee?, scheaună, de-mi sfâșie inima.
 - Fiindcă n-au vrut ei, de asta n-au mers până unde le-ai permis, explicit! Păi, dacă ți-ar fi zis să te dezbraci la pielea goală, tu...
 - Tu... Eu... Dar...
 - Nici un dar, așa ziceți toate, vă cunosc, e-he, cum vă mai cunosc...
 - Dar, pentru Dumnezeu, de ce spui asta, nu mi-am dat... poalele, nu m-am dezbrăcat... Așa mă iubești tu pe mine?
 - Așa!
 - Așa? Spunînd despre mine, fata pe care pretinzi c-o iubești, lucruri îngrozitoare?
 - Îngrozitoarele eu le doar spun. Tu le-ai chiar făcut. Ai făcut un lucru și mai îngrozitor decât darea peste cap a poalelor: dezicerea.

7

- Sabina înălță capul, întredeschise gura - știam ce vrea să spună, protesteze: Ce, și ea?
- Ce și tu?, slobozi ea.
 - Nu se făcea să te dezici. Cum te-ai...?
 - Cum, cum - uite-așa ! - Sabina zvâcni din umeri, ușurată că numai atâta fusese. Simplă formalitate. Cine o să creadă că m-am dezis? Cine o să pretindă că el știe că eu m-am - *ei*?, *ei* nu contează, au treburi mult mai importante decât dezicerea unei eleve de liceu de provincie... Și chiar dacă - ce-or să facă cu ea: or s-o publice în organul lor, Scînteia ? Dar cine crede ce scrie Scînteia? Or să mi-o lipească la gazeta de perete a liceului ? Cine o citește, în afară de colaboratori? Chiar de-ar exista cineva s-o considere autentică - ei și? Sânt minoră, n-am voie la înscrișuri, mi-a spus mie cineva...
 - Bine, Sabina, bine... Să lăsăm... Principalul, acum...
 - Ai dreptat : principalul, acum, ar fi...
 - Vezi? Când îți spuneam...
 - Nu tu, eu îmi spuneam că principalul e: ce Dumnezeu mă fac: mă duc, de luni, la școală, fără să dau explicații...?
 - Asta voiam să spun : te duci luni la școală...
 - ...nu răspund la întrebări, nu deschid gura decât ca să trag aer - or fi uitat de mine... Ce zici: au uitat?
 - Cred că da. Sânt sigur...
 - Și-or fi zis că nu contează o lună-două până la sfârșitul anului școlar - oricum, e penultimul, nu se pune problema bacalaureatului - ce zici tu?
 - Și eu cred...
 - Așa că mă lasă-n pace, au ei atâția alți dușmani de lichidat. La vară, când totu-i cimitir, mă duc, scot certificatul de zece clase și mă mut - la

Braşov, la Timișoara, am rude peste tot - ce zici?

– La Timișoara nu e bine: e prea aproape granița cu Tito, au să înceapă arestările, deportările...

– De ce vorbești la viitor? Știi ce-are să se-ntâmpale? Adică da : Basarabeni tăi simt nenorocirea cu un an înainte - sau cu un deceniu? De ce nu faceți voi un sindicat de spionaj, o cooperativă de informații secrete?

– Suntem ocupați cu alte treburi...

– Atunci mă duc la Iași - ce zici de Iași? Și el e lângă granița cu Tito?

– Nu, e în partea opusă, aproape de granița cu Stalin.

– Atunci mă duc la București. Nicăiri nu te pierzi mai bine decât într-un oraș mare, cunosc multe persoane definitiv pierdute prin București.

– Dar ai buletin? Nu poți intra, stabili decât dacă ai rude de gradul întâi, să te ia în spațiul lor. Locativ. Ai?

– Rude, am, dar nici ele n-or fi avînd, pentru ele, spațiu locativ.

– S-ar putea ca minorii să nu fie supuși acestui regim - o să-l întreb pe un coleg din București, sârb...

– Sârb? Știi că și eu sînt sârbă? Pe departe, vreo optime...

– Cine n-are măcar o optime sârb? - bine, eu, dar eu nu contez...

– Nu prea, nu. Deși nu văd de ce nu m-ar lăsa să termin liceul, doar am plătit, am dat tot ce mi-au cerut, m-am dezis de toată lumea...

Sabina părăsi lădița, începu să se plimbe. După trei pași se opri:

– Dar fetele? Ce mă fac cu ele? Fetele, cele care erau cu mine în cancelarie - au asistat, au auzit, au văzut... Săsoaica! Și plîngăreata! Cea care a cerut să-și scoată chiloții înainte de viol, c-așa obișnuiește ea...

– Vorbeai de ciorapi, nu de...

– Ce contează - dacă ele pot continua școala, în schimbul a cine știe ce turnătorie? Mai ales aia cu chiloți, astea obțin orice, dau orice, la ele nu există rețineri morale. Bocitoarea a primit voie să termine școala - eu trebuie să aștept până luni... Dacă mă duc și mă întreabă de ce-am venit?

– Cine să te-ntrebe: fetele? Colegele?

– Dacă mă demască?

– Ce interes să te...demaște?

– Parcă numai interesul - tu n-ai auzit de frică?

– Am auzit. Am auzit și de plic-ti-sea-lă - unii demască din plictiseală...

– Nu știu la ce faci tu aluzie. Tu n-o cunoaști pe plîngăcioasă - dar a zis clar: «Fac orice-mi cereți, numai să nu mă dați afară...». Putoarea!

– De ce-i zici așa?

– Dar n-ai auzit ce-a zis? Că ea face orice!

– Tu ai făcut orice, după ce mi-ai promis?

– Promis, ce? Când?

– Când a fost să recuperăm Fondul Blaga...

– Aaaa... Dar ce, tu ești ei? - Sabina râse și mă bătui pe umăr.

– Nu. Dar nici tu nu ești plîngăreata. Foarte rău - aceea a plîns, a promis orice, dar n-a dat declarație de dezicere. Ca tine...

– Că știi tu... N-a dat cât am fost de față, după aceea, e-he!

– Deci, n-ai văzut. Deci nu știi să fi dat.

– Dar nici nu știu să nu fi dat! Nu pleci de-acolo cum ai intrat,

ascultă-mă pe mine. Și dacă au dus-o vis-à-vis, la ei? tu crezi că au chiar... Știi tu, mai mulți?

– Nu știu!

– Crezi că au și bătut-o?

– Nu știu! Și lasă-mă-n pace!

– A, da. Iartă-mă, am uitat că te gândești la mama ta.

– Bine, bine, să trecem la pagina cealaltă...

– Vouă vă convine, pe voi nu vă poate regula, voi n-aveți. Pe voi vă bate, atât. Dar și pe noi ne bate întâi. Ne bate și după - ce zici: sunt ei în stare să bată o femeie? - dacă au bătut-o pe mama ta...

– Nu ți-am spus așa ceva!

– Nu mi-ai spus, dar ce zici: ar fi ei în stare să mă bată pe mine?

– Nuuu, nici vorbă!

– Bine, 'om muri și-om vedea, cum zici tu - dar Săsoaica? Tu ai crede-o că a uitat, de frică, românește?

– Am citit într-un roman că e posibil...

– Roman! Aia-i literatură! Te întreb serios: e posibil să uite limba română? Știi ce a zis? Zice: «Vă rog să mă credeți, stimați tovarăși: de emoție, am uitat limba română - pot să scriu decizia în germană?»

– În ce limbă a spus asta?

– În română, teutoana! Boii, n-au priceput că-și bătea joc de ei...

– Bine le-a făcut - tu de ce n-ai...?

– ... vasăzică faci liceul la noi, la români și, la o adică pretinzi că nu știi limba? În țara noastră, românească? Dar avem și datorii, nu numai drepturi...

– Sabina...

– ...de ce n-am uitat eu românește? Am dat tot ce-a trebuit...

– Sabina!

– S-o fi dus și pe ea vis-à-vis, s-o facă...

– Sa-bi-na!!

– S-o-nvețe minte, putoarea! S-o-nvețe românește, să-i introducă limba românească...

– Sabina, dragă Sabina - Sabina...

– Și de ce urli? Nu-mi place. Cum adică: ele să scape de declarație, una cu miorlăiala, alta cu uitatul limbii - și eu... Care. Eu...

Sabina se așază la loc, pe lădița de marmeladă. Își luă capul între palme. Plângea amarnic.

8

Sabina a înălțat capul, vrînd să întrebe: Ce, și ea?

– Că și tu, Sabina..., am zis, am îngenuncheat lângă ea, luîndu-i o mână. Te-ai dezis - dar ai fost silită. Te-au umilit, te-au pipăit, te-au făcut năpârcă și...

– Și tenie.

– Si cine?

-
- Și tenie: «Ești o tenie!», a zis unul.
 - Ziceam că nu puteai face altfel...
 - Aș fi putut: dac-aș fi plâns, dac-aș fi zis că nu mai știu românește...
 - Sabina, Sabina... Te asigur, nu-i nimic grav, ai tot timpul să...
 - Să merg la mănăstire?
 - Să rămâi cu. Să rămâi, pe-aici...

9

Sabina înalță capul: Ce, și ea?

- Dezicerea!, zic.
- Spuneai că nu contează, că toată lumea se dezice de toată lumea...
- N-am spus așa ceva - cum de-ai putut scrie așa ceva? Te lepezi de-un trecut pe care nu-l cunoști, te lepezi de maică-ta pe care n-o cunoști - de mama ta te lepezi, Sabina?
- Numai de formă...
- Când scrii cu mâna ta, în românește, e numai-de-formă? Dar scrisul e cuvânt, cuvântul e adevăr, fiindcă de la Dumnezeu vine! Deziso!
- Ce-ce-ce are Dumnezeu cu...? Ce tot îi dai cu-cu-cu cuvântul?
- Nu eu! Biblia! Și tu... Cuvânt-scriș-de-formă!
- Nu mă strânge așa, mă doare!
- Când ei puneau etichete lor împuțite pe sudoarea frunții mele, pe sângele meu și pe sufletul înșelat, vândut-cumpărat la Consignația, nu te durea ?
- Te rog, te implor - ce-mi faci? Mă doare...

10

sabina

Sabina

Sabina

Sabina

11

Sabina a dar nu știu dar cine Sabina a fost a fost a fost dar însă de-a ajuns spate-n dar ceafa pe spate-n cimentul capul dar decât bazinul rămasul lădiță pe dar marmeladă

Sabina a nu știu cine a i-a săltat ei săltat a ridica-ridicare nălța ufle-ca ei rochia ei până la gâtul ei cine i-a coborî scoborî scăpăți buziș diagona-liș hiloții până la a subgenunche i-a mai ia despicare ndepărtare-spintecare în dacă tu te-ai uita tu dinspre capul dar dacă tu de uiți dinspre capetele atunci tu mă vezi pe mine la în trecoap sele desstrânse stăpânindu-o pre ea cu ele toate femeile mele cu amândouă unicornurile mele de amândoi genunchii ei intrare eu între trei patru până la ușa avansa tă mult poarta laaaaar deschi așa nchi așa-mpins așa-ntinsă genunchi coarda cortina mătasea galbena ca untul gal benul și bun ul unt ul

Sabina și nu știu și am văzut și pata de și rugină și de pe șoldul dreptul pata de roșcatul de la și nu mai și este rugina de și pe șoldul s-a mutare sub genunchiul stâng-drept-stângul sub mâna mea dreapstângă rugi-na care ea care nu ea iese ea nu nu nu mătase din mătase și deloc din deloc nu există ea una rețetă scos rugina dar însă totuși ea ea ea Sabina ea dar totuși însă nu ea există produsele exacte ca în exactă cazul meu cazul Sabinei mele există rețeta există nu există produsul nu a existat înainte nu va exista pre veci după ce nu pre și de aceea nu pre preexistă înainte nu va rețeta mamei dulcemamei mamama mea cea carele la care 'xistă ama mea că rugina ea iese cu dar însă produse bune avem noooo nu aveeem căci mamama mea bună ea le zice așa că rugina ea iese foarte tare cu o rețetă secretă și foarte cocheta încât atâta de încât ea face gaură nu ea rețeta iese cu mătase de sub mâinile mele cele stângi trec pe subgenunchii tăi cei tu nu ruginie tu umezie de la ceaiul chiar și dar miroasiu de viu

Sabina a dar rețeta și după care a fost ea și desfăcută după ce mereu întruna eu am făcut-o bine și mi-a scăpat pe jos și s-a aproape tot atuncea mama mea cea mamă sabina sabina sabi după rețeta cu eu am vrut eu n-am vrut să doar iubirea mea pe fruntea mea cea jupuită de flăcări, ea n-a vrut ea a țipat cu țipăt că nu nu nu și-atuncea eu am dat să-nclin cornul lin și-atuncea Sabina a dat să se ferească și-atuncea a strigat la mine

saule saule de ce mă de ce mă de ce mă

Sabina ea eu am disprețuit-o fiindcă e mult mai slabă decât sine în schimb s-a dezis

Sabina a zis doare doare doare dar jur că n-am atins-o ea singură s-a atins s-a scurs și s-a pornit din ea rugina ca ceaiul pe fundul rochiei înăuntrul coapselor mirosul iute șfichi de brichi rușinea de frică a mea scursă la ea și nu albușoasă usturoind cleioasă ci așa cum am declarat și susțin umezind pe loc fundul cașmirului și ciorapii la între interiorul coapselor neruginind mătasea întinsă praștie prelingându-se pe lădiță de marmeladă pe ciment băltind ajungând la călcăiele

cizmelor prinse de zvâcnete de vietate mustind la izvorul rămânînd
 prinse boabele de chihlimbar celu în frunzişul aplecat umbrind păzind
 bucaşa lumii frica picurul pic

Sabina a zis şi eu am zis şi ea n-a mai zis şi eu recunosc cinstit am vrut
 să văd cum este ea făcută pe dinăuntru cel făcut de mine cu mâna mea
 dreaptă dar ea s-a dezis şi atunci am constatat că n-o mai pot contro-
 la şi a divorţat autonomie a personajului jur că nici un fir de păr de pe
 capul ei, dac-aş avea prieteni mari mi-ar povesti cum stăm cu Proust acela
 carele a adunat toate parfumele lumii într-o prăjitură cu nume de
 femeie şi ce femeie Maria din Magdala eu mult mai modest învârtesc parfu-
 mele în jurul Sabinei cea mai adevărată decât adevărul care unde-i

Sabina ea iese cu o reţetă dar nu iese face gaură ca în viaţă curge
 aburind viu şi

Sabina era într-o marţi şi citeam romanul cu

Sabina era într-o următoare marţi şi citeam romanul făcut cu

Sabina şi-atuncea noi făceam copii de hârtie şi trăiam şi azi dacă şi

Sabina - o aştept

Sabina - citesc

dar mai întâi o scriu

sfârşit

Paris, 1987 - 1988